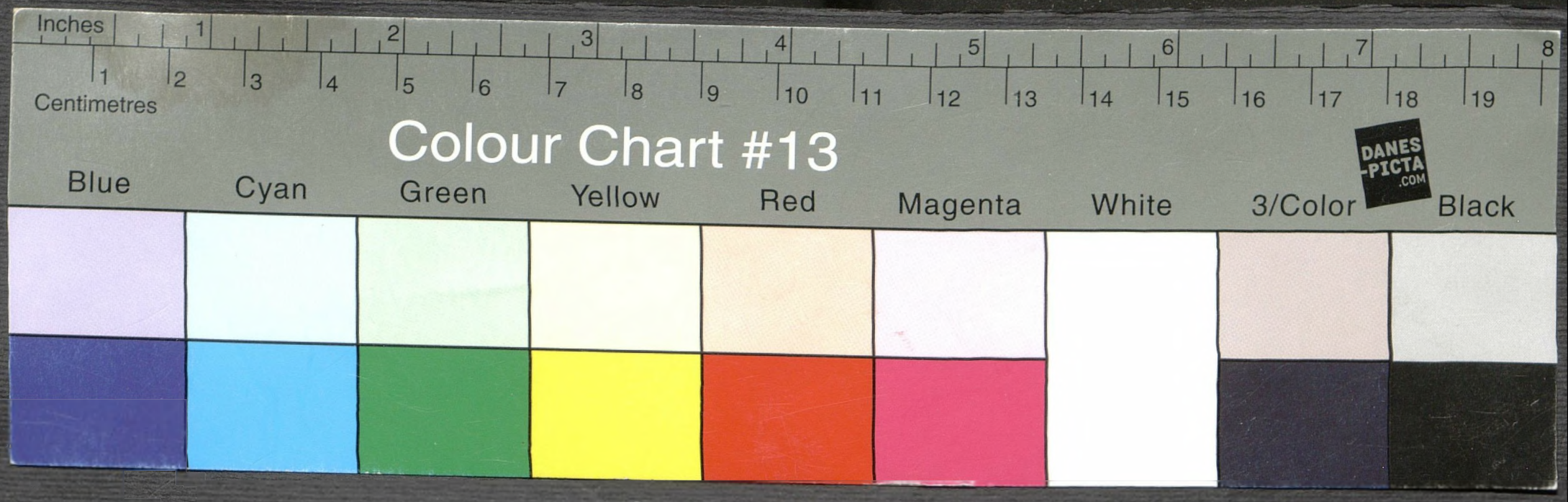

USTAWA POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO CYWILNEGO

F. HOESICK — WARSZAWA

USTAWA POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO CYWILNEGO

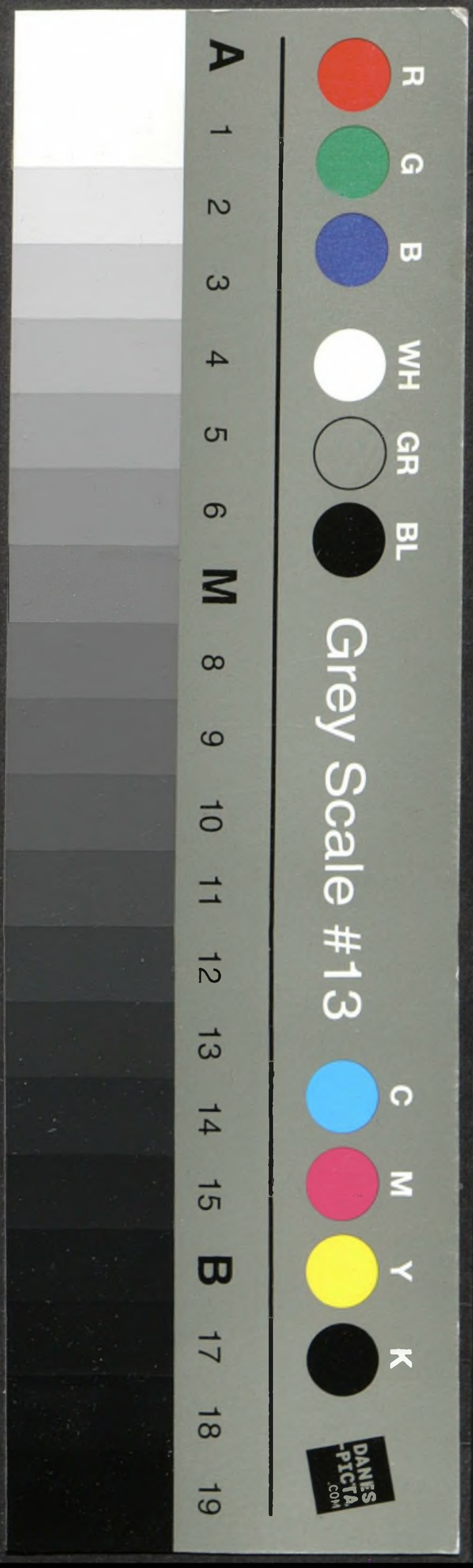

USTAWA POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO CYWILNEGO

USTAWA POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO CYWILNEGO

F. HOESICK — WARSZAWA

Dub 8769 Pz

USTAWA POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO CYWILNEGO

OBOWIĄZUJĄCA W OKRĘGACH APELACYJNYCH
WARSZAWSKIM, LUBELSKIM I WILEŃSKIM

W PRZEKŁADZIE Z WYDANIA 1914 R.
Z UZUPEŁNIENIAMI I ZMIANAMI
DO DNIA 1/I 1923 R.

Z PRZYTOCZENIEM JURYSPRUDENCJI I USTAW ZWIĄZKOWYCH
ORAZ DODANIEM PRZEPISÓW, DOTYCZĄCYCH

ORGANIZACJI SĄDOWNICTWA

TUDZIEŻ SKOROWIDZA

OPRACOWALI:

W. MISZEWSKI,
ST. GOLDSZTEIN, W. PRZEDPEŁSKI,
WŁ. ŻYWICKI, O. FEDEROWICZ,
ST. FRANKENSTEIN-SIECZKOWSKI

Biblioteka Związku Przemysłu i Handlu w Polsce
Nr kat. 1164

WARSZAWA 1923
WYDAWNICTWO F. HOESICKA

347

M.B.P.
im. W. Broniewskiego
w Łodzi

Egzemplarz

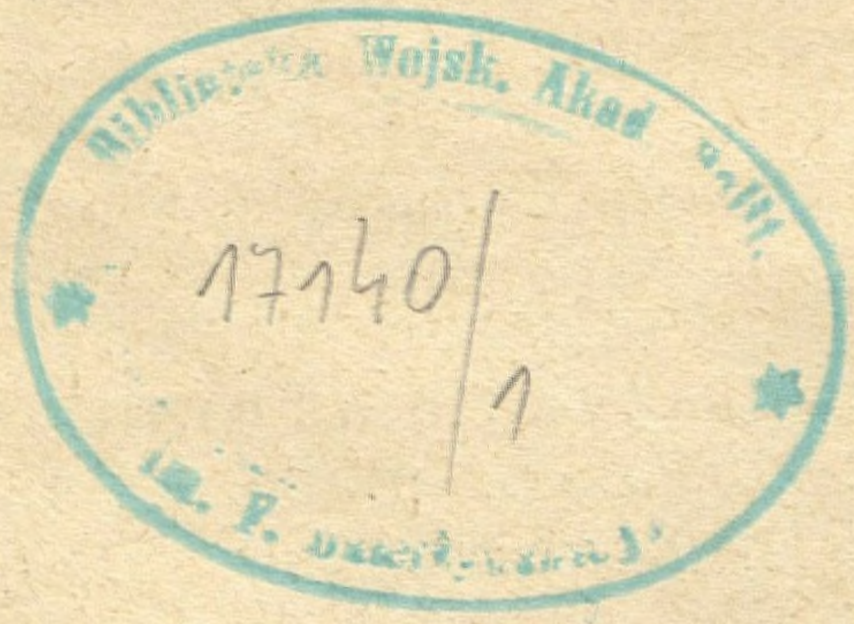

Z mocy art. 1 przepisów przechodnich do ustawy post. cyw. z dnia 18 lipca 1917 r. wprowadzona została rosyjska ustawa post. cyw. (wyd. z roku 1914) w zakresie, w jakim obowiązywała przed okupacją niemiecką i austrjacką.

Takież zarządzenie wydane zostało 15 maja 1919 r. przez komisarza generalnego Ziem Wschodnich; utrzymane ono zostało w mocy rozporządzeniem ministra spraw wewnętrznych z dnia 5 listopada 1920 r., oraz dekretem naczelnego dowódcy wojsk Litwy Środkowej z 15 grudnia 1920 r.

W obecnych przeto okręgach apelacyjnych warszawskim, lubelskim i wileńskim obowiązuje ros. ustawa post. cyw. ze zmianami, które promulgowane były przed ustąpieniem rosjan, to jest przed 1-ym sierpnia 1915 r., a nadto obowiązują zmiany, wprowadzone później przez władze polskie.

W myśl więc powyższych wskazań w pracy niniejszej tekst ustawy przełożony został z urzędowego wydania rosyjskiego cz. I t. XVI zb. pr. ros. z uwzględnieniem: 1) ustawy z 12 marca 1914 r. o mianowaniu obrońców przy wykonaniu wyroków, dotyczących pozwanych, których miejsce zamieszkania nie jest znane, 2) ustawy z 12 marca 1914 r. o niektórych zmianach i uzupełnieniach ustaw, dotyczących osobistych i majątkowych praw mężatek, tudzież stosunków majątkowych między małżonkami i względem dzieci, 3) ustawy z 2 czerwca 1914 r. o niektórych zmianach trybu postępowania cywilnego w sprawach przed sądami

ogólnemi, 4) ustawy z 10 czerwca 1914 r. o niektórych zmianach i warunkach wytaczania powództw wzajemnych i o łączeniu powództw.

Zmiany, stąd wypływające, zostały wprowadzone wprost do tekstu poszczególnych artykułów.

Pozatem uwzględnione zostały wszystkie uzupełnienia i modyfikacje, wynikające z ustaw i zarządzeń władz polskich.

Zostały one zaznaczone drogą przytoczenia całych ustaw albo odpowiednich wyciągów.

Wreszcie do poszczególnych artykułów dodano jurysprudencję, opartą na orzecznictwie Sądu Najwyższego, b. senatu ros., a w niektórych wypadkach instancji apelacyjnej, oraz wyciągi z dzieł komentatorów.

Zmiany i uzupełnienia, które się wyłoniły w czasie druku, umieszczone są w załączonym suplemencie.

Pracę niniejzą podjęto siłami zbiorowemi.

W szczególności opracowane zostały: a) art. 1—201, 1222[1]—1798 u. p. c., załączniki i skorowidz przez Wacława Miszewskiego, sędziego Sądu Najwyższego; b) art. 202—498, 566—692 przez Stanisława Goldszteina, adwokata; c) art. 693—792 przez Olecha Federowicza, sędziego Sądu Apelacyjnego; d) art. 499—565, 793—890 przez Władysława Żywickiego, sędziego Sądu Najwyższego; e) art. 891—1093 przez Walerjana Przedpełskiego, adwokata; f) art. 1094—1222 przez Stefana Frankenstein-Sieczkowskiego, podprokuratora przy Sądzie Najwyższym.

Styczeń 1923 r.

W. Miszewski.

WYKŁAD SKRÓCEŃ.

Dz. Pr. 13-140-1919 = Dziennik praw Królestwa Polskiego (albo Państwa Polskiego) Nr. 13 pozycja 140 z roku 1919.

D. U. 26-148-1921 = Dziennik ustaw Rzeczypospolitej Polskiej Nr. 26 pozycja 148 z roku 1921.

Dz. Urz. 8-1919 = Dziennik urzędowy ministerstwa sprawiedliwości (albo departamentu sprawiedliwości tymczasowej rady stanu Królestwa Polskiego) Nr. 8 z roku 1919.

Dz. Urz. Z. C. Z. W. 18-157-1919 = Dziennik urzędowy zarządu cywilnego ziem wschodnich Nr. 18 pozycja 157 z roku 1919.

Dz. Urz. Z. C. Z. W. i Fr. P. = Dziennik urzędowy zarządu cywilnego Wołynia i Frontu Podolskiego.

Dz. Urz. zarz. T. P. i E. = Dziennik urzędowy zarządu terenów przyfrontowych i etapowych.

Dz. Urz. Tym. Kom. Rządz. = Dziennik urzędowy tymczasowej komisji rządzącej Litwy Środkowej.

O.. S. P. 241-21. = Orzeczenie, przytoczone pod pozycją 241 w wydawnictwie „Orzecznictwo Sądów Polskich“ z roku 1921.

O. S. 45-74 = Orzeczenie ogólnego zebrania departamentów kasacyjnych senatu rosyjskiego Nr. 45 z roku 1874.

P. art. 1484 = Patrz art. 1484 u. p. c., który obejmuje zmiany, obowiązujące w okreg. ap. warszawskim i lubelskim z wyj. okręgów sądów okręgowych w Białymstoku i w Łucku.

Poł. dep. = orzeczenie połączonych departamentów 1-go i kasacyjnych.

S. C. 8-09 = Orzeczenie departamentu cywilnego senatu rosyjskiego Nr. 8 z roku 1909.

S. K. 12-02 = Orzeczenie departamentu karnego senatu rosyjskiego Nr. 12 z roku 1902.

S. N. 19-19 = Orzeczenie izby pierwszej Sądu Najwyższego umieszczone pod Nr. 19 w zbiorze orzeczeń wydanym z polecenia ministra sprawiedliwości z roku 1919.

Orz. S. N. = Orzeczenie Sądu Najwyższego nieogłoszone w druku.

S.. N. O. 2-19. II. = Orzeczenie zgromadzenia ogólnego Sądu Najwyższego, umieszczone pod Nr. 19 części II w zbiorze orzeczeń, wydanem z polecenia ministra sprawiedliwości z roku 1918—1921.

618 u. p. k. = Art. 618 ustawy postępowania sądowego karnego.

389 org. sąd. ros. = Art. 389 ustawy o organizacji instytucji sądowych w Rosji.

44 u. p. c. = Art. 44 ustawy postępowania sądowego cywilnego.

539 k. c. = Art. 539 kodeksu cywilnego Napoleona.

39 k. c. p. = Art. 39 kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego z roku 1825.

Zb. pr. = Zbiór praw cesarstwa rosyjskiego.

SPIS RZECZY.

I. **Skorowidz.**
II. **Ustawa post. sądow. cywilnego.**

Rozporządzenia ogólne 1—28[1])

KSIĘGA PIERWSZA.

Tryb postępowania w sądach pokoju.

Tytuł I. O właściwości sądu 29—43[1].
Tytuł II. O pełnomocnikach 44—50.
Tytuł III. O wytoczeniu powództwa i wezwaniu przed sąd 51—67[2].
Tytuł IV. O stawieniu się stron i o trybie postępowania przed sędzią pokoju 68—80[1].
Tytuł V. O dowodach 81—124.
Dział I. Przepisy ogólne 81—82[9].
Dział II. Zeznanie świadków 83—104[1].
Dział III. Dowody pisemne 105—111.
Dział IV. Przyznanie 112—114.
Dział V. Przysięga 115—118.
Dział VI. Oględziny na miejscu i opinja biegłych 119—124[3].
Dział VII. Przesłuchanie mieszkańców okolicznych 124[4].
Tytuł VI. Postępowanie incydentalne 125—128[3].
Dział I. O zabezpieczeniu powództwa 125—128.
Dział II. O przypozwaniu i interwencji 128[1]—128[3].
Tytuł VII. O wyroku 129—144.
Tytuł VIII. O wyroku zaocznym i protokułach 145—155[5].
Dział I. O wyroku zaocznym i opozycji 145—155[1].
Dział II. O protokułach posiedzeń sądowych 155[2]—155[5].
Tytuł IX. O wykonaniu wyroków sędziego pokoju 156—161.
Tytuł X. O przymusowem wykonaniu aktów. 161—161[24].
Tytuł XI. O zaskarżeniu wyroków sędziów pokoju 162—169[1].

---

[1]) Cyfry oznaczają artykuły.

Tytuł XII. O postępowaniu w zjazdach sędziów pokoju 170—184.
Tytuł XIII. O uchyleniu wyroków zjazdu sędziów pokoju 185—194.
Tytuł XIV. O wyłączeniu sędziów pokoju i członków zjazdu sędziów pokoju 195—199.
Tytuł XV. O kosztach sądowych 200—201.

KSIĘGA DRUGA.

Tryb postępowania w sądach ogólnych.

Rozdział I. O postępowaniu w sądach okręgowych 202—742.
Tytuł I. O właściwości sądu 202—244[1].
Dział I. Przepisy ogólne 202—228.
Dział II. Spory kompetencyjne i tryb ich rozstrzygania 229—244[1].
I. Spory między sądami 229—236[2].
II. Spory między sądami a urzędami administracyjnemi 237—244[1].
Tytuł II. O pełnomocnikach 245—255.
Tytuł III. O skargach powodowych 256—271.
Tytuł IV. O wartości powództwa 272—274[1].
Tytuł V. O postępowaniu przed rozprawami sądowemi 275—323.
Dział I. Wezwanie przd sąd 275—298.
I. Wezwanie przez doręczenie 276—292.
II. Wezwanie przez obwieszczenie w pismach 293—298.
Dział II. Terminy wyznaczania rozpraw sądowych 299—304.
Dział III. Tryb komunikowania się sądu ze stronami 305—308.
Dział IV. Obranie przez strony miejsca zamieszkania 309—311.
Dział V. Zażądanie wyjaśnienia na piśmie 312—323.
Tytuł VI. O rozprawach sądowych 324—347.
Dział I. Sprawozdanie ze stanu sprawy i rozprawy stron 324—339.
Dział II. Wytoczenie powództwa wzajemnego 340—342.
Dział III. Wnioski prokuratora 343—347.
Tytuł VII. O postępowaniu skróconem 348—365.
Tytuł VIII. O przymusowem wykonaniu aktów 365[1].
Tytuł IX. O dowodach 366—498.
Dział I. Przepisy ogólne 366—369[1].
Dział II. Zeznania świadków 370—411.
Dział III. Przesłuchanie mieszkańców okolicznych 412—437.
Dział IV. Dowody pisemne 438—478.
I. Tryb składania i żądania dowodów pisemnych i informacji 438—455.
II. Moc dowodów pisemnych 456—478.

Dział V. Przyznanie 479—484.
Dział VI. Przysięga 485—498.
Tytuł X. O sprawdzeniu dowodów 499—565.
Dział I. Przepisy ogólne 499—506.
Dział II. Oględziny na miejscu 507—514.
Dział III. Opinja biegłych. 515—533.
Dział IV. Sprawdzenie dowodów pisemnych 534—565.
I. Przepisy ogólne 534—544.
II. Postępowanie ze zgłoszonej wątpliwości co do autentyczności aktu 545—554.
III. Postępowanie z zarzutu fałszu aktu 555—565.
Tytuł XI. O postępowaniach incydentalnych 566—692.
Dział I. Podania incydentalne w ogólności 566—570.
Dział II. Ekscepcje i zarzuty 571—589.
Dział III. Zabezpieczenie powództwa 590—652[3].
I. Przepisy ogólne o zabezpieczeniu powództwa 590—601.
II. Rodzaje zabezpieczenia 602—615.
III. Tryb nakładania i uchylania zapowiedzeń na majątku nieruchomym 616—623.
IV. Tryb zajęcia majątku ruchomego 624—630.
V. Tryb zajęcia ruchomości i funduszów pieniężnych pozwanego, znajdujących się u osób trzecich lub w urzędach 631—640.
VI. Poręczenie sądowe i tryb jego przyjęcia 641—652.
VII. Przyjęcie deklaracji o niewydalaniu się z miejsca zamieszkania 652[1]—652[3].
Dział IV. Przypozwanie trzeciego 653—661.
Dział V. Interwencja trzeciego 662—666.
Dział VI. Wyłączenie sędziów i prokuratorów 667—680.
Dział VII. Zawieszenie, wznowienie i umorzenie postępowania sądowego 681—692.
Tytuł XII. O wyroku 693—742.
Dział I. Wydanie wyroku 693—717.
Dział II. Wyrok zaoczny 718—735.
Dział III. Tymczasowe wykonanie wyroków 736—742.
Rozdział II. O trybie zaskarżania wyroków sądów ogólnych, 743—815.
Tytuł I. O apelacji 743—791.
Dział I. Tryb zakładania skarg apelacyjnych 743—762.
Dział II. Postępowanie w sprawach, które wpłynęły w drodze apelacji do izby sądowej 763—777.
Dział III. Przywrócenie prawa do apelacji 778—782.

Dział IV. Postępowanie ze skarg incydentalnych na decyzje sądu okręgowego 783—791.
Tytuł II. O uchyleniu wyroków 792—815.
Rozdział III. O terminach 816—838.
Tytuł I. Ogólne przepisy obliczania terminów 816—831.
Tytuł II. O przedłużeniu i przywróceniu terminów 832—838.
Rozdział IV. O kosztach sądowych 839—890.
Rozdział V. O wykonaniu wyroków sądowych 891—1281.
Tytuł I. O mocy prawnej wyroków 891—895.
Tytuł II. Postępowanie wykonawcze w przedmiocie obliczenia strat, przychodów i kosztów 896—923.
Tytuł III. Ogólne przepisy o wykonaniu wyroków sądowych i o mianowaniu obrońców przy wykonaniu wyroków, dotyczących pozwanych, których miejsce zamieszkania nie jest znane 924—967[14].
Dział I. Ogólne przepisy o wykonaniu wyroków sądowych 924—967.
Dział II. O mianowaniu obrońców przy wykonaniu wyroków, dotyczących pozwanych, których miejsce zamieszkania nie jest znane 967[1]—967[14].
Tytuł IV. Skierowanie egzekucji do majątku ruchomego 968—1093.
Dział I. Zajęcie majątku ruchomego 968—979.
Dział II. Opis majątku ruchomego 980—999.
Dział III. Oszacowanie majątku ruchomego 1000—1008.
Dział IV. Przechowanie zajętego majątku 1008—1020.
Dział V. Sprzedaż zajętego majątku 1021—1070.
I. Miejsca sprzedaży majątku ruchomego i osoby, dopełniające sprzedaży 1022—1026.
II. Terminy sprzedaży 1027—1029.
III. Obwieszczenia o sprzedaży 1030—1039.
IV. Przedmioty, ulegające sprzedaży pod szczególnemi warunkami 1040—1044[1].
V. Tryb dokonywania licytacji 1054—1056.
VI. Skutki licytacji 1057—1061.
VII. Licytacje niedoszłe do skutku i niewa- 1062—1070.
Dział VI. Skierowanie egzekucji do papierów procentowych, ulegających wykupowi, do akcji i obligacji 1071—1077.
Dział VII. Skierowanie egzekucji do kapitałów lub innego majątku ruchomego dłużnika, znajdujących się u osób trzecich 1078.

Dział VIII. Skierowanie egzekucji do kapitałów dłużnika, znajdujących się w urzędach, sądach lub instytucjach kredytowych 1079—1083.
Dział IX. Skierowanie egzekucji do pensji i innych płac 1084—1090.
Dział X. Postępowania incydentalne i spory przy skierowaniu egzekucji do *majątku ruchomego* 1091—1093.

Tytuł V. O skierowaniu egzekucji do nieruchomości 1094—1208.
Dział I. Przepisy ogólne 1095—1100.
Dział II. Zajęcie nieruchomości 1101—1116.
Dział III. Oszacowanie nieruchomości 1117—1127.
Dział IV. Tryb zarządzania zajętą nieruchomością 1128—1131.
Dział V. Sprzedaż dóbr nieruch. 1132—1182[1].
I. Miejsce publicznej sprzedaży nieruchomości i osoby, dopełniające sprzedaży 1132—1141.
II. Terminy sprzedaży nieruchomości przez licytację publiczną 1142—1145.
III. Obwieszczenia o publicznej sprzedaży nieruchomości 1146—1150.
IV. Tryb dokonywania licytacji 1151—1160[1].
V. Skutki licytacji 1161—1169.
VI. Licytacje niedoszłe do skutku i nieważne 1170—1182[1].
Dział VI. Sprzedaż nieruchomości zastawionej 1183 — 1187.
Dział VII. Sprzedaż nieruchomości, pozostającej we wspólnem posiadaniu 1188—1191.
Dział VIII. Postępowania incydentalne i spory 1192 — 1208.

Tytuł VI. O przymusowem wydaniu odjętego wyrokiem sądowym majątku 1209—1213.

Tytuł VII. O trybie podziału wyegzekwowanej sumy między kilku wierzycieli 1214—1222.

Tytuł VIII. O zabronieniu dłużnikowi wydalania się i o odszukaniu środków na zaspokojnie należności 1222[1]—1266.
Dział I. O zabronieniu dłużnikowi wydalania się z miejsca zamieszkania lub czasowego pobytu 1222[1]—1222[3].
Dział II. O odszukaniu środków na zaspokojenie należności 1222[4]—1222[10].
Dział III. O odszukaniu mienia dłużników skarbu 1222[11]—1266.

Tytuł IX. O wykonaniu wyroków sądów wielkiego księstwa Finlandzkiego 1267—1272.
Tytuł X. O wykonaniu wyroków sądów państw cudzoziemskich 1273—1281.

KSIĘGA TRZECIA.

Wyjątki od ogólnego trybu postępowania sądowego.

Rozdział I. O sprawach zarządu skarbowego 1282—1315.
Tytuł I. Przepisy ogólne 1282—1299.
Tytuł II. O postępowaniu w sprawach, wynikających z umów przedsiębiorstwa, dostawy i dzierżawy pożytków dochodowych 1300—1309.
Tytuł III. O trybie postępowania w sprawach z tytułu zawładnięcia majątku lub zakłócenia posiadania 1310—1315.
Rozdział II. O dochodzeniu odszkodowania za szkody i straty, wyrządzone rozporządzeniami osób urzędowych 1316 — 1336.
Tytuł I. O dochodzeniu odszkodowania za szkody i straty, wyrządzone rozporządzeniami urzędników administracyjnych i osób, urzędujących z wyborów 1316—1330[6].
Dział I. O dochodzeniu odszkodowania za szkody i straty, wyrządzone rozporządzeniami urzędników administracyjnych 1316—1330.
Dział II. O dochodzeniu odszkodowania za szkody i straty, wyrządzone przez osoby, urzędujące z wyborów 1330[1]—1330[6].
Tytuł II. O dochodzeniu strat od sędziów, prokuratorów i innych urzędników sądowych 1331—1336.
Rozdział III. O postępowaniu sądowem w sprawach małżeńskich i o prawość pochodzenia 1337—1356[9].
Tytuł I. O postępowaniu w sprawach małżeńskich 1337 — 1345[11].
Dział I. O postępowaniu w sprawach o prawa, wynikające z istnienia legalnego małżeństwa 1337—1345.
Dział II. O postępowaniu w sprawach o przywrócenie wspólnego pożycia małżonków, o utrzymywanie przez męża żony, mieszkającej oddzielnie, oraz o wzajemne prawa i obowiązki rodziców względem dzieci w razie uchylenia się rodziców od wspólnego pożycia 1345[1]—1345[11].
Tytuł II O postępowaniu w sprawach o prawość pochodzenia 1346—1356.
Tytuł III. O postępowaniu w sprawach małżeńskich i o prawość pochodzenia staroobrzędowców i sektantów 1356[1]—1356[9].

Rozdział IV. O postępowaniu pojednawczem 1357—1400.
Tytuł I. O układach pojednawczych 1357—1366.
Tytuł II. O sądzie polubownym 1367—1400.

KSIĘGA CZWARTA.

Postępowanie sądowe zachowawcze.

Rozdział I. O wezwaniu spadkobierców zmarłego i o zachowaniu jego majątku 1401—1408.
Rozdział II. O działach spadkowych 1409—1423.
Rozdział III. O intromisji do majątków nieruchomych 1424—1437.
Rozdział IV. O wykupie dóbr rodzinnych 1438—1450.
Rozdział V. O zaginionych bez wieści 1451—1460.
Rozdział VI. O uprawnieniu dzieci 1460^{1}—1460^{7}.
Rozdział VII. O przysposobieniu 1460^{8}—1460^{12}.
Rozdział VIII. O uznaniu za marnotrawców obywateli wiejskich, stale zamieszkujących w miastach, i o urządzeniu wskutek tego nad nimi opieki 1460^{13}—1460^{28}.
Rozdział IX. O złożeniu przedmiotu zobowiązania do depozytu sądowego i o sprzedaży takiego przedmiotu z publicznej licytacji 1460^{29}—1460^{40}.
Tytuł I. O złożeniu przedmiotu zobowiązania do depozytu sądowego 1460^{29}—1460^{37}.
Tytuł II. O sprzedaży przedmiotu zobowiązania z licytacji publicznej 1460^{38}—1460^{40}.
Rozdział X. O odwołaniu pełnomocnictwa 1460^{41}—1460^{48}.
Rozdział XI. O zapisaniu do ksiąg metrykalnych ślubów staroobrzędowców i sektantów, oraz ślubów, zawartych według przepisów innej wiary, wyznania i sekty, przez osoby, które wyznawały wiarę prawosławną przed ogłoszeniem najwyższego ukazu z dnia 17 kwietnia 1905 r. o ustaleniu zasad tolerancji religijnej, jak również o zapisaniu urodzeń dzieci, zrodzonych z tych związków 1460^{49}—1460^{61}.

KSIĘGA PIĄTA.

Tryb postępowania sądowego w kraju zaukaukaskim oraz w guberniach warszawskigo okręgu sądowego i nadbałtyckich.

Rozdział I. O postępowaniu sądowem w kraju zakaukaskim 1461—1481^{6}.
Rozdział II. O postępowaniu sądowem w guberniach warszawskiego okręgu sądowego 1482—1798.
Tytuł I. Rozporządzenia ogólne 1483—1488.
Tytuł II. O trybie postępowania w sądach pokoju 1489—1510^{3}.
Tytuł III. O trybie postępowania w sądach ogólnych i w sądach handlowych 1511—1645^{1}.

Dział I. O postępowaniu w sądach ogólnych 1511 — 1628.
I. Właściwość sądu 1511—1518.
II. Pełnomocnictwo dla adwokatów przysięgłych 1519.
III. Wartość powództwa 1520.
IV. Wezwanie przed sąd 1521.
V. Wnioski prokuratora 1522.
VI. Dowody 1523—1525.
VII. Ekscepcje 1526.
VIII. Zabezpieczenie powództwa 1527—1538.
IX. Zawieszenie postępowania 1539.
X. Wydanie i ogłoszenie wyroku 1540 — 1541.
XI. Zaskarżenie wyroku 1542—1543².
XII. Ogólne przepisy o wykonaniu wyroków sądowych 1544—1550.
XIII. Skierowanie egzekucji do majątku ru- 1551—1555.
XIV. Skierowanie egzekucji do nieruchomości 1556—1591.
XV. Podział wyegzekwowanej sumy 1592—1597.
XVI. Przymus osobisty 1598—1610.
XVII. Wykonanie wyroków sądów warszawskiego okręgu sądowego w innych guberniach cesarstwa 1611.
XVIII. Sprawy zarządu skarbowgo 1612—1615.
XIX. Dochodzenie odszkodowania za szkody i straty, zrządzone rozporządzeniami urzędników 1616—1618.
XX. Postępowanie w sprawach małżeńskich i o prawość pochodzenia 1619—1625.
XXI. Postępowanie pojednawcze 1626—1628.
Dział II. O postępowaniu w sądach handlowych 1629—1645¹.
Tytuł IV. O postępowaniach szczególnych 1646—1798.
Dział I. O sprostowaniu aktów stanu cywilnego 1647—1652.
Dział II. O upoważnieniu kobiet zamężnych 1653 — 1660.
Dział III. O przysposobieniu 1661.
Dział IV. O uznaniu dzieci nieślubnych 1662.
Dział V. O radach familijnych 1663—1672.
Dział VI. O pozbawieniu własnej woli 1673—1680.

Dział VII. O ograniczeniu zdolności prawnej przez dodanie doradcy sądowego 1681.
Dział VIII. O obwieszczeniach o otwarciu spadku 1682.
Dział IX. O opieczętowaniu majątku, pozostałego po zmarłych 1683—1702.
Dział X. O odjęciu pieczęci 1703—1722.
Dział XI. O sporządzeniu spisu inwentarza 1723—1732.
Dział XII. O przechowaniu opieczętowanego lub spisanego majątku 1733—1737.
Dział XIII. O skargach i sporach, wynikających przy opieczętowaniu, odjęciu pieczęci i spisywaniu inwentarza 1738—1741.
Dział XIV. O poświadczeniu złożenia testamentu i o rozstrzyganiu podań ogólnych zapisobierców o wprowadzenie w posiadanie 1742.
Dział XV. O zachowaniu spadków wakujących i bezdziedzicznych 1743—1749.
Dział XVI. O przyjęciu spadku warunkowem, z dobrodziejstwem inwentarza 1750—1757.
Dział XVII. O zrzeczeniu się wspólności majątkowej i o zrzeczeniu się spadku 1758.
Dział XVIII. O działach spadkowych 1759—1768.
Dział XIX. O sprzedaży majątku spadkowego 1769—1774.
Dział XX. 1) O postępowaniu w sprawach, dotyczących opieki nad majątkiem osób nieobecnych 1775—1776[1].
2) O postępowaniu w sprawach o uznanie osób zaginionych za zmarłe 1777—1777[10].
3) O postępowaniu w sprawach o stwierdzenie wypadku śmierci 1778—1778[3].
4) O postępowaniu w sprawach o sprostowanie lub uchylenie decyzji o uznaniu osób zaginionych za zmarłe oraz wydanych przez sąd świadectw śmierci 1779—1779[2].
Dział XXI. O zaofiarowaniu zapłaty i o zaznaczeniu 1780—1786.
Dział XXII. O sądowem odstąpieniu majątku na rzecz wierzycieli 1787—1796.
Dział XXIII. O określeniu odszkodowania za majątek prywatny, wywłaszczony z rozporządzenia rządu na potrzeby państwowe lub społeczne 1797—1798.

III. Załączniki.

I. Do art. 256. Wzór skargi powodowej.
II. Do art. 267, uw. Przepisy o trybie komunikowania się sądu ze stronami za pośrednictwem poczty.

III. Do art. 927. Wzór tytułu wykonawczego.
IV. Do art. 1400, uw.
1. O postępowaniu sądowem w sprawach o rozgraniczenie i ustalenie granic.
2. O trybie postępowania w sprawach o wieczysto-czynszowe prawo posiadania lub użytkowania majątków nieruchomych w guberniach zachodnich.
3. O postępowaniu w sprawach upadłościowych i o przymusie osobistym względem dłużników.

V. Do art. 1460⁷. Wzór świadectwa.
VI. Do art. 1527, uw. Przepisy o zabezpieczeniu na majątkach nieruchomych i egzekucji z tychże majątków bezspornych skarbowych i administracyjnych należności w guberniach warszawskiego okręgu sądowego.
VII. Do art. 1545, uw. Przepisy o trybie zajęcia i sprzedaży majątków włościańskich w guberniach warszawskiego okręgu sądowego na zaspokojenie osobistych wierzycieli włościan.
VIII. A. Przepisy tymczasowe o urządzeniu sądownictwa w Królestwie Polskiem.
B. Rozkaz naczeln. wodza w. p. w przedmiocie organizacji wymiaru sprawiedliwości na terenach przyfrontowych i etapowych z dnia 15 października 1920 r.
C. Dekret naczeln. dowódzcy wojsk Litwy Środkowej z dnia 19 października 1920 r. w przedmiocie praw, obowiązujących na terenie Litwy Środkowej.
D. Dekret naczeln. dowódzcy wojsk Litwy Środkowej w przedmiocie organizacji wymiaru sprawiedliwości na terytorjum Litwy Środkowej.
IX. Przepisy przechodnie do ustawy postępowania cywilnego z dnia 18 lipca 1917 r.
X. Dekret z 4 lutego 1919 r. o rozciągnięciu na okręgi sądów okręgowych w Białej i w Suwałkach przepisów, obowiązujących w okręgu apel. warszawskim.
XI. Ustawa z 31 lipca 1919 r. o prawach, obowiązujących w okręgu sądowym Białostockim.
XII. Rozporządzenie komisarza generalnego Ziem Wschodnich z 15 maja 1919 r. w przedmiocie prawa cywilnego i postępowania cywilnego.
XIII. A. Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych z 5 listopada 1920 r. w przedmiocie wymiaru sprawiedliwości na terenach przyfrontowych i etapowych.
B. Dekret naczeln. dowódzcy wojsk Litwy Środkowej w przedmiocie wymiaru sprawiedliwości z 15 grudnia 1920 r.
C. Rozporządzenie rady ministrów z 19 stycznia 1922 r. w przedmiocie zmiany niektórych przepisów, normujących organizację sądownictwa i postępowanie sądowe

cywilne w województwach nowogródzkiem, poleskiem, wołyńskiem i w powiatach białowieskim, grodzieńskim wołkowyskim.

D. Rozporządzenie rady ministrów z 19 czerwca 1922 r. o zmianie obowiązujących w Ziemi Wileńskiej przepisów prawnych w przedmiocie ustroju sądownictwa.

XIV. Dekret z 8 lutego 1919 r. o ustroju Sądu Najwyższego.

XV. Tymczasowa instrukcja ogólna dla sądów Królestwa Polskiego z 21 sierpnia 1917 r.

XVI. Instrukcja dla urzędów prokuratorskich z 1 marca 1918 r.

XVII. Ustawa z 26 lipca 1919 r. o utraconych tytułach na okaziciela.

XVIII. Dekret z 7 lutego 1919 r. o rejestrze handlowym.

XIX. Ustawa z 29 października 1920 r. o spółdzielniach.

XX. Przepisy tymczasowe o kosztach sądowych z 18 lipca 1917 r.

XXI. Rozporządzenie z 11 marca 1921 r. o opłatach w postępowaniu rejestrowem.

XXII. Przepisy tymczasowe z dnia 8 lutego 1919 r. i wynagrodzeniu adwokatów.

XXIII. Taksa dla komorników sądowych.

XXIV. Ustawa z 1 sierpnia 1919 r. o załatwianiu zatargów zbiorowych.

XXV. Dekret z 16 stycznia 1919 r. w przedmiocie zawieszenia biegu terminów i przedawnień.

XXVI. Umowa z 24 października 1921 r., zawarta pomiędzy Polską a wol. miastem Gdańskim.

XXVII. A. Ustawa z 31 lipca 1919 r. w przedmiocie utworzenia Prokuratorji Generalnej.

B. Uchwała rady ministrów z 28 sierpnia 1919 r. w przedmiocie ustroju i czynności Prokuratorji Generalnej.

C. Uchwała rady ministrów z 28 sierpnia 1919 r. o rozpoczęciu czynności Prokuratorji Generalnej.

D. Rozporządznie rady ministrów z 20 grudnia 1920 r. o przejęciu przez Prok. Gen. spraw, prowadzonych przez b. Prokur. w Kr. Pol.

E. Rozporządzenie rady ministrów z 12 sierpnia 1921 r. o rozciągn. ustawy o utworzeniu Prok. Gen. na wojew. nowogr., poles., wołyń. i pow. grodz., białow. i wołkow.

F. Rozp. rady min. z 28 sierpnia 1922 r. i rozciąg. tejże ustawy na Ziemię Wileńską.

XXVIII. Dekret z 15 grudnia 1921 r. w przedmiocie taksy opłat, pobieranych przez tłumacza przys. przy sądzie okr. w Wilnie.

XXIX. Dni świąteczne:
A. Rozporządzenie komisji przejściowej Tymcz. Rady Stanu Kr. Pol. z 13 listopada 1917 r.
B. Ustawa z dnia 29 kwietnia 1919 r.
XXX. Konwencja haska z 17 lipca 1905 r., dotycząca procedury cywilnej.
XXXI. Ustawa z 26 września 1922 r. w przedmiocie skutków prawnych zatajenia ceny w umowach o sprzedaż lub zamianę.
IV. **Suplement.**

SKOROWIDZ.

SKOROWIDZ.[1])

Adjudykacyjny wyrok 1164 i nast. 1574.
Administracja z powodu niewypłacal. 22.
Administracyjny urzędnik, dochodzenie odszkodowania od adm. urz. 1316—1336, IX (23), XII (12).
Administracyjne urzędy nie rozstrzygają sporów cyw. 3, w sporach kompetenc. 43[1], 237—244.
Administracyjne należności bezsporne, zabezp. i egzek. 1527 uw., VI.
Adwokat, jako pełnom. strony 44. 245. 247. 248. 254., jako mianow. obrońca przy wyk. wyr. przec. nieobec. 159 uw. 2-ga, 967[1]—967[14], adw. nie może być poręczycielem strony 643, doręczenia między adwok. 308, taksa XXII, udziel. subst. VIII A (12), zabezpieczenie dokumentów u zmarł. adw. XVI (56).
Adwokatura org. VIII A (12), VIII B (14), taksa odw. XXII.
Agenci, właśc. sąd. 36. 321, doręcz. 288.
Agrarne instytucje, kompeten. 1400 uw. 2-ga.
Akcje, jako przedm. egzekucji 1072—1079, 1553, IV 3 (13).
Akta sądowe, przegląd. 271, 439, 715.
Akty stanu cywilnego 1621. 1622, sprostowanie 1647 i n., XVI (45, 46).
Akty urzędowe, notarjalne, jako dowód 106, 410, 457, 459, 1525, przy zabez. powódz. 125, 595, przy nadaniu klauzuli egzek. 161[1], 365[1], 1510[1], 1510[3], akty utracone 101[1], 410.

---

[1]) Cyfry arabskie oznaczają art., rzymskie — załączniki; cyfry w nawiasach — art. załączn.

Akty nieposzlakowane co do autent. nie mogą być obalone przysięgą stron 118, 497, przyznanie autentyczności 458.
Alimenty, poszuk. 1345[1]—1345[11], dochodzenie alim. z pensji 1555 odsył. art. 48, wykluczenie jawności rozpr. 325[1].
Alimentarne kapitały, egzekucja z al. kap. 1554.
Aljenacja nieruch. podczas post. egzek. 1097—1100, 1559, p. zakaz.
Aljenacyjne opłaty 1162, 1573, w spraw. przed sąd. polub. 1394[1].
Ambasador korzysta z eksteryt. 225.
Analogja 9, XI (10), XII (7).
Apanaży wydziału sprawy 1282, 1289 uw. 2, zaskarż. wyr. 1295, spory z zarz. skarb. 1298, wyk. wyr. 1299.
Apelacja w sąd. pok. 162 i n., IX (3, 31, 39), wzajemna 170, od wyr. zaoczn. 154, 155, 764, ap. musi być na piśmie 68[1], ap. od wyr. sąd. okr. 734, 743—762, sądu handl. 1642, IX (4) od wyr. zaoczn. 734. 967[8]. 967[10], apel. wzaj. 764, odpow. na apel. 170, 761, 764, term. ap. dla skarbu 1293, ap. zakł. przez prokuratora 1345, ap. od wyr. sąd. polub. nie jest dopuszczona 1393, ap. od wyr. sądu gm. 1504, ap. w spr. o dział 1421, 1765, o wywłaszcz. 1798, przywr. prawa ap. 778—782, odrocz. 833, ap. w post. wyk. 923, w post. upadł. IV 3 (18).
Apelacyjna instancja zakres wyrokowania 180[1], 772—774.
Apelacyjne postępowanie 170—184, 763—777.
Apelacyjny sąd p. sąd apelacyjny.
Apelacyjny termin p. termin ap.
Aplikant VIII A (11,19), VIII B (12), VIII D (14).
Arbiter w sądzie polub., liczba 1367, zmiany i ekscepcje 1376—1377.
Archijerejski dom 1282.
Artystyczne utwory, sprzedaż z licyt. 1040—1042.
Autentyczność dokument. zakwestj. 106[1] i n. 541, 542, 543, 545—554, w spraw. przed sąd. handl. 1637.
Autorskie prawo, właściw. sądu 31, 217, IX (2), egzek. 1040—1042.

Badanie stron w spr. handl. 1633, w spraw. o stwierdzenie wyp. śmierci 1777[4], w spr. stempl. XXXI.
Bank, sprzedaż mająt. zastaw. w ban. 1137, 1138, 1183, 1184, 1186, 1187.
Bank odbudowy, zabezp. poż. 161[1] ods. 2-gi.
Bank państwa realizuje zajęte papiery wartośc. 1074, 1553.
Bank polski krajowy, tryb egzek. 1 ods. 12.
Bankructwo IV 3 (14).
Barka, obwieszc. o sprzed. 1032.
Bezdziedziczny spadek 1749.
Bezsporne należn. skarb. 1527 uw., VI.
Bezwalutowość dokumentu 410 d 4, 410 c 2.
Bezwłasnowolni 19. 45, 69 p. 4, 118, 246, 497, 571 p. 4, 576 p. 2, 1484, 1539, w spraw. małż. i alim. 1345[4], XIII B § 8 lit.c.
Bezsporne żądania wł. admin. 1 uw., 1527 uw.
Biała, rozciągn. praw, ob. w ok. ap. war. X.
Białystok, dekr. o pr. obow. w okr. Biał. XI.
Bieg skargi pow., zawiesz. 54[1] i n. 164[3], 269, 299, nadanie 265, opoz. 152, 730[1], apel. 164[3], 165, 758, zawiesz. biegu opoz. 729[1], apel. 164[3], 756, kas., rest., opoz. trzec. 189, 801.
Biegli w sąd. pok. 119, 122—124, w sąd. okr. 515—528, 533, 540, 553, 561, w post. egzek. 1001—1006, 1122—1124, 1564, VII (3, 5), w spr. małż. 1356[6], w spr. dział.. 1415, w post. spadk. 1716, 1728, 1746, 1761, 1762, 1769, w spr. o ubezwł. 1677, wynagr. bieg. 124[2], 124[3], 529—532, XX (24, 27).
Bilety instyt. kred., skier. egz. 986, 1083.
Bracia jako świadkowie 83, 370.
Budowle w prot. zajęcia 1104—1109, oszacowanie 1124.

Cena powództwa p. wart. pow.
Cena sprzedaży, skutki zatajenia XXXI.
Cesarski dom spor. maj. 1299.
Chemiczna ekspertyza 109[8].
Choroba świadka 93, 377, 386, powoda 260, nie uspraw. zaniedb. terminu 834, choroba pozwanego lub członk. jego rodziny przy wykon. eksmisji XV (245).
Czasowe zamieszkanie pozw. 32, 206, 207.

Częściowe wykonanie wyr. 157 lit. b.
Część niepodziel. nier. przy egzek. 1188—1191, 1587, część nier. włość. może być wydzielona przy egzek. VII (5).
Cudzoziemcy, sprawy między cudz. i miejsc. obyw. 224, 225, skargi cudz. 261, ekscepcje prz. cudz. 571 p. 5 i uw. 2, 577, 578, prawa do nier. 1129 uw., p. konwencja Haska.
Cudzoziemski język 261, 263, 539, 540, akty cudzoz. 464, 465, 539, 707, 1540, prawa cudz. 709, 1540, wyroki cudzoz. 1273—1281, p. konwencja Haska.
Czynszowe prawa, tryb. post. 1400. IV 2.
Cywilnego stanu księgi, 1341, 1342, 1621, 1622, sprost. 1647—1652.
Cywilne sprawy jurysdykcja 1, 2, w sądzie karnym 5—7, p. zawieszenie.

Data pewna 476, 477.
Decyzje incydentalne p. incyd. dec.
Depesza, jako dowód 438 lit. a, telegraf. skarga apel. 744 lit. c, telegraficzne upoważnienie XXVII B (45, 46).
Djety nie ulegają zajęciu 1555 odsył. art. 49.
Dług, uiszczenie drogą zdeponow. 1460^{29} i n., umorzenie przez uwięzienie dłużn. 1607, uiszczenie przez odstąpienie majątku 1787, 1796, p. zaofiarowanie.
Dłużnik zakaz wydal. się 159 uw. 1-sza, 652^{1}, 1222^{1}, uwięzienie 1400 uw. zał. art. 31—67, 1598—1610, odszuk. środk. na zaspok. należności 1222^{4}—1222^{10}, 1213, na zaspok. należ. skarb. 1222^{11}—1222^{20}, p. rów. upadły, dłużn. nie jest dopuszcz. do licyt. 1051, 1094.
Dobra państwowe 1284.
Dobroczynne zakłady otrzym. wadjum skonf. 1179, zatajoną cenę sprzedaży XXXI (8), tryb reprezent. 1612.
Dobrodziejstwo inwentarza 1750, 1753, 1756, 1757.
Dochody, post. wyk. w posz. doch. 896—900, 903—915, 922, 923, oblicz. doch. celem oszac. nier. 1118—1122, zaspokojenie należn. z doch. 1192, 1196, 1208, 1544, skierow.

egzek. do doch. 1208, 1544, doch. z zajęt, nier. 1131, 1192[1], 1196, 1588.

Dokumenty sprzedaży, nieważność z powodu zatajenia części ceny XXXI (1).

Dokumenty, w sąd. pok. 105—110, 190, skład. w sąd. okr. 263, 264, 277, 316, 438, 439—444, przez trzecią osobę 445—451, żąd. od urzęd. 452—455, moc dowod. 105, 456—478, zarzut fałszu 109[2]—111, 541, 544, 555—565, wątpl. autent. 106[1]—109[1], 541—543, 545, 546, 1466, 1637, bad. auten. 109[8], 547—553, przedkł. dokum. 263, sprawdz. dok. w spr. małż. 1342, skład. dok. w sąd. polub. 1379—1381, 1383, skład. przy zaj. nieruch. 1111—1112.

Domowy dozorca, załatwianie zatargów zbiorowych XXIV ods.

Doradca sądowy 1681.

Doręczenie wezwań 63—66, 282—289, 305—308, 309—311, II. art. 20, wyroku zaocz. 150, 151, 725, nak. wyk. 942, 942[1], 945, 967[5], dor. przez pocztę 267, II art. 7—12, 16—19, za granicą XXX, w w. m. Gdańsku XXVI.

Dostawy skarbowe 1300—1309.

Dowody, zabezpieczenie dowod. 29, 57, 82[2] i n. 369[1], IX art. 2 lit. c, ogól. przep. skł. dow. 80—81[9], 315, 331, 366 i n., 1523—1525, o odszkod. 135[1], 706[1], dow. w post. apel. 174, 771, 776[1], w spraw. o praw. poch. 1349, 1354—1356, 1356[5], w post. wyk. 908, w spr. o rozgr. IV 1 (5), dow. skład. przez prok. w spr. mał. 1343, dow. skład. z inicjat. sądu 1345[8], 1460[1], 1777[4], 1778[2], 1779[1], dow. przeciwko przysiędze nie są dopuszcz. 117, 498, sprawdzenie dow. 174, 499 i n. 720, 771, 812, w post. wyk. 908.

Dozorca zajętych ruchom. 629, 630, 1009—1020, 1025, 1210, nieruch. 1128—1131, XV (250) majątku spadk. 1733—1737.

Drogi żelazne p. koleje.

Duchowni w procesie 45, 246, 493, 1613, jako świadk. 84, 90, 96, 371, 381, wynagrodzenie za przyj. przysięgi XX (26, 27), duch. w spr. upadł. IV 3 (32), zabezp. spadku po duchow. XVI (55), przesłuchanie duch. jako strony XXXI (5).

Duchowne instytucje 1282, 1298, 1613.
Duchowny sąd, rozróżn. kompet. 1337 orz. 1338.
Dyscyplinarne władze VIII A (28—31).
Dystrybucja p. podział.
Działy spadkowe 36[4], 36[5], 215, 216, 1409—1423, 1490, 1515, 1759—1768, IX art. 2 ust. 1 lit. d, i art. 22.
Dzieci, rodzice i opiek. zast. dzieci w proc. 19, dzieci w charakt. pełn. rodz. 44 ods., 246, dzieci jako świadk. 84, 85, 371, 372, 396, uprawnienie dzieci 1460[1]—1460[9], przysposobienie 1460[8]—1460[12], 1661, uznanie dzieci nieśl. 1662, przedawnienie powództw o niepr. poch. 1340, sprawy o alim. 325[1], 1345[1]—1345[11], powódz. o prawa dzieci 1337, 1623—1625, o prawość poch. 1346—1359[6], 1623—1625.
Dzielenie przyznania 480 lit. d.
Dzienna płaca jako przedmiot zajęcia 635 lit. a.
Dziennik komornika 948, 950, 1036, 1056, 1212, 1696, 1697, 1699, 1701, 1721, 1722, 1732, IV 3 (52, 53, 54, 66), XV (240).
Dziennik posiedzeń sądow. XV (29) 325, p. rów. protokuł.
Dziennik urzędowy min. spraw. VIII A (32).
Dzierżawy skarbowe 1300—1309.

Egzekucja, wyk. wyr. 924 i n., zakaz wyd. się dłuż. 159 uw. 1-sza, 1222[1] i n., odszuk. środ. na zasp. 159 uw. 1-sza, 1222[4] i n., przerw. i zawiesz. egz. 952, 959, 1547, 1548.
Egzekucja należn. skarb. bezspor. 1527 uw., VI, przeciw. skarb. 1259[1], 1296.
Egzekucja, skier. do ruch. 968 i n. 1551 i n., XV (240, 244, 250, 251), do nier. 1094 i n. 1556 i n., XV (240), do doch. z nier. 1208, 1544, 1590, do pap. wart. 1072 i n., 1553, XV (241) do kap. alim. 1554, do kapit. i ruch. u osób trzec. 1078, w inst. państw. 1079 i n., do pensji 1084 i n. 1555, do emeryt. 1553, do maj. włośc. 1545 uw. VII, przym. osobist. 1598—1610, mian. obr. 967[1] i n., eksmisja XV 244, 245).
Egzekucyjny nakaz p. nakaz wykon.
Egzekucyjne koszty 1215, 1593, XV (240, 244).
Egzekucyjne spory 160, 962—963, 1192[1]—1208, 1218, 1596.

Ekscepcje zgłosz. przez pozw. w sąd. pok. 69, w sąd. okr. 571—575, 1494, 1509, 1526, eksc. w każ. st. spr. 576, 584, w spr. handl. 1635, rozstrz. 585—589.
Ekscepcje świadk. 86, 87, 373, 375, 378, okol. mieszk. 430, 431, biegł. 123, 521—523, rozjemców 1639.
Ekscepcje sędziów 180, 195—199, 500[3], 667—680, prokurat. 679, 680.
Ekskomunikowani nie mogą być pełnom. 45, 246, nie mogą być zaprzys. jako świadk. 85, 372, mogą być wył. od świadcz. 86, 373.
Eksmisja XV (244, 245).
Eksterytorjalność 225.
Ekspertyza 119—124[3], 507—533, 538, 540, 553, 561, 1001—1006, 1122—1124, 1677, 1680, VII (3, 5).
Elektryczna ustawa, wywł. na potrz. zakł. el. 1 ods. 13.
Emblematy na odznak. VIII. A (2 ods.).
Emerytura, zapowiedz. 1078, 1087—1089, 1554—1555.
Ewangelicy, przysięga przy świadcz. 85, 372.
Ewentualne powództwo, zwrot wpisu XX (14).

Fabryka, zajęcie f. 1104, 1109.
Familijna rada 1649, 1666—1672, 1676, IX (21), XV (167—170), XI (7), XII (13), XIII A (§ 8 lit. c), XIII B (§ 8 lit. b).
Fałsz dokumentu, marnotr. nie może zgł. zarz. fałszu, 20, zarzut fałszu w sądzie pok. 109[2]—111, w sądzie okr. 343. 541, 544, 555—565, w sądzie handl. 1637, fałsz dok. jako powód do restyt. 162[1], 187, 750, 794, 797, 805.
Ferje sądowe XV (34—36).
Firma, zast. sąd. 26, właśc. sądu 31, doręcz. wezw. 67[1], 288.
Forma skargi pow. 256, I, tytułu wykon. 927, III, świadectwa metrykal. 1460[7], V, pogwałc. formy skar. pow. 579.
Fotograficzna ekspertyza 109[8].

Garderoba, zajęcie g. 973.
Geometra w post. o rozgr. IV 1 (5).
Giełda. rozstrzyg. sporów 1 ods. 8.

Giełdowe ceny 1072.
Głosowanie sędziów przy wyrokowaniu 181, 698, 699, 1388, gł. wierzyc. co do ponown. licyt. 1174.
Gminny sąd 1489—1510[3].
Gminna zwierzchność, dor. wezw. 62, 283, 285, wyk. wyr. sąd. pok. 158, 1503, w post. spadk. 1688, 1724, p. wójt.
Gdańsk, umowa w spraw. sądownictwa XXVI.
Godzina licytacji 1047, 1048, 1049, 1556, godz. urzęd. 825, XV (55, 60).
Gospodarcze posiedzenia 802[1], XV (10).
Górnicze zakłady, sprzed. 1136, 1568.
Granice, post. o rozgran. i ustal. gran. 1400 uw., IV 1, sprawy o przywr. gran. IV 1 (11).
Grzywny na świadk. 91—92, 383—384, na biegł. 124[1], 528, 1005, za nieudow. zarzut fałszu 109[9], 562, za odmowę deklar. lub fałszywe zadekl. o fund. dłużn. 638—640, nakład. na zarząd upadł. IV 3 (16), za pogwał. przep. stempl. 462.

Handlowe księgi 445, 449—451, 466—472, w post. spadk. 1731, w post. egzek. 974, 983.
Handlowe sprawy 28, 1487, 1631, ustąp. mająt. 1795, w sąd. polub. 1400, dowód ze świadk. 409 orz. XIII, dor. wezw. 67[1], 288.
Handlowe przedsiębiorstwa XVIII (23, 44, 45, 46).
Handlowi sędziowie VIII A (6, 24).
Handlowy sąd 28, 1487, 1629 i n., spory jurysdykc. 236.
Handlowy rejestr XVIII, p. opłaty rejestr.
Haska konwencja XXX.
Hipoteka, właśc. sądu w sporach o prawa hip. 1514.
Hipoteka powiatowa 1567.
Hipoteka prawna dla należn. skarb. bezspor. 1527 uw., VI, przeciwko opiekunom XVI (41, 42).
Hipoteczne wydziały VIII A (10) hip. pow. 1567. IX (3).
Hipoteczne zabezpieczenie 1527, 1531, 1532.
Hipoteczne ujawnienie post. egzek. 1557, 1558.
Hipoteczne wierzytelności p. klasyfikacja.

Hipoteczni wierzyciele w post. egzek. 1556, 1581, 1582, 1584.
Hipoteczny pisarz VIII A (10), VIII B (12), VIII D (13).
Hipotekowana nieruchomość, egzek. 1546, 1557, 1558, 1560, 1561, 1563, 1564, 1570—1572, 1579—1584, 1592, hip. nier. ulega zajęciu i sprzed. w całości 1562, 1571.
Hipotekowane prawa, właśc. sądu 1514.
Hofmakler sprzed. pap. proc. 1074—1076.
Honorowy sędzia VIII B (4).

Incydentalne postępow. 80, 160, 566—570, 783—791, ekscepcje i zarzuty 69, 571—589, zabezp. pow. 125—128, 590—652[3], przypozw. 128[1]—128[3], 653—661, interw. 662—680, wył. sędz. i prok. 667—680, zawiesz., wznowienie i umorzenie sprawy 681—692, przy egzek. z ruch. 1091, z nieruch. 1192—1207.
Incydentalne decyzje 160, 705, 710, 712, 714, 777, 891, VI (6), mogą być zmienione przez tę samą instancję 891, 892 lit. i.
Incydentalne podania 125—128, 566—570, o przywr. term. 836.
Incydentalne skargi w sąd. pok. 161[14], 166—169, w sąd. okr. w przedm. właśc. sądu 239, 241, zabez, pow. 126, 596—597, na nieprzyj. opoz. 730, na zwrot skargi 268, apel. 757, w przedm. przypoz. i interw. 128[3], 664, przy egzek. z ruch. 1091—1093, z nieruch. 1192[1]—1208, w post. upadłośc. IV 3 (18, 38), w przedm. ekscepcji 166, 586—588, w przedm. tymcz. wyk. wyr. 741—742, przywr. term. 833—838, zakł. przez zarządy skarb. 1293 orzecz. c, zakład. sk. inc. oddz. od apel. 783, 1345[9], na czynności zachowaw. 1405, w spraw. dział. 1418, 1421, o intromisję 1433, o wykup dóbr rodzin. 1445, o uprawn. dzieci 1460[6], o przysposobienie 1460[11], w spraw. handl. 1642, o sprost. aktów stanu cyw. 1651, o upoważn. mężat. 1658, w postęp. spadk. 1738, 1763, 1765, w spraw. o wywłaszcz. 1798, w spr. o odzyskanie tytułów na okaziciela XVII (3, 7, 12), o wartość powódz. 55[2], 274[1], na pozost. skargi bez biegu 268 orzecz.

Incydentalne skargi od decyzji 2-ej instancji 189 lit. a, b.
Inicjatywa sądu w przedmiocie dowodów 82 ods., 82[1], 119, 367, 368, 1345[8], 1460[1] orz. a, 1460[16], 1649, 1777[4], 1778[2], 1779[1], XXXI (5).
Instancje sądowe merytoryczne 11, 12.
Instrukcja ogólna dla sąd. XV.
Instrukcja dla urzęd. prokur. XVI.
Interwencja trzeciego 128[2], 128[3], 662—666, 795, 1777[5], wierzycieli w spraw. niewypłac. dłużnika 23, skarbu w spraw. o zwrot zatajonej ceny sprzedaży XXXI (4).
Intromisja do nab. nieruch. 1424—1434, do zasądz. nier. 1209, do spadku ogól. zapisobiercy 1742.
Inwentarz spadku p. spadek.
Izba skarbowa winna być zawiadomiona o powództwie o zwrot zatajonej ceny sprzedaży XXXI (4).

Jawność dla stron 80, 271, 439, 715, w post. egzek. 948, 949, 951, 977, 955, 999, 1102, 1150, w post. spadk. 1699, 1712, 1713, 1726, 1727, 1715, dokument. 451, spraw. dow. 500, 501, oględz. 510, dow. pis. 535.
Jawność procesu 13, 68, 173, 324, 385, 803, 907, ogł. wyr. 139, 700, wykluczenie jawności 68, 325, w spr. o alimenty dla dzieci nieślub. i o przywileje na wynalazki 325[1], w spr. małż. i o alim. 1345[7], o uprawn. dzieci 1460[5], o marnotraw. 1460[17], o zapis. ślubów i urodzeń staroobrz. i sekt. 1460[56], przy układ. pojedn. 1363, w spraw. na ogól. zebr. XV (14).
Język urzędowy VIII A (3), VIII B (3), VIII D (3), skargi cudzoziemców 261, przesł. świadka nie rozum. języka pol. 405, rady familij. 1672.
Jurysdykcja p. właściwość sądu.
Jurysdykcja sądów p. sąd okr., sąd pokoju, sąd apelac.
Jurysdykcyjne spory 40—43[1], 229—244, 343, IX (23), XII (12).

Kancelarja, złoż. oświadcz. o miejscu zamieszkanie 309, 763, pozost. wezw. i pism w kanc. 270, 311, 945, przech. akt. w kanc. 271, XV (59), przyjm. inter. XV (55—59).

Kancelaryjna opłata XX (2, 21, 69[1]).
Kancelista VIII A. (11), VIII B (13).
Kara za niewpłacenie dochodu 1196.
Karne sprawy, opłaty w spr. kar. XX (60—69[1]), od powódz. cyw. XX (67[1]).
Kary stemplowe 462, XXXI (7).
Kary, porządkowe w czasie rozpraw 324 ods., IX (10), 388, kary na świadk. 91—92, 383—384, na biegł. 124[1], 528, 1005, za roztrwonienie 1017, za nieudowod. zarzut fałszu dokum. 109[9], 562, za odmowę deklaracji lub fałsz. zadekl. o fundusz. dłużn. 638—640, nakład. na zarząd upadł. IV 3 (16).
Kasacja, od wyr. sąd okr. 185, 186, 189—192, 193, 365[1], IX (5), od wyr. sąd. apel. 792, IV 2 (7—8), zasady 186, 793, termin 191, 796, 797, powtórna kasacja 808, 813, termin w spr. zarz. skarb. 1293, postęp. kas. 802—807, rozpoz. spr. pokas. 809—813, wyk. wyr. w razie zał. kas. 814—814[5], 1295[1], 1295[2], publik. wyrok. kasac. 815, kasac. w spraw. o wykup dóbr rodzn. 1446, w spr. marnotr. 1469[12], od wyr. sąd. gmin. 1507, w spr. o rozw. i unieważn. małż. 1543[3], w spraw. o prawa czynsz. IV 2 (7), w spraw. o ubezwłasnow. 1678, w spraw. o wywłaszcz. 1798, w spraw. handl. 1645.
Kasa chorych, rozstrzyg. niekt. sporów 1 ods. 9, zwolnienie od opłat (XX dział III odsył).
Kaucja p. wadjum.
Klasztor 45, 246, 1282.
Klasyfikacja 1246 i n., 1592 i n., p. podział.
Klauzula wykonawcza 29, 161[1], 161[24], 365[1], 202, 967[14], 1510[1]—1510[3], 1645[1], IX (18, 19).
Klimatyczne stacje wł. sądu 1289 uw. 2.
Koleje właśc. sądu 34, 202 uw. 1289 uw. (p. rów. supl.), 213[1], wezw. 67[1] uw., 288, wyk. wyr. 935 uw. 3-cia, tymcz. wyk. 737, 1291 uw., w sądz. polub. 1368, doręcz. wyr. zaocz. 725 uw., ukł. pojedn. 1357[1].
Kolejowi pracownicy jako świadkowie 89[1], 380[1], badanie w spr. o odszk. 500[4], reklam. 1 ods. 11.

Kolejność wysł. stron 72, 330, 338, złoż. wyjaśn. na piśmie 335[1], przesł. świadk. 97, 392, 393, sprzedaży zajęt. nier. 1152, ruch. 1052.
Komornik, org. VIII A (11) VIII B (13), wyk. wyr. sąd. pok. 158, doręcz. wezw. 278, 282—286, 305, 306, wyznacz. kom. do wyk. wyr. 937—939, do licyt. 1139, 1140, czynn. wykon. wogóle 940—942, 950—957, XV (233 i n.), wynagrodz. 958, odpow. za uchyl. 953—962, 1206—1207, nie nie może być licytant. 1051, 1094, skargi na czynn. kom. 160, 962—963, 999, 1205, czynn. w post. spadk. 1403, 1404, 1688, 1710, 1724, 1769, zaofiar. i zazn. 1780, wprowadz. w posiad. 1426, 1426[1], 1433[2], taksa dla kom. XXIII, p. również dziennik komor., nieruchom., ruch.
Kompetencja sądów 1, p. właściwość.
Kompetencja inst. agrar. 1400 uw.
Kompetencja sądów polubow. 1368, 1400.
Kompetencyjne spory p. jurysdykcyjne spory.
Komplet wyrokujący VIII A (5—7), XIV (2), VIII B (6), VIII D (6).
Komunikowanie się sądu ze stronami 305—308, 267 uw., II.
Konfrontacja świadków 100, 404.
Konwencja Haska w przedm. procedury cyw. XXX.
Kontrawencja stempl. 462, XXXI (7).
Kopalnia, zajęcie 1109, sprzed. 1136, 1138, 1568.
Kopalnia złota, właśc. sądu 34[1], 36[2], 113[1], 212[1], 222[1] 1192[1], zabezp. pow. 126, 606[1], 611[1], zajęcie ruchom. 975[1], zajęcie kop. 1094[1], 1096[1], oszac. 1126[1], sprzedaż 1136[1].
Koszty XX (30—34), 67[1], koszty procesu 133, 921, 922, 913, z klauzuli 161[6], 161[8], 161[22], wezw. pozw. 290, 304, żąd. dokum. 448, oględz. 514, ekspert. 124[2], 529, tłumacz. 540, zapow. 617, przypozw. 661, w razie zawiesz. post. 683, 684, 723, 776, 776[1], post. zaoczn. 723, post. apel. 776, poszuk. kosz. w trybie post. wyk. 896—901, 913, 904—923, kosz. egzek. 958, 967[11], 1060, 1066, 1154, 1163, 1215, 1593 XV (244), przech. zajęt. ruch. 1020, 1060, XV (240) 1066, zajęcia i sprzed. nieruch. 1151, 1154, 1155, 1163, 1175, 1215, XV (248), koszt. podziału XV (151), w spr. o

marnotr. 1460[22], 1460[27], zabezp. koszt. przez cudzoziem. 571, 577, 1634, koszt. doręcz. przez pocztę II (6, 14—17, 20), w spr. o stwierdz. śmierci 1777[2], 1777[10], w spraw. o rozgr. IV 1 (4), w spr. upadł. dłużn. 21, term. wytocz. powódz. o kosz. sąd. w post. wyk. 899, tryb. zwykł. 921, dla skarbu 1292 lit. c.

Koszty sądowe XX (2—29), hipotecz. XX (35—42), w spraw. upadł. XX (54—59), zwoln. od koszt. sąd. XX (43—53).

Kościół 45, 246, 1282, dłuż. nie może być zaareszt. w kośc. IV 3 (47).

Kredytowe instytucje 1137, 1183, 1184, 1186, 1187, 1542, 1543, 1548, 1549, 1550, 1584.

Krewni w charakt. pełn. 45, 246, świadk. 83, 84, 86, 370, 373, 1460[19], mieszk. okolicz. 417, dozor. zajęt. maj. 1012, biegł. 123, 523, sędziowie 667, 1376, XV (16), prawo wykupu dóbr rodz. 1448, 1449, 1169.

Krzemienieckie liceum 1282 ods. 2.

Księgi handl. 445, 449, 450, 466, 469, detalistów i drob. handl. 470, obrachunkowe 471, wyciągi z ks. 454, ks. han. w post. egzek. 974, 983, w postępowaniu spadk. 1731.

Księgi metrykalne 1341, 1349, 1354—1356, 1356[3], 1356[5], 1460[2], 1460[4], 1460[7], 1460[49-61].

Księgi pomiarowe IV 1 (8, 11).

Kurator w spr. przeciwko nieobec. z pow. wyp. woj. IX (16), w spr. nielet. i bezwłasn. 19. p. opiekun.

Kurator spadku 1542, 1543, 1548, 1549, 1550, 1743 i n., XV (162), XVI (60, 61) kur. spad. ad hoc 1757, w woj. wschodn. XIII A. § 8 lit. c., XIII B § 8 lit. b.

Kurator majątku nieobecnych 1453—1454, 1775—1776[1], XV (162).

Kurator w post. upadł. IV 3 (10—15).

Las, zabezp. pow. 610, 611, 1291, 1614, skierow. egzek. 1097, 1559, oszac. 1125, 1126, w post. o rozgran. IV 1 (9).

Legatarjusz p. zapisobieca.

Liceum Krzemienieckie 1282 ods. 2-gi.

Licytacja, zawiesz. z pow. zał. kas. 814, 814[4], z pow. zaofiar. dochodu 1192[1]—1195, 1588, licyt. ruchom. 924[1], 967[9],

1021 i n., 1045—1056, skutki licyt. 1057—1061, niedoszł. do skut. 1062—1068, nieważ. 1069, 1070, licyt. nier. 1132, 1094, 1151—1160[1], 1566, 1578, VI (7), 1572—1579, skutki 1161—1169, niedoszł. do skut. 1170—1179, nieważ. 1180—1182[1], 1773, wyłącz. od udziału w licyt. 1051, 1094, ponowne licyt. 1171, 1172, 1175, 1182, 1187, wprow. w posiad. 1433[1], licyt. mająt. spadk. 1747, 1769 i n. 1752, licyt w razie ustąp. maj. 1793.

Licytacja nieruch. włościańsk. 1591, 1773, 1774, 1545, VII, przedmiotu zobowiązania 1460[38], 1460[40].

Lista mieszkańców okoliczn. 416—423, 425—429.

Literacka własność właśc. sądu 31, 217, nabycie na licytacji 1040—1042.

Lokatorów ochrona 1 ods. 10-ty.

Lubelski okr. apel. 1482 i n.

Ławnicy VIII A (5, 6, 24).

Łączenie roszczeń 15[1], 258 i n., post. podział. 1220.

Łączność w apel. 766, opozyc. 731 lit. b.

Magistrat przyjm. oświadcz. o ustąp. majątku 1791 p. miasta.

Mahometańskie inst. duch. 1282.

Majątku dłużnika odszuk. 1222[4] i n.

Małżonkowie jako świadk. 83, 86, 370, 373, 417, 1460[19], biegli 523, dozorcy zaj. mająt. 1012, zajęcie ruchom. we wspóln. mieszk. 976, 1552, zagin. uzn. za zmarł. 1451 ods. art. 56, mał. w post. spadk. 1684, 1690, 1712, 1715, 1726, zrzeczenie się wspóln. 1758.

Małżeństwo, sprawy o prawa, wynik. z małż. 31, 1337—1345[11], o rozw. i unieważn. mał. 1619—1625, XVI (49, 53), staroobrz. 1356[1]—1356[9], kas. wstrzymuje wyk. wyr. 814[1], 1543[2], wnioski prokur. 343.

Marki do uiszczenia opłat sądw. XX (2, odsył).

Marnotrawni w procesie 20, 571, 576, mieszk. wiejs. 1460[13]—1460[28].

Mąż zaprzecz. ojcost. 1348—1352, w charakterze świadka 83, 86, 370, 373, 1460[19], 1777[4].

Metale szlach. licyt. 1044[1].
Metrykalne świadectwa 1354, księgi 1341, 1349, 1356[3], 1356[5], 1460[2], 1460[4], 1460[7], wciąg. śub. i urodz. staroobrz. 1460[49]—1460[61].
Mężatki, upoważn. 1653—1658, IX (2).
Miasta zarząd tryb wyt. pow. i zapozw. 1282 uw. 2 i 3-cia (p. supl.), 1612, zaskarż. uchwał władz miejsk. 1 ods. 6-ty.
Miejsce przesł. świad. 93, 93[1], 94, 370, 373, sprawdz. dow. 413, 450, 500, 534, przysięgi 493.
Miejsce sprzedaży z licyt. ruch. 1021, 1025, 1038, nieruch. 1132—1138, 1566, VI (7).
Miejsce zamieszkania, właśc. sądu 32, 33, 203, 217, 219, 1460[1], 1460[8], niezm. m. z. 210, 211, 275, 293 i n., niewskaz. m. z. 54[1], 54[2], 269, zmiana m. z. 67[2], doręcz. wezw. 277—281, obrane m. z. 309—311, 763, 944, 945, 1583, zakaz wydalania się jako środek zabez. pow. i egzek. 652[1]—652[3], 1222[1]—1222[3].
Mieszkańców okolicznych przesł. 124[4], 412—437.
Mieszkania z rekwizycji, rozstrz. niekt. sporów 1 ods. 7-my.
Minister, zaskarż. wyroku w spraw. skarb. 1295, przesł. w char. świadka 88, 386, spory majątk. między min. 1297.
Minister dworu cesar. wyk. wyr. 1299 uw.
Ministerstwo spraw zagran., dor wezw. 281, opinja co do praw cudzoziemsk. 709, roszcz. przeciwko członkom poselstw zagran. 225, legaliz. akt. zagran. 465.
Ministrów rada rozstrzyga spory między ministerstwami 1297 ods.
Moc dowodowa zeznań świadk. 102, 411, mieszk. okol. 437, dow. piś. 106, 410, 456—478.
Moc prawna wyroków 891—895.
Motywy wyroku nie uprawomacniają się 893 lit. l—r.
Muzyczne utwory, wł. sądu 31, 217, nabycie przez lic. 1040—1042.

Najem mieszk., rozstrzyg. niekt. spor. 1 odsył. 10-ty, tymcz. wyk. wyr. 138 p. 2, 157[1], 737 p. 2, wart pow. 273 p. 6, klauzula wyk. 161[1].

Najwyższy sąd p. sąd najw.
Nadzór celem uniknięcia upadłości IX (3, 20).
Nadzór służbowy VIII A (25—31).
Nakaz wykonawczy 942—943, dor. 944, dor. mianow. obrońcy 967[6], 967[8], 969, przy egzek. z nier. 1095—1097, 1099, 1100, 1102, ujawn. hipotecz. 1557, 1558.
Narada sędziów 181, 693—698.
Nazwisko uprawnionego 1460[4] uw.
Nieletni w procesie 19, 45, 118, 246, 497, w spr. małż. i o alim. 1345[4], o odszkod. i przy zawar. układu 1357[1] lit. b, przed sąd. polub. 1368, 1397, w post. spadk. 1685—1687, 1771, 1772, w spr. upadł. IV 3 (32), nieletni jako spadkobierca handlującego XVIII (45), p. również opieka.
Nieletni jako świadk. 85, 372, jako pełnom. 45, 246, niedopusz. przysięgi w spr. niel. 118, 497.
Nieobecność stron 145—145[3], 155[1]—159 uw. 2-ga, 718—719[1], w post. ap. 172, 770, przy wyk. wyr. 967[1]—967[14].
Nieobecni, tryb post. 1451—1459, opieka nad maj. 1451 ods., 1775 i n., z pow. wyp. woj. IX (16).
Nieoględność urzędn. adm. 1316, urzędn. z wybor. 1330[1].
Niepiśmienny, nie może być pełnomoc. 246, niep. jako powód 260, jako pozw. 284, jako świadek 101, 406.
Niepodzielność wpływ na wyrok. 15[4], 483.
Niezdolność procesowa 17—21, 69 p. 4, 571 p. 4, 576 p. 2, 584 p. 3, niezdol. do świadcz. 84, 85, 371, 372.
Nieruchomość, właśc. sądu w spr. o nier. 29 odsył. (supl.) 31, 32[1], 33, 33[1], 210, 212, 214, 218, 219, 228, 1513, 1516, IX (2, 3), wart. powódz. 273,274, o szkody w nier. 34, 213, niedopuszcz. przys. 118, 497, najem 161[1], 365[1], zabezp. pow. 602—606[1], 609, 616—623, 814, 1528, 1614, zakaz aljen. w spr. skarb. 1291, 1295[2], spr. o przywr. posiad. 29, 73, 1496, 1310—1315, o szkody w nieruch. 213.
Nieruchomość, spr. o nier. przed sądem polub. 1368 p. 5, 1394[1], introm. do nieruch. 1424—1434, 1209, sprzedaż nieruch. spadk. 1747, 1769, sprzed. przy ustąp. maj. 1793, egzekucja bezspór. nal. skarb. 1527 uw., IV, egzek. z nieruch. włośc. 1545 uw., VII, wyr. zagran. co do nier.

1281, wykup dóbr rodzin. 1438—1449, 1169, zasądzenie nier. w naturze 1209, 1221, XV (240).

Nieruchomość, egzek. z nier. 1094, 1094[1], 1095—1100, 1556—1591, zajęcia 1101—1116, 1560—1562, oszacowanie 1117—1127, 1563—1564, zarząd 1128—1131, 1565, XV (250), sprzedać 1132—1182[1], 1566—1591, przysądzenie nabywcy 1164, 1574, wierzyc. 1171, 1171[1], 1175, wyłącz. od zajęcia 1197—1198, podział osiąg. ceny 1214—1222, 1592—7, XV (242, 247, 249—251).

Nieruchomość, sprzedaż współ. nieruch. 1188—1191, 1587, zastaw. nier. 1129, 1183—1187, 1565, 1586, dzielenie nier. przy egzekucji 1115, 1116, 1562, nier. hipot. ulega zajęciu i sprzed. w całości 1562, 1571.

Nieślubnych dzieci uznanie 1662, uprawnienie 1460[1]—1460[7].

Nieważność umowy sprzedaży z powodu zatajenia ceny XXXI.

Nieważność licytacji 1069, 1070, 1180—1182[1] 1773.

Nieważność wyroku sądu polub. 1396, 1397.

Niewypłacalność p. upadłość, odstąpienie majątku.

Nominacje sędziów; prok. i urzędn. VIII A. (15—23).

Notarjalne akty 109, 410, 438, 457, 476, 543, 1525, tymcz. wyk. 138, 737.

Notarjusz pośw. pełnom. 47, 247, 248, ukł. pojedn. 1359, 1361, zapisu na sąd polub. 1374, udział not. w post. dział. 1412, 1415, w post. spadk. 1724, 1764, zaofiar. i zaznacz. 1750. organ. notarjatu VIII A (10), VIII B (12), VIII D (13).

Nowe dowody 331, 331[1], 776[1].

Nowe okoliczności jako powód do restytucji 162[1], 185, 187, 750, 794, 796, 797, 805.

Obcokrajowcy przy nabyciu nieruch. z licyt. 1156 ods.

Obligacje, zajęcie 986, skierowanie egzekucji do obl. 1071—1077, 1553.

Obłąd, jako przyczyna zawiesz. post. 77, 681, niedopuszcz. do świadczenia obłąkan. 84. 371, postęp. w spraw. o ubezwłasnowol. 1673—1680, XVI (43).

Obrazy św., zajęcie 973, sprzed. 1043, 1044.

Obrońca sądowy 44 i n., 245 i n., 159, 967[3].
Obrońca nieobecnego dłużnika przy wyk. wyr. 159 uw. 2-ga, 967[1]—967[14].
Obwieszczenia, wezw. pozw. 58[1], 275, 293—298, obw. o wezwanych stronach 291—292, o sprzedaż ruch. 1030—1039, nieruch. 1141, 1145, 1146—1150, 1182, 1183, 1185, 1203, 1204, 1570, o zaginionych 1453, 1458, 1777[6], 1777[8], z wezwan. wierzyc. do odbioru depozytu 1460[30], o odwołaniu pełnomocn. 1460[47], o poszukiwaniu dłużnika 1222[10], o wezwaniu spadkobierc. 1401 i n., o otwarciu spadku 1682.
Ocena zeznań świadków 192, 411, mieszk. okolicz. 437, dow. pis. 456 i n.
Ochrona lokatorów 1 ods. 10-ty.
Odkrycia, wł. sądu 31, 1491.
Odległość, termin na odl. 300.
Odpisy, złożenie odp. pism w sąd. pok. 52[1], 54[1], w sąd. okr. 263, otrzym. odp. z urzędów 76, 453, moc dowodowa odp. 463, wyd. odp. wyroku 144, 715, 717, doręcz. odp. wyr. zaoczn. 150, 719, 719[1], złożenie odp. przy skardze pow. 263, 264, 269, 270, odp. pism proces. 316—319, odp. zgłoszenia zarzutu fałszu 557, odpo. podań incyd. 567, 568, odp. decyz. o zapow. 619, 620, 622, 623, odp. podań o przypozw. 656, 663, apel. 164, 746, 756, 758, 759, sk. incyd. 786, 788, pod. o przywr. term. 838, w spor. egzek. 966, odp. tytułu wykon. 932, odp. prot. zajęcia 997, 1013, odp. sk. pow. w spr. ze skarb. w sąd. pok. 52[1], 1289[1], 1314, 1319, doręcz. odp. wyrok. inst. skarb. 1292, odp. pod. o uzn. marnotr. 1460[15], 1460[25].
Odpowiedź na skargę pow. 145[1], 312, 1278, na apel. 170, 760, 764, na kas. 801, na zarzut fałszu 557.
Odrębne zdanie sędziego 181, 703.
Odroczenie rozpr. w sąd. pok. 67, 75, w sąd. okr. 331, 342, odr. ogłosz. sentencji 139, 183, 702, odr. z pow. dział. wojen. 685, odr. w post. wykon. 908, w post. egzek. 952, 959, odr. zajęcia i sprzed. ruch. 1029, 1091, 1093, nieruch. 1094, 1192[1], 1199, 1203.
Odstąpienie majątku 1787, 1796.

Odszkodowanie z pow. zabezp. powódz. 601, z pow. fałszyw. zadeklarow. fundusz. dłużn. 640, dowody w spr. o odszkod. 135[1], 706[1], tymcz. wyk. w spraw. o odszk. 138 p. p. 6 i 7, 737 p. 5—7, odszk. z powodu nieprawidł. wezw. pozwanego 304, z powodu opóźnienia przy złożeniu dowodów 331[1], 776[1], odszkod. z pow. niepraw. czyn. komorn. 953, dochodz. odszk. od urzędu. 1316—1330[6], od sędziów, prokurat. i urzędn. sąd. 1331—1336.
Odszukanie środków na zaspok. należn. 1222[4]—1222[10], dłużn. skarbu 1222[11]—1222[20].
Odznaki w sądownictwie VIII A (2).
Oficer p. wojskowy.
Oględziny na miejscu 82[2]—82[7], 119—124, 507—514.
Ogłoszenie wyroku 139 ,150, 183, 700, 714, 725, XV (22).
Ogłoszenia o sprzedaży p. obwieszczenia.
Ograniczenie zdolności prawnej 1673—1681.
Okolicznych mieszkańców przesłuch. 124[4], 412—437, IV 1 (4).
Okręgowy sąd p. sąd okręg.
Omyłki w wyroku 139[1] orzecz., we wniosku prokur. 347, w przyzn. 484, w podaniu terminu, jako pow. przywr. ter., 833.
Opieczętowanie spadku 1683 i n., odjęcie piecz. 1703—1722, XVIII (46), spory przy op. 1738—1741.
Opieka w procesie 19, 20, urządz. op. nad mieszk. wsi 1260[13]—1260[28], nad maj. nieobecn. 1451, 1453, 1454, 1775—1776[1], XV (162), marnotr. 1460[20], spadku 1542, 1543, 1548, 1549 1550, 1743, 215 lit. c. d. e., opieka nad nielet. i bezwł. w b. Kr. Pol. 1484, 1625, 1663—1672, XI (7), w woj. wsch. XII (13), XIII A (§ 8 lit. c), XIII B (§ 8 lit. b), XVI (40 i n.).
Opiekun jako świadek 86, 373, jako sędzia 195, 667, wyzn. opiek. do apel. 752, przy egzek. 959—961.
Opieszałość urzędn. admin. 1316, urzędn. z wybor. 1330[1].
Opis zajętych ruchom. 976, 979, 980—999, nieruch. 1101—1101—1116, 1127, 1150, 1188, 1556, 1560, maj. spadk. 1403—1404[1], w post. dział. 1413—1419, maj. włośc. 1545 uw., op. nieruch. przy intromisji 1426[1], op. w post. spadk. 1728.

Opłaty sądowe IV 3 (18), XX (2—29), od powództw cywil. spraw. karn. XX (67[1]), znaczki do uiszczenia opłat. sądow. XX (2, odsył.), opłaty w postępow. rejestr. XXI.
Opozycja od wyr. zaoczn. 151—153, 727—729, 730[1], 732, 733, 967[8], 967[10], IX (31), w post. wykon. 909, 915, przywr. terminu do opoz. 833—838.
Opozycja trzeciego 185 lit. b, 792 p. 3, 795, 796, 797, 799, 807, 809, lit. a, 806, 802—804[2], 814[6].
Organizacja sądown. VIII A—D, XIV.
Orzeczenia sądu najwyższego 804, 804[2], 813, 815.
Oskarżenie o fałsz dokum. 110, 563.
Osobiste stawiennictwo stron — 145[1], 145[2], 719, 1633.
Osobowy wydział VIII B (8).
Ostateczna redakcja wyr. 141, 142, 183, 704, 713.
Ostateczny obrachunek z kontrak. ze skarbem 1302—1305.
Ostateczność wyrok. 2-ej inst. 11, 184, 243.
Ostrzeżenie hipoteczne przy zabezp. pow. 1527, 1531—1532, 1614, przy egzek. z nieruch. 1557, 1558.
Oszacowanie ruchom. 1000—1008, papier procent. 1072, 1074, nieruch. 1103 p. 6, 1117—1126[1], 1147, 1182, 1201, 1556, 1563, 1564, VI (7), mająt. spadk. 1716, 1730, 1762, nieruch. spadk. 1746.

Palestra p. adwokatura.
Pełnomocnik zastęp. stron 14, 16, 249, kilku osób 15, w sąd. pok. 44, 45, 46—50, w sąd. ok. 245, 246, 1632, 390, 249, w sąd. apel. IX (13), w sąd. najw. IX (13), pełn. marntrgo 20, do uczest. w licyt. 1156, zarząd skarb. 1286, w spr. małż. o alimenty 1345, o uprawn. dzieci 1460[1], o odszkod. przec. sądown. 1382, osoby, nie mające prawa zastęp. str. 45, 246, 1488, 1632, pełnom. może być wył. od świadcz. 86, 373, pełnom. nieobecnego 1451 ods. art. 36 i 37, pełn. przeds. handl. XVIII (44, 45), pełn. spółdzielni XIX, zawiesz. post. z pow. śmierci pełnom. 77, 255, 681, pełnom. jako poręczyciel 644, udziel. substyt. przez adwok., którzy objęli stanow. w sąd. VIII A (12).

Pełnomocnictwo, udzielenie pełnom. 46, 47, 249, 248, 259, 263, IX (12), XVIII (44), odwoł. 50, 251, 1460[41—48], zrzeczenie się pełnom. 49, 252, pełnom. do pod. skar. pow. 259, brak pełnom. 69, 266, 571—576, 584, forma pełnom. 46, 47, 247, 248, IX (12), 1519, upoważnienie mężatki 1653—1658.
Pełnomocnictwa, udzielane przez prokuratorję generalną XXVII B (42—46).
Pensja, zapow. 633, 1084—1090, 1221, 1554.
Pieczęć na tyt. wyk. 928, na prot. zajęcia 992, na pom. zaj. maj. 998, p. opieczętowanie.
Pisemne dowody 57, 105—111, 409, 410, 438—478, 534—565, 737, wątpliw. co do autent. 106[1]—109[1], 545—554, zarzut fałszu 109[2]—111, 555—565, pis. dow. w spr. z powodu zatajenia ceny sprzedaży XXXI (5), p. prywatne pisma.
Pisemne wyjaśnienia 145[1], 170, 362, 760, 761, 764.
Plan klasyfikacyjny p. podział.
Plany w postęp. egzek. 1111, w post. o rozgran. IV 1 (8, 11).
Pochodzenie, prawość poch. 1346—1356[9], 1623, 1625, niedopuszcz. przys. 497, uprawnienie 1460[1—7].
Poczta, doręcz. przez pocz. 267 uw., II, 278, 279, 299, 305, 1504, przesył. podań pocztą 828.
Podania, opłata od podań XX (2, 20).
Podatki ze sprzed. nier. 1163, przy zajęciu 1113.
Pocztowi pracownicy, jako świadk. 89[1] ods., 381[1] ods.
Podpis na protokuł. 155[3], 155[5], na podaniach 54, 260, 261, podpis arbitrów na wyr. sądu pol. 1367, podp. senten. 139, 182, 700, wyroku 142, 711.
Podział wyegzekwowanej sumy 955, 956, 1214—1222, 1592—1597, IX (24), XV (151, 242), sumy osiągn. ze sprzedaży spadku 1754, koszta podziału XX (13[1]), p. działy spadkowe.
Pojednanie w sąd. pok. 70, 71, 177, 1495, w sąd. okr. 337, 361, 490, w spr. ze skarb. 1289 uw. 2 3, p. układ pojedn.
Pojednawcze postępowanie 1357—1366, 1626—1627, 1638.
Pojednawcze układy ulegają wyk. 161[1], 161[24], 365[1].
Pokoju sąd p. sąd pok.

Pokrewieństwo p. krewni.
Pokwitowania 473—475.
Policja, doręcz. wezw. 62, 62[1], 65, 280, 283, 285, 286, wyk. wyr. sąd. pok. 158, 1503, zaświadcz. pełnom. 47, 248, udział przy zajęciu ruch. 978, XV (243), przy licyt. 1026, 1051, 1069, przy wyd. ruch. 1212, odszuk. dłużn. 1222[10], przy egz. wadjum 1176, nal. adm. 1222[19—20], pol. może żądać opiecz. spadku 1687.
Polubowny sąd 1367—1400, 1628, suplem. do art. 1367.
Połączenie roszczeń 15[1], 258 i n. post. podział 1220.
Poręczenie, jako środek zabezp. pow. 127, 602, 641—652, 1537, 1538.
Poręczyciel, klauzula wyk. przeciwko por. 161[3], 161[4] poręcz. jako świadek 373 lit. d.
Porządkowe posiedzenie 802[1].
Posiadanie, przywr. posiad. 29, 31, 34, 34[1], 73, 213, IX (2), IV 1 (11), 1310—1315, 1496, p. intromisja.
Posłowie do sejmu i senatu IX (10 odsył. p. 2-gi).
Posłowie państw cudzoz., eksteryt. 225.
Postępowanie wykonaw. 896—922.
Pościel nie ulega zajęciu 973.
Pośmiertne wyłączone jest od egzek. 1554 ods.
Pośrednik w spr. handl. 1638.
Powiększenie roszczeń 332, 333, 334.
Powinowaci jako świadk. 83, 84, 86, 370—373, 417, 1460[19], jako biegli 123, 523, jako sędziowie 667, 1376, XV (16), jako dozorcy zaj. maj. 1012.
Powodowa skarga, w sąd. pok. 51, 52—58, 168, w sąd. okr. 256—271, wzór sk. pow. I, łączenie powództw 15[1], 258.
Powództwo, z powodu admin. zarządzeń 2, zarządz, urzędn. 1316, pow. z powodu czyn. karn. 5—8, prawo do wyt. pow. 17—22, powódz. z testam. 24, z aktu, do któr. stos. klauz. 161[11], 161[12], 161[21], 365[1], wytocz. pow. 51—55[2], 256—274[1], z umowy ze skarb. 1302—1309, o ustalenie stos. prawn. IX (7), przeciwko skarb. 1284—1288, 1291. IX (2), powództwo z powodu zatajenia ceny sprzedaży XXXI.

Powolność wyk. wyr. 160, post. w sąd. pok. 166, w sąd. okr. 784, zarz. skarb. 1301.
Pozbawienie praw skutkuje zawiesz. post. 77, 681.
Pozbawieni praw, jako świadk. 86, 371, jako pełnom. 45, 246, 1488, ograniczenie. zdoln. proces. 18, 77, 468, 571, 576, rozw. małż. 1356[3].
Pozbawienie własnej woli 1673—1680, p. bezwłasnowolni.
Pożyczka pieniężna 466.
Pożyczka ze skarbu ma przywil. 1215 uw.
Pożyczkowo-oszczędnościowa kasa dla ludn. wiejsk. korzysta z przywileju VII (6).
Praca, tymcz. wyk. wyr. 138 p. 3, 737 p. 3, apel. IX (3).
Prawny stosunek, ust. pr. st. IX (7).
Prawo ubogich p. ubogich prawo.
Prawomocność wyroku sąd. pok. 156, 2-ej inst. 184, sąd. okr. i apel. 892, 814[1], 895, 924, 1295[1], 1543[2], 1460[7]—1460[12], IV 2 (7).
Prawość pochodzenia 1346—1356[9], 1623—1625, uprawnienie 1460[1]—1460[7], wzór świadectwa metryk. V, wn. prok. 343, niedop. przys. 497, prawom. wyr. 814[1].
Prezes przestrzega porz. rozpr. 338, IX (10), zabezp. powódz. 598—600, zawiesza wyk. wyr. zaoczn. 732[1], wyrok ostat. 814[4], wydaje wyr. adjud. 1164, 1574, dzieli wyegz. sumę 1214[2], zabezp. maj. marnotr. 1460[16], rozstrzyga w przedm. zdeponow. należn. 1460[23], w przedm. sprzedaży zdepon. rzeczy 1460[40], zwalnia uwięz. 1610, IV 3 (51, 61), ogłasza test. 1742, wprow. w posiad. ogóln. zapisob. 1742, wyznacza komor. 938, 940, 1139, p. rów. przewodniczący.
Procenty, 161[5], 273, 331, 747.
Procentowe papiery, egzek. 1072—1077, 1553, IV 3 (13).
Proces, jako przeszkoda do świadczenia 86, 373, do udziel. opinji w chark. biegł. 123, 523.
Procesowa zdolność 17—27, 1483—1486, 1681.
Prokurator p. wnioski prokur.
Prokurator nie może być pełnom. 45, 246, poręczyciel 643, przek. spr. pr-owi z powodu fałszu dok. 8, 110[1], 563, 564,

z powodu ujawn. przestępstwa 8, wnios. o wykl. jawnoś. rozpr. 325, inform. o nieobecn. pozwan. przy egzek. 967[2], wyłącz. prokuratora 679—680, dochodz. odszkod. od proku. 1331—1336.

Prokurator, udział pr-a w spor. komp. 240, w spr. o uznanie za marnotr. obyw. wiejsk. 1460[13], zakł. skarg w tych spr. 1460[21], zakł. skarg w spr. małż. 1345, XVI (49, 53), o uprawn. dzieci 1460[5], 1460[6], o przysposob. 1460[10—11], XVI (47), o prawość pochodz. 1346, w spraw. małżeń. staroobrz. i sekt 1356[4], w spr. zagin. 1457, 1776, XVI (44), o wciągn. do ksiąg metryk. ślub. i urodz. staroobrz. i sekt 1460[50], 1460[56], zakł. skarg w tych spr. 1460[59], w spr. o sprostow. akt. stanu cywil. 1648, 1652 XVI (45, 46), o ubezwłasn. 1673, 1676, XVI (43), o opieczęt. spadku 1687, XVI (54—56), o uznanie zagin. za zmarł. 1776, 1777[2], 1778[2], 1777[9], prawo zaskarż. wyrok. w spr. zarząd. skarb. 1295, udział spraw przeciwko urzędn. 1325, 1330[1], w post. spadk. wak. XVI (58—62), w spr. o grunta włośc. XVI (65).

Prokuratorja 1612, 1613.

Prokuratorja generalna 1282 ods. XXVII.

Prokuratura VIII A (9), VIII B (11), XIV (4), instrukcja dla urzęd. prokur. XVI.

Protokuł posiedz. XV (30, 153), sąd pok. 155[2]—155[5], sąd okr. 324 *odsł.*, XV (153), 339 lit. i, zezn. świadk. 101, 387, 405—406, oględz. 124, 511—512, ekspert. 124, 525, przesł. mieszk. okol. 433, sprawdz. dowod. 503, 537, prot. bad. autent. dok. 549, 561, z zarz. fałszu 556, w post. wykon. 905, prot. pojednaw. 71, 1364, wciągn. do prot. wniosek prokur. 346, przyznania 479, protok. zeznania dłużn. w przedm. środk. zaspok. należn. 1222[5], 1222[7], 1222[8], 1222[10], 1222[18], prot. zajęcia ruch. 980 i n., nieruch. 1103—1114, licyt. ruch. 1056, nieruch. 1151, 1157—1159.

Prywatne pisma, akty 409, 410, 438, 458, 460, 472, 477, 737, XXXI (5).

Przedawnienie 692, z urzędu nie jest podnoszone 132, 706, 718, przy klauz. wyk. 161[2], podania o restyt. 192[1], 806,

sporu legal. małż. i praw. poch. 1340, 1347, 1350, 1353, przed. według ust. cudzoziem. 708, 1540, w spr. o zapis. ślub. i urodz. staroobrz. i sekt. 1460[51], wyr. zaoczn. 735, IX (35), decyzji o uwięzieniu IV 3 (37), pow. o koszt. 899, o odszk. od urzęd. 1318, postęp. zawiesz. 689.

Przedawnienie akcji o odzysk. utrac. tyt. na okaziciela XVII (11), o zwrot zatajonej ceny kupna XXXI (2, 3).

Przedłużenie terminu 832—837.

Przedsiębiorswo od skarbu 1300—1309.

Przekazanie sprawy 39, 197, 198, 207, 580—583, 677, pro-owi 8, 110[1], 563, p. przeniesienie sprawy.

Przekład podpisu 261, dokum. 263, 539, 540, 1276, uchwały rady familij. 1672, taksa XXVIII.

Przemysłowe zakłady w zajęt. nieruch. 1104, 1109.

Przeniesienie sprawy z pow. wył. sędz. 197, 1508, 207—208, 211, 222[1].

Przestępstwo p. występek.

Przesłuchanie stron w spr. handl. 1633, w spr. o uzn. zag. za zmarł. 1777[4], 1778[2], 1779[1], w spraw. o zatajenie ceny sprzedaży XXXI (5).

Przeszkody do złożenia dowodów 81[2], 366[2].

Przewodniczący przestrzega porządku rozpr. 338, IX (10), w spor. komp. 42[1], w sąd. pok. 2-ej inst. 175—177, rozporządz. w przedm. przyjęcia podań 265—271, nakł. do pojedn. 177, 337, zad. pyt. 338, porówn. prezes.

Przychody poszukiw. w post. wyk. 896—922, p. równ. dochody.

Przyłączenie się do apelac. 766.

Przymus osobisty 1598 i n., IV 3 (29, 31 i n.).

Przypozwanie 128[1], 128[3], 653—661, zarz. skarb. w spr. o posiad. maj. skarb. 1314.

Przysądzenie sprzedanej nieruchom. 1160, 1164, 1574.

Przyrostu żądanie 333, 747.

Przyrzeczenie zamiast przysięgi 96, 396, 493, XXXI (5).

Przysięga sędz. i prokur. VIII A (14).

Przysięga XV (22), świadk. 85, 95, 96, 372, 395, 396, IX (11), mieszk. okol. 436, biegł. 1003, stron 115—118, 485—498,

1777[4], 1778[2], 1779[1], XXXI (5), w spr. zarz. skarb. 1289, przys. upadł. IV 3 (7), wynagr. za przyj. przys. XX (26).

Przysposobienie 1460[8]—1460[12], 1661, XVI (47, 48), przeszk. do świadcz. 86, 373.

Przywilej wierzyciela 814[5], przy podział. i klasyf. 1594, VII (6).

Przywilej dla podatk. 1163, dla opłaty za przech. 1215 uw.

Przywileje na odkrycia i wynalazki, właśc. sądu 31, 1491[1], IX (2), wykl. jawn. rozpr. 325[1].

Przywrócenie terminu 832—837, do wezw. pozw. 304, przywr. prawa apel. 778—782, przy wznow. post. 831.

Przyznanie 112—114, 479—484, 1523, wciągn. do protok. 479, 691.

Publikacje p obwieszczenia.

Pytania przy wyrokowaniu 694, 695, zad. pyt. stronom 72, 175, 335.

Rada familijna 1666—1672, IX (21), XV (167—170), XI (7), XII (13), XIII A (§ 8), XIII B (§8), w spr. o ubezwłasn. 1676, o sprost. akt. st. cyw. 1649.

Rada ministrów rozstrzyga spory między ministerstwami 1297 odsył., XXVII A (5).

Raty, rozłoż. należn. zasądz. przez sąd pok. na raty 136, 137.

Rachunki, sprawdz. 536, 1638, w post. wyk. 911, 915, ost. obrach. ze skarb. 1302 i n., przy podział. wyegz. sumy 1216—1219.

Referat 173, 324, 327, 328, 768, 804, 907.

Referent sędzia 173, 271, 768, 803, 904, 906, 1412.

Regres 128[1], 659.

Rejent p. notarjusz.

Rejestr handlowy XVIII, opłaty rejestr. XXI.

Rekwizycja 94, 279, 386, 500—500[3], 505, 508, 534.

Rekwizycja pomieszczeń 1 ods. 7-my.

Relacja p. referat.

Replika na piśmie 312—317, 355[1], na apel. 170, 760, 761. 764, na kas. 801, na skar. incyd. 788—790.

Restytucja 162[1], 185, 187, 192[1], 792, 794, 796, 797, 967[8], 967[10].
Rewizja wyroku p. restytucja.
Rezolucja p. sentencja.
Rękojmia cudzoziem. na koszt. i straty 571, spadkob. na rzecz wierzyc. 1755, p. wadjum.
Robotnicy, tymcz. wyk. wyr. w spr. o odszkod. 138 p. 6 i 7, 138[3], 737, p. 5, 6 i 7, 738, właśc. sądu w spr. ze skarb. 1289 uw. 3-a, układy pojednaw. 1357[1], sąd polub. 1368 p. 6, klauzul. wyk. 161[1], prawo ubogich XX (45) przywil. 1215.
Roboty polne właśc. sądu 36[1], doręcz. wezw. 62[1].
Rodzinne dobra wykup. 1438—1450, sprzed. z licyt. 1169.
Rolni pracownicy, załatwianie zatargów XXIV.
Rota przysięgi stron 116[2], 489, 495, sędz. pok. i urzędn. VIII A (14).
Rozbicie okrętu w spr. o uzn. zag. za zmarł. 1451 odsył art. 51.
Rozgraniczenie 1400 uw. IV 1.
Rozjemcy w spraw handl. 1638.
Rozprawy sądowe XV (26, 27), w sąd. pok. 68, 149, w sąd. okr. 169[1], 176, 194, 324—339, apel. 768—771, najw. 803, 804, p. jawność rozpr.
Ruchomości, zajęcie 602, 624—630, 968—979, skier. egzek. do ruch. 968 i n., wył. od zajęcia 973, 974, VII (3), 1551 i n., opis 980—999, oszacow. 1000—1008, przechow. 1009—1020, sprzedaż 924[1], 967[9], 1045 i n., przysądz. 1064 i n., XV (240), zapowiedz. 631—640, 1078—1083, przy zaj. nier. 1110, wyd. zas. zasądz. ruch. 1210—1212, podział osiągn. sumy 1060, 1211—1222, egzek. z ruch. włośc. VII, sprzed. ruch. spadk. 1744, 1752, w razie odstąp. maj. 1793.
Rugowanie XV (244, 245).
Rzeczowe prawa właśc. sądu 31, 202, 212, 212[1], 1491, IX (2, 3).

Sąd wszczyna postępowanie tylko na skutek żądania 4, nie zbiera dowodów 82, 367 (p. inicjatywa sądu), wyd. do-

kum. i inform. 76, 452—455, nie podnosi z urzędu kwestji przedawn. 132, 706, (wyj. 161[2]), org. sąd. VIII A-D, XIV.

Sąd apelacyjny, jurysdykcja w spor. komp. 42, 230, 234, 242, 243, IX (23), XII (12), spor. kom. między sąd. ap. 236[1], 236[2], postęp. z apel. 763—777, 1642, IX (4), ze skarg incyd. 783—791, w spraw. przeciwko sądownik. 1331—1336, przeciwko urzędn. IX (23 i odsył.), XII (12), organizacja sądu ap. VIII A (7), VIII B-D.

Sąd dyscyplinarny VIII A (25—31).

Sąd gminny 1489—1510[3], 1759, 1767, 1615.

Sąd handlowy 28, 236, 1487, 1629—1645[1], VIII A (6).

Sąd okręgowy, organizacja VIII A-D, jurysdyk., 31, 202, 1491, 1511, 1164, IX (3, 6, 7, 23, 27), XI (6, 7, 8); XII (3; 7; 12, 13, 14), XIII (§ 8), XIII B (§ 8), 1405, w spor. komp. 42, 230 i n., o zabezp. dowod. 369[1], w spr. klauz. 365[1], w spr. podz. funduszów 1214[1]—1214[3], 1218, 1592, w spr. skarb. 1289, 1312, w spr. przeciw. urzędn. 1316 i n. IX (23) XIII (12), w spr. małż. 1339, 1619, 1345[2], 1356[3], w spr. o praw. poch. 1346, 1625, w spr. z sąd. polub. 1394, w spr. dział. 1409, 1759, w spr. o wyk. dóbr rodz. 1438, w spr. zagin. 1451, 1775 i n., w spr. o uprawn. dzieci 1460[1], w spr. o przyspos. 1460_8, 1661, w spr. marn. 1460[13], w spr. o zap. małż. i urodz. 1460[52], w spr. handl. 1487, 1629, 1636, w spr. podz. wyegzekw. sum 1214[2], 1592, w spr. przym. osob. 1598, w spr. o sprost. aktu st. cyw. 1647, o upow. męż. 1653, IX (2—3), o ubezwłasn. 1673, 1681, o wezw. spadkob. 1682, ogłosz. test. 1742, w spr. przyj. spadku i wspól. mająt. 1750, 1758 w spr. stwierdz. wyp. śmierci 1777, 1778[1], w spraw. o rozgr. IV 1 (1). o wiecz. czynsz. posiad. IV 2 (2), w spraw. upadł. IV 3 (2), w spraw. opiek. XI (7), w spr. spadk. wak. 1743.

Sąd Najwyższy, organ. XIV, postęp. IX (5), 189—193, 801—809, ogłasz. orzecz. 815, jurysdyk. w sporach kompet. 235, 236[1], 236[2], 243, 244, XI (23), XII (12), w spraw. przeciwko urzędn. o odszkod. 1316, IX (23 odsył.), w spr. o wył. sędz. 678[1].

Sąd pokoju organiz. VIII A (5, 24), VIII B (6), komp. przedm. 29, 31, 39[1], 161[7], 500[4], 1289 uw. (p. supl.), 1310, 1313, 1315, 1489, 1490, 1491, IX (2), zabezp. dow. 82[3], IX (2), w spraw. o wywłaszcz. IX (2 odsył.) w spraw. o podz. fundusz. 1214[1], 1218, o wprow. w posiad. nieruch. 1424, odwoł. pełnom. 1460[44], zwolnienie uwięzion. dłużnika IV 3 (52), w spraw. małż. 1345[2], w spraw. z sądu polub. 1394, 1394[1], w spraw. spadk. 1401—1403, 1409, 1422, 1682, 1683, 1703, 1723, 1737, 1741, 1742, 1750, 1758, 1759, w spraw. o upow. mężat. 1653, w spraw. opieku 1663 i n., IX (21), XV (167—171), XI (7), XII (13), o przywróc. granic IV 1 (11).

Sąd polubowny 1367—1400, 1628.

Sądowi urzędnicy p. urzędnicy.

Sądownicy nie mogą być pełnomocn. 45, 246, poręczycielami 643.

Sektanci w spr. małż. i o praw. poch. 1356[1]—1356[9], 1460[49]—1460[61], w charakt. świadk. 96, 396.

Sekwestr 1527, 1533.

Sentencja 139, 700—704, 891, 802[1], 804[1], 804[2].

Serwituty wł. sądu 29, 34, 73, 1489, 1492, 1496, 1513.

Sędzia, jako pełnom. 45, 246, poręczyciel 643, wyłącz. sędz. 180, 195—199, 500[1]—500[4], 667—678[1], odpowiedz. majątk. 1331—1336, 1618, dyscypl. VIII A (25—31).

Siostry jako świadkowie 83, 86, 370, 373, 1460[19], 1777[4].

Skarbowe instytucje, właściwość sądu 31, 1287—1289, 1310, 1491[1] p. 2, 1615, IX (2), zwolnienie od opłat XX (43), niedopuszcz. przysięęgi 118, 497, 1289, klauzuli 161[2], zwolnienie od skład. wadjum przy licyt. 1156[3], tryb wytaczania powództw 1282, 1284, 1612, 1613, reprezentacja 1285. XXVII, doręczenie odpisów w spraw. przed sąd. pok. 1289[1], terminy w sąd. pok. 1289[2], zabezp. pow. i tymcz. wykon. wyr. 1291, ogłosz. i doręcz. wyr. 1292, termin do wyt. pow. o koszt. sąd. 1292 orz. lit. c, zaskarż. wyr. i dec. 1293, zaskarż. wyr. przez ministr. 1295, wykon. wyr. 1295[2], 1296, spory mająt. między urzędami 1297, sprawy z przedsięb. dost.. i dzierż. 1300—1309. o posiadanie 1310—1315, 1615, sąd polub. 1368, w

spraw. upadł. IV 3 (19), interwen. i przypozw. 1289 orz., należn. bezsporne 1527 uw., VI, odszuk. maj. dłużn. skarbu 1222^{11}—1222^{20}.

Skarb, powództwo z powodu zatajenia ceny sprzedaży XXXI (3).

Skarb, pożyczka ze skarbu ma przywil. 1215 uw., odszuk. środk. na zaspok. należ. sk. 1222^{11}—1222^{20}.

Skarga na zabezp. dowod. 82^{6}, na określenie wart. powódz. 55^{2}, 274^{1}, na określ. wynagr. świadków 104, 408, biegłych 124^{2}, 531, sk. przy sprawdz. dowod. 389, 504, sk. na podział fundusz. 1219, na komorn. 160, 962—963, 999, 1206, 1207, 1741, na uchwały zarządu upadł. IV 3 (17—18), p. apel. skarga, incydent. skargi, powodowa skarga, kasacja, ruchom., nieruchom., egzekucja.

Służebności p. serwituty.

Służba w charakterze świadk. 417, 1460^{19}.

Solidarność wpływ na wyrokowanie 15^{4}, wpływ przyznania 114, 482, 483, 724, 727 lit. b, p. łączność.

Spadek, właśc. sądu 36^{1}, 36^{4}, 215, 1408, 1515, wezw. spadkobier. 1401, 1402, 1682, zachowanie spadku 1403, 1416, 1646^{1}, 1733, po wojsk. 1401^{1}, działy spadk. 1409—1423, 1490, 1515, 1795 i n., opieczęt. sp. 1683, odjęcie pieczęci 1703, XVIII (46) spis inwent. 1416, 1718, 1723, 1744, spory przy opiecz. i spis. 1738, przyjęcie spad. 1750, sprzedaż 1745, 1746, miejsce otwarcia spadku 25 lit. b.

Spadek wakujący i bezdziedziczny 1743—1749.

Spadkobiercy właśc. sądu 36^{4}, 215, 1408, 1515, apelacja spadkob. 751, 752, 1542, spr. o praw. poch. 1352, 1353, zatwierdz. praw do spadku 1408, doręcz. nakazu egzek. 959—961, 1550, spadkobiercy handlującego przed sąd. handl. 1636, spadek po handl. XVIII (46), klauzula egzekuc. przec. i na rzecz spadkobier. 161^{3}, 161^{4}, 1510^{1}, IX (19).

Spadkowa opłata 1408 uw.

Spis inwentarza p. spadek.

Spółdzielnie XIX (i supl).

Spółki, z ogr. odp., zaskar. uchw. 1 ods. 5-ty, reprezent. spół. 26, 27, 1486, wyt. powódz. przec. spółk. 35, 36, 36[3], 220—222, doręcz. wezw. 67[1], 288, przysięga 118, 497.
Sprostowanie aktów stanu cywilnego 1647—1652, omyłki w wyroku 139[1] orzecz., 891, we wniosku prokurat. 347.
Sprzeczność w ustawach 10, w zeznaniach świadk. 100, 404.
Sprzedaż nieruchomości, ruchomości, p. nieruchom. ruchom.
Sprzedaż, skutki zatajenia ceny XXXI.
Staroobrzędowcy, spr. małż. i o prawość pochodz. 1356[1]—1356[9], zapis. do ksiąg metryk. 1460[49]—1460[61], w spraw. o grunta nadane 1490 p. 4 i 5.
Stemplowa opłata 461, 462, 1573 IX (3), XXXI (6, 7).
Stowarzyszenia p. spółki.
Straty, z powodu przestępstwa 5—7, właśc. sądu 29, 31, 34, 34[1], 213, 213[2], określenie wysok. strat przez sąd 135[1], 706[1], zabezp. strat przez cudzoziemca 571, straty z powodu zabezp. powództwa 601, odpowiedz. osób trzecich za straty, zrządzone egzekwującemu 634, postęp. wykonawcze w poszuk. strat 896—902, 904—915, 922, 923, dochodzenie strat od osób urzędowych 1316—1336, IX (23), odpow. dozorcy za straty 1016, straty w kopaln. złota 34[1], 213[1].
Strony, obecność przy czyn. sądow. 13, zastępstwo 14, 16, wspólne zastępstwo 15, łączność obrony 15[3], 303, niezależność od współuczestn. 15[2], zdolność procesowa 17 i n., wyjaśnienia stron 70, 173, 175, 329 i n., 347, 368, 401, przesłuchanie stron w spr. małż. 1345[8], w spraw. o marnotr. 1460[19], w spraw. o uznanie zaginion. za zmarłych 1777[4], 1778[2], 1779[1], w spraw. upadł. IV 3 (26), w spraw. o odstąpienie mająt. 1791, w spraw. handl. 1633, w spraw. o zatajenie ceny sprzedaży XXXI (5).
Studenci nie mogą być pełnomocn. 45, 246.
Szaleństwo jako powód do ubezwłasnowolnienia na wniosek prokuratora XVI (43).
Szarfy jako odznaki sędziowskie VIII A (2 ods.).
Szkody p. straty.
Szlacheckie związki 1282 uw. 4.
Szpitale 1612.

Suma powództwa p. wartość pow.
Suwałki, rozciągnięcie praw, obowiązujących w okręgu apelacyjnym warszawskim, X.

Śmierć strony lub pełnomocnika powoduje zawieszenie postępowania 77, 255, 681, zawiesza bieg terminu apelacyjnego 164[1], 751—754, 1542, śmierć dłużnika w postępowaniu egzekucyjnem 959—961, 1548, śmierć strony lub arbitra powoduje rozwiązanie sądu polubownego 1384, śmierć świadka zezwala na odczytanie jego poprzednich zeznań 691, śmierć strony, mającej złożyć przysięgę 496; stwierdzenie śmierci zaginionego 1451 odsył. art. 46 i 58, 1777 i n. 1778.
Świadkowie w sąd. pok.: 83 i n., 61—66, miejsca przesłuchania 93, 93[1], 94, 97, 1497, grzywny na świadk. 91—92, dopuszczalność wzamian dokument. 101[1], 1498[1], przeciwko dokument. 106, ocena zeznań 102, przy oględzinach 120; w sąd. okr.: 370 i n., miejsce przesłuch. 376—378, 1497, dopuszcz. świadk. 409—410, 1498[1], ocena zeznań 411; zeznanie pozasądowe 438 lit. c, przeciwko oględzinom 513, świadk. przy doręczeniu wezwań 286, przy czynnościach egzekucyjnych 946, 947, 995, 972, w sprawach o prawość pochodzenia 1356, 1356[5], w spraw. o małżeństwo 1460[19], w postępowaniu spadkowem 1689, 1711, 1725, odmowa zeznań 83, 370, wyłączenie świadków 84, 86. 87, 371, 373. 375, wezwanie wyższych urzędników 89, 380, pracown. kolejowych 89[1], 380[1], wojskowych 89, 380, duchownych 90, 381, przysięga świadków 95, 96, 395, 396, konfrontacja 100, 404, wynagrodzenie świadków XX (25, 27), śmierć świadka 691.
Świadkowie w sprawach o zatajenie ceny sprzedaży XXXI (5).
Świadectwo śmierci 1778—1778[3].
Święteczne dni 822, 823, XV (24), XXIX.

Taksa dla adwokatów XXII, dla komorników XXIII, dla tłumaczów XXVIII.

Telegraficzna apelacja, tel. upoważnienie p. depesza.
Termin wyznaczenia rozpraw w sąd. pok. 59, 60, 152, w spraw. ze skarbem 1289[2], w sąd. okr. 299—304, 317, 331, 730[1], w sądzie handlowym 1630—1644, w postęp. apel. 169[1], 767, w postęp. kasac. 802, term. rozpozn. podań incydent. 568.
Termin wytoczenia powództwo wzajemnego 38, 340, 341, złożenia odpowiedzi na piśmie 312, na obranie miejsca zamieszkania 309—309[1], zgłoszenia ekscepcji 574—576, przeciwko sędziemu 196, 199, 669, 671, przypozwania 128[1], 653, 654, zgłoszenia zarzutu co do autentyczności dokumentu 106[1], 545, fałszu 109[2], 555, zgłoszenia dowodów 81[2], 82[1], 330[1], 331, 368, 776[1], zgłoszenia opozycji od wyroku zaocznego 151, 727, 728, 967[8], 967[10].
Termin apelacyjny 155, 162, 162[1], 734, 748—754, 781, 782, 967[8], 967[10], w spraw. ze skarbem 1293, zawieszenie terminu apel. 164[1], 751, 754, 1542, przywrócenie 778—780, 833—838, na zgłoszenie wniosku o przywr. prawa apel. 779.
Termin kasacyjny 191, 192, 792, w spraw. ze skarbem 1293, restytucji 191, 796—797, 967[8], 967[10], opozycji trzeciego 796—797, przywrócenie terminu 833—838.
Termin do założenia skargi incydentalnej w sąd. pok. 167, w sąd. okr. 785, na rozporządz. prezesa 268, na decyzje w przedm. ekscep. 167, 587—588.
Termin skargi w przedmiocie klauzuli 161[15], 365[1], 167, 967[14].
Termin na zgłoszenie ekscepcji przeciwko świadkom 87, 375, mieszk. okolicz. 124[4], 430—431, biegł. 123, 522.
Termin zredagowania wyroku 141, 713.
Terminy 816—838, terminy wyznaczone 816, 817, 818, procesualne 816, 818, obliczanie terminów 818—828, przywrócenie i przedłużenie termin. 832—838.
Termin do wszczęcia postępowania wykonawczego 899, na odpowiedź pozwanego 901, na złożenie obrachunku 903, do poszukiwania kosztów sądowych 899, 921.
Termin zaskarżenia czynności egzekucyjnych 963, 1202, 1204, 1205, zajęcia ruchomości 968—971, nieruch. 1095,

sprzedaży ruchom. 924[1], 1027—1028, 1038, 1047—1048, nieruchomości 1142—1145, 1094, 1132, 1566, VI (7), 1180 p. 4, term. obwieszczeń o sprzedaży ruchom. 1031, nieruch. 1143, 1148, term. przy oszacowaniu nieruch. 1118, 1121, uiszczenia postąpionego szacunku 1057, 1161, 1572, 1774, na zgłoszenie dobrowoln. podziału wyegzekwow. sumy 1216, na zgłoszenie zarzutów przeciwko podziałowi 1217, na zgłoszenie tytułów wykon. do podziału 1222, 1597.

Termin wyznaczenia rozpr. w spraw. ze skarbem w sąd. pok. 1289[2], zaskarż. wyr. w spr. ze skarbem 1293, wytocz. pow. przez skarb o przywróc. posiadania 1311, na wytoczenie pow. przeciwko skarbowi z tytułu przedsiębiorstwa lub dostawy 1303, z tytułu dzierżawy 1308.

Termin na wytoczenie powództwa przeciwko urzędn. o odszkodowanie 1318, na wytoczenie powództwa o nieprawe pochodz. 1350, 1351, 1353, o unieważnenie małż. staroobrzęd. i sektantów 1356[7]—1356[8], w spraw. upadłości IV 3 (24), na wytocz. sporu w spr. małż. 1340, term. wydania wyroku sądu polubownego 1372, 1382, 1385, 1386, na skargę o nieważność wyroku sądu polub. 1398, termin skargi na czynności zachowawcze co do spadku 1406, w post. działowem 1418, skargi na zastosowanie przymusu osob. IV 3 (38), skargi w post. o odzyskanie tytułów na okaziciela XVII (11), termin wniesienia podania o uprawnienie 1460[3], o zapisanie ślubu i urodzenia staroobrzędow. i sektant. 1460[51], wytoczenia powództwa o unieważnienie przysposobienia 1460[12], o ważność małż. i urodz. staroobrzęd. i sektant. 1460[61], o przywrócenie posiad. i używ. służebn. 29, 1489, 1496, termin do odpowiedzi na podanie o przymus osobisty 1605, termin odjęcia pieczęci w post. spadk. 1705, 1706, 1708, 1709, XVIII (46).

Termin na zaskarżenie uchwały spółdzielni XIX (supl.).

Terminy, zawieszenie biegu XXV.

Testament powództwa z test. 24, spór o autentyczność i ważność test. 215, 1515, dowód ze świadków 409 orzecz.

XX, ogłoszenie test. 1742, XV (163) odszukanie test. w post. spadk. 1692, 1720.
Tłumacz przy przesł. świadek. 405, przekład. dokum. 540, przekł. podpisu 261, przekł. uchwały rady fam. 1672, przy rozpr. VIII A (3), VIII B (3), taksa XXVIII.
Towarzystwa p. spółki.
Tymczasowe wykonanie wyroku 138—138[3], 736—742, 814[3], IV 2 (4, 8), w sprawach ze skarbem 1291, 1614, w spraw. małż. i o alimenty 1345[10], w spraw. handl. 1640, 1643, w spraw. o posiad. czynszowe IV 2 (4, 8).
Trzecie osoby, obowiąz. złoż. dokum. 445, 446, 447, interwencja i przypozwanie 128[1]—128[3], 653—661, 662—666, zajęcie majątku u osób trzecich 631—640, 1078, roszczenia osób trzecich do zajętych ruchom. 1991—1093, nieruch. 1197—1199, podanie osoby trzeciej o uchylenie wyroku 185 lit. b, 792 p. 3, 795, 797, 799, 809 lit. a.
Tytuły na okaziciela XVII.
Tytuł wykonawczy 926—932, z wyr. sądu polub. 1395, o intromisję 1426, zagub. tyt. wyk. 932.
Tytoniowe fabryki 933 ods.

Ubezpieczenie w kasach państw. oszczędnoś. właśc. sądu 1288 uw., 1289 uw. 4-ta, 1368.
Ubezwłasnowolnienie 19, 1673—1680, XVI (43), p. bezwłasnowolni.
Ubogich prawo XX (45—53).
Uchylenie wyroków 185—194, 792—813, 1295, 1299.
Uczniowie szkół nie mogą być pełnomocnikami 45, 246.
Uiszczenie długu drogą zaofiarowania 1460[29]—1460[37], 1780—1786, drogą uwięzienia dłużnika 1607, IV 3 (65).
Układ pojednawczy 1357—1366, 1626, 1627, 1638, zawarty przez marnotr. 20, ukł. jako tytuł do udzielenia klauzuli egzek. 161[1], 161[24], 365[1], ukł. zawarty przez mianowanego obrońcę w postęp. egzekuc. 967[6], ukł. zawarty w sąd. pok. 70, 71, 1495, 177, w sąd. okr. 337, ukł. w spraw. ze skarbem 1289 i uw. 3-cia, w spr. dróg żelazn. 1289 uw. 2-ga.

Umorzenie długu p. uiszczenie.
Umorzenie postępowania 39, 79, 145, 145[2], 689—690, 718, 719[1], z powodu pojedn. 71, 1366, postęp. egzekuc. 952, koszta sąd. przy umorz. XX (32).
Umowa, określ. właść. sądu 36[1], 209, 221, 227—228, 1631, co do zajętej nieruchom. 1099, 1100, 1556, w przedm. przemusu osobist. 1602.
Usamowolniony, opiecz. spadku 1685.
Upadłość postęp. IV 3 (1—30), koszta postęp. XX (54—59).
Upadły zdoln. proces. 21, 22, 223, 1485, jako pełnom. 45, 246, właść. sądu 223, 1517, doręcz. wezw. 289, księgi handl. 468, przyznanie 484, ekscepcja 571, 576, upadł. jako poręczycel 643.
Upośledzeni fiz. i umysł. nie mogą być świadk. 84, 371.
Upoważnienie p. pełnomocnictwo.
Uprawnienie p. prawość pochodz.
Urodzenie p. prawość pochodzenia.
Urządzenie sądownictwa VIII A—D, XIV.
Urzędowe akty jako dowód 106, 410, 457, 459, 460, zebezp. pow. 125, 595, tymcz. wyk. wyr. 138, 737.
Urzędowe dni 822, XXIX, godz. 825, XV (55, 60).
Urzędnicy jako świadk. 88, 89, 89[1], 380, 380[1], jako pełnom. 45, 246, odpow. urzędn. 1316—1330, IX (23), XII (12), urzęd. sąd. 1331—1336, zabezp. majątk. po śmierci urzęd. 1687, XVI (56), zajęcie uposażenia urzęd. 1084—1090, 1555.
Urzędy, stosunek urzęd. do sądów 3, 237, 238, 240, bezsporne żądania urzęd. 1 uw., 1527 uw., pogwałc. praw osób prywatn. 2, spory jurysdykc. 43[1], 237—244, wydanie dokument. i inform. 76, 452—455, zapowiedzenie i skierowanie egzek. do majątku dłużnika, będącego w posiadaniu urzędn., 633, 634, 1079—1082, zaniedbanie ze strony urzędu powoduje przywr. terminu 835.
Ustawy, sprzeczność, brak, niejasność 10, wykładnia 9, 802[2], 802[3], 813, 815.
Ustąpienie majątku p. odstąp. maj.
Ustępstwa w post. pojedn. 1365.

Ustne rozprawy stron 70, 72, 173, 176, 312, 321, 329, 330, 347. 338, 768, 769.
Ustne żądania stron w sąd. pok. 68[1].
Utracone tytuły na okaziciela XVII.
Utrata prawa do skargi w drodze procesowej 1304.
Uwięzienie w spr. cyw. p. przymus osobisty.
Uznanie dzieci nieślubnych 1662.

Wadjum przy licyt. nieruch. 1156[1]—1156[3], 1161, 1176, 1179, 1171[1], 1572, 1572, 1578, 1579, XV (251).
Wakujący spadek 1743—1748.
Wartość powództwa 54, 272—274[1], 1520, IX (3 orz. lit. a), XX (10), w spr. o alim. 1345[6].
Wątpliwość co do autentyczności dokumentu 106[1] i n., 545—554, 541—543, w spr. przed sąd. handl. 1637.
Wdowa przed sąd handlow. 1636, emerytura nie ulega zajęciu 1555 ods., egzek. za należn. skarb. 1088—1089.
Weksle, zabezp. pow. 125, 595 rozłoż. na raty 136, tymcz. wyk. wyr. 138, 737, klauzula egzekucyjna 161[1], 365[1], 161[3], 161[4], dowód ze świadków 409 orz. XII.
Wezwanie stron, treść 58, 61, 225, 276, doręcz. 62, 277 i n. w post. incyd. 169, 788, w post. opel. 171, 194, 768, kasac. 189, 801, wezw. pocztą 267 uw. II, opł. za wezw. XX (20[1]), wezw. świadk. 88—90, 379—383, wezwanie stron do zabezp. dowodów 82[6] i n., 305 i n., wezw. w post. wyk. 901, 909.
Wieczysto-czynszowe prawa, tryb post. 1400 uw. IV 2.
Wieczyste akty p. urzędowe akty.
Wiejscy mieszkańcy p. włościanie.
Wierzyciele w post. egzek. 1029, 1556, zarachowanie wierzytelności 1166, 1167, 1575, 1576, zwolnienie od składania wadjum 1156[3], 1176, mogą żądać przysądzenia nieruch. 1171, 1175, wierzyciele hipot. w post. egzekuc. 1556, 1581—1584, w postęp. spadk. 1684, 1690, 1712, 1715, 1759, 1755, odstąpienie majątku na rzecz wierzycieli 1787—1796.
Wizja, p. oględziny.

Właściwość sądu p. sąd okręgowy, sąd pokoju, sąd apel., sąd najwyższy.
Właściwość sądu w spraw. o odszkod. za czyn występ. 5, o prawa do nier. 30, IX (2), według miejsca wyk. zob. 36[1], 221, 1631, z najmu do rob. poln. 36[1], umówiona 37, 227, 228, zabezp. dowod. 82[4] i n., klauzuli 161[7], w post. wykon. 898, o wyłącz. od zajęcia 1092, 1197, w spr. o wynalazki 31, przy licyt. nieruch. 1133—1138, w przedm. podziału wyegzekw. sumy 1214[1]—1214[3], 1218—1220, 1592, w spr. upadł. IV 3 (1—6, 20) w spraw. skarb. 1287—1289, 1305, w spraw. małż. 1339, 1345[2], 1619, 1625, 1356[1], o alimenty 1345[2]—1345[3], o nieważ. sądu polub. 1399, wezw. spadkob. 1401, w spr. o działy spadk. 1409, 1422, 1759, 1760, 1489, IX (2), o intromisję 1424, o wykup dóbr rodzin. 1438, w spr. zaginionych 1451, 1775, o uprawnienie dzieci 1460[1], o przysposob. 1460[8], 1661, o prawość pochodz. 1346, 1356[1], 1625, o stwierdz. śmierci 1451, 1777, zmiana z powodu wyłącz. sędz. pok. 197, 1508.
Włościanie, właśc. sądu 202 lit. a, 1490, IX (6), XII (6), wyk. wyr. przeciwko wł. 935, uw., 1545 uw., VII, 1567, sprzedaż spadkow. nieruch. 1773.
Wodna ustawa, suplem. do art. 1.
Wodne spółki, suplem. do art. 1.
Wojna ros.-japońska, uczestnicy 1356[4] uw.
Wojna, uznanie za zmarł. 1451, ods. art. 49.
Wojenne działania jako powód do odroczenia sprawy 685.
Wojskowi wezw. przed sąd 58 ods., jako świadk. 88, 89, 380, zabezpieczenie przez zakaz wydalania się 652[6], zajęcie uposażenia i emeryt. 1554, 1555 odsył., zabezpiecz. majątku po wojsk. 1401[1], 1646[1], wojskowi w spraw. upadł. IV 3 (32, 44—46).
Wójt gminy w post. spadk. 1688, 1710, 1724.
Wokanda 323, XV (23).
Woźny sądowy VIII A (11), VIII B (13), doręczenie wezw. 62 i n., 278-279, 282—286, 305—306.
Wnioski prokuratora 343—347, 240, 325, 561, 682, 1325, 1344, 1346, 1356[4], 1457, 1460[5], 1460[10], 1460[17], 1460[57], 1652, 1676, 1679, 1746, 1796, 1776, 1777[2], 1778[2], 1779[1], VI 3 (14), XVI.

Wpis sądowy IV 3 (18), XX (2, 5—19).
Wprowadzenie w posiadanie p. intromisja.
Wschodnie ziemie, organizacja sądownictwa VIII B—D.
Wsparcia nie ulegają zajęciu 1087, 1555, ods. art. 49.
Wspólna nieruchomość, licyt. 1188—1191, 1587, 1768.
Wspólność interesów stron 15[4], 114, 150[1], 483, 258, majątkowa między małżonkami 1758.
Wspólne posiadanie ruch. przez małż., egzek. 976, 1552.
Wstęgi sędziowskie i prokurat. VIII A (2 ods.).
Wstrzymanie wyk. wyr. p. zawieszenie.
Wszczęcie postępowania 4.
Wyciągi z dokumentów 264.
Wyjaśnienie na piśmie 312—317, 355[1], w spr. przec. urzędn. 1319, przec. sądown. 1333.
Wyjazdowe sesje sąd. prok. 68 ods.
Wykluczenie jawności 68, 325, 325[1], 326, 1345[7], 1460[5], 1460[17], XV (14).
Wykładnia wyroku 160, 964, ustaw 9, 802[2], 813, 815.
Wykonawca testamentu 25.
Wykonanie klauzuli egzekucyjnej 161[10], 1645[1].
Wykonanie tymcz. wyr. p. tymcz. wyk.
Wykonanie wyr. XV (83), sąd. pok. 156—161, 184, przeciw nieob. 159 uw. 2-a, spory 160, sąd. okr. 924, sposoby 933, 1544, 934, 935, 948, spory 1091—1093, 1192—1208, 1641, wykonan. częściowe wyroku 157, lit. b, p. również ruchom., nieruchom., wyrok.
Wykonawcze postępowanie 896—922.
Wykonawczy tytuł p. tytuł wykon.
Wyłączenie p. ekscepcje.
Wyłączenie od zajęcia ruchom. 1092—1093, nier. 1197—1198.
Wynagrodzenie świadków 103, 104, 407, 408, XX (25, 27), biegłych 124[2], 124[3], 529—532, 1006, XX (24, 27), duch. za przyjęcie przysięgi XX (26, 27), dozorcy 1006, 1014. 1015.
Wynalazki właśc. sądu 31, IX (2).
Wypisy z ksiąg metrykalnych 1341, z akt stanu cywiln. 1621.

Wyrok sędz. pok. 129, 139, 139[1], 141, 142, sprostow. omyłki 139[1] orz., wykładnia 161, w 2-ej inst. 181—184, ogłosz. wyr. 139, 183, prawomocność 156, 184, 814[1], 892, 895, 924, zawieszenie wykon. 184, 814—814[2], 1295[1], 1543[2], doręcz. w spr. ze skarb. 1292.
Wyrok sądu najwyższego 804—804[2], 813, 815.
Wyrok sądu okręgowego 339, 693—715, zaoczny 718—735, w postępow. wykonawcz. 909, 915, 2-ej inst. 772—774, wykonanie 891, 892, 924 i n., zawiesz. wyk. 814—814[2], 1295[1], 1543[2], doręczenie w spr. ze skarb. 1292, w spr. dworu 1299 uw.
Wyrok zagraniczny 1273—1281.
Wyrok sądu polubownego 1389, 1392, 1396, 1397.
Występek, pow. do odszkod. 5—7, zawieszenie postęp. z powodu ujawnienia występku 8, niedopuszcz. przysięgi stron 118, 497, w spraw. przed sądem polubownym 1368, 1384, 1397.
Wywłaszczenie na potrzeby publ. 1 ods. 14 i 15-ty, dla zakł. elektr. 1 ods. 13-ty, 1797, IX (2, odsył.).
Wzajemne powództwo 38, 39, 226, 258[2], 340—342, ewentualne zwrot wpisu XX (14), wyodrębnienie 258[2].
Wzajemna apelacja 170, 764, 765.
Wznowienie postępowania 78, 687, 688, 690.
Wzór skargi powodowej I, tytułu wykonawcz. III, świadectwa metrykalnego V, pogwałcenie formy skargi powodowej 579.

Zabezpieczenie dowodów 29, IX (2), 82[2], 369[1].
Zabezpieczenie powództwa 125—128, 152[1], 590—615, 686, 1093, 1199, 1210, 1500, 1527, 1589, bezspornych należności skarbowych 1527 uw., VI, w spr. ze skarbem 1291, 1614.
Zabezpieczenie zasądzonej należności 127—128, 814, 814[3], 914, przy tymcz. wyk. 138[1], 738.
Zabezpieczenie regresu 128[1], 659, kosztów i strat 571 p. 5, 577, 578, 1634, majątku marnotrawcy 1460[16], 1460[20].
Zabudowa, należn. uprzyw. 1215 uw.
Zachowawcze postępowanie 1401 i n., 1646 i n.

Zadatek p. wadjum.
Zaginienie 1451 i n., 1775 i n.
Zagraniczne wyroki 1273—1281, ustawy 709, 1540, umowy 464, 465, 539, 707, p. również cudzoziemskie, Gdańsk, konwencja Haska.
Zainteresowany jako świadek 83, 86, 370, 373.
Zajęcie ruchom. 602, 624—630, 968—979, 1210, 1527, 1536, nieruch. 1097, 1101—1117, sporn. części 1114, nieruchom. włośc. 1545 uw., VII.
Zakaz wydalania się pozwanego 602, 652[1]—652[8], 1222[1]—1222[3].
Zakaz prowadzenia spraw 45, 246.
Zakaz p. zapowiedzenie.
Zakaz aljenowania 1527—1535.
Zakonnicy p. duchowni.
Zamieszkanie jako miejsce wyt. pow. 32, 33, 203, 204—207, 210, 218, 1460[1], 1460[8], 1653, 1702, zmiana miejsca zamieszk. 67[2], 309, 763, w post. egzek. 942[1]—944.
Zaoczność postępowania jako przyczyna restytucji 794 p. 2, 814[6], 967[8], 909, 915.
Zaoczny wyrok 145, 718—735, wyk. 138[1], 737[1], udowodn. pow. 146, 722, doręcz. 150, 725, unieważn. 152, 731, 735, powtórny 153, 733, w post. wyk. 909, 915, wykon. 924[1].
Zaofiarowanie uiszczenia 1460[29]—1460[39], 1780—1786.
Zapowiedzenie maj. nieruch. 602, 616—623, 1096, funduszów i ruchom. 631—640, 1078—1083.
Zapis na sąd polubowny 1369—1371, 1374.
Zapisobierca ogólny wprowadzenie w posiadanie 1742, przy opieczętowaniu spadku 1683, 1712, przy spisie inwent. 1726.
Zapomogi nie ulegają zajęciu 1555, odsył. art. 49.
Zarząd wymiaru sprawiedliw. VIII A (1).
Zarząd zajętej nieruch. 1128—1131.
Zasada powództwa 257 lit. c, 258.
Zastaw nieruchomy wł. sądu 33[1], 214, 1514.
Zastawiona nieruch., egzek., zarząd 1129, sprzedaż 1183 — 1187, 1137, 1138, podział osiągniętej sumy 1215, 1594.

Zastawnik, zajęcie nieruch. 1129, 1068, 1565, 1585, przywil. 1168, 1576, zwolnienie od wadjum 1156[3], 1176.
Zastępstwo stron p. pełnomocnictwo.

Zawieszenie postępowania w sąd. pok. 77, 164[1], w sąd. okr. 681—692, 751, 753, 1539.
Zawieszenie postęp. z powodu ujawnienia przestępstwa 8, IX (36), z powodu zarzutu fałszu dokumentu 109[3], 110[1], 564, z powodu założenia skargi incydent. 588, z powodu sporu, uleg. komp. sądu duch. 1620, z powodu zapisu na sąd polub. 1375.
Zawieszenie terminu 830, 831, term. apelac. 164[1], 751—754, 1592.
Zawieszenie biegu terminów XXV.
Zawieszenie wykonania wyroku zaocznego 152[1], 732, 732[1], klauzuli egzekuc. 161[11], 161[16], 161[20], zaskarżonej decyzji 787, wyroku ostatecznego 814—814[6], 1543[1], 1295[2], w postepow. wyk. 915, 920, w spr. o posiadanie IV 2 (8), z powodu upadłości IV 3 (12), w spr. o marnotr. 1460[28].
Zawieszenie czynności egzekucyjnych 952, 959, 965, 967, sprzed. ruchom. 1093, nieruch. 1099, 1588, obwieszczeń 1203.
Zawieszenie w urzędowaniu VIII A (31).
Zdania sędziów 697, 699, 698, 703.
Zdolność procesowa 17—27, 1483—1486, 1681.
Ziemstwa 1282 uw. 1 i 3.
Ziemskie gospodarstwo 1282 uw. 5.
Złote wyroby, sprzed. z licyt. 1044[1].
Zmiana żądań 332, 334, 1213, 1451 ods. p. 2 art. 4.
Zmiana sposobu zabezpieczenia powództwa 613—615.
Znaczki do uiszczenia opłat sądowych XX (2, ods.).
Zwrot skarg 53, 164[3], 266, 270, 755, opozycji 729[1], tryb zaskarż. 168, 268, 784, zwr. kasacji 801.
Związki, reprezentacja w procesie 27, wł. sądu 36, wezw. 288, niedopuszczalność przysięgi 118, 497.
Zwyczaje 10[1], 10[2] 1501.

Żona, dochodzenie alimentów 1345[1]—1345[11], żona w charakterze świadka 83, 86, 370, 373, 1460[19], 1777[4], upoważnienie żony 1653—1658. zrzeczenie się wspólności majątkowej 1758.
Żyd-rolnik, wykonanie wyroku przeciwko ż.-r. 935 uw. 2-a.
Żywienie dłużnika w czasie uwięzienia IV 3 (40—42, 62—64).

USTAWA POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO CYWILNEGO

USTAWA POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO CYWILNEGO.

Rozporządzenia ogólne.

1. Każdy spór o prawo cywilne rozstrzygają sądy[1]).

Uwaga. Do jurysdykcji instytucji rządowych, a nie sądów, należą takie żądania władz i urzędników administracyjnych, które z mocy ustawy mają charakter bez-

---

[1]) 1) Ustalenie **stosunku prawnego** p. art. 7 przep. przech. do u. p. c. zał. IX.

2) Spory co do gruntów i **praw włościan** tamże art. 6.

3) **Spółdzielnie,** zał. XIX art. 50.

4) Zatargi na tle **umów zbiorowych** zał. XXIV.

5) **Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością** (Dekret z 8 lutego 1919 r. Dz. pr. 15-201-1919). Art. 19. Wspólnicy, reprezentujący przynajmniej $^1/_{10}$ część kapitału zakładowego, mają prawo: 1) żądać od sędziego rejestrowego zbadania na swój koszt ksiąg przez biegłych, którzy złożą mu swoją opinję na piśmie ewentualnie także na osobnem posiedzeniu z obowiązkiem przywołania osób interesowanych; 2) żądać w ciągu 6-iu miesięcy od powzięcia uchwały, której się w drodze właściwej sprzeciwili, jej unieważnienia przez sąd okręgowy w drodze powództwa. Sąd okręgowy lub sędzia rejestrowy uwzględni żądania powyższe, jeżeli zachodzą ważne i uzasadnione ku temu powody.

6) Uchwały i zarządzenia **władz miejskich** (Dekret z 4. II. 1919 r., Dz. Pr. 13-140-1919). Art. 71. Skargi na uchwały i zarządzenia władz miejskich, gwałcące prawa osób prywatnych lub instytucji społecznych, podlegają kompetencji sądów ogólno-państwowych.

7) **Rekwizycja pomieszczeń.** (Ustawa z 4 kwietnia 1922 r., D. U. 33-264-1922).

Art. 14. Prawo korzystania z przydzielonego lokalu przysługuje uprawnionym z art. 1 pp. 2, 3, 4 tylko na czas pełnienia przez

spornych, nie podlegających zarzutom w trybie postępowania kontradyktoryjnego.

a) Wypłata funduszów, złożonych komornikowi, o ile zachodzi spór, do kogo należą, może być dokonana po rozstrzygnięciu sporu w trybie art. 1 i 256 u. p. c., a nie w drodze incydentalnego żądania. (S. N. 55-19).

b) Osoby prywatne mogą wystąpić w drodze ogólnego przepisu art. 1 u. p. c. do sądu z żądaniem zniesienia budowli, wzniesionych wbrew przepisom budowlanym, jeżeli niezastosowanie się do

---

nich funkcji, uzasadniających przydzielenie lokalu. W razie ustania ich, musi być uprawnionemu pozostawiony odpowiedni czas do opróżnienia mieszkania. O długości tego czasu rozstrzyga władza, powołana do przydzielania lokali.

8) Spory z **tranzakcji giełdowych** (Ustawa z 20 stycznia 1921 r. Dz. U. 13-71-1921, rozciągnięta na Ziemię Wileńską rozp. z 1 lipca 1922 r. D. U. 65-585-1922).

Art. 14. Ogólne zgromadzenie członków giełdy wybiera komisję rozjemczą w ten sam sposób, co członków rady giełdowej. Liczbę członków komisji rozjemczej, która winna być większą od liczby członków rady giełdowej, określi statut giełdy. Dla rozstrzygania sporów, wynikających z tranzakcji giełdowych, powołany jest wyłącznie, o ile strony inaczej na piśmie się nie umówiły, sąd rozjemczy, którego członków ustanawiają one z pośród członków komisji rozjemczej. Aż do ujednostajnienia postępowania sądowego na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej będą obowiązywały co do prawomocności i wykonalności wyroków sądów rozjemczych przepisy ustawodawstw dzielnicowych o sądach polubownych.

9) **Kasy chorych.** (Ustawa z 19 maja 1920 r. o obowiązkowem ubezpieczeniu na wypadek choroby, Dz. U. 44-272-1920, rozciągnięta na Ziemię Wileńską rozporządzeniem z 10 sierpnia 1922 r. D. U. 70-627-1922).

Art. 76. Zarząd (Kasy) orzeka w pierwszej instancji: a) w sprawie obowiązku ubezpieczenia, obowiązku płacenia składek lub ich zwrotu oraz w sprawie zaliczenia do grup zarobkowych, b) w sprawie rozrachunku części składek pomiędzy pracodawcą a członkami. c) w sprawie kar pieniężnych na pracodawców (art. 16) i ubezpieczonych (art. 94).

Art. 83. II. Komisja Rozjemcza rozstrzyga spory: a) w sprawie świadczeń pomiędzy członkami a zarządem kasy, b) w sprawie kar pieniężnych, nałożonych na członków kasy za przekroczenie regulaminu dla chorych i za symulację.

Art. 84. Dla rozstrzygania w instancji pierwszej sporów pomiędzy zarządami kas a lekarzami urząd ubezpieczeń tworzy komisje pojednawcze w każdym okręgu kasowym.

tych przepisów narusza ich prawo lub zagraża niebezpieczeństwem ich mieniu lub życiu. (O. S. P. 151-21).

c) Nakazanie rekwizycji z mocy ustawy z 17 listopada 1919 r. posiada charakter bezsporny i zasadność jego nie ulega sądowemu rozpoznaniu. (O. S. P. 155-21).

d) Dalsze jednak następstwa bezspornego prawa rekwizycji, a mianowicie kto i w jakim rozmiarze winien opłacać wynagrodzenie za zajęty lokal, ulega sądowemu rozpoznaniu. (O. S. P. 57-21).

e) Nie jest ważny warunek, na którego mocy jedna ze stron zobowiązała się nie wytaczać powództwa. (S. C. 83-96, 26-90).

Art. 85. Instancjami apelacyjnemi dla skarg przeciw orzeczeniom zarządu, wydawanym w zakresie (art. 76) i komisji pojednawczej są organy sądowe urzędu ubezpieczeń społecznych (art. 106 przep. wykon. i przech.), do których skargi mogą być wnoszone w terminie 2 tygodniowym.

Art. 106. Do czasu utworzenia specjalnych organów sądowych urzędów ubezpieczeń zachowuje swoją moc art. 1 ustawy postępowania cywilnego przy zastosowaniu w odnośnych wypadkach terminu, wskazanego w art. 85. (Organy te nie są jeszcze utworzone. Dop. wyd.).

10) **Ochrona lokatorów** (Ustawa o ochronie lokatorów z dnia 18 grudnia 1920 r. D. U. 4-19-1921) rozciągn. na woj. wschodnie rozporz. rady min. z 26. V. 1922 r. D. U. 42-365-1922).

Art. 17. (1). Właściwy urząd rozjemczy do spraw najmu rozstrzyga na wniosek wypuszczającego lub biorącego w najem o tem, czy komorne i inne wynagrodzenia odpowiadają zasadom i granicom, w tej ustawie ustalonym. (2). Jeżeli obie strony poddały się orzecznictwu powyższego urzędu, rozstrzygnienia te są ostateczne i nie ulegają zaskarżeniu; mogą być jednak na wniosek jednej ze stron w każdej chwili zmienione ze skutecznością dla nowego terminu płatności komornego. Wnioski o zmianę rozstrzygnienia, nie oparte na nowych okolicznościach faktycznych, może urząd odrzucić bez rozprawy. (3). Wypuszczającemu w najem lub lokatorowi wolno także inne ze stosunku najmu wyłaniające się spory, o ile nie zostały już wniesione do sądu, poddać rozstrzygnieniu tego urzędu, który ma postąpić według powyższych zasad. (4). Rozstrzygnienia urzędu rozjemczego w sprawach, poddanych orzecznictwu jego za zgodą obydwóch stron, są natychmiast wykonalne, w innych sprawach — po upływie terminu, wskazanego w ustępie 5. W razie potrzeby przymusowego wykonania rozstrzygnienia urzędu rozjemczego przedstawi strona zainteresowana poświadczony wypis rozstrzygnienia urzędu sądowi, który byłby właściwym dla rozważenia danego sporu, celem uzyskania nakazu wykonawczego, względnie celem uzyskania dozwolenia egzekucji. (5). Z wyjątkiem spraw, poddanych orzecznictwu urzędu rozjemczego za zgodą obydwóch stron, roz-

f) Nie jest ważny warunek poddania sądowi zagranicznemu sporu, wynikłego z umowy, zawartej w kraju. (S. C. 26-90).

g) Zarządzenia władz administracyjnych co do praw, objętych jurysdykcją sądową, nie tamują drogi procesu. (S. C. 59-90, 73-89, 55-79).

h) Spór istnieje, gdy zachodzą: fakty, będące podstawą stosunku prawnego, rozbieżność co do faktów lub ich prawnego znaczenia i wynikająca stąd różnica w żądaniach stron. (S. C. 82-82).

i) Nie ma prawa do ponownego wytoczenia powództwa ten, kto posiadł pewne prawa drogą cesji na tytule wykonawczym. (S. C. 405-75).

---

strzygnienia tegoż urzędu, wydane na wniosek jednej tylko ze stron, mogą być uchylone przez właściwy sąd na żądanie strony interesowanej, postawione w drodze powództwa w przeciągu 2 tygodni od daty rozstrzygnienia.

Art. 18. (1). Jeżeli rozstrzygnienie sporu w całości lub w części zawisło od ustalenia, czy podwyższenia komornego w myśl art. 2, 3, 5 ust. 1 i art. 6 jest dopuszczalne, albo czy komorne lub wynagrodzenie innego rodzaju są w myśl art. 4. 5, ust. 4 i art. 7 odpowiednie lub nie — natenczas sąd, jeżeli niema jeszcze w tym przedmiocie rozstrzygnienia urzędu rozjemczego dla spraw najmu (art. 17), wstrzyma postępowanie i zażąda takiego rozstrzygnienia. Po jego nadejściu należy podjąć postępowanie z urzędu. (2) Moc dowodową takiego rozstrzygnienia należy oceniać wedle przepisów art. 17. (3). Jeżeli w danej miejscowości niema urzędu rozjemczego dla spraw najmu, przeprowadza odnośne ustalania właściwy sąd w toku sporu.

11) Ustawa o **odszkodowaniu** pracowników, majstrów i robotników **kolejowych** oraz członków ich rodzin, którzy ucierpieli z powodu wypadków nieszczęśliwych, z dnia 28 czerwca 1912 r. (Zb. pr. i rozp. 148-1301-1912).

Art. 46. Przed wytoczeniem powództwa w sądzie poszkodowany winien zwrócić się do właściwej kolei z żądaniem odszkodowania.

12) Ustawa z dnia 7 kwietnia 1922 r. o **Polskim Banku Krajowym.** (Dz. U. 27-220-1922).

Art. 9. Polski Bank Krajowy w razie nieotrzymania zapłaty ma prawo w charakterze wierzyciela rozporządzać przedmiotem zastawu ruchomego do wysokości przypadającej jemu od dłużnika należności bez uzyskiwania do tego upoważnienia sądowego.

Art. 11. Na obszarze b. zaboru rosyjskiego Polskiemu Bankowi Krajowemu służą uprawnienia i przywileje Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, względnie Towarzystwa Kredytowego m. Warszawy. Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości będzie władny w zastosowaniu do Polskiego Banku Krajowe-

j) Spór majątkowy między urzędem a osobą prywatną należy do kompetencji sądu, jeżeli urząd działa w charakterze przedstawiciela praw majątkowych skarbu państwa, nie podlega zaś sądom, jeżeli urząd działa w charakterze władzy w granicach swojej kompetencji. (S. O. 11-08).

k) Zarząd miejski, jako przedstawiciel praw majątkowych miasta, ma prawo do akcji w drodze procesu cywilnego przeciwko rządowi, jeżeli ten ostatni bez zgody zarządu miejskiego z pogwałceniem prawa własności miasta na ulicach lub placach miejskich wprowadza jakiekolwiek urządzenia zewnętrzne albo podziemne. (S. C. 116-12).

---

go skrócić przewidziane w ustawach rzeczonych Towarzystw Kredytowych terminy postępowania przy ściąganiu wierzytelności Banku, jakoteż uprościć dotyczące formalności.

13) **Ustawa elektryczna** z 21 marca 1922 r. (Dz. U. 34-277-1922).

Art. 10. Nieruchomości, stale lub czasowo potrzebne do budowy i utrzymania zakładów elektrycznych użyteczności publicznej, mogą być nabyte drogą wywłaszczenia lub czasowo zajęte. Orzeczenie o wywłaszczeniu, względnie czasowem zajęciu, zawierające także określenie na podstawie oszacowania przez niezainteresowanych rzeczoznawców wysokości wynagrodzenia za przedmiot wywłaszczony lub zajęty, wydaje na zasadzie aktu uprawnienia (art. 4) wojewoda. Strona interesowana niezadowolona z wynagrodzenia, oznaczonego przez władzę administracyjną, może w terminie 30-dniowym od dnia doręczenia orzeczenia zwrócić się do właściwego sądu o oznaczenie wysokości wynagrodzenia w drodze postępowania sądowego. Orzeczenie wywłaszczające nadaje jednak uprawnionemu prawo objęcia w posiadanie przedmiotu wywłaszczonego, jeżeli złoży do depozytu sądowego wynagrodzenie, oznaczone w orzeczeniu władzy administracyjnej.

Art. 14. Każdy zakład elektryczny może być zobowiązany uchwałą Rady Ministrów do oddawania na żądanie ministra robót publicznych zbywającej energji elektrycznej na rzecz elektrowni użyteczności publicznej za odpowiedniem wynagrodzeniem. W razie niedojścia do porozumienia wysokość wynagrodzenia oznaczy sąd. Brak porozumienia co do wysokości wynagrodzenia nie wstrzymuje obowiązku dostarczania energji elektrycznej.

14) W przedmiocie **wywłaszczeń** na potrzeby publiczne: Dekret z 7 lutego 1919 r. (D. Pr. 14-162-1919), rozciągnięty na województwa wschodnie (D. U. 85-613-1921).

Art. 13. O ile na wypłatę przyznanego na rzecz właściciela wynagrodzenia niezależnie od wysokości tegoż nie trzeba wyjednywać kredytu specjalnego, właściciel zaś ani przedsiębiorca nie zaskarżył decyzji Komisji Szacunkowej, odpowiedni minister powźmie ostateczną decyzję w sprawie oszacowania. W razie prze-

l) W razie uchybień przy egzekwowaniu podatku ze strony urzędnika, dłużnik nie ma akcji sądowej, lecz może tylko wnieść skargę w drodze administracyjnej. (S. O. 19-08).

ł) Zatwierdzenie aktu przez zwierzchność hipoteczną nie przesądza w stosunku do stron, które umowę zawarły, istnienia prawa, i nie tamuje drogi procesu. (S. C. 15-03).

m) Ulegają rozpoznaniu sądu powództwa o uznanie, że umowa obowiązuje pozwanego lub nie obowiązuje powoda. (S. C. 84-82. 137-82).

2. Osoby prywatne lub stowarzyszenia, których prawa, oparte na ustawie będą pogwałcone rozporządzeniem urzędu państwowego albo urzędnika, mogą wytoczyć przed sąd powództwo o przywrócenie pogwałconych praw; lecz powództwo takie nie zawiesza rozporządzenia urzędu państwowego albo urzędnika, dopóki w tej materji nie zapadnie wyrok sądu.

a) Nie mogą być przedmiotem procesu cywilnego prawa służbowe urzędnika. (S. C. 21-81, 148-81, 80-88).

---

ciwnym, po zbadaniu sprawy w ministerstwie, przechodzi ona wraz z wnioskami tegoż do rozważenia Rady Ministrów, poczem uzyskuje zatwierdzenie Naczelnika Państwa.

P a t r z r ó w n i e ż o d s y ł. d o a r t. 1797.

15) Ustawa z dnia 26 września 1922 r. w przedmiocie rozbudowy miast (D. U. 89-811-1922), w części dotyczącej **wywłaszczeń.**

Art. 9. Orzecznictwo o potrzebie, przedmiocie i rozciągłości wywłaszczenia, względnie czasowego zajęcia, i o wysokości odszkodowania należy do sądów powiatowych (pokoju), w których okręgu nieruchomość jest położona.

W toku postępowania sąd ustali także, czy zachodzi wyższa użyteczność gruntu lub budynków i zakładów przemysłowych, mających ulec wywłaszczeniu, względnie czasowemu zajęciu na cel, wskazany w uchwale rady gminnej, w porównaniu z dotychczasowym sposobem użycia.

Sąd przeprowadzi jawną rozprawę ze stronami, przeprowadzi potrzebne dowody i wedle swobodnego uznania orzeknie o wywłaszczeniu, względnie czasowem zajęciu, i wysokości odszkodowania, stosownie do obowiązujących przepisów ustaw cywilnych, stosując przytem w b. dzielnicy austrjackiej i pruskiej zasady postępowania niespornego. Dla b. dzielnicy rosyjskiej Rada Ministrów określi postępowanie.

Art. 10. Wykonanie wywłaszczenia może nastąpić dopiero po zapłaceniu stronie ceny odszkodowania w gotówce lub po złożeniu ceny odszkodowania do depozytu sądowego.

b) Ulegają jurysdykcji sądu czyny i zarządzenia urzędu, zakłócające prawa cywilne osób prywatnych. (S. C. 129-89).

c) Patrz art. 1 p. d.).

d) Skarb odpowiada za czyny urzędów i urzędników mu podwładnych, o ile ostatni działają w charakterze pełnomocników skarbu w interesie majątkowym i zarządzenia ich są sprzeczne z prawem; odpowiedzialność ta jest taka, jak odpow. mocodawcy za czyny pełnomocnika. (S. C. 1621-78).

3. Urzędy państwowe albo urzędnicy nie mają prawa rozstrzygać sporów, wynikłych w toku rozpoznawania przez te urzędy i urzędników jakiejkolwiek sprawy, a ulegających rozpoznaniu sądu, ani też przekazywać tej sprawy sądowi, lecz oznajmiają tylko petentowi, iż może trybem przepisanym zwrócić się z powództwem do właściwego sądu.

Zanotowanie postępowania o wywłaszczeniu może być uskutecznione w księgach hipotecznych już przy wdrożeniu postępowania wywłaszczającego z tym skutkiem, że orzeczenie wywłaszczające jest wykonalne wobec osób trzecich ze stopniem hipotecznym adnotacji (zastrzeżenia).

Art. 11. Wywłaszczony, względnie jego prawonabywcy mogą żądać od sądu, który wydał orzeczenie wywłaszczające, uchylenia tego orzeczenia, jeżeli gmina: 1) nie zapłaciła ustalonego odszkodowania w ciągu trzech miesięcy od dnia prawomocności tegoż orzeczenia, 2) nie rozpocznie zabudowania gruntu w obrębie miasta w ciągu jednego roku od objęcia gruntu w fizyczne posiadanie i w ciągu 3 lat go nie ukończy, 3) nie rozpocznie wstrzymanej budowy budynku niedokończonego w ciągu jednego roku od objęcia go w fizyczne posiadanie, 4) nie rozpocznie w tymże samym terminie naprawy budynku, uznanego za pustkę, względnie nie rozpocznie jego burzenia, a następnie w ciągu drugiego roku nowej budowy.

Sąd po uwzględnieniu wszystkich zachodzących okoliczności orzeknie wedle zasad postępowania, określonego w art. 9, o uchyleniu wywłaszczenia.

Art. 33. Ustawa niniejsza gaśnie z upływem 10 roku od dnia jej ogłoszenia, o ile wcześniej jej moc obowiązująca nie będzie w drodze ustawodawczej przedłużona.

Art. 36. Ustawa niniejsza otrzymuje moc obowiązującą z chwilą jej ogłoszenia.*).

---

*) Ogłoszono 20. X. 1922 r.

4. Sądy mogą wszczynać postępowanie w sprawach cywilnych jedynie tylko na skutek żądania osób, których sprawy te dotyczą, i rozstrzygać je nie inaczej, jak po wysłuchaniu wyjaśnień strony przeciwnej, albo po upływie terminu, do złożenia wyjaśnień wyznaczonego.

a) Nie traci prawa do skargi cywilnej o odszkodowanie ten, kto w procesie karnym w charakterze poszkodowanego zrzekł się rozpoznania akcji cywilnej, przeciwko czemu oskarżony nic oponował. (S. C. 10-07).

b) Po wezwaniu pozwanego powód może zrzec się powództwa tylko bezwarunkowo i na zawsze, w przeciwnym razie pozwany może żądać rozpoznania skargi i oddalenia powództwa. (S. C. 34-80, 388-79, 53-81).

c) Sąd nie rozpoznaje sporu na wniosek urzędu bez żądania strony zainteresowanej. (S. C. 322-74, 411-69).

d) Prawo do wytoczenia powództwa służy tylko temu, czyje prawo cywilne zostało zakłócone, w poszczególnych wypadkach, przewidzianych w ustawach, urzędy mogą żądać unieważnienia aktów, w których udziału nie miały. (S. C. 2-88, 174-80, 931-71).

e) Powództwo winno być wytoczone przeciwko pozwanemu bezpośrednio a nie przeciwko jego pełnomocnikowi. (S. C. 47-93. 100-92).

f) Data wytoczenia powództwa jest momentem, według którego określić należy stosunek stron. (S. C. 61-92, 335-74).

g) W razie skargi o nieważność części aktu z przyczyn dotyczących całego aktu (nprz. z powodu sfałszowania), zapozwać należy wszystkie osoby, których praw akt dotyczy, chociażby powód nie zgłaszał bezpośrednio roszczeń do niektórych z tych osób. (S. C. 97-06).

h) Jeżeli się okaże, że pozwany w dacie wytoczenia powództwa już nie żył (o czem powód nie wiedział), niema potrzeby zawieszania postępowania, powodowi zaś wolno wskazać spadkobierców bez potrzeby wytaczania nowego powództwa. (S. C. 83-05).

i) Pomieszanie trybu postępowania cywilnego i karnego stanowi pogwałcenie zasadniczych form obu postępowań. (S. C. 1060-75).

j) Sąd, uznając rozpoznanie sprawy trybem postępowania karnego za przedwczesne, winien postępowanie karne umorzyć i pozostawić uznaniu stron zwrócenie się do sądu cywilnego, nie może jednak sąd karny przekazać sprawy sądowi cywilnemu, albowiem spory cywilne ulegają rozpoznaniu jedynie na żądanie jednej ze stron zainteresowanych. (S. O. 22-70).

k) Pogwałcone prawa cywilne mogę być na mocy art. 1 i 4 u. p. c. przywrócone jedynie przez sąd i tylko na żądanie osób zainteresowanych (S. O. 19-00).

l) Raport władzy administracyjnej do zwierzchniej władzy sądowej o nielegalnych czynnościach instytucji sądowej nie stano-

wi powodu rozważania czynności bez skargi osób zainteresowanych. (S. O. 148-71).

5. Powództwo cywilne o wynagrodzenie szkód lub strat, zrządzonych przestępstwem lub wykroczeniem, może być wytoczone przed sąd karny w toku postępowania karnego, albo oddzielnie przed sąd cywilny przed upływem przedawnienia.

a) Patrz art. 4 lit. a).

b) Przedawnienie należy liczyć od daty spełnienia przestępstwa. (S. C. 41-81, 60-79, 425-71).

c) Nie jest dopuszczalne przenoszenie postępowania o odszkodowanie z sądu cywilnego do karnego lub odwrotnie. (S. C. 1060-75, 402-71, 903-70).

6. W przypadku, przewidzianym w poprzednim (5) artykule, sąd cywilny wszczyna postępowanie dopiero po ukończeniu postępowania w sprawie karnej co do przedmiotu, z którego powództwo wypływa, chybaby powód złożył zaświadczenie, że postępowanie karne zostało zawieszone z powodu choroby umysłowej oskarżonego (art. 356 ust. post. kar.), albo że sąd karny z powodu nieodszukania oskarżonego zarządził sekwestr jego majątku (art. 846 i 851 ust. post. kar.). W razie wznowienia postępowania w sprawie karnej postępowanie w sprawie cywilnej ulega zawieszeniu.

a) Ustalenie faktu przestępstwa na śledztwie wstępnem, nie sprawdzone przez przewód sądowy, nie jest bezsporną podstawą powództwa cywilnego (S. C. 99-84).

b) Jeżeli postępowanie karne nie może być wszczęte (z powodu śmierci sprawcy, przedawnienia, pojednania, amnestji), sąd cywilny jest uprawniony do ustalenia faktu przestępstwa. (S. C. 182-80, 80-79, 979-79).

c) Sąd cywilny rozpoznaje sprawę, nie czekając na orzeczenie sądu karnego, jeżeli chodzi o przestępstwo, za które może być wymierzona kara tylko na skutek skargi poszkodowanego. (S. C. 68-82, 52-82).

7. Powód nie jest pozbawiony prawa do wytoczenia powództwa przed sąd cywilny, chociażby nawet z wyroku sądu karnego oskarżony był uniewinniony, jeżeli czyny oskarżonego zrządziły powodowi szkodę lub stratę.

a) Sąd cywilny jest skrępowany wyrokiem sądu karnego w przedmiocie istnienia i charakteru czynu oskarżonego, a nie w przedmiocie postępowania i czynów poszkodowanego, do których decydowania sąd karny nie jest powołany. (S. C. 24-03).

b) Patrz art. 4 lit. a.

c) Sąd cywilny zasądza odszkodowanie za czyn występny, który był przedmiotem rozpoznania sądu karnego, tylko w tym wypadku, jeżeli sąd karny ustalił fakt przestępnego czynu. (S. C. 4-81, 435-69).

8. Gdy w toku postępowania w sprawie cywilnej z okoliczności tej sprawy ujawni się czyn, przeciwny prawu, podlegający ściganiu w drodze karnej, sąd cywilny przekazuje sprawę w tym przedmiocie za pośrednictwem prokuratora sądowi karnemu i, jeżeli od rozpoznania okoliczności natury karnej uzależnione jest rozstrzygnienie sprawy cywilnej, postępowanie w tej ostatniej zawiesza.

a) Sąd cywilny sam nie wszczyna postępowania karnego, lecz obowiązany jest przekazać sprawę prokuratorowi (S. C. 1498-70, 374-67), nawet w wypadku, gdy strony się pogodziły. (S. C. 746-69).

b) Decyzja sądu w tym przedmiocie nie ulega zaskarżeniu w drodze kasacji. (S. C. 65-78, 165-75, 152-82).

9. Wszystkie sądy obowiązane są rozstrzygać sprawy według istotnej myśli ustaw obowiązujących, a w razie ich niedokładności, niejasności, braku lub sprzeczności opierać wyrokowanie na ogólnych zasadach prawa.

a) Sąd obowiązany jest posiłkować się urzędowemi wydaniami ustaw (S. C. 56-77, 10-08).

b) Do czynów ciągłych stosuje się ustawa późniejsza (S. C. 147-79).

c) Nowe prawo procesualne stosuje się do spraw, wcześniej rozpoczętych (S. C. 198-80, 302-77, 243-75, 420-74).

d) Z mocy art. 9 protokuły posiedzeń sądu cywilnego sporządzać należy trybem przepisanym dla postępowania karnego. (S. C. 27-87).

f) Statut spółki akcyjnej, zawiązanej w państwie rosyjskiem, zatwierdzony przez cesarza, jest ustawą obowiązującą zarówno akcjonarjuszów jak i osoby wchodzące ze spółką w stosunki cywilne. (O. S. P. 4-21).

10. Nie wolno wstrzymywać rozstrzygnienia sprawy pod pozorem niedokładności, niejasności, braku lub sprzeczności w ustawach. Za pogwałcenie tego przepisu winni

podlegają odpowiedzialności, jak za odmowę wymiaru sprawiedliwości.

10.[1] Oprócz wypadków, w których z mocy samej ustawy obowiązuje stosowanie zwyczaju, sąd przy wyrokowaniu może na wniosek jednej lub obu stron kierować się znanemi powszechnie zwyczajami miejscowemi zarówno, kiedy stosowanie zwyczajów miejscowych przez ustawę wyraźnie jest dozwolone, jak i w przypadkach, wyraźnie przez ustawy nie przewidzianych. Strona, która powołuje się celem poparcia swoich żądań na zwyczaj miejscowy, sądowi nieznany, obowiązana jest udowodnić jego istnienie.

P. art. 1501.

10.[2] Rozstrzygając kwestję istnienia zwyczaju, sąd poza ogólnie dopuszczonemi dowodami może mieć na względzie wyrokowanie poprzednie w sprawach analogicznych oraz zaświadczenia właściwych instytucji.

P. art. 1501.

11. Sprawy cywilne merytorycznie rozpoznawane są tylko przez dwie instancje sądowe.

12. Sprawa sądowa nie ulega rozpoznaniu merytorycznemu sądu wyższej instancji, jeżeli nie była rozstrzygnięta przez niższą.

a) Jeżeli pierwsza instancja niesłusznie pozostawiła bez rozpoznania skargę wzajemną, druga instancja, rozpoznając sprawę w całokształcie, jest uprawniona do rozpoznania powództwa wzajemnego, gdyż w tych wypadkach wobec art. 774 u. p. c. odchylenie od zasady, wyłuszczonej w art. 11 jest nieuniknione. (S. C. 37-09).

b) Druga instancja rozpoznaje sprawę w całości, chociażby pierwsza pominęła niektóre roszczenia. (S. C. 2-87, 215-78, 140-76).

c) Patrz orzecz. pod art. 180[1].

13. Przy wszystkich czynnościach w toku postępowania sądowego w sprawach cywilnych, wyjąwszy wypadki, wyraźnie w ustawie wskazane, dopuszczona jest obecność

stron procesujących się oraz osób obcych tudzież składanie ustnych wyjaśnień przez strony.[1]).

Jeżeli strony wypowiedziały się tylko w przedmiocie kwestji incydentalnej, sąd nie ma prawa wyrokować merytorycznie. (S. C. 349-76, 1585-70).

14. Strony mają prawo zastępować się w sądzie przez pełnomocników we wszystkich sprawach, toczących się w instytucjach sądowych.[1]).

P. art. 1633.

15. Kilku powodów lub pozwanych, uczestniczących w jednej sprawie, może poszukiwać i wnosić obronę każdy z osobna albo też udzielić pełnomocnictwa jednemu wspólnemu pełnomocnikowi.

Nie ulega rozpoznaniu skarga kasacyjna, wniesiona w imieniu kilku osb, których rola w procesie nie jest jednakowa, i których interesy są sprzeczne. (S. N. 15-18).

15.[1] Kilka osób może łącznie w jednej sprawie występować w charakterze powodów lub pozwanych: 1) gdy prawo lub obowiązek, będące przedmiotem sporu, wypływają w stosunku do nich wszystkich z jednej zasady, albo jeżeli w przedmiocie sporu posiadają wspólne prawo, oraz 2) jeżeli żądania powodowe są co do swojej treści jednakowe, chociażby wypływały z zasad oddzielnych i poszczególnych, lecz jednakowego co do istoty rodzaju, i jeżeli nadto wszyscy bez wyjątku pozwani podlegają właściwości tego samego sądu, a połączenie żądań powodowych nie powoduje zmiany właściwości sądu według wartości powództwa względem któregokolwiek z pozwanych.

15.[2] Każdy z powodów i pozwanych działa przed sądem w imieniu własnem i czynności jego nie przynoszą ani korzyści, ani szkody pozostałym powodom lub pozwanym.

15.[3] Wyrokując względem powodów lub pozwanych niestawających, sąd mocen jest przyjąć dowody, złożone w toku postępowania w danej sprawie przez innych uczest-

---

[1]) Patrz art. 13 przep. przech. do u. p. c. zał. IX.

ników procesu, chociażby niestawający, dla których mogą być korzystne rzeczone dowody, na nie się nie powoływali.

15.[4] W wypadkach, gdy z istoty prawa, będącego przedmiotem sporu, lub z mocy ustawy wyrok w sprawie winien dotyczyć niepodzielnie wszystkich uczestników, czynności, skierowane ku obronie ich spornego prawa, mają moc również w stosunku do współuczestników, którzy się nie stawili lub jakiejkolwiek czynności nie dopełnili.

16. Wszystkie wymienione w niniejszej ustawie czynności, dotyczące toku postępowania w sprawie, mogą być wykonywane nie tylko przez strony, lecz i przez ich pełnomocników, z wyjątkiem tylko wypadków, wyraźnie przez ustawę przewidzianych [1]).

17. Każdy uważany jest za zdolnego do dochodzenia i obrony praw swoich przed sądem; wyjątki od tej zasady wymienione są w poniższych artykułach.

P. art. 1483.

18. Pozbawieni wszystkich praw stanu od chwili ogłoszenia im ostatecznego w tym przedmiocie wyroku, nie mogą dochodzić i bronić sądownie tych praw, które zostały im odjęte [2]).

19. W imieniu wszystkich tych, którzy pozostają pod opieką czy to z powodu niepełnoletności czy to z powodu niedomagań fizycznych lub umysłowych, poszukują i bronią przed sądem ich rodzice albo opiekunowie.

20. Osoby, pozostające pod opieką z powodu marnotrawstwa, nie są pozbawione prawa poszukiwania i obrony przed sądem, obowiązane są jednak o każdej wszczętej sprawie zawiadomić właściwą instytucję opiekuńczą. Nadto nie mogą one bez zgody opiekuna wyznaczać pełnomoc-

---

[1]) Patrz art. 13 przep. prz. do u. p. c., zał. IX.

[2]) Art. 29 kod. kar., który przewidywał pozbawienie praw majątkowych, jest uchylony art. 4 przep. przech. do kod. kar. z 7. VIII. 1917 r. Dz. Urz. D. Spr. N. 1 poz. 6.

nika, zawierać układów pojednawczych, czynić w sądzie jakichkolwiek ustępstw, zgłaszać zarzutu fałszu w dokumencie i bronić się przeciwko takiemu zarzutowi.

P. art. 1484.

Bez zgody opiekuna marnotrawca nie może odebrać zasądzonej należności (S. C. 345-77).

21. Po ogłoszeniu upadłości niewypłacalnego dłużnika jego prawo do poszukiwania i obrony przed sądem przechodzi do zarządu upadłości, z wyjątkiem tych tylko spraw, co do których zarząd ten wystawi dłużnikowi zaświadczenie, iż zrzeka się ich prowadzenia. W tym wypadku koszty sądowe nie obciążają masy upadłości.

P. art. 1485.

22. Wyłuszczony w poprzednim (21) artykule przepis, dopóki nie będą poddane rewizji ustawy o upadłości handlowej, stosuje się i do administracji, tworzonych na zasadzie art. 395 ustawy postępowania sądowego handlowego (wyd. 1903 r.).

23. Przed ogłoszeniem upadłości niewypłacalnego dłużnika każdemu z jego wierzycieli wolno na swój koszt interwenjować w toczącej się już sprawie, dotyczącej majątku upadłego, i zakładać skargi od wyroków sądowych. Od zarządu zaś upadłości zależy albo kontynuować podjęte kroki na swój koszt, albo pozostawić je wraz ze wszystkiemi dotychczasowemi kosztami postępowania na odpowiedzialności tego wierzyciela, który je podjął.

Wierzyciele tracą prawo popierania podjętych środków dopiero po wydaniu przez zarząd upadłości decyzji o przejęciu tej czynności przez zarząd, dopóki decyzja taka nie zapadnie, wierzyciele, chociażby zarząd się ukonstytuował, mogą w dalszym ciągu uczestniczyć w sprawie upadłego. (S. C. 43-00).

24. Powództwa, oparte na testamencie, wytaczać należy według ogólnych przepisów o właściwości sądu przeciwko osobie (wykonawcy testamentu lub spadkobiercy), na którą włożony został obowiązek wykonania rozporządzeń testamentowych.

a) Jeżeli jest kilku wykonawców testamentu, przytem między nimi obowiązki nie są podzielone i nie wskazano wzajemnego stosunku ich czynności, winni działać łącznie. (S. C. 76-98).

b) Powództwo o unieważnienie testamentu lub o należność, która przypadała od spadkodawcy należy wytoczyć przeciwko spadkobiercom (zapisobiercom), a nie przeciwko wykonawcy testamentu. (S. C. 381-79, 577-76).

25. Wykonawcy testamentu mają prawo wytaczać powództwa co do wszystkich tych przedmiotów, co do których służy im to prawo z mocy testamentu, lub co do których wytoczenie powództwa jest konieczne celem wykonania rozporządzeń testatora.

a) Patrz art. 24 lit. a).

b) Celem zabezpieczenia majątku spadkowego oraz interesów spadkobierców wykonawca mocen jest działać nawet przed zatwierdzeniem testamentu. (S. C. 96-95).

26. Osoby, upoważnione wprost z mocy umowy spółki do zarządu interesów domu handlowego, posiadającego pewną firmę, mogą bez specjalnego pełnomocnictwa w sprawach tego domu przed sądem występować. W spółkach firmowych to samo prawo służy jednemu ze spólników, jeżeli z mocy umowy zawiązania spółki jest on upoważniony do decydowania w sprawach spółki [1]).

P. art. 1486.

27. Wszelkie innego rodzaju związki, stowarzyszenia i spółki mogą dochodzić i bronić swych praw przed sądem jedynie przez pełnomocnika szczególnego [1]).

Związki komunalne mogą składać podania bez pośrednictwa pełnomocnika, byleby pisma były podpisane przez należyty komplet reprezentacji. (S. C. 38-87, 98-86).

---

[1]) 1) Patrz art. 36 dekretu o rejestrze handl., zał. XVIII w przedmiocie prokury. 2) Dekret o spółkach z ogr. odp. z 8. II. 1919 r. (Dz. Pr. 15-201-1919). Art. 9. W stosunku do osób trzecich zarządcy uprawnieni są zastępować spółkę nieograniczenie, w szczególności rozporządzać jej majątkiem i prowadzić w jej imieniu sprawy sądowe, każdy z osobna lub łącznie stosownie do wpisu w rejestrze. 3) Ustawa o spółdzielniach (Dz. U. 111-733-1920) z 29. X. 1920 r. Art. 39. Spółdzielnia nie może udzielać prokury.

Biblioteka Wojsk. Akad. Polit.

28. W tych miejscowościach, na które nie rozciąga się jurysdykcja sądu handlowego, sporne sprawy, podległe jurysdykcji sądów handlowych (art. 40—47 ust. post. sąd. handl. wyd. 1903 r.), należą do właściwości ogólnych sądów cywilnych na zasadach niniejszej ustawy [1]).

P. art. 1487, 1629 i nast.

---

[1]) Patrz odsył. do art. 1629.

KSIĘGA PIERWSZA

TRYB POSTĘPOWANIA W SĄDACH POKOJU.

TYTUŁ PIERWSZY.

O właściwości sądu.

29 [1]). Jurysdykcji sędziego pokoju podlegają:

1) powództwa, wynikające z zobowiązań, bez względu na ich źródło, tudzież o prawa do majątku ruchomego i nieruchomego, wartości, nie przekraczającej tysiąca ru-

---

[1]) 1. W okręgu apelacyjnym Wileńskim i w okręgu sądu okręg. w Łucku z mocy art. 2 rozp. kom. gen. Ziem Wsch. (zał. XII), zmienionego rozp. min. spraw wewn. (zał. XIII. A. § 8), tudzież dekretu naczeln. dowódz. wojsk Litwy Środkow. (zał. XIII. B. § 8 lit. a) początek i punkty 1—3 art. 29 u. p. c. obowiązują w brzmieniu następującem:

„29. Do kompetencji sędziego pokoju należą:

1) sprawy w przedmiocie wszelkiego rodzaju zobowiązań i praw na ruchomy i nieruchomy majątek, nie przewyższających 30.000 marek polskich; sprawy o wynagrodzenie za szkody i straty podlegają kompetencji sędziego pokoju również i w tym wypadku, jeżeli wysokość szkód i strat nie może być dokładnie określona, lecz sam powód nie określa ich ponad powyższą sumę,

2) sprawy o przywrócenie zakłóconego lub utraconego posiadania, jeżeli zakłócenie lub utrata miały miejsce po 1 sierpnia 1914 r.,

3) sprawy o zakłócenie prawa używania serwitutu, jeżeli zakłócenie miało miejsce po 1 sierpnia 1914 r.“

2. W przedmiocie kompetencji sądów pokoju na tychże obszarach patrz również art. 6, 7, 13 zał. XII, § 8 lit. c zał. XIII. A, § 8 lit. b. zał. XIII B.

bli; powództwa o odszkodowanie za szkody i straty podlegają jurysdykcji sędziego pokoju i w tym wypadku, jeżeli w chwili wytoczenia powództwa wysokość szkód i strat nie może być dokładnie wiadoma, lecz sam powód nie określa jej ponad tysiąc rubli, [1])

2) powództwa o przywrócenie zakłóconego lub utraconego posiadania, jeżeli od daty zakłócenia lub utracenia posiadania upłynęło nie więcej czasu niż rok,

3) powództwa o zakłócenie prawa używania służebności (ust. cyw. wyd. 1900 r. art. 442, 445—451), jeżeli od daty tego zakłócenia nie upłynęło więcej niż rok czasu,

4) podania o zabezpieczenie dowodów w powództwach na wszelką sumę,

5) podania o nadanie klauzuli wykonawczej aktom (art. 161^{1}—161^{24}) w granicach kompetencji, wskazanej w ustępie pierwszym niniejszego (29) artykułu.

Uwaga 1. Dotyczy kompetencji powiatowego członka sądu okręgowego, wskutek czego została pominięta.

Uwaga 2. Uchylono.

P. art. 1489, 1490.

a) Zabronione jset rozdrabnianie powództw celem zmiany właściwości sądu; nie jest rozdrobnieniem wytaczanie powództw od-

---

3. W przedmiocie kompetencji sądów pokoju w okręgach apelacyjnych warszawskim i lubelskim z wyjątkiem okręgu sądu okręg. w Łucku patrz art. 2. 6. 7. 27 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX) w związku z art. 1 zał. XI.

4. Zakresu kompetencji sądów pokoju w okręgu sądu okręg. w Białymstoku dotyczą również art. 6 i 7 ustawy o praw. obow. w rzeczonym okręgu (zał. XI).

5. Patrz również art. 1310, 1311, 1345^{2} u. p. c. i art. 2 zał. IV. 2, tudzież odsył. do art. 1 pod punkt. 15 art. 10.

[1]) W przytoczonem brzmieniu (z ustawy z 15 czerwca 1912 r. o reformie sądów miejscowych) art. 29 wprowadzono bez zmian w miejscowościach, wymienionych w odsył. do art. 32^{1}, w pozostałych zaś miejscowościach z mocy ustawy z 26 czerwca 1913 r. (zb. pr. i rozp. 138-1194, oddz. XV) art. 29 wprowadzono „z tą zmianą, że powództwa, wymienione w punkcie 1 art. 29 podlegają jurysdykcji sędziego pokoju, jeżeli wartością nie przekraczają pięciuset rubli, i nie dotyczą praw do majątku nieruchomego“.

dzielnych o poszczególne raty należności, z jednej umowy wypływające. (S. C. 257-79).

b) Akcja posesoryjna nie jest dopuszczalna w sprawach, wypływających z umowy najmu nieruchomości. (S. C. 79-92, 244-77).

c) Akcja posesoryjna może być wszczęta w obronie wspólnego posiadania przez każdego ze wspólników. (S. C. 19-00).

d) Zabezpieczenie dowodów dopuszczone być może przed wytoczeniem powództwa i w toku postępowania. (S. C. 67-97).

30. Uchylono.

31. [1]) Do kompetencji sędziego pokoju nie należą:

1) sprawy o prawo własności albo o prawo posiadania majątku nieruchomego, oparte na akcie formalnym;

2) sprawy, dotyczące interesów zarządów skarbowych, z wyjątkiem spraw o przywrócenie zakłóconego posiadania, oraz spraw do pięciuset rubli o odszkodowanie za szkody w łąkach i pastwiskach oraz za inne szkody w dobrach skarbowych, pozostających pod zarządem głównego zarządu rolnictwa i spraw agrarnych;

3) sprawy między mieszkańcami wsi, należące do kompetencji ich własnych sądów, chyba że między powodem i pozwanym nastąpi obopólna zgoda na poddanie takiej sprawy pod rozstrzygnięcie sędziego pokoju;

4) spory o przywileje na odkrycia i wynalazki;

5) sprawy o udzielenie prawa transponowania utworu muzycznego na instrumenty, odtwarzające utwór mechanicznie [2]).

P. art. 1491.

---

[1]) Por. art. 29 w redakcji, przytoczonej w odsył. do art. 29. Patrz również art. 2 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

[2]) W miejscowości, wskazanej w odsyłaczu do art. 32^1, art. 31 wprowadzony był z ustawy z 15 czerwca 1912 r. (Zb. pr. i roz. 138-1003-1912) w brzmieniu następującem: „Do kompetencji sędziego pokoju nie należą: 1) spory o przywileje na odkrycia i wynalazki, 2) spory o marki fabryczne (znaki towarowe) i o prawo do firm handlowych, 3) spory o prawa do utworów literackich, muzycznych, artystycznych, tudzież fotograficznych i tym podobnych, jak również o prawa do rysunków i modeli fabrycznych, 4) sprawy o udzielenie prawa transponowania utworu muzycznego na instrumenty, odtwarzające utwór mechanicznie, 5) sprawy, wypływające ze stosunków

Jeżeli do sprawy przychodzi skarb państwa w charakterze interwenjenta, to okoliczność ta nie ma wpływu na pierwotną właściwość sądu. (S. C. 80-84, 143-82).

32. Powództwo wytacza się przed tego sędziego pokoju [1]), w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania lub czasowo przebywa.

32.[1] Powództwa o prawo własności, posiadania lub użytkowania oraz o każde inne prawo do majątku nieruchomego albo jego przynależności wytacza się według miejsca położenia tego majątku [2]).

33. Powództwa, dotyczące kilku pozwanych, zamieszkałych w *różnych* okręgach sądów pokoju, albo dotyczące majątków, położonych w różnych okręgach, wytacza się przed *sędziego pokoju* [3]) jednego z tych okręgów według uznania powoda.

33[1]. Powództwa z aktów zastawu nieruchomego wytacza się przed sąd pokoju, w którego okręgu znajduje się zastawiony majątek nieruchomy [2]).

34. Powództwa o przywrócenie zakłóconego lub utraconego posiadania, o służebności, o wypasy i zalewy i wogóle o odszkodowanie za szkody w majątku nieruchomym wytacza się według miejsca położenia tego majątku. Po-

---

familijnych i małżeńskich, nie mające charakteru majątkowego, 6) sprawy między mieszkańcami wsi, należące do kompetencji ich własnych sądów, chyba że między *powodem* i pozwanym nastąpiła obopólna zgoda na poddanie takiej sprawy pod rozstrzygnienie sędziego pokoju, w wypadkach, przewidzianych w przepisach tymczasowych o sądach gminnych. (Org. sąd. art. 2, uwaga, zał. I. art. 56).

Uwaga. Dotyczy wschodnich gub. Rosji.

[1]) Sąd pokoju. Patrz art. 4. 5. przep. tymcz. o urządz. sąd., zał. VIII. 1 i art. 5 i 6 zał. VIII. 2.

[2]) Art. ten wprowadzony był z pośród miejscowości, obecnie należących do Polski, tylko do b. gub. Wołyńskiej. Patrz również art. 29.

[3]) Sąd pokoju. Patrz odsyłacz do art. 32.

wództwa zarządu kolei przeciwko właścicielom gruntów, położonych wzdłuż linji drogi żelaznej, w przedmiocie zniesienia lub przeniesienia budowli, składów, rozkopów i zadrzewień wytacza się według miejsca położenia mienia, ulegającego zniesieniu lub przeniesieniu.

P. art. 1492.

Jeżeli spór dotyczy majątku, położonego w kilku okręgach sądowych, powództwo może być wytoczone w jednym z tych sądów według uznania powoda. (S. C. 482-74).

34¹. Powództwa o przywrócenie zakłóconego lub utraconego posiadania kopalni złota na gruncie, nie będącym własnością pozwanego, i wogóle o odszkodowanie strat w takiej kopalni wytacza się według miejsca położenia kopalni.

35. Powództwa przeciwko spółkom, związkom i stowarzyszeniom wytacza się przed sędziego pokoju [1]), w którego okręgu znajduje się ich zarząd lub firma.

36. Powództwa przeciwko spółkom, związkom i stowarzyszeniom, wypływające z kontraktów, zawartych z miejscowymi ich oddziałami lub agentami, wytacza się: albo według miejsca siedziby oddziałów lub agentów, albo według miejsca siedziby zarządu lub firmy.

36¹. Powództwa, wypływające z kontraktu, w którym umówiono się co do miejsca wykonania zobowiązania, albo z kontraktu, który z natury zobowiązania może być wykonany tylko w pewnem miejscu, wytacza się przed sędziego pokoju [1]) według miejsca wykonania umowy. Tymże trybem mogą być wytaczane powództwa z tytułu kontraktu najmu pracy do robót polnych.

36.² Powództwo przeciwko przemysłowcowi, trudniącemu się wydobywaniem złota, ulegające z ogólnych zasad właściwości sądu według miejsca zamieszkania po-

---

[1]) Sąd pokoju. Patrz odsyłacz do art. 32.

zwanego, może być wytoczone według miejsca położenia kopalni.

36.[3] Powództwa, dotyczące sporów wzajemnych spólników lub uczestników stowarzyszenia na tle niedotrzymania umowy lub wzajemnych rozrachunków z tytułu wykonania tejże, jak również dotyczące roszczeń uczestników lub osób obcych przeciwko stowarzyszeniu lub spółce, które już zaprzestały czynności swoich, wytacza się przed sędziego pokoju[1]), do którego jurysdykcji należy lub należało stowarzyszenie albo spółka przed wszczęciem sporu.

36.[4] Powództwa o sukcesję, spory między współspadkobiercami i skargi działowe wytacza się przed sędziego pokoju [1]), w którego jurysdykcji otworzył się spadek. Przed tymże sędzią [1]) wytacza się powództwa przeciwko masie spadkowej, jeżeli niema spadkobierców uznanych lub takich, którzy spadek objęli w posiadanie.

P. art. 1515.

36.[5] Spory przeciwko działom wytacza się przed sędziego pokoju [1]), w którego jurysdykcji działy były sporządzone.

37. O rozpoznanie sprawy, w której właściwość sądu zależy od miejsca zamieszkania lub pobytu pozwanego, strony za zgodą obopólną mają prawo zwrócić się do któregokolwiek według swego wyboru z pośród honorowych sędziów pokoju lub oddziałowych sędziów pokoju [1]).

W umowie może być zastrzeżony wybór dla jednej ze stron (S. C. 687-75).

38. Powództwo wzajemne, ulegające jurysdykcji sędziego pokoju[1]), rozpoznawane jest łącznie z powództwem głównem przez ten sąd, przed którym wytoczono powódz-

---

[1]) Sąd pokoju. Patrz odsyłacz do art. 32.

two główne, jeżeli tylko powództwo wzajemne ma związek lub ma na celu potrącenie z powództwem głównem. W takich wypadkach należy zachować, oprócz przepisów o wytaczaniu powództwa przed sędziego pokoju[1]), przepisy artykułów 258[2] i 258[3] o oddzielnem lub łącznem rozpoznawaniu powództw, tudzież rozporządzenia artykułów 340—342 w przedmiocie terminu wytoczenia powództwa wzajemnego i dopuszczalności odroczenia sprawy.

39. Powództwo wzajemne, nie ulegające jurysdykcji sędziego pokoju [1]), o ile jest z powództwem głównem w takim związku, że rozstrzygnięcie tego ostatniego pozostaje w zawisłości od rozstrzygnięcia powództwa wzajemnego, albo o ile ma na celu potrącenie z powództwem głównem, wytacza się według przepisów, w poprzednim (38) artykule wyłuszczonych, nadto skarga powodowa wzajemna winna odpowiadać wszystkim warunkom, przepisanym dla skarg powodowych, składanych sądowi okręgowemu. W tym wypadku sędzia pokoju [1]) umarza swoje postępowanie i przekazuje, jak powództwo główne, tak i wzajemne miejscowemu sądowi okręgowemu. Wpisy i opłaty od powództwa głównego pobiera się według przepisów, obowiązujących w sądach pokoju. Oba powództwa uważa się za będące w toku przed sądem okręgowym od daty wytoczenia ich przez sędziego pokoju [1]). Zarządzone przez sędziego pokoju [1]) środki zabezpieczenia powództwa głównego pozostają w mocy.

a) Właściwość sądu zależy od wartości każdego powództwa z osobna, a nie od łącznej wartości obu powództw głównego i wzajemnego. (S. C. 562-71).

b) Art. 39 ma na myśli nie potrącenie z samego prawa 2-ch długów zarówno likwidalnych i wymagalnych, lecz potrącenie sądowe, które może mieć miejsce z wyroku w każdym wypadku, gdy obie skargi mają za przedmiot sumy pieniężne lub rzeczy zastępcze tego samego rodzaju, chybaby sąd ustalił, że konkluzja skargi wza-

---

[1]) Sąd pokoju. Patrz odsyłacz do art 32.

jemnej nie wypływa z treści tej skargi lub sformułowana została umyślnie w celu zyskania potrącenia sądowego. (O. S. P. 215-21).

c) Pytanie, czy między powództwem głównem i wzajemnem istnieje ścisły związek, należy do faktycznej strony sprawy i sprawdzeniu w drodze postępowania kasacyjnego nie ulega. (O. S. P. 216-21).

d) Sprawa wytoczona w sądzie pokoju z pogwałceniem przepisów o właściwości sądu, przeciwko której pozwany wytoczył ewentualne powództwo wzajemne, również nie ulegające właściwości sądów pokoju, winna być umorzona wprost, a nie z zastosowaniem przepisu art. 39 u. p. c. (O. S. P. 218-21).

39.[1] Powództwa w sprawach, których rozpoznanie trybem artykułu 45[1] organiz. sąd.[1]) przekazano jednemu z oddziałowych sędziów pokoju, wytacza się przed pomienionym sędzią pokoju[3]).

40. Spory kompetencyjne między sędziami pokoju[3]) tego samego okręgu rozstrzyga zjazd sędziów pokoju[2]) tego okręgu.

41. Spory kompetencyjne między sędziami pokoju[3]) różnych okręgów rozstrzyga ten zjazd sędziów pokoju[2]), w którego jurysdykcji była pierwotnie sprawa wszczęta.

42. Spory kompetencyjne między zjazdami sędziów pokoju [2]), albo między sędzią pokoju [3]) lub zjazdem sędziów pokoju [2]) z jednej strony, a sądem okręgowym — z drugiej rozstrzyga izba sądowa [4]), w której jurysdykcji była pierwotnie sprawa wszczęta.

---

[1]) Art. 45[1] *org. sąd.*: „Zjazd sędziów pokoju może przekazać jednemu z oddziałowych sędziów pokoju rozpoznawanie pewnego rodzaju spraw, wynikających w całym lub w części okręgu zjazdu; zarządzenie to podaje się do publicznej wiadomości przez obwieszczenia w miejscowej gazecie urzędowej. Nadto z decyzji zjazdu sędziów pokoju nadliczbowi sędziowie pokoju mogą być delegowani do pomocy oddziałowym sądom pokoju, które są nadmiernie obciążone sprawami swego okręgu".

[2]) Sąd Okręgowy, jako druga instancja. Patrz ust. 2 art. 3 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

[3]) Sąd pokoju. P. odsył. do art. 32.

[4]) Sąd apelacyjny. Patrz art. 4 przep. tym. o urz. sąd., zał. VIII, 1 i art. 5 zał. VIII. 2.

42.[1] (N i e m a z a s t o s o w a n i a, g d y ż d o t y c z y z i e m s k i c h n a c z e l n i k ó w).

42.[2] (N i e m a z a s t o s o w a n i a, g d y ż d o t y c z y p o w i a t o w y c h k o m i s j i a g r a r n y c h).

43. Podanie o wskazanie właściwego sędziego pokoju [1]) lub właściwego sądu składa się jednemu z sądów, między którymi powstał spór kompetencyjny. Podanie to wraz z wyjaśnieniem celem rozpoznania przesyła się tej instancji, która w myśl poprzednich artykułów powołana jest do rozstrzygnięcia sporu kompetencyjnego, tymczasem zaś postępowanie w sprawie zawiesza się do czasu rozstrzygnięcia wszczętego sporu.

43[1]. Spory kompetencyjne między sędziami pokoju [1]) lub zjazdami sędziów pokoju [2]) a innemi instytucjami rządowemi rozstrzygane są trybem przepisanym w artykułach 237-244.

TYTUŁ DRUGI.

O pełnomocnikach.

44. Pełnomocnikami w sądach pokoju, oprócz adwokatów przysięgłych [3]), mogą być obrońcy prywatni [4]); osoby zaś obce tylko w wypadkach i na zasadach, wskazanych w organizacji sądownictwa [5]).

---

[1]) Sąd pokoju. P. odsył. do art. 32.
[2]) Sądami okręgowemi, jako 2-gą instancją.
[3]) Adwokatów. Statut palestry z 24. XII. 1918 r. art. 5. (Dz. Pr. 22-75-1918).
[4]) Obrońcy przy sądach pokoju. Dekret z 8. II. 1919 r. art. 2. (Dz. Pr. 15-205-1919).
[5]) Organ. sąd. ros.: Art. 389. Wolno jest stronom i w wypadkach, przewidzianych w art. 387 i 388 (t. j. g d y l i c z b a a d w o k a t ó w u z n a n a j e s t z a d o s t a t e c z n ą; przyp. wyd.) udzielać pełnomocnictwa do prowadzenia spraw sądowych swoim rodzicom, współmałżonkom, dzieciom oraz osobom, mającym łączną

Obowiązujące obecnie w Rzeczypospolitej Polskiej ustawy nie nasuwają przeszkód do dopuszczenia adwokatów mających siedzibę w jednej z dzielnic Państwa Polskiego, do występowania w roli pełnomocników lub obrońców stron w sprawach cywilnych i karnych, toczących się w innej dzielnicy naszego Państwa, z wyjątkiem atoli ziem polskich b. zaboru pruskiego, jako wyraźny mających w tym względzie przepis obowiązujący polskiego już pochodzenia.

Adwokat z każdej dzielnicy Państwa Polskiego może zarówno w sprawach cywilnych, jak karnych występować w Sądzie Najwyższym przed każdą jego izbą.

Pewne odchylenie od powyższej zasady zawierają przepisy obowiązujące dla b. dzielnicy pruskiej. Tutaj bowiem w sprawach cywilnych zakładanie rewizji, jej uzasadnienie i wnoszenie podań, zawierających przyłączenie się do rewizji, odbywać się może jedynie za pośrednictwem adwokatów, dopuszczonych do wykonywania adwokatury w b. dzielnicy pruskiej, ale pozatem w Sądzie Najwyższym i w szczególności na ustnej rozprawie adwokaci z innych dzielnic mogą i w sprawach, pochodzących z b. dzielnicy pruskiej, występo-

---

z mocodawcą sprawę, lub sprawującym na mocy pełnomocnictwa zarząd majątków albo interesów strony.

Art. 406.[18] W sprawach, toczących się przed sędziami pokoju dopuszczone są w charakterze pełnomocników i te osoby, które nie posiadają przewidzianych w niniejszych przepisach (art. 406[1]—406[16]) świadectw (d l a o b r o ń c ó w p r y w a t n y c h; p r z y p. w y d.) lecz nie więcej niż w trzech sprawach w ciągu roku w obrębie okręgu sądowego. Przed dopuszczeniem do rozpraw sędzia pokoju zapytuje te osoby, czy prowadziły już w tym roku w obrębie okręgu sądowego sprawy cudze, i jeżeli prowadziły, to ile razy. Za fałszywe w tym przedmiocie zeznanie winni odpowiadają z art. 943 ust. o karach (a r t. 161 k o d. k a r.; p r z y p. w y d.). Jeżeli jednak sędzia pokoju uzna, że osoba, która skorzystała choćby raz jeden z prawa prowadzenia sprawy przed nim bez świadectwa, nie odpowiada warunkom, niezbędnym dla obrońcy prywatnego, to zawiadamia o tem zjazd sędziów pokoju, z którego decyzji osoba ta może nie być dopuszczana więcej w obrębie okręgu sądowego do prowadzenia spraw. Nadto do pomienionych osób stosuje się art. 406[13]—406[15].

Patrz również art. 13 przep. przech. do u. p. c., zał. IX, oraz art. 14 roz. z 15. X. 1920 r. zał. VIII. 2.

Art. 406[18] org. sąd. ros. został uchylony przez art. 8 dekretu z 8. II. 1919 r. (Dz. Pr. 13-205) o obrońcach sądowych i obrońcach przy sądach pokoju, a zatem nie jest dopuszczone uczestnictwo osób prywatnych w charakterze pełnomocników w sprawach cywilnych, nawet ograniczone do trzech spraw w ciągu roku w jednym okręgu sądowym. (Orzecz. I-ej izby Sądu Najwyż. z 13. I. 1921 r. w spr. C. 894-20).

wać bez żadnych ograniczeń. (Orzecz. ogól. zgrom. sądu najwyższego z dnia 12 czerwca 1922 r. Dz. Urz. min. spr. Nr. 18 z 1922 r. str. 317).

45. Nie mogą być pełnomocnikami w sprawach, toczących się w sądach pokoju:

1) niepełnoletni,

2) zakonnicy, wyjąwszy w sprawach, które prowadzą w imieniu swoich klasztorów lub schronisk, albo z polecenia zwierzchności klasztornej,

3) duchowni świeccy, wyjąwszy w sprawach, które prowadzą w imieniu zarządu kościelnego, albo w imieniu swoich żon i dzieci, lub też wychowańców, pozostających pod ich opieką,

4) uznani za upadłych do czasu określenia charakteru ich upadłości,

5) pozostający pod opieką,

6) uczniowie, wychowańcy, studenci i słuchacze, uczęszczający do szkół lub wyższych uczelni, dopóki nie ukończą nauki, wyjąwszy w sprawach, których prowadzenie podjęli w imieniu swoich rodziców lub braci i sióstr,

7) prezes miejscowego zjazdu sędziów pokoju [1]), sędziowie pokoju tego okręgu, gdzie sprawa się toczy, tudzież miejscowy podprokurator sądu okręgowego,

8) ekskomunikowani z kościoła z mocy wyroku sądu duchownego,

9) pozbawieni wszystkich praw stanu lub wszystkich praw i przywilejów szczególnych, do osoby i stanu przywiązanych[2]), jak również z mocy najmiłościwszego manifestu od takich kar zwolnieni,

10) osoby, które były oddane pod sąd z oskarżenia o przestępstwa, pociągające za sobą utratę wszystkich praw stanu lub wszystkich praw i przywilejów szczególnych, do

---

[1]) Sądu Okręgowego; patrz ods. do art. 40.
[2]) P. art. 30 kod. kar.

osoby i stanu przywiązanych, lecz nie zostały uniewinnione wyrokiem sądu,

11) wydaleni ze służby z mocy wyroku sądowego, albo wyłączeni ze stanu duchownego za występki, lub ze spólnot i szlacheckich zgromadzeń na mocy uchwał tych stanów, do których należą,

12) wszyscy ci, którym z mocy wyroku sądowego prowadzenie spraw zostało zabronione.

P. art. 1488.

Niepiśmienni mogą prowadzić sprawy w instytucjach sądów pokoju. (S. C. 32-80, 990-70).

46. Strony zawiadamiają sędziego pokoju ustnie lub na piśmie o obranych przez siebie pełnomocnikach. Mogą one również udzielić swojemu pełnomocnikowi pełnomocnictwa, zaświadczonego trybem przepisanym [1]).

47. Ustne oświadczenie o wyznaczeniu pełnomocnika sędzia pokoju wciąga do swego dziennika, który podpisuje również strona, jeżeli umie pisać. Oświadczenie w tymże przedmiocie na piśmie może być złożone w samem podaniu lub w oddzielnem pełnomocnictwie. Na takiem oświadczeniu [3]) podpis mocodawcy winien być zaświadczony przez sędziego pokoju lub sędziego miejskiego, naczelnika ziemskiego, notarjusza, policję albo zwierzchność gminną [1]).

48. Uchylono [2]).

49. Pełnomocnikowi wolno jest zrzec się prowadzenia sprawy, lecz nie może on potem być pełnomocnikiem

---

[1]) Patrz art. 12 i 13 przep. przech. do u. p. c., zał. IX, w przedmiocie pełnom. dla adwokatów oraz skarg do sądu najwyższego.

[2]) Patrz art. 12 przep. przech. do u. p. c., zał. IX i p. 1 art. 14 rozp. gen. kom. Z. Wsch., zał. XII.

[3]) Ostatnie zdanie art. 47 w miejscowości, o której mowa w odsyłaczu do art. 32^1, wprowadzone jest w brzmieniu następującem: „Na takiem oświadczeniu, o ile złożone zostało nie osobiście przez mocodawcę, podpis tego ostatniego winien być zaświadczony przez sędziego pokoju, notarjusza, policję, gminną lub wiejską zwierzchność“.

strony przeciwnej, nadto w razie nieobecności swego mocodawcy obowiązany jest zawiadomić go o swojem zrzeczeniu się o tyle wcześnie, aby mocodawca zdążył przed terminem stawić się osobiście albo wyznaczyć innego pełnomocnika.

50. Mocodawca może w każdym czasie odwołać udzielone pełnomocnikowi upoważnienie, zawiadamiając o tem na piśmie lub ustnie sędziego pokoju [1]); lecz sędzia nie jest obowiązany do odraczania z tego powodu postępowania, ani do oczekiwania na wyznaczenie i stawienie się nowego pełnomocnika. Pozostają w mocy wszystkie czynności, prawnie dokonane przez pełnomocnika przed otrzymaniem powyższego zawiadomienia przez sędziego pokoju.

TYTUŁ TRZECI.

O wytoczeniu powództwa i wezwaniu przed sąd.

51. Skargę powodową do sędziego pokoju [1]) można złożyć na piśmie albo ustnie.

52. Zgłoszoną ustnie skargę sędzia pokoju [2]) wciąga do protokułu i odczytuje następnie powodowi, a ten ostatni ją podpisuje, jeżeli umie pisać.

52.[1] Dołączanie do skarg powodowych, opozycji i skarg incydentalnych odpisów tychże oraz odpisów załączonych dokumentów dla doręczenia stronie przeciwnej, z wyjątkiem spraw zarządów skarbowych, nie jest obowiązujące, strona zaś przeciwna może na swój koszt otrzymać odpisy pomienionych dokumentów lub protokułów.

53. Skargę powodową zwraca się [3]):

1) jeżeli nie wymieniono, kto i przeciw komu wytacza powództwo;

---

[1]) Sąd pokoju. Patrz odsył. do art. 32.
[2]) Patrz art. 155[2] u. p. c. i art. 153 instr. ogól., zał. XV.
[3]) W przedm. kosztów patrz art. 18 i 32 zał. XX.

2) jeżeli złożona została nie przez samego powoda i niema upoważnienia do wytoczenia powództwa przez osobę obcą;

3) jeżeli w skardze nie wymieniono, czego powód żąda;

4) jeżeli sprawa ze względu na przedmiot jej nie należy do kompetencji sędziego pokoju [2]);

5) jeżeli sprawa należy do kompetencji innego sędziego pokoju ze względu na miejsce położenia nieruchomości.

We wszystkich wymienionych w niniejszym artykule wypadkach skargi powodowe doręcza się stronom, o ile są obecne, bezpośrednio, jeżeli zaś są nieobecne — odsyła się z zawiadomieniem o przyczynach nieprzyjęcia skargi [3]).

W razie nieprzyjęcia zgłoszonej ustnie skargi na żądanie powoda wystawia mu się odpowiednie zaświadczenie na piśmie.

54. Zarówno w skardze na piśmie jak i w skardze, zgłoszonej ustnie, powód obowiązany jest:

1) wymienić stan, imię, imię ojca, nazwisko lub przezwisko [4]) i miejsce zamieszkania swoje, świadków, jeżeli się na nich powołuje, i pozwanego;

2) wymienić dowody, na których opiera swoje powództwo;

3) określić wartość powództwa, z wyjątkiem spraw o wartości nieokreślonej;

4) wyłuszczyć, czego mianowicie żąda lub czego dochodzi.

Zwraca się skargę, jeżeli nic jest podpisana przez powoda. (S. C. 333-69).

54.[1] Skargę pozostawia się bez biegu aż do czasu otrzymania od powoda uzupełniających załączników lub informacji [1]):

---

[1]) Patrz art. 142 instr. ogól. zał. XV.
[2]) Patrz również odsyłacz do art. 1.
[3]) Patrz art. 141 instr. ogól., zał. XV.
[4]) W przedmiocie zapozywania firm handl. patrz art. 23 zał. XVIII.

1) jeżeli miejsce zamieszkania pozwanego jest wskazane niedokładnie lub wcale nie jest wskazane i niema oświadczenia, iż powodowi nie jest znane;

2) jeżeli do skargi nie dołączono przypadających od petenta opłat (art. 200[5]) albo funduszu na wezwanie pozwanego [1]);

3) jeżeli nie określono wartości powództwa, wyjąwszy wypadki, kiedy określić się nie daje [2]);

4) jeżeli nie wskazano miejsca zamieszkania petenta;

5) jeżeli w wypadkach, przewidzianych w artykułach 52[1] i 1289[1], nie złożono odpisów skargi i załączników dla strony przeciwnej albo opłat na sporządzenie odpisów skargi, ustnie zgłoszonej, wciągniętej do protokułu (art. 52 i 201).

54.[2] W wypadkach, przewidzianych w punktach 1-3 i 5 poprzedniego (54[1]) artykułu, wyznacza się powodowi na złożenie brakujących informacji lub załączników termin siedmiodniowy z dodaniem terminu na odległość. Po upływie tego terminu skargę powodową zwraca się petentowi, sprawa zaś może być wznowiona nie inaczej, jak przez ponowne wniesienie skargi powodowej. Jeżeli nie jest wskazane w skardze powodowej miejsce zamieszkania petenta, obwieszczenie o nieprzyjęciu jego skargi wywiesza się na przeciąg jednego miesiąca w sali przyjęć sędziego pokoju, skarga zaś pozostaje bez biegu aż do czasu zgłoszenia się petenta [3]).

55. Za wartość powództwa uznaje się suma, wskazana w skardze powodowej.

---

[1]) Patrz art. 1, 4, 17 przep. tym. o koszt. sąd., zał. XX.
[2]) Patrz art. 10 przep. tym. o koszt. sąd., zał. XX.
[3]) Patrz art. 141 i 142 instr. ogóln., zał. XV. W przedm. koszt. sąd. patrz art. 18 przep. tym. o kosz., zał. XX.

55.[1] Wartość powództwa określa się w sposób, wskazany w art. 273.

55.[2] Zarzuty przeciwko wartości powództwa mogą być zgłoszone przez pozwanego w pierwszej jego replice na piśmie, jeżeli była złożona, albo w pierwszym terminie rozpoznawania sprawy. Spór w tym przedmiocie sędzia pokoju rozstrzyga, stosując się do art. 274 i 274[1].

Jeżeli pozwany nie zgłasza zarzutów przeciwko określeniu wartości powództwa, sędzia nie podnosi kwestji niewłaściwości sądu, chociażby istotna wartość będącego przedmiotem sporu mienia przenosiła jego kompetencję. (S. C. 199-76).

56. Uchylono.

57. Jeżeli powód opiera swoje roszczenia na dowodach pisemnych, sędzia pokoju mocen jest zażądać złożenia tych dowodów przed przywołaniem sprawy, przytem o tyle wcześnie, aby pozwany miał możność zapoznania się z niemi.

58. Na skutek skargi powodowej sędzia pokoju wzywa pozwanego przed sąd albo za pomocą wezwania, jeżeli powód wskazał miejsce zamieszkania pozwanego, albo przez obwieszczenia w gazecie urzędowej, jeżeli powodowi nie jest znane miejsce zamieszkania pozwanego; jednocześnie zawiadamia powoda o terminie rozpraw [1]).

---

[1]) 1. Patrz art. 1314 u. p. c. oraz art. 145 instr. ogól., zał. XV.

2. W sprawach przeciwko **nieobecnym** z powodu wypadków wojennych patrz art. 16 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

3. W sprawach **osób wojskowych.** Okólnik N. 472 z dnia 29. XII. 1921 r. (Dz. Urz. 2-1922). Ministerstwo spraw wojskowych prosi, by sądy wezwania do osób wojskowych (w charakterze świadków i stron) przesyłały wprost do oddziałów, w których wezwani służą. Gdyby sądowi nie był wiadomy oddział, w którym wezwana do sądu osoba wojskowa odbywa służbę, należy zwrócić się do odnośnej powiatowej komendy uzupełnień, jeżeli zaś miejsce postoju oddziału jest nieznane, przesłać należy wezwanie za pośrednictwem oddziału V dowództwa okręgu korpuśnego, na terenie którego sąd wzywający się znajduje.

4. W sprawach **instytucji wojskowych.** Okólnik N. 262 z dnia 22. IV. 1920 r. (Dz. Urz. 5, 6-20). Ministerstwo sprawiedliwości w porozumieniu z ministerstwem spraw wojskowych zarządza, by wszel-

58.[1] Wezwanie pozwanego przez obwieszczenia w gazecie uskutecznia się stosownie do art. 294, 295, 297, 298, 299, 301, 302, 309-311 [1]).

59. W razie wezwania pozwanego przez doręczenie, termin do stawiennictwa jego winien być, licząc od daty doręczenia wezwania, nie krótszy niż jeden dzień na każde piętnaście wiorst odległości od miejsca jego zamieszkania do miejsca urzędowania sędziego.

60. W razie stawienia się obu stron osobiście, sędzia pokoju może niezwłocznie przystąpić do rozpoznawania ich sporu, nie odraczając jednak innych spraw, na ten dzień wyznaczonych.

61. W wezwaniu, sporządzonem w dwuch egzemplarzach, wymienia się:

1. przedmiot powództwa,
2. kto jest wezwany i na czyje żądanie,
3. miejsce, dokąd należy się stawić,
4. termin stawiennictwa,
5. skutki, które grożą wezwanemu za niestawienie się.

Wezwanie winno być podpisane przez sędziego pokoju albo przez sekretarza sędziego pokoju [2]).

62. Wezwania doręcza osobom wzywanym woźny, urzędujący przy sędzi pokoju, albo policja albo miejscowa zwierzchność gminna lub wiejska [3]).

---

kie wezwania sądowe w sprawach centralnych instytucji wojskowych były doręczane bez zwłoki i jedynie oddziałowi VI sztabu ministerstwa spraw wojskowych w Warszawie, plac Saski 5 II p.

5. W sprawach mieszkańców w. m. Gdańska patrz art. 45 i nast. zał. XXVI; doręczenia zagranicą patrz zał. XXX.

[1]) W przedmiocie obwieszczeń patrz art. 15 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

Ostatnio wyznaczone ceny obwieszczeń z dnia 26. V. 1922 r. patrz Dz. Urz. 11-22 str. 201.

[2]) Patrz art. 149 inst. ogól., zał. XV.

[3]) W przedmiocie opłat za doręczenie wezwań patrz art. 20[1] przep. tym. o koszt. sąd. i rozporządzenie z 25. X. 1921, zał. XX.

62.[1] W sprawach o samowolne porzucenie pracy przez robotników wiejskich, o ile nie jest znane miejsce pobytu robotnika, który odszedł, wezwanie przed sąd posyła się do zwierzchności policyjnej lub gminnej w miejscu stałego zamieszkania robotnika celem właściwego doręczenia. Niedoręczenie wezwania z powodu nieobecności pozwanego w miejscu stałego zamieszkania nie tamuje rozpoznania sprawy przez sędziego pokoju w wyznaczonym przez niego terminie, jeżeli powództwo oparte jest na umowie, spisanej w książeczce robotniczej [1]).

63. Wezwanie doręcza się osobiście temu, kto jest wzywany.

64. W razie nieobecności wzywanego wezwanie wręcza się jego domownikom, albo zarządcy jego majątku lub domu, albo temu z sąsiadów, który zgodzi się wezwanie doręczyć osobie wzywanej i zobowiąże się do tego na piśmie.

Tryb doręczenia, przepisany w art. 64 i 65, nie ma zastosowania, jeżeli nieobecność nie jest chwilowa, a spowodowana jest zmianą miejsca zamieszkania. (S. C. 44-00).

65. Woźny, jeżeli nie znajdzie żadnej z osób, wymienionych w poprzednim (64) artykule, jeden egzemplarz wezwania celem doręczenia wzywanemu pozostawia: w mieście — urzędnikowi policji, a na wsi — miejscowej gminnej lub wiejskiej zwierzchności albo funkcjonarjuszowi policji.

Patrz art. 171 u. p. c.

66. Przy doręczeniu wezwania zaznacza się na niem datę doręczenia, a drugi egzemplarz wezwania z pokwitowaniem na nim odbiorcy i z wymienieniem daty doręczenia składa się sędziemu pokoju. Jeżeli odbiorca wezwania nie może albo nie chce pokwitować, w takim razie zaznacza się to na obu egzemplarzach wezwania z nadmienieniem, komu mianowicie i kiedy wezwanie doręczono i dlaczego niema pokwitowania odbiorcy.

---

[1]) Patrz art. 68 i nast. ustawy o najmie do robót wiejskich, zb. pr. ros. tom 12 część 2. W b. Król. Pol. nie obowiązuje.

Nie ulega uchyleniu wyrok na tej zasadzie, że w dacie rozpoznania sprawy sąd nie otrzymał jeszcze zwrotnego egzemplarza wezwania, jeżeli tylko wezwanie było rzeczywiście doręczone w czasie właściwym. (S. C. 1615-73, 273-72).

67. Termin, wyznaczony do stawiennictwa przed sędzią pokoju, może być odroczony na żądanie obu stron.

67.[1] W sprawach przeciwko stowarzyszeniom i spółkom wezwanie doręcza się kierownikowi biura lub zarządu stowarzyszenia albo jego agentowi, o ile zaś chodzi o spółkę firmową lub dom handlowy — komukolwiek z uczestników, zamieszkałych w tem miejscu, gdzie znajduje się firma.

Uwaga. W sprawach przeciwko kolejom wezwania sądowe i wszelkie inne pisma, które winny być doręczane pozwanemu, posyła się zarządowi pozwanej kolei, o ile powództwo wytoczone jest według miejsca siedziby zarządu, a w pozostałych wypadkach — dyrekcji kolei [1]).

67.[2] Strona obowiązana jest zawiadamiać sędziego pokoju o każdej zmianie miejsca swego zamieszkania, w razie zaś niewykonania tego obowiązku nie ma prawa zasłaniać się tem, że nie wiedziała o tych wezwaniach i pismach, które jej posłano tam, gdzie było doręczone pierwsze wezwanie przez sąd.

TYTUŁ CZWARTY.

O stawieniu się stron i o trybie postępowania przed sędzią pokoju.

68. Sędzia pokoju rozpoznaje sprawy publicznie i ustnie. Jeżeli ze względu na szczególny charakter sprawy jawność rozpraw może uchybić religji, porządkowi publicznemu albo moralności, sędzia pokoju może zarządzić rozprawy przy drzwiach zamkniętych. Zarządzenie to zawsze ogłasza się publicznie i wciąga się do protokułu. Nadto

---

[1]) Patrz uwaga do art. 1 zbioru ustaw o komunikacji, zbiór praw ros. tom 12 cz. 1. Patrz również art. 1612 u. p. c.

może być wykluczona jawność rozpraw, jeżeli obie strony tego żądają, a sędzia pokoju uzna żądanie to za usprawiedliwione [1]).

68.[1] Wszelkiego rodzaju żądania, wnioski, opozycje i skargi, z wyjątkiem tylko skarg apelacyjnych, mogą być zgłaszane bądź na piśmie, bądź ustnie. Ustne żądanie, skargę lub opozycję sędzia pokoju [2]) wciąga do protokułu i odczytuje petentowi, ten ostatni zaś je podpisuje, jeżeli pisać umie.

69. Pozwany, nie składając merytorycznych w sprawie wyjaśnień, może zgłosić ekscepcję w następujących wypadkach:

1) jeżeli sprawa należy do kompetencji innego sędziego pokoju lub innego sądu;

2) jeżeli przed tymże lub innym sędzią pokoju albo innym sądem toczy się sprawa w tym samym przedmiocie i między temi samemi osobami, albo sprawa, mająca ścisły związek z wytoczonem powództwem [3]).

3) jeżeli roszczenie powoda w całej rozciągłości winno być skierowane przeciwko innemu pozwanemu;

4) jeżeli powództwo wytoczone zostało przez osobę, nie mającą zdolności prawnej do wytaczania powództw i obrony przed sądem;

---

[1]) W przedmiocie zachowania porządku w czasie rozpraw sądowych patrz art. 10 prz. przech. do u. p. c., zał. IX.

W przedmiocie sesji wyjazdowych. Okólnik min. spraw. N. 483 z dnia 30. I. 1922 r. (Dz. Urz. 3-1922). W związku z dokonywaną dyzlokacją sądów pokoju ministerstwo, pragnąc udostępnić ludności wymiar sprawiedliwości, upoważniło prezesów sądów okręgowych do wyznaczania dla niektórych miejscowości sesji wyjazdowych sądów pokoju. Ministerstwo wyjaśnia, że sąd pokoju jest obowiązany podczas sesji wyjazdowej przyjmować wszelkie prośby i podania, skierowane do tego sądu, oraz że niema przeszkód do rozpoznawania na wspomnianej sesji wyjazdowej również i spraw cywilnych, o ile to leży w interesie stron i wymiaru sprawiedliwości.

[2]) Patrz art. 155[2] u. p. c. i art. 153 instr. ogól., zał. XV.

[3]) Patrz art. 28 przep. przech. do ust. post. cyw. zał. IX.

5) jeżeli się okaże, że pełnomocnik nie ma upoważnienia do prowadzenia sprawy.

Prawo ekscepcji służy nie tylko pozwanemu, ale i powodowi, jeżeli osoba, działająca w charakterze pełnomocnika po stronie pozwanego, nie ma do tego upoważnienia [1]).

P. art. 1494. Patrz art. 571-584.

70. Po uprzedniem wysłuchaniu obu stron sędzia pokoju proponuje im zakończenie sporu pojednaniem, wskazując skuteczne, jego zdaniem, ku temu sposoby. Sędzia pokoju obowiązany jest przedsiębrać środki ku skłonieniu stron do pojednania i w toku postępowania, i tylko w razie niepowodzenia przystępuje do wydania wyroku.

71. Układ pojednawczy wyłuszcza się na piśmie; po odczytaniu układ podpisują strony albo osoba, upoważniona przez nie do tego. Sprawa, zakończona pojednaniem, nie może być ponownie wszczęta.

P. art. 1495.

a) Za stronę niepiśmienną musi się podpisać ktoś inny, lecz nie sędzia pokoju. (S. C. 89-80).

b) Art. 71 dotyczy tylko układów, zawieranych w sądzie w toku postępowania, a nie przed wszczęciem sprawy. (S. C. 1025-72).

72. Po przystąpieniu do rozpoznania sprawy sędzia pokoju wzywa powoda do wyłuszczenia okoliczności sprawy i swoich roszczeń, potem udziela głosu pozwanemu, następnie zezwala jak jednej tak drugiej stronie kolejno na uzupełnienie ich oświadczeń, nadto sam zadaje niezbędne do wyświetlenia sprawy pytania. Gdy sędzia pokoju uzna, że sprawa dostatecznie jest wyjaśniona, rozprawy zamyka.

73. W sprawach o przywrócenie zakłóconego lub utraconego posiadania majątku nieruchomego, sędzia pokoju przywraca posiadanie, nie dotykając rozpoznania kwestji własności lub prawa posiadania tego majątku. W razie zaniedbania terminu, wskazanego w ustępie 2 art. 29 [2]),

---

[1]) W przedmiocie kosztów patrz art. 32 przep. tym. zał. XX.

[2]) Patrz również art. 1496, oraz art. 2 przep. przech. do u. p. c., zał. IX, tudzież odsył. do art. 29.

sędzia pokoju odmawia przywrócenia posiadania; powód zaś nie jest pozbawiony prawa wytoczenia powództwa o prawo własności albo o prawo posiadania, gdzie należy.

P. art. 1496.

74. Uchylono.

75. Odroczenie rozpoznania sprawy na wniosek jednej ze stron może być dozwolone tylko w wypadkach wyjątkowych [1]).

76. Dla otrzymania niezbędnej do wyjaśnienia sprawy informacji lub odpisu dokumentu od jakiegokolwiek urzędu lub urzędnika sędzia pokoju wystawia stronie na jej wniosek zaświadczenie na dowód, że informacja albo odpis dokumentu istotnie są potrzebne i w jakim terminie [2]). Przy wydawaniu na zasadzie takich zaświadczeń informacji lub odpisów dokumentów stosuje się przepisy, wyłuszczone w art. 453-455.

Informacje i odpisy, o których mowa w art. 76, wydaje tylko urząd lub urzędnik, a nie osoba prywatna. (S. C. 183-79).

77. Sędzia pokoju postępowanie zawiesza:

1) za zgodą obopólną wszystkich osób, spór wiodących;

2) w razie śmierci, obłędu albo pozbawienia praw stanu jednej z osób, spór wiodących, lub pełnomocnika. W tych wypadkach sędzia pokoju na wniosek uczestników sprawy mocen jest przedsiębrać środki celem zabezpieczenia powództwa [3]).

78. Postępowanie ulega wznowieniu na wniosek obu stron albo jednej z nich.

a) Jeżeli postępowanie nie zostało wznowione w myśl art. 78 u. p. c. i odpis skargi kasacyjnej nie został doręczony spadkobiercom zmarłego stosownie do art. 758 i 801 u. p. c., sąd najwyższy nie może przystąpić do rozpoznania rzeczonej skargi. (S. N. 48-19).

---

[1]) Patrz art. 155 instr. ogól., zał. XV.
[2]) Patrz art. 157 instr. ogól., zał. XV.
[3]) Patrz art. 1 u. p. c. 10) art. 18, patrz również odsyłacz 2 b do art. 162.

b) Sprawa zawieszona i nie wznowiona w ciągu 3 lat ulega umorzeniu zgodnie z art. 689, który obowiązuje i w sądach pokoju. (S. C. 81-08).

79. Sędzia pokoju umarza postępowanie, jeżeli w toku rozpoznawania sprawy dostrzeże, iż zachodzi jedna z okoliczności, przewidzianych w punkach 4 i 5 artykułu 53 i w punktach 4 i 5 artykułu 69.

a) Ekscepcja niewłaściwości sądu ze względu na przedmiot sporu może być podniesiona i w postępowaniu kasacyjnem. (S. C. 39-82, 212-79).

80. Sędzia pokoju w wypadkach, w których napotka jakiekolwiek trudności co do trybu postępowania sądowego, rozstrzyga według przepisów, wyłuszczonych w niniejszej księdze, w związku ze szczegółowemi przepisami postępowania sądowego w sądach ogólnych.

Sądy pokoju obowiązane są stosować przepisy postępowania, obowiązujące w sądach ogólnych, w tych wszystkich wypadkach, gdzie ustawa nie zawiera specjalnych postanowień lub wyjątków dla sądów pokoju.

W szczególności w sądach pokoju mają zastosowanie art. 209, 210, 215, 227, 250, 266, 269, 331, 340, 479—498, 499, 584, 735, 764, 822—838, nie mają zaś zastosowania 1 p. art. 246, art. 862, 704, 714, 309—311, 763. (S. C. 81-08).

80.[1] Uchylono.

TYTUŁ PIĄTY.

O dowodach.

DZIAŁ PIERWSZY.

Przepisy ogólne.

81. Powód winien udowodnić swoje powództwo. Pozwany, odpierający roszczenia powoda, obowiązany jest udowodnić swoje zarzuty.

Patrz art. 366.

81[1]. Jeżeli wskazany przez stronę dowód jest z mocy prawa niedopuszczalny, albo jeżeli okoliczność, która ma

być stwierdzona, nie ma istotnego znaczenia dla sprawy albo już jest dostatecznie wyjaśniona, sędzia dowód taki odrzuca.

81[2]. Jeżeli do sprawdzenia dowodu zachodzą przeszkody, które mogą trwać przez czas nieokreślony, sędzia na wniosek strony wyznacza termin, w ciągu którego przeszkoda winna być usunięta; w przeciwnym razie sprawie nadaje się dalszy bieg bez pomienionego dowodu.

82. Sędzia pokoju nie zbiera dowodów i informacji, a opiera wyrokowanie wyłącznie na dowodach, złożonych przez strony[1]). Jednak wszelkiego rodzaju nie dotyczące istoty sprawy wiadomości informacyjne znajdujące się w aktach sędziego pokoju, który rozpoznaje sprawę, mogą być z jego rozporządzenia dołączone do tejże sprawy, o ile zajdzie tego potrzeba celem wyjaśnienia sprawy.

82[1]. Gdy po wysłuchaniu stron sędzia pokoju zauważy, że niektóre okoliczności, przez nie przytoczone, mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, nie zostały poparte dowodami, oznajmia o tem stronom i wyznacza termin do wyjaśnienia pomienionych okoliczności. W tym wypadku sędzia pokoju może zażądać złożenia przez strony dowodów, które były przytaczane przez nie w ich wyjaśnieniach, chociażby na te dowody strony wprost się nie powołały.

Patrz art. 368 u. p. c.

---

[1]) Ustawa z 3. VII. 1919 r. o ochr. drob. dzierż. rol. (Dz. Pr. 57-345-1919), obowiązująca do 1. IX. 1924 r. co do gruntów obsian. zbożem i do 1. XI. 1924 r. co do grunt. pod okopow. (Dz. Pr. 56-346-1920): art. 5. W sprawach, wynikających ze stosowania ustawy niniejszej sąd obowiązany jest skłaniać strony do pojednania. W tym celu sąd ma prawo zbierać dowody z urzędu, nakazywać osobiste stawiennictwo stron, tudzież zażądać złożenia przez nie w oznaczonym terminie wyjaśnień i dowodów.

Patrz równ. art: 1. u. p. c. 10) art. 18.

82^2. Osoby, mające powody do obawy, że przesłuchanie świadków, oględziny na miejscu albo ekspertyza mogą być w przyszłości niewykonalne lub bardzo utrudnione, mogą zgłosić wniosek o zabezpieczenie tych dowodów.

Należy do kompetencji sędziego pokoju zabezpieczenie dowodów i w sprawach przeciwko skarbowi państwa. (S. C. 9-95). W sprawach z art. 1331 zabezpieczenie dowodów nie jest dopuszczone. (S. C. 7-98).

82^3. Wnioski o zabezpieczenie dowodów mogą być zgłaszane, tak w toku postępowania, jak i przed wytoczeniem powództwa.[1]).

Patrz art. 1331 lit. c.

82^4. Wnioski o zabezpieczenie dowodów, zgłaszane przed wytoczeniem powództwa, ulegają rozpoznaniu tego sędziego pokoju, w którego okręgu znajduje się przedmiot oględzin, albo zamieszkują świadkowie lub biegli, zgłaszane zaś po wytoczeniu powództwa rozpoznawane są przez sędziego pokoju, przed którym sprawa się toczy. W tym ostatnim wypadku tego rodzaju wnioski tylko wtedy mogą być zgłaszane do sędziego pokoju, w którego okręgu znajdują się dowody, chociażby powództwo już było wytoczone przed innym sędzią lub w sądach ogólnych, — gdy zarządzenie środków zabezpieczenia nie może być odkładane.

82^5. Wniosek o zabezpieczenie dowodów, ustny lub pisemny, winien zawierać: 1) imię i nazwisko strony przeciwnej, 2) wyłuszczenie okoliczności, które mają być stwierdzone przez powołane dowody, 3) zasadę, na której petent opiera wniosek o zabezpieczenie dowodów.

82^6. Wniosek o zabezpieczenie dowodów w wypadkach, nie cierpiących zwłoki, sędzia pokoju może rozstrzygnąć, nie wzywając nawet strony przeciwnej. Decyzja, dopuszczająca zabezpieczenie dowodów, zaskarżeniu nie ulega.

Dopuszczalna jest skarga na odmowę zabezpieczenia dowodów, tudzież na niezachowanie przepisanych form przy zabezpieczaniu dowodów. (S. C. 74-08).

---

[1]) Patrz art. 2 ust. 1 lit. c przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

82⁷. W razie dopuszczenia zabezpieczenia dowodów stosuje się ogólne przepisy niniejszej ustawy, dotyczące oględzin na miejscu, zeznań świadków i opinji biegłych. Celem udziału w postępowaniu wzywa się zarówno petenta, jak i stronę przeciwną.

82⁸. W razie niewskazania przez petenta strony przeciwnej, zabezpieczenie dowodów dopuszcza się tylko w tym wypadku, jeżeli petent nie jest w stanie wymienić osoby, będącej stroną przeciwną.

82⁹. Uwzględnienie wniosku o zabezpieczenie dowodów nie przesądza kwestji dopuszczenia i mocy ich w sprawie, dla której petent wniósł o zarządzenie zabezpieczenia. Strona, która nie była wezwana w postępowaniu przy zabezpieczeniu dowodów, lub która nie otrzymała wezwania, może w postępowaniu powodowem zarzucać uchybienia przeciwko przepisanemu prawem trybowi, których dopuszczono się przy zabezpieczeniu dowodów.

DZIAŁ DRUGI.

Zeznanie świadków.

83. Nikt nie ma prawa odmawiać złożenia zeznań. *Wyjątek stanowią tylko:*

1) krewni stron w linji prostej, wstępnej i zstępnej, współmałżonkowie stron, tudzież rodzeni bracia i siostry;

2) osoby, osiągające zysk w razie rozstrzygnięcia sprawy na korzyść jednej lub drugiej strony.

84. Nie są dopuszczeni do składania zeznań:

1) uznani za obłąkanych i niezdolni do porozumiewania się ani ustnie ani na piśmie, tudzież osoby, które z powodu rozstroju władz umysłowych pozostają z rozporządzenia właściwej władzy pod obserwacją lub w kuracji lekarskiej;

2) ci, którzy z powodu swego upośledzenia fizycznego lub umysłowego, nie mogli mieć świadomości co do faktu, który ma być udowodniony;

3) dzieci przeciwko rodzicom;

4) duchowni względem tego, w co wtajemniczono ich na spowiedzi.

Wszystkie te osoby sędzia pokoju z urzędu niezależnie od uwag lub żądań stron usuwa od składania zeznań, jeżeli zauważy, iż zachodzą wyżej wymienione przyczyny niezdolności.

85. Dzieci od lat siedmiu do czternastu, osoby wyznania ewangelickiego, dopóki nie są konfirmowane, tudzież osoby, ekskomunikowane z kościoła z wyroku sądu duchownego, mogą być przesłuchiwane, lecz bez przysięgi.

86. Na skutek ekscepcji, zgłoszonej przez stronę przeciwną, usunięci będą od składania zeznań:

1) krewni w linji prostej bez ograniczenia stopnia, w bocznej zaś — krewni pierwszych trzech i powinowaci pierwszych dwuch stopni oraz współmałżonek tej strony, która się na ich zeznania powołała;

2) opiekunowie tej strony, która się na nich powołuje, lub osoby, pozostające pod opieką tej strony;

3) osoby, które przysposobiły stronę, na nie powołującą się, albo które przez nią zostały przysposobione;

4) będący w procesie z jedną ze stron, tudzież osoby, których zysk zależy od rozstrzygnięcia sprawy na korzyść tej strony, która się na nich powołała;

5) pełnomocnicy, jeżeli na nich powołują się ich mocodawcy;

6) ekskomunikowani z kościoła z wyroku sądu duchownego, pozbawieni wszystkich praw stanu tudzież osoby, które skazane były na kary, połączone z pozbawieniem prawa świadczenia.

Patrz art. 373 u. p. c.

87. Ekscepcje świadków winny być zgłoszone przed złożeniem przez nich przysięgi albo zeznania, jeżeli to ostatnie ma być złożone bez przysięgi.

Jeżeli między stroną a świadkiem, już przesłuchanym bez przysięgi, wyniknie proces, świadek ten może być przesłuchany powtórnie pod przysięgą. (S. C. 275-79).

88. Jeżeli sama strona nie zobowiąże się sprowadzić świadka, wzywa się go trybem przepisanym w art. 62—66, przez wezwanie z wymienieniem:

1) stanu imienia i nazwiska lub przezwiska stron;
2) przedmiotu sprawy;
3) miejsca, dnia i godziny przesłuchania;
4) ustanowionych przez ustawę kar za niestawiennictwo świadka.

Urzędnicy, mający rangę pierwszych dwuch klas, członkowie rady państwa i dumy państwowej, prezes rady ministrów, ministrowie, kierownicy naczelni samodzielnych *dykasterji* [1]), ich bezpośredni pomocnicy [2]), sekretarze stanu, senatorowie, opiekunowie honorowi, namiestnicy, generał-gubernatorzy, dowódcy wojsk okręgów wojskowych, generał-adjutanci, tudzież, w granicach miejscowości, na którą się ich władza rozciąga, dowódcy korpusów, naczelnicy dywizji i równorzędni z nimi stanowiskiem wojskowi i oficerowie marynarki, archijereje, gubernatorzy, kuratorowie okręgów naukowych, naczelnicy miast i oberpolicmajster miasta Warszawy, jak również sprawujący funkcje wyżej wymienionych osób urzędowych, — jeżeli są wezwani w charakterze świadków, mogą w ciągu trzech dni od daty otrzymania wezwania zwrócić się do sędziego pokoju o przesłuchanie ich w miejscu ich zamieszkania. W tym wypadku przesłuchanie odbywa się według przepisów, wyłuszczonych w artykule 93.

Uwaga. Pomija się, gdyż dotyczy wyłącznie m. Moskwy.

89. Świadkowie z pośród wojskowych szeregowych, pozostający w czynnej służbie, wzywani są za pośrednictwem ich bezpośredniej zwierzchności. Oficerowie wzywani są bezpośrednio przez wezwania, lecz wezwanie do sądu nie zwalnia ich od obowiązków służby, jeżeli nie byli zwolnieni przez swoją zwierzchność. Gdy zwierzchność wojskowa zaświadczy, że wezwany w charakterze świadka woj-

---

[1]) „Gławnouprawlajuszczije otdielnymi czastiami".
[2]) „Towaryszczy".

skowy z powodu okoliczności wojennych nie może się stawić osobiście w sądzie, świadek ten będzie przesłuchany w miejscu, gdzie pełni służbę [1]).

89[1]. Świadkowie z pośród pracowników kolejowych, zajmujący urzędy, wymienione w specjalnym wykazie, sporządzanym po porozumieniu się ministrów komunikacji i sprawiedliwości, wzywani są przez wezwania, doręczane ich najbliższej miejscowej zwierzchności najpóźniej na siedem dni przed terminem stawiennictwa, wskazanym w wezwaniu [2]).

90. Świadkowie z pośród duchowieństwa świeckiego i zakonnego, którzy na skutek pierwszego wezwania się nie stawili, wzywani są za pośrednictwem ich bezpośredniej zwierzchności.

91. Za niestawienie się w terminie wyznaczonym świadek, zamieszkujący w granicach okręgu sędziego pokoju albo nawet w innym okręgu w odległości jednak nie większej niż dwadzieścia pięć wiorst od miejsca, dokąd jest wezwany, o ile się dostatecznie nie usprawiedliwi, ulega z decyzji sędziego pokoju grzywnie w wysokości od dwudziestu pięciu kopiejek do dwudziestu pięciu rubli [3]),

---

[1]) W przedmiocie wzywania wojskowych patrz odsyłacz do art. 58 u. p. c.

[2]) W przedmiocie wzywania funkcjonarjuszów **pocztowych** na świadków. Okólnik min. spraw. z 18. V. 1920 r. (*Dz. Urz.* 5. 6-1920). Ministerstwo sprawiedl. w porozumieniu z minist. poczt i telegr. zarządza, by o wezwaniu *funkcjonarjuszy pocztowych do sądu*, o ile to jest możliwem ze względu na ewentualną konieczność szybkiego przeprowadzenia postępowania sądowego, — zawiadomiono ich bezpośrednią władzę przełożoną celem zarządzenia potrzebnego zastępstwa.

[3]) Ustawa z dnia 17. III. 1921 r., zmien. przep. tymcz. o koszt. sąd. (Dz. U. 32-194-1921).

Art. 2. Przewidziane w ustawie postępowania cywilnego grzywny za niestawiennictwo świadków, biegłych i t. p. (art. 91, 383, 528 i 562 i in. u. p. c.) z wyjątkiem określonych w formie odsetek, wymierzane będą w markach w liczbach czterdziestokrotnie podwyższonych.

względnie do ważności sprawy i zamożności świadka, przytem wyznacza się mu powtórny termin stawiennictwa. Grzywnie tej ulega świadek i w razie powtórnego nieprzybycia.

U w a g a 1. Grzywny, wymierzane na zasadzie niniejszego (91) artykułu przelewane są do funduszów, przeznaczonych na urządzenie aresztów dla skazanych przez sądy pokoju.

U w a g a 2. Uchylono.

U w a g a 3. Sposób użycia kar pieniężnych i grzywien, wymierzanych przez sądy pokoju, w niektórych guberniach wskazany jest w przepisach, wyłuszczonych w ustawie o uwięzionych.

92. Świadek w ciągu dwuch tygodni od daty ogłoszenia mu decyzji sędziego pokoju w przedmiocie wymierzenia grzywny, albo w terminie, ponownie wyznaczonym do stawiennictwa, może się usprawiedliwić przed tymże sędzią pokoju, który, o ile uzna usprawiedliwienie za uzasadnione, zwalnia go od kary.

93. Świadek, który z powodu podeszłego wieku, ciężkiej choroby lub innych ważnych przyczyn nie może stawić się przed sędzią pokoju, przesłuchany będzie przez niego w miejscu swego zamieszkania i w obecności stron, o ile one tego zechcą. Również przesłuchanie odbywa się w miejscu zamieszkania świadków i w tym wypadku, jeżeli za*chodzi potrzeba przesłuchania* znacznej liczby świadków, mieszkających w jednem miejscu [1]).

U w a g a. Zastąpiona została przez art. 2119[6], ten ostatni zaś dotyczy gub. Wołogockiej.

---

[1]) Co do mieszkańców w. m. Gdańska patrz art. 45, 56 i nast. zał. XXVI, co do sprawdzenia dowodów za granicą patrz zał. XXX.

Okólnik min. spr. z 7. XII. 1920. (Dz. Urz. 1-1921). „Na podstawie porozumienia się Rządu Polskiego z Rządem Czecho-Słowackim sądy polskie mogą pisma rekwizycyjne, adresowane do sądów czecho-słowackich kierować wprost do Ministra Sprawiedliwości w Pradze, celem dalszego przesłania. Tak pisma rekwizycyjne, jak i odezwy do Ministra Sprawiedliwości w Pradze należy wystosowywać w języku polskim".

93^1. Przesłuchanie świadków dokonywane być może nie tylko w miejscu rozpoznawania sprawy, lecz i w miejscu sprawdzenia dowodów, jeżeli okoliczności tego wymagają.

94. Świadkowie, zamieszkujący w innym okręgu w odległości ponad dwadzieścia pięć wiorst od miejsca rozpoznawania sprawy, przesłuchiwani są przez sędziego pokoju tego okręgu, w którym zamieszkują, po uprzedniem powiadomieniu o tem stron i w ich obecności, o ile się stawią w wyznaczonym w tym celu terminie.

P. art. 1497.

95. Świadkowie przesłuchiwani są po ich zaprzysiężeniu, o ile za zgodą obopólną strony nie zwolnią ich od przysięgi. W razie nieobecności duchownego sędzia pokoju przesłuchuje ich bez przysięgi po przypomnieniu im o obowiązku zeznania sumiennie wszystkiego, co im wiadomo, i po przyjęciu od nich deklaracji, iż zobowiązują się całe swoje zeznanie na żądanie którejkolwiek ze stron stwierdzić przysięgą. W postępowaniu w przedmiocie wniosków o zabezpieczenie dowodów świadkowie, których nie zwolniono od przysięgi, w miarę możności, przesłuchiwani są pod przysięgą [1]).

96. Od przysięgi są zwolnieni:

1) sprawujący służbę kapłańską [2]) i zakonnicy wszystkich wyznań chrześcijańskich,

2) osoby, należące do *wyznań i sekt, nie uznających* przysięgi; osoby te zamiast przysięgi składają przyrzeczenie, iż zeznają całą prawdę według sumienia.

Rozporz. min. sprawiedl. *z 24. VII. 1920 r.* (D. U. 66-445-1920). „Na podstawie porozumienia się Rządu Polskiego z Rządem Austrjackim sądy polskie mogą pisma rekwizycyjne adresow. do sądów austrjackich kierować wprost do Urzędu Stanu dla Sprawiedliwości w Wiedniu, celem dalszego przesłania. Tak pisma rekwizycyjne, jak i odezwy do Urzędu Stanu winny być wystosowywane w języku polskim.

[1]) Patrz art. 11 przep. przech do u. p. c., zał. IX, tudzież art. 14 rozp. kom. gen., zał. XII.

[2]) „Swiaszczennosłużitieli".

97. Każdy świadek przesłuchiwany jest oddzielnie w obecności stron, jeżeli te się stawiły.

98. Świadkowie, którzy nie złożyli jeszcze zeznań, nie mogą być obecni przy przesłuchaniu pozostałych świadków.

Nie jest przeszkodą do przesłuchania świadka obecność jego przy referowaniu sprawy (S. C. 364-75, 456-74, 1035-70, 669-69).

99. Gdy świadek wyłuszczy swoje zeznanie, sędzia pokoju udziela stronom głosu celem zadania świadkowi pytań co do wszystkich niezbędnych ich zdaniem okoliczności.

Sąd mocen jest uchylić dalsze pytania stron, jeżeli uzna, że sprawa jest dostatecznie wyjaśniona, albo że pytania nie mają związku ze sprawą. ((S. C. 1259-71).

100. Celem wyjaśnienia sprzeczności co do istotnych okoliczności w zeznaniach świadków sędzia pokoju zarządza ich konfrontację.

101. Treść zeznań świadków wciąga się do protokułu, który *po odczytaniu* go świadkowi podpisują świadek i sędzia pokoju. Jeżeli świadek pisać nie umie, zaznacza się to *w protokule, protokuł zaś następnie* podpisuje sam sędzia pokoju [1]).

101[1]. Zeznania świadków nie mogą być dowodem takich zdarzeń, dla których stwierdzenia ustawa wymaga dowodu na piśmie.

Ogólna ta zasada nie ma zastosowania:

1) jeżeli spisany akt z jakiejkolwiek niezależnej od woli strony przyczyny został zagubiony, zniszczony lub zabrany posiadaczowi, ale istnienie jego i treść może być stwierdzona, oprócz świadków, i innemi dowodami;

2) jeżeli umowa pożyczki lub zastawu ruchomego była zawarta na sumę nie wyższą ponad trzydzieści rubli.

P. art. 1498[1].

Sąd nie może odmówić przesłuchania świadków dla stwierdzenia treści zagubionego dokumentu. (O. S. P. 12-21).

Patrz również art. 409 u. p. c.

---

[1]) Porówn. art. 155[3] i 155[5] u. p. c.

102. Moc dowodową zeznań świadków określa sędzia pokoju przy uwzględnieniu wiarogodności świadka, jasności, dokładności i prawdopodobieństwa jego zeznań.

103. Świadek, który chce otrzymać wynagrodzenie za oderwanie od pracy lub zwrot kosztów podróży, winien zgłosić o to wniosek przed ukończeniem wyznaczonej na ten dzień sesji sądowej. Wynagrodzenie to pobiera się od strony, która się na świadka powołała [1]).

Świadek może żądać wynagrodzenia, choćby nie był przesłuchany. (S. C. 866-68).

104. Sędzia pokoju określa wysokość wynagrodzenia świadka od dziesięciu kopiejek do trzech rubli [2]) przy uwzględnieniu wartości dnia roboczego i innych warunków miejscowych. Skargi ze strony świadków z powodu niedostatecznej wysokości przyznanego przez sędziego wynagrodzenia nie są dopuszczalne.

Świadek może się skarżyć na odmowę przyznania wynagrodzenia. (S. C. 48-84).

104[1]. Uchylono [3]).

DZIAŁ TRZECI.

Dowody pisemne.

105. Sędzia pokoju, rozstrzygając sprawę, ma na uwadze wszelkiego rodzaju akty zarówno sporządzone i zarejestrowane trybem przepisanym, jak i akty prywatne, tudzież inne pisma [4]).

---

[1]) Patrz art. 28 przep. tym. o koszt. sąd., zał. XX.

[2]) Od 50 do 500 mk. Patrz art. 25 i 27 przep. tymcz. o koszt. sąd., zał. XX.

[3]) Art. 104[1] w przedmiocie wynagrodzenia duchownych, wzywanych do przyjęcia przysięgi, zastąpiony jest art. 26 i 27 przep. tym. o koszt. sąd., patrz załączn. XX.

[4]) 1. W przedmiocie dokumentów pochodzących z w. m. Gdańska patrz art. 65 i nast. zał. XXVI.

2. W przedmiocie zwrotu dokumentów patrz art. 158 i 159 instr. ogól., zał. XV.

106. Treść dokumentów pisemnych, trybem przepisanym sporządzonych lub zaświadczonych, nie może być obalona dowodem ze świadków.

Patrz art. 410 u. p. c.

106¹. Wątpliwość co do autentyczności aktu winna być zgłoszona przez stronę niezwłocznie po okazaniu jej aktu. Na zgłoszoną wątpliwość co do autentyczności aktu strona, która akt złożyła, obowiązana jest na tejże sesji oświadczyć się: czy chce korzystać z tego aktu. Jeżeli się nie oświadczy, albo zrzeknie się zakwestjonowanego aktu, akt ten wyłącza się z liczby dowodów; jeżeli zaś wyrazi chęć korzystania z aktu, następuje badanie jego autentyczności, trybem przepisanym w artykułach 547, 549-553.

Patrz art. 545 u. p. c.

107. Uchylono.

108. Wątpliwości co do autentyczności aktu nie może zgłaszać osoba, w której imieniu akt był wystawiony lub spisany, jeżeli akt przez tę osobę jest podpisany.

109. Nie jest dopuszczalne zgłoszenie wątpliwości co do autentyczności aktów wieczystych, notarjalnych i zaświadczonych trybem przepisanym.

109¹. Po ukończeniu badania zakwestjonowanego co do autentyczności aktu i po wysłuchaniu stron sędzia pokoju uznaje akt za autentyczny albo wyłącza go z liczby dowodów.

Dowód autentyczności winna złożyć strona, która z aktu chce korzystać. (S. C. 549-76, 902-74, 124-74).

109². Zarzut fałszu aktu może być zgłoszony w każdym stanie sprawy.

a) Nie może być zgłoszony w postępowaniu kasacyjnem albo po wydaniu wyroku ostatecznego. (S. C. 1003-72).

b) Może być zgłoszony nie tylko fałsz podpisu, lecz i innej istotnej części dokumentu. (S. C. 893-73, 184-71).

109³. Zarzut fałszu przeciwko takiemu aktowi, który nie ma wpływu na wyrokowanie, nie wstrzymuje postępowania.

109⁴. Gdy przeciwko aktowi, mającemu istotne znaczenie przy wyrokowaniu, zgłoszono zarzut fałszu i nie wskazano obwinionego, sędzia pokoju żąda od strony, która akt złożyła, stanowczej odpowiedzi, czy zamierza ona korzystać z zakwestjonowanego aktu, wyznaczając, w razie potrzeby, do złożenia oświadczenia pewien termin, nie dłuższy nad siedem dni. Niewykonanie przez stronę tego żądania powoduje wyłączenie zakwestjonowanego aktu z pośród dowodów.

Strona, która wycofała dokument zakwestjonowany, nie może korzystać z tego dokumentu w 2-iej instancji. (S. C. 145-84).

109⁵. Po otrzymaniu odpowiedzi, że strona zamierza korzystać z zakwestjonowanego aktu, sędzia pokoju udziela zarzucającemu fałsz siedem dni terminu na złożenie dowodu fałszu, uprzedzając, że w razie niezłożenia dowodów w terminie, zarzut fałszu będzie oddalony.

109⁶. Po rozważeniu i zbadaniu złożonych dowodów, a gdy zajdzie potrzeba i po zbadaniu zakwestjonowanego dokumentu trybem, przepisanym w artykułach 547, 549-553, sędzia pokoju wydaje decyzję, której mocą albo oddala zarzut fałszu albo uznaje akt za sfałszowany i wyłącza go z pośród dowodów.

109⁷. Sędzia pokoju może zażądać od osoby, której charakter pisma ma być skonfrontowany, aby w jego obecności napisała kilka wierszy lub wyrazów. Odmowa wykonania żądania sędziego lub umyślna zmiana charakteru pisma mogą być przyjęte przez sędziego za dowód przeciwko tej osobie.

109⁸. Poza sposobami, wskazanemi w artykułach 547, 549-553, badanie aktu może być dokonane sądownie sposobem fotograficznym, chemicznym lub innym technicznym. W razie potrzeby sędzia pokoju może przesłać akt do zbadania sędziemu pokoju najbliższego powiatowego albo gubernialnego miasta, jak również do instytutu ekspertyzy naukowo-sądowej.

109[9]. Strona, która zgłosiła zarzut fałszu, ulega grzywnie od dziesięciu do stu rubli [1]), jeżeli sędzia pokoju uzna zarzut za nie zasługujący na uwzględnienie.

110. Jeżeli zgłaszający zarzut fałszu wprost oskarża kogokolwiek o ten fałsz, jak również w razie, gdy akt po zbadaniu go przez sędziego pokoju uznany będzie za sfałszowany i wskutek tego podlegający śledztwu, sędzia pokoju komunikuje swoją decyzję w tym przedmiocie prokuratorowi miejscowego sądu okręgowego, przesyłając mu jednocześnie sam akt.

110[1]. Przekazując prokuratorowi sprawę o fałsz z powodu oskarżenia wprost kogokolwiek o popełnienie go, sędzia pokoju albo zawiesza całe swoje postępowanie cywilne aż do ukończenia postępowania karnego, albo na wniosek jednej lub drugiej strony kontynuuje postępowanie w tych punktach, których rozstrzygnięcie nie jest zależne od zakwestjonowanego aktu.

111. Gdy na skutek oskarżenia kogoś o popełnienie fałszu sprawę skierowano do postępowania karnego i w wyroku sądu karnego, uniewinniającym oskarżonego, nie zdecydowano, czy akt jest autentyczny, czy sfałszowany, akt ten na żądanie jednej lub drugiej strony może być poddany badaniu i rozważeniu sędziego pokoju celem ustalenia jego autentyczności.

DZIAŁ CZWARTY.

Przyznanie.

112. Gdy jedna ze stron w toku postępowania w jej sprawie przed sędzią pokoju sama na piśmie lub ustnie przyznaje istnienie takiej okoliczności, która stwierdza pra-

---

[1]) Czterdziestokrotnie podwyższono. Patrz odsyłacz do art. 91.

wa jej przeciwnika, wówczas okoliczność ta poczytywana jest za nie wymagającą dalszych dowodów [1]).

Tłomaczenie znaczenia przyznania należy do istoty sprawy, skoro więc sąd oświadczenie, wniesione do protokułu za przyznanie uznał, wniosek ten sprawdzeniu w instancji kasacyjnej nie ulega. (S. N. 29-19).

113. Przyznanie ze strony jednego z uczestników sprawy posiada moc dowodową tylko przeciwko temu z nich, kto je uczynił.

114. Współuczestnicy sprawy mogą ponosić skutki przyznania ze strony jednego z nich w tym tylko wypadku, jeżeli są zobowiązani solidarnie [2]).

DZIAŁ PIĄTY.

Przysięga.

115. Nie zabrania się stronom za ich zgodą obopólną żądać od sędziego pokoju, aby sprawę rozstrzygnął na zasadzie przysięgi, przez jedną z nich złożonej; sędzia pokoju jednak nie może ani zmuszać strony do złożenia przysięgi, ani z własnej inicjatywy proponować powodowi lub pozwanemu jej złożenia.

Przysięga może być przyjęta za dowód, rozstrzygający spór między stronami, wtedy tylko, gdy względem jej dopuszczenia i wykonania zostały zachowane wszystkie formalności, przepisane przez art. 115, 118 oraz 485-498 u. p. c. Niezbędne jest dokładne wskazanie okoliczności, które mają być stwierdzone przysięgą z ustaleniem samych wyrażeń i słów roty przysięgi. (S . N. 59-19).

116. Wnoszenie podań o dopuszczenie przysięgi, tudzież składanie przysięgi przez strony odbywa się trybem, przepisanym w artykułach 486—496, ze zmianami, wyłuszczonemi niżej w artykułach 116[1] i 116[2].

116[1]. Strony mogą wyrazić swoją zgodę na rozstrzygnięcie sprawy na zasadzie przysięgi, podpisując spisany

---

[1]) Porów. art. 1354-1356 k. cyw.
[2]) Porówn. art. 483 u. p. c.

w tym przedmiocie przez sędziego pokoju protokuł, w którym wymienia się szczegóły, przewidziane w artykule 487.

116². W wypadku, przewidzianym w poprzednim (116¹) artykule, rotę przysięgi układa sędzia pokoju.

117. Przysięgę przyjmuje się za dowód tego, na co złożona została; przysięga nie może być obalana żadnemi innemi dowodami.

118. Przysięga stron jest niedopuszczalna:

1) w sprawach o prawo własności do majątku nieruchomego;

2) w sprawach, w których uczestniczą nieletni i wogóle osoby, którym wzbronione jest dowolne rozrządzanie majątkiem;

3) co do okoliczności, mających związek z jakimkolwiek występkiem lub wykroczeniem;

4) w sprawach, związanych z interesem zarządów skarbowych, instytucji ziemskich i związków miejskich lub wiejskich;

5) w sprawach związków, stowarzyszeń i spółek;

6) celem obalenia wyraźnej osnowy aktów, nie zakwestjonowanych co do autentyczności.

DZIAŁ SZÓSTY.

Oględziny na miejscu i opinja biegłych.

119. Oględziny na miejscu z udziałem lub bez udziału biegłych zarządza się na żądanie jednej ze stron albo według uznania sędziego pokoju.

120. Oględzin dokonywa sam sędzia pokoju w obecności dwuch wiarogodnych świadków i stron, wezwanych ustnie albo przez wezwania.

Uwaga. Zastąpiona jest art. 2119 u. p. c., który dotyczy północnej Rosji.

Ulega uchyleniu wyrok, oparty na oględzinach, dokonanych nie przez sąd. (S. C. 953-75, 84-73, 488-71).

121. Nieprzybycie stron na oględziny nie wstrzymuje tych ostatnich, nieobecni zaś tracą prawo zaskarżenia czynności sędziego pokoju przy dokonaniu oględzin.

Nie są dopuszczone zarzuty przeciwko aktowi oględzin, podpisanemu bez zastrzeżeń. (S. C. 156-79).

122. Sędzia pokoju może na wniosek strony lub według własnego uznania [1]) zażądać opinji biegłych co do takiego przedmiotu, dla którego oceny lub zbadania potrzebne są specjalne wiadomości.

Sąd nie może odmówić zarządzenia ekspertyzy na tej tylko zasadzie, że biegli, zdaniem sądu, nie będą w możności wypowiedzenia opinji. (S. C. 693-74).

123. Biegłych w liczbie od jednego do trzech wybierają strony za zgodą obopólną, jeżeli zaś porozumienia niema, wyznacza ich sędzia pokoju. Ekscepcje biegłych dopuszczone są na tych samych zasadach, co i ekscepcje świadków.

Jeżeli strony nie dojdą do porozumienia, sąd może wyznaczyć biegłych z pośród osób wskazanych przez obie strony lub jedną z nich, gdy druga nie wskazała. (S. C. 4-79).

124. Z oględzin na miejscu i opinji biegłych spisuje się protokuł, który podpisuje sędzia pokoju, strony, świadkowie i biegli. Jeżeli która z pomienionych osób jest niepiśmienna, zaznacza się to w protokule.

a) Biegli składają swoją opinję bez przysięgi. (S. C. 993-73).
b) Biegłymi mogą być niepiśmienni. (S. C. 1061-75).

124¹. W przedmiocie trybu wzywania i przesłuchania biegłych, tudzież w przedmiocie odmowy z ich strony złożenia opinji oraz skutków niestawiennictwa stosuje się przepisy obowiązujące w stosunku do świadków [2]).

U w a g a. Grzywny za niestawienie się bez dostatecznego usprawiedliwienia wezwanych przez sędziów pokoju biegłych, tudzież za niezłożenie przez nich opinji w wyznaczonym terminie, przelewane są do funduszów, przeznaczonych na urządzenie aresztów dla skazanych przez sądy pokoju (por. art. 91 uw. 3).

---

[1]) Patrz art. 1 u. p. c. 10) art. 18 p. 1.
[2]) Patrz art. 91.

124². Biegli mają prawo do wynagrodzenia za trudy swoje i oderwanie od pracy w wysokości do dwudziestu pięciu rubli niezależnie od zwrotu wydatków na badanie i kosztów podróży z mocy art. 862 [1]). Wynagrodzenie to na wniosek biegłych, zgłoszony przed ukończeniem wyznaczonej na ten dzień sesji sądowej, wyznacza sędzia pokoju, uwzględniając przytem jakość pracy, wartość dni roboczych, odległość przejazdów, ilość zużytego czasu i inne ważne okoliczności. Nie są dopuszczone skargi biegłych na decyzje sędziego pokoju w przedmiocie wynagrodzenia.

124³. Wynagrodzenie biegłych początkowo pobiera się od tej strony, która żądała ekspertyzy, albo od każdej strony do połowy, jeżeli obie strony tego żądały, lub jeżeli ekspertyza zarządzona została według uznania sędziego pokoju [2]).

DZIAŁ SIÓDMY.

Przesłuchanie mieszkańców okolicznych.

124⁴. Dochodzenie drogą przesłuchania mieszkańców okolicznych odbywa się trybem, wyłuszczonym w artykułach 412—437.

TYTUŁ SZÓSTY.

Postępowanie incydentalne.

DZIAŁ PIERWSZY.

O zabezpieczeniu powództwa.

125. Uwzględnienie wniosków o zabezpieczenie powództwa zależy od sędziego pokoju; jeżeli jednak powód

---

[1]) W przedmiocie wynagr. biegłych patrz art. 24 i 27 przep. tym. o koszt. sąd., załącz. XX.

[2]) W przedmiocie zaliczek na koszta postępowania patrz art. 28 przep. tym. o kosz. sąd., zał. XX.

jednocześnie z wytoczeniem powództwa, opartego na obligu, sporządzonym lub zaświadczonym trybem przepisanym, albo na wekslu zaprotestowanym, żąda zabezpieczenia, — sędzia pokoju nie ma prawa odmówić mu tego. Jeżeli powództwo jest oparte na umowie najmu pracy w gospodarstwie wiejskiem, spisanej w książeczce robotniczej, sędzia pokoju również nie ma prawa odmówić zabezpieczenia powództwa w chwili jego wytoczenia [1]).

P. art. 1500.

126. Zabezpieczenie powództw, wytaczanych przed sędziami pokoju, następuje według przepisów, zawartych w księdze II niniejszej ustawy (art. 590—652[3]).

127. Sędzia pokoju mocen jest, na wniosek powoda, zażądać od pozwanego, który czasowo w okręgu sądu pokoju przebywa, aby w razie zaskarżenia wyroku złożył kaucję lub stawił porękę odpowiedzialnego mieszkańca miejscowego.

128. W razie niewykonania tego żądania sędzia pokoju mocen jest zarządzić zajęcie ruchomości pozwanego do wysokości zasądzonej od niego sumy.

DZIAŁ DRUGI.

O przypozwaniu i interwencji.

128[1]. Tak powodowi, jak i pozwanemu wolno nie później niż w dniu, wyznaczonym na stawienie się przed sędzią pokoju [2]), wnieść o przypozwanie trzeciego do toczącej się między nimi sprawy, przytem winni oni wskazać jego stan, imię, imię ojca, nazwisko i miejsce zamieszkania oraz wyłuszczyć zasady, dla których uważają go za zainteresowanego w sprawie. Jeżeli strona przeciwna nie opo-

---

[1]) Patrz odsył. do art. 62[1].

[2]) Dekret w przedmiocie zawieszenia biegu terminów i przedawnień. Patrz zał. XXV.

nuje lub jeżeli zarzuty jej sędzia pokoju uzna za nieusprawiedliwione, rozpoznanie sprawy odracza się, a przypozwanemu wysyła się wezwanie przed sąd.

Gdy się stawi, stosuje się do niego wszystkie przepisy, dotyczące stron. Jeżeli wezwany w terminie wyznaczonym się nie stawi i nie nadeśle wyjaśnienia pisemnego, sprawie nadaje się dalszy bieg bez jego udziału. W tym wypadku strona, która żądała przypozwania, może wnieść do sędziego pokoju o zabezpieczenie jej regresu przeciwko przypozwanemu.

Wniosek o przypozwanie może być zgłoszony na piśmie lub ustnie; w tym ostatnim wypadku winien być wciągnięty do protokułu. (S. C. 157-76, S. O. 68-81).

128². Trzeci, któremu może wyrządzić uszczerbek rozstrzygnięcie sprawy na korzyść jednej ze stron, na swój wniosek może być w ciągu całego toku postępowania przed sędzią pokoju dopuszczony do uczestnictwa w sprawie łącznie z powodem lub pozwanym, o czem zawiadamia się strony.

a) Interwencja skarbu państwa nie wpływa na pierwotną właściwość sądu. (S. C. 80-84, 143-82).

b) W sprawach, toczących się w sądach pokoju nie jest dopuszczona interwencja główna; art. 128² u. p. c. dotyczy tylko interwencji ubocznej. Interwenjent uboczny może tylko współdziałać ze stroną, z którą się łączy. (Orz. izby I-ej Sądu Najw. w spr. C. 1044-20, C. 591-21, O. S. P. 412-22).

128³. Uwzględnienie wniosków, wymienionych w artykułach 128¹ i 128², zależy od sędziego pokoju, którego decyzje w tym przedmiocie nie ulegają zaskarżeniu oddzielnie od apelacji. Trzeci, dopuszczony zgodnie z art. 128² do uczestnictwa w sprawie, korzysta z praw strony w procesie.

a) Interwenjent nie może popierać apelacji, którą założyła strona, i której następnie się zrzekła. (S. C. 99-96).

b) Interwenjent po stronie pozwanego nie może zgłaszać powództwa wzajemnego. (S. C. 36-81).

c) Interwencja dopuszczona być może do chwili ukończenia rozpraw. Nie dopuszcza się więc interwenjenta, gdy sąd przystąpił do narad i wydania wyroku, choćby ogłoszenie wyroku było z art. 702 u. p. c. odroczone. Możność interwencji wznowiona jest, jeżeli sąd uzna za konieczne wznowić rozprawy. (S. C. 114-05).

TYTUŁ SIÓDMY.

O wyroku.

129. Sędzia pokoju po wysłuchaniu stron rozważa wszystkie przytoczone w sprawie okoliczności, i, oceniwszy według sumienia moc i znaczenie dowodów, wydaje wyrok, który nie powinien być w sprzeczności z ustawą.

Sędzia pokoju nie może opierać wyroku wyłącznie na swojem przekonaniu, lecz obowiązany jest mieć na względzie przytoczone w toku postępowania okoliczności oraz ustawy, dotyczące prawa, będącego przedmiotem sporu. *(S. C. 30-87, 415-72).*

Patrz pod art. 339.

130. *Uchylono.*

131. Sędzia pokoju nie ma prawa wyrokować co do przedmiotów, o które nie zgłoszono roszczenia, ani zasądzać więcej niż strony żądały.

Patrz art. 706.

132. Sędzia pokoju nie porusza kwestji przedawnienia, jeżeli strony na nie się nie powołały.

Sąd nie podnosi kwestji przedawnienia, chociażby powód w skardze twierdził, iż do przedawnienia nie dopuścił, jeżeli pozwany przedawnieniem się nie broni. (S. C. 970-75, 26-91, 101-04).

Przepis z art. 132 i 706 u. p. c. stosuje się do wszelkich terminów wyznaczonych do wytoczenia powództwa. (S. C. 125-92, 339-74, 354-69, 776-68).

133. Wydając wyrok, sędzia pokoju skazuje stronę przegrywającą na zwrot kosztów postępowania stronie wygrywającej, jeżeli ta ostatnia tego zażąda [1]).

a) Zasądzenie kosztów bez żądania sprzeciwia się art. 133. (S. C. 300-75, 301-72, 131-71).

b) Po skasowaniu wyroku z tego powodu, 2-ga instancja przy powtórnem rozpoznaniu sprawy nie może zasądzać kosztów, choćby strona tego się domagała. (S. C. 300-75).

c) Pod kosztami rozumieć należy koszta postępowania i koszta prowadzenia sprawy. (S. C. 163-79, 740-69).

134. Uchylono.

---

[1]) Patrz art. 30, 31, 32, 33 przep. tym. o koszt. sąd., zał. XX, tudzież taksę adwok., zał. XXII.

135. Uchylono.

135[1]. Jeżeli w sprawie o dochody i straty sędzia pokoju uzna, iż powód ma prawo do wynagrodzenia, ale dojdzie do wniosku, że do ustalenia wysokości tegoż ze względu na jego charakter nie mogą być stosowane ogólne przepisy, dotyczące stwierdzenia powództwa dowodami, władny jest określić wysokość należności według swego uznania, opartego na sprawiedliwości w związku ze wszystkiemi okolicznościami sprawy.

136. Jeżeli strona przegrywająca nie posiada żadnych gotowych środków na uiszczenie zasądzonej wyrokiem sumy pieniężnej, sędzia pokoju może zapłatę rozłożyć na określone raty przy uwzględnieniu wysokości należności tudzież możności dłużnika, na dowód czego, na żądanie stron, wystawia im zaświadczenie. Nie jest dopuszczone rozkładanie na raty należności z wekslu zaprotestowanego.

137. Jeżeli dłużnik, któremu z mocy poprzedniego (136) artykułu udzielono zwłoki, nie będzie punktualnym w uiszczeniu, sędzia pokoju, na żądanie powoda, zarządza niezwłoczną egzekucję całej zasądzonej sumy.

138. W sprawach, rozstrzyganych przez sędziego pokoju, tymczasowe wykonanie wyroku zarządza się li tylko na żądanie strony, przytem jedynie w wypadkach następujących [1]):

1) gdy zasądzono należność z aktu wieczystego [2]), notarjalnego lub zaświadczonego trybem przepisanym, albo z wekslu zaprotestowanego, co do którego autentyczności nie zgłoszono zarzutów, albo z aktu prywatnego, uznanego przez stronę, przeciwko której był produkowany, jak również, gdy należność zasądzono na zasadzie przyznania przez pozwanego roszczeń powodowych;

---

[1]) Por. art. 8 zał. IV. 2.
[2]) W oryginale „kriepostny".

2) gdy wskutek upływu terminu najmu biorący w najem z mocy wyroku obowiązany jest opuścić lub zwrócić będące przedmiotem najmu mienie, albo gdy z mocy wyroku nakazano oddanie mienia, pozostającego w posiadaniu nieprawnem;

3) gdy w sporze, wynikłym z najmu pracy, zobowiązano wyrokiem najmującego do zwolnienia pracownika, będącego u niego w służbie lub zajętego u niego pracą, albo pracownikowi przyznano prawo do porzucenia służby, albo gdy od najmującego zasądzono sługom domowym lub robotnikom należność za służbę lub pracę;

4) gdy ze względu na specjalne okoliczności sprawy zwłoka w wykonaniu wyroku może spowodować znaczny uszczerbek stronie, na której korzyść zapadł wyrok, albo samo wykonanie może się stać niemożliwem;

5) gdy zasądzono należność na zasadzie specjalnych przepisów o odszkodowaniu robotników i pracowników, poszkodowanych wskutek wypadków nieszczęśliwych, tudzież ich rodzin;

6) gdy *zasądzono należność na zasadzie ustawy* o ubezpieczeniu robotników od nieszczęśliwych wypadków. (Ust. Przem. art. 372—491, *wyd. 1913 r.*).

7) gdy zasądzono należność na zasadzie ustawy o odszkodowaniu pracowników, majstrów i robotników dróg żelaznych, otwartych do ogólnego użytku, którzy zostali poszkodowani wskutek nieszczęśliwych wypadków, tudzież ich rodzin. (Ust. Dr. Kom., art. 575, uw. 23, aneks według dalsz. ciągu z ustawy z 28 czerwca 1912 r.) [1]).

138¹. Tymczasowe wykonanie może być zarządzone na żądanie strony i w innych oprócz wymienionych w poprzednim (138) artykule wypadkach, lecz tylko wówczas, gdy wydano wyrok: 1) zaocznie albo 2) choć nie zaocznie, ale wskutek opozycji, założonej przez pozwanego od pierwszego zaocznego wyroku, w którym dopuszczono tymczasowe wykonanie.

---

[1]) Patrz równ. art. 1345[10] i 1345[11].

138². Gdy wyrokowi dodano rygor tymczasowego wykonania na zasadzie punktu 2 artykułu 138¹, dokonane z mocy pierwszego wyroku zaocznego czynności pozostają w mocy w tym zakresie, w jakim wyrok ten potwierdzony jest następnym wyrokiem sędziego.

138³. W wypadkach, przewidzianych w punktach 1—3 i 5—7 artykułu 138 i w artykule 138¹, od sędziego zależy dopuszczenie tymczasowego wykonania wyroku bez żądania zabezpieczenia lub za zabezpieczeniem ze strony tego, kto żąda wykonania. Tymczasowe wykonanie wyroku na zasadzie punktu 4 artykułu 138 zarządza się li tylko za należytem zabezpieczeniem ze strony petenta na wypadek zmiany wyroku sędziego pokoju przez zjazd sędziów pokoju [1]).

Zabezpieczenie to może polegać na wstrzymaniu wydania powodowi albo sprzedaży zajętego lub opisanego mienia, albo wydania powodowi sum, które już zostały lub mają być wyegzekwowane od pozwanego. Wstrzymanie takiego wydania lub sprzedaży jest obowiązkowe, gdy zabezpieczenie żądane jest przy wykonaniu wyroku zaocznego (art. 138¹).

Patrz art. 738.

139. Po wydaniu wyroku sędzia pokoju spisuje go w streszczeniu i niezwłocznie ogłasza stronom w przytomności wszystkich osób obecnych.

W sprawach zawiłych ogłoszenie wyroku może być odroczone najdalej do trzech dni.

Sentencję wyroku sędzia pokoju winien pisać własnoręcznie. (S. O. 6-83).

139¹. Po ogłoszeniu wyroku sędzia pokoju nie ma prawa ani uchylić ani zmienić wydanego przez siebie wyroku.

Sąd ma prawo zmienić sentencję, już podpisaną, ale jeszcze *nie ogłoszoną*. (S. C. 73-99, 55-76), po ogłoszeniu zaś może w wyroku sprostować oczywiste pomyłki, które się wkradły do sentencji. (S. C. 69-85, 126-76).

---

[1]) Sąd okręgowy.

140. Sędzia pokoju, ogłaszając wyrok, obowiązany jest wyjaśnić stronom, że mają prawo odwołać się do zjazdu sędziów pokoju [1]) i w jakim terminie, nadto winien wyjaśnić, że wydany wyrok stanie się prawomocnym, jeżeli z terminu tego nie skorzystają.

a) Art. 140 dotyczy tylko sędziego pokoju, a nie drugiej instancji. (S. C. 263-70).

b) Mylne poinformowanie stron o trybie zaskarżenia może być powodem do przywrócenia terminu apelacyjnego, ale nie zmienia samego terminu. (S. C. 349-71).

141. Sędzia pokoju obowiązany jest wyłożyć wyrok w redakcji ostatecznej najdalej w ciągu dni siedmiu po ogłoszeniu.

Termin apelacyjny biegnie od daty ogłoszenia, a nie od daty redakcji ostatecznej. (S. C. 725-74, 577-71, 225-68).

142. Wyrok sędziego pokoju w redakcji ostatecznej winien zawierać:

1) datę wydania wyroku;
2) stan, imiona, nazwiska lub przezwiska stron;
3) przytoczenie żądań stron;
4) treść wyroku z przytoczeniem okoliczności i motywów, na których jest oparty, tudzież ustaw lub zwyczajów, któremi się sędzia kierował;
5) określenie wysokości kosztów postępowania, które zasądzono stronie wygrywającej;
6) wskazanie, czy wyrok ulega tymczasowemu wykonaniu;
7) podpis sędziego pokoju.

Patrz art. 711 u. p. c.

143. Uchylono.

144. Sędzia pokoju obowiązany jest wydać odpis wyroku najpóźniej dnia trzeciego po zgłoszeniu takiego żądania.

a) Nieuzasadniona odmowa wydania odpisu upoważnia do żądania przywrócenia terminu apelacyjnego. (S. C. 39-80).

b) W sądzie pokoju obowiązuje również art. 715. (S. C. 254-72, 950-69).

---

[1]) Sądu Okręgowego.

TYTUŁ ÓSMY.

O wyroku zaocznym i protokułach.

DZIAŁ PIERWSZY.

O wyroku zaocznym i opozycji.

145. W razie nieprzybycia pozwanego w terminie wyznaczonym i niezłożenia przez niego wyjaśnienia sprawy na piśmie (art. 145[1]), sędzia pokoju na żądanie powoda wydaje wyrok zaoczny, a w razie nieprzybycia powoda, który nie żądał rozpoznania sprawy w jego nieobecności (art. 145[2]), umarza postępowanie i na wniosek pozwanego skazuje powoda na zapłacenie kosztów sądowych i wynagrodzenie strat, zrządzonych pozwanemu wskutek wezwania przed sąd, albo na wniosek pozwanego wydaje wyrok na zasadach ogólnych, zarządzając sprawdzenie dowodów lub inną czynność przedwstępną. W razie umorzenia postępowania powód nie jest pozbawiony możności wznowienia sprawy drogą zgłoszenia ponownej skargi powodowej. W tym wypadku umorzone postępowanie nie przerywa przedawnienia.

145[1]. Zamiast stawania osobiście lub przez pełnomocnika pozwany może złożyć wyjaśnienie na piśmie i wnieść o doręczenie mu odpisu sentencji wyroku, który zapadnie. Pisemne wyjaśnienie pozwanego przy rozpoznawaniu sprawy udziela się powodowi, wydany zaś wyrok nie będzie uważany za zaoczny. Sędzia jednak może zażądać, o ile okoliczności sprawy wymagają ustnych wyjaśnień pozwanego, aby się stawił osobiście lub przez pełnomocnika.

145[2]. Powód może wnieść do sędziego pokoju o rozpoznanie sprawy w jego nieobecności i o doręczenie mu odpisu sentencji wyroku, który zapadnie. Sędzia jednak może zażądać, jeżeli okoliczności sprawy wymagają ustnych wyjaśnień powoda, aby się stawił osobiście lub przez pełnomocnika. W razie niewykonania przez powoda tego żą-

dania, sędzia umarza postępowanie, chyba że pozwany zażąda wydania wyroku (art. 145).

a) art. 145^2 ma zastosowanie tylko przy postępowaniu w pierwszej instancji, a nie w apelacyjnej. (S. N. 7-18).

b) Doręczenie odpisu nie jest podstawą do obliczenia terminu apelacyjnego. (S. C. 64-93).

145^3. Jeżeli nie stawią się obie strony i żadna z nich nie żądała rozpoznania sprawy w jej nieobecności (art. 145^1 i 145^2), sprawę skreśla się z wokandy; tylko na żądanie jednej lub drugiej strony może być ponownie wyznaczony termin rozpoznania tej sprawy.

146. Wyrokiem zaocznym sędzia pokoju zasądza te roszczenia powoda, które przezeń zostały udowodnione.

147. Jeżeli do wiadomości sędziego pokoju jakąkolwiek drogą w dniu sesji dojdzie, *że przyczyną nieprzybycia* powoda lub pozwanego były jakiekolwiek nieprzezwyciężone przeszkody, albo że wezwanie nie było doręczone pozwanemu w czasie właściwym, sędzia odracza rozpoznanie sprawy, wyznacza stronom nowy termin do stawienia się i oznajmia o tem stawającemu ustnie, a niestawającego zawiadamia, posyłając mu wezwanie. Nadto powody odroczenia winny być wyłuszczone w protokule.

148. Przed wydaniem wyroku zaocznego sędzia, o ile uzna za konieczne, może zarządzić przesłuchanie świadków, na których się powołano, oględziny na miejscu albo wysłuchanie opinji biegłych. Przeciwko takiemu zarządzeniu opozycja nie jest dozwolona, może ono być zaskarżone li tylko przy apelacji od wyroku merytorycznego.

149. Pozwany, który nie dopilnował wyznaczonego terminu, lecz stawił się przed sądem przed wydaniem wyroku merytorycznego, dopuszczony będzie do wyjaśnień ustnych. Wydany następnie wyrok nie uważa się za zaoczny.

Patrz art. 693.

149^1. Poza wypadkami, wymienionemi w art. 145^1 i 149, wydany pod nieobecność pozwanego przez sędziego

pokoju wyrok nie jest zaocznym: 1) jeżeli pozwany osobiście lub przez pełnomocnika miał jakikolwiek udział w postępowaniu, i 2) jeżeli pozwany podczas rozpoznawania sprawy był w sali posiedzeń, ale nie udzielił wyjaśnień w sprawie, pomimo żądania sędziego pokoju.

150. Odpis wyroku zaocznego doręcza się pozwanemu przy zawiadomieniu.

a) Odpis wyroku zaocznego winien być doręczony pozwanemu z urzędu bez szczególnych zabiegów ze strony powoda. (S. C. 108-82).

b) Winien być doręczony nawet w razie oddalenia powództwa. (S. C. 53-97).

c) Przy doręczeniu należy zachować tryb, przewidziany w art. 62—65. (S. C. 108-82, 24-72, S. O. 16-84).

150[1]. Jeżeli w procesie uczestniczy kilku pozwanych, z pośród których jedni się stawili, a inni nie, wydany przez sąd wyrok nie jest zaocznym. Wyrok ten jednak jest zaocznym w stosunku do tych z pośród nie stawających pozwanych, którzy byli wezwani przez obwieszczenia publiczne.

W wezwaniach należy zaznaczyć udział kilku pozwanych, niezachowanie tego przepisu może być powodem do przywrócenia terminu apelacyjnego. (S. C. 19-02).

151. W ciągu dwuch tygodni od daty doręczenia odpisu wyroku zaocznego pozwany ma prawo zwrócić się do sędziego pokoju z żądaniem wezwania powoda i ponownego rozpoznania sprawy [1]).

a) Doliczyć należy termin na odległość. (S. C. 51-09).

b) Zgłoszenie opozycji przez jednego z solidarnych pozwanych osiąga skutki i w stosunku do pozostałych. (S. C. 11-95, 66-94, 57-88).

c) Nie ma prawa do opozycji pozwany, na którego korzyść zapadł wyrok, chociażby wraz z opozycją zgłaszał powództwo wzajemne. (S. C. 884-75).

152. Po przyjęciu opozycji sędzia pokoju niezwłocznie wyznacza termin rozpoznania sprawy i zawiadamia o tem strony. Po ponownem rozpoznaniu sprawy sędzia

---

[1]) W przedmiocie zawieszenia terminów patrz załącz. XXV.

pokoju wydaje wyrok, wskutek zapadnięcia którego poprzedni wyrok traci moc.

152[1]. Pozwany zarówno przy zgłoszeniu opozycji, jak i później, dopóki nie będzie wydany przez sędziego pokoju nowy wyrok, może wnieść o zawieszenie tymczasowego wykonania wyroku zaocznego. Wniosek ten winien być rozstrzygnięty najpóźniej w ciągu trzech dni od daty zgłoszenia. Sędzia mocen jest, zawieszając wykonanie, przedsięwziąć środki celem zabezpieczenia powództwa.

153. Gdy powtórnie pozwany się nie stawi, wydany będzie na wniosek powoda powtórny wyrok zaoczny, przeciwko któremu niema opozycji.

a) Po wydaniu powtórnego wyroku, wyrok zaoczny pierwszy traci moc w całości, choćby opozycja dotyczyła części jego. (S. C. 65-89).

b) Rozpoznając sprawę powtórnie, sąd wydaje nowy wyrok, nie może więc zatwierdzać poprzedniego wyroku. (S. C. 12-74, 501-74, 804-71).

154. Zarówno powód, jak i pozwany mogą założyć apelację od wyroku zaocznego.

155. Termin na założenie apelacji od pierwszego wyroku zaocznego, tak dla powoda, jak i dla pozwanego, biegnie albo od daty faktycznego doręczenia pozwanemu wyciągu z wyroku zaocznego, albo od daty doręczenia pozwanemu nakazu egzekucyjnego w zależności od tego, co pierwej nastąpiło. Do tego terminu dolicza się termin na odległość. Jeżeli na skutek opozycji przeciwko wyrokowi zaocznemu, wydano wyrok ponowny, termin na zaskarżenie tego ostatniego oblicza się według zasad ogólnych od daty ogłoszenia wyroku.

a) Termin apelacyjny biegnie od daty doręczenia pozwanemu wyroku zaocznego, chociażby w całości powództwo było oddalone. (S. C. 53-97).

b) Jeżeli powód założył apelację, a pozwany opozycję, rozpoznaniu ulega opozycja. (S. C. 65-89).

155[1]. W sprawie, opartej na umowie najmu robotnika wiejskiego, zawartej w książeczce robotniczej [1]), powód,

---

[1]) Patrz odsyłacz do art. 62[1].

na którego korzyść wydany był wyrok zaoczny (art. 145), może nie stawać do powtórnego z opozycji pozwanego rozpoznawania sprawy. Gdyby ponowny wyrok zapadł nie na korzyść powoda, ten ostatni może założyć od tego wyroku skargę apelacyjną.

DZIAŁ DRUGI.

O protokułach posiedzeń sądowych [1]).

155[2]. Sędzia pokoju lub z jego polecenia sekretarz sporządza w każdej sprawie albo jeden ogólny protokuł, albo oddzielne protokuły z poszczególnych czynności sądowych, dotyczących sprawy.

155[3]. Do protokułu winny być wciągnięte wszystkie istotne okoliczności, jako to:

1) ustnie zgłoszona skarga powodowa tudzież ustne oświadczenie o wyznaczeniu pełnomocnika, o przypozwaniu lub o interwencji;

2) wezwanie stron, świadków i biegłych, nieprzybycie ich i skutki tegoż;

3) powołane ustnie lub złożone przez strony dowody, wyłączenia i ekscepcje świadków i biegłych, zaprzysiężenie ich, treść ich zeznań, złożone przed sądem przez strony przyznanie, zmiana pierwotnych roszczeń, oględziny, oszacowania i opinja biegłych;

4) zgłoszenie zarzutu fałszu i wydane w tym przedmiocie decyzje;

5) wnioski i decyzje w przedmiocie zabezpieczenia powództwa;

6) pojednanie stron i warunki układu pojednawczego;

7) wyrok, wydany w sprawie, i stwierdzenie, iż przepis, wyłuszczony w art. 139, został zachowany;

8) zgłoszone przez strony powody do wyłączenia sędziego pokoju i wydane w tej materji decyzje;

---

[1]) Patrz również art. 149 i 153 instr. ogól., zał. XV.

9) skierowanie wyroku do umorzenia [1]);
10) zawieszenie lub umorzenie postępowania i
11) ustnie zgłoszone opozycje i skargi (art. 68¹).

155⁴. Strona, która nie żądała zapisania w protokule przyznania, złożonego przez przeciwnika, nie ma prawa powoływać się na nie w następstwie, jeżeli ono do protokułu nie zostało wciągnięte.

155⁵. Protokuł spisuje się na posiedzeniu lub niezwłocznie po dokonaniu czynności, której dotyczy; podpisuje go sędzia pokoju, a nadto parafuje swoim podpisem sekretarz, jeżeli on go spisywał. Bezpośrednio po spisaniu protokułu uczestniczące w sprawie osoby, świadkowie i biegli, jeżeli są piśmienni, podpisują te części ogólnego protokułu lub te poszczególne protokuły, w których ich czynności albo wyjaśnienia są zapisane. Strony mogą zarzucać niedokładność protokułu co do przebiegu czynności sądowych lub co do ich oświadczeń i żądań. Zarzuty te wciągane są do protokułu poniżej podpisu sędziego pokoju. W przedmiocie zarzutów po ich rozważeniu opinjuje sędzia i opinję swoją podpisuje.

TYTUŁ DZIEWIĄTY.

O wykonaniu wyroków sędziego pokoju.

156. Wyrok staje się prawomocnym:
1) gdy w terminie przepisanym strony nie założyły skargi apelacyjnej;
2) gdy wyrok wydany został przez sędziego pokoju zaocznie i w terminie przepisanym nie zgłoszono przeciwko niemu opozycji ani nie założono apelacji [2]).

Jeżeli powód założył apelację, a pozwany opozycję, rozpoznaniu ulega opozycja. (S. C. 65-89).

---

[1]) W oryginale: „obraszczenje rieszenja k ispołnieniu".
[2]) Apelacja nie służy w sprawach, w których suma sporu nie przenosi 5.000 mar. pol., z wyjątkiem spraw o należność za pracę lub służbę. (Art. 3 przep. przech. do u. p. c., zał. IX).

157. Z wyroku prawomocnego lub ulegającego tymczasowemu wykonaniu sędzia pokoju na żądanie strony wydaje jej tytuł wykonawczy [1]).

U w a g a. Z powództwa robotnika o rozwiązanie umowy najmu, zawartej w książeczce robotniczej [2]), tymczasowe wykonanie wyroku, wydanego na jego korzyść, mieści w sobie obowiązek pracodawcy zwrotu robotnikowi dowodu osobistego i książeczki robotniczej. Gdy pracodawca ich nie zwraca, sędzia pokoju wystawia robotnikowi zaświadczenie na otrzymanie nowego dowodu osobistego i książeczki robotniczej.

a) Patrz art. 926—932.

b) W razie zaskarżenia części wyroku I-ej instancji, pozostała część tego wyroku może być wykonana, jeżeli podział jest możliwy. (S. C. 832-75).

c) Sąd obowiązany jest na żądanie przesłać tytuł wykonawczy. (S. C. 29-85).

d) Wyrok nie może być wykonywany na zasadzie odpisu. (S. O. 13-88).

e) W tytule wykonawczym winna być umieszczona sentencja wyroku dosłownie. (S. O. 58-78).

158. Wyroki sędziego pokoju wykonywane są albo przez miejscowe władze policyjne, albo przez gminną lub wiejską zwierzchność, albo przez komorników sądowych, urzędujących przy zjeździe sędziów pokoju [3]). Wszystkie te osoby w zakresie wykonania wyroku podległe są sędziemu pokoju.

P. art. 1503.

159. Wyroki i decyzje, wydane przez sędziów pokoju, wykonywane są według przepisów, zawartych w księdze II ustawy niniejszej.

---

[1]) Patrz art. 131 instr. ogól., zał. XV, tudzież odsył. do art. 1 pod punk. 15 art. 10.

[2]) Patrz odsyłacz do art. 62^1.

[3]) Przy sądzie okręgowym, p. art. 1 i 2 dekretu z 22. II. 1918 r., D. Pr. 5-10-1918; por. art. 11 przep. tym. o urządz. sąd., zał. VIII, art. 42 przep. przech. do u. p. c., zał. IX. W ustawie z 24. VII. 1919 r. (Dz. Pr. 61-363-1919) o policji państwowej zakres kompetencji policji nie obejmuje wykonywania wyroków sądów cywiln.

Uwaga 1. Przepisy, wyłuszczone w artykułach 1222^{1}—1222^{20}, stosuje się również w sprawach, toczących się przed sądami pokoju, z zachowaniem przepisów, dotyczących wezwań i wyłuszczonych w artykułach 58, 59 i 61—66.

Uwaga 2. Przepisy, wyłuszczone w artykułach 967^{1}—967^{14}, stosuje się również w sprawach, toczących się przed sądami pokoju, z tą jednak zmianą, że adwokaci przysięgli tylko za ich zgodą mogą być mianowani obrońcami przy wykonywaniu wyroków sądowych i klauzuli egzekucyjnej, nadanej aktom, przeciwko pozwanym, których miejsce zamieszkania nie jest znane.

P. art. 1503.

160. Wszelkie spory, z wykonania wyroku wynikające, tudzież skargi na powolność wykonania [1]) rozstrzyga sędzia pokoju, w którego okręgu wykonanie ma miejsce.

Sędzia pokoju rozstrzyga spory w trybie kontradyktoryjnym (S. C. 558-72).

161. Powstałe przy wykonaniu wątpliwości w przedmiocie wykładni wyroku rozstrzyga sędzia pokoju, który wyrok wydał.

a) Wykładnia wyroku należy do sądu niezależnie od jego składu. (S. C. 125-67).

b) W tym przedmiocie kasacja nie jest dopuszczona. (S. C. 6-83, 210-75).

c) Postępowanie w przedmiocie wykładni wyroku może być wszczęte li tylko na wniosek strony zainteresowanej. (S. C. 98-07).

TYTUŁ DZIESIĄTY.

O przymusowem wykonaniu aktów.

161^{1}. Przymusowemu wykonaniu ulegają:

---

[1]) Dekret z 22 lutego 1918 r. (D. Pr. 5-10-1918). Art. 24. Skargi na niewłaściwe zachowanie się komornika lub powolne załatwianie czynności zainteresowana strona podaje do prezesa sądu okręgowego, który, o ile skarga okaże się słuszną, komunikuje o powyższem ministrowi sprawiedliwości.

1) akty wieczyste [1]), notarjalne i zarejestrowane według przepisów ustawy notarjalnej (art. 146 i 147) w przedmiocie uiszczenia pieniędzy albo zwrotu rzeczy lub innego majątku ruchomego, jeżeli wykonanie wymienionych w tych aktach zobowiązań nie jest w samym akcie uzależnione od wykonania warunków, których nastąpienie winno być uprzednio przez powoda udowodnione; 2) tymże trybem sporządzone lub zarejestrowane umowy najmu majątku nieruchomego, o ile dotyczą zobowiązania biorącego w najem do opuszczenia lub zwrotu wskutek ekspiracji terminu majątku, będącego przedmiotem najmu, tudzież o ile dotyczą zobowiązania do uiszczania ceny najmu; 3) weksle zaprotestowane i 4) układy pojednawcze, zaświadczone według specjalnych przepisów o odszkodowaniu robotników i pracowników, poszkodowanych wskutek wypadków nieszczęśliwych, tudzież ich rodzin [2]).

P. art. 1645[1] i 1510[3].

161[2]. Wymienione w art. 161[1] akty nie ulegają przymusowemu wykonaniu: 1) jeżeli wykonanie to skierowane jest przeciwko zarządowi skarbowemu i 2) jeżeli zawarte w akcie zobowiązanie umorzone jest wskutek przedawnienia, którego nastąpienie z treści samego aktu jest oczywiste.

161[3]. Przymusowego wykonania aktu żądać ma prawo:

1) ten, na czyje imię akt był wystawiony;
2) ten, komu akt przekazano drogą cesji, spisanej

---

[1]) „Kriepostnyje".

[2]) Ustawa z 23. III. 1922 r. (D. U. 27-217—1922) o państw. banku odbudowy, art. 10: Jeżeli objekt, na którym ma być zabezpieczona pożyczka, nie ma własnej hipoteki, ma ona być zabezpieczona aż do chwili zaprowadzenia hipoteki zakazem sprzedaży odnośnych nieruchomości, wynikającym z aktu notarjalnego, opatrzonego rygorem natychmiastowego wykonania. Wypis takiego aktu należy z urzędu przesłać właściwemu sędziemu celem zastrzeżenia w hipotece, względnie starszemu notarjuszowi.

Por. równ. art. 31 ust. z 2. VI. 1903 r. o odszkodowaniu robot. i pracown. tudzież ich rodzin.

na samym akcie i zarejestrowanej, lub na mocy oddzielnego aktu wieczystego, notarjalnego albo zarejestrowanego;

3) spadkobierca pomienionych osób, jeżeli prawa spadkowe stwierdzone są testamentem, zatwierdzonym do wykonania, albo decyzją sądu, na ustalenie praw do spadku zapadłą;

4) poręczyciel, gdy zapłacił za dłużnika z wyroku sądowego lub z klauzuli egzekucyjnej, albo gdy dokonanie uiszczenia stwierdza pokwitowaniem na akcie albo pokwitowaniem oddzielnem, zarejestrowanemi trybem przepisanym;

5) co do umów najmu majątku nieruchomego (art. 161¹, p. 2) — nabywca tegoż majątku, jeżeli jego prawa udowodnione są aktem wieczystym lub nadawczym, albo wymienionemi w punkcie 3 artykułu niniejszego dokumentami, stwierdzającemi przejście majątku drogą spadkobrania, i

6) z weksli zaprotestowanych — posiadacz wekslu, w którego imieniu weksel był zaprotestowany, jak również indosant, poręczyciel i wyręczyciel [1]), którzy uiścili należność z wekslu i wykonywują regres. (Ust. weksl., wyd. 1903 r., art. 23, 53, 59, 64, 66, 103, 104, 109 i 110) [2]).

P. art. 1510⁴.

161⁴. Przymusowe wykonanie aktu jest dozwolone:

1) przeciwko temu, w czyjem imieniu akt był wystawiony, a z wekslu zaprotestowanego — przeciwko wszystkim, którzy są z niego zobowiązani;

2) przeciwko poręczycielowi na termin [3]), jeżeli poręczenie wystawiono na samym akcie przy jego sporządzeniu lub zarejestrowaniu, albo wystawiono je później na samym akcie i zarejestrowano. (Ust. cyw., wyd. 1900 r., art. 1560), i jeżeli nadto wniosek o przymusowe wykonanie

---

[1]) „Pośrednik".

[2]) Porówn. art. 1510¹ i 1510³ u. p. c.

[3]) Poręczenie na termin odpowiada pojęciu odpowiedzialności solidarnej z ograniczeniem terminu odpowiedzialności.

zgłoszono nie później niż w ciągu miesiąca od nastąpienia terminu zobowiązania;

3) przeciwko temu, do kogo przeszło prawo użytkowania majątku z umowy najmu (art. 161¹, p. 2), jeżeli przejście to stwierdzone jest cesją, spisaną na umowie i zarejestrowaną, albo oddzielnym aktem wieczystym, notarjalnym lub zarejestrowanym; i

4) przeciwko spadkobiercom dłużnika, jeżeli przyjęcie przez nich spadku udowodnione jest decyzją sądu, na ustalenie praw do spadku zapadłą, albo testamentem, zatwierdzonym do wykonania [1]).

P. art. 1510².

161⁵. W podaniu o przymusowe wykonanie aktów w przedmiocie uiszczenia pieniędzy winny być wyraźnie określone: poszukiwany na mocy aktu kapitał tudzież przypadające kara umowna i procenty, umówione i prawne, a co do weksli — również koszty, wywołane protestem i ustawowa prowizja. (Ust. weksl., wyd. 1903 r., art. 45, 53, 102 i 103).

161⁶. Do podania wierzyciel winien dołączyć akt, któremu ma być dodana klauzula egzekucyjna, i uiścić wpis sądowy w wysokości połowy wpisu, określonego w artykule 200² oraz opłatę arkuszową, a w sprawach wekslowych dołączony być winien również akt protestu [2]).

161⁷. Z podaniami o przymusowe wykonanie należy się zwracać: z zobowiązań, których przedmiotem jest uiszczenie pieniędzy lub zwrot rzeczy i majątku ruchomego,— do sędziego pokoju według miejsca zamieszkania lub czasowego pobytu pozwanego, albo według miejsca wykonania czynności egzekucyjnych, z zobowiązań zaś, zabezpieczonych majątkiem nieruchomym [3]), i z zobowiązań, któ-

---

[1]) Patrz art. 19 przep. przech. do u. p. c., zał. IX. Patrz równ. art. 1510¹—1510³ u. p. c.

[2]) W przedmiocie wpisu i opłat patrz art. 1, 8, 9, 14, 18 i 20 przep. tym. o koszt. sąd., zał. XX.

[3]) „Po zakładnym kriepostiam".

rych przedmiotem jest opuszczenie lub zwrot majątku nieruchomego, wypuszczonego w najem, — według miejsca położenia nieruchomości [1]).

161[8]. Gdy sędzia pokoju uzna, że wniosek petenta ulega uwzględnieniu w trybie klauzuli egzekucyjnej, nie wzywając pozwanego, wydaje w tym przedmiocie dekretację na samym akcie, a w braku miejsca na doszytym do niego arkuszu w ten jednak sposób, aby początek dekretacji wypadł na akcie. Dekretacja winna zawierać; 1) datę jej wydania, 2) stan, imiona i nazwiska lub przezwiska wierzyciela i pozwanego, 3) *datę wystawienia aktu i jego rodzaj*, 4) wyszczególnienie, co mianowicie ma być wykonane w drodze przymusowej, 5) wysokość zasądzonych od pozwanego kosztów sądowych oraz kosztów prowadzenia sprawy według art. 161[22], i 6) podpis i pieczęć sędziego pokoju.

161[9]. W razie oddalenia wniosku o wykonanie przymusowe sędzia pokoju zwraca petentowi akt z adnotacją co do przyczyn oddalenia, tudzież inne złożone dokumenty, wpis sądowy i opłaty [2]).

161[10]. Akt, któremu nadano klauzulę egzekucyjną, na żądanie wierzyciela ulega wykonaniu przymusowemu według przepisów, obowiązujących przy wykonaniu wyroków, z tą różnicą, że: 1) przy doręczeniu pozwanemu nakazu egzekucyjnego doręcza mu się także odpis aktu, ulegającego wykonaniu, i odpis wydanej dekretacji, które to odpisy w tym celu składa wierzyciel wykonawcy wyroku, 2) pozwanemu wyznacza się na dobrowolne wykonanie termin trzydniowy od daty doręczenia nakazu egzekucyjnego, i 3) wykonanie aktu całkowite lub częściowe wykonawca zaznacza na samym akcie, przytem po otrzymaniu całkowitego zaspokojenia doręcza akt pozwanemu, a w razie częściowego uiszczenia wydaje mu pokwitowanie; gdy akt dotyczy najmu majątku, zwraca go wierzycielowi.

---

[1]) Patrz art. 18 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.
[2]) Patrz art. 14 i 18 przep. tym. o koszt. sąd., zał. XX.

161[11]. Jeżeli pozwany uważa roszczenia wierzyciela za niesłuszne, może na zasadzie ogólnych przepisów, dotyczących właściwości sądu według wartości powództwa, celem obalenia istoty roszczeń wierzyciela wytoczyć przeciwko niemu powództwo w terminie sześciomiesięcznym od daty doręczenia pozwanemu odpisu aktu, któremu nadano klauzulę egzekucyjną. W ciągu pierwszego miesiąca, a jeżeli przymusowe wykonanie nie jest jeszcze ukończone, do czasu zupełnego jego ukończenia, powództwo to może być wytoczone bądź według miejsca zamieszkania wierzyciela, bądź według wykonania czynności egzekucyjnych, po tym zaś terminie — tylko według miejsca zamieszkania wierzyciela [1]). Jednocześnie wytaczający powództwo ma prawo żądać zawieszenia wykonania przymusowego, albo zabezpieczenia powództwa, jeżeli wierzyciel w tym trybie już został zaspokojony.

161[12]. Uchylono [2]).

161[13]. Wyegzekwowaną w trybie wykonania przymusowego sumę albo rzeczy lub inny majątek, z których pozwany został wyzuty, wydaje się wierzycielowi dopiero po upływie dni siedmiu, o ile nie zapadnie decyzja właściwego sądu, nakazująca zawieszenie egzekucji lub zabezpieczenie powództwa.

161[14]. Na zarządzenia sędziego pokoju w przedmiocie podań o wykonanie przymusowe mogą być zakładane przez wierzyciela do właściwego według miejsca nadania klauzuli egzekucyjnej zjazdu sędziów pokoju [3]) skargi incydentalne co do tych wszystkich jego roszczeń, które nie zostały uwzględnione [4]).

---

[1]) W przedmiocie zawieszenia biegu terminów patrz zał. XXV.

[2]) Patrz art. 1 i 8 przep. tymcz. o koszt. sąd., zał. XX.

[3]) Sądu Okręgowego.

[4]) W przedmiocie opłat od skarg incydentalnych patrz art. 9 przep. tymcz. o koszt. sąd., zał. XX.

161^{15}. Wymienione w art. 161^{14} skargi winny być zakładane w terminie siedmiodniowym od daty zwrotu wierzycielowi złożonego przez niego aktu (art. 161^{8} i 161^{9}).

161^{16}. Oprócz wypadku, przytoczonego w art. 161^{11}, pozwany może w ciągu dni siedmiu od daty doręczenia pierwszego nakazu egzekucyjnego zwrócić się do sędziego pokoju według miejsca wykonania czynności egzekucyjnych z wnioskiem o zawieszenie przymusowego wykonania aktu, które zostało dopuszczone. Po rozważeniu zgłoszonych przez pozwanego zarzutów przeciwko roszczeniom wierzyciela sędzia pokoju wniosek powyższy rozstrzyga niezwłocznie, a w każdym razie najpóźniej w ciągu dni trzech od daty złożenia tegoż.

161^{17}. Wniosek o zawieszenie wykonania może być złożony sędziemu pokoju za pośrednictwem komornika sądowego, który niezwłocznie przesyła go według kompetencji.

161^{18}. Złożenie przez pozwanego wniosku, o którym jest mowa w art. 161^{16}, aż do czasu rozstrzygnięcia go wstrzymuje wydanie wierzycielowi pieniędzy, należących do pozwanego, oraz oddanie lub opuszczenie majątku, będącego przedmiotem najmu, tudzież sprzedaż majątku, do którego skierowano egzekucję. Wstrzymanie wykonania ustaje, jeżeli sędzia pokoju uzna wniosek rzeczony za niezasługujący na uwzględnienie. W razie zaś uwzględnienia tegoż wniosku sędzia mocen jest zawiesić wszystkie inne czynności egzekucyjne po zażądaniu, o ile uzna to za konieczne, od pozwanego złożenia zabezpieczenia.

161^{19}. Zarządzenia sędziego pokoju, wydane na skutek zgłoszonego w myśl art. 161^{16} wniosku o zawieszenie wykonania, zaskarżeniu nie ulegają i są wykonywane na zasadzie podpisanego przez sędziego nakazu do komornika sądowego.

161^{20}. Zarządzenie sędziego pokoju w przedmiocie zawieszenia wykonania traci moc, jeżeli nie będzie w ter-

minie miesięcznym zatwierdzone decyzją sądu, do którego kompetencji w myśl art. 161^{11} należy powództwo pozwanego o zwolnienie go od poszukiwania.

161^{21}. Wierzyciel, którego wniosek o dokonanie egzekucji w drodze przymusowego wykonania sędzia pokoju oddalił, może, niezależnie od skargi z art. 161^{14}, dochodzić swoich roszczeń od pozwanego w trybie powództwa.

161^{22}. Pozwany na żądanie wierzyciela winien zwrócić mu wpis sądowy w stosunku do sumy zasądzonego poszukiwania i inne koszty sądowe, tudzież koszty prowadzenia sprawy w wysokości według uznania sędziego pokoju, nie przekraczającej jednak jednej piątej części należności za prowadzenie sprawy, przypadającej według taksy dla adwokatów przysięgłych [1]).

161^{23}. Wytaczającemu powództwo z takiego aktu, z którego mogło być dopuszczone przymusowe wykonanie, przyznaje się na jego żądanie koszty prowadzenia sprawy tylko w stosunku do sumy roszczenia, której pozwany przed sądem nie przyznał, a która została powodowi zasądzona.

Koszty prowadzenia sprawy należą się powodowi, który ominął tryb wykonania przymusowego, w całości, jeżeli pozwany przed wytoczeniem powództwa przez notarjusza oświadczył, iż płacić nie chce, wobec tego bowiem sprawa stała się sporną. (S. N. 43-19).

161^{24}. Podane w art. 161^{1}—161^{23} przepisy mają zastosowanie i do układów pojednawczych w sprawach, toczących się przed sądami (art. 71, 1359 i 1364), gdy pozwany przyjmuje na siebie jednostronne zobowiązanie uiszczenia pieniędzy lub zwrotu rzeczy bądź innego majątku ruchomego, albo opuszczenia lub oddania wziętego w najem majątku wskutek ekspiracji najmu. Celem nadania tym układom klauzuli egzekucyjnej sąd, przed którym toczyła się sprawa, zakończona układem, wydaje petentowi odpis układu pojednawczego, podania lub protokułu pojednawczego z adnotacją o umorzeniu postępowania.

---

[1]) Patrz art. 4 przep. o wynagr. adw., zał. XXII.

TYTUŁ JEDENASTY.

O zaskarżeniu wyroków sędziów pokoju.

162. Od wszelkich wyroków sędziów pokoju mogą być zakładane skargi apelacyjne do zjazdu sędziów pokoju [1]). Do założenia skargi apelacyjnej służy termin miesięczny od daty ogłoszenia wyroku [2]).

P. art. 1504.

a) Termin apelacyjny biegnie od daty ogłoszenia wyroku, chociażby motywy nie były wyłożone na piśmie. (S. C. 725-74, 577-71).

---

[1]) Patrz art. 3 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

[2]) a. W przedmiocie zawieszenia biegu terminów patrz załącz. XXV.

b. Rozporządz. Komis. naczeln. Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego z 20. III. 1920 r. (D. U. Z. C. Z. W. i Fr. Pod. 3-27—1920 z 31. III. 1920 r.).

1. Postępowanie w porządku odwoławczym we wszystkich sprawach cywilnych, oraz sprawach karnych, ściganych z oskarżenia prywatnego (art. 2 u. p. k. w *brzmieniu dekretu z dnia 9. XII.* 1918), które w dniu wprowadzenia na odnośnych obszarach rozporządzenia Komisarza Gen. Ziem Wschodnich z d. 15. V. 1919 r. o urządzeniu sądownictwa ogólnego (Dz. Urz. Zarz. Cyw. Ziem Wsch. Nr. 4, 1919, poz. 22), były w rozpatrzeniu byłych zjazdów sędziów pokoju i przekazane zostały sądom okręgowym, jako instancji odwoławczej — ulega zawieszeniu.

2. Każdej ze stron zainteresowanych przysługuje prawo w terminie trzechletnim od *dnia wydrukowania niniejszego rozporządzenia* w Dz. Urz. Zarz. Cyw. Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego, wznowić rozpoznawanie zawieszonych w myśl art. 1 spraw przez złożenie do sądu okręgowego podania o wyznaczenie ich na posiedzenie.

3. Po upłynięciu trzechletniego terminu w braku podania o wyznaczenie sprawy na posiedzenie, postępowanie odwoławcze zostaje umorzone.

4. W razie umorzenia postępowania odwoławczego, wyrok I instancji staje się prawomocnym.

5. Rozporządzenie niniejsze winno być ogłoszone we wszystkich gminach przez wywieszenie w odnośnych urzędach gminnych.

6. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierzam prezesom sądów okręgowych w Łucku i Kamieńcu Podolskim. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje od dnia ogłoszenia w Dz. Urz. Zarz. Cyw. Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego.

b) Instancja kasacyjna nie rozpoznaje zarzutu uchybienia terminu apelacyjnego, jeżeli zarzutu tego nie zgłoszono w instancji apelacyjnej. (S. C. 111-79).

c) Może założyć apelację strona, chociażby oświadczyła, iż z wydanego wyroku jest zadowolona. (S. C. 232-71).

162¹. Termin miesięczny na założenie skargi od wyroku sędziego pokoju wskutek ujawnienia nowych okoliczności lub fałszu w akcie, na którym wyrok jest oparty, biegnie od daty, kiedy petent dowiedział się o nowej okoliczności, albo od dnia, w którym uprawomocnił się wyrok sądu karnego w przedmiocie uznania aktu za sfałszowany. Pomieniona skarga nie ulega rozpoznaniu, jeżeli została zgłoszona po dziesięciu latach od daty wydania wyroku.

163. W skardze apelacyjnej winny być przytoczone powody, dla których skarżący uważa wyrok za niesłuszny. Zgłaszanie nowych roszczeń w apelacji nie jest dopuszczalne.

164. Skargę apelacyjną składa się sędziemu pokoju, który sprawę rozstrzygnął. Do skargi apelacyjnej dołącza się odpisy tejże oraz wszystkich do niej załączników w ilości, odpowiadającej liczbie osób, których prawa są przedmiotem sporu w apelacji.

Skarga apelacyjna może być zgłoszona tylko na piśmie. (S. C. 966-73).

164¹. W razie śmierci strony lub pełnomocnika, upoważnionego do założenia apelacji, przed upływem terminu apelacyjnego, stosuje się przepisy artykułów 751—753. W tym wypadku do założenia apelacji służy termin, jaki pozostawał od dnia śmierci zmarłego, jeżeli nie był krótszy od dwuch tygodni; w razie przeciwnym wyznacza się dwa tygodnie.

164². Skargę apelacyjną z decyzji sędziego zwraca się przy zawiadomieniu [1]):

1) jeżeli złożona została po upływie przepisanych terminów,

---

[1]) Patrz art. 141 instr. ogól., załącz. XV.

2) jeżeli skarga podana została przez pełnomocnika, nie upoważnionego do założenia apelacji.

164³. Skargę apelacyjną pozostawia się bez biegu:
1) jeżeli do skargi nie dołączono opłat sądowych,
2) jeżeli nie dołączono odpisu apelacji i załączników w należytej ilości egzemplarzy.

W tych wypadkach celem złożenia brakujących opłat lub odpisów wyznacza się petentowi termin nie dłuższy niż do końca terminu apelacyjnego, a jeżeli pozostaje mniej niż siedem dni, termin siedmiodniowy z doliczeniem terminu na odległość, licząc od daty powiadomienia wydanej w tym przedmiocie przez sędziego pokoju decyzji [1]).

165. Najpóźniej w ciągu trzech dni od daty otrzymania sędzia pokoju odsyła skargę apelacyjną ze wszystkiemi załącznikami i aktami postępowania do zjazdu sędziów pokoju [2]), a odpisy skargi i załączników przesyła przy zawiadomieniu stronie przeciwnej [3]).

a) Niedoręczenie *odpisu nie jest powodem kasacyjnym: jeżeli zarzutu takiego nie zgłoszono przy rozprawach w 2-ej instancji* (S. C. 6-91, 25-75), jeżeli strona, której odpisu nie doręczono, była wezwana i do rozpraw się nie stawiła (S. C. 1570-75, 514-73, 1542-70), jeżeli skargę apel. oddalono (S. C. 31-73).

b) Jeżeli strona zmieniła miejsce zamieszkania, nie zawiadamiając o tem sędziego, i wskutek tego nie można było doręczyć jej odpisu, odpis dołącza się do akt i uważa się za doręczony. (S. C. 52-92).

166. Skargi incydentalne na rozporządzenia sędziego pokoju mogą być zakładane tylko łącznie z apelacją, z wyjątkiem skarg na powolność postępowania, na nieprzyjęcie skargi powodowej, opozycji lub apelacji, na odmowę wyłączenia sędziego, na uwzględnienie ekscepcji, na oddalenie ekscepcji niewłaściwości sądu, na decyzje w przedmiocie wniosków o zabezpieczenie powództwa, rygoru tymczasowego wykonania wyroku, przywrócenia prawa do

---

[1]) Patrz art. 143 instr. ogól., załącz. XV.
[2]) Do Sądu Okręgowego.
[3]) Patrz art. 117, 122 i 130 instr. ogól., załącz. XV.

apelacji i nadania aktom klauzuli egzekucyjnej. W tych wypadkach skargi mogą być zakładane niezależnie od apelacji.

a) Dopuszczone są oddzielne skargi incydentalne w wypadkach, gdy niemożliwe jest założenie apelacji. (S. C. 558-72).

b) Skargi kasacyjne na decyzje w przedmiocie zabezpieczenia powództwa nie są dopuszczalne. (S. N. 5-18).

c) Skargi incydentalne stosownie do art. 189, 166, 801 i 757 u. p. c. mogą być wnoszone do sądu najwyższego tylko na decyzje w przedmiocie zwrotu lub nieprzyjęcia skargi kasacyjnej lub jej zatrzymania, a nie przywrócenia terminu kasacyjnego. (S. N. 5-19).

d) Termin do podania skargi kasacyjnej czy to od wyroku czy to od decyzji zawsze jest dwumiesięczny. (S. N. 38-19).

167. Skargi incydentalne zakłada się w terminie siedmiodniowym od daty ogłoszenia decyzji sądu, wyjąwszy skargi *na powolność* postępowania, których podanie nie jest ograniczone żadnym terminem.

a) Uchybienie terminu z art. 167 nie może być powoływane, jako powód do kasacji, jeżeli zarzut nie był zgłoszony w 2-ej instancji (S. C. 14-80, 593-75).

b) Skargi na decyzje sądów pokoju, odmawiające przywrócenia terminu do podania apelacji, winny być wnoszone narówni z innemi skargami incydentalnemi w terminie siedmiodniowym. (S. N. 79-19).

c) Zgodnie z art. 167 u. p. c., który w myśl art. 189 tejże ustawy winien mieć zastosowanie również przy zanoszeniu skarg incydentalnych do sądu najwyższego na decyzje sądu okręgowego, jako drugiej instancji, skargi te należy wnosić w terminie siedmiodniowym, licząc od czasu ogłoszenia sentencji resp. zawiadomienia o zapadłej decyzji sądu. (S. N. 3-19). Porów. orzecz. 38-19 pod art. 166 punkt d.

d) Do skarg z art. 167 stosuje się tryb, przewidziany w art. 786 i 788 u. p. c. (S. C. 28-94, 170-78).

168. Skargi na powolność postępowania sędziego pokoju lub na odmowę przyjęcia skargi powodowej albo opozycji lub apelacji składa się zjazdowi sędziów pokoju[1]), a inne skargi samemu sędziemu pokoju, który w ciągu dni siedmiu od daty złożenia przesyła je zjazdowi [1]) wraz ze swojem wyjaśnieniem.

---

[1]) Sądowi Okręgowemu.

a) Wymienione w art. 168 skargi mogą być również składane za pośrednictwem niższej instancji, a nie wprost do wyższej. (S. C. 307-70, 308-70).

b) Sędzia pokoju nie jest obowiązany do przesyłania swoich akt, druga zaś instancja, o ile uzna za potrzebne, może zażądać tych akt. (S. C. 439-75).

169. Zjazd sędziów pokoju [1]) rozpoznaje skargi incydentalne, dotyczące praw strony przeciwnej, po wezwaniu stron, niestawienie się jednak stron na sesję nie wstrzymuje rozstrzygnięcia sprawy.

Odpisy skarg incydentalnych winny być doręczane stronie przeciwnej. (S. C. 75-75, 107-78).

169[1]. Rozpoznawanie spraw w zjazdach sędziów pokoju [1]) odbywa się według zasad, przepisanych dla sędziów pokoju, z zachowaniem poniższych postanowień szczególnych (art. 170—178, 180—183 i 184).

TYTUŁ DWUNASTY.

O postępowaniu w zjazdach sędziów pokoju [1]).

170. Strona, której doręczono skargę apelacyjną, może przed dniem, wyznaczonym do rozpoznania sprawy w zjeździe sędziów pokoju[1]), podać zjazdowi[1]) na piśmie swoje wyjaśnienie w przedmiocie skargi.

a) W przedmiocie wzajemnych skarg apelacyjnych w sprawach, podległych sądom pokoju, obowiązują art. 760 i 764 u. p. c., dopuszczalne więc są skargi wzajemne, z tą jednak różnicą, że mogą być zakładane nie w terminie miesięcznym, lecz w terminie który upływa w przeddzień pierwszego posiedzenia w sprawie, wyznaczonego w 2-ej instancji. (S. C. 29-08).

b) W czasie rozpoznawania sprawy nie przyjmuje sąd wyjaśnień na piśmie zamiast ustnych. (S. C. 606-70).

171. O dniu, wyznaczonym do rozpoznania przez zjazd sędziów pokoju[1]) sprawy, strony są powiadamiane przez wezwania.

a) Wyrok ulega kasacji, jeżeli przy doręczeniu wezwania nie zachowano ściśle art. 66 u. p. c. (S. N. 8-19).

---

[1]) Sąd Okręgowy.

b) Nie jest pogwałcony art. 171 u. p. c. przez niedoręczenie wezwania, jeżeli strona pomimo to stawiła się przed sądem i miała możność obrony swoich praw. (S. C. 6-91).

c) Wyrok w terminie oznaczonym wydany uważa się za ogłoszony, chociażby strony się nie stawiły. (S. C. 603-68).

d) Wezwanie dla strony na rozprawę sądową, doręczone przez wójta gminy do rąk sołtysa bez adnotacji, wyjaśniającej, dlaczego *nie* było doręczone stronie osobiście, a w razie jej nieobecności, do rąk jej domowników, względnie do rąk jednego z sąsiadów, jako wadliwie uczynione, powoduje niemożność rozpoznania sprawy na wyznaczonem posiedzeniu. (O. S. P. 323-21).

172. Niestawiennictwo stron nie tamuje wydania wyroku. Niestawiennictwo jednej strony nie pozbawia drugiej prawa do złożenia ustnych wyjaśnień.

Dla stawającego i niestawającego wyrok uważa się za ogłoszony w dniu jego wydania. (S. C. 1511-70, 603-68).

173. Rozpoznawanie spraw w zjeździe sędziów pokoju[1]) odbywa się publicznie i ustnie. Rozpoczyna się ono od relacji jednego z członków zjazdu[2]) ze stanu sprawy, poczem następują rozprawy ustne między stronami.

W sprawach, należących do kompetencji sądów pokoju, obowiązuje art. 769, odstąpienie jednak od tego przepisu nie jest istotnem pogwałceniem, któreby bezwzględnie powodowało uchylenie wyroku. (S. C. 483-71).

174. Sprawdzenia dowodów dopełnia sam zjazd[1]) albo delegowany przez niego jeden z jego członków[2]).

Sprawdzenie dowodów nie może być zlecone sędziemu, który rozstrzygnął sprawę w I-ej instancji (S. C. 493-76, 1241-73, contra S. C. 107-06).

175. Prezes, a z jego zezwolenia i członkowie zjazdu[3]) mogą zadawać stronom pytania celem wyjaśnienia sprawy.

Zadawanie pytań jest prawem a nie obowiązkiem. (S. C. 150-76, 801-68).

176. Prezes zjazdu[1]), gdy uzna, że przemówienia stron dostatecznie sprawę wyjaśniły, zamyka rozprawy.

---

[1]) Sąd Okręgowy.
[2]) Sędziów.
[3]) Sędziowie.

a) Art. 176 winien być stosowany z zachowaniem równouprawnienia stron. (S. C. 45-77, 987-73).

b) Po zamknięciu rozpraw mogą być one wznowione w razie potrzeby, chociażby sąd przystąpił już do rozstrzygnięcia sporu. (S. C. 54-80).

177. Prezes zjazdu[1]) obowiązany jest nakłaniać strony do pojednania.

a) Niezachowanie przepisu z art. 177 nie jest powodem uchylenia wyroku (S. C. 2-87, 39-84, 396-79, 110-96).

b) Niezachowanie przepisu z art. 177, jako powód uchylenia wyroku, wysuwać może strona, która żądała od prezesa zaproponowania stronie przeciwnej układu, a prezes odmówił. (S. C. 396-79, contra 334-79, 99-77, 391-75).

c) Zaproponowanie układu może nastąpić nawet po powrocie sędziów z sali narad. (S. C. 758-74).

178. Jeżeli strony wyrażą chęć zakończenia sporu pojednaniem, układ pojednawczy wciągnięty będzie do protokułu i przez strony podpisany.

179. *Uchylono.*

180. Sędzia pokoju, którego wyrok lub czynność są zaskarżone, nie powinien brać udziału ani w postępowaniu przed zjazdem sędziów pokoju[1]), ani w wydaniu wyroku w sprawie. W razie potrzeby zasięgnięcia od niego wyjaśnień, będzie wezwany przez zjazd[1]), lecz po złożeniu wyjaśnień niezwłocznie się oddala.

P. art. 1506.

a) Sprawdzenie dowodów nie może być zlecone temu sędziemu, którego wyrok jest zaskarżony. (S. C. 493-76, 1241-73, 1028-70, contra 107-06).

b) Obecność sędziego, którego wyrok jest zaskarżony, za stołem sędziowskim, lub w sali narad podczas wydania wyroku, stanowi pogwałcenie art. 180 (S. C. 221-77, 162-73, 256-69), chociażby sąd stwierdził, że sędzia ten nie uczestniczył w naradach. (S. C. 232-68).

180[1]. Zjazd sędziów pokoju [1]) obowiązany jest w drodze apelacji rozstrzygnąć merytorycznie każdą sprawę,

---

[1]) Sąd Okręgowy.

nie zwracając jej sędziemu pokoju celem ponownego postępowania i rozstrzygnięcia.

a) W sprawach działowych w razie ujawnienia w toku sprawy w drugiej instancji przedmiotów spadkowych, nie objętych wyrokiem pierwszej instancji, sąd winien rozpoznać spory wszczęte w apelacji, a co do nowoujawnionego majątku spadkowego odesłać strony do pierwszej instancji celem przeprowadzenia działu dodatkowego. (O. S. P. 225-22).

b) Wniosek o zarządzenie licytacji w sprawie działowej może być zgłoszony po raz pierwszy w 2-ej instancji. (O. S. P. 408-22).

181. Zjazd sędziów pokoju [1]) wyrokuje większością głosów według przepisów, wyłuszczonych w artykułach 693 — 699.

181[1]. Wyroki zjazdu sędziów pokoju[1]) formułuje się w sposób, wskazany w artykułach 139 (cz. 1), 141 i 142, wymienia się nadto nazwiska sędziów, którzy uczestniczyli w wydaniu wyroku.

182. Wyroki zjazdu sędziów pokoju[1]) podpisują prezes i członkowie, którzy uczestniczyli w wydaniu wyroku, parafuje zaś sekretarz.

Sentencja winna być napisana przez przewodniczącego albo na skutek jego polecenia przez jednego z sędziów. (S. O. 44-75).

183. Prezes zjazdu[1]) ogłasza stronom wyrok na temże posiedzeniu; w sprawach zawiłych ogłoszenie wyroku może być odroczone najdalej jednak do dni siedmiu, a w każdym razie nie dalej niż do ostatniego posiedzenia tej samej kadencji zjazdu [2]).

U w a g a. Uchylono.

184. Wyroki zjazdu sędziów pokoju [1]) są ostateczne i ulegają niezwłocznemu wykonaniu[3]) trybem, wskazanym w artykułach 151 — 161, z zastosowaniem nadto przepisów, wyłuszczonych w artykułach 814 — 814[5].

---

[1]) Sąd Okręgowy.

[2]) Ostatni ustęp nie ma zastosowania wobec przekazania czynności 2-ej instancji sądom okręgowym, które nie znają kadencji.

[3]) Patrz art. 8 zał. IV. 2.

TYTUŁ TRZYNASTY.

O uchyleniu wyroków zjazdu sędziów pokoju [1]).

185. Podania o uchylenie wyroków zjazdów sędziów pokoju [1]) mogą być dwojakie:

1) skargi kasacyjne,

2) podania o restytucję.

a) Skargi kasacyjne na decyzje w przedmiocie zabezpieczenia powództwa nie są dopuszczalne. (S. N. 5-18).

b) W sprawach, należących do kompetencji sądów pokoju, nie służy opozycja trzeciego wobec brzmienia art. 185 w redakcji 1912 r., która drogę interwencji trzeciego dla sądów pokojowych zniosła. (S. N. 61-19).

c) Wyroki sądów okręgowych, jako 2-ej instancji, w sprawach, ulegających w 1-ej instancji rozpoznaniu wydziałów hipotecznych przy sądach pokoju, mogą być zaskarżane jedynie w drodze kasacji do sądu najwyższego. (O. S. P. 224-22).

186. Skargi kasacyjne dopuszczone są:

1) w razie jawnego pogwałcenia wyraźnej osnowy ustawy lub błędnego jej komentowania,

2) w razie pogwałcenia form i formalności postępowania sądowego o tyle istotnych, że wskutek tego orzeczenie nie może być uznane za mające moc wyroku sądowego,

3) w razie przekroczenia kompetencji lub władzy, nadanych przez ustawę Zjazdowi sędziów pokoju [1]).

Skargi kasacyjne nie są dopuszczone w sprawach, w których wartość powództwa nie przekracza stu rubli [2]).

a) Zgodnie z art. 186 u. p. c. skargi kasacyjne na wyroki sądu okręgowego, jako drugiej instancji, są niedopuszczalne w tych tylko sprawach, w których cena powództwa, nie zaś wartość sporu w kasacji, nie przenosi 100 rb. czyli 216 mk. (S. N. 26-18).

b) Ustęp ostatni art. 186 nie może być stosowany do spraw z powództw, ulegających oszacowaniu według przepisu art. 273 u. p. c., chociażby określony przez sąd z art. 10 przep. tym. o koszt. sąd. wpis obliczony był od sumy mniejszej niż 100 rb. (S. N. 28-18, 19-19).

---

[1]) Sąd Okręgowy.

[2]) 216 mp. pol. (art. 4 ustawy z 29. IV. 1920 r., D. U. 38-216-1920).

c) Przepisy przechodnie do u. p. c. nie uchyliły postanowienia ostatniego ustępu art. 186, kasacja przeto w sprawach, w których wartość powództwa nie przenosi stu rb., jest niedopuszczalna. (O. S. P. 220-21).

d) Skargi incydentalne do sądu najwyższego mogą być wnoszone na nieprzyjęcie lub zwrot skargi kasacyjnej lub jej przetrzymanie, na decyzje zaś, zawierające odmowę przywrócenia terminu do kasacji, dopuszczalne są tylko skargi kasacyjne. (S. N. 5-19, S. N. O. 2-19. II).

e) Patrz również art. 793 u. p. c.

187. Podania o restytucję dopuszczone są w razie ujawnienia nowych okoliczności lub w razie fałszu, ujawnionego w aktach, na których wyrok jest oparty.

Nowe okoliczności winny być takiego rodzaju, że istotnie wpłynęłyby na pogląd sądu, gdyby były znane przy wydaniu wyroku. (S. C. 108-03).

Patrz również art. 750 i 794 u. p. c.

188. Uchylono.[1]).

189. Podania o uchylenie wyroku wnosi się do senatu rządzącego[2]); składa się je prezesowi zjazdu sędziów pokoju[3]).

Przy składaniu podań o uchylenie wyroku mają zastosowanie przepisy, obowiązujące przy składaniu skarg apelacyjnych, wyłożone w art. 164, 164[2], 165—167 i 170.

Pomienione podania pozostawiane są bez biegu w wypadkach, przewidzianych w art. 164[3] i 190[4]).

a) Zgodnie z art. 167 u. p. c., który w myśl art. 189 winien mieć zastosowanie również przy zanoszeniu skarg incydentalnych do sądu najwyższego na decyzje sądu okręgowego, jako drugiej instancji, — skargi te należy wnosić w terminie siedmiodniowym, licząc od czasu ogłoszenia sentencji resp. zawiadomienia o zapadłej decyzji sądu. (S. N. 3-19).

---

[1]) Art. 188 dotyczył skarg o uchylenie wyroków ze strony osób, które w postępowaniu nie uczestniczyły. Tego rodzaju skargi w sprawach, podległych sądom pokoju, zostały zniesione ustawą z 15 czerwca 1912 r., wprowadzoną z dniem 1 stycznia 1914 r.

[2]) Sądu najwyższego.

[3]) Sądu Okręgowego.

[4]) Patrz art. 5 przep. przech. do u. p. c., zał. IX, oraz art. 142 i 143 inst. ogóln., zał. XV.

b) Skargi incydentalne stosownie do art. 189, 166, 801 i 757 u. p. c. mogą być wnoszone do sądu najwyższego tylko na decyzje w przedmiocie zwrotu lub nieprzyjęcia skargi kasacyjnej lub jej zatrzymania. (S.. N. 5-19).

c) Skargi kasacyjne dopuszczalne są na ostateczne wyroki oraz na takie decyzje sądów 2-ej instancji, które stanowczo rozstrzygają spór między stronami i kończą sprawę w tem znaczeniu, że po nich nic może nastąpić już wyrok. Sposób postępowania jest jednakowy bez względu, czy skarga dotyczy wyroku czy decyzji ostatecznej. (S. N. 38-19).

d) Instancja, przyjmująca skargę, nie jest powołana do rozstrzygania, czy zaskarżone postanowienie sądu ulega zaskarżeniu w drodze kasacji, gdyż ta kwestja należy do instancji kasacyjnej. (S. C. 938-75, 74-682).

190. Do podania winny być dołączone wszystkie dokumenty, na których jest ono oparte.[1]).

U w a g a. Uchylono.

191. Termin do założenia skargi kasacyjnej (art. 185 p. 1) jest dwumiesięczny, a do złożenia podania o restytucję (art. 185 p. 2) — czteromiesięczny.

192. Wyznaczony poprzednim (191) artykułem termin biegnie:

1) dla skarg kasacyjnych — od dnia ogłoszenia wyroku,

2) dla podań o restytucję od dnia, w którym petent dowiedział się o nowej okoliczności, stanowiącej podstawę restytucji, a w wypadku fałszu — od dnia, w którym uprawomocnił się wyrok sądu karnego w przedmiocie uznania aktu za sfałszowany.

3) Uchylono.

a) Termin do zaskarżenia wyroku sądu okręgowego, jako drugiej instancji, w drodze kasacji liczy się od dnia ogłoszenia sentencji, a nie od dnia wygotowania powodów wyroku, art. 704 i 714 u. p. c. bowiem nie mają zastosowania w sprawach, należących do właściwości sądów pokoju. (S. N. 20-18).

---

[1]) Dalszy ciąg art. 190, dotyczący kaucji kasacyjnej, uchylony został przez art. 1 przep. tym. o koszt. sąd. (Zał. XX), natomiast wprowadzono z mocy tychże przep. (art. 7) wpis stosunkowy od skarg o uchylenie wyroków.

b) Termin kasacyjny jest zawsze jednakowy dwumiesięczny niezależnie od tego, czy kasacja jest założona od wyroku czy od decyzji. (S. N. 38-19).

c) Do p. 2 art. 192. Początek terminu ustala instancja kasacyjna po rozważeniu wywodów stron; dla sądu zaś 2-ej instancji miarodajna jest data, wskazana przez skarżącego (S. C. 694-74, 516-72). Skarżący obowiązany jest wskazać początek terminu, gdyż inaczej podanie pozostaje bez rozpoznania, chociażby strona przeciwna zarzutu nie zgłosiła. (S. C. 43-95, por. 54-84). Strona przeciwna zgłaszająca zarzut uchybienia terminu, winna ten zarzut udowodnić. (S. C. 103-77, por. 43-95). Wskazanie skarżącego jest miarodajne, jeżeli strona przeciwna go nie kwestjonuje. (S. C. 43-95).

192[1]. Podanie o restytucję nie ulega uwzględnieniu, jeżeli zostało złożone po dziesięciu latach od daty wyroku.

193. W razie uchylenia wyroku senat rządzący[1]) przekazuje sprawę do rozpoznania temuż zjazdowi sędziów pokoju[2]) w innym składzie sędziów albo innemu zjazdowi[2]).

194. Zjazd sędziów pokoju[3]), któremu przekazano sprawę do rozpoznania, przystępuje do rozstrzygnięcia jej nie inaczej, jak po wezwaniu obu stron procesujących się, i z zachowaniem w postępowaniu w tej sprawie przepisów, wyłuszczonych w art. 810 — 813.

Patrz art. 810 — 813 u. p. c.

TYTUŁ CZTERNASTY.

O wyłączeniu sędziów pokoju i członków zjazdu sędziów pokoju [4]).

195. Sędzia pokoju, obowiązany jest, wyłączyć się, tudzież może być wyłączony na skutek ekscepcji stron w wypadkach następujących:

1) gdy w sprawie uczestniczą: on sam, jego żona, jego krewni w linji prostej bez ograniczenia stopnia, a w

---

[1]) Sąd najwyższy.
[2]) Sądowi Okręgowemu.
[3]) Sąd Okręgowy.
[4]) Sędziów sądu okręgowego.

bocznej krewni do czwartego stopnia włącznie i powinowaci do trzeciego stopnia włącznie, oraz przez niego przysposobieni,

2) gdy sędzia jest opiekunem jednej ze stron, lub zarządza jej interesami, albo gdy strona zarządza interesami lub majątkiem sędziego;

3) gdy sędzia lub jego żona są najbliższymi prawnymi spadkobiercami jednej ze stron, albo też pozostają z nią w procesie.

a) Nie może mieć *miejsca zastosowanie* w procesie cywilnym przez analogję art. 248 u. p. k., dozwalającego sądowi najwyższemu przeniesienie sprawy do innego sądu na wniosek ministra sprawiedliwości, lub na przedstawienie sądu, albo w drodze nadzoru celem zabezpieczenia spokoju i porządku społecznego, albo bezstronności zapaść mającego wyroku. (*S. N. O. 4-20. I.*).

b) W sprawie przeciwko związkowi komunalnemu (zarządowi ziemskiemu) sędzia winien się wyłączyć, jeżeli jest radnym lub prezesem organu samorządowego. (S. C. 269-70, 569-72, contra 505-70).

196. Wniosek o wyłączenie sędziego pokoju z przytoczeniem powodów wyłączenia powód winien zgłosić ustnie lub na piśmie przy wytoczeniu powództwa, a pozwany najpóźniej na pierwszej sesji sądowej, do rozpoznania sprawy wyznaczonej, chybaby powód do wyłączenia zaszedł w następstwie w toku postępowania.

197. Jeżeli sędzia pokoju uzna powody do wyłączenia za słuszne, przekazuje złożoną mu skargę powodową ze wszystkiemi załącznikami temu sędziemu pokoju, który zawczasu będzie wyznaczony do zastąpienia go w podobnych wypadkach według przepisów o organizacji sądownictwa[1]).

P. art. 1508.

198. Jeżeli sędzia pokoju nie uzna przedstawionych powodów za dostateczne do wyłączenia się, a strona, zawiadomiona o tem, nalegać będzie na wyłączenie, to sę-

---

[1]) Patrz art. 45 inst. ogól. (zał. XV), obowiązujący również w okręgu sądu apelac. Wileńskim z mocy art. 19 rozporz. z 15 maja 1919 r. (zał. VIII B).

dzia pokoju wniosek jej w tej materji najpóźniej w ciągu dwuch dni od daty zgłoszenia wraz ze swojem wyjaśnieniem przedstawia celem rozstrzygnięcia zjazdowi sędziów pokoju[1]), o ile kadencja tegoż zjazdu już się rozpoczęła albo ma się rozpocząć w ciągu tygodnia; w przeciwnym razie przekazuje sprawę niezwłocznie innemu sędziemu pokoju według przepisów, w poprzednim (197) artykule wyłuszczonych, kwestję zaś swego wyłączenia jednocześnie przedstawia zjazdowi sędziów pokoju[1]) celem rozpoznania w czasie najbliższej tegoż kadencji.

199. Wniosek o wyłączenie prezesa i członków zjazdu sędziów pokoju[1]) zgłasza się ustnie lub na piśmie prezesowi zjazdu[1]) przed rozpoczęciem sesji, do rozpoznania sprawy wyznaczonej; wniosek ten rozstrzyga zjazd[1]) bez udziału osoby, o której wyłączenie zgłoszono wniosek.

a) Wniosek o wyłączenie może być zgłoszony po wywołaniu sprawy (S. C. 142-69), jednak przed przystąpieniem do rozpoznania. (S. C. 461-69).

b) Patrz art. 677 u. p. c.

TYTUŁ PIĘTNASTY.

O kosztach sądowych.

200 — 201. Uchylono [2]).

---

[1]) Sąd Okręgowy.

[2]) Art. 200—201 uchylone zostały z mocy art. 1 przep. tym. o koszt. sąd., które regulują kwestję kosztów sądowych. Patrz zał. XX.

KSIĘGA DRUGA

TRYB POSTĘPOWANIA W SĄDACH OGÓLNYCH.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

O postępowaniu w Sądach Okręgowych.

TYTUŁ PIERWSZY.

O właściwości sądu.

DZIAŁ PIERWSZY.

Przepisy ogólne.

202.[1]) Właściwości sądów okręgowych ulegają wszystkie powództwa oraz podania o nadanie aktom klauzuli egzekucyjnej, nie ulegające właściwości sądów pokoju.

---

[1]) W przedmiocie kompetencji sądów okręgowych w okręgach apelacyjnych Warszawskim i Lubelskim, z wyjątkiem okr. sądu okr. w Łucku, patrz: 1) art. 3, 6, 7, 23 i 27 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX), rozciągniętych na okrąg sądu okr. w Białymstoku (art. 1 zał. XI), 2) oraz art. 6, 7, 8 ustawy o prawach obow. w okręgu sąd. Białostockim (zał. XI).

W przedmiocie kompetencji sądów okręgowych w okręgu apelacyjnym Wileńskim i w okręgu sądu okr. w Łucku patrz: 1) rozp. kom. gen. Ziem Wsch. (zał. XII) art. 3, 7, 12 i 13; 2) rozp. min. spr. wewn. zał. XIII. A) § 8 lit. c; 3) dekr. naczeln. dowódz. wojsk Litwy Środk. (zał. XIII B) § 8 lit. b., c.

Co do spraw o wiecz czynsz. posiad. lub użytk. patrz art. 2 zał. IV, 2.

Uwaga. Właściwość sądu w sprawach wytaczanych przez drogi żelazne i przeciwko drogom żelaznym w wypadkach nieprzewidzianych przez szczególne w tym przedmiocie przepisy, zawarte w ogólnej ustawie dróg żelaznych, określa się na podstawie ogólnych przepisów ustawy niniejszej.

Patrz art. 1511.

a) Sprawy o pogwałcenie przepisów o aljenacji, oddaniu w dzierżawę lub zastaw i o rozdrabnianiu gruntów włościańskich, rozpoczęte po 1 września 1917 r. należą wyłącznie do właściwości sądów ogólnych. (O. S. P. 54-21).

b) Wszystkie spory o prawo cywilne, które poprzednio ulegały rozpoznaniu komisarzy do spraw włościańskich od dnia 1 września 1917 r. winny być rozpatrywane przez sądy cywilne, przeto spory o odszkodowanie za przekroczenie praw serwitutowych na mocy tabeli likwidacyjnej należą nie do kompetencji urzędów ziemskich lecz do jurysdykcji sądów cywilnych stosownie do ich właściwości. (O. S. P. 55-21).

c) Art. 202 rozszerza właściwość sądów ogólnych, poddając jurysdykcji tychże nietylko sprawy wyszczególnione w art. 31, lecz wszystkie sprawy, nie poddane jurysdykcji sądów pokoju. (S. C. 20-83, 128-90).

d) Redakcja art. 202 nie jest kompletną, albowiem niektóre kategorje spraw, które nie ulegają właściwości sądów pokoju, np. sprawy o zasądzenie od urzędników szkód i strat nie ulegają właściwości sądów okręgowych, lecz Izby Sądowej bądź Rządzącego Senatu (Kom. do przejrz. ust., memorjał T. I. str. 63).

203. Powództwo wytacza się przed ten sąd, w którego okręgu pozwany ma stałe zamieszkanie.

Z tego przepisu wyłączone są wyraźnie przez ustawę przewidziane wypadki, dla których wydane są specjalne przepisy w przedmiocie właściwości sądu.

P. art. 1512 i 1631.

Właściwość sądu określa się według miejsca zamieszkania w czasie wytoczenia powództwa; zmiana osoby pozwanego w toku sprawy nie powoduje zmiany pierwotnej właściwości (S. C. 306-77), zarówno nie wpływa na właściwość sądu zmiana przez pozwanego miejsca zamieszkania w toku procesu. (S. C. 440-69).

204. Za stałe miejsce zamieszkania uważa się miejsce, w którem dana osoba z powodu swoich zajęć, sposobu zarobkowania, lub majątku, bądź też z powodu służby woj-

skowej lub cywilnej ma swoje siedlisko lub zagospodarowanie.

P. art. 1512.

Rozstrzygnięcie w poszczególnych wypadkach, czy przebywanie danej osoby w określonym miejscu uważać należy za stałe zamieszkanie, należy do atrybucji sądu, wniosek sądu w tym przedmiocie nie ulega sprawdzeniu przez sąd kasacyjny. Zaświadczenia władz administracyjnych celem ustalenia zamieszkania nie mają dla sądu znaczenia obowiązującego. (S. C. 72-88).

205. Gdy pozwany ze względu na rodzaj swych zajęć lub zarobkowania nie mieszka stale w jednem miejscu lecz posiada siedlisko lub zagospodarowanie w różnych miejscach, powodowi służy prawo wybrać z tych miejsc to, w którem może zastać pozwanego.

a) Sąd, *stosując art. 205, winien ustalić, że pozwany w czasie* wytoczenia powództwa miał zamieszkanie lub czasowo przebywał w obrębie tego sądu, w którym akcja została wytoczona. (S. C. 38-86).

b) Art. 205 ma zastosowanie również w sądach pokoju. (S. C. 73-92).

206. Powód może zaskarżyć pozwanego i przed sąd miejsca, w którem pozwany, nie mając siedliska, ani zagospodarowania, przebywa czasowo.

Wyjątek od tego przepisu stanowi krótkotrwałe zatrzymanie się z powodu przejazdu.

a) Patrz pod art. 205. S. C. 38-86.

b) Upadłość ogłoszoną być może przez sąd miejsca, w którem dłużnik mieszkał w ciągu kilku lat, aczkolwiek nie stale i wyjechał w tajemnicy przed wierzycielami, nie wiadomo dokąd, na kilka dni przed wszczęciem sprawy upadłościowej. (S. C. 38-86).

207. Pozwany, zaskarżony przed sąd na zasadzie poprzedzającego (206) artykułu, może żądać przeniesienia sprawy do sądu, w okręgu którego ma stałe zamieszkanie.

Prawo to nie przysługuje temu, kto nie jest w możności udowodnić stałego swego zamieszkania w Cesarstwie[1]).

a) Sąd nie jest obowiązany uwzględniać każdego żądania o przeniesienie sprawy do tego okręgu, w którym pozwany stale zamieszkuje. (S. C. 237-79).

b) Art. 207 ma również zastosowanie w sądach pokoju. (S. C. 8-76).

---

[1]) W Rzeczypospolitej.

208. Przeniesienie sprawy z jednego sądu do drugiego bez zgody powoda nie jest dopuszczalne, gdy wytoczono przeciwko pozwanemu powództwo z tytułu niewykonania umowy w tym okręgu sądowym, w którym, według umowy, wykonanie tejże nastąpić winno.

209. Powództwa, wynikające z umowy, w której zastrzeżono miejsce jej wykonania, bądź z umowy, wykonanie której z natury zobowiązania może nastąpić jedynie w określonem miejscu, wytacza się przed sąd miejsca wykonania.

a) Art. 209, 220, 221 i 227 u. p. c. określają właściwość sporów sądom krajowym, a nie cudzoziemskim. (S. C. 26-90).

b) Art. 209 u. p. c. ma na względzie powództwa, zawierające żądania wykonania umowy w określonem w tejże umowie miejscu, bądź takiej umowy, która ze względu na swój rodzaj może być wykonaną w określonem miejscu. (S. C. 283-77).

c) Art. 209 nie ma zastosowania do powództw o karę wadjalną z umów (S. C. 142-76), o zasądzenie sumy zapłaconej z umowy, która nie została i nie może być wykonaną (S. C. 283-77), o zasądzenie szkód wskutek niewykonania umowy (S. C. 543-74); tego rodzaju skargi, mające charakter skargi osobistej wytaczane być winny według miejsca zamieszkania dłużnika (S. C. 283-77; 543-74); w następstwie w wyroku Cyw. Kas. Dep. z dn. 21 marca 1907 r. w sprawie Stawickiego Senat zmienił pierwotny pogląd, orzekając, że wszelkie skargi, wynikające z umów, a więc skargi o zasądzenie szkód i strat, o rozwiązanie umowy, zasądzenie kary wadjalnej itp. wytoczone być mogą według art. 209 u. p. c.

d) Powództwo, oparte na wekslu, w którym wskazane jest miejsce płatności, może być wytoczone według wyboru powoda, bądź według miejsca płatności (art. 209), bądź według miejsca zamieszkania (art. 203). — Art. 209 u. p. c. stanowi przywilej powoda, któremu służy prawo wyboru i zrzeczenia się przywileju. (S. C. 134-903).

210. Powództwo przeciwko pozwanemu, przebywającemu za granicą, lub którego miejsce zamieszkania powodowi nie jest wiadome, wytoczone być winno przed sąd miejsca, w którem znajduje się jego majątek nieruchomy; jeśli pozwany nie posiada majątku nieruchomego, lub powodowi *nie jest to* wiadomem, to od uznania powoda zależy wytoczyć powództwo przed sąd miejsca wiadomego powodowi ostatniego zamieszkania pozwanego, bądź miejsca

wydania lub wykonania zobowiązania, z którego powództwo wypływa

a) Gdy miejsce zamieszkania pozwanego nie jest powodowi wiadome i pozwany nie posiada majątku nieruchomego, powód winien wytoczyć powództwo nie przed jakibądź sąd według swojego uznania, i nie według poprzedniego miejsca zamieszkania lub czasowego przebywania pozwanego, lecz według miejsca wiadomego powodowi ostatniego zamieszkania pozwanego, które to miejsce według 2 p. art. 257 i 1 p. art. 269 u. p. c. winno być ściśle określone. (S. C. 65-93).

b) Art. 210 u. p. c. stosuje się również do sądów pokoju w wypadku, gdy skarga została wytoczoną przeciwko pozwanemu, przebywającemu zagranicą, bądź którego miejsce zamieszkania nie jest powodowi wiadome. (S. C. 73-92; 237-79).

211. Zapozwany przed sąd na podstawie poprzedzającego (210) artykułu może żądać, w myśl art. 207 i 208 przeniesienia sprawy do sądu, w którego okręgu ma stałe zamieszkanie.

212. Powództwa o prawo własności, posiadania lub użytkowania oraz wszelkie inne prawo do majątku nieruchomego lub do jego przynależności, wytaczane być winny według miejsca, w którem majątek ten się znajduje.

Według zasad podstawowych, powództwa, odnośnie do majątku nieruchomego bez względu na ich rodzaj wytoczone być winny według miejsca znajdowania się majątku (art. 212-214 i 34 u. p. c., art. 116, 118, 138 i 139 pr. o zastos. ust. do warsz. okr. sąd.). Uchylenie od tej zasady w przepisach odnośnie do właściwości sądów w Cesarstwie spotyka się w drodze wyjątku dla powództw odnośnie majątku ruchomego łącznie z majątkiem nieruchomym (art. 218 i 219 u. p. c. i 141 pr. o zast. ust. do warsz. okr. sąd.). Odnośnie do nieruchomości znajdującej się poza obrębem Cesarstwa przepis powyższy nie wyklucza możności wytoczenia powództwa w sądach Cesarstwa rosyjskiego (S. C. 253-78, 47-93).

212[1]. Powództwa o prawo posiadania lub użytkowania kopalni złota na gruncie, nie będącym własnością pozwanego, oraz o wszelkie inne prawo do kopalni złota wytacza się w miejscu położenia kopalni.

213. Powództwo o szkody i straty, zrządzone w nieruchomości, wytoczyć należy według miejsca, w którem nieruchomość jest położona.

P. art. 1513.

a) Powództwo o szkody w składowej części nieruchomości wytoczyć należy przed sąd miejsca, w którem położony jest główny majątek, aczkolwiek szkody powstały na części nieruchomości położonej w innym okręgu sądowym. (S. C. 276-73).

b) Powództwa o zrządzone w nieruchomościach szkody i straty wynikają z czynów pozwanego, dokonanych bez zgody stron, np. samowolne skoszenie siana (S. C. 276-71). Pod to pojęcie nie należy podporządkować strat i szkód niezależnych od czynów pozwanego, przeciwko któremu powództwo zostało wytoczone. (S. C. 27-94).

c) Gdy od czasu zakłócenia posiadania przeszło więcej niż 6 miesięcy [1]) w tym razie skarga wytoczona być winna przed sądy ogólne. (S. C. 149-82).

213[1]. Powództwa zarządu dróg żelaznych przeciwko właścicielom gruntów, położonych wzdłuż linji kolejowych, o zniesienie lub przeniesienie budowli, składów, rozkopów i zadrzewień wytaczać należy według miejsca, w którem się znajduje majątek ulegający zniesieniu lub przeniesieniu.

213[2]. Powództwa o szkody i straty, zrządzone w kopalni złota, znajdującej się na gruncie, nie będącym własnością pozwanego, wytacza się według miejsca położenia kopalni.

214. Powództwa z aktów zastawu majątku nieruchomego wytaczać należy przed sąd miejsca, w którem jest położony majątek będący w zastawie.

P. art. 1514.

215. Powództwa o sukcesję, spory spadkobierców tak między sobą, jak i o autentyczność i ważność testamentów oraz powództwa o działy wytaczać należy przed sąd miejsca otwarcia spadku.

Przed tenże sąd wytaczać należy powództwa przeciwko osobie zmarłego właściciela, gdy nie są wiadomi spadkobiercy uznani, bądź spadkobiercy, którzy objęli spadek w posiadanie.

P. art. 1515.

a) Powództwo odnośnie majątku spadkowego wytoczyć należy przeciwko wszystkim faktycznym posiadaczom majątku, acz-

---

[1]) Obecnie rok.

kolwiek prawa do spadku ostatnich nie zostały zatwierdzone. (S. C. 47-95; 115-83).

b) Jako miejsce otwarcia spadku uważać należy miejsce ostatniego przed śmiercią stałego zamieszkania spadkodawcy. Gdy zmarły miał jednocześnie siedlisko w kilku miejscach, — jako miejsce ostatniego stałego zamieszkania uważać należy zgodnie z art. 1285 T. X. Cz. I. siedlisko, w którem zmarły ostatnio przed śmiercią przebywał. Czasowe lub wypadkowe przebywanie po za miejscem stałego zamieszkania nie ma znaczenia przy określeniu właściwości w sprawach spadkowych. (S. C. 131-85).

c) Zapozwanie opiekuna majątku nie jest dopuszczalne po zatwierdzeniu spadkobierców w prawach do spadku. (S. C. 298-79). Opiekun majątku spadkowego, aczkolwiek nie jest opiekunem małoletnich spadkobierców, winien być zapozwany do czasu przyjęcia spadku przez spadkobierców. (S, C. 105-79).

d) Mianowany opiekun majątku spadkowego jest prawnym zastępcą domniemanych właścicieli tegoż majątku odnośnie zarządzania i rozporządzania majątkiem, zarówno co do zachowania majątku pod osobistą odpowiedzialnością, jak wreszcie obrony wszelkich interesów właścicieli, o ile dotyczą tegoż majątku, czy to w charakterze zapozwanych, czy to powodów (S. C. 19-93, 89-900 i in.); służy przeto opiekunowi prawo poszukiwania od osób trzecich majątku, należącego do masy spadkowej, brania udziału w sprawie jaka się toczy, zakładania skarg na wyroki sądów, cedowania należności. (S. C. 17-83). Wszelkie wyżej wymienione czynności są obowiązujące dla zgłaszających się w następstwie spadkobierców. (S. C. 206-80).

e) Przy urządzeniu opieki nad majątkiem zmarłego wskutek niezgodzenia się spadkobierców, zatwierdzenie w następstwie tych ostatnich w prawach do spadku powoduje samo przez się uchylenie opieki bez potrzeby wydania w tym względzie rozporządzenia (S. C. 101-79, odmienny poprzedni wyrok 225-77).

f) Powództwo odnośnie majątku zmarłego wytoczone według miejsca znajdowania się majątku uznać należy za prawidłowo wytoczone na mocy art. 215 u. p. c.; miejsce zamieszkania opiekuna nie ma wpływu na właściwość sądu. (S. C. 544-901).

216. Spory przeciw działom wytacza się przed sąd, w obrębie właściwości którego działy zostały sporządzone.

Powództwo o wyłączenie z posiadania jednego ze spadkobierców majątku nieruchomego, objętego w posiadanie bezprawnie na mocy art. 211, 212 i 213 wytoczyć należy według miejsca położenia majątku nieruchomego. (S. C. 371-79).

217. Sprawy o pogwałcenie prawa autorstwa wszczynać należy według uznania powoda, bądź w tym sądzie okręgowym, w obrębie właściwości którego pogwałcenie

nastąpiło, bądź w sądzie, któremu podlega pozwany według miejsca zamieszkania.

Sprawy o pogwałcenie prawa własności literackiej bez określenia wartości powództwa na mocy art. 217 u. p. c. wytaczać należy przed sąd okręgowy. (S. C. 22-88).

218. Powództwo przeciwko pozwanym, zamieszkałym w różnych okręgach sądowych, bądź odnośnie do majątków, położonych w różnych okręgach, wytacza się, według uznania powoda, przed jeden z sądów, których właściwości sprawa może ulegać.

a) Wytoczenie powództwa przeciwko kilku pozwanym, zamieszkałym w kilku okręgach sądów pokoju, przed jednym z tych sądów zależy od uznania powoda w tym wypadku, gdy pozwani na mocy dobrowolnej umowy przyjęli łączne zobowiązanie względem powoda, bądź też, gdy odpowiedzialność pozwanych wynika z przepisu prawa; gdy powód bez wiedzy dłużnika wejdzie w porozumienie z osobą trzecią i na mocy takiego porozumienia będzie miał prawo wytoczyć powództwo przeciwko trzeciej osobie, w tym razie wytoczenie powództwa przeciwko tejże i dłużnikowi łącznie przed sąd miejsca zamieszkania osoby trzeciej nie jest dopuszczalne, ze względu na niedopuszczalność zmiany właściwości sądu według uznania powoda z uchybieniem praw pozwanego. (S. C. 2-87; 65-86).

b) Powództwo z wekslu przeciwko wystawcy i poręczycielowi wytoczyć należy według miejsca zamieszkania jednego z nich. (S. C. 88-72).

219. Powództwo, dotyczące majątku ruchomego łącznie z nieruchomym, wytacza się według uznania powoda, bądź według miejsca położenia majątku nieruchomego, bądź według miejsca zamieszkania pozwanego.

P. art. 1516.

Znajdujące się w młynie zboże w ziarnie i mące nie stanowi przynależności młyna. Powództwo przeto o wynagrodzenie za szkody w młynie (nieruchomości), zarówno za pszenicę i otręby (ruchomości) wytoczyć należy stosownie do art. 219 u. p. c. (S. C. 122-902).

220. Powództwa przeciwko spółkom, związkom i stowarzyszeniom wytaczać należy przed sąd, w jurysdykcji którego znajduje się ich zarząd, bądź firma.

a) Powództwo przeciwko spółkom, związkom, stowarzyszeniom, mające za przedmiot poszukiwanie wynagrodzenia za szkody zrządzone w majątku nieruchomym wytoczyć należy według miejsca położenia majątku. (S. C. 165-82).

b) Z przepisu art. 220 uczyniono wyjątek co do właściwości powództw przeciwko spółce akcyjnej kopalni węgla Czeladź, której zarząd znajduje się w Paryżu. (Najwyż. zatw. uchwała Komitetu do spraw Król. Polsk. z dn. 13 kwietnia 1880 r.), lecz jedynie dla spraw dotyczących operacji spółki w kraju, z których to operacji spory ulegają właściwości sądów krajowych. Spór względem powoda, dotyczący mocy obowiązującej uchwały walnego zgromadzenia akcjonarjuszów o zmniejszenie kapitału zakładowego przez zamianę dwóch poprzednich akcji na jedną nową i o zasądzenie dywidendy za poprzednie akcje, — nie dotyczy operacji spółki w kraju i tem samem nie ulega właściwości sądów rosyjskich. (S. C. 20-906).

221. Powództwa przeciwko spółkom, związkom i stowarzyszeniom, wynikające z umów, zawartych z miejscowemi ich oddziałami lub agentami, wytaczać należy: bądź przed sąd miejsca, w którym te oddziały lub agenci się znajdują, bądź przed sąd miejsca, w którem znajduje się zarząd lub firma.

a) Właściwość sądu podług art. 221 określa się nie według miejsca czasowego przebywania agenta, lecz według miejsca jego siedziby. (S. C. 43-82).

b) Art. 221 ma na względzie właściwość powództw, wynikłych nie z czynów miejscowych oddziałów lub agentów, lecz z zawartych z nimi umów (S. C. 7-79; 130-87); o ile umowy zostały zawarte przez stałego przedstawiciela spółki, lub stowarzyszenia w danej miejscowości, a nie przez pełnomocnika agenta. (S. C. 43-82).

c) Art. 221 określa jedynie sąd miejsca, przed który winno być wytoczone powództwo przeciwko stowarzyszeniu, a nie kogo zapozwać należy. (S. C. 226-77; 130-84).

222. W sporach między spólnikami lub współuczestnikami stowarzyszenia w przedmiocie niewykonania umowy lub z powodu wzajemnych obrachunków z tytułu wykonania tejże, zarówno dotyczących roszczeń uczestników i osób obcych do stowarzyszenia lub związku, które zaprzestały już swoich czynności, powództwa wytacza się przed sąd, w którego jurysdykcji znajduje się lub znajdowało się stowarzyszenie lub spółka przed wszczęciem sporu.

Stowarzyszenia-kluby są zbliżone do stowarzyszeń, powództwa o przywrócenie praw członka klubu uważane być winny jako oparte na umowie. (S. C. 186-80).

222[1]. Powództwo przeciwko przemysłowcowi, trudniącemu się wydobywaniem złota, ulegające na mocy ogól-

nych przepisów o właściwości sądów wytoczeniu według miejsca zamieszkania pozwanego, może być wytoczone według miejsca położenia kopalni. Na żądanie pozwanego sąd mocen jest przy zachowaniu przepisów, przytoczonych w art. 207, 208 i 580—583, zarządzić przeniesienie wytoczonej z takiego powództwa sprawy przed sąd, w obrębie którego pozwany ma stałe miejsce zamieszkania.

223. Po ogłoszeniu dłużnikowi upadłości wszystkie powództwa przeciwko jego osobie wytaczane być winny przed sąd, w którym toczy się sprawa upadłościowa.

P. art. 1517.

a) Specjalna właściwość dla powództw przeciwko upadłemu dłużnikowi powstaje po ogłoszeniu w „Wiadomościach Senackich“ trzeciego obwieszczenia o ogłoszeniu upadłości, a nie od daty ogłoszenia tejże przed sąd (S. C. 366-79, S. C. 32-81 contra S. C. 869, 873-74); gdy wierzyciel, dowiedziawszy się o ogłoszeniu przez sąd upadłości przed ogłoszeniem w pismach wytoczy powództwo przed sąd, w którym upadłość została ogłoszoną, sąd nie będzie mocen zrzec się rozpoznawania powództwa (S. C. 7-86) nawet w wypadku, gdy powództwo według swojego rodzaju nie jest właściwe temuż sądowi. (S. C. 270-71).

b) Powództwa, wytoczone przed ogłoszeniem upadłości, winny być rozpoznane przez sądy, w których zostały rozpoczęte, nawet w toku postępowania upadłościowego. (S. C. 873-74).

c) Po umorzeniu upadłości, nie wyłączając wypadku zawarcia układu, wierzyciele, których pretensje nie zostały zgłoszone lub zostały wyłączone z listy długów wskutek nieprzedstawienia w terminie wyznaczonym dokumentów, mają prawo przed upływem terminu przedawnienia wytoczyć powództwo przeciwko dłużnikowi i domagać się zaspokojenia z wszelkiego majątku dłużnika, jaki się okaże. (S. C. 37-92, 29-88, 167-82 i in.).

224. Sprawy cudzoziemców, przebywających w Rosji [1]), między nimi samymi, jak również z poddanymi rosyjskimi [2]), ulegają jurysdykcji sądów rosyjskich [3]) według przepisów ogólnych o właściwości sądów.

a) Z prawa obrony w sądach krajowych w charakterze powodów mogą korzystać legalnie ukonstytuowane spółki akcyjne, stowarzyszenia w tych państwach cudzoziemskich, z któremi zostały zawarte w tym przedmiocie konwencje, oparte na wzajemności. (S. C. 44-83).

---

[1]) W Polsce. [2]) Polskimi. [3]) Polskich.

b) Przepisy ogólne prawodawstwa rosyjskiego o cudzoziemcach, o ile dotyczą spadkobrania, mają moc obowiązującą jedynie odnośnie nieruchomego majątku, odnośnie zaś ruchomości na mocy zawartych z cudzoziemskiemi państwami traktatów wprowadzone zostały wyjątki, zmierzające do zamiany zasady terytorjalnej na zasadę osobistą, narodowościową. (S. C. 34-88).

c) Osoby, spór wiodące, nie mają prawa przypozywania do sprawy w charakterze osób trzecich cudzoziemców, nie zamieszkałych w Rosji, nie posiadających w kraju własności nieruchomej. (S. C. 70-11).

d) Art. 224 ma zastosowanie w Warszawskim Okręgu sądowym. (S. C. 25-79).

225. Wyjątek od przepisu, poprzedzającego (224) artykułu stanowią powództwa, wytaczane przeciwko osobom, należącym do poselstw zagranicznych. Poddani rosyjscy [1]), mający do tych osób roszczenia pieniężne, mogą zwracać się do ministerstwa spraw zagranicznych, które ma obowiązek podjąć starania, ażeby roszczenia te zostały zaspokojone.

U w a g a. Osoby, będące w służbie u posłów zagranicznych, ambasadorów i innych agentów dyplomatycznych podlegają jurysdykcji sądów, według ogólnych przepisów o właściwości sądu, lecz wezwania tych osób przed sąd, jeżeli miejsce ich zamieszkania jest wiadome, dokonywa się za pośrednictwem ministerstwa spraw zagranicznych.

a) Zasada eksterytorjalności oparta jest na przyjętej przez prawo fikcji, że osoba, korzystająca z prawa eksterytorjalności, ma miejsce stałego zamieszkania nie tam, gdzie się w rzeczywistości znajduje, lecz w państwie, które dana osoba reprezentuje (S. C. 47-93), że osoby te wyobrażają osobę panującego w obliczu państwa do którego zostały delegowane i dlatego winny korzystać z praw szczególnych. — Wyjątek ten przysługuje wyłącznie osobom, zaliczonym do składu poselstwa, a nie urzędnikom-funkcjonarjuszom, do personelu poselstwa nie zaliczonym i podlegającym ogólnym przepisom o właściwości sądu. (S. C. 15-95).

b) Pretensje pieniężne przeciwko osobom, wymienionym w art. 225 u. p. c., są wyjęte z pod kompetencji sądów krajowych. Odnośnie zaś powództw, dotyczących majątku nieruchomego, wyjąwszy nieruchomości, należące do poselstw, uważane za podlegające zasadzie eksterytorjalności, ani w art. 225, ani w innych ar-

---

[1]) Polscy.

tykułach u. p. c. niema wyjątku od ogólnych zasad o właściwości sądu. (S. C. 47-93).

226. Powództwo wzajemne ulega jurysdykcji sądu, przed którym wytoczono powództwo główne, i jest rozpoznawane łącznie z tem ostatniem, jeżeli tylko powództwo wzajemne ma związek lub ma na celu potrącenie z powództwem głównem i ze względu na przedmiot nie należy do kompetencji innego sądu.

W razie umorzenia postępowania z powództwa głównego, powództwo wzajemne rozstrzyga ten sąd, przed którym było wytoczone.

W razie umorzenia przez powoda wytoczonego powództwa, powództwo wzajemne będzie nadal właściwem temuż sądowi i w tym wypadku, gdyby pozwany z powództwa wzajemnego mieszkał poza obrębem danego sądu. (S. C. 19-68).

227. Przy zawarciu umowy strony kontraktujące mogą określić sąd pierwszej instancji, rozpoznaniu którego poddają spory, mogące wyniknąć z powodu tej umowy i jej wykonania.

228. We wszystkich sprawach, z wyjątkiem spraw dotyczących majątków nieruchomych, strony, za wzajemną zgodą, mogą obrać dla rozstrzygnięcia sporu inny sąd okręgowy, w miejsce tego, którego rozpoznaniu ulegałaby sprawa na zasadzie ogólnych przepisów o właściwości sądu.

a) Przepisy o właściwości sądów według miejsca zamieszkania pozwanego zostały postanowione wyłącznie w interesie osób prywatnych, nie ma przeto zasady do niedopuszczenia wyjątków za zgodą stron; przepisy zaś o rozpoznaniu spraw w toku instancji dotyczą ogólnego porządku i sfery czynności sądów i jako takie nie mogą ulegać zmianie według woli osób prywatnych (motywy prawod. do art. 227).

b) Prawo stron określenia w umowie sądu, któremu będą właściwe spory z tejże umowy wynikające, jest ograniczone w zależności od rodzaju sprawy i toku instancji przez wskazanie w art. 227 sądów, do których strony się mogą zwracać, odnośnie zaś nieruchomości przez przepis art. 228. (S. C. 26-90; 781-75). Umowa, dotycząca wyboru sądu, winna być zawarta za wzajemną zgodą przez osoby fizyczne lub prawne. (S. C. 2-87; 65-86).

c) Strony mają prawo w umowie zmienić właściwość, wskazaną w art. 221 u. p. c. (S. C. 96-84), obrać w umowie sąd pierwszej

instancji nawet i nie w obrębie, gdzie została zawarta umowa, w każdym jednak razie sąd, istnicjący na mocy ustaw 1864 r. (S. C. 26-90).

d) Art. 227 ma zastosowanie w sądach pokoju. (S. C. 81-908; 73-92).

DZIAŁ DRUGI.

Spory kompetencyjne i tryb ich rozstrzygnięcia.

I. Spory między sądami.

229. Każdy sąd sam rozstrzyga: czy wytoczone powództwo ulega jego jurysdykcji i w żadnym razie nie powinien zwracać się do wyższego sądu o rozstrzygnięcie swych wątpliwości.

a) Spór jurysdykcyjny ma miejsce, gdy dwa sądy lub sąd i władza administracyjna uznają spór za podlegający rozpoznaniu każdej z tych instytucji, bądź też odwrotnie, każda z tych instytucji zrzeka się rozpoznania sporu, jako nie ulegającego jej rozpoznaniu (S. O. 1-903; S. C. 11-95); zarówno gdy jeden sąd odmawia przyjęcia skargi z powodu niezachowania form postępowania sądowego, a drugi — z powodu niekompetencji ze zwzględu na rodzaj sprawy. (S. C. 212-71). Nie stanowi sporu jurysdykcyjnego różnica zdań między sądami w przedmiocie postępowań incydentalnych lub wykonawczych. S. C. 22-85; S. C. 41-82).

b) Nie jest dopuszczalny spór jurysdykcyjny między sądami różnych stopni, albowiem sąd niższej instancji winien poddać się decyzji wyższej nad tymże sądem ustanowionej instancji w przedmiocie właściwości sądu dla danej sprawy. (S. C. 9-85).

c) Wszelkie spory jurysdykcyjne między sądami równych stopni rozstrzyga sąd wyższej instancji, ustanowiony w toku instancji. Spory między sądami różnych jurysdykcji rozstrzyga w porządku hierarchicznym ten sąd wyższy, który w stosunku do będących w sporze sądów, w przedmiocie kompetencji posiada wyższą władzę, nadaną przez ustawy. (S. O. 1-903).

230. Spory kompetencyjne między sądami okręgowemi rozstrzyga ta Izba Sądowa [1]), w obrębie jurysdykcji której sądy te pozostają.

231. Spór kompetencyjny między sądami okręgowemi, podlegającemi właściwości różnych Izb sądowych, roz-

---

[1]) Sąd Apelacyjny, art. 25 przep. przech. do u. p. c. zał. IX.

strzyga ta Izba [1]), w obrębie której sprawa pierwotnie wszczętą została.

232. Sprawy o kompetencję powstają jedynie na skutek skargi jednej ze stron na decyzję sądu okręgowego; do skargi dołączyć należy odpisy decyzji sądów, w których spór kompetencyjny powstał.

233. Odpis skargi komunikuje się stronie przeciwnej i w dalszym toku sprawy stosuje się przepisy obowiązujące dla skarg incydentalnych, postępowanie zaś w pierwszej instancji tymczasowo zawiesza się.

234. Spory kompetencyjne rozstrzyga ogólne zebranie Izby Sądowej [2]).

a) Strony nie są wzywane w powyższych wypadkach na posiedzenie sądu; art. 767 do sporów powyższych nic ma zastosowania. (S. C. 405-73).

b) Przy rozstrzyganiu sporów jurysdykcyjnych sąd winien kierować się przepisem ogólnym art. 13, na mocy którego każda sprawa cywilna ulega rozpoznaniu na posiedzeniu publicznem. (S. O. 22-79).

235. Skargę na decyzję Izby [2]) zakłada się do Departamentu Kasacyjnego Senatu rządzącego [3]) w ciągu dwuch tygodni, licząc od dnia ogłoszenia decyzji z doliczeniem terminu na odległość.

Wymienione w powyższym artykule skargi wnosi się w trybie incydentalnym. (S. C. 38-86). W razie niewniesienia skargi, kwestja właściwości sądu nie ulega rozpoznaniu na skutek kasacji co do istoty sprawy. (S. C. 752-77).

236. Spory kompetencyjne między sądami okręgowemi a handlowemi rozstrzygane są trybem, w art. 229-235 wskazanym.

236[1]. Spory kompetencyjne między Izbami Sądowemi [1]) podlegają jurysdykcji połączonych kompletów pierwszego i kasacyjnych departamentów Senatu [4]).

---

[1]) Sąd Apelacyjny — p. [1]) do art. 230.
[2]) Sądu Apelacyjnego.
[3]) Sądu Najwyższego.
[4]) Por. art. 25 p. przech. do u. p. c. (Zał. IX) dekr. o ustr. Sądu Najwyższego. (Zał. XIV).

Połączony komplet rozstrzyga spory jurysdykcyjne pomiędzy Izbami Sądowemi a Zjazdami Sędziów Pokoju. (S. O. 1-903).

236[2]. Pomija się, jako dotyczący naczelników ziemskich, sędziów miejskich i powiatowych członków Sądu Okręgowego.

II. Spory między sądami a urzędami administracyjnemi [1]).

237. Wszelką wątpliwość, czy wszczęta w sądzie sprawa ulega rozpoznaniu urzędów administracyjnych czy sądów, rozstrzyga sąd, od którego zależy przyjąć sprawę do rozpoznania lub uznać ją za nieulegającą rozpoznaniu sądu.

a) Spór kompetencyjny ma miejsce, gdy urząd administracyjny nie ma udziału w sprawie toczącej się między dwiema osobami, jak również i w tym wypadku, gdy bierze udział w sprawie w charakterze strony. (S. O. 39-904; S. C. 15, 25, 31-97; 9-96).

b) Nie zachodzi spór kompetencyjny między urzędami administracyjnemi, które skierowały petenta do sądu, a sądem, który się uznał za niewłaściwy do rozpoznania sprawy. (S. C. 303-68). Zarówno w wypadku, jeżeli urząd administracyjny oświadcza, że sprawa nie podlega kompetencji sądu, nie orzekając równocześnie, że sprawa podlega jego rozpoznaniu. (S. C. 45-78).

c) Wszczęcie przez urząd administracyjny lub osobę sporu kompetencyjnego jest dopuszczalne dopiero wtedy, gdy sąd rozstrzygnie kwestję, czy sprawa ulega rozpoznaniu urzędów administracyjnych, czy sądowych, i wyda decyzję o przyjęciu sprawy pod swoje rozpoznanie, lub bądź też o uznaniu, że sprawa nie podlega kompetencji sądu (S. O. 29-901); decyzja incydentalna sądu w tym przedmiocie nie tamuje wszczętego sporu kompetencyjnego. (S. C. 147-67).

d) Kwestja, czyjej kompetencji podlega sprawa osoby prywatnej, uznana za niepodlegającą właściwości sądów, ani urzędów administracyjnych, w każdym poszczególnym wypadku ulega rozpoznaniu wyższych instancji sądowych jedynie na mocy skargi osób zainteresowanych. (S. O. 23-73).

e) Art. 237—243 mają zastosowanie przy rozstrzyganiu sporów kompetencyjnych między urzędami administracyjnemi i instytucjami sądów pokoju. (S. O. 22-79; 24-78 i in.).

238. Żaden urząd administracyjny lub urzędnik nie ma prawa przyjąć do swego rozpoznania sprawy, toczącej

---

[1]) Patrz art. 23 p. p. do u. p. c. zał. IX, oraz art. 14 p. 1 rozp. zał. XII.

się już w sądzie przed umorzeniem postępowania przez sąd wyższej instancji.

239. Na decyzje sądu, o których jest mowa w art. 237, dopuszczalna jest skarga incydentalna, niezależnie od apelacji.

Do skarg, o których mowa w art. 239, nie ma zastosowania ani przewidziany w art. 785 termin dwutygodniowy, ani też tryb wnoszenia skarg wyłącznie przez sąd. (S. O. 17-901).

240. Urząd administracyjny, bądź urzędnik, uznając sprawę przyjętą przez sąd do rozpoznania za podlegającą swojej kompetencji, komunikuje o tem sądowi za pośrednictwem urzędującego przy nim prokuratora ze wskazaniem zasad, dla których uważa sprawę za ulegającą swojej kompetencji.

Prokurator nie ma prawa odmówić skierowania komunikatu, o którym mowa w art. 240, ustanowionym trybem z tej racji, że w danym wypadku nie ma miejsca spór kompetencyjny, lecz różnice zdań innego rodzaju. (S. O. 72-72).

241. W przypadku, wskazanym w poprzedzającym (240) artykule zarówno w przypadku założenia skargi przez osobę prywatną, sprawa przechodzi pod rozpoznanie Izby Sądowej [1]), postępowanie zaś w sądzie, w którym powstał spór kompetencyjny tymczasem zawiesza się do czasu rozstrzygnięcia sporu; w tym razie sąd może zarządzić przewidziane przez ustawę środki zabezpieczenia powództwa.

Z żądaniem o wskazanie właściwości sądu osoby prywatne winny się zwracać do Izby Sądowej. (S. O. 95-72).

242. Dla rozstrzygnięcia tego rodzaju spraw zwołuje się w Izbie Sądowej pod przewodnictwem starszego prezesa Izby specjalny komplet w składzie gubernatora i dwuch członków Izby sądowej łącznie z zarządzającym Izbą skarbową i Naczelnikiem Zarządu dóbr państwa lub jednym z dwuch ostatnich, który jest starszym w służbie, oraz

---

[1]) Sądu Apelacyjnego.

z miejscowym zwierzchnikiem tego zarządu lub dekasterji, której spór kompetencyjny się tyczy [1]).

Uwaga 1. Pomija się, gdyż dotyczy Izby Sądowej w Odesie.

Uwaga 2. Zarządy dóbr państwa zostały przemianowane na zarządy rolnictwa i dóbr państwa, a zarządzający dobrami państwa — na naczelników zarządu rolnictwa i dóbr państwa. Uwaga niniejsza dotyczy również art. 1284, 1321, 1518, 1617 (now. 12. VI. 902).

a) Specjalny komplet rozstrzyga kwestje właściwości sądu w tym jedynie wypadku, gdy na skutek odezwy władzy, lub skargi osoby prywatnej na decyzję sądu okręgowego, kwestja właściwości sądu zostanie przedłożoną Izbie Sądowej, jako instancji rewizyjnej (art. 242), a *nie w wypadku, gdy kwestja ta wyniknie przy rozpoznawaniu* sprawy przez Izbę Sądową, jako instancji apelacyjnej. (S. C. 276-75; por. S. O. 31-81).

b) W razie uznania przez specjalny komplet, że sprawa nie podlega kompetencji władz sądowych, wyrok poprzednio w sprawie wydany traci moc. (S. C. 107-72; S. O. 65-81).

c) *Rozstrzygnięciu przez instytucje, wymienione w art. 242* i 244 u. p. c., podlegają wszelkie spory kompetencyjne pomiędzy sądami i urzędami administracyjnemi, *pozytywne i negatywne.* (S. O. 28-93; S. C. 3-82; 65-80).

243. Wyroki, wymienionego w poprzednim (242) artykule kompletu są ostateczne, lecz jeśli kwestja kompetencji wynikła w samej Izbie Sądowej[2]), to sprawa może być przekazaną Senatowi *rządzącemu* [1]) *trybem w art. 240* wskazanym.

a) Spór kompetencyjny pomiędzy urzędem administracyjnym i Izbą Sądową może być wszczęty jedynie w toku postępowania w Izbie Sądowej, które to postępowania zakańcza się przez wydanie wyroku lub decyzji, w żadnym razie po wydaniu wyroku co do istoty sprawy. (S. O. 21-901).

b) Decyzje specjalnego kompletu Izby Sądowej w sporach kompetencyjnych nie ulegają zaskarżeniu, (S. O. 39-904; 48-96); spór rozstrzygnięty przez decyzję nie może być wszczęty ponownie przy rozpoznaniu sprawy co do istoty. (S. C. 271-75).

---

[1]) Patrz art. 23 przep. przech. do u. p. c., zał. IX, oraz art. 14 p. 1 rozp. kom. gen., zał. XII.

[2]) W sądzie apelacyjnym.

244. W Senacie rządzącym spory kompetencyjne między sądami i urzędami administracyjnemi rozpoznawane będą ostatecznie przez Ogólne zebranie pierwszego i kasacyjnego departamentów.

Spory kompetencyjne pomiędzy sądami ogólnemi i sądami duchownemi wyznania prawosławnego rozstrzygane będą po wysłuchaniu wniosków naczelnego prokuratora Swiątobliwego Synodu [1]).

244[1]. Pomija się, gdyż dotyczy powiatowych i gubernjalnych komisji agrarnych.

TYTUŁ DRUGI.

O pełnomocnikach.

245. W miejscowościach, w których niema dostatecznej liczby adwokatów przysięgłych[2]) (Ust. org. sąd.), pełnomocnicy mogą być obierani z pośród obrońców prywatnych[3]), z pośród zaś osób postronnych — jedynie w wypadkach wskazanych w organizacji sądownictwa.[4]).

Strony, spór wiodące, mają prawo upoważnić do prowadzenia spraw zarządzających ich majątkami lub interesami, aczkolwiek zarząd ten rozciąga się nie na cały majątek udzielającego pełnomocnictwa, *a dotyczy oddzielnego szczególnego majątku* lub jedynie interesów (Cyr. Min. Spr. z dn. 7. V. 1875). Upoważniony do prowadzenia wszystkich spraw w urzędach, sądach i instytucjach administracyjnych nie może być uznany za zarządzającego interesami. (S. C. 18-79).

246. Nie mogą być pełnomocnikami: 1) niepiśmienni, 2) niepełnoletni, 3) zakonnicy, wyjąwszy w sprawach, w których występują w imieniu swoich klasztorów i schronisk, lub z polecenia zwierzchności klasztornej, 4) ducho-

---

[1]) Patrz art. 23 przep. przech do u. p. c. (zał. IX) oraz art. 14 p. 1 rozp. kom. gen., zał. XII.

[2]) Obecnie adwokatów; Stat. o palestrze z dn. 24-go grudnia 1918. (Dz. Pr. 22-75—1918).

[3]) Obecnie obrońców sądowych; dekr. z 8. II. 19 art. 4. (Dz. Pr. 15-205—1919).

[4]) Patrz odsyłacz 3-ci do art. 44.

wni świeccy, wyjąwszy w sprawach, w których występują w imieniu władzy duchownej, albo w imieniu swych żon i dzieci, oraz wychowańców, będących pod ich opieką, 5) uznani za upadłych dłużników do czasu określenia charakteru ich upadłości, 6) uczniowie, wychowańcy, studenci i słuchacze uczęszczający do szkół lub wyższych uczelni dopóki nie ukończą nauki, wyjąwszy w sprawach, w których występują w imieniu swoich rodziców lub braci i sióstr; 7) będący pod opieką; 8) członkowie instytucji sądowych i osoby będące na urzędach prokuratorskich, wyjąwszy w sprawach, w których występują w imieniu swych dzieci, rodziców, sióstr lub żony, jeżeli sprawy te toczą się nie w tym sądzie przy którym urzędują i nie w podległych temuż sądowi urzędach; 9) ekskomunikowani z kościoła na mocy wyroku sądu duchownego, 10) pozbawieni wszystkich praw stanu, lub wszystkich praw i przywilejów szczególnych, przywiązanych do osoby i stanu [1]), jak również zwolnieni od tych kar na mocy najmiłościwszego manifestu; 11) osoby, oddane pod sąd za przestępstwa, pociągające za sobą utratę wszystkich praw stanu, lub wszystkich praw i przywilejów szczególnych, przywiązanych do osoby i stanu, jeżeli wyrokiem sądu nie zostały uniewinnione; 12) wydaleni ze służby na mocy wyroku sądu, lub ze stanu duchownego za występki, bądź też ze spólnot i szlacheckich zgromadzeń wskutek uchwał tych stanów, do których należą; 13) wszyscy ci, którym na mocy wyroku sądu jest wzbronione prowadzenie spraw.

P. art. 1488 i 1632.

a) Zakaz jednoczesnego zastępowania stron obu stosuje się do wszystkich pełnomocników osób prawnych i fizycznych i względem wszelkich spraw, ulegających rozpoznaniu sądów, i stanowi regułę ogólną. (S. C. 17-904).

b) Nie jest wzbronione prowadzenie spraw: a) osobom, będącym w służbie wojskowej (S. O. 948-78); b) radcom prawnym dróg żelaznych w sprawach tychże dróg, na których służą, gdy nie należą do stanu obrończego. (S. C. 122-901).

---

[1]) P. art. 30 kod. kar.

c) Osoba, nie posiadająca świadectwa do prowadzenia spraw, nie jest pozbawiona prawa być pełnomocnikiem; pozbawiony świadectwa z rozkazu Ministra Sprawiedliwości na mocy art. 406[15] organ. sąd. może substytuować osobę, mającą prawo do prowadzenia spraw, o ile prawo substytucji zostało zastrzeżone w pełnomocnictwie. (S. C. 28-88; 35-81). Ocena zdolności prawnej do zastąpienia strony w procesie stanowi obowiązek sądu bez względu na zgłoszenie w tym względzie ekscepcji. Ocena ma miejsce na mocy tych dowodów, które składa strona przeciwna, jak również na mocy informacji, jakie posiada sąd, który mocen jest według swojego uznania zebrać potrzebny ku temu materjał. (S. C. 39-900; 133-79). — Usunięcie pełnomocnika od sprawy, posiadającego pełnomocnictwo, może nastąpić bądź wskutek zgłoszonej przez stronę przeciwną ekscepcji zgodnie z p. 4 art. 571 i p. 2 art. 576, bądź z inicjatywy sądu zgodnie z p. 3 art. 584 u. p. c., jeżeli sąd zauważy, że zachodzą warunki w art. 246 wskazane. (S. C. 1446-70).

d) Niepełnoletni, pomimo tytułu pomocnika adwokata przysięgłego, nie może być pełnomocnikiem. (S. C. 1490-73).

e) Tytuł rabina nie stanowi przeszkody do prowadzenia spraw. (S. C. 237-79).

f) Nie mogą być pełnomocnikami: oddani pod sąd za przestępstwa, pociągające za sobą karę w p. 11 wskazaną, o ile nie zostaną uniewinnieni, lub skazani na karę niższą, zarówno i ci, którzy są podejrzani o spełnienie przestępstwa, pociągającego też kary (S. C. 406-76); adwokaci przysięgli, wykreśleni z listy w drodze dyscyplinarnej, w razie zabronienia wciągnięcia na listę adwokatów w całem państwie, nie mogą być pełnomocnikami. (S. C. 39-900; S. O. 6-99).

247. Upoważnienie dla osoby, nie należącej do adwokatury przysięgłej, winno być stwierdzone pełnomocnictwem, poświadczonem trybem przez prawo przepisanym.

a) Nie wymaga specjalnej formy zezwolenie, udzielone przez męża żonie do prowadzenia jej własnej sprawy. (S. N. 26-18).

b) Poświadczenie winno być uczynione w miejscowościach, w których wprowadzono ustawę notarjalną — przez notarjuszów, a w ich braku przez sędziego pokoju, w obu wypadkach nie wystarcza poświadczenie podpisu, lecz wymagane jest zarejestrowanie (S. C. 58-83; 249-79. — Pełnomocnictwa do spraw w kas. instancji winny odpowiadać co do formy warunkom, wymaganym dla pełnomocnictw w sądach ogólnych. (S. C. 212-76).

c) Pełnomocnictwo winno być dołączone w oryginale lub w poświadczonym odpisie do skargi lub podania. Jeżeli wskutek nieuwagi sądu okaże się w aktach odpis pełnomocnictwa nie poświadczony, apelacyjna instancja przy rozpoznaniu sprawy winna udzielić pełnomocnikowi terminu do złożenia bądź oryginału, bądź

należycie poświadczonego odpisu, nie przystępując do rozpraw. (S. C. 90-74; 808-72).

d) Skarga wniesiona przez pełnomocnika bez złożenia pełnomocnictwa, gdy strona w następstwie uzna czynności pełnomocnika, bądź gdy pełnomocnik przed zgłoszeniem ekscepcji i przed rozstrzygnięciem sprawy przez pierwszą instancję złoży pełnomocnictwo, nie może być pozostawiona bez rozpoznania, o ile czynności pełnomocnika nie gwałcą praw osób trzecich i o ile pełnomocnictwo zostało wydane przed upłynięciem terminu proceduralnego. (S. C. 93-92; contra 43-85).

248 [1]). Upoważnienie adwokata przysięgłego może być stwierdzone:

1) pełnomocnictwem, zaświadczonem trybem przepisanym;

2) pełnomocnictwem, na którem podpis mocodawcy został poświadczony przez sędziego pokoju lub sędziego miejskiego, naczelnika ziemskiego [2]), notarjusza, policję lub władzę gminną;

3) ustnem oświadczeniem mocodawcy i pełnomocnika, wciągniętem do protokułu sądowego.

P. art. 1519.

Adwokat, wyznaczony z urzędu, oprócz delegacji ze strony rady adwokackiej, winien mieć pełnomocnictwo od osoby, którą ma przed sądem reprezentować. (S. C. 19-05; S. O. 6-04).

249. Pełnomocnik jest przedstawicielem strony przed sądem i wszystkie jego czynności, zdziałane w granicach udzielonego mu pełnomocnictwa, poczytywane są za obowiązujące mocodawcę.

P. art. 1633.

a) Zarzut przekroczenia przez pełnomocnika granic pełnomocnictwa może czynić mocodawca, a nie jego kontrahent. (S. C. 49-99).

b) Art. 249 obowiązuje i w sądach pokoju. (S. C. 987-73).

250. Uchylono [3]).

---

[1]) Patrz art. 12 i 32 przep. przech do u. p. c. (zał. IX).

[2]) W miejscowości, wskazanej w odsyłaczu do art. 32[1], wprowadzono art. 248 z pominięciem w tekście wyrazów: „sędziego miejskiego, naczelnika ziemskiego"; urzędy te nie są również wprowadzone w Polsce.

[3]) Patrz art. 12 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX) i p. 1 art. 14 rozp. kom. gener. ziem Wschodn. (zał. XII).

251. Mocodawca może w każdym czasie odwołać udzielone pełnomocnikowi upoważnienie, zawiadamiając o tem sąd na piśmie lub ustnie, lecz sąd nie ma obowiązku ani odraczać z tego powodu postępowania, ani też oczekiwać obrania i stawienia się innego pełnomocnika. Wszystkie czynności, zdziałane prawnie przez pełnomocnika przed otrzymaniem przez sąd powyższego zawiadomienia, pozostają w mocy.

a) Mocodawca nie może być pozbawiony z mocy umowy prawa odwołania upoważnienia według swojego uznania, aczkolwiek za zgodą stron wolno się umówić o karę wadjalną lub wynagrodzenie na korzyść pełnomocnika na wypadek cofnięcia upoważnienia. (S. C. 483-75 contra S. C. 305-68).

b) Pełnomocnictwo może być cofnięte: 1) przez oświadczenie mocodawcy w tym urzędzie, gdzie czynność winna być dokonana, w tym razie zbędne są obwieszczenia, zarówno decyzja urzędu; 2) przez obwieszczenie o unieważnieniu pełnomocnictwa; 3) przez wycofanie pełnomocnictwa z rąk pełnomocnika, co jest równoznaczne z trybem, wskazanym w art. 2333 T. X cz. I. (S. C. 1916-75).

c) Mocodawca jest odpowiedzialny względem osób trzecich, będących w dobrej wierze za czynności pełnomocnika do czasu, gdy w miejscu przebywania pełnomocnika otrzymane będzie obwieszczenie o unieważnieniu pełnomocnictwa, co wszakże nie zwalnia pełnomocnika od odpowiedzialności cywilnej za szkody, i karnej, o ile tenże przed podjęciem czynności wiedział o cofnięciu upoważnienia. (S. C. 12-83).

252. Pełnomocnikowi służy prawo zrzec się prowadzenia sprawy, lecz następnie nie może on zostać pełnomocnikiem strony przeciwnej, nadto, w razie nieobecności swego mocodawcy, winien zawiadomić go o swem zrzeczeniu się zawczasu z takiem wyrachowaniem, ażeby mocodawca zdążył stawić się sam na termin, lub wyznaczyć innego pełnomocnika.

a) Zrzeczenie się pełnomocnika prowadzenia sprawy może nastąpić w każdym stanie sprawy z obowiązkiem zawiadomienia o tem zawczasu mocodawcy (S. C. 423-74), pełnomocnik winien udowodnić, że wykonał ten obowiązek (S. O. 59-80) i dopiero wówczas zostaje zwolnionym od dalszego prowadzenia sprawy, wszakże nie wcześniej, jak z upływem terminu przez prezesa sądu w myśl art. 254 określonego. (S. O. 59-80).

b) Sąd nie ma obowiązku zawiadamiać stronę o zrzeczeniu się pełnomocnictwa przez pełnomocnika, który to obowiązek w myśl art. 251 i 252 ciąży ostatniego; niewykonanie tego obowiązku pociąga za sobą odpowiedzialność pełnomocnika przed mocodawcą, wydany zaś wyrok pozostaje w swej mocy. (S. C. 918-72). Jeżeli pełnomocnik z wiedzą mocodawcy ustanowił substytuta, to po zrzeczeniu się upoważnienia przez pełnomocnika mocodawca, a nie pełnomocnik, winien zawiadomić o tem substytuta. (S. C. 581-74).

c) Adwokat przysięgły [1]) i jego pomocnik [2]) nie mogą być w jednej sprawie pełnomocnikami obu stron, będących z sobą w sporze. (S. C. 129-84).

253. Pełnomocnik osoby, zamieszkałej w tem mieście, gdzie znajduje się sąd, powinien o swem zrzeczeniu się oznajmić sądowi jednocześnie z przesłaniem o tem zawiadomienia mocodawcy.

Zawiadomienie ustne mocodawcy może być stwierdzone dowodem ze świadków. (S. C. 379-79).

254. Prezes sądu, mając na względzie odległość miejsca zamieszkania *mocodawcy od miejsca siedziby sądu*, zarówno okoliczności sprawy określa termin, po upływie którego pełnomocnik uznanym będzie za zwolnionego od swoich obowiązków. Przed upływem powyższego terminu pełnomocnik jest obowiązany prowadzić sprawę w granicach udzielonego mu upoważnienia. — Wszakże prezes władny jest zwolnić pełnomocnika od prowadzenia sprawy, wyznaczając na jego miejsce adwokata przysięgłego do czasu, dopóki strona nie obierze innego pełnomocnika.

Art. 254 przewiduje zrzeczenie się pełnomocnika, gdy strona mieszka nie w tem mieście, gdzie znajduje się sąd. (S. C. 938-69).

255. W razie śmierci pełnomocnika tok sprawy ulega zawieszeniu do czasu zastąpienia go przez innego pełnomocnika, bądź dopóki strona przeciwna nie zażąda od sądu wezwania strony nieobecnej trybem, przepisanym dla wezwania przed sąd. Jeżeli po upływie terminu, wyznaczonego do stawienia się przed sądem, strona nieobecna sama się nie stawi, ani nie wyznaczy pełnomocnika, wówczas sąd na żądanie strony przeciwnej, nadaje sprawie dalszy bieg.

---

[1]) Adwokat, [2]) aplikant adwokacki.

TYTUŁ TRZECI.

O skargach powodowych.

256. Sąd wszczyna postępowanie w sprawie nie inaczej, jak na skutek skargi powodowej, którą pisze się według wzoru, do niniejszego dołączonego [1]).

a) Prośby i skargi nie podpisane, pozostawione będą bez rozpoznania. (S. C. 71-77).

b) Od czasu wniesienia skargi powodowej strona, która skargę podała i osoba, przeciwko której została wniesioną, uważają się za będące w procesie (S. C. 6-80). Wzajemne stosunki stron w procesie normują się według momentu podania skargi, a nie późniejszym stanem przedmiotu spornego. (S. C. 61-92). Powództwo ulega zasądzeniu, o ile powód był uprawniony do wytoczenia go przy wszczęciu sprawy, a nie w czasie postępowania. (S. C. 324-77).

c) Sąd przy rozpoznaniu sprawy winien się przekonać, czy sprawa wszczęta została trybem przez prawo przepisanym. Gdy się okaże błąd ze strony prezydującego przy nadaniu sprawie biegu, sąd winien błąd naprawić i nadać sprawie właściwy bieg, kierując się z analogji art. 266, 269 i 270 i uznać, bądź, że podanie nie ulega przyjęciu i rozpoznaniu, bądź wymaga pewnych uzupełnień. (S. C. 54-911; 81-912).

257. Skarga powodowa winna zawierać:

1. wskazanie sądu, do którego skargę się wnosi;

2. imię, imię ojca, nazwisko lub przezwisko, stan i miejsce zamieszkania tak powoda, jak i pozwanego;

3. oznaczenie wartości powództwa, wyjąwszy sprawy, nie ulegające oszacowaniu, i przypadki wyraźnie przez prawo przewidziane;

4. przytoczenie okoliczności sprawy, z których powództwo wynika;

5. powołanie dowodów i przepisów prawa, na których powództwo jest oparte;

6. konkluzję, zawierającą w sobie żądania powoda, t. j. to, co ma być przedmiotem wyrokowania.

a) Do p. 2. W skardze, wniesionej przez pełnomocnika, należy wskazać imię, imię ojca i nazwisko pełnomocnika i mocodawcy. (S. C. 384-68).

---

[1]) Patrz zał. I.

Skarga wytoczoną być winna przeciwko stronie, a nie jej pełnomocnikowi. (S. C. 196-76; 90-908).

W powództwach, wytoczonych przeciwko kilku pozwanym bez wskazania imienia i nazwiska niektórych z pozwanych, powództwo względem tych ostatnich nie ulega rozpoznaniu. (S. C. 475-74).

Przy wytoczeniu powództwa przeciwko towarzystwu nie należy wskazywać imion, nazwisk każdego z członków tego towarzystwa, a jedynie miejsce siedziby zarządu bądź firmy. (S. C. 141-82).

Wskazanie w skardze powodowej dwóch pozwanych z żądaniem zasądzenia powództwa od któregokolwiek z nich, nie jest dopuszczalne. (S. C. 203-73).

Wskazanie miejsca zamieszkania strony przeciwnej jest konieczne we wszystkich wypadkach, gdy żądanie jednej strony zgłoszone w drodze powództwa lub prośby incydentalnej dotyczy praw lub interesów strony przeciwnej. (S. C. 141-82). — W razie niewskazania lub niedokładnego określenia miejsca zamieszkania strony przeciwnej, podanie winno być pozostawione *bez biegu i powodowi* udzielić należy terminu siedmiodniowego do uzupełnienia braków. (S. C. 22-909).

b) Do p. 3. Za nieulegające oszacowaniu uważać należy powodztwo co do praw stanu i wogóle wszelkich praw niemajątkowych, którego wartość nie może być określona przy wytoczeniu, lub określenie którego jest utrudnione, bądź dowolne i sztuczne, uznać je należy na równi z powództwami nie mającemi charakteru majątkowego za nieulegające oszacowaniu (S. C. 79-909); do tego rodzaju powództw należą: powództwa o przywrócenie zakłóconego posiadania, o współposiadanie, o żądanie zwrotu dokumentów, o eksmisję po ekspiracji umowy najmu; ulegają oszacowaniu powództwa o eksmisję z lokalu w czasie trwania umowy, powództwa, wynikające z umów najmu osobistego, o uznanie umowy za symulacyjną, o wynagrodzenie za utratę zdolności do pracy. (S. C. 81-912; 79-907; 114-904).

Nieoznaczenie w skardze powodowej wartości powództwa, ulegającego oszacowaniu, nie może stanowić powodu do uchylenia wyroku, o ile brak ten nie spowodował pogwałcenia przepisów o właściwości sądu według wartości powództwa. (S. C. 81-912).

c) Do p. 4 i 5. Podstawę powództwa stanowi: w pojęciu prawa materjalnego — stosunek prawny, z którego powództwo wynika; w pojęciu prawa procesowego — zespół okoliczności, usprawiedliwiających żądanie i z tego powodu winny one być przytoczone w skardze powodowej (S. C. 100-911; 106-906; 35-900), pogwałcenie nie stanowi podstawy, lecz powód do wytoczenia powództwa (S. C. 35-900), innemi słowy podstawę powództwa stanowi pogwałcenie przez pozwanego praw powoda, przysługujących ostatniemu w jego mniemaniu, czy to z mocy przepisów prawa, czy to z umowy. (S. C. 102-88).

d) Nie należy utożsamiać zasad powództwa z dowodami. (S. C. 90-905).

e) W szeregu dowodów, przytoczonych w przepisach prawa, niema wzmianki o przedawnieniu, które samo przez się nadaje prawo własności i ma charakter odrębny od dowodów. (S. C. 124-912).

f) Powołanie w skardze przepisów prawa nie jest konieczne. (S. C. 108-908).

g) Do p. 6. Powód winien w skardze wyjaśnić stanowczo, czego żąda od pozwanego, w skardze przeto o dział, wniesionej przez współspadkobiercę lub współwłaściciela przeciwko tym, którzy pozostają z powodem w niepodzielności, zapozwanie do sprawy działowej tych spadkobierców lub współwłaścicieli, którzy prawa swe w całości ustąpili powodowi i nie pozostają nadal z powodem w niepodzielnem posiadaniu, jest niedopuszczalne. (S. N. 25-18).

h) Konkluzja może zawierać kilka żądań, wynikających z jednej i tej samej zasady. (S. C. 66-89).

i) Konkluzja nie może zawierać dwóch żądań, nie mających z sobą nic wspólnego prócz pozwanego (S. C. 166-81), żądań alternatywnych, wyjąwszy wypadki przez prawo wskazane, jak żądanie zwrotu majątku, a w razie niezwrócenia majątku zasądzenie jego równowartości, zniewolenie do wykonania czynności, a w razie niewykonania zasądzenie szkód i strat. (S. C. 28-98; 82-911).

258. Powództwa, wynikające z różnych zasad, nie powinny być łączone w jednej skardze powodowej.

W przedmiocie każdego takiego powództwa winna być wniesiona oddzielna skarga powodowa.

a) Sąd zarówno 1-ej jak i 2-ej instancji nie ma prawa wszczynać kwestji pomieszania powództw, gdy zarzut tego rodzaju nie został uczyniony przez stronę przeciwną. (S. C. 112-910, contra 1151-71). Zarzut tego rodzaju nie stanowi ekscepcji według art. 575, ulega on przeto zgłoszeniu łącznie z pozostałemi zarzutami co do istoty. (S. C. 154-79; 1151-71).

b) Art. 258 nie powinien być tłomaczony ściśle i literalnie, taka bowiem wykładnia równałaby się zupełnemu zakazowi łączenia powództw, który to zakaz nie jest wywołany potrzebą słusznego wymiaru sprawiedliwości i krępowałby sąd i strony. (S. C. 100-911; 106-906).

c) Art. 258 nie wzbrania: 1) łączenia powództw różnych osób, gdy podstawa tychże jest wspólna (S. C. 66-89); 2) wytoczenia powództwa przeciwko kilku pozwanym, gdy zasada jest wspólna (S. C. 106-906); 3) wytoczenia jednego żądania, wynikającego z kilku zasad i opartego na różnych dowodach, o ile wynika ono z jednego stosunku prawnego (S. C. 96-905; 45-901).

d) Nie stanowi pomieszania powództw: 1) wytoczenie powództwa z kilku zobowiązań dłużniczych, wystawionych przez jednego i tego samego pozwanego (S. C. 100-911); 2) z kilku dokumentów, różnych pomiędzy sobą, lecz wynikających z poprzedzającej ich wydanie jednej tranzakcji (S. C. 559-74); 3) z umowy i z zabezpieczającej tę umowę dodatkowej umowy o karze wadjalnej (S. C. 268-70); 4) powództwa wzajemnego o zasądzenie za majątek, ulegający zwrotowi, i o nakłady poczynione na jego utrzymanie (S. C. 455-75); 5) powództwo o dochody z majątku i o należność za sprzedany z majątku las (S. C. 696-75); 6) o przywrócenie pogwałconego posiadania i szkody i straty przez to zrządzone (S. C. 29-94; 39-82); 7) o koszty sądowe z różnych spraw (S. C. 544-73).

e) Gdy przy rozpoznaniu przez sąd różnych żądań, wynikających z jednej zasady, sąd postanowi kilka sentencji różnych, nie można z tego powodu dopatrzeć *się pomieszania powództw,* albowiem każde żądanie winno być ocenione według swej istoty i okoliczności, powodujących *zastosowanie do każdego z nich* należytego przepisu prawa. (S. C. 74-900).

f) Stanowi pomieszanie[1]) powództw: wskazanie w skardze powodowej dwóch samoistnych zasad (S. C. 112-910); wytoczenie powództwa: o prawo własności łącznie z prawem posiadania, niezawisłem od prawa własności (S. C. 351-77), o zapłatę należnych z umowy pieniędzy za najem gruntu na paszenie bydła, łącznie z należnością za szkodę wyrządzoną właścicielowi gruntu przez pasące się bydło. (S. C. 556-74).

g) Pomieszanie powództw skutkuje pozostawienie powództw w całości bez rozpoznania (S. C. 556-74); gdy wszakże powód zrzeknie się części powództwa, wynikającej z innej zasady, niż tej, z której wynika pozostała część, w tym razie ta ostatnia ulega rozpoznaniu. (S. C. 40-76). Gdy powództwo na mocy art. 258 *pozostawione* zostało bez rozpoznania, przerywa ono przedawnienie, o ile wytoczone zostało we właściwym sądzie i przeciwko właściwemu pozwanemu. (S. C. 114-909).

h) Pogwałcenie art. 258 może być zaskarżone wyłącznie przez pozwanego lecz nie dopiero w skardze kasacyjnej. (S. C. 1-84).

258[1]. Mogą być łączone w jednej skardze powodowej powództwa tego samego powoda przeciwko temu samemu pozwanemu, chociażby wynikały z różnych zasad, jeżeli według przepisów o właściwości sądu powództwa należą do jurysdykcji jednego i tego samego sądu i ulegają rozpoznaniu jednakowym trybem postępowania sądowego.

---

[1]) Por. art. 258[1].

258². W razie dozwolonego przez ustawę połączenia powództw, wynikających z różnych zasad (art. 15¹ p. 2 i 258¹), jak również w razie wytoczenia powództwa wzajemnego, nie mającego na celu potrącenia z powództwem głównem lub nie wypływającego z jednej z tem ostatniem zasady, sąd mocen jest zarządzić, aby każde z tych powództw rozpoznane było oddzielnie, wkładając na powodów obowiązek złożenia odpisów tych pism, które mają być złożone do akt osobnych.

258³. Jeżeli sąd ma do rozpoznania oddzielnie wytoczone powództwa, na których połączenie zezwala ustawa (art. 15¹ i 258¹), to mocen jest zarządzić łączne ich rozpoznanie, chybaby obie strony przeciw temu oponowały. Przepis ten może być zastosowany również w wypadkach wytoczenia oddzielnych powództw, będących w takiem jedno do drugiego stosunku, jak powództwo główne do wzajemnego (art. 226).

259. Skarga powodowa może być wniesiona do sądu przez stronę osobiście lub przez jej pełnomocnika, bądź też nadesłana pocztą. — Upoważnienie do wniesienia skargi może być udzielone w samej skardze [1]).

260. Jeżeli petent jest niepiśmienny lub chory, skargę za niego może podpisać osoba przez niego upoważniona, z wymienieniem przyczyny, z powodu której petent sam skargi nie podpisał.

a) Dla ważności podpisu za nieumiejącego pisać nie potrzeba ani specjalnego upoważnienia, ani poświadczenia podpisu, ani imiennego wymienienia osoby, za którą podpis został położony; należy jedynie wskazać przyczynę, z powodu której petent sam nie podpisał. (S. C. 102-77; 51-76).

b) Art. 260 ma zastosowanie w Warszawskim okręgu sądowym. (S. C. 19-904).

c) Podania i skargi, wnoszone do sądu w procesie cywilnym lub karnym, podznaczone krzyżykami lub kółkami, należy uznać za zupełnie niepodpisane narówni z podaniami i skargami, na których niema żadnych znaków, pochodzących od osoby, wnoszącej podanie lub skargę. Podania i skargi takie, jak również niepodpisane należy

---

[1]) Patrz art. 90, 93, 97—99 instr. ogól., zał. XV.

zwracać petentowi niezwłocznie, jak również zwracać mu i wówczas, gdy je wskutek przeoczenia przyjął sąd i nadał im bieg, a brak podpisu zauważono dopiero później. (S. N. O. 1-19. II.).

261. Podania cudzoziemców winny być napisane w języku rosyjskim[1]), mogą być podpisane w innym języku z przekładem na język rosyjski [1]), poświadczonym przez tłumacza przysięgłego, bądź przez osobę urzędową lub prywatną, znaną sądowi i znającą język, w jakim podanie zostało podpisane.

Wymagane przez art. 261 poświadczenie stanowi jedynie o zgodności przekładu podpisu, a nie o autentyczności ostatniego. (S. O. 17-94).

W razie niezachowania przepisu art. 261, skargi (podania) nie ulegają pozostawieniu bez rozpoznania. (S. C. 164-81).

Sąd winien przedsiębrać środki ku uzupełnieniu braku między innemi przez powołanie jednej z osób, wymienionych w art. 261 dla dokonania przekładu. (S. C. 17-94).

262. W razie wytoczenia powództwa w imieniu innej osoby, w skardze petent winien wyjaśnić na zasadzie jakiego uprawnienia działa w imieniu tej osoby.

263. Do skargi załącza się:

1. dokumenty, na których petent opiera powództwo, w oryginale lub w odpisach, bądź w wyciągach;
2. przekłady dokumentów, napisanych w obcych językach;
3. *upoważnienie, jeżeli skargę wnosi pełnomocnik,* wyjąwszy przypadek, przewidziany w p. 3 art. 248;
4. wpis sądowy i w razie potrzeby pieniądze na wezwanie przez obwieszczenia;
5. odpisy skargi i wszystkich załączonych do niej dokumentów, stosownie do liczby pozwanych, podpisane przez powoda.

a) Wszelkie dokumenty winny być składane do sądu z odpisami celem ich doręczenia stronie przeciwnej. Niezakomunikowanie odpisów stronie przeciwnej nie stanowi powodu do kasacji, o ile strona mająca możność nie oświadczyła o tem sądowi we właściwym czasie. (S. C. 36-92; 106-84; 114-74).

---

[1]) Polski; p. art. 26 przep. przech. do U. P. C. Zał. IX.

b) Art. 263 nie pozbawia strony prawa składania i w I-cj i w II-cj instancji nowych dokumentów.

c) Niezachowanie p. 3 art. 263 uzasadnia zastosowanie niezależnie od p. 2 art. 266 i p. 4 art. 584, również i p. 3 art. 576. (S. C. 91-81).

264. W przedmiocie składania dokumentów zachować należy następujące przepisy:

1. w skardze powodowej, bądź w oddzielnym spisie należy wyszczególnić jakie dokumenty i załączniki się składa;

2. w miejsce oryginałów dokumentów powodowi służy prawo złożenia odpisów poświadczonych trybem przepisanym, bądź przez samą stronę;

3. w miejsce obszernych dokumentów, jako to ksiąg rachunkowych, rejestrów itp., wolno jest składać wyciągi obejmujące pozycje, na których oparte są prawa powoda;

4. strona nie będąca w możności złożenia ani oryginałów dokumentów, na które powołuje się w skardze, ani ich odpisów, winna przytoczyć w skardze ich treść i wyłuszczyć przeszkody, z powodu których nie mogły być złożone [1]).

265. Wszelkie rozporządzenia co do wniesionych do sądu skarg wydaje prezes sądu według przepisów następujących [2]).

266. Skargę zwraca się [3]):

1. gdy nie wskazano przez kogo i przeciwko komu wytoczone jest powództwo;

2. jeżeli skarga jest wniesiona nie przez samego powoda i niema upoważnienia do wytoczenia powództwa przez osobę obcą;

3. gdy w skardze nie wskazano, czego powód żąda;

4. gdy nie jest określona wartość powództwa, wyjąwszy przypadki, gdy nie może być określona [4]);

---

[1]) Patrz art. 94 i 95 instr. ogóln. zał. XV.
[2]) Patrz art. 90, 93, 97—99 instr. ogóln., zał. XV.
[3]) Patrz art. 141 instr. ogól., zał. XV.
[4]) Patrz art. 10 przep. tymcz. o koszt. sąd.; zał. XX.

5. uchylono.

a) W art. 266 są ściśle wymienione wypadki zwrotu przez prezesa sądu skarg powodowych, lecz nie skarg apelacyjnych i kasacyjnych. (Patrz art. 755; S. C. 579-75).

b) Skargę zwraca się: 1) gdy została wniesioną przez pełnomocnika bez wskazania imienia, imienia ojca i nazwiska mocodawcy (S. C. 384-69); 2) gdy powództwo zostało wytoczone nie przeciwko pozwanemu, lecz przeciwko jego pełnomocnikowi (S. C. 196-73); 3) gdy wskazanych jest kilku pozwanych alternatywnie. (S. C. 161-74).

c) Nie stanowi powodu do zwrotu skargi: niewskazanie imienia ojca i stanu petenta lub strony przeciwnej (S. C. 630-76); niewskazanie osobiście pozwanego w powództwach, wytoczonych według art. 215, w szczególności w powództwach przeciwko osobie niewiadomej; sąd w tym ostatnim wypadku winien uwzględnić żądanie wydania świadectwa celem ustanowienia opieki i sprawę przyjąć do rozpoznania. (S. C. 73-903).

d) Skarga zwrócona na mocy p. 3 i 4 nie przerywa przedawnienia. (S. C. 20-94).

267. We wszystkich przypadkach, wskazanych w poprzedzającym (266) artykule skargę powodową zwraca się petentowi przy zawiadomieniu z wyjaśnieniem *przyczyn* nieprzyjęcia skargi. — Stronie obecnej skargę ulegającą zwróceniu doręcza się bezpośrednio[1]), nieobecnej zaś odsyła się przez komornika, woźnego sądowego lub przez pocztę.[2]).

U w a g a. Tryb *komunikowania się sądu ze stronami* za pośrednictwem poczty określony jest w przepisach specjalnych, tutaj dołączonych.[3]).

268. Na rozporządzenie prezesa sądu w przedmiocie zwrotu skargi, powód może założyć skargę do Izby Sądowej[4]) w terminie dwutygodniowym, licząc od dnia ogłoszenia mu tego rozporządzenia.

Z pośród decyzji w przedmiocie przyjęcia i skierowania skarg jedynie decyzja, dotycząca zwrotu skargi ulega zaskarżeniu.

---

[1]) Patrz art. 141 instr. ogóln., zał. XV.
[2]) Patrz art. 140 instr. ogól. zał. XV.
[3]) Załącznik II.
[4]) Sądu apelacyjnego; p. art. 25 przep. przech. do u. p. c. zał. IX.

(S. C. 87-908). Ustawa nie mówi o prawie zaskarżenia wszelkich innych rozporządzeń prezesa, a w tej liczbie o pozostawieniu podania bez biegu, lecz milczenie w tej materji ustawy jest wprost zakazem skarżenia tych zarządzeń. (S. C. 87-08).

269. Skargę pozostawia się bez biegu do czasu złożenia przez powoda uzupełniających załączników lub wyjaśnień:

1) gdy miejsce zamieszkania pozwanego wskazane jest niedokładnie, lub wcale nie jest wskazane i niema oświadczenia, że nie jest ono powodowi wiadome;

2) gdy skarga, jej odpis lub odpisy złożonych dokumentów sporządzone zostały bez zachowania przepisów o opłatach stemplowych;[1])

3) gdy do skargi nie dołączono wymienionych w niej załączników;

4) gdy nie złożono właściwej ilości odpisów, mających być zakomunikowanemi stronie przeciwnej;

5) gdy nie załączono wpisów sądowych[2]) lub pieniędzy na wezwanie pozwanego;

6) gdy nie jest wskazane miejsce zamieszkania petenta.

a) Nie ulegają pozostawieniu bez biegu: skarga wskutek niezłożenia dowodów; z tej przeto racji nie ulega również zwróceniu (S. C. 11-85); skarga powodowa przeciwko osobie zmarłego (art. 215) do czasu wskazania spadkobierców lub opiekuna nad majątkiem zmarłego. (S. C. 290-78).

b) P. 3 art. 266 nie ma zastosowania do dokumentów, składanych na posiedzeniu sądowem bez odpisów dla strony przeciwnej (S. C. 92-83; 154-82); do opozycji na wyroki zaoczne; strona, która nie załączyła do opozycji dokumentów w niej wymienionych ma prawo, przy zachowaniu art. 356, prosić sąd o odroczenie posiedzenia. (S. C. 85-81).

c) P. 4 art. 266 ma zastosowanie w wypadkach złożenia niedostatecznej ilości odpisów samej skargi, zarówno załączników do tejże. (S. C. 106-84).

d) Podanie o przysłanie odpisów w braku opłat kancelaryjnych w dostatecznej ilości (Poł. dcp. 195-93; S. C. 850-87), opozycja

---

[1]) Patrz art. 3 przep. tym. o koszt. sąd., zał. XX.
[2]) Patrz art. 4, 17, 28 przep. tym. o koszt. sąd., zał. XX.

przeciwko wyrokowi zaocznemu w razie niezałączenia opłat sądowych (S. C. 136-82) ulegają pozostawieniu bez biegu.

270. W przypadkach, wskazanych w pierwszych pięciu punktach[1]) poprzedzającego (269) artykułu wyznacza się powodowi termin siedmiodniowy z doliczeniem terminu na odległość, do złożenia brakujących wyjaśnień lub załączników. Po upływie tego terminu skargę powodową zwraca się petentowi[2]) i sprawa nie może być wznowiona inaczej jak przez ponowne wniesienie skargi powodowej.— Gdy w skardze powodowej miejsce zamieszkania petenta nie jest wskazane, obwieszczenie o nieprzyjęciu skargi wywiesza się w sali przyjęć sądu w ciągu miesiąca, skargę zaś pozostawia się w kancelarji do czasu zgłoszenia się petenta. —

W zawiadomieniu o pozostawieniu bez biegu winien być wskazany termin do uzupełnienia braków i wysokość opłat stemplowych, gdy nie zostały załączone do skargi. (S. C. 180-77). Zawiadomienie winno być doręczone stronie w miejscu zamieszkania, wskazanem w skardze trybem art. 267, w braku adresu ma zastosowanie *ostatni* ustęp art. 270. (Poł. dep. 1071-88).

271. Po nadejściu *do sądu* skargi powodowej, prezes sądu sprawę porucza jednemu z sędziów według kolei, wyznaczając go na referenta, a skargę z należącemi do niej załącznikami oddaje celem zachowania kancelarji sądowej, tam zaś, tak skargę i załączniki jak i wszelkie pisma które w przyszłości nadejdą, strony mogą przeglądać[3]).

TYTUŁ CZWARTY.

O wartości powództwa.

272. Sumę wskazaną w skardze powodowej przyjmuje się jako wartość powództwa.

Wartość powództwa określa suma wskazana w skardze, chociażby w przybliżeniu (S. C. 1005-75); nie jest ona zależna ani od

---

[1]) Por. art. 10 przep. tymcz. o koszt. sąd. zał. XX.
[2]) Patrz art. 140 i 141 instr. ogóln. zał. XV.
[3]) Patrz art. 59, 62, 127, 128, 144 instr. ogól. zał. XV.

sumy, stanowiącej przedmiot aktu, będącego zasadą powództwa (S. C. 199-73), ani od późniejszych zmian sumy powodowej, ani od sumy zasądzonej wyrokiem (S. C. 184-80), ani też od wysokości kosztów sądowych i obrończych pomimo zamieszczonego żądania ich zasądzenia (S. C. 307-67), chybaby koszta powyższe stanowiły przedmiot powództwa. (S. C. 255-68).

273. Wartość powództwa określa się:

1) w powództwach o należności pieniężne sumą kapitału z doliczeniem poszukiwanych procentów do daty wytoczenia powództwa;

2) w powództwach o prawo własności majątków nieruchomych początkowem oznaczeniem przez powoda, o ile pozwany w pierwszem wyjaśnieniu na piśmie, jeżeli było wniesione, lub na pierwszem posiedzeniu w sprawie nie zgłosił sporu;

3) w powództwach kilku osób, poszukujących należnych części ogólnej całości — sumą wszystkich poszukiwanych części;

4) w powództwach o prawo do pobierania w czasie, ograniczonym terminem, należności i wypłat sumą wszystkich poszukiwanych wypłat lub należności;[1])

5) w powództwach o prawo, nieograniczone terminem lub dożywotnie — sumą dziesięcioletnich wypłat lub należności;

6) w powództwach, o ustanie lub utrzymanie nadal w mocy umowy dzierżawnej — sumą czynszu dzierżawnego za rok jeden;

7) w powództwach o wysokość wynagrodzenia właściciela majątku ulegającego wskutek żądania zarządu drogi żelaznej, na mocy ustawy dróg komunikacji, zniszczeniu lub przeniesieniu — różnicą pomiędzy sumą zaofiarowaną ze strony zarządu drogi żelaznej, a sumą żądaną przez właściciela majątku, ulegającego zniszczeniu lub przeniesieniu.

a) powództwo o eksmisję z lokalu po upływie terminu najmu, a więc nie o rozwiązanie umowy, lecz o zwrot wynajętego lokalu, t. j. o wykonanie jednego z zobowiązań, które z mocy umowy

---

[1]) Por. art. 1345[6].

i z upływem jej terminu ciąży pozwanego — należy uznać za nieulegające oszacowaniu. Wartość takiego powództwa winna być ustaloną przez sąd przy ostatecznem wyrokowaniu; przepisy art. 272—274 u. p. c. nie dają wskazówek do określenia wartości powództwa o eksmisję, p. 6 art. 273 u. p. c. do tego rodzaju spraw nie ma zastosowania. (S. N. 2, 4—919).

b) Przepis w p. 1 postanowiony został w celu pozbawienia powodów możności dowolnego zmniejszenia wartości powództw na szkodę skarbu. (S. C. 38-904).

c) Wartość powództwa określa się: 1) w powództwach z umów — sporną sumą, a nie wartością umowy (S. C. 13-80); 2) w powództwach o zawarcie lub wykonanie umowy — wartością przedmiotu umowy (S. C. 197-76) i 3) w powództwach o uznanie umowy za nieważną z powodu fikcyjności — wartością prawa stanowiącego przedmiot powództwa ku urzeczywistnieniu którego staje na przeszkodzie fikcyjna umowa, a nie wartością *samej umowy (S. C. 114-904;* contra 6-93); 4) w powództwach o eksmisję z lokali i pomieszczeń w czasie trwania umowy, powództwa tego rodzaju ulegają ocenieniu na równi z żądaniami o rozwiązanie lub unieważnienie umowy, przeto wartość powództwa określa się łączną sumą terminowych wypłat za okres czasu, jaki pozostaje do ekspiracji terminu najmu lub dzierżawy[1]). (S. C. 79-907); 5) w powództwach o zobowiązanie pozwanego do zwrotu dokumentu, sumą długu powyższym dokumentem ustalonego (S. C. 24-79); 6) w powództwach osób trzecich o wyłączenie od zajęcia — sumą egzekwowanego długu (S. C. 1269-96); 7) w powództwach o odszkodowanie za wypadek losowy w przedsiębiorstwie przemysłowem lub innem — sumą pensji określonych według ustawy o wynagrodzenie za nieszczęśliwe wypadki za lat dziesięć (S. C. 81-912).

d) Po za przypadkami w art. 273 wskazanemi, pozwanemu nie służy *prawo czynienia zarzutów przeciwko wartości powództwa*, która określona będzie według oświadczenia powoda. *(S. C. 104-903).*

e) W razie sporu co do *wartości* powództwa orzeczenie sądu w tym przedmiocie nie ulega sprawdzaniu przez instancję kasacyjną. (S. C. 103-85).

274. Spór przeciwko wartości powództwa o *prawo* własności majątku nieruchomego sąd rozstrzyga na pierwszem posiedzeniu w sprawie, mając na względzie wywody stron i złożone przez nie na to posiedzenie dowody.

274[1]. Decyzję sądu w przedmiocie sporu przeciwko wartości powództwa uważa się za ostateczną i zaskarżeniu nie ulegającą.

---

[1]) Orzeczenie to zapadło przed wprowadzeniem punktu 6-go do art. 273.

TYTUŁ PIĄTY.

O postępowaniu przed rozprawami sądowemi.

DZIAŁ PIERWSZY.

Wezwanie przed sąd.

275. Na skutek skargi powodowej prezes sądu zarządzi wezwanie pozwanego przed sąd bądź przez wezwanie, gdy miejsce zamieszkania pozwanego w skardze powodowej jest wskazane, bądź przez obwieszczenia w pismach, jeżeli zamieszkanie pozwanego nie jest powodowi wiadomem.[1]).

Sąd w sprawach podlegających ogólnemu trybowi postępowania nie ma obowiązku wzywać powoda zamieszkałego nie w tem mieście, gdzie się znajduje sąd. (S. C. 51-84).

I. Wezwanie przez doręczenie.

276. Wezwanie sporządza się w dwuch egzemplarzach.

W wezwaniu wymienia się:

1) kto jest wezwany przed sąd;

2) czy pozwany wezwany jest na posiedzenie sądu do rozpraw (art. 299) czy też żąda się od niego złożenia oświadczenia, o którem jest mowa w art. 309[1], albo wyjaśnienia na piśmie, wskazanego w art. 312;

3) na czyje żądanie;

4) w jakiej sprawie;

5) przed który sąd i na jaki termin;

6) co się załącza do wezwania;

7) artykuły ustawy, określające skutki niestawiennictwa na posiedzenie albo niezłożenia wymienionych w punkcie 2 niniejszego (276) artykułu oświadczenia lub wyjaśnienia na piśmie[2]).

Wymienione w art. 276 informacje winny być zamieszczone w obu egzemplarzach (S. C. 624-75), w braku zgodności obowiązują

---

[1]) Patrz art. 17 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX) oraz art. 145, 146 i 152 instr. ogóln. (zał. XV), tudzież odsył do art. 58.

[2]) Patrz art. 149 instr. ogóln. (zał. XV).

wzywanego informacje zamieszczone w doręczonym ostatniemu egzemplarzu. (S. C. 568-74).

277. Wezwanie wraz z odpisem skargi powodowej i odpisami załączonych do niej dokumentów doręcza się pozwanemu w miejscu jego zamieszkania, wskazanem w skardze powoda.

Niezakomunikowanie pozwanemu odpisów załączników nie stanowi powodu kasacyjnego, jeżeli pozwany złoży wyjaśnienia odnośnie treści tychże załączników. (S. C. 129-78.)

278. Pozwanemu, zamieszkałemu w miejscu siedziby sądu lub w takiem miejscu okręgu sądu, w którem ma siedzibę komornik lub woźny sądowy, wezwanie doręcza się przez tych ostatnich. W innych przypadkach wezwanie może być doręczone przez pocztę.[1]).

279. Jeżeli na mocy poprzedniego (278) artykułu wezwanie powinno być doręczone pozwanemu, znajdującemu się w okręgu innego sądu, *przez komornika lub woźnego* sądowego, przesyła się je temu sądowi, który zarządza doręczenie go pozwanemu [2]).

280. Pozwanemu, zamieszkałemu w jednej z guberni, do której ustawa niniejsza nie została wprowadzona wezwanie odesłane będzie do miejscowego urzędu policyjnego, który zarządzi doręczenie go pozwanemu.

281. *Znajdującemu się za granicą pozwanemu, którego* miejsce zamieszkania zostało wskazane przez powoda, wezwanie przesyła się przez ministr. spraw zagran. [3]).

282. Wezwanie wraz z załącznikami doręcza się samemu pozwanemu, jeżeli zaś komornik lub woźny sądowy nie zastanie go w domu, oddaje wezwanie jego domownikom, bądź zarządzającemu jego majątkiem lub domem,

---

[1]) Patrz art. 140 i 255 instr. ogól. (zał. XV) oraz art. 20 przep. o doręcz. przez pocztę (zał. II).

[2]) Patrz odsyłacz do art. 20[1] przep. tymcz. o kosztach sądowych (zał. XX).

[3]) Doręczenie za granicą p. zał. XXX, co do mieszkańców w. m. Gdańska patrz art. 45 i nast., zał. XXVI.

bądź temu z sąsiadów, który zgodzi się doręczyć wezwanie i zobowiąże się do tego na piśmie.

a) Wezwanie dla strony na rozprawę sądową, doręczone przez wójta gminy do rąk sołtysa bez adnotacji wyjaśniającej, dlaczego nie zostało doręczone stronie osobiście, a w razie nieobecności do rąk jej domowników, względnie do rąk jednego z sąsiadów, jest wadliwie uczynione, powoduje niemożność rozpoznania sprawy na wyznaczonem posiedzeniu. (S. N. 8-19).

b) Nie można zmuszać do przyjęcia wezwania, lecz też nie można zwracać wezwania do sądu pomimo, że strona odmawia przyjęcia w jej własnem mieszkaniu. W tym razie należy wezwanie złożyć w urzędzie policji z adnotacją o odmowie strony przyjęcia wezwania. (S. C. 65-82).

c) Pod wyrazami „nie zastanie w domu", rozumieć należy krótkotrwałą nieobecność strony zamieszkałej w danej miejscowości, lecz nie wyjazd do innej miejscowości na mocy dokumentu podróży. (S. C. 41-94).

283. W razie doręczenia wezwania pozwanemu nie osobiście, lecz za pośrednictwem innej osoby, komornik lub woźny sądowy przytwierdzi odpis wezwania przez siebie podpisany w miastach na domu urzędu policyjnego, a na wsi na domu wiejskiego sołtysa lub podsołtysa i zawiadomi o tem urząd policji lub gminny.

Na egzemplarzu wezwania, który zwraca się sądowi należy zaświadczyć zachowanie trybu, wskazanego w art. 283. (S. C. 112-76; 83-85; 61-84; contra 71-76).

Patrz orzeczenie S. N. pod lit. a do atr. 282.

284. Komornik lub woźny sądowy winien na doręczonem wezwaniu zaznaczyć datę wręczenia i wziąć pokwitowanie z odbioru również z zaznaczeniem daty na drugim egzemplarzu. Jeżeli przyjmujący wezwanie nie może lub nie chce pokwitować, komornik lub woźny sądowy zaznaczy na obu egzemplarzach wezwania komu i kiedy zostało doręczone i dlaczego niema pokwitowania osoby, która wezwanie przyjęła.

a) Strona winna zawiadomić sąd o zmianie miejsca zamieszkania, w przeciwnym razie niedoręczenie wezwania nie stanowi otworu kasacyjnego. (S. C. 161-76).

b) W razie uchylenia się opiekuna od przyjęcia wezwania z powodu niczem nieudowodnionego zrzeczenia się opieki, mają zastosowanie art. 284, 286. (S. C. 651-74; por. 65-82).

c) Komornik i świadkowie przez ostatniego powołani do asystowania przy doręczaniu wezwania mogą być badani w charakterze świadków odnośnie okoliczności doręczenia. (S. C. 40-82).

285. Komornik lub woźny sądowy w razie nieodnalezienia nikogo z osób wymienionych w art. 282, niezależnie od wykonania przepisu w art. 283 zawartego, pozostawia egzemplarz wezwania celem doręczenia pozwanemu w mieście — urzędnikowi policji, a na wsi miejscowej zwierzchności gminnej lub wiejskiej lub też urzędnikowi policyjnemu, sołtysowi lub podsołtysowi.

Uwaga. W miejscowościach, w których wprowadzono powiatową straż policyjną, urząd sołtysa jest skasowany.

Art. 285 ma zastosowanie, gdy zachowano przepisy, w art. 282, 283 i nast. wskazane, i po stwierdzeniu na wezwaniu, jakie przepisy i w jaki sposób zostały zachowane. (S. C. 406-75).

286. Komornik lub woźny sądowy przy doręczeniu wezwania może według swego uznania przywołać jednego lub dwuch świadków lub miejscowych funkcjonarjuszów policyjnych w charakterze świadków na wypadek uchylenia się pozwanego lub jego domowników od przyjęcia wezwania.

287. Wezwanie może być doręczone pozwanemu i po za domem.

288. W sprawach przeciwko stowarzyszeniom i spółkom wezwanie doręcza się zarządzającemu biura lub zarządu stowarzyszenia, bądź też jego agentowi, zaś spółkom firmowym lub domowi handlowemu — komukolwiek z uczestników, zamieszkałych w miejscu, w którem znajduje się firma.

Uwaga. W sprawach przeciwko drogom żelaznym wezwanie przed sąd i wszystkie inne pisma, ulegające doręczeniu pozwanemu, przesyła się do zarządu drogi pozwanej, jeżeli powództwo wytoczone zostało według miejsca siedziby zarządu, we wszelkich innych wypadkach — do dyrekcji.

Art. 288 nie ma zastosowania przy doręczeniu wezwania stowarzyszeniu włościan, a wyłącznie w wypadkach doręczenia wezwań przedstawicielom stowarzyszeń lub spółki akcyjnej. (S. C. 1054-75).

289. W powództwach przeciwko osobie, której ogłoszono upadłość, wezwanie doręcza się temu, kto z decyzji sądu zarządza jej interesami.

290. W razie dokonania wezwania podług mylnie wskazanego przez powoda miejsca zamieszkania pozwanego, prezes sądu zawiadamia o ujawnionej omyłce powoda, który może żądać dokonania ponownego wezwania podług jego wskazania, poprzednie zaś uznane będzie za nieważne. Koszta poprzedniego wezwania obciążają powoda i nie ulegają zasądzeniu od pozwanego.

a) Jeżeli któremu bądź z współpozwanych wezwanie nie zostanie doręczone we wskazanym w skardze powodowej miejscu zamieszkania, art. 290 ma zastosowanie jedynie względem tego współpozwanego; względem pozostałych zaś odracza się postępowanie do ponownie wyznaczyć się mającego terminu do stawiennictwa. (S. C. 67-78).

b) Wskazanie ponowne miejsca zamieszkania pozwanego winno mieć miejsce w ciągu siedmiu dni z doliczeniem czasu na odległość; zgodnie z p. 1 art. 269 i 270 termin ten winien być wyznaczony przez sąd; w razie niewykonania tego przez sąd, powód nie ponosi żadnych skutków wskutek przepuszczenia niewyznaczonego terminu. (S. C. 22-909).

291. O osobach wzywanych wywiesza się w sali przyjęć sądu obwieszczenie z wymienieniem ich imion, nazwisk lub przezwisk i stanu.

292. Obwieszczenia o wzywanych osobach pozostają w sali przyjęć sądu aż do upływu terminu, wskazanego w wezwaniu.

II. Wezwanie przez obwieszczenie w pismach.

293. Pozwany, którego miejsca zamieszkania powód wskazać nie mógł, będzie wezwany przez obwieszczenia w pismach.[1]).

---

[1]) Patrz art. 15 przep. przech. do u. p. c. zał. IX.

a) Wezwanie pozwanego przez obwieszczenie jako wyjątek jest dopuszczalne w wypadkach wyjątkowych, jeżeli powód nie ma możności wezwać pozwanego trybem w art. 32, 204, 206 wskazanym. (S. C. 252-76), gdy powodowi nie jest wiadome i nie może być wskazane ani obecne, ani ostatnie miejsce zamieszkania pozwanego (S. C. 422-74), gdy pozwany w rzeczywistości jest niewiadomy z pobytu i nieobecny. (S. C. 97-905).

c) Żądając wezwania pozwanego przez obwieszczenie, powód winien wskazać dokładnie znane mu ostatnie rzeczywiste miejsce zamieszkania pozwanego, lub jego majątek nieruchomy. Jeżeli wezwanie przez obwieszczenia zostało dokonane wskutek fałszywego oświadczenia powoda o tem, że nie jest mu wiadome miejsce zamieszkania, lub wskutek niezgodnego z rzeczywistością i nie popartego żadnemi dowodami wskazania ostatniego miejsca zamieszkania pozwanego, w tym razie pozwany nie może być pozbawiony prawa złożyć dowody rozmyślnego zatajenia wiadomego powodowi miejsca zamieszkania i żądać ponownego rozpoznania sprawy w drodze opozycji na wyrok zaoczny, sąd nie może odmówić rozpoznania złożonych mu przez pozwanego dowodów i przytocznych przez niego okoliczności, aczkolwiek poprzedzały one wezwanie, lecz sąd nie miał ich na względzie przy rozpoznawaniu sprawy. (S. C. 442-74)

294. Gdy w skardze powoda wskazany został majątek nieruchomy, należący do pozwanego i znajdujący się w Rosji[1]), a miejsce jego zamieszkania nie mogło być przez powoda wskazane, to, oprócz wezwania przez obwieszczenia, wezwanie przed sąd przesyła się do tegoż majątku.

Tryb zawezwania, wymieniony w art. 294 nie może być uważany za dodatkowy o znaczeniu drugorzędnym; ujawnione w następstwie niezachowanie tego trybu wskutek nieprawidłowych działań powoda, nadaje pozwanemu prawo domagać się restytucji wyroku (art. 794). (S. C. 9-78).

295. Wezwanie przed sąd obwieszcza się w „Ogłoszeniach Senatu“ stanowiących dodatek do „Wiadomości Senatu“ [2]).

296. Uchylono.

297. Poza wezwaniem pozwanego na skutek rozporządzenia sądu, służy powodowi prawo odpis zamieszczone-

---

[1]) W Polsce.

[2]) Patrz art. 15 przep. przech. do u. p. c. zał. IX. Ostatnio wyznaczone ceny obwieszczeń patrz Dz. Urz. Min. Spraw. Nr. 11-1922, str. 201.

go przez sąd obwieszczenia o wezwaniu (art. 295) na swój koszt, bez prawa domagania się zwrotu wydatków od pozwanego, zamieścić według swego uznania w innych gazetach lub czasopismach.

297[1]. Uchylono.

298. W obwieszczeniu, ogłoszonem w pismach, zamieszcza się wszystko to, co powinno być wymienione w wezwaniu z krótkiem wyszczególnieniem wszystkich załączonych do skargi dokumentów.

W wezwaniu sąd winien przytoczyć zwięźle treść sprawy w tej formie, ażeby osoba wezwana przez obwieszczenie nie miała wątpliwości, że powództwo zostało wytoczone przeciwko niej, w sprawie jej wiadomej. (S. C. 311-77).

DZIAŁ DRUGI.

Terminy wyznaczania rozpraw sądowych.

299. W sprawach, w których nie zażądano wyjaśnienia na piśmie (art. 312), o ile nadto pozwany zamieszkuje w Rosji[1]), prezes wyznacza termin posiedzenia, na który wzywa strony. Termin ten winien być wyznaczony z takiem wyrachowaniem, aby między nim a dniem doręczenia *pozwanemu* wezwania minęło nie mniej niż dni siedem i nie więcej, niż miesiąc, z dodaniem jednak terminu na odległość.

W wypadkach, gdy sąd komunikuje się ze stronami za pośrednictwem poczty, za dzień doręczenia wezwania poczytuje się datę odesłania do sądu zawiadomienia o doręczeniu (art. 267, uw.), zaznaczoną stemplem pocztowym na temże zawiadomieniu.

P. art. 1630.

300. Termin na odległość przy drogach zwykłych oblicza się w stosunku pięćdziesięciu wiorst, a przy drogach żelaznych — w stosunku trzystu wiorst na dobę.

300[1]. W sprawach, wymagających niezwłocznego rozstrzygnięcia, jeżeli pozwany zamieszkuje w odległości

---

[1]) W Polsce.

nie dalszej niż dwudziestu pięciu wiorst od sądu, prezes może wyznaczyć rozprawy na termin wcześniejszy, niż wskazany w art. 299, a nawet wezwać strony na najbliższy dzień sesjonalny, następujący po dniu doręczenia pozwanemu wezwania, a w wypadkach wyjątkowych, o ile pozwany zamieszkuje w miejscu siedziby sądu, — wezwać nawet na oznaczoną godzinę tego samego dnia, w którym wniesiono skargę powodową.

P. art. 1630.

301. Jeżeli pozwany znajduje się za granicą lub jeżeli miejsce jego zamieszkania nie jest znane, prezes wyznacza termin rozpraw po upływie terminów, wskazanych w art. 309[1], przestrzegając przytem przepisów, wyłuszczonych w art. 299 i 300[1], z wyjątkiem rozporządzeń o terminie na odległość.

302. Powód, który po dokonanem według art. 309[1] wezwaniu powziął wiadomość o miejscu zamieszkania pozwanego w Rosji[1]), może wnieść do *prezesa* o wyznaczenie terminu rozpraw albo o zażądanie wyjaśnienia na piśmie trybem, w art. 299—300[1] i 312 przepisanym.

303. Jeżeli z jednego i tego samego *powództwa wzywa* się kilku pozwanych, zamieszkałych w różnych miejscowościach, termin rozpraw wyznacza się nie wcześniej, niż po upływie najdłuższego z terminów, jakie w myśl ustawy winny być wyznaczone któremukolwiek z nich.

304. W razie uchybienia przepisom, obowiązującym przy wezwaniu pozwanego, gdy uchybienie to spowoduje przywrócenie terminu, winny uchybienia na żądanie jednej lub drugiej strony niezależnie od wynagrodzenia szkód, może być skazany na zwrot kosztów zbędnego postępowania.

DZIAŁ TRZECI.

Tryb komunikowania się sądu ze stronami.

305. Wszystkie pisma, jakie winny być okazane stronom, doręcza się im przez komorników lub woźnych sądo-

---

[1]) W Polsce.

wych, jak również przez pocztę, przy zawiadomieniach, co do doręczenia których zachowane będą przepisy, wyszczególnione w art. 282 — 289 i w załączniku do art. 267 (uw.)[1]).

306. Komornik lub woźny sądowy powinien bezzwłocznie złożyć do sądu drugi egzemplarz zawiadomienia, przy którem pismo doręczył.

307. Pisma, ulegające doręczeniu stronom obecnym w sądzie, może im doręczyć sekretarz sądu za odpowiedniem pokwitowaniem.

308. Adwokaci przysięgli mogą sobie wzajemnie okazywać pisma w sprawach swoich mocodawców i doręczać odpisy tychże pism bez pośrednictwa komorników lub woźnych sądowych.

DZIAŁ CZWARTY.

Obranie przez strony miejsca zamieszkania.

309. Na termin, wyznaczony do rozpraw (art. 299) lub do złożenia wyjaśnienia na piśmie (art. 312) strony albo ich pełnomocnicy, zamieszkujący poza miejscem siedziby sądu, winni wskazać obrane przez siebie miejsce zamieszkania w tem mieście, w którem znajduje się sąd, albo osobę tam zamieszkałą, którą upoważnili do odbioru dla nich pism, przesyłanych z sądu. Prezes sądu na wniosek strony lub według własnego uznania od tego obowiązku może zwolnić te osoby, z któremi komunikowanie się według ich rzeczywistego stałego zamieszkania nie przedstawia trudności i nie może powodować zwłoki w postępowaniu sądowem [2]).

309[1]. Jeżeli pozwany znajduje się za granicą albo jeżeli miejsce jego zamieszkania nie jest znane, to do zgłoszenia oświadczenia, o którem jest mowa w poprzednim (309) artykule wyznacza się termin czteromiesięczny, który biegnie w pierwszym wypadku — od daty doręczenia

---

[1]) Patrz art. 140 instr. ogól. Zał. XV.
[2]) Patrz art. 150, instr. ogól. Zał. XV.

pozwanemu wezwania, w drugim zaś — od daty wydrukowania obwieszczenia w ogłoszeniach senatu.[1]).

Pozwanym, którzy chociaż znajdują się za granicą, ale w tych miejscowościach, co do których istnieją specjalne ustalone przez konwencje przepisy o bezpośrednich stosunkach instytucji sądowych cesarstwa[2]) z sądami państw cudzoziemskich[3]) (org. sąd. art. 190, uw. 1—3), na zgłoszenie powyższego oświadczenia wyznacza się termin miesięczny.

310. Do obranego przez stronę lub jej pełnomocnika miejsca zamieszkania albo do wskazanego przez nich miejsca zamieszkania osoby, specjalnie upoważnionej do odbioru pism, jak również do wskazanego przez nich stałego miejsca zamieszkania w mieście, gdzie znajduje się sąd, a w odpowiednich wypadkach i poza tem miastem (art. 309), przesyła się wszelkie wezwania i pisma, i dopóki strona lub jej pełnomocnik nie zawiadomią sądu o zmianie powyższego miejsca, nie mają prawa zasłaniać się nieświadomością co do tych wezwań i pism, które przesłano według pierwotnego wskazania.

Jeżeli pełnomocnik zawiadomił sąd o miejscu swego zamieszkania, pisma sądowe winny być posyłane jemu a nie mocodawcy. (S. C. 280-77).

311. Wezwania i pisma, przeznaczone dla strony lub jej pełnomocnika, którzy w wypadkach, przewidzianych w ustawie (art. 309, 309[1] i 310), nie zawiadomili o obranem przez nich miejscu zamieszkania albo o wyznaczeniu przez nich osoby, upoważnionej specjalnie do odbioru pism, w tem mieście, gdzie się znajduje sąd, albo też o zmianie adresu doręczania wezwań i pism, pozostawia się w kancelarji sądu, strona zaś, względnie jej pełnomocnik nie mają prawa zasłaniać się nieświadomością co do tych wezwań i pism.

---

[1]) W dzien. urz. min. spr., p. art. 15 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

[2]) Rzeczypospolitej.

[3]) Patrz odsyłacz 5-ty do art. 58.

DZIAŁ PIĄTY.

Zażądanie wyjaśnienia na piśmie.

312. Prezes przy wezwaniu pozwanego może zażądać od niego złożenia wyjaśnienia na piśmie w przedmiocie skargi powodowej, jeżeli ze względu na rodzaj sprawy uzna to za potrzebne. W tym przypadku, pozwanemu zamieszkałemu w Rosji [1]) wyznacza się termin od dwuch tygodni do miesiąca z doliczeniem czasu na odległość (art. 300), a pozwanemu, zamieszkałemu za granicą lub jeżeli jego miejsce zamieszkania nie jest wiadome, wyznacza się termin stosownie do przepisów art. 309[1]. Termin dla pozwanego w Rosji[1]), liczy się od dnia doręczenia mu wezwania, a w razie komunikowania się sądu ze stronami przez pocztę, — od dnia odesłania do sądu zawiadomienia o doręczeniu, oznaczonego na stemplu pocztowym na temże zawiadomieniu (art. 267, uwaga załącz.).

313. Żądanie wyjaśnienia na piśmie w przedmiocie skargi powodowej zamieszcza się w wezwaniu przed sąd, a w przypadku, jeżeli zamieszkanie pozwanego nie jest wiadome w obwieszczeniu.

314. W wyjaśnieniu na piśmie pozwany winien wyraźnie oświadczyć: czy przyznaje roszczenia powoda czy też zaprzecza im i tym okolicznościom, na których roszczenia te są oparte.

315. W wyjaśnieniu na piśmie wyłuszczyć należy okoliczności uzasadniające zarzuty pozwanego, oraz powołać dowody, stwierdzające powyższe zarzuty.

316. Pod względem składania dokumentów pozwany winien stosować się do przepisów, w art. 263 i 264 zawartych.

317. Po otrzymaniu wyjaśnienia na piśmie, albo po upływie terminu, do złożenia go (art. 312), prezes sądu, według własnego uznania lub na wniosek strony wyzna-

---

[1]) W Polsce.

cza posiedzenie celem rozpoznania sprawy, z zachowaniem przepisów o terminach wyznaczania posiedzeń sądowych, nie doliczając jednak terminu na odległość. O wyznaczonym dniu posiedzenia zawiadamia się strony, wraz z zakomunikowaniem powodowi odpisu złożonego wyjaśnienia i załączonych do niego dokumentów.

318 — 322. Uchylono.

323. Jednocześnie z wyznaczeniem terminu rozpraw sprawa umieszczona będzie na wokandzie, która określa kolejność rozpoznania spraw.

TYTUŁ SZÓSTY.

O rozprawach sądowych.

DZIAŁ PIERWSZY.

Sprawozdanie ze stanu sprawy i rozprawy stron.

324. Sprawozdanie i rozprawy stron odbywają się na jawnem posiedzeniu sądu.[1]).

Tamowanie stronie dostępu do sali sądowej nawet już po otwarciu posiedzenia lecz przed przystąpieniem sądu do wydania wyroku w sprawie stanowi pogwałcenie trybu prawem przewidzianego. (S. C. 200-93).

325. Gdy ze względu na szczególny charakter sprawy jawność rozpraw może uchybić religji, porządkowi publicznemu lub moralności, sąd według własnego uznania albo na wniosek prokuratora, może zarządzić rozprawy przy drzwiach zamkniętych. Zarządzenie to zawsze ogłasza się publicznie i wciąga się do dziennika posiedzenia.

a) W razie wykluczenia jawności w myśl art. 622 u. p. k. i art. 9 u. p. c. mogą być pozostawione w sali posiedzeń wskazane przez strony osoby w liczbie 3 z każdej strony. (S. C. 407-75).

---

[1]) W przedmiocie przestrzegania porządku w czasie posiedzenia sądowego patrz art. 10 przep. przech. do u. p. c., zał. IX. W przedmiocie protokułu posiedz. sądow. patrz art. 153 instr. ogól., zał. XV.

b) Uchybienie przepisom przy wykluczeniu jawności może powodować uchylenie wyroku. (S. C. 407-75).

325[1]. Przy drzwiach zamkniętych odbywają się posiedzenia w sprawach:

1) o alimenty dla dzieci nieślubnych, i

2) o takie przywileje na wynalazki lub udoskonalenia, które nie ulegają ujawnieniu publicznie.

326. Posiedzenie sądu może się odbywać przy drzwiach zamkniętych i w tym wypadku, gdy obie strony będą tego żądać i sąd uzna to żądanie za ulegające uwzględnieniu.

327. Sprawę referuje członek sądu na zasadzie złożonych przez strony pism i dokumentów.

Nie jest konieczne odczytanie na posiedzeniu jawnem wszystkich przez strony wniesionych pism, dostateczne jest ich przytoczenie zgodnie z okolicznościami sprawy. (S. C. 108-68). Nawet za zgodą stron nie wolno zaniechać zreferowania okoliczności sprawy na posiedzeniu jawnem, co stanowiłoby uchybienie istotnym formom procesu. (S. C. 120/902).

328. Relacja ze stanu sprawy według uznania prezesa może być ustna lub z notatki, zawierającej krótkie streszczenie okoliczności sprawy.

329. Po wyłożeniu przez referenta istoty sprawy następują rozprawy stron. Przybycie na sesję jednej tylko strony nie może być przeszkodą do dopuszczenia tej strony do ustnych wyjaśnień podczas rozpraw.

330. Rozprawy ustne stron polegają na wyjaśnieniu przez powoda, a następnie przez pozwanego ich żądań zarówno okoliczności i wywodów, na których żądania swe opierają.

330[1]. Nie później niż na pierwszej rozprawie ustnej co do istoty sprawy strony obowiązane są powołać wszystkie okoliczności, na których opierają swoje roszczenia i zarzuty i złożyć wszystkie dowody, jakie posiadają, względnie powołać się na te dowody, których niezwłocznie nie są w stanie złożyć.

331. W czasie ustnej rozprawy strony mogą przytaczać nowe wywody w celu wyjaśnienia okoliczności sprawy. W razie przytoczenia nowych okoliczności lub nowych dowodów, sąd na wniosek strony przeciwnej, o ile uważać go będzie za zasługujący na uwzględnienie, odracza posiedzenie i w miarę możności wyznacza nowy termin posiedzenia, ogłaszając o tem publicznie. Oprócz tego pozwanemu służy prawo zażądać odroczenia posiedzenia, jeżeli będąc wezwanym wprost na posiedzenie (art. 299 i 300[1]), nie był w stanie z powodu krótkiego terminu zebrać niezbędnych dla obrony dowodów.

a) Złożenie przez jedną ze stron na posiedzeniu sądu nowych dowodów powoduje na żądanie strony *przeciwnej odroczenie* rozprawy, przeciwna wykładnia art. 331 u. p. c. jest niedopuszczalna. Sąd może odmówić żądaniu odroczenia ze względu na treść dowodów lub okoliczności sprawy, lecz w takim razie obowiązany jest uzasadnić odmowę odroczenia. (S. N. 12-18, S. C. 56-910; 266-75). — Art. 331 ma zastosowanie w sądach pokoju (S. N. 12-18).

b) W toku postępowania w *I-ej* zarówno w *II-ej instancji* stronom służy prawo składania nowych dokumentów i powoływania się na nowe dowody. (S. C. 10-86, 213-80 i in.). — Niemożność zakomunikowania tychże stronie przeciwnej, wskutek jej nieobecności nie stanowi powodu do wykluczenia dokumentów *z liczby dowodów*. (S. C. 150-77).

c) Dokumenty złożone przy rozprawie ustnej bez dołączenia odpisów dla strony przeciwnej lub przekładów, o ile są wymagane, pozostawia się bez rozpatrzenia, a nie bez biegu. (S. C. 92-83, 154-82).

d) W razie odroczenia posiedzenia i jednoczesnego wyznaczenia nowego terminu, sąd oznajmia stronom obecnym na posiedzeniu o wyznaczonym terminie i w następstwie nie ma obowiązku posyłać stronom wezwań o terminie. (S. C. 430-74).

331[1]. Jeżeli strona po terminie wskazanym w art. 330 lub po odroczeniu, o którem jest mowa w art. 331, złoży takie nowe dowody, które miała możność złożyć w czasie właściwym, to sąd, jeżeli uzna, że wskutek złożenia dowodów nie we właściwym czasie wynikło z winy strony opóźnienie w rozstrzygnięciu sprawy, może na żądanie przeciwnika skazać tę stronę na zapłacenie mu określonej kwoty pieniężnej w wysokości, nie przekraczającej kosztów sądowych i kosztów prowadzenia sprawy.

332. Powód może zmniejszyć swoje żądania, zgłoszone w skardze powodowej, lecz nie ma prawa ich powiększać, zmieniać co do istoty lub zgłaszać nowych żądań, chybaby one wynikały bezpośrednio z żądań w skardze powodowej zgłoszonych [1]).

a) W sprawie o unieważnienie testamentu, mocą którego obdarowany rozporządził majątkiem na rzecz żony, i o przepisanie tytułu własności tegoż majątku po śmierci obdarowanego na darczyńcę z mocy art. 747 K. C. zgłoszone w powyższej sprawie w toku postępowania żądanie unieważnienia poprzedzającego testament aktu darowizny tego majątku stanowi niedopuszczalne przez art. 332 przeinaczenie istoty powództwa. (S. N. 35-18).

b) Zmniejszenie żądań jest dopuszczalne w każdym stanie sprawy, pod warunkiem jednak, że powództwo według wartości zostało wytoczone w ramach właściwości. (S. C. 38, 39-904). — Wniosek sądu, czy powód zrzekł się części powództwa, nie ulega sprawdzeniu w drodze kasacji. (S. C. 30-80). Część powództwa, której się powód zrzekł, winna być pozostawioną bez rozpoznania (ibid.) i nie może być ponownie żądaną przez powtórną skargę powodową, chociażby na odmiennych zasadach, niż pierwotnie przytoczone. (S. C. 343-75; 446-72). Zmniejszenie powództwa nie ma wpływu ani na ostateczny wyrok, ani tryb zaskarżenia, ani na wysokość wynagrodzenia za prowadzenie sprawy, które określa się według pierwotnej wartości powództwa (S. C. 53-82; 184-80; 868-74; 316-79, co do wynagrodz. contra 875-74).

c) Powiększenie powództwa nie stanowi otworu kasacyjnego, jeżeli pozwany na nie się zgodził nawet milcząco. Zarówno nie stanowi otworu kasacyjnego zmiana żądań powodowych, o ile pozwany nie oponował przeciwko zmianie przed wniesieniem skargi kasacyjnej. (S. C. 67-77; 485-75; 82-75 i in.).

d) Art. 332 ma zastosowanie wyłącznie do postępowania skargowego, a nie zachowawczego (S. C. 51-907) i w Sądach Pokoju. (S. C. 868-74).

333. Nie poczytuje się za powiększenie lub zmianę żądań co do istoty, gdy powód określa je dokładniej, gdy dodaje do nich procenty i przybycia, lub też w razie zby-

---

[1]) Ustawa z 27/1 22. (Dz. U. 11-87-92). Art. 4. W sprawach o uznanie zaginionych za znikłych, rozpoczętych przed wejściem w życie nin. ustawy, a nie rozstrzygniętych jeszcze w I-ej inst., osoby, które wszczęły te sprawy, mogą zmienić swoje żądania i postawić nowe w myśl niniejszej ustawy, przyczem jednak winny być dokonane ogłoszenia, wymagane przez ustawę.

cia lub utraty majątku, stanowiącego przedmiot sprawy, żąda od pozwanego równowartości majątku.

334. Powód, które zmienia swoje żądanie, winien oświadczyć o tem sądowi na piśmie na temże posiedzeniu.

a) Art. 334 dotyczy zmian przez prawo dozwolonych na mocy art. 333 i nie stanowiących ani powiększenia, ani zmiany co do istoty i nie ma on zastosowania do nowych żądań, ani do zmian poprzednich co do istoty. (S. C. 547-75).

b) Art. 334 nie ma zastosowania w sądach pokoju, w których skarga powodowa może być ustnie złożoną. (S. C. 21-75).

335. *Prezes sądu i sędziowie z zezwolenia* prezesa mogą żądać kategorycznych wyjaśnień od strony, która się wyraża w sposób niejasny lub nieokreślony, bądź też gdy z jej słów nie można wywnioskować, czy przyznaje, czy też odrzuca okoliczności lub dokumenty, na których oparte jest żądanie lub zarzut strony przeciwnej.

335[1]. Jeżeli sąd nabierze przekonania, że sprawa z powodu swojej zawiłości *nie może* być wyjaśniona na rozprawie ustnej, to władny jest, chociażby już przedtem złożone było w sprawie wyjaśnienie na piśmie (art. 312), udzielić stronom *możności złożenia po jednem lub po dwa* wyjaśnienia na piśmie, wyznaczając w tym celu kolejność wyjaśnień i określony termin, tudzież wskazując, o ile uzna za konieczne, których głównie okoliczności wyjaśnienia te dotyczyć mają.

336. W sprawie zawierającej *kilka żądań lub przedmiotów*, których łączne rozpoznanie przy rozprawie byłoby niedogodne, sąd może postanowić, ażeby strony złożyły swoje wyjaśnienia co do każdego żądania lub przedmiotu oddzielnie.

337. W czasie rozprawy prezes sądu nakłania strony do pojednania się, o ile uzna to za możliwe. W razie pojednania sporządza się protokuł, który strony podpisują i który ma moc wyroku ostatecznego i nie ulega zaskarżeniu.

338. Rozprawami kieruje prezes sądu. Skoro uzna sprawę za dostatecznie wyjaśnioną, zamyka rozprawy, lecz

nie wcześniej, jak po wysłuchaniu obu stron w równej liczbie ustnych wyjaśnień [1]).

Prezes nie ma prawa nie dopuścić do rozpraw, chociażby uważał sprawę za wyjaśnioną w zupełności. (S. C. 506-67). Zamknięcie rozpraw ma miejsce pod warunkiem nieograniczenia równości praw stron obu (S. C. 45-77) i jeżeli strona nie jest pozbawiona możności złożenia wyjaśnień przeciwko dowodom, uznanym przez sąd za istotne. (S. C. 94-911).

339. Wyrok sądu winien być oparty na dokumentach i innych aktach pisemnych, złożonych przez strony, jak również na wywodach, wyjaśnionych ustnie przy rozprawie.

a) Jedną z podstawowych zasad procesu stanowi równość stron, z tą zaś nie licuje pozbawienie jednej strony możności przedstawienia przeciwdowodu na obalenie dowodu, złożonego przez drugą stronę, w szczególności zaś odmowa przesłuchania świadków jednej strony, gdy dla wyjaśnienia pewnej okoliczności dopuszczony został dowód ze świadków, wskazanych przez drugą stronę. (S. N. 17-18).

b) Celem zachowania równości stron w procesie i wydania słusznego i zgodnego z prawem wyroku, sąd winien rozpoznać wszystkie okoliczności sprawy łącznie ze wszystkiemi dowodami, — wszystkie żądania zamieszczone w skardze, zarzuty pozwanego, aczkolwiek nie zgłoszone trybem powództwa wzajemnego, dowody biorących udział w sprawie osób trzecich, dowody przytoczone w pismach sądowi złożonych, jak również wskazanych przy rozprawie, wyjąwszy tylko te, które złożone będą po zamknięciu rozpraw; nawet przed ogłoszeniem sentencji, wreszcie odpisy wyroków w sprawach będących w związku z rozpoznawaną sprawą. (S. C. 19-912, 52-905, 97-909, 30-93 i in.).

c) Sąd nie ma obowiązku: oceniać dowodów złożonych bez wyjaśnienia wniosku, jaki z nich strona wyciągnąć zamierza (S. C. 160-77), w sprawie, w której sąd nie przyznał powodowi prawa do skargi (S. C. 49-81), dowodów nie przyjętych pod uwagę z przyczyn formalnych (S. C. 16-84), oceniać wyroki w innych sprawach, aczkolwiek analogicznych, lecz pomiędzy innemi stronami (S. C. 65-83), rozważać w wyroku każdy dokument i dowód poszczególnie i odpowiadać na każdy zarzut (S. C. 33-909, 73-908, 66-906 i in.).

d) Wyrok sądu winien opierać się na dowodach, przedstawionych przez strony, lub na wywodach stron, wciągniętych do protokułu (S. C. 145-85, 143-84). Sądowi służy wszakże prawo przyjąć

---

[1]) W przedmiocie przestrzegania porządku podczas posiedzenia sądowego patrz art. 10 przep. przech. do u. p. c., zał. IX

za podstawę wyroku takie wywody, które aczkolwiek nie były przedstawione przez strony, lecz wypływają ze złożonych przez nich dokumentów i dowodów i są w związku z wywodami stron. (S. C. 10-84, 60-82 i in.).

e) Sąd nie jest skrępowany wyjaśnieniami stron odnośnie prawnej strony sprawy, a nie faktycznej, kierując się jedynie przepisami prawa (S. C. 33-86, 143-85), w wypadkach gdy sporny pomiędzy stronami stosunek wkracza w sferę prawa publicznego, gdy np. umowa jest przeciwna prawu, lub porządkowi publicznemu, sąd nawet bez inicjatywy stron winien odmówić obrony prawa, wynikającego z takiej umowy. (S. C. 123-90, 102-85).

f) Art. 339 obowiązuje instancję apelacyjną do rozważenia wszystkich dokumentów i dowodów przedstawionych w tejże instancji, jak również w pierwszej instancji, nawet w tym wypadku, gdy te ostatnie nie zostały powtórzone w instancji apelacyjnej, ani w skardze, o ile tylko popierają lub obalają powództwo. (S. C. 73-906, 65-90 i in.).

g) Instancja apelacyjna, zgadzająca się z prawną oceną przyjętą przez sąd pierwszej instancji, nie ma obowiązku rozważać szczegółowo okoliczności nie mających prawnego znaczenia ani wpływu na ocenę stosunku prawnego (S. C. 12-903), nie ma też obowiązku oceniać dowodów przedstawionych w I-ej instancji przez stronę, przeciwko której wyrok zapadł, jeżeli strona skarżąca pominęła te dowody milczeniem w 2-ej instancji. (S. C. 12-903).

h) Zachowanie przepisu art. 339 sąd stwierdza: przez wymienienie dokumentów i dowodów w *historycznej części wyroku* (S. C. 114-85, 53-84), wszakże sama wzmianka jest niedostateczna; brak wywodu odnośnie spornych okoliczności stanowi dowód niezachowania art. 339 (S. C. 273-80); przez wymienienie dowodu w protokule sądowym, nawet w braku wzmianki w samym wyroku. (S. C. 270-80).

i) Protokóły w sprawach cywilnych sporządza się analogicznie z protokółami w sprawach karnych zgodnie z art. 837 u. p. k.[1]); nie ulegają wciągnięciu do protokółu wyjaśnienia i wywody stron, a jedynie żądania po raz pierwszy zgłoszone, zarzuty, powołanie się na nowe okoliczności i dowody; protokół ustala przytoczone w nim okoliczności, strony jednak mogą zgłaszać zarzuty przeciwko jego treści. (S. C. 27-87, 260-86, 106-82). W ciągu siedmiu dni, licząc od daty wyznaczonej dla uzasadnienia wyroku, strony mogą zgłosić swoje uwagi na protokół, o ile nie zostały wciągnięte istotne dla sprawy okoliczności. (S. C. 56-901, 102-90). Uwagi te rozpoznane będą przez skład sądu, który sprawę rozstrzygał, bez zwłoki i w tym przedmiocie wydana odnośna decyzja. (S. C. 253-913, 563-904).

---

[1]) Por. art. 153 instr. ogól., zał. XV.

k) Pozostawienie bez rozpoznania dowodów ulega zaskarżeniu trybem kasacyjnym przez stronę, której dowody nie zostały rozpoznane, o ile dowód został wskazany z żądaniem jego rozpoznania. (S. C. 39-84, 324-79).

DZIAŁ DRUGI.

Wytoczenie powództwa wzajemnego.

340. Pozwanemu służy prawo do wytoczenia powództwa wzajemnego (art. 226) nie później, niż przed upływem terminu wyznaczonego do złożenia wyjaśnienia na piśmie, gdyby zaś wyjaśnienie nie miało być złożone, to na pierwszem posiedzeniu w sprawie, na które wezwano pozwanego, lub przy założeniu opozycji od wyroku zaocznego. Wytoczenie powództwa wzajemnego uskutecznia się przez podanie skargi na piśmie z zachowaniem wszystkich przepisów, obowiązujących dla skarg powodowych.

a) Powództwo wzajemne, stanowiąc obronę przeciwko powództwu głównemu, polega bądź na unicestwieniu roszczenia powoda przez żądanie unieważnienia aktów i tytułów stanowiących podstawę powództwa głównego, bądź na zmniejszeniu lub osłabieniu skutków mającego zapaść wyroku przez kompensatę roszczenia powoda z roszczeniami pozwanego, bądź przez zasądzenie pozwanemu roszczenia przeciwko powodowi, wobec tego powództwo wzajemne może być wytoczone wyłącznie przeciwko powodowi, a nie trzeciemu. (S. C. 113-909).

b) Powództwo wzajemne stanowi zupełnie samodzielne żądanie, niezależne od powództwa głównego i może być wytoczone oddzielnie (S. C. 43-97, 124-96), może być zgłoszone z odmiennych zasad, jakie stanowią podstawę powództwa głównego (S. C. 22-72), odmiennych stosunków prawnych, stanowiących podstawę powództwa głównego, wszakże ażeby było w ścisłym związku z głównym powództwem. (S. C. 150-77, 173-76).

c) Prawo do powództwa wzajemnego przysługuje: 1) pozwanemu w powodztwie głównem (S. C. 31-86), 2) powodowi przeciwko osobie 3-ej z interwencji na mocy art. 665 (S. C. 140-80). Nie służy prawo zgłoszenia powództwa wzajemnego trzeciej osobie, która się łączy z pozwanym zgodnie z art. 663 (S. C. 36-81). Pozwanym z powództwa wzajemnego może być powód, który wytoczył powództwo główne, jak również osoba 3-ia z interwencją główną z art. 665 (S. C. 43-97, 140-80).

d) Powództwo wzajemne winno zawierać samoistne żądanie pozwanego względem powoda, które winno być sformułowane nie

jako spór lub zaprzeczenie żądań powoda, lecz jako żądanie powodowe. (S. C. 526-67).

c) Powództwo wzajemne wytoczone być winno: 1) nie później jak w pierwszej odpowiedzi na piśmie, a gdy nie została złożona na pierwszem posiedzeniu w danej sprawie, w razie zaś niestawienia się pozwanego, w opozycji na wyrok zaoczny, o ile opozycja była pierwszą odpowiedzią (S. C. 206-79, 42-91), i wyłącznie w I-ej instancji i w żadnym razie w instancji apelacyjnej, ani też w skardze apelacyjnej lub odpowiedzi na skargę apelacyjną. (S. C. 373-76). Nie może być zgłoszone powództwo wzajemne w postępowaniu wykonawczem (S. C. 245-80). Zarówno powództwo wzajemne może być zgłoszone już po wniesieniu przez pozwanego opozycji na wyrok zaoczny sądu pokoju na pierwszem posiedzeniu, wyznaczonem dla rozpoznania sprawy po zapadłym wyroku zaocznym, o ile w opozycji niema odpowiedzi na powództwo główne, 2) na posiedzeniu, jakie zostało wyznaczone już po posiedzeniu pierwszem, przeznaczonem wyłącznie dla rozpoznania prośby o zabezpieczenie powództwa, aczkolwiek pozwany brał w tem posiedzeniu udział i składał wyjaśnienie odnośnie zabezpieczenia. (S. C. 37-909, 206-79).

f) Skargi na decyzje 2-ej instancji w przedmiocie nieprzyjęcia powództwa wzajemnego nie są dopuszczalne w trybie kasacyjnym. (S. C. 124-96).

g) Powództwo wzajemne ulega rozpoznaniu łącznie z powództwem głównem ze względu na cel powództwa wzajemnego skompensowania wzajemnych pretensji. (S. C. 37-909, 250-77).

h) W wyroku winno być przytoczone uzasadnienie co do powództwa głównego, jak i co do wzajemnego, dostateczna jest jedna sentencja rozstrzygająca oba spory (S. C. 343-79). Umorzenie przez powoda powództwa głównego nie zwalnia sądu od rozpoznania wzajemnego. Gdy zaś powództwo główne zostaje umorzone wskutek niestawienia się powoda, w tym razie nie może być rozpoznane powództwo wzajemne. (S. C. 1199-72, 619-68).

341. Jeżeli wskutek krótkiego terminu do stawienia się na posiedzenie pozwany nie był w możności zebrać niezbędnych dowodów i informacji do wytoczenia powództwa wzajemnego, to sąd na jego żądanie, wyznacza termin od trzech do siedmiu dni, w ciągu którego pozwany ma obowiązek złożyć powództwo na piśmie z zachowaniem w tym względzie wszystkich przepisów, obowiązujących dla skarg powodowych.

342. Po wytoczeniu powództwa wzajemnego (art. 340) rozprawy sądowe na żądanie strony przeciwnej lub według uznania sądu mogą być odroczone do innego posiedzenia.

DZIAŁ TRZECI.

Wnioski prokuratora.[1]).

343. Prokuratorowie dają swe wnioski w następujących przypadkach:

1) w sporach kompetencyjnych pomiędzy sądami i instytucjami rządowemi;

2) w sporach o fałsz dokumentów i wogóle w przypadkach, gdy w sprawie cywilnej ujawnią się okoliczności, ulegające rozpoznaniu sądu karnego;

3) w sprawach małżeńskich i o prawość pochodzenia, jeżeli w sprawach tych niema pozwanego[2]), i

4) w sprawach o poszukiwanie wynagrodzenia za szkody i straty, zrządzone wskutek rozporządzeń urzędników administracyjnych i osób, pełniących swe obowiązki z wyboru, jak również o poszukiwanie strat od osób zajmujących stanowiska w sądownictwie.

a) Prokurator daje wnioski celem: 1) obrony interesów osób, instytucji i stowarzyszeń, które nie mogą stawić się osobiście, i 2) ochrony mocy prawa. (S. C. 238-79, 109-78).

b) Stronie nie przysługuje prawo do skargi w wypadku, gdy prokurator nie dał wniosku w sprawie w obronie osób i instytucji, w interesie których wniosek jest wymagany. (S. C. 24-900, 26-87); wysłuchanie wniosków prokuratora w sprawie, w której wnioski nie są wymagane, nie powoduje kasacji (S. C. 81-75), zarówno i niewysł. wniosku w sprawie, w której jest wymagany, gdy wyrok jest słuszny, zgodny z przepisami prawa (S. C. 15-95).

c) Prokurator nie bierze udziału przy wyrokowaniu, daje jedynie wniosek nie ulegający sprawdzeniu w trybie kasacyjnym, wniosek prokuratora nie krępuje sądu przy wydawaniu wyroku. (S. C. 6-88, 146-80).

d) Wniosek prokuratora jest zbędny w sporach o fałsz, gdy strona meldująca fałsz zrzekła się sporu (S. C. 224-67), w sporach o autentyczność aktu (S. C. 1049-75), w kwestji przekazania sprawy sądowi karnemu, gdy jedna ze stron wskaże powody do wszczęcia karnego dochodzenia, sąd zaś się nie dopatrzy tego rodzaju czynu karnego, od którego rozstrzygnięcia zależy osądzenie sprawy cywilnej. (S. C. 387-69).

---

[1]) Instrukcja dla urzędów prokur. zał. XVI.
[2]) Por. art. 1343 — 1345, 1619 — 1625.

e) W sprawach małżeńskich i o prawość pochodzenia w braku pozwanego prokurator jest stroną w procesie (art. 1344 i 1345) z wszelkiemi prawami jakie przysługują stronie. Mot. praw.).

344. W przypadkach wymienionych w art. 343 akta sprawy przesyła się prokuratorowi przynajmniej na dni trzy przed terminem jej rozpoznania.

345. Po zreferowaniu sprawy i rozprawie stron prokurator składa swe wnioski ustnie.

346. Treść wniosków prokuratora winna być wciągnięta do protokułu posiedzenia sądowego.

347. Po wnioskach prokuratora stronom służy prawo jedynie prostować omyłki, którychby się dopuścił, przytaczając okoliczności sprawy.

TYTUŁ SIÓDMY.

O postępowaniu skróconem.

348 — 365. Uchylono.

TYTUŁ ÓSMY.

O przymusowem wykonaniu aktów.

365[1]. W sprawach o nadanie aktom klauzuli egzekucyjnej zachować należy przepisy zawarte w art. 161[1] — 161[24] ustawy niniejszej z poniższemi wyjątkami:

1) obowiązki włożone w myśl art. 161[1]—161[24] na sędziów pokoju wykonywują sędziowie sądu okręgowego, wyznaczeni w tym celu decyzją ogólnego zebrania wydziałów sądu;

2) skargi na decyzje tych sędziów rozstrzyga sąd, do składu którego należy sędzia, który wydał zaskarżoną decyzję, i

3) skargi o uchylenie wyroków sądów okręgowych w powyższych sprawach rozstrzyga cywilny kasacyjny departament senatu rządzącego.[1]).

365[2]—365[24]. Uchylono.

---

[1]) Sąd Najwyższy (art. 5 przep. przech. do u. p. c., zał. IX)

TYTUŁ DZIEWIĄTY.

O dowodach.

DZIAŁ PIERWSZY.

Przepisy ogólne.

366. Powód winien powództwo swoje udowodnić. Pozwany, odpierający żądania powoda, winien ze swej strony udowodnić swoje zarzuty.

P. art. 1524.

a) Patrz p. art. 339 S. N. 17-18.

b) Strona winna udowodnić przytoczone przez nią okoliczności celem uzasadnienia swojego prawa, wszakże tylko te, co do których czynione są zarzuty, lecz nie fakty negatywne (S. C. 34-912, 101-908, 40-903 i in.). Powód winien dowieść powództwo tak co do prawa poszukiwanego, jak *i co do rozmiaru*, co do zasad i istoty; zarówno pozwany winien złożyć dowody i udowodnić swoje zarzuty; *po uprawomocnieniu* się wyroku pozwany może składać nowe dowody jedynie w trybie restytucji wyroku. (S. C. 162-80, 63-79, 927-71).

c) Stronom służy prawo składania dowodów w toku całego postępowania, aż do wydania wyroku. (S. C. 43-97).

d) Obowiązek pozwanego dowieść zarzuty powstaje wówczas, gdy powód dostatecznie usprawiedliwił i udowodnił swoje powództwo (*S. C. 32-85, 41-80*). Nawet w braku zarzutów ze strony pozwanego powód nie jest zwolniony od udowodnienia powództwa; w braku dostatecznych dowodów sąd winien powództwo oddalić. (S. C. 95-82, 45-912). Obowiązek złożenia dowodów obciąża tę ze *stron*, która twierdzi i opiera się na faktach pozytywnych, a nie tę stronę, która neguje i zaprzecza przytoczonym okolicznościom (S. C. 53-80, 23-78).

e) Nierównomierny podział ciężaru dowodów pomiędzy stronami powoduje kasację wyroku, wyjąwszy wypadki, gdy sąd w granicach swojego imperium ustali okoliczność, przy udowodnieniu której *miało* miejsce powyższe uchybienie, lub gdy wyrok jest oparty na innych zasadach w zupełności usprawiedliwiających wniosek sądu. (S. C. 9-99, 11-99, 12-93, 276-80).

f) Gdy strony w umowie zastrzegły, która z nich winna złożyć dowody celem udowodnienia pewnej okoliczności, art. 366 ma zastosowanie w tym rozumieniu, że sąd odnośnie złożenia dowodów zadecyduje zgodnie z warunkami umowy. (S. C. 50-90 contra 71-80, 235-79); według dwóch ostatnich orzeczeń tryb składania dowodów normuje się przepisami prawa, które mogą być zmienione za zgodą stron. Sądy nie są skrępowane, w jakim porządku ulegają rozpatrzeniu składane przez strony dowody, których moc ocenia sąd przy rozstrzyganiu sprawy. (S. C. 1-900).

366[1]. Jeżeli dowód, na który się strona powołuje jest z mocy prawa niedopuszczalny, lub też, jeżeli okoliczności mające być stwierdzonemi nie mają istotnego dla sprawy znaczenia, albo zostały już dostatecznie wyjaśnione, sąd taki dowód odrzuca.

366[2]. Jeżeli sprawdzenie dowodu napotyka na przeszkody mogące trwać czas nieokreślony, to na żądanie strony sąd wyznacza termin, w ciągu którego przeszkody winny być usunięte; w przeciwnym razie sprawie nadaje się bieg dalszy bez pomienionego dowodu.

367. Sąd w żadnym razie nie zbiera sam dowodów, ani informacji, lecz wyrok swój opiera na dowodach, złożonych przez strony.[1]).

a) Według art. 367 sąd nie ma prawa: brać udziału w kierowaniu sprawą, wyszukiwaniu i zbieraniu dowodów i dokumentów, nawet tych, które znajdować się będą w aktach innych spraw w tymże sądzie, o ile obydwie strony się na nie zgodnie nie powołują, oprzeć wyrokowanie na zeznaniu świadków w sprawie, nie będącej przedmiotem rozpoznania, bądź zbadanych bez żądania stron; poruszać kwestji przez strony nie podniesionej; oprzeć się na zwyczaju przez strony nie powołanym. (S. C. 159-82, 59-74, 122-81, 77-243 i in).

b) Sąd jest mocen: oprzeć się *na zeznaniu* świadków, zbadanych trybem przepisanym art. 83-102, 389 i nast.; na okolicznościach i dowodach posiadanych przez strony i bezpośrednio wynikających z dokumentów przez strony złożonych; na *aktach swojego* poprzedniego postępowania w *sprawie* głównej zakończonej układem w sporze o uznanie układu polubownego za nieważny. (S. C. 7-77, 60-82, 384-74).

368. Jeżeli sąd po wysłuchaniu stron, dojdzie do wniosku, że niektóre przytoczone przez nie okoliczności, istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, nie są poparte dowodami, to oznajmia o tem stronom i wyznacza termin na wyjaśnienie powyższych okoliczności.

a) Zastosowanie art. 368 zależy wyłącznie od uznania sądu nawet bez złożenia przez strony ustnych wyjaśnień (S. C. 21-93, 88-88); stosując powyższy przepis, sąd winien mieć to przekonanie,

---

[1]) Por. art. 1345[8], 1774[4], 1778[2], patrz również odsył. do art. 82; zał. XXXI art. 5.

że strony są w posiadaniu dowodów nie złożonych z jakichbądź powodów. (S. O. 27-97).

b) Zastosowanie art. 368 jest dla sądu obowiązujące, gdy sąd poruszy kwestję, nie wykraczającą poza zakres wzajemnych żądań i przez strony nie poruszoną (S. C. 22-90, 62-85), gdy należy zastosować zwyczaj sądowi nie znany (S. C. 63-70). Zastosowanie art. 368 ma miejsce przed rozstrzygnięciem sprawy po wysłuchaniu ustnych, lub w razie ich niestawienia się, piśmiennych wyjaśnień stron. (S. C. 760-98, 774-73).

c) Sąd oznajmia stronom, jakie istotne okoliczności sprawy nie zostały dostatecznie wyjaśnione, bez wskazania dowodów jakie złożone być winny. (S. C. 129-80). Sąd nie może żądać od stron złożenia dowodów, na które żadna z nich się nie powoływała. (S. C. 48-69).

d) Wyjaśnienie okoliczności dokonywa się przez strony przy ich bezpośrednim udziale. Sąd nie ma prawa bezpośredniego komunikowania się z osobami trzeciemi lub instytucjami. (S. C. 881-72). Przepis art. 368 ma zastosowanie i w instancji apelacyjnej. (S. C. 215-72).

369. Jeżeli strony żądać będą zbadania świadków, lub powołają się na dowody, wymagające sprawdzenia, sąd wyda decyzję: jakim trybem, przez kogo, kiedy i gdzie mają być badani świadkowie lub mają być sprawdzone dowody.[1]).

a) Sąd nie ma prawa odmówić badania świadków, o ile prawo nie zabrania w danym wypadku przeprowadzenia dowodu: 1) gdy strona powołuje się na badanie świadków celem stwierdzenia faktu, od którego zależy rozstrzygnięcie sprawy w braku innych danych dla rozstrzygnięcia spornej kwestji, gdy sąd uważa daną okoliczność za niedostatecznie wyjaśnioną (S. C. 160-82, 146-78); 2) gdy świadkowie są powołani celem obalenia takich okoliczności, które zostały stwierdzone przez stronę przeciwną również badaniem świadków. (S. C. 93-96).

b) Sądowi służy prawo odmówić wezwania świadków i badania obecnych na posiedzeniu, gdy badanie uzna na zbędne, co nie ulega sprawdzeniu w trybie kasacyjnym (S. C. 24-903, 44-901 i in.). Sąd może uchwalić badanie świadków po złożeniu przez strony wyjaśnień, bądź też po pierwotnem oddaleniu tego żądania, gdy w następstwie strona przeciwna złożyła dowody lub dała wyjaśnienia, których obalenie jest dopuszczalne przez badanie świadków, w każdym jednak razie do czasu wydania wyroku w samej sprawie. (S. C. 44-901, 1608-70).

---

[1]) Patrz odsył. do art. 93.

369[1]. W razie żądania zabezpieczenia dowodów, sąd kieruje się przepisami, zawartymi w art. 82[1] — 82[9]. [1]).

DZIAŁ DRUGI.

Zeznania świadków.

370. Nikt nie ma prawa odmówić świadczenia. Wyjątek od tego przepisu stanowią jedynie:

1) krewni stron w linji prostej, wstępnej i zstępnej, małżonkowie stron oraz rodzeni bracia i siostry, chyba, że zeznania ich dotyczą udowodnienia praw stanu.

2) osoby, osiągające zysk w razie rozstrzygnięcia sprawy na korzyść jednej lub drugiej strony.

371. Do składania zeznań nie są dopuszczeni:

1) uznani za obłąkanych, niezdolni do porozumiewania się ani ustnie ani piśmiennie, również osoby, które wskutek rozstroju umysłowego pozostają, z decyzji właściwych władz pod obserwacją lub w kuracji lekarskiej;

2) ci, którzy z powodu swego upośledzenia fizycznego lub umysłowego nie mogli mieć świadomości co do faktu, który ma być udowodniony;

3) dzieci przeciwko rodzicom;

4) osoby duchowne względem tego, co im zostało powierzone na spowiedzi.

Wszystkie te osoby sąd, o ile zauważy pomienione przyczyny niezdolności, z urzędu usuwa od świadczenia, niezależnie od uwag lub żądań stron.

372. Dzieci od lat siedmiu do czternastu, osoby wyznania ewangelickiego, dopóki nie są konfirmowane, jak również ekskomunikowani z Kościoła na mocy wyroku sądu duchownego mogą być badani, lecz bez przysięgi.

373. Na skutek ekscepcji strony przeciwnej będą usunięci od świadczenia:

---

[1]) Por. art. 2 ust. 1 lit. c przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

1) krewni w linji prostej bez ograniczenia stopnia, a w bocznej — krewni pierwszych trzech, powinowaci pierwszych dwuch stopni, oraz małżonek tej strony, która się na nich powołała, wyjąwszy, gdyby zeznanie ich dotyczyło udowodnienia praw stanu;

2) opiekunowie tej strony, która się na nich powołuje, lub też osoby, będące pod jej opieką;

3) ci, którzy stronę, powołującą się na nich przysposobili, lub przez nią przysposobieni zostali;

4) będący w procesie z jedną ze stron tudzież osoby, których zysk zależy od rozstrzygnięcia sprawy na korzyść strony, która się na nich powołała;

5) pełnomocnicy, jeżeli na nich powołują się ich mocodawcy;

6) ekskomunikowani z Kościoła z wyroku sądu duchownego, pozbawieni wszystkich praw stanu, oraz skazani na kary, z któremi połączone jest pozbawienie prawa świadczenia.

a) Z przyczyn wskazanych w art. 373 świadkowie będą usunięci od zeznań jedynie wskutek ekscepcji stron, a nie przez sam sąd (S. C. 103-173); ekscepcja winna być poparta dowodami (S. C. 534-69). Ekscepcja winna być wciągnięta do protokółu posiedzenia sądowego. (S. C. 1916-70). Świadkowie ekscypowani nie mogą być badani nawet bez przysięgi, pogwałcenie tego przepisu stanowi powód kasacyjny (S. C. 953-71);

b) Mogą być ekscypowani: 1) świadkowie, krewni lub powinowaci stron obu (S. C. 324-79), 2) dzieci nieślubne, gdy na nich się powoła matka (S. C. 685-72). Nie stanowi powodu do ekscepcji: pokrewieństwo świadków między sobą (S. C. 1214-69, przyjaźń świadka ze stroną (S. C. 749-69);

c) Ulegają wyłączeniu: będący w procesie z jedną ze stron, aczkolwiek proces został rozpoczęty już po wytoczeniu powództwa w sprawie, w której zostali wezwani w charakterze świadka (S. O. 27-81), członkowie stowarzyszeń, gdy sąd ustali, że od rozstrzygnięcia sprawy na rzecz stowarzyszenia mogą odnieść korzyść (S. C. 115-84), pełnomocnicy we wszystkich sprawach, o ile są pełnomocnikami w czasie składania zeznań. (S. C. 114-94).

d) Nie ulegają wyłączeniu: 1) b. poręczyciel z dokumentu stanowiącego przedmiot sprawy (S. C. 115-69), 2) osoba urzędowa, która wszczęła dochodzenie karne przeciwko stronie (S. C. 21-74), 3) subjekci i będący w służbie u jednej ze stron, która się na nich powołała (S. C. 1506-70).

374. Strona, powołująca się na świadka, winna jednocześnie z powołaniem się wyjaśnić okoliczności, co do których należy zbadać świadka, oraz podać jego stan, imię, nazwisko lub przezwisko i miejsce zamieszkania.

a) Ogólnikowe powołanie się na okoliczności bez przedłożenia sądowi stanowczego wniosku, jak tego wymaga art. 374, nie może mieć skutku przy rozstrzygnięciu sprawy (S. N. 6-18).

b) Niewskazanie adresu świadków lub wskazanie adresu niedokładnego pozbawia stronę możności skarżenia się na niezbadanie świadków przez sąd (S. C. 29-80). Gdy strona przy powołaniu się na świadków i wskazaniu okoliczności, na które świadkowie winni być zbadani, nie wskaże adresów świadków, sąd, uznając dowód za dopuszczalny i stwierdzenie okoliczności za istotne, może uchwalić zbadanie świadków, udzielając stronie terminu do wskazania adresów (S. O. 53-901).

c) Nie wolno badać świadka na okoliczności, dla stwierdzenia których świadek nie został wezwany (S. C. 8-911).

d) Art. 374 obowiązuje również w postępowaniu przed sądem pokoju. (S. C. 3-77).

375. Ekscepcje świadków winny być zgłoszone przed ich wezwaniem lub przynajmniej przed ich zaprzysiężeniem, po złożeniu przysięgi wyłączenie świadków jest niedopuszczalne.

Ekscepcja zgłoszoną być winna przed odebraniem przysięgi, aczkolwiek strona nie oponowała przy powołaniu się strony przeciwnej na dopuszczalność badania; zarzut ten jednak może być uczyniony w wypadku niezgłoszenia ekscepcji nawet po zbadaniu. (S. C. 685-72, 1668-70).

376. W decyzji sądu w przedmiocie badania świadków wymienia się: stan, imię, nazwisko lub przezwisko świadków, okoliczności, co do których świadkowie mają być badani, miejsce badania oraz dzień badania, jeżeli ma się odbyć w obecności sądu.[1]).

377. Na wniosek strony jest dozwolonem i przed wypowiedzeniem się strony przeciwnej badać świadków w razie ciężkiej choroby świadka, albo na żądanie samego świadka, gdy tenże koniecznie ma się udać do innej miejscowości i nie może powrócić w krótkim czasie do miasta, w którem toczy się sprawa.

---

[1]) Patrz odsył. do art. 93.

378. Zarządzenie tego rodzaju nie krępuje sądu co do rozpoznania, sprawdzenia i uwzględnienia ekscepcji, jakie mogą być w następstwie zgłoszone przez stronę przeciwną.

379. O ile sama strona nie zobowiąże się sprowadzić świadka, będzie on zawezwany przez wezwanie, w którem wymienia się:

1) stan, imiona, nazwiska lub przezwiska stron;
2) przedmiot sprawy;
3) miejsce, dzień i godzinę badania;
4) kary przez prawo określone za niestawienie się świadka.

380. Świadkowie z pośród wojskowych szeregowych, będących w służbie czynnej wzywani będą za pośrednictwem najbliższej ich władzy zwierzchniej. Oficerowie wzywani będą bezpośrednio przez wezwanie, lecz wezwanie ich do sądu nie uwalnia ich od obowiązków służbowych, o ile nie otrzymają zwolnienia od swej władzy zwierzchniej. Jeżeli wojskowa władza zwierzchnia zaświadczy, że wezwany w charakterze świadka wojskowy nie może osobiście stawić się do sądu z powodu okoliczności wojennych, wówczas zbadany będzie w miejscu, gdzie pełni służbę.[1]).

380[1]. Świadkowie z pośród pracowników dróg żelaznych, których urzędy są wyszczególnione w specjalnym wykazie sporządzonym za porozumieniem się Ministrów Komunikacji i Sprawiedliwości, wzywani będą przez wezwanie doręczone ich najbliższej miejscowej zwierzchności nie później, jak na dni siedem przed oznaczonym w wezwaniu terminem do stawienia się.[2]).

381. Świadkowie z pośród duchowieństwa świeckiego i zakonnego, którzy nie stawili się na pierwsze wezwanie, będą wezwani za pośrednictwem swej najbliższej zwierzchności.

---

[1]) Patrz odsył. do art. 58.
[2]) Patrz odsył. do art. 89[1].

382. Świadkowie, zamieszkali w odległości większej niż dwadzieścia pięć wiorst od miasta, w którem znajduje się sąd, mogą prosić o zbadanie ich w miejscu ich zamieszkania. Badanie to dokonane będzie po uprzedniem zawiadomieniu stron i w ich obecności, o ile stawią się na termin wyznaczony.

U w a g a. Pomija się, gdyż dotyczy wyłącznie wschodnich gub. ros.

Niezawiadomienie stron o terminie badania chociażby w innym okręgu sądowym stanowi powód kasacyjny. (S. C. 174-811, 91-74).

383. Świadek zamieszkały w mieście, gdzie znajduje się sąd, bądź w odległości mniejszej niż dwadzieścia pięć wiorst od tegoż miasta, za niestawienie się do sądu w terminie wyznaczonym, jeżeli nie złożył dostatecznego usprawiedliwienia, ulega z decyzji sądu grzywnie od pięćdziesięciu kopiejek do dwudziestu pięciu rubli[1]) zależnie od ważności sprawy i zamożności świadka i wyznaczony mu będzie powtórny termin do stawienia się. Świadek ulega grzywnie i w razie powtórnego niestawienia się.

U w a g a 1. Wymierzane z mocy niniejszego (383) artykułu grzywny przelewa się do funduszów przeznaczonych na urządzenie więzień ogólnych.

U w a g a 2. Pomija się, gdyż dotyczy wyłącznie wschodnich gub. ros.

a) Ponowne wezwanie świadka, który się nie stawił na pierwsze wezwanie ma miejsce, gdy zeznanie tego świadka stosownie do okoliczności sprawy sąd uzna za istotne. (S. C. 113-74).

b) Decyzja sądu o wymiarze kary za niestawienie się świadka nie ulega zaskarżeniu trybem kasacyjnym (S. C. 62-82). Dwukrotne niestawienie się świadka w sądzie okręgowym nie ogranicza drugiej instancji w zastosowaniu art. 383. (S. C. 17-91).

384. Świadkowi służy prawo w ciągu miesiąca od dnia ogłoszenia mu decyzji o wymierzeniu grzywny lub przy stawieniu się na ponownie wyznaczony mu termin usprawiedliwić się przed sądem, który może go zwolnić od grzywny, gdy uzna usprawiedliwienie za ulegające uwzględnieniu.

---

[1]) Patrz odsył. do art. 91.

385. Badanie świadków odbywa się na jawnem posiedzeniu sądu.

386. Sądowi służy prawo przy zachowaniu przepisów w art. 500^1—500^3 zawartych zlecić badanie świadków jednemu ze swych członków, bądź miejscowemu powiatowemu członkowi sądu okręgowego, albo oddziałowemu [1]) sędziemu pokoju w następujących wypadkach:

1) jeżeli świadek wskutek podeszłego wieku, ciężkiej choroby, obowiązków służbowych lub innych przyczyn zasługujących na uwzględnienie, nie może stawić się do sądu;

2) jeżeli okoliczności sprawy wymagają zbadania świadków na miejscu;

3) jeżeli zachodzi potrzeba zbadania znacznej liczby osób zamieszkałych w jednem miejscu, poza obrębem miasta, w którem znajduje się sąd; i

4) jeżeli osoby sprawujące urzędy, wymienione w art. 88, w ciągu trzech dni od czasu otrzymania przez nich wezwania w charakterze świadków, zgłosiły prezesowi sądu żądanie zbadania ich w miejscu ich zamieszkania.

a) Badanie może być uskutecznione przez sędziego tego sądu, gdzie toczy się sprawa, w tym tylko przypadku, jeżeli miejsce badania znajduje się w okręgu tegoż sądu, gdy zaś miejsce badania jest w innym okręgu, badanie winno być dokonane przez członka tego sądu, w okręgu którego znajduje się miejsce badania. (S. C. 262-79).

b) Poszczególne czynności zlecane członkom sądu nie mogą być zaskarżane i ulegać rozpoznaniu przez inny sąd, niż ten, który rozpoznaje całą sprawę co do istoty. (S. C. 9-83).

386^1. Oprócz przypadków, wskazanych w artykule poprzedzającym (386) sąd może do badania świadków delegować jednego ze swych członków i w tym razie, jeżeli stosownie do okoliczności badanie to może korzystnie oddziałać na przyśpieszenie postępowania w sprawie.

387. W przypadkach wymienionych w art. 382 i 386 protokuł zeznań świadków odczytany będzie na posiedzeniu

---

[1]) W miejscowościach wskazanych w odsył. do art. 32^1 wprowadzono art. 386 z opuszczeniem wyrazów „miejscowemu powiatowemu członkowi sądu okręgowego albo oddziałowemu“.

sądu; w razie niejasności lub niedokładności w zeznaniach świadka sąd może wyznaczyć ponowne badanie.

388. Sędzia, który bada świadka korzysta z praw prezesa sądu pod względem przestrzegania porządku na posiedzeniach sądowych oraz decydowania wynikających między stronami wątpliwości i sporów.[1]).

Protokół przewodu sądowego sporządzony przez sędziego naskutek zlecenia właściwego sądu ma moc aktu sądowego ulegającego zaskarżeniu trybem przepisanym do tego sądu, z którego polecenia została dokonana czynność sądowa. (S. C. 217-92).

389. Skargi na czynności sędziego, który badał świadków, mogą być zakładane do sądu w ciągu trzech dni od czasu ukończenia badania. Skargi mogą być również doręczane sędziemu, który badał lub na żądanie strony lub świadka wciągnięte przez tegoż sędziego do protokułu.

Niezaskarżenie we właściwym czasie czynności sędziego, który badał, pozbawia stronę możności czynienia zarzutów w przedmiocie prawidłowości badania a tem samem powoływania się na braki w trybie kasacyjnym. (S. C. 101-75).

390. Strony i ich pełnomocnicy mają prawo być obecnymi przy badaniu świadków nawet w wypadku, jeżeli badanie odbywać się będzie w mieszkaniu prywatnem, oraz przyprowadzić ze sobą osoby obce w liczbie nie więcej, niż po dwie z każdej strony.

391. Każdy świadek będzie badany oddzielnie w obecności stron, które się stawiły. Świadkowie, którzy jeszcze nie złożyli zeznań, nie mogą być obecni przy badaniu innych świadków.

Obecność świadka w sali posiedzeń podczas rozpoznawania sprawy, lecz nie podczas badania innych świadków, nie stanowi sama przez się powodu do usunięcia świadka od badania. (S. C. 364-73).

392. Przy jednoczesnem stawieniu się świadków ze strony powoda i pozwanego pierwszych bada się pierwej niż ostatnich.

---

[1]) Patrz art. 10 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

393. Kolejność przesłuchania świadków, powołanych przez jedną stronę ustala prezes sądu, mając na względzie wskazówki strony.

394. Każdemu ze świadków przed złożeniem przezeń przysięgi zadane będą pytania, tyczące się jego osoby, i stosunku do osób, biorących udział w sprawie.

Niezachowanie przez sąd art. 394 nie stanowi powodu kasacyjnego o ile strona obecna przy badaniu nie zażąda zadania świadkowi powyższych pytań. (S. C. 53-83).

395. Świadkowie składają przysięgę według obrządku swojego wyznania, wyjąwszy przypadki, gdy obie strony za obopólną zgodą uwolnią świadka od złożenia przysięgi.[1]).

a) Na mocy dod. do art. 1061 T. XI zb. pr. żydzi nie mogą składać przysięgi w soboty i dnie świąteczne (S. C. 1466-73), co nie upoważnia sądu do badania ich bez przysięgi[2]), lecz jedynie do odroczenia badania ich na inny termin (S. C. 239-77, contra 257-75).

b) Obecność stron przy odbieraniu przysięgi nie jest konieczna (S. C. 388-68), nie jest też konieczne badanie świadka bezpośrednio po złożeniu przysięgi. (S. C. 1099-73).

396. Uwolnieni są od przysięgi w każdym razie:

1) sprawujący służbę kapłańską i zakonnicy wszystkich wyznań chrześcijańskich;

2) osoby należące do wyznań i sekt nieuznających przysięgi; w miejsce przysięgi składają one przyrzeczenie zeznania prawdy według sumienia.

397. Badanie świadka rozpoczyna się od zwrócenia się do niego, aby oświadczył, co mu jest wiadome o okolicznościach, na które się strony powołują.

398. Świadek odpowiada na pytania i składa swe zeznania ustnie.

399. Prezes sądu może przerwać świadkowi, wdającemu się w opowiadanie o okolicznościach, nie mających związku ze sprawą.

---

[1]) Patrz art. 11 przep. przech. do u. p. c. zał. IX, tudzież art. 14 rozp. Kom. gener., zał. XII.

[2]) Por. ustęp ostatni zał. XXIX. A.

400. Po złożeniu przez świadka zeznania prezes sądu udziela stronom głosu celem zadania świadkowi pytań co do wszystkich okoliczności, które każda z nich uzna za potrzebne wyjaśnić. Prezes sądu i sędziowie z zezwolenia prezesa mogą ze swej strony zadawać świadkowi pytania.

a) Sąd mocen jest odmówić stronom zadawania pytań świadkowi, o ile uzna sprawę za dostatecznie wyjaśnioną, lub też gdy uzna, że postawione pytanie nie dotyczy okoliczności sprawy. (S. C. 1259-71).

b) Po złożeniu przez świadka zeznania, po postawieniu pytań przez strony, jest dozwolone odczytanie poprzedniego zeznania świadka, wykazania sprzeczności, lub przypomnienia świadkowi okoliczności sprawy. (S. C. 281-75).

401. Przy badaniu świadków prezes sądu oraz sędziowie z zezwolenia prezesa mogą zadawać pytania stronom celem wyjaśnienia sprawy.

402. Każdy świadek zbadany winien pozostać na sesji sądu aż do ukończenia badania wszystkich świadków, o ile prezes nie zezwoli mu wcześniej się oddalić.

403. Świadek może być ponownie zbadany na tem samem posiedzeniu lub później na własne żądanie, lub z decyzji sądu, powziętej na żądanie którejbądź ze stron lub według własnego uznania.

404. Celem wyjaśnienia sprzeczności w zeznaniach świadków co do okoliczności istotnych, sąd nakazuje konfrontację świadków.

Konfrontacja świadków zależna jest wyłącznie od uznania sądu i nie ulega sprawdzeniu w trybie kasacyjnym. (S. C. 1022-75).

405. Do badania świadka nie rozumiejącego języka rosyjskiego[1]) wezwany będzie tłumacz i zeznanie świadka spisane będzie w obydwu językach.

a) Zawezwanie tłumacza jest konieczne pod skutkami uchylenia wyroku. (S. C. 172-72, 48-71).

b) Tłumacz może być przysięgły, bądź też osoba prywatna, która składa przysięgę na posiedzeniu sądu. (S. C. 600-68).

---

[1]) Polskiego. Patrz art. 26 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX) i art. 14 rozp. Kom. gen. (zał. XII).

406. Zeznanie świadka zapisuje się w miarę możności jego własnemi słowami do protokułu, który będzie świadkowi odczytany i przez niego podpisany w znanym mu języku; za nieumiejących pisać podpisuje protokuł w ich obecności jeden z sędziów.[1]).

a) Stanowi obrazę art. 406: 1) niesporządzenie protokułu badania świadków, co stanowi powód kasacyjny w razie zarzutu w skardze, że zeznania świadków nie są prawidłowo przytoczone w wyroku. (S. C. 34-78), 2) niepodpisanie protokułu zeznania przez świadków piśmiennych przed podpisaniem sentencji (S. C. 81-86), 3) podpisanie protokułu zeznań nie na posiedzeniu sądu, lecz w kancelarji (S. C. 287-74), 4) brak omówienia o niepodpisaniu protokułu wskutek tego, że świadek jest niepiśmienny (S. C. 653-76), 5) nieodczytanie protokułu świadkom niepiśmiennym. (S. C. 81-86).

b) Niezachowanie art. 406 nie powoduje kasacji: 1) jeżeli w ciągu dni siedmiu od dnia wyznaczonego na uzasadnienie wyroku nie będzie złożone oświadczenie, że zeznania nie są dokładnie zapisane (S. C. 102-90, 81-86), 2) jeżeli z powodu niezachowania art. 406 nie był uczyniony we właściwym czasie zarzut (S. C. 967-72), 3) jeżeli zeznania świadków nie zostały przyjęte za podstawę wyroku, opartego na innych dowodach. (S. C. 81-86, 496-72).

407. Świadek, który pragnie otrzymać wynagrodzenie za oderwanie go od zajęć i za koszta podróży, winien o tem oświadczyć nie później, niż w dniu badania.

Wynagrodzenie świadków, i to wyłącznie na ich żądanie należy się bez względu na to czy składanie ich było potrzebne czy też zbędne. (S. C. 866-68).

408. Prezes sądu, bądź osoba, która dokonała badania, określa wysokość należnego świadkowi wynagrodzenia [2]), które na żądanie świadka niezwłocznie będzie ściągnięte od strony, na żądanie której świadek został wezwany.[3]). Skargi świadków przeciwko wysokości wynagrodzenia nie są dopuszczalne.[1]).

a) Niezasądzenie świadkowi wynagrodzenia ulega zaskarżeniu trybem incydentalnym. (S. C. 48-84).

---

[1]) Patrz art. 153 instr. ogóln. (zał. XV) w przedm. protok. posiedzenia sąd.

[2]) Patrz art. 25 i 27 przep. tym. o koszt. sąd., zał. XX; oraz art. 156 instr. ogóln. zał. XV.

[3]) Patrz art. 28 przep. tym. o koszt. sąd., zał. XX.

b) Strona, która proces wygrała, ma prawo żądać od przeciwnika zwrotu kosztów od nicj zasądzonych tytułem wynagrodzenia dla świadka, nie może wszakże żądać kosztów sprowadzenia i utrzymania świadków (S. C. 578-74).

409. Zeznania świadków nie mogą być dowodem takich zdarzeń, dla których stwierdzenia ustawa wymaga dowodu na piśmie. Wyjątek stanowią wypadki, gdy spisany akt z jakiejkolwiek niezależnej od woli strony przyczyny został zagubiony, zniszczony lub posiadaczowi zabrany, ale istnienie jego i treść może być stwierdzona, oprócz świadków, innemi dowodami [1]).

Por. art. 1524.

a) Przez ograniczenie dopuszczalności dowodu ze świadków w procesie cywilnym prawodawca ma na względzie zabezpieczenie interesu stron, aby usunąć w miarę możności tego rodzaju dowód, który w porównaniu z dowodami piśmiennemi jest mniej wiarogodny (S. C. 180-81). Wszakże ograniczenie to nie odejmuje sądowi prawa badania świadków, gdy się na nich powołują obydwie strony, bądź jedna z nich, zaś strona przeciwna nic oponuje i powołuje swoich świadków lub żąda powtórnego zbadania świadków już zbadanych. Sąd mocen jest wszakże ex officio nie dopuścić dowodu ze świadków celem stwierdzenia takich okoliczności, które nie mogą być udowodnione przez świadków, jeżeli przeciwko powołaniu się jednej ze stron na badanie świadków strona przeciwna kategorycznie zaoponowała; inicjatywa sądu jest ograniczona jedynie stanowczą zgodą stron na dopuszczenie tego rodzaju dowodu, milczenie strony lub brak opozycji przeciwko żądaniu nie mogą być przyjęte przez sąd za zgodę. (S. C. 8-911, 93-901, 180-81).

b) Dopuszczalność udowodnienia okoliczności przez badanie świadków stanowi zasadę ogólną (S. C. 57-93). Przy stosowaniu art. 409 należy w poszczególnych wypadkach ustalić, czy celem udowodnienia danej okoliczności przepisy prawa cywilnego wymagają tytułu lub dowodu na piśmie. Tylko w braku przepisu mogą być badani świadkowie (S. C. 91-904, 57-93).

c) Wypadki dopuszczalności badania świadków:

I. **W sferze prawa familijnego:** Badanie świadków jest dopuszczalne w sprawach: 1) o alimenty celem ustalenia środków materjalnych małżonka (S. C. 29-86), 2) o samowolne uprowadzenie dzieci pozostawionych za zgodą stron przy ojcu (S. C. 107-74), 3) prawości lub nieprawości pochodzenia (S. C. 72-900), 4) o stanie psychicznym, gdy nie miało miejsca badanie trybem przepisanym przez prawo cywilne (T. X. cz. 1, art. 368) w czasie sporządzenia

---

[1]) Patrz zał. XXXI, art. 5.

aktu bądź testamentu (S. C. 70-79, 209-77), 5) o posag, w razie sporu pomiędzy osobą, która posag otrzymała i osobą trzecią, a nie osobą, która posagu udzieliła (S. C. 11-81, 893-75), 6) celem udowodnienia ślubu odszczepieńców, gdy ślub ten nie został wciągnięty do ksiąg metrycznych, jak również—urodzeń z takiego małżeństwa (S. O. 23-99), 7) celem udowodnienia śmierci, gdy akt śmierci nie odpowiada przepisowi art. 131 K. C. P. (S. C. 21-902), zejście w ogólności nie może być udowodnione przez świadków, chyba, że osoba zainteresowana udowodniła niemożność złożenia sądowi aktu śmierci z przyczyn od niej niezależnych. (S. C. 42-900).

II. **W sferze prawa spadkowego:** Badanie świadków jest dopuszczalne celem stwierdzenia: 1) w działach między spadkobiercami przejścia majątku ruchomego na wyłączną własność jednego z nich (S. C. 395-75), 2) faktycznego urzeczywistnienia, wykonania praw spadkowych (S. C. 512-74, 3) objęcia przez spadkobiercę w swoje posiadanie ruchomego majątku spadkowego (S. C. 87-75). Natomiast **nie** można dowodzić świadkami zrzeczenia się prawa dożywocia i zrzeczenia się praw do spadku (S. C. 147-84), pokrewieństwa w sprawach spadkowych. (S. C. 25-93).

III. Nie można udawadniać badaniem świadków:

1) prawa własności do majątku nieruchomego (S. C. 498-74),
2) charakteru rodowego majątku nieruchomego (S. C. 189-78),
3) prawa własności papierów na okaziciela (S. C. 15-88),
4) prawa serwitutowego w majątku nieruchomym (S. C. 125-85).

IV. Dopuszczalny jest dowód ze świadków celem stwierdzenia:

1) użytkowania z majątku (S. C. 272-76).
2) faktu i czasu posiadania (S. C. 100-910, 25-92).
3) pogwałcenia posiadania (S. C. 43-80).

V. **W sferze zobowiązań:**

1) Dowód ze świadków nie może być przeciwstawiony osnowie zobowiązania wyrażonego na piśmie. (S. N. 21-18).

2) Badanie świadków jest niedopuszczalne celem stwierdzenia zaspokojenia długu pieniężnego, wynikłego z pożyczki i udowodnionego pismem z zasady: „lettres passent témoins“, zgodnej z art. 409 u. p. c. (S. N. 34-18).

3) Sąd nie może odmówić badania świadków dla stwierdzenia treści zagubionego dokumentu. (O. S. P. 12-21).

4) Badanie świadków jest dopuszczalne celem stwierdzenia: a) czy zobowiązanie bez wymienienia osoby wierzyciela zostało wydane osobie, która opiera na nim swoje żądania (S. C. 535-76), b) że umowa jest fikcyjną, c) pogwałcenie umowy, d) celem potwierdzenia i obalenia faktu wykonania tego rodzaju umowy ustnej, która nie wymaga formy piśmiennej (S. C. 15-84, 125-80 contra 571-74), e) celem stwierdzenia wykonania zobowiązania przez dłużnika i czynów w tymże zobowiązaniu przewidzianych, wyjąwszy uiszczenia

pieniężnego w braku pokwitowania wierzyciela z odbioru przedmiotu zobowiązania (S. C. 37-83), f) celem wyjaśnienia, którego zobowiązania dotyczy pokwitowanie z uiszczenia (S. C. 122-85 contra 5-77), g) przyczyn naderwania dokumentów dłużniczych; okoliczności przez kogo, kiedy, gdzie została dokonaną zapłata (S. C. 112-90, 225-76, 1140-71), h) celem udowodnienia uchylenia się wierzyciela od przyjęcia należności (S. C. 302-74) lub wydania pokwitowania (S. C. 1046-73).

Nie można dowodzić badaniem świadków: a) że dokument podpisany za niepiśmiennego bez poświadczenia podpisu został wydany przez samą niepiśmienną osobę (S. C. 333-75), b) cessji umów dzierżawnych majątków, położonych poza obrębem miast (S. C. 35-93), c) cessji pretensji dłużniczych (S. C. 2-81), d) uiszczenia długu, stwierdzonego pismem, aczkolwiek nie sporządzonym notarjalnie (S. C. 70-93, 97-88), e) uiszczenia należności z tytułu wykonawczego (S. C. 876-75), f) uiszczenia długu za inną osobę (S. C. 2-81) lub g) przyrzeczenie uiszczenia (S. C. 72-68) i h) kompensaty długu. (S. C. 183-74).

VI. Badaniem świadków można udowodnić: a) kupno-sprzedaż ruchomości (S. C. 64-85, 3-82 contra 2-81), lasu na wyrąb (S. C. 40-76, 116-74), trawy do skoszenia (S. C. 597-75), budynków do zniesienia (S. C. 136-74); b) warunków kupna (S. C. 223-77), wypłacenia zadatku (S. C. 221-76), wydania książeczki obrachunkowej i znajdowania się tejże u danej osoby (S. C. 3-82, 362-75), wydania sprzedanego towaru i ilości kupującemu (S. C. 867-75), zrzeczenia się kupującego przyjęcia towaru (S. C. 660-69), zwrotu towaru sprzedawcy (S. C. 438-74), ceny towaru nie określonej umową piśmienną (S. C. 1075-75), uiszczenia za przedmioty kupione na kredyt. (S. C. 3-82).

Nie można dowodzić świadkami: 1) umów kupna-sprzedaży ruchomości, gdy według przepisów prawa dla wydania tychże jest wymaganą forma pisemna (S. C. 3-82, 81-78), 2) nieotrzymania przez sprzedawcę szacunku za sprzedaż nieruchomości po wydaniu kupującemu głównego wyciągu aktu sprzedaży (S. C. 66-908), 4) istnienia pożyczki (S. C. 99-86 i in.) i w tym wypadku, gdy wydane zostało zobowiązanie przez osobę niepiśmienną (S. C. 808-75), 4) celem uzupełnienia treści aktu pożyczki (S. C. 346-79), 5) umowy zastawu (S. C. 394-75), 6) bezwalutowości umowy zastawniczej nawet w tym wypadku, gdy w zastaw dający lub jego prawonabywcy udawadaniają nie otrzymanie waluty, 7) treści aktów wieczystych. (S. C. 66-908, 93-96).

VII. W dziedzinie najmu majątkowego świadkowie mogą być dopuszczeni: 1) w celu stwierdzenia istnienia warunków ustnej umowy najmu w miastach i osadach lokali, pomieszczeń, sklepów, budynków, parceli (S. C. 61-85, 21-78) i uiszczenia tenuty (S. C. 133-80, 183-77), 2) istnienia ustnej umowy najmu gruntu na termin nie dłuższy niż lat trzy pomiędzy osobami należącymi do stanu wło-

ściańskiego (S. C. 382-77), 3) celem ustalenia kosztów wydatkowanych przez najmującego na remont wynajętego lokalu (S. C. 343-70), 4) celem stwierdzenia pogwałcenia przez lokatora piśmiennej umowy najmu przez opuszczenie lokalu przed umówionym terminem (S. C. 233-77), 5) celem udowodnienia zgody ustnej właściciela na oddanie przez lokatora lokalu osobie trzeciej (S. C. 26-76), 6) celem ustalenia wszelkich warunków umów najmu majątku ruchomego (S. C. 97-75).

Nie można udowodnić świadkami: najmu nieruchomości (S. C. 225-79, 952-75), uiszczenia należności z piśmiennej umowy dzierżawy (S. C. 254-74).

VIII. Umowa najmu osobistego nie może być udowadniana świadkami, wyjąwszy najem sług i pracowników, majstrów cechowych odnośnie robót powierzonych w sferze ich specjalności. (S. C. 155-80, 233-79 contra 172-701). Zawarcie umowy najmu osobistego na piśmie jest obowiązujące jedynie w wypadkach, co do których przepisy prawa nie stanowią wyjątku (S. C. 47-92). Umowa o wynalezienie kupującego nieruchomość nie może być udowodniona przez świadków (S. C. 67-910). Dopuszczalni są świadkowie celem stwierdzenia umów najmu robotników do wykonania robót w domu, przewozu pasażerów, towarów, o ile umowy te nie mają charakteru dostaw, rozrachunków z pracownikami, wykonania robót i pracy i wogóle wszelkich umów, zarówno ich powstania, wykonania i uiszczenia, o ile same umowy nie wymagają pisemnej formy. (S. C. 76-91, 3-82, 158-78 i in.).

IX. Upoważnienie nie może być udowodnione świadkami nawet w tym wypadku, gdy umowa, do zawarcia której wydane zostało pełnomocnictwo, może być ustnie zawartą (S. C. 46-82). Wolno dowodzić świadkami: ustnej umowy najmu przez pełnomocnika (S. C. 336-75), istnienia pełnomocnictwa na piśmie (S. C. 27-87), wysokości umówionego z adwokatem w Okręgu Warszawskiej Izby Sądowej wynagrodzenia w sprawach toczących się w instytucjach pozasądowych (S. C. 37-93), wydania przez pełnomocnika mocodawcy majątku ruchomego, o ile pełnomocnictwo nie przewiduje wydania pokwitowania na piśmie (S. C. 387-76), zrzeczenia się pełnomocnictwa. (S. C. 357-79).

X. Badanie świadków nie jest dopuszczalne: celem stwierdzenia umowy przedsiębiorstwa i dostaw (S. C. 267-72), długu z podobnych umów (S. C. 634-75) i ostatecznego obrachunku z przedsiębiorstw i dostaw. (S. C. 1406-73). Badanie świadków jest dopuszczalne celem stwierdzenia wykonania lub niewykonania umów (S. C. 45-93) i wogóle okoliczności, jakie towarzyszyły wykonaniu umowy. (S. C. 455-76).

XI. Wolno dowodzić świadkami:

1) pożyczenia ruchomości (S. C. 294-77), zamiany ruchomości, jak również warunków zamiany (S. C. 327-73), darowizny i ofiarowania ruchomości, wyjąwszy rzeczy, co do przeniesienia własno-

ści których prawo wymaga aktu piśmiennego [S. C. 361, 370-74, 397-70 (orzeczenia te mają zastosowanie w miejscowościach, gdzie obowiązuje T. X zb. pr.)],

2) ilości i jakości majątku spalonego celem otrzymania wynagrodzenia za pogorzel (S. C. 155-79),

3) otrzymania cudzych pieniędzy bez prawnego tytułu (S. C. 1325-69,

4) umów bezimiennych, o których prawo milczy, które nie są przez prawo zakazane. (23-77 S .C.).

Nie można dowodzić świadkami umowy spółki (S. C. 617-72), przyrzeczenia sprzedaży nieruchmości. (S. C. 368-76).

XII. **W sferze prawa wekslowego** można dowodzić świadkami: 1) wydania wekslu in blanco na zabezpieczenie zwrotu otrzymanego majątku (S. C. 377-75), 2) zgody męża na zawarcie przez żonę tranzakcji wekslowej (S. C. 3-93), 3) świadomości nabywcy wekslu, iż w myśl prawa cywilnego zobowiązanie wekslowe miejsca nie miało lub że ono wygasło, bądź też, że wykonaniu nie ulega (S. C. 45-904, 108-901), 4) okoliczności, przy jakich zostało wydane pokwitowanie z otrzymania wekslu (S. C. 68-903), 5) daty wydania wekslu in blanco w braku sporu między stronami co do wydania wekslu in blanco, niepoczytalności wystawcy wekslu in blanco w chwili podpisania (S. C. 32-913), 6) w b. Kongresówce — bezwalutowości wekslu, jak również i to, że następnemu nabywcy wekslu było wiadome, że weksel był bezwalutowy w chwili nabycia (S. C. 22-913, 119-909).

Contra przytoczonym orzeczeniom nie można dowodzić świadkami: 1) bezwalutowości wekslu (S. C. 60-91, 27-82), bądź okoliczności zmierzających do obalenia jego treści (S. C. 18-905) nawet w wypadku, gdy weksel nie był notarjalnie zarejestr. i nie protestowany (S. C. 5-906), 2) ustalenia istnienia zobowiązania wekslowego (S. C. 274-77), 3) ustalenia okoliczności wydania wekslu (S. C. 100-909), 4) udowodnienia uiszczenia z wekslu, w szczególności — zwrotu wekslu uiszczonego. (S. C. 53-909, 140-75).

XIII. **W sferze prawa handlowego:** można dowodzić świadkami: 1) wartości towaru w handlu i wysokość obrotu rocznego (S. C. 162-76), 2) dostawy wina ze składów w myśl umowy (302-73); nie można dowodzić świadkami: zysków i strat w przedsiębiorstwie handlowem (S. C. 190-81), prawa własności okrętu handlowego (S. C. 370-72).

XIV. **W sferze prawa procesowego:** można dowodzić świadkami: 1) znajdowania się dokumentu w posiadaniu osoby trzeciej (S. C. 862-68), 2) przyznania pozasądowego tego rodzaju faktów, które według przepisów prawa mogą być dowodzone przez świadków (S. C. 99-79, 139-78, 70-77), 3) identyczności przedmiotu pokładanego przez pozwanego z przedmiotem przysądzonym powodowi (S. C. 1162-69), 4) wartości przedmiotów przysądzonych powodowi, a których pozwany nie posiada (S. C. 534-76), 5) warunków umowy

o wynagrodzenie za dozór zajętego majątku (S. C. 639-78), 6) uchylenia się strony od przyjęcia wezwania przez badanie komornika (S. C. 40-82), 7) treści dokumentu, który strona uchyla się złożyć, zaprzeczając jego istnieniu (art. 444). (S. C. 40-98).

Nie można dowodzić przez badanie świadków: 1) warunków układu polubownego, nie bacząc na przyznanie przez stronę przeciwną faktu zawarcia układu przy zaprzeczeniu istotnych warunków: np. wysokości umówionego w układzie wynagrodzenia. (S. C. 68-903, 887-75), 2) oddania tytułu wykonawczego, wyjąwszy wypadek przewidziany w p. 3 art. 1348 K. C. w obrębie byłej Kongresówki (S. C. 110-92), 3) rozrachunków powoda z pozwanym odnośnie wykonania wyroku — przez badanie komornika (S. C. 1685-73)

XV. Istnienie zwyczaju miejscowego może być udowodnione za pomocą świadków. (S. C. 86-91, 3-85).

XVI. Osoby biorące udział w akcie nie mają prawa powoływać świadków na obalenie zawartej umowy i dowodzić przez świadków takich okoliczności, które według przepisów prawa winny być stwierdzone dowodem piśmiennym, nie dotyczy to jednak osób trzecich, nie biorących udziału w akcie. (S. C. 93-96, 91-83).

XVII. Pogwałcenie art. 409 i 410 nie jest istotne: 1) jeżeli wyrok jest oparty na innych przesłankach, wnioski zaś z zeznań świadków stanowią jedynie uboczne poparcie przytoczonych zasad (S. C. 233-79), 2) jeżeli sąd po dodatkowem zbadaniu świadków obalił ich moc dowodową, uznając dowód ten w następstwie za niedopuszczalny (S. C. 36-82, 507-76).

XVIII. Nie może się skarżyć w trybie kasacyjnym na pogwałcenie art. 409 i 410 ta strona, która sama żąda badania świadków lub powtórnego zbadania świadków strony przeciwnej, bądź też przeciwko badaniu świadków nie oponowała, bądź wreszcie w skardze apelacyjnej nie skarżyła się na badanie lub nieuwzględnienie badania przez pierwszą instancję. (S. C. 45, 64-93, 57-88 i in.).

XIX. Składu dobrowolnego nie handlowego nie można dowodzić badaniem świadków (S. C. 46-79); natomiast jest dopuszczalne badanie świadków celem stwierdzenia: 1) składu zgodnie z art. 2112 T. X. Cz. I. zb. pr. (S. C. 139-75), do wypadków tego rodzaju nie można wszakże zaliczyć aresztowania i choroby córki, sprzedaży publicznej majątku (S. C. 1116, 1117-70), 2) oddania ubrania zwierzchniego na przechowanie woźnemu np. w garderobie teatralnej (S. C. 1646-70), 3) faktu przyjęcia przedmiotów na przechowanie pomiędzy członkami jednej rodziny razem zamieszkałemi, lub osobami mającemi wspólne gospodarstwo domowe. (S. C. 53-96).

XX. Do wypadków, o których jest mowa w art. 409, zaliczyć należy kradzież dokumentu, o której to kradzieży zameldowano w swoim czasie policji i odnośnie której było prowadzone śledztwo (S. C. 99-85), samo zameldowanie policji nie jest dostateczne dla ustalenia kradzieży. (S. C. 166-70).

Art. 409 nie ma zastosowania do wypadku zagubienia testamentu, przez sąd niezatwierdzonego, albowiem nie można dowodzić świadkami ani treści testamentu, ani jego zagubienia. (S. C. 35-905).

XXI. Istnienie i treść wszelkiego rodzaju aktów nie może być ustalona wyłącznie przez badanie świadków (89-89. S. C.), jak również przez zaświadczenie policji o zalegalizowaniu aktu (S. C. 238-75), wyjątek stanowią weksle, których istnienie w razie zagubienia może być dowodzone z zachowaniem art. 81 ust. weks. (S. C. 85-77).

410. Treść dokumentów pisemnych, sporządzonych lub zaświadczonych trybem przepisanym, nie może być obalona przez zeznania świadków, wyjąwszy spory o fałsz[1]).

P. art. 1524.

a) Dowód ze świadków celem obalenia treści zobowiązania, opartego na rewersie prywatnym, gdy pozwany ponadto czyni zarzut podstępu jest dopuszczalny, o ile rewers ten nie jest ani sporządzony, ani zaświadczony trybem przepisanym. (S. N. 6-19).

b) Badanie świadków nie jest dopuszczalne na obalenie treści aktów, sporządzonych lub zaświadczonych trybem przepisanym. Do tego rodzaju aktów należą:

1) akty instytucji urzędowych i urzędników państwowych,

2) akty zaświadczone lub regestrowane przez notarjuszów lub wciągnięte do regestrów notarjalnych; do rzędu tych nie należą akty i dokumenty, na których jedynie są poświadczone podpisy stron, które to akty uważane są za akty prywatne (S. C. 63-96, 39-94),

3) wszelkie akty, które stanowiąc dowód *zawartej umowy*, jednocześnie ustalają istotną składową część *umowy*, w tym znaczeniu, że w myśl prawa, bez aktu, istnienie samej umowy nie może być udowodnione; do tego rodzaju dokumentów zalicza się weksle, które prócz formy ustalają istotne warunki zobowiązania wekslowego, nieistniejącego w razie ich zagubienia, list przewozowy ustalający w treści warunki przewozu (S. C. 37-90, 18-905, 47-912),

---

[1]) 1. Por. rozporz. warsz. gen. gub. z 1. IX. 1917 r. (Dz. urz. dep. spraw. N. 6, 1917, str. 250), dotyczące zastąpienia dokumentów urzędowych, niedostępnych z powodu wojny. Rozporządzenie to wydane na czas wojny przestaje obowiązywać w dwa lata po zawarciu pokoju.

2. Patrz również ust. z 2. XII. 1921 r. (D. U. 106-767-1921) o umowach nabycia nieruchomości, sporządzonych na imę osób podstawionych, oraz o wykupie majątków, sprzedanych z powodu ograniczeń narodowości polskiej.

3. Por. zał. XXXI, art. 5.

c) Badanie świadków jest dopuszczalne: celem sprawdzenia i wyjaśnienia:

1) okoliczności, jakie poprzedzały, towarzyszyły sporządzeniu i wykonaniu aktów na piśmie (S. C. 97-88, 173-80).

2) okoliczności, jakie poprzedzały sporządzenie aktów prywatnych, jak również i to, że treść nie odpowiadała rzeczywistości (S. C. 63-96, 45-93), w szczególności celem ustalenia bezwalutowości aktów prywatnych, mających za przedmiot zobowiązanie dłużnicze, nie wekslowe (S. C. 16-98, 27-82), bez względu na przyznanie autentyczności aktu prywatnego przez osobę, przeciwko której akt został złożony (S. C. 499-75),

3) wyciągów z ksiąg metrycznych, świadectw, spisów rewizyjnych (S. C. 221-80),

4) listów prywatnych (S. C. 80-74),

5) deklaracji składanych towarzystwom ubezpieczeń w przedmiocie ubezpieczenia majątku (S. C. 522-76),

6) protokułów policyjnych w sprawach cywilnych, nie wyłączając i tych, które sporządzone zostały zagranicą, gdy według praw tamże obowiązujących nie jest dopuszczalne obalenie tego rodzaju aktów (S. C. 19-88),

7) form sporządzenia testamentu z zastrzeżeniem, ażeby sprawdzenie dotyczyło nie uzupełnienia formy sporządzenia, lecz wyjaśnienia okoliczności, które towarzyszyły sporządzeniu testamentu. (S. C. 70-91, 215-79).

d) Nie jest dopuszczalne badanie świadków celem ustalenia:

1) zmian lub uzupełnienia warunków w umowie na piśmie sporządzonej trybem przepisanym (S. C. 126-79),

2) celem udowodnienia fikcyjności umowy ani wprost ani drogą wyjaśnienia okoliczności, które poprzedzały zawarcie umowy lub miały miejsce po jej zawarciu, aczkolwiek samo istnienie umowy faktycznie zawartej mogło być według prawa dowodzone przez świadków, co nie dotyczy wypadku, gdy tranzakcja ukryta przez fikcyjną umowę jest nieważna z mocy samego prawa (S. C. 47-96),

3) celem obalenia treści aktów wieczystych (S. C. 239-73), wypisu wyroku adjudykacyjnego (S. C. 188-80), aktu nabycia nieruchomości (S. C. 1046-75), aktu zastawniczego (S. C. 128-79) notarjalnej umowy dzierżawy (S. C. 35-93), faktu ustalonego przez wyrok prawomocny (S. C. 29-73), odnośnie aktów sporządzonych przez urzędy trybem przepisanym, ustalenia okoliczności, jakie stanowiły treść aktu (S. C. 544-76), dziennika komornika (S. C. 33-909).

4) celem udowodnienia: bezwalutowości dokumentów dłużniczych, zaświadczonych trybem przepisanym (S. C. 20-93, 27-83), weksli nawet nie protestowanych (S. C. 100-99, 60-91), wyjąwszy weksle handlowe w Król. Pol. (b. Kongresówce) (S. C. 24-85, 27-83), sposobu podziału otrzymanej waluty pomiędzy solidarnymi dłużnikami z wekslu (S. C. 109-86), wydania danego wekslu na pokrycie

innego wekslu (S. C. 900-72), zgody wierzyciela na wniesienie pieniędzy na rachunek bieżący zamiast uiszczenia zobowiązania na piśmie (S. C. 215-76), dwustronnego lub jednostronnego zrzeczenia się praw z umowy piśmiennej nawet prywatnej lub z takiej umowy, która może być zawarta ustnie (S. C. 247-77), niezachowania przepisanych przez prawo formalności przy sporządzaniu aktu notarjalnego, wbrew zaświadczeniu notarjusza (S. C. 43-901).

e) przepis art. 410 dotyczy jedynie osób biorących udział w akcie (S. C. 43-907, 93-96), nie mogą obalić treści aktu przez świadków strony nietylko w sprawach pomędzy sobą, lecz i w stosunku do osób nie uczestniczących w akcie, wjąwszy wypadki w byłej Kongresówce (patrz art. 1524), gdy uczyniony jest zarzut oszukania (S. C. 43-907). Osoby trzecie, w akcie nie biorące udziału, mają prawo obalać treść aktów, które gwałcą ich prawa. (S. C. 13-908). Spadkobiercy w celu stwierdzenia bezwalutowości i fikcyjności aktów, sporządzonych przez spadkodawcę w celu pozbawienia ich spadku, mogą na poparcie swojego powództwa powołać się na świadków. (S. C. 13-908).

411. Moc dowodową zeznań świadków przy uwzględnieniu wiarogodności świadka, jasności, dokładności i prawdopodobieństwa jego zeznania oceni sąd, który winien przytoczyć w wyroku powody, dla których zeznania świadków przyjął za dowód, *lub też dlaczego zeznaniu jednego* świadka dano przewagę nad zeznaniem innego.

a) Sąd czyni wywód z zeznań świadków i je ocenia niezależnie od tego czy strona, która *się powołała na zeznania świadków,* przyznaje lub nieprzyznaje, że dana okoliczność została przez zeznania stwierdzoną (S. C. 9-912, 56-911).

b) Przy ocenie zeznań świadków sąd winien:

1) przyjąć pod uwagę nietylko jasność i dokładność zeznań, lecz i prawdopodobieństwo *i wiarogodność świadków (S. C. 112-907),* stosunek świadka do strony, nawet w braku ekscepcji (S. C. 13-87),

2) gdy świadek, oddany pod sąd za fałszywe zeznanie, został wyrokiem sądu karnego uniewinniony, zeznanie jego, nie bacząc na wyrok uniewinniający, ulega ocenie sądu co do swej prawdziwości (112-90).

c) Ocena zeznań należy do sądu przy rozstrzyganiu sprawy co do istoty i nie ulega sprawdzeniu w trybie kasacyjnym (S. C. 32-913, 97-909), zarówno nie podlega rozpoznaniu w trybie kasacyjnym oddalenie żądania badania świadków jako zbędnego (S. C. 47-912), oświadczenie strony w skardze kasacyjnej, że zeznania są niezgodne z prawdą (S. C. 40-82); przeinaczenie zeznań w wyroku powoduje kasację w tym jedynie wypadku, jeżeli przytoczony w wy-

roku wywód jest sprzeczny z treścią zeznań, wciągniętych do protokułu posiedzenia. (S. C. 1656-70).

d) Ocena zeznań jest niezależna od tego, w jakim trybie dokonywane było badanie, czy w trybie zachowawczym, czy kontradyktoryjnym. (S. C. 69-912).

e) Art. 411 nie ma zastosowania w sądach pokoju (S. C. 113-907, 104-906).

DZIAŁ TRZECI.

Przesłuchanie mieszkańców okolicznych.

412. W sporze o przestrzeń, położenie lub czas trwania posiadania majątku nieruchomego, sąd, wskutek powołania się jednej lub drugiej strony na świadectwo mieszkańców miejscowych, może zarządzić specjalne dochodzenie drogą przesłuchania mieszkańców okolicznych. Przeprowadzenie dochodzenia może być również zarządzone, jeżeli zajdzie konieczność udowodnienia istnienia ogólnie znanego miejscowego zwyczaju (art. 10^1, 10^2).

a) Badanie okolicznych mieszkańców jest równoznaczne z badaniem świadków, wskazanych przez obydwie strony z pośród dawnych mieszkańców lub wybranych przez los. (S. C. 91-82).

b) Badanie jest dopuszczalne celem stwierdzenia czasu posiadania, o ile to nie da się ustalić z dokumentów przez strony złożonych (S. C. 90-85), celem wyjaśnienia sporów o przestrzeń i położenie gruntów, nie jest zaś dopuszczalne dla wyjaśnienia charakteru i sfery praw posiadania. (S. C. 66-84).

413. Do dochodzenia sąd deleguje jednego ze swych członków lub poleca je miejscowym powiatowemu członkowi sądu okręgowego albo oddziałowemu[1]) sędziemu pokoju i określa, kiedy dochodzenie ma się odbyć. W powyższych wypadkach zachowane będą przepisy zawarte w art. 389 i 500^1—500^3.

414. Strony będą wezwane na miejsce dochodzenia na wyznaczony termin.

---

[1]) W miejscowościach, wskazanych w odsył. do art. 32^1, wprowadzono tekst art. 413 z opuszczeniem wyrazów: „powiatowemu członkowi sądu okręgowego albo oddziałowemu“ i zastąpiono „miejscowym“ wyrazem „miejscowemu“.

415. Zawiadomienia o wyznaczeniu dochodzenia przesyła sąd do urzędu gminnego lub miejskiego tej gminy lub miasta, gdzie jest położony sporny majątek, a w razie konieczności ustalenia zwyczaju — gdzie istnieje ulegający udowodnieniu zwyczaj.

416. Po przybyciu na miejsce przed terminem osoba, dokonywująca badania, według informacji, otrzymanych od miejscowego urzędu, układa listę wszystkich właścicieli domów i innych zdawna osiadłych mieszkańców danej miejscowości, którzy mogą być świadkami co do posiadania spornego gruntu lub co do istnienia zwyczaju, na który się powołano.

417. Do listy powyższej nie wciąga się:

1) stron, spór wiodących, i osób, będących u nich w służbie;

2) małżonków i krewnych stron w linji prostej bez ograniczenia stopnia, a w bocznej — krewnych pierwszych trzech i powinowatych pierwszych dwuch stopni;

3) nieobecnych oraz tych, którzy z powodu ciężkiej choroby lub innych nieprzezwyciężonych przeszkód nie mogą być powołani do świadczenia.

418. Niestawienie się stron w terminie wyznaczonym nie wstrzymuje dochodzenia.

419. W dniu wyznaczonym osoba prowadząca dochodzenie w obecności dwuch do pięciu osób asystujących i stron, o ile się stawiły, przystępuje do zatwierdzenia listy trybem następującym.

420. Osoba prowadząca dochodzenie zapyta strony obecne, czy nie zechcą wybrać z powyższej listy osób, zdawna tam zamieszkałych, i poprzestać na ich zeznaniach.

421. Można się wspólnie powołać i na innych miejscowych mieszkańców prócz wpisanych do listy.

422. Jeżeli się strony wspólnie powołają na mieszkańców okolicznych, mogą one zadecydować, ażeby po-

wstały pomiędzy niemi spór o posiadanie lub o istnienie zwyczaju został rozstrzygnięty wyłącznie na zasadzie zeznań wybranych przez nich osób.

423. Układa się listę osób, wybranych wspólnie przez strony, które listę tę podpisują.

424. W braku zgody stron na wspólny wybór, mieszkańcy okoliczni wybrani będą na zasadzie następujących przepisów.

425. Lista osób z pośród dawnych mieszkańców sporządzona i podpisana przez prowadzącego dochodzenie, przedłożona zostanie obecnym stronom do przejrzenia i podpisu.

426. Stronom służy prawo przy podpisaniu listy wskazać uchybienia popełnione według ich zdania przy jej ułożeniu i żądać poprawienia i uzupełnienia listy.

427. Osoba prowadząca dochodzenie, rozstrzygając uwagi i żądania stron, zaznaczy decyzję na samej liście i ogłosi ją stronom.

428. Zarzuty stron przeciwko tej decyzji nie wstrzymują dochodzenia.

429. Z listy zatwierdzonej na powyższych zasadach wybiera się drogą losowania dwanaście osób; jeżeli spis nie obejmuje więcej niż dwanaście osób, to wylosowanych będzie nie więcej niż sześć osób.

430. Strony mają prawo wyłączać wylosowanych z powodów, wskazanych w art. 371—373.

431. Każda ze stron ma prawo oprócz tego wyłączyć nie więcej niż po dwuch okolicznych mieszkańców bez podania przyczyn podejrzenia.

432. Osoby wyłączone będą zastąpione przez inne, wybrane trybem, w art. 429 wskazanym, z zastrzeżeniem, że w liście ostatecznej nie powinno być mniej niż sześć osób.

433. Po wylosowaniu i ekscepcjach, o ile zostały zgłoszone, nazwiska wybranych ostatecznie świadków wciąga się do protokułu z zaznaczeniem całego przebiegu postępowania.

434. Mieszkańców okolicznych wzywa osoba prowadząca dochodzenie na wyznaczony termin za pośrednictwem miejscowej władzy policyjnej, gminnej lub wiejskiej.

435. W razie niestawienia się któregobądź z okolicznych mieszkańców lub nieodnalezienia go we wskazanem miejscu, bada się tych, którzy się stawili, przed stawieniem się pozostałych.

436. Mieszkańców okolicznych bada się pod przysięgą z zachowaniem przepisów obowiązujących przy badaniu świadków.

437. Ocena wiarogodności i wagi zeznań okolicznych mieszkańców pozostawiona jest uznaniu sądu, wyjąwszy przypadek wskazany w art. 422.

Ocena zeznań mieszkańców okolicznych nie ulega sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem (S. C. 135-84, 40-82), wszakże sąd winien w wyroku z dokładnością ustalić fakty, na których opiera swój wywód. (S. C. 42-88).

DZIAŁ CZWARTY.

Dowody pisemne.

I. Tryb składania i żądania dowodów pisemnych i informacji.

438. Do rzędu dowodów pisemnych należą nie tylko akty wieczyste, notarjalne, zarejestrowane i prywatne, wymienione w ustawach cywilnych, lecz i inne pisma.

a) Depesza, na której podpis nie jest poświadczony przez urząd telegraficzny i odnośnie której podpisany na tejże jako wysyłający czyni zarzut co do treści, nie ma mocy dowodu na piśmie przeciwko wysyłającemu ze względu na brak własnoręcznego podpisu i wskutek tego nie może być zgłoszony spór o fałsz depeszy ani też spór o jej autentyczność. (S. C. 89-907).

b) Do rzędu dowodów pisemnych prócz wymienionych w art. 438 zaliczają się: 1) akty sporządzane z uchybieniem przepisanej przez prawo formie (S. C. 74-95), 2) dokumenty sporządzone nietylko przez osoby, które je złożyły, lecz i te, w sporządzeniu których brały udział osoby trzecie (S. C. 288-78), 3) listy prywatne (S. C. 25-79), 4) testament dla stwierdzenia przyznania długu przez spadkodawcę na rzecz osoby trzeciej (S. C. 74-95), 5) zaświadczenia osób urzędowych, wydane trybem przepisanym, w granicach swoich uprawnień (S. C. 38-86, 130-83), 6) zaświadczenia osób pozostających w stosunku prawnym z jedną ze stron lub obydwiema stronami co do czynów lub okoliczności, w których osoby te brały udział (S. C. 126-79), 7) informacje i zaświadczenia wydane trybem art. 453 (S. C. 235-76).

c) Zeznania osób postronnych na piśmie pod jakąbądź formą zredagowane nie są uznane za dowody pisemne, nie mając również znaczenia zeznania świadka. (S. C. 120-75).

d) Sąd może przyjąć pod uwagę przy wyrokowaniu tylko takie dokumenty pisemne, które są w związku z rozpoznawaną sprawą *i zostały złożone* przez jedną ze stron (S. C. 228-78); dokument napisany ołówkiem nie traci przez to mocy dowodowej (S. C. 87-77) zarówno, gdy jest napisany po żydowsku (S. C. 219-80), gdy w dokumencie są przekreślenia (S. C. 1022-69), gdy dokument jest podpisany po ołówku; zarzut przeciwko takiemu dokumentowi może być *zgłoszony jedynie trybem sporu* o fałsz. (S. C. 24-913).

439. Każda ze stron ma prawo żądać od strony przeciwnej złożenia w kancelarji sądu celem osobistego wejrzenia w nie tych dokumentów, na których ostatnia opiera swoje prawa [1]).

440. Strona może żądać złożenia przez stronę przeciwną dokumentu, powołanego w dokumencie przez ostatnią złożonym, który dotyczy spornych okoliczności sprawy.

441. Strona może żądać okazania dokumentu w oryginale, chyba że udowodnionem będzie, że oryginał aktu został zniszczony, lub że otrzymanie go jest absolutnie niemożliwe.

Gdyby odpis dokumentu lub planu nie został zupełnie poświadczony bądź nienależycie, sąd nie ma prawa odmówić odpisowi mocy dowodu i zażądać złożenia oryginału, w braku takiego żądania ze strony przeciwnej lub zarzutu co do zgodności odpisu, nawet w tym wypadku, gdy taż strona, nie żądając oryginału, zgłosiła wąt-

---

[1]) Patrz art. 154, 158 i 159 instr. ogól. zał. XV.

pliwość co do wiarogodności. Strona, która nie żądała złożenia oryginału, nie może się skarżyć, że sąd oparł swój wyrok na odpisie. (S. C. 76-84, 31-83 i in.).

442. Każda ze stron na żądanie swego przeciwnika jest obowiązana złożyć posiadane przez siebie dokumenty, które służą do stwierdzenia spornych okoliczności sprawy.

a) Sąd nie może pozostawić bez rozpoznania żądania stron złożenia przez przeciwnika dokumentu (S. C. 816-74), nawet w przypadku, gdy petent nie wyjaśnił, na jakich zasadach uważa, że żądany dokument może udowodnić uczynione przez niego zarzuty. (S. C. 1412-73).

b) Sąd z własnej inicjatywy bez żądania strony nie może żądać złożenia dokumentów przez jedną ze stron. (S C. 1054-72).

443. Strona żądająca od swego przeciwnika złożenia dokumentu, winna: 1) szczegółowo określić żądany dokument i 2) wskazać podstawy, na których opiera swoje mniemanie, że sporny dokument znajduje się w posiadaniu przeciwnika.

444. Jeżeli strona odmawia złożenia żądanego dokumentu, ale nie zaprzecza, że go posiada, sąd może uznać za udowodnione te okoliczności, w celu stwierdzenia których powołano się na dokument.

a) Sądowi służy prawo, lecz nie jest obowiązany do zastosowania art. 444, 1) gdy strona przeciwna nie zaprzeczając posiadania dokumentu odmawia jego złożenia (S. C. 40-98), 2) gdy w braku wątpliwości istnienia dokumentu i oddania tegoż tej stronie, od której żądano złożenia, sąd uzna zaprzeczenie nieposiadania dokumentu jako niewiarogodne (S. C. 240-76), 3) w razie gdy strona zobowiązała się dokument złożyć i tego nie uczyniła (S. C. 20-69). Nie może być przez sąd stosowany art. 444 w przypadkach: 1) gdy prawo zwalnia stronę od złożenia dokumentu (S. C. 78-76), 2) gdy strona zaprzecza nietylko posiadania dokumentu, lecz samo jego istnienie (S. C. 668-75), sąd w tym razie nie ma prawa na mocy jedynie zeznań świadków ani uznawać tego zaprzeczenia za uzasadnione (S. C. 217-72), ani też wbrew art. 409 i 410 ustalać zapomocą zeznań świadków treść dokumentu (S. C. 40-98), 3) gdy strona oświadcza, że dokumentu nie posiada lub że został ukradziony, które to oświadczenia ulegają sprawdzeniu. (S. C. 81-76, 12-75).

445. Na żądanie którejkolwiek ze stron, osoby, nie biorące udziału w sprawie, obowiązane są złożyć w sądzie znajdujące się w ich posiadaniu i mające bezpośredni

związek ze sprawą dokumenty, w oryginale lub w odpisach z wyjątkiem swojej prywatnej korespondencji i ksiąg handlowych w tych przypadkach, jeżeli żądanie złożenia tych ksiąg nie jest przez ustawę dozwolone. Korespondencja z osobą postronną może być zażądana w tym jedynie wypadku, gdy osoba ta uczestniczyła przy zawarciu umowy w charakterze subjekta, komisjonera, maklera lub pośrednika.

446. Strona powołująca się na dokument, znajdujący się u osoby trzeciej, winna zadość uczynić warunkom w art. 443 przepisanym.

447. Odpis podania o zażądanie dokumentu doręcza się trzeciej osobie przy wezwaniu, w którem wyznacza się termin do złożenia sądowi dokumentu w oryginale lub w poświadczonym odpisie.

448. Kosztów postępowania, spowodowanych zażądaniem dokumentu od osoby trzeciej, nie dolicza się do ogólnych kosztów sądowych, lecz obciążają one żądającego.

449. W sporach, dotyczących przedsiębiorstw handlowych lub przemysłowych, w razie powołania się jednej ze stron na księgi i akty, dotyczące interesów stowarzyszenia lub spółki, akty i księgi winny być złożone w sądzie.

a) Art. 449 stanowi wyjątek z ogólnego przepisu wymienionego w art. 442 o obowiązkach strony składania dokumentów na żądanie strony przeciwnej. (S. C. 78-76).

b) Subjekt, który według umowy z pracobiorcą ma prawo do otrzymania za pracę pewnej części czystego zysku, poszukując należnego mu wynagrodzenia, może skutecznie domagać się złożenia ksiąg handlowych celem ustalenia wysokości zysków. (S. C. 70-909).

450. W razie niemożności złożenia aktów i ksiąg sąd deleguje jednego ze swych członków lub miejscowego powiatowego członka sądu okręgowego albo oddziałowego[1]) sędziego pokoju w celu ich przejrzenia i sporządzenia wyciągów z tego, co dotyczy sprawy, według wskazówek i w

---

[1]) W miejscowościach wskazanych w odsyłaczu do art. 32[1] wprowadzono tekst art. 450 z pominięciem wzmianki o pow. członku sądu okręgowego.

obecności stron obu z zachowaniem przepisów, w art. 389, 500[1]—500[3] wymienionych.

451. Jeżeli ujawnienie całkowitej treści dokumentów uznane będzie przez stronę lub osobę trzecią za niepożądane z powodów, osobiście ich dotyczących, to dokumenty te przejrzane będą przez osobę, do tej czynności delegowaną, przy zachowaniu przepisów, w poprzednim artykule wymienionych, w obecności jednej strony, lub *stron obu*, i te ustępy dokumentów, które tyczą się sprawy, będą przepisane przez osobę, która wykonywa polecenie sądu.

452. W cedu zażądania dowodu na piśmie w oryginale lub informacji znajdujących się w dokumentach i aktach innego sądu, lub instytucji rządowej, bądź urzędnika, wydane będzie stronie na jej żądanie świadectwo na dowód, że oryginał dokumentu lub informacje są niezbędne i na jaki mianowicie termin.[1]).

a) Art. 452 ma zastosowanie w przypadku zażądania dokumentów lub informacji z akt sądowych, bądź od urzędów i urzędników państwowych, a nie od pozwanego w sprawie (S. C. 15-905), nie od osób prywatnych nie biorących udziału w sprawie (S. C. 183-79) i to w tym jedynie razie, gdy informacja lub dokument są niezbędne (S. C. 15-905).

b) W podaniu o wydanie świadectwa winno być dokładnie wskazane, jakie dokumenty i informacje są potrzebne petentom. (S. C. 48-906).

c) Sąd nie ma prawa pozostawić bez rozpoznania żądania o wydanie świadectwwa i je oddalić: 1) jeżeli uznaje dokument lub informację za istotną dla rozstrzygnięcia sprawy (S. C. 28-87), 2) jeżeli strona żądająca wydania świadectwa nie udowodniła, że instytucja w której dokument się znajduje odmówiła wydania dokumentu (S. C. 483-76), 3) na mocy niezgodnego z prawem wywodu sądu odnośnie mocy dowodowej żądanego dokumentu. (S. C. 90-84).

d) Wywód sądu, że dokument jest zbędny dla sprawy nie ulega sprawdzeniu przez instancję kasacyjną. (S. C. 22-81).

e) Uwzględniając żądanie wydania świadectwa sąd winien wydać oddzielną umotywowaną decyzję. (S. C. 36-912).

f) Zażądanie dokumentu przez sam sąd lub prezesa sądu zamiast wydania świadectwa trybem art. 452 nie stanowi powodu kasacyjnego. (S. C. 256-77).

---

[1]) Patrz art. 157 instr. ogól., zał. XV.

Ze względu na ustawy specjalne sąd nie ma prawa wydać świadectwa na otrzymanie informacji dotyczących prywatnej korespondencji pocztowej lub telegraficznej, zarówno wkładów do państwowych kas oszczędności. (S. O. 8-910).

453. Wszystkie instytucje sądowe, urzędy i urzędnicy mają obowiązek niezwłocznie wydać okazującej świadectwo stronie na jej ustne żądanie, lub wysłać na żądanie pisemne żądane informacje i odpisy dokumentów. Zresztą, na żądanie pisemne takiegoż rodzaju informacje i odpisy winny być wydane bez świadectwa.

a) Gdy strona składa świadectwo, potrzebne dokumenty lub informacje należy wydać bez przeszkód, jeżeli zaś nie składa, urząd, do którego zwrócone jest żądanie, winien rozważyć, czy żądanie to jest usprawiedliwione. (S. C. 30-84).

b) Art. 453 obowiązuje również w sądach pokoju. (S. C. 254-72, 450-69).

454. Oryginały aktów lub dokumenty, znajdujące się w instytucjach sądowych, bądź w urzędach, bądź u urzędników, nie będą wydane petentowi, lecz po okazaniu świadectwa będą przesłane bezpośrednio do sądu, przed którym toczy się sprawa. Księgi i akty w sprawach bieżących nie będą przesłane w oryginale, lecz wydane z nich będą wyciągi. W sprawach o wynagrodzenie za szkody i straty zrządzone przestępstwem (art. 6), w razie powołania się stron na postępowanie karne w przedmiocie dochodzenia powyższego przestępstwa wysłane będą akta w oryginale.

455. Urząd państwowy lub urzędnik, do którego strona się zwróci z prośbą o wydanie dokumentu lub informacji, w razie niemożności zadosyćuczynienia prośbie na termin, w świadectwie wyznaczony, obowiązany jest wydać stronie zaświadczenie i wyjaśnić, w jakim czasie informacja lub dokument może być wydany. Na zasadzie takiego zaświadczenia sąd udziela stronie odpowiedniej zwłoki.

II. Moc dowodów pisemnych.

456. Żaden ze złożonych sądowi aktów pisemnych nie może być odrzucony bez rozpoznania.

a) Relacja ze stanu sprawy na posiedzeniu sądu wraz z przytoczeniem złożonych dokumentów i możność uzupełnienia referatu przez strony w zupełności gwarantują zachowanie art. 456. (S. C. 26-93), wzmianka o złożonym dokumencie bądź w samym wyroku bądź w protokule posiedzenia sądowego stwierdzają rozpoznanie dokumentu. (S. C. 50-901, 70-88).

b) Niestosowanie się przez sąd do przepisu art. 456 powoduje kasację (S. C. 92-83, 71-83), chyba że nierozpoznanie dokumentu nie miało niekorzystnych skutków dla tej strony, która dokument złożyła (S. C. 93-908); nie służy skarga z powodu nierozpoznania dokumentu przeciwnikowi strony, która dokument złożyła (S. C. 141-79), stronie, na korzyść której została rozstrzygnięta kwestja przez tenże dokument ustalona. (S. C. 24-79).

c) Sąd nie ma obowiązku rozpoznawać dokumentów składanych: 1) dla stwierdzenia okoliczności nieistotnej (S. C. 142-77), bądź nie mającej wpływu na rozstrzygnięcie sprawy (S. C. 152-82), bez zachowania form przepisanych (S. C. 129-80), bez odpisów dla strony przeciwnej (S. S. 154-82), bez wyjaśnienia okoliczności, na poparcie której dokument został złożony (S. C. 160-77).

457. Akty wieczyste, notarjalne i zarejestrowane, jeżeli treść zawartej w nich tranzakcji nie sprzeciwia się ustawie, mają moc dowodu zarówno dla stron, biorących udział w umowie, jak i ich spadkobierców i następców, chyba że oni obalą autentyczność aktów lub udowodnią, że akty utraciły moc obowiązującą.

P. art. 1524 i 1525.

Por. art. 1320 kod. cyw.

a) Akty wymienione w art. 457 są dowodem dla stron, gdy niema sporu co do ich autentyczności, legalności i treści lub mocy dowod. (S. C. 32-84). Jeżeli zawarta w akcie umowa zmierza do obejścia prawa zabezpieczającego interesy ogólno-państwowe, sąd ma obowiązek, niezależnie od wskazówek stron, biorących udział w sprawie, uznać akt za nieważny; nie ma natomiast sąd prawa uznawać za nieważny akt, mający za przedmiot wyłącznie majątkowe stosunki i interesy osób prywatnych (S. C. 102-85). Gdy uczyniony będzie zarzut nielegalności dokumentu, sąd winien ocenić moc jego według jego treści i odnośnych przepisów prawa. (S. C. 89-68).

b) Przeciwko wszelkim dokumentom jest dopuszczalny spór na mocy innych dokumentów, sąd ocenia moc dowodową poszczególnych dokumentów i przewagę jednego nad drugim (S. C. 540-76).

c) Na mocy ustaw obowiązujących w Król. Polskiem posiada moc dowodu akt prywatny na sumę niższą niż rub. 500 podpisany za nieumiejącego pisać dłużnika przez inną osobę, gdy na dokumencie jest zaświadczenie sądu, że podpis został uskuteczniony

za zgodą dłużnika i zgodnie z jego prośbą. (S. C. 24-909 contra 70, 71-83).

d) Akt podpisany przez dłużnika niepiśmiennego po ołówku, jest ważny. (S. C. 24-13).

458. Akty prywatne uznane przez osoby, przeciwko którym zostały złożone, lub przez sąd po należytem sprawdzeniu, za autentyczne, mają dla umawiających się stron ich spadkobierców i następców moc narówni z aktami sporządzonymi lub poświadczonymi przez ustanowione w tym celu urzędy i osoby.

a) Samo przyznanie jakiegobądź dokumentu złożonego przez stronę przeciwną za autentyczny nie może stanowić zupełnego i bezwarunkowego dowodu co do praw tej ostatniej, opartych na tym dokumencie (S. C. 713-72), co nie pozbawia sądu prawa uznać dokumen powyższy za niemający mocy dowodu (S. C. 210-70), ani też osoby, która dokument przyznała,—prawa dowodzenia, że treść dokumentu nie odpowiada rzeczywistości. (S. C. 499-75).

b) Przez przyznanie aktów prywatnych przez strony, akty te nie stają się urzędowemi i nie korzystają z praw, przysługujących aktom wieczystym i poświadczonym urzędownie. (S. C. 703-69).

459. Akty sporządzone lub zarejestrowane trybem przepisanym, mają przewagę nad aktami prywatnemi i innemi dowodami pisemnemi, lecz te ostatnie mogą być wzięte pod uwagę o tyle, o ile nie stoją wyraźnie w sprzeczności z pierwszemi, lub o ile je uzupełniają. Określenie mocy i przewagi aktów prywatnych i innych nieurzędowych zależy od uznania sądu.

a) Art. 459 ma zastosowanie jedynie w tym przypadku, gdy ulegające ocenie sądu akty urzędowe i prywatne dotyczą jednego i tego samego stosunku prawnego lub umowy, gdy zaś akty dotyczą *różnych* umów, ocena ich wartości, mocy i znaczenia dokonaną będzie według ogólnych przepisów. (S. C. 124-74).

b) Sądowi służy prawo: 1) oceny treści zaświadczeń władz urzędowych i ustalenia, czy zaświadczenia te mogą stwierdzić okoliczności, na potwierdzenie których zostały powołane (S. C. 1275-71), 2) oceny dokumentów według swojego uznania, i ze względu na treść i inne okoliczności dania przewagi dokumentom według zdania sądu więcej wiarogodnym nad innemi, która to ocena i wywód sądu w tym przedmiocie nie ulegają sprawdzeniu trybem kasacyjnym. (S. C. 245-77).

460. Akt, któremu nie przyznano mocy aktu wieczystego, notarjalnego lub zarejestrowanego, zachowuje moc aktu prywanego.

a) Art. 460 ma zastosowanie w przypadkach, gdy prawo nie zawiera wyraźnych wskazań sporządzania pewnych aktów tym lub innym trybem pod skutkami, w razie przeciwnym, nieważności samych dokumentów lub zawartych w nich umów. (S. C. 124-74).

b) Akt, który według art. 460 zachowuje moc aktu prywatnego, służy za dowód umowy w tymże akcie zawartej. (S. C. 37-88).

c) Akt pożyczki z zastawem majątku nieruchomego, nie zatwierdzony przez starszego notarjusza nie stanowi wiarogodnego i bezspornego dowodu wypłacenia przez wierzyciela dłużnikowi zapożyczonych pieniędzy; gdy wszakże za zgodą stron, taki akt znajduje się w rękach wierzyciela, może ten akt zgodnie z art. 460 być przyjęty przez sąd za dowód, z którego zgodnie z okolicznościami sprawy, wolno jest wywnioskować o wypłaceniu pieniędzy. Sąd wszakże nie jest mocen wyprowadzać wniosku o niewypłaceniu pożyczki jedynie z tego powodu, że akt nie został zatwierdzony przez starszego notarjusza. (S. C. 121-81).

461. Akty, które w myśl ustawy winny być opłacone stemplem, będą przyjęte jako dowód i w tym przypadku, jeżeli są sporządzone bez zachowania przepisów o opłatach stemplowych.

462. Osoby, które brały udział w sporządzeniu lub przelewie aktów, wymienionych w poprzednim (461) artykule i nie uiściły przy złożeniu tychże przypadającej na nich według Ustawy o opłatach stemplowych kontrawencji, ulegną tej karze z decyzji sądu stosownie do przepisów rzeczonej ustawy [1]).

---

[1]) Przepisy wykonawcze do rozporządzenia z dnia 19 lipca 1916 r. dotyczącego podatku stemplowego (Dzien. rozp. dla jener.-gubernat. warszawskiego Nr. 40 poz. 128), art. 13: „Wszystkie władze i urzędnicy, którzy mają powierzoną władzę sądową lub policyjną są obowiązania czuwać nad wykonaniem rozporządzeń stemplowych i donieść o wszystkich wykroczeniach przeciwko rozporządzeniom o podatkach stemplowych, które przy sprawowaniu urzędu dojdą do ich wiadomości odpowiednim naczelnikom powiatów (prezydentowi policji)* celem zarządzenia postępowania karnego**.

---

*) Obecnie urzędom skarbowym podatków i opłat skarbowych.

**) Przepis powyższy obowiązuje na terytorjum, które w czasie okupacji niemieckiej stanowiło generał-gubernat. warszawskie.

463. Zaświadczony przez kogo należy odpis aktu, służy za dowód jego treści, jeżeli nie zgłoszono wątpliwości odnośnie jego dokładności, i będzie przyjęty zamiast oryginału, z wyjątkiem przypadków, w których z mocy prawa wymagane jest wyłącznie złożenie aktu w oryginale.

464. Akty sporządzone w państwie cudzoziemskiem według obowiązujących tamże ustaw, aczkolwiek i niezgodne z formą sporządzania podobnych aktów w Rosji[1]) uznawane będą za akty legalne, jeżeli tylko nie będzie obalona ich autentyczność.[2]).

a) Art. 464 nie rozróżnia aktów sporządzanych za granicą pomiędzy obywatelami rosyjskimi[1] i cudzoziemcami. (S. C. 91-907).

b) Według ścisłego i literalnego brzmienia art. 464 i 707 u. p. c. umowy i akty sporządzone zagranicą nie będą uznane za nieważne z powodu niezachowania przepisów przy ich sporządzeniu, obowiązujących w Rosji[1]), aczkolwiek nie są zachowane przepisy ustawy stemplowej i ulegają takie akty ocenie według praw państwa, w którym zostały sporządzone. Z tego jednak nie wynika, ażeby sądy krajowe przy ich rozważaniu ściągały opłaty według ustaw cudzoziemskich a nie krajowych. (S. C. 91-74, 39-69).

c) Moc dowodowa aktu, sporządzonego zagranicą określa się wyłącznie według prawa kraju, w którym został sporządzony; kwestja, czy tego rodzaju akt może być sporządzony na mocy zeznań świadków, rozstrzyga się również według tychże ustaw. (S. C. 35-909, 19-88).

d) Art. 464 stanowi imperatyw, który nie zezwala sądowi według jego uznania na zastosowanie do aktów sporządzonych zagranicą prawa cudzoziemskiego lub innego. (S. C. 119-80).

e) Do aktów wymienionych w art. 464 i 465 należą: 1) wszelkiego rodzaju tranzakcje i umowy, które ustalają pewne stosunki prawno-cywilne przy udziale władzy publicznej, lecz nie akty urzędów państwowych (S. C. 19-88), 2) akty sporządzone w kraju, który w stosunku do Rosji nie przestał być cudzoziemskim, lecz nie w kraju przyłączonym do Rosji i stanowiącym składową część ostatniej (S. C. 120-80), aczkolwiek kraj ten pozostaje pod rządem prawa miejscowego (S. C. 39-69) i 3) nie akty, które dla uzyskania mocy prawnej winny być zatwierdzone przez sąd; jednak art. 464 dotyczy testamentów, sporządzonych przez poddanych rosyjskich zagranicą (S. C. 108-906, 42-904); takie testamenty mają moc testamentów prywatnych. Nie dotyczy to test. ustn. (S. C. 108-906).

---

[1]) W Polsce.

[2]) W przedmiocie aktów, sporządzonych w w. m. Gdańsku patrz art. 65 — 70, zał. XXVI.

f) Art. 464 i 707 nie dotyczą zdolności prawnej osób akt zawierających, która podlega ocenie jedynie na mocy ustaw kraju, którego osoby te są obywatelami (S. C. 183-81); ograniczenie zdolności prawnej marnotrawcy obowiązuje również i zagranicą jedynie w tych granicach, w jakich ograniczenie ma miejsce według ustaw kraju, na mocy których osoba uznaną została za marnotrawcę. (S. C. 50-93).

g) Sama prawidłowość aktu sporządzonego zagranicą nie przesądza jego miarodajności według jego treści dla danej kwestji. (S. C. 144-80).

h) Pełnomocnictwo wydane zagranicą w imieniu władzy obcej winno być wydane przez osoby, które według prawa władzę reprezentują; dla jego ważności konieczne jest zaświadczenie rosyjskiej ambasady, misji lub konsulatu, że zostało sporządzone według ustaw kraju miejsca jego wydania; wolno jednak osobom zainteresowanym czynić zarzuty przeciwko mocy pełnomocnictwa, jak również, że zostało podpisane nie przez właściwe reprezentujące władzę osoby. (S. C. 75-909).

465. Akty, sporządzane w obcem państwie, mogą być składane dla sprawy jedynie z zaświadczeniem rosyjskiej[1]) ambasady, misji, lub konsulatu, iż rzeczywiście zostały sporządzone zgodnie z ustawami tego państwa.[2]).

a) Zaświadczenie może obejmować: 1) zacytowanie przez konsulat odezwy miejscowego sądu zagranicznego, że akt jest zgodny z przepisami w kraju obowiązującemi, gdy konsul przeciwko odezwie nie oponuje, osobiste zdanie konsula nie jest wymagane. (S. C. 130-82); 2) zaświadczenie podpisu miejscowego notarjusza, który dokument poświadczał (S. C. 144-80); 3) takież zaświadczenie z dodaniem, że w danem państwie akty urzędowe notarjuszów korzystają z ochrony prawa. (S. C. 1789-70).

b) Zaświadczenie według art. 465 dotyczy aktów, o których mowa w art. 464 sporządzonych nietylko przez obywateli rosyjskich, lecz obcych poddanych zamieszkałych zagranicą, skoro akty te winny korzystać z ochrony prawnej w Rosji. (S. C. 97-81, 130-80).

c) Prawo nie normuje terminu, w jakim zaświadczenie winno być dokonane (S. C. 130-82).

d) Stronie służy prawo, nie bacząc na zaświadczenie, dowodzenia, że akt sprzeciwia się prawom obowiązującym w kraju, w którym został sporządzony, z obowiązkiem wskazania, na czem sprzeczność polega (S. C. 1780-70). Sąd nie jest mocen w braku wskazań akt odrzucić, lecz winien zastosować się do art. 709 u. p. c. (S. C. 119-80).

---

[1]) Polskiej.

[2]) W przedmiocie dokumentów wystawionych w woln. mieście Gdańsku patrz zał. XXVI, art. 65—70.

466. W powództwach przeciwko osobom, nie należącym do stanu kupieckiego, księgi handlowe mogą być przyjęte za dowód w sporach o dostawę towaru lub o pożyczkę pieniędzy, lecz tylko wtedy, gdy będzie udowodnione, że towary rzeczywiście były dostarczane, lub pieniądze otrzymane, a wątpliwości lub spór dotyczy czasu, ilości, jakości lub ceny dostarczanych lub wziętych towarów albo też przyobiecanej zapłaty.

a) Księgi handlowe będą przyjęte za dowód: 1) jedynie co do ilości, jakości i ceny dostarczonych pozwanemu towarów, lecz nie samego dostarczenia (S. C. 642-75); 2) jeżeli sąd uprzednio na mocy wyjaśnień stron bądź innych danych uzna za dowiedzione, że pozwany w rzeczywistości otrzymał towar od powoda (S. C. 642-75); 3) jeżeli księgi były prowadzone prawidłowo według obowiązujących przepisów (S. C. 275-80).

b) Księgi biurowe, gospodarcze, książeczki obrachunkowe drobnych handlujących, sklepikarzy, księgi rozrachunkowe nie mają mocy dowodowej, z jakiej korzystają księgi handlowe (S. C. 1864-70).

467. W powództwach przeciwko osobom, nie należącym do stanu kupieckiego, księgi handlowe mają moc dowodu tylko w ciągu roku, licząc od daty dostarczenia towaru lub wypłacenia pieniędzy.

468. Księgi handlowe nie będą przyjęte za dowód: 1) gdy w nich okażą się nowowstawione karty lub znajdą się gdzieniegdzie poprawki i skrobania; 2) gdy w pozycjach okażą się niedokładności na korzyść osoby, do której księgi te należą; 3) gdy kupiec na mocy tychże ksiąg poprzednio już wytaczał powództwo o zapłatę i zostało udowodnione, że zapłatę otrzymał; 4) gdy na mocy wyroku sądowego uznany został na podstępnego bankruta; 5) gdy z mocy wyroku sądu został pozbawiony wszystkich lub niektórych szczególnych praw i przywilejów.

Sąd bez wskazania stron winien poruszyć kwestję czy księgi są prowadzone prawidłowo (S. C. 190-81), wywód sądu w tej kwestji nie ulega sprawdzeniu przez instancję kasacyjną. (S. C. 275-80).

469. W przypadkach, wymienionych w poprzednim (468) artykule księgi, tracąc moc dowodową na korzyść kupca, nie tracą jej przeciwko niemu.

470. Księgi detalicznych i drobnych handlujących, dostawców różnych artykułów spożywczych, piekarzy, utrzymujących winiarnie i rzemieślników mają moc dowodu przeciwko tej osobie, której dostarczono towary lub artykuły spożywcze, albo dla której roboty wykonano, lecz tylko co do tych pozycji, co do których znajdują się jej pokwitowania.

a) Odnośnie pozycji podpisanych przez kupującego, księgi wymienione w art. 470 stanowią osobiste zobowiązania dłużnika wydane w formie pisemnej i mające moc równą z podpisanymi przez kupca rachunkami sprzedawców, wykazującymi ilość i cenę towarów i fakt dostarczenia towaru na kredyt. (S. O. 13-97).

b) Sąd nie ma prawa pod skutkami skasowania wyroku, zasądzić na mocy pozycji księgi detalicznie handlującego niepodpisanej przez dłużnika (S. C. 1504-73), o ile nie ma na względzie innych dowodów (S. C. 724-74), wszakże w żadnym razie na mocy zeznań świadków (S. C. 1504-73).

471. Jeżeli odbiorca towarów i artykułów żywności lub wynajmujący robotników miał u siebie książeczki obrachunkowe albo rewersały z wyszczególnieniem wykonanych dostaw i robót, tudzież należnej za nie zapłaty, to tego rodzaju książeczki i rewersały stanowią przeciwko niemu dowód, o ile odbiorca przetrzymał książeczkę u siebie dłużej niż dni siedem od daty wciągnięcia do tejże pozycji i nie protestował przeciwko nieprawidłowości.

a) Księgi obrachunkowe i rewersały są to książeczki zakupu towarów, jakie są używane przy sprzedaży detalicznej towarów odbiorcom na kredyt: „na książkę". (S. C. 120-74).

b) Dla mocy dowodowej tego rodzaju ksiąg nie jest wymagane podpisanie tychże przez odbiorcę towaru (S. C. 120-74), moc dowodowa tych ksiąg nie podlega zastrzeżeniom w art. 466 wskazanym. (S. C. 1269-70).

472. Rachunki, notatki i wszelkiego rodzaju pisma prywatne nie stanowią dowodu na korzyść tej osoby, przez którą były prowadzone lub napisane, jeżeli nie będą podpisane przez dłużnika. Mogą one być przyjęte za dowód przeciwko temu, kto je prowadził lub pisał.

Por. art. 1331 kod. cyw.

a) Pod art. 472 podpadają: 1) księgi przychodu i rozchodu z opieki (S. C. 83-68); 2) listy prywatne (S. C. 25-79); 3) sprawo-

zdania i raporty perjodyczne administratorów (S. C. 43-67; 4) rachunki osób trzecich nie biorących udziału w sporze (S. C. 228-78);

b) Dla uznania dłużnika za odpowiedzialnego z rachunku dostateczny jest podpis na rachunku, a nie wymienienie, że w rzeczywistości jest dłużnikiem (S. C. 971-75).

c) Jeżeli przedmiot wymieniony w rachunku został dostarczony pozwanemu, wystarcza podpisanie rachunku przez pełnomocnika pozwanego, o ile pełnomocnictwo nie zawiera zakazu nabywania przedmiotów na kredyt, bądź też przez nieletniego syna pozwanego (S. C. 113-67).

d) Rachunki nie podpisane przez dłużnika mogą być przyjęte za dowód: 1) w związku z innymi dokumentami, lecz nie z zeznaniem świadków (S. C. 181-77, 1504-73) i gdy pozwany nie zaprzecza, że rachunek z powodem nie został uregulowany (S. C. 1083-70); 2) jeżeli pozwany zrobił adnotację na rachunku o częściowej zapłacie należności (S. C. 471-76); 3) wskutek przyznania rachunku przez pozwanego lub spadkobiercę (S. C. 127-69).

473. Pokwitowanie napisane na samym akcie przyjęte będzie za dowód przeciwko osobie, która pokwitowanie wydała.

a) Pokwitowanie dłużnika posiada moc dowodu: 1) w razie zapłacenia przez dłużnika części długu celem udowodnienia pozostałej należności (S. C. 341-75); 2) wogóle, gdy wierzyciel nie udowodni nieważności pokwitowania dłużnika (S. C. 141-80).

b) Pokwitowanie wydane zgodnie z art. 473 i 475 stanowi zupełny dowód zapłaty, co nie wyłącza możności udowodnienia zapłaty innemi dokumentami. (S. C. 141-80).

474. Przepis ten rozciąga się i na akty, sporządzone w dwuch egzemplarzach, jeżeli w ręku jednej ze stron znajduje się egzemplarz z pokwitowaniem drugiej strony z wykonania zobowiązania, wypływającego z aktu.

475. Pokwitowanie z wykonania zobowiązania, sporządzone nie na samym akcie, stanowi dowód na korzyść tego, komu zostało wydane, jeżeli w niem wymieniono, jakiego mianowicie zobowiązania się tyczy.

Chociażby w pokwitowaniu nie było wskazane, jakiego zobowiązania się tyczy, sąd mocen będzie uznać je za dowód, jeżeli po zestawieniu treści pokwitowania z innemi okolicznościami ustali, że ono się tyczy danego zobowiązania (S. C. 159-76 contra S. C. 1102-71). Wywód sądu w tym przedmiocie nie ulega sprawdzeniu w trybie kasacyjnym (S. C. 141-80).

476. W aktach wieczystych, notarjalnych i zarejestrowanych wymieniona data sporządzenia lub zarejestrowania uważa się za datę pewną.

477. Wymieniona w aktach prywatnych data sporządzenia poczytuje za pewną tylko względem osób, które same brały udział w akcie, jak również względem ich spadkobierców i następców; inne zaś osoby, których interesów akt dotyczy, mogą czynić zarzuty przeciwko wiarogodności wymienionej w nim daty.

a) Nabywca majątku co do aktów sporządzonych przez poprzedniego właściciela w przedmiocie dzierżawy majątku nie ma obowiązku dowodzić niepewności daty w umowie prywatnej, która to data nie jest dla niego, jako osoby trzeciej obowiązująca i co do której to daty zgłosił spór. (S. C. 36-82).

b) Strona, która przedstawiła akt na poparcie swoich twierdzeń ma obowiązek w razie sporu ustalić datę; osoby, które brały udział w sporządzeniu aktu prywatnego mają prawo czynić zarzuty co do daty jego sporządzenia, wszakże obowiązek dowodu ciąży stronę, która zarzut uczyniła, zarówno odnośnie aktów sporządzonych przez pełnomocnika w imieniu mocodawcy, data sporządzenia wymieniona w akcie jest obowiązującą dla mocodawcy, w razie sporu ze strony ostatniego tenże winien spór względem strony przeciwnej dowieść, w sprawie zaś między mocodawcą a pełnomocnikiem jako pozwanym spór co do pewności daty winien udowodnić pozwany, gdy mocodawcę obowiązek dowodu nie ciąży. (S. C. 34-95).

c) Przepisy odnośnie daty pewnej obowiązują na równi z osobami, które akt zawarły: ich następców (S. C. 93-96), zarząd upadłości, o ile zarząd działa w charakterze prawnego następcy osoby, która akt zawarła (S. C. 16-84), opiekunów majątku spadkowego, działających w charakterze zastępców domniemanych spadkobierców. (S. C. 93-96).

d) Sądowi nie służy prawo z własnej inicjatywy wszczynać kwestję pewności daty wystawionej w akcie (S. C. 353-79), wszakże służy mu prawo pozostawienia bez rozpoznania zarzutu wątpliwości co do pewności daty zgłoszonego przez osobę, która nie ma prawa ograniczyć się do zgłoszenia wątpliwości. (S. C. 16-84).

478. Akty, złożone sądowi przez jedną stronę, mogą służyć za dowód i na korzyść strony przeciwnej nawet i w tym wypadku, gdyby strona, która akt złożyła, w następstwie go się zrzekła lub zażądała uznania aktu za nieważny, o ile tylko autentyczność aktu nie jest zakwestjonowana.

DZIAŁ PIĄTY.

Przyznanie.

479. Przyznanie przed sądem może nastąpić na piśmie w jednem z pism, sądowi składanych, bądź ustnie podczas rozpraw. W tym ostatnim wypadku, jeżeli strona przeciwna chce korzystać z przyznania, winno ono być na jej żądanie wciągnięte do protokułu.

a) Podania podznaczone krzyżykami lub kółkami należy uznać za niepodpisane i zwracać je petentowi. (S. N. O. 1-19. II).

b) Sąd może dopatrzeć się przyznania: 1) z wyjaśnień stron, nawet nie wciągniętych do protokułu pod warunkiem w tym razie zamieszczenia przyznania w historycznej części wyroku (S. C. 27-87, 1557-93); 2) gdy pozwany, który się stawił i brał udział w rozprawie nie oponował przeciwko wytoczeniu powództwa (S. C. 96-77); 3) gdy strona nie złożyła dokumentów, których złożenie sąd nakazał celem obalenia okoliczności przez przeciwną stronę ustalonych (S. C. 38-77).

c) Pod skutkami skasowania wyroku sąd na żądanie strony ma obowiązek wciągać do protokułu przyznanie strony przeciwnej, co też sąd uczynić może i w braku takiego żądania i następnie przyjąć je jako zasadę wyroku, o ile tylko strona przeciwna nie oponowała przeciwko wciągnięciu do protokułu. (S. C. 64-79).

d) Pozasądowe przyznanie nie mając mocy wskazanej w art. 480 i 481, winno być poczytywane jako jeden z dowodów i gdy jest w sprzeczności z pozostałymi dowodami, sąd mocen oddać przewagę tym ostatnim (S. C. 207-80, 45-79), Sąd może dopatrzeć się tego rodzaju przyznania z wyjaśnień stron ustnych lub pisemnych, z ich pozasądowych czynów, bądź też w innej sprawie nawet umorzonej, w żadnym jednak razie z wyjaśnień stron w procesie karnym. (S. C. 311-75, 192-79 i in.).

e) Pozasądowe przyznanie może być udowodnione wszelkiego rodzaju dowodami pisemnemi; wywód sądu oparty na przyznaniu pozasądowem nie ulega sprawdzeniu w trybie kasacyjnym. (S. C. 108-91, 207-80).

f) Przepisy art. 479, 480 mają zastosowanie w sądach pokoju (S. C. 81-908).

480. Jeżeli jedna ze stron przyzna prawdziwość takiej okoliczności, która stwierdza prawa jej przeciwnika, to okoliczność ta uznana będzie za niewymagającą dalszego dowodu.

a) Tłomaczenie znaczenia przyznania należy do istoty sprawy i sprawdzeniu w instancji kasacyjnej nie ulega. (S. N. 29-19).

b) Przyznanie jest to wyjaśnienie w procesie, przez które strona stwierdza prawdziwość stosunku prawnego lub zobowiązania, stanowiącego źródło praw strony przeciwnej, domniemywa się przeto, że strona, która przyznaje okoliczności czyni to ze szkodą dla swych interesów majątkowych. (S. C. 18-96, 51-86).

c) Przyznanie we wszelkiego rodzaju sprawach dotyczyć może okoliczności lub żądań powodowych; pod pojęciem „okoliczności" należy rozumieć faktyczne dane, które stanowią przedmiot sporu między stronami i których przyznanie nie wymaga dalszego ich udowodnienia; art. 480 nie ma zastosowania do wyjaśnień strony, dotyczących nie faktycznych okoliczności, lecz wykładni przepisu prawa, praw jakie przysługują stronie przeciwnej, ważności aktu i prawnej jego mocy, które ocenia sąd bez względu na wyjaśnienia stron. Wskutek tego ważność i moc testamentu pomimo przyznania go przez strony określa sąd (S. C. 35-905, 4-93). Przyznanie nie może stanowić zasady do zatwierdzenia prawa własności nieruchomości, (S. C. 56-79, 546-71). Sąd nie jest skrępowany przyznaniem stron lub ujęciem prawnej strony stosunku przy ocenie aktu lub stosowaniu właściwego przepisu prawa. (S. C. 69-907).

d) Przyznanie uczynione być winno pod pewnemi warunkami, wynikającemi z samej istoty przyznania, a więc przez osobę zdolną do działań prawnych i rozporządzania majątkiem z całą świadomością i według własnej woli (S. C. 51-86).

e) Należy odróżnić przyznanie powództwa od przyznania okoliczności, w pierwszym wypadku sąd, zasądza powództwo wskutek przyznania, w drugim zaś sąd winien jedynie uznać przyznaną okoliczność za dowiedzioną i na mocy takiego przyznania pewnej okoliczności sąd może uznać powództwo za ulegające uwzględnieniu pomimo zarzutów ze strony pozwanego. (S. C. 265-78). Sąd winien, pod skutkami skasowania wyroku, rozważyć znaczenie przyznania i w razie odrzucenia przytoczyć powody (S. C. 166-81). Przyznanie uczynione w pierwszej instancji winno być wzięte pod uwagę przez instancję apelacyjną, aczkolwiek strona złożyła wyjaśnienie sprzeczne z uczynionym przyznaniem (S. C. 467-65). Wniosek sądu, czy miało miejsce przyznanie czegokolwiek na korzyść strony przeciwnej, określenie mocy dowodowej uczynionego przyznania, wykładnia przyznania nie może ulegać sprawdzeniu w trybie kasacyjnym. (S. C. 22-908, 50-903).

f) Przyznanie nie może być rozszerzone poza okoliczności, których ono dotyczy (S. C. 265-78), ani też dzielone pod skutkami skasowania wyroku. (S. C. 110-81).

g) Dzielenie przyznania ma miejsce: 1) gdy sąd przyjmuje pod uwagę jedną część przyznania, korzystną dla strony przeciwnej, a pozostała część, niekorzystna, zostaje odrzucona (S. C. 265-78); 2) gdy sąd nie bacząc, że przyznania dotyczy jedynie okoliczności w części zawyrokuje, uznając, że została przyznaną całość; niema natomiast dzielenia przyznania, gdy sąd na mocy przyznania po-

zwanego, dzieli przyznanie odnośnie okoliczności, które stanowią zarzut przeciwko powództwu i uznaje część przyznania za samodzielny zarzut; bądź też sąd z przynania uczynionego przez stronę wyprowadza wniosek stwierdzający prawo strony przeciwnej; odrzucając jednocześnie dalszą część przyznania dotyczącą terminu wykonania prawa (S. C. 131-81); wreszcie jeżeli sąd z dwóch oświadczeń pozwanego, które się wzajemnie wyłączają, przyjmie jedno jako dowód stwierdzający prawo powoda, a drugie odrzuci. (S. C. 18-76 contra 1893-70).

481. Ten, z czyjej strony nastąpiło przyznanie, może je obalić w tym jedynie przypadku, gdy przyznanie dotyczyło nie jego osobistych czynów i gdy może udowodnić, że był wprowadzony w błąd przez nieświadomość takiej okoliczności, która ujawniła się dopiero w następstwie.

a) Art. 481 ustanawia ogólną zasadę niemożności cofnięcia przyznania sądowego, która to niemożność polega na tem, ażeby nabyte przez stronę prawa majątkowe przez przyznanie, nie były w zależności od zmiany zgody i woli osoby, która przyznanie uczyniła. (S. C. 18-96).

b) Przyznanie, uczynione przez prawnego zastępcę, lub spadkodawcę jest obowiązujące dla osoby zastąpionej, względnie dla spadkobierców, i nie może być przez nich cofnięte. (S. C. 206-80, 209-79).

c) Przyznanie może być obalone: 1) przez mocodawcę, jeżeli zostało uczynione przez pełnomocnika już potem, gdy pełnomocnictwo straciło swoją moc (S. C. 33-80), gdy zostało uczynione w zmowie ze stroną przeciwną (S. C. 51-86) i jeżeli w miejsce samego pozwanego został wezwany do sądu pełnomocnik (S. C. 1054-75), 2) przez opiekuna — gdy poprzedni opiekun uczynił przyznanie w zmowie ze stroną przeciwną (S. C. 51-86), 3) przez opiekuna — przyznanie uczynione przez marnotrawcę (S. C. 66-90), 4) przez następcę praw w procesie — przyznanie uczynione przez stronę, tylko w przypadkach wymienionych w art. 481 (S. C. 61-92), 5) przez interwenjenta w sprawie — przyznanie uczynione przez stronę, o ile zachodzą warunki wymienione w art. 481. (S. C. 111-900).

482. Przyznanie ze strony jednego ze współuczestników sprawy, ma moc dowodu jedynie względem tego, kto je uczynił.

Przyznanie, uczynione przez jednego ze współuczestników w sprawie, jest obowiązujące dla niego i jego spadkobierców, lecz nie obowiązuje osób, nie biorących udziału w sprawie, ani też współuczestników, nie mających udziału w uczynionem przyznaniu; sąd nie ma prawa zasądzić powództwa od wszystkich pozwanych na mo-

cy przyznania uczynionego przez jednego ze współpozwanych, jak również oddalić powództwa względem wszystkich pozwanych, gdy niektórzy z nich powództwo przyznali. (S. C. 210-79). Nie jest obowiązujące dla dłużnika przyznanie uczynione przez wierzyciela w sprawie wytoczonej w trybie art. 1197. (S. C. 10-99).

483. Jeżeli przedmiot sporu stanowi wspólne niepodzielne prawo, lub wspólny niepodzielny, bądź łączny obowiązek wszystkich współuczestników, to moc przyznania, ze strony jednego z nich określi sąd przez zestawienie go z wyjaśnieniami innych współuczestników i z okolicznościami sprawy.

P. art. 1499 i 1523.

484. Przyznanie osoby, uznanej za upadłego, nie ma mocy w sprawach, tyczących się jej majątku z chwilą uznania jej za upadłą.

DZIAŁ SZÓSTY.

Przysięga [1]).

485. Nie zabrania się stronom za ich obopólną zgodą żądać od sądu, aby sprawę rozstrzygnął na zasadzie przysięgi, przez jedną z nich złożonej; lecz sąd nie może ani zmuszać strony do złożenia przysięgi, ani też z własnej inicjatywy proponować powodowi lub pozwanemu jej złożenia.

Patrz orz. S. N. 59-19 pod art. 115.

486. Strony, które się zgodziły na przysięgę, powinny w tym przedmiocie wnieść do sądu podanie, wspólnie przez nie podpisane.

Złożenie przysięgi przez jednę ze stron jest dopuszczalne jedynie za zgodą stron obu kategorycznie wyrażoną trybem przepisanym. (S. C. 47-75).

Patrz orz. S. N. pod art. 479 lit. a.

487. W podaniu o zezwolenie na przysięgę wymienić należy dokładnie: 1) która ze stron złoży przysięgę, 2) ja-

---

[1]) Patrz zał. XXXI, art. 5.

kie mianowicie czyny lub okoliczności mają być stwierdzone przez przysięgę, 3) w jakim czasie strona obowiązana jest stawić się do złożenia przysięgi.

488. Podanie w przedmiocie przysięgi winno być podpisane przez same strony, a nie przez ich pełnomocników.

Patrz orz. S. N. pod art. 479 lit. a.

489. Do podania załącza się zawczasu przygotowaną przez strony rotę przysięgi z dokładnem wymienieniem okoliczności, które ma zaprzysiądz jedna ze stron, oraz samych wyrażeń i słów, jakie mają być stwierdzone przysięgą.

490. Prezes sądu po otrzymaniu podania w przedmiocie przysięgi, upomni przedewszystkiem strony, ażeby się pogodziły, nie przystępując do przysięgi.

491. W decyzji, zezwalającej na przysięgę, wymienić należy: 1) nazwiska stron, które się zgodziły na złożenie przysięgi przez jednę z nich; 2) termin, w którym strona powinna się stawić do wykonania tego obrzędu; 3) okoliczności, które mają stwierdzone przysięgą.

Decyzja o zezwoleniu złożenia przysięgi nawet ze wskazaniem skutków jej złożenia, lub niezłożenia, nie stanowi wyroku co do istoty sprawy. (S. C. 71-156).

492. Decyzję tę komunikuje się stronom wraz z wezwaniem na wyznaczony termin i z ostrzeżeniem strony, która zgodziła się złożyć przysięgę, że niestawienie się jej w wyznaczonym terminie lub odmowa wykonania przysięgi będą przyjęte jako przyznanie tej okoliczności, co do której przysięga była nakazana.

Przewidując jedynie skutki odmowy złożenia przysięgi przez stronę, która się do tego zobowiązała za zgodą drugiej strony, prawodawca ze względu na konieczność zachowania równości praw w procesie stron obu nie może tolerować uchylenia się jednej ze stron od wyrażonej przez strony obydwie zgody na wykonanie przysięgi bez żadnych z tego powodu następstw dla uchylającego się. Zgoda stron w przedmiocie zakończenia sporu przez złożenie przysięgi wiąże nietylko strony, lecz i sąd, którego wyrok jest zawisły od złożenia lub niezłożenia przysięgi i już nie może być oparty na innych dowodach. Jeżeli po wyrażonej zgodzie na rozstrzygnięcie

sporu przez złożenie przysięgi przez jedną stronę, złożenie jej będzie udaremnione z powodu przeszkód czynionych przez stronę przeciwną, sąd winien umożliwić złożenie przysięgi i zawyrokować, opierając się wyłącznie na tem, czy przysięga została złożona czy niezłożona, a nie na innych dowodach. (S. C. 30-911).

493. Strony składają przysięgę w kościele lub w domu modlitwy ich wyznania. Osoby wyznania prawosławnego składają przysięgę na Świętą Ewangelję, osoby zaś innych wyznań — według ich obrządku. Strony należące do stanu duchownego, zamiast przysięgi, składają zeznanie z powołaniem się na śluby zakonne lub kapłańskie.

Art. 493 ma moc obowiązującą w sądach pokoju. (S. C. 1035-78)

494. Stronę, która się stawiła w dniu wyznaczonym, kapłan lub osoba duchowna jej wyznania upomni co do świętości przysięgi i kary, przewidzianej przez prawo za krzywoprzysięstwo. Strony składają przysięgę zawsze osobiście, wykonanie przysięgi przez zastępstwo jest niedopuszczalne.

495. Przysięga winna być ustna według roty, ułożonej przez strony, którą podpisuje strona, która przysięgę złożyła, i kapłan bądź duchowny jej wyznania.

496. Jeżeli przysięga nie będzie złożona wskutek śmierci osoby, która ją miała złożyć, to sprawa zostanie rozstrzygniętą na podstawie znajdujących się w tejże dowodów i wyjaśnień stron.

Patrz orz. S. C. 1911-30 p. art. 492.

497. Przysięga jest niedopuszczalna: 1) w sprawach o prawa stanu i prawość pochodzenia, 2) w sprawach o prawo własności do majątku nieruchomego; 3) w sprawach związków, stowarzyszeń i spółek; 4) w sprawach, w których biorą udział nieletni i wogóle osoby, nie mające prawa dowolnego rozporządzania majątkiem; 5) na okoliczności, będące w związku z jakimbądź przestępstwem lub występkiem; 6) w sprawach zarządów skarbowych, instytucji ziemskich, związków komunalnych miejskich i wiejskich;

7) na obalenie wyraźnej osnowy aktów, nie poszlakowanych co do autentyczności.

Przysięga jest dopuszczalna celem wyjaśnienia okoliczności, jakie towarzyszyły sporządzeniu aktu nieformalnego. (S. C. 558-69).

498. Przysięga przyjętą będzie za dowód względem tego, na co została złożoną i nie może być obalona żadnemi innemi dowodami.

Przysięga jest ważna, gdy została wykonaną na mocy podstaw prawnych (S. C. 8-97) w wypadkach przez prawo przewidzianych i z zachowaniem form, mających istotne znaczenie. (S. C. 110-80, 1499-70).

TYTUŁ DZIEWIĄTY.

O sprawdzeniu dowodów.

DZIAŁ PIERWSZY.

Przepisy ogólne.

499. Sprawdzenie dowodów dokonywa się albo na żądanie stron, albo według uznania sądu. Sąd może nakazać sprawdzenie tylko tych dowodów, co do których zachodzi spór.

a) Sąd nie jest obowiązany nakazywać sprawdzenia dowodów na skutek żądania stron, gdy uznaje, iż inne, znajdujące się już w sprawie dane, wystarczają dla rozstrzygnięcia sporu (S. C. 100-86, 128-85, 672-75); lecz jeżeli sąd uważa złożone dane za niewystarczające, zaś strona żąda sprawdzenia dowodów, jako jedynego środka do wyjaśnienia okoliczności spornych w sprawie, to, gdyby sąd oddalił ten wniosek strony, pozbawiłby ją możności poparcia jej żądań dowodami. (S. C. 84-76, 1562-72).

500. Sprawdzenie dowodów odbywa się na jawnej sesji sądu, wyjąwszy przypadki, przewidziane przez ustawę, kiedy może być zlecone jednemu z członków sądu, albo miejscowemu powiatowemu członkowi sądu okręgowego [1]), albo oddziałowemu sędziemu pokoju.

---

[1]) W miejscowościach, wskazanych w odsył. do art. 32^1, wprowadzono nową redakcję artykułów 500 i 500^1, w których niema wzmianki o powiat. członku sąd. okręgowego.

Dokonanie przez sąd sprawdzenia dowodów (porównanie charakteru pisma) w pokoju narad sądu, z usunięciem stron, — jest powodem do uchylenia wyroku. (S. C. 360-70, 1013-70).

500¹. Sprawdzenia dowodów w tem mieście, w którem ma siedzibę sąd okręgowy, jak również poza obrębem tego miasta, lecz na mniejszej od niego odległości, aniżeli od miejsca urzędowania miejscowych powiatowego członka sądu okręgowego[1]) lub oddziałowego sędziego pokoju, dokonywa członek sądu okręgowego. Sprawdzenie dowodów w miejscowości bardziej odległej od sądu okręgowego aniżeli od miejsca urzędowania miejscowych powiatowego członka sądu okręgowego[1]) lub oddziałowego sędziego pokoju zleca się miejscowym powiatowemu członkowi sądu okręgowego[1]) lub oddziałowemu sędziemu pokoju, wyjąwszy sprawdzenie dowodów w takich sprawach, w których sąd uzna za konieczne, w celu skutecznego wykonania polecenia, delegować jednego ze swych członków, należących do kompletu, rozpoznającego sprawę merytorycznie, o czem za każdym razem winna zapaść decyzja specjalna. Członkowi sądu okręgowego zlecone będzie sprawdzenie dowodów również w tych przypadkach, gdy powiatowy członek sądu okręgowego[1]) lub oddziałowy sędzia pokoju z powodów w ustawie przewidzianych wyłączą się sami, lub w trybie przepisanym będą wyłączeni od udziału w postępowaniu w sprawie.

Sąd okręgowy nie ma prawa polecać powiatowemu członkowi sądu dokonania sprawdzenia dowodów po za miastem, stanowiącem siedzibę sądu, w tym przypadku, gdy siedziba członka powiatowego znajduje się w tem samem mieście (S. O. 12-908, 30-908).

500². Sędzia pokoju we wszystkiem co dotyczy wykonania zlecenia, danego mu z mocy poprzedniego (500¹) artykułu:

---

[1]) W miejscowościach, wskazanych w odsyłaczu do art. 32¹ wprowadzono nową redakcję artykułów 500 i 500¹, w których niema wzmianki o powiat. członku sądu okręgowego.

1) kieruje się przepisami księgi drugiej ustawy niniejszej;

2) korzysta z wszystkich praw członka sądu okręgowego, delegowanego do czynności na miejscu, między innemi i z prawa otrzymania na równi z członkami sądu okręgowego pieniędzy na przejazd, djet i na mieszkanie (art. 858),[1]) i

3) w trybie nadzoru podlega sądowi okręgowemu.

500³. Wnioski o wyłączenie sędziego pokoju od czynności sprawdzenia dowodów zgłasza się do sądu okręgowego w tych terminach i są one rozpoznawane w tym trybie, jakie przewidują przepisy postępowania sądowego w sądach ogólnych.

Uwaga. W razie wszczęcia w sądzie sprawy o ponowne badanie lekarskie na zasadzie artykułu 62 ustawy o ubezpieczeniu robotników od wypadków nieszczęśliwych (ust. przem. art. 372 — 491 wyd. 1913 r.), będzie ono, na żądanie pobierającego rentę, dokonane podług miejsca jego zamieszkania, trybem przepisanym w art. 500¹ — 500³ ustawy niniejszej.

500⁴. Przepisy artykułów 500² i 500³ stosuje się również w przypadkach dokonywania przez oddziałowego sędziego pokoju badań na zasadzie art. 72 ustawy o odszkodowaniu poszkodowanych wskutek wypadków nieszczęśliwych pracowników, majstrów i robotników dróg żelaznych, oddanych do ogólnego użytku, jak również członków rodzin tych osób (Ust. kom., art. 575, uw. 23, zał. wedł. kont. 1912 r.).

501. O terminie i miejscu sprawdzenia powiadamia się strony, które, o ile zechcą, mogą być obecne przy sprawdzeniu osobiście lub przez pełnomocników

Niewezwanie stron do sprawdzenia dowodów skutkuje skasowanie wyroku. (S. C. 3-82, 1571-70).

---

[1]) Patrz art. 23 przep. tym. o koszt. sąd., zał. XX.

502. Niestawienie się stron nie wstrzymuje sprawdzenia, chyba, że ich obecność okazałaby się niezbędną dla stwierdzenia autentyczności i tożsamości przedmiotów, ulegających sprawdzeniu.

503. Z czynności sprawdzenia spisuje się protokuł, do którego wciąga się wszystko, co się działo i co zostało ujawnione. Protokuł podpisują strony obecne przy sprawdzeniu.

Niepodpisanie przez stronę, obecną przy sprawdzeniu dowodów, protokółu sprawdzenia nie daje zasady do uchylenia wyroku, jeżeli protokół został podpisany przez pełnomocnika strony (S. C. 672-75), jak również gdy obecna przy sprawdzeniu strona nie zgłosiła do protokułu żądania, iż chce go podpisać (S. C. 60-71), albo gdy w protokóle zaznaczono, iż strona uchyliła się od podpisania, nie objaśniwszy przyczyny uchylenia. (S. C. 160-79). —

504. Co do praw osoby, która dokonywa sprawdzenia i skarg na nią podawanych, mają zastosowanie przepisy artykułów 388 i 389.

Niezaskarżenie czynności członka sądu nie pozbawia strony prawa czynienia zarzutów charakteru merytorycznego przeciwko istocie tych czynności. (S. C. 58-97).

505. W celu dokonania sprawdzenia dowodów w okręgu innego sądu, przesyła się temu ostatniemu odpis decyzji o sprawdzeniu i do tego sądu należy wyznaczenie terminu dokonania sprawdzenia.

506. Sąd po otrzymaniu pomienionego odpisu obowiązany będzie wykonać wyłuszczoną w nim decyzję i protokuł sprawdzenia przesłać sądowi, rozpoznającemu sprawę.

DZIAŁ DRUGI.

Oględziny na miejscu.

507. Sąd na żądanie strony lub według własnego uznania, może zarządzić oględziny na miejscu z udziałem lub bez udziału biegłych.

a) Jeżeli z okoliczności sprawy wynika zbędność oględzin na miejscu, albo oględziny te są zbędne z powodu złożenia już przez strony innych wystarczających dowodów, — to sąd nie jest obowiązany czynić zadość żądaniu strony o wyznaczeniu oględzin

na miejscu (S. C. 145-78, 332-75, 187-74, 73-72 i in.) i wnioski sądu w tym względzie nie ulegają sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem (S. C. 108-74, 1562-73).

b) Wniosek sądu o tem, czy zachodzi konieczność pomiaru wszystkich gruntów, należących do stron, czy też dla rozstrzygnięcia sporu wystarcza pomiar działki, stanowiącej przedmiot sporu, dotyczy okoliczności faktycznych i nie ulega sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem. (S. C. 204-78, 110-76, 332-75 i in.).

c) Jeżeli oględziny na miejscu stanowią jedyny dowód dla wyjaśnienia okoliczności sprawy, to oddalenie przez sąd żądania strony dokonania oględzin na tej zasadzie, iż strona nie złożyła dowodów, które ulegałyby sprawdzeniu, skutkuje kasację wyroku. (S. C. 316-79, 43-78, 1014-75 i in.).

d) Nieuzasadnienie w wyroku dlaczego zostało oddalone żądanie dokonania oględzin na miejscu przy następnym oddaleniu powództwa z racji nieudowodnienia, — skutkuje skasowanie wyroku (S. C. 969-71).

e) Jeżeli zachodzi konieczność oględzin na miejscu dla należytego rozstrzygnięcia sprawy, to sąd winien wyznaczyć oględziny, chociażby strony nic żądały dokonania oględzin. (S. C. 693-74, 1-72).

f) W ustawie postępowania cywilnego niema przepisu, stanowiącego, żeby opinja biegłych musiała być zawsze złączona z oględzinami na miejscu. (S. C. 187-74, 156-79).

g) Oparcie wyroku na oględzinach na miejscu, dokonanych w innej sprawie, skutkuje skasowanie wyroku. (S. C. 187-74).

508. Celem dokonania oględzin sąd deleguje jednego albo kilku ze swoich członków, albo też miejscowych: powiatowego członka sądu okręgowego[1]) lub oddziałowego sędziego pokoju.

a) Wyrok sądu oparty na oględzinach na miejscu, dokonanych nie przez sędziego, a przez władze policyjne lub administracyjne, przy udziale mianowanego przez nie biegłego, ulega skasowaniu (S. C. 953-75, 22-75, 154-74, 1264-73, 46-71 i in.).

b) Akty oględzin sporządzone przez władze właściwe trybem przepisanym, mają znaczenie dowodowe miarodajne tylko co do faktów przez nie stwierdzonych, ale nie co do poczynionych z tych faktów wywodów. (S. C. 252-79, 544-76).

---

[1]) W art. 508 w redakcji, wprowadz. w miejsc., wskazanych w art. 32^1, pominięto wzmiankę o pow. członku sądu okręg.

c) Akty oględzin, dokonanych przez policję lub władze administracyjne, może sąd mieć na względzie przy wyrokowaniu, jako dowody pisemne w ogóle. (S. C. 505-84).

509. W decyzji sądu, nakazującej oględziny, wymienia się: miejsce oględzin, przedmiot oględzin i termin, w którym mają być dokonane.

510. Strony, obecne przy oględzinach, mogą zwracać uwagę osoby, która dopełnia tej czynności, na przedmioty wymagające oględzin.

511. Do protokułu oględzin załącza się, w razie potrzeby, plany i rysunki.

512. Protokuł oględzin odczytany będzie na posiedzeniu sądu; strony, przytem, mogą składać wyjaśnienia ustne, lecz nie mają prawa podnosić zarzutów przeciwko temu, co zostało ustalone aktem oględzin, chybaby zgłosiły do tego aktu zastrzeżenia.

a) Jeżeli protokół oględzin stwierdza, iż strona była obecna przy sprawdzeniu przez geometrę granic i powierzchni gruntów, lecz protokółu nie podpisała bez podania przyczyny, to strona nie ma prawa czynić w następstwie zarzutów co do tego, co zostało ustalone przez protokół oględzin. (S. C. 160-79).

b) Akt oględzin i opinja biegłych — mają znaczenie niewspółmierne, albowiem akt oględzin stwierdza istnienie pewnych faktów, opinja zaś biegłych wyciąga z nich wnioski; wobec tego strona, która podpisała akt oględzin bez zastrzeżeń, nie ma prawa czynić w następstwie zarzutów co do danych ustalonych tym aktem, lecz ma prawo oponować przeciwko zamieszczonej w akcie opinji biegłych. (S. C. 156-79).

513. Nie mogą obalać aktu oględzin świadkowie, którzy nie brali udziału w oględzinach, zarówno jak świadkowie, którzy, chociaż byli obecni przy oględzinach, nie zgłosili do aktu swych uwag.

514. Koszty oględzin, każdorazowo obliczone przez sąd, składa się do kancelarji sądu trybem przepisanym w artykule 864.[1]).

---

[1]) Patrz art. 1 i 28 przep. tymcz. o koszt. sąd., zał. XX.

DZIAŁ TRZECI

Opinja biegłych.

515. Sąd, na wniosek strony lub według własnego uznania, może zasięgnąć opinji biegłych co do takiego przedmiotu, którego zbadanie lub ocena wymaga specjalnych naukowych, technicznych lub gospodarczych wiadomości.

a) Sąd jest obowiązany uwzględnić wniosek strony o zażądanie opinji biegłych dla wyjaśnienia okoliczności, którą sąd uważa za niewystarczająco ustaloną. (S. C. 241-77, 82-78).

b) Sąd nie ma prawa oddalić wniosku strony o zażądanie opinji biegłych na tej zasadzie, że biegli, zdaniem sądu, na mocy danych, które ma sąd na względzie, nie będą mogli wypowiedzieć wymaganej od nich opinji (S. C. 693-74), albo na tej zasadzie, iż zażądanie opinji zależy od dowolnego uznania sądu. (S. C. 54-76).

c) Sąd winien zażądać opinji biegłych z własnego uznania, nawet bez wniosku stron, jeśli opinja ta, zdaniem sądu, może mieć wpływ na wynik sprawy. (S. C. 82-78, 128-85, 693-74).

d) Przepisy art. 515 i nast. nie stanowią, żeby opinja biegłych wymagała ich zaprzysiężenia i wobec tego jest bezzasadny wniosek strony o powtórne przesłuchanie biegłych pod przysięgą. (S. C. 993-73).

e) Uznawszy sprawę za należycie wyjaśnioną, sąd ma prawo oddalić wniosek o zażądanie opinji biegłych i wnioski sądu w tym przedmiocie nie ulegają sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem. (S. C. 52-97, 41-93, 57-92, 128-85, 387-79).

516. W decyzji, nakazującej ekspertyzę, sąd wymienia: co do jakich przedmiotów wymagana jest opinja biegłych, jakie osoby zostały powołane na biegłych i w jakim terminie obowiązane są one stawić się na posiedzeniu sądu celem złożenia swej opinji.

517. W sprawach, wymagających głębszych i zawiłych badań, sąd może w celu nadzoru nad biegiem tychże wyznaczyć jednego ze swych członków. Jeżeli badania odbywają się poza miastem, w którem sąd okręgowy ma swą siedzibę, to w postępowaniu stosuje się przepisy, zawarte w artykułach 500^1—500^3.

518. Biegli są mianowani za zgodą obopólną stron, jeżeli zaś zgoda w oznaczonym przez sąd terminie nie nastąpi, to biegłych wyznacza sąd.

a) Przepisy ustawy postępowania cywilnego nie zabraniają sądowi, w razie braku wzajemnej zgody stron, wyznaczać biegłych z pośród osób przez strony wskazanych, a nawet z pośród osób, podanych przez jedną stronę, gdy druga nie oświadczyła, kogo chciałaby wybrać. (S. C. 4-79).

b) Udzielenie stronom w decyzji sądu terminu do wyboru biegłych za zgodą wzajemną i jednocześnie mianowanie w tejże decyzji biegłych na przypadek, jeżeli zgoda ta nie nastąpi, nie stanowi tak ważnej obrazy art. 518 ust. post. cyw., żeby miała skutkować skasowanie wyroku. (S. C. 662-74).

c) Niema przepisu, zabraniającego wyznaczenia na biegłych osób niepiśmiennych. (S. C. 1061-75).

d) Pozbawienie strony prawa zaproponowania kandydatów na biegłych, stanowi powód do skasowania wyroku. (S. C. 572-74).

519. Biegłych wyznacza się w liczbie trzech. Zresztą, za zgodą stron, lub w razie małej wartości powództwa może być wyznaczona w celu dokonania ekspertyzy jedna tylko osoba.

a) Jeżeli sąd mianował tylko jednego biegłego, a strona w następstwie podniosła zarzuty przeciwko opinji, żądając ponownej ekspertyzy, to sąd nie ma prawa oddalić tego żądania, jeżeli nie ustali, że strony zgodziły się na dokonanie badania przez jednego biegłego, albo że z racji małej wartości powództwa badanie tego rodzaju należało uważać za wystarczające. (S. C. 68-87).

b) Strona, która nie wnosiła o mianowanie biegłych i podczas ekspertyzy nie oponowała przeciwko wyznaczeniu tylko jednego biegłego, nie ma prawa skarżyć się na uchybienie powyższe. (S. C. 173-78).

520. Podjąć się ekspertyzy są obowiązane tylko te osoby, które ze względu na swoje powołanie, rzemiosło lub zajęcia mogą być uważane za posiadające wiadomości specjalne. Mogą one tego odmówić z tych powodów, jakie zwalniają od obowiązku świadczenia.

521. Ekscepcje przeciwko biegłym, wybranym za obopólną zgodą stron, nie są niedopuszczone.

522. Ekscepcje przeciwko biegłym, wyznaczonym nie za wzajemną zgodą stron, mogą być zgłoszone tylko w cią-

gu dni trzech od daty ogłoszenia stronom decyzji sądu, wyznaczającej biegłych, wyjąwszy, gdy powód do wyłączenia powstał lub ujawnił się w następstwie. W tym przypadku ekscepcje winny być zgłoszone przed rozpoczęciem ekspertyzy.

523. Biegłych wyłącza się z tych samych powodów co i świadków.

a) Strona, która nie wnosiła w terminie przewidzianym o wyłączenie biegłych, nie ma prawa w skardze kasacyjnej podawać za powód do skasowania wyroku okoliczności, że biegli nie posiadali wystarczających wiadomości specjalnych. (S. C. 9-75).

524. Osobie, wyznaczonej dla dokonania badania przy udziale biegłych poza miejscem siedziby sądu, — może również sąd polecić i mianowanie biegłych, jeżeli strony nie wybrały ich za zgodą obopólną.

525. Opinja biegłych winna być złożona na piśmie, z wyłuszczeniem zasad, na jakich się opiera. Jeżeli przedmiot badania jest prosty i nie nastręcza trudności, jak również gdy biegli nie są dostatecznie piśmienni, albo słabo władają językiem rosyjskim [1]), — sąd może zażądać opinji ustnej zamiast piśmiennej; w tym przypadku wciąga się opinję do protokułu, który podpisują biegli.

Niepodpisanie przez biegłych protokółu, do którego została wciągnięta ich opinja, skutkuje uchylenie wyroku, opartego na tej opinji. (S. C. 572-74, 1081-73).

526. W razie konieczności uzupełnienia badania lub wyjaśnienia opinji biegłych, sąd może zażądać albo uzupełniających od nich wyjaśnień, — albo też opinji innych biegłych, wyznaczonych w miejsce poprzednich.

Jest dopuszczalne zażądanie i trzeciej opinji biegłych, jeżeli dwie poprzednie wykazały zasadnicze braki. (Isaczenko — Proces cywilny, tom II, str. 816).

527. Zamiast biegłych, którzy odmówili dokonania ekspertyzy, będą na podstawie przepisów ogólnych wyznaczeni inni.

---

[1]) Polskim, p. art. 26 Przep. przech. do u. p. c. (załącz. IX).

528. Biegli, którzy wyznaczenie przyjęli, za niestawienie się dla dokonania badania bez zasługujących na uwzględnienie powodów, lub też za niezłożenie opinji w wyznaczonym terminie ulegają grzywnie od 50 kopiejek do 25 rubli [1]) i zamiast nich będą wyznaczeni inni, o ile to będzie możliwe.

U w a g a. Grzywny, wymierzane na zasadzie powyższego (528) artykułu, będą przelewane do funduszu na urządzenie ogólnych miejsc uwięzienia.

529. Biegli za pracę, oderwanie od zajęć i za koszty badania mogą żądać wynagrodzenia. Żądanie to zgłasza się na piśmie albo ustnie, jednocześnie ze złożeniem opinji.

530. Sąd określa wysokość wynagrodzenia zależnie od jakości pracy, wartości dnia roboczego, odległości przejazdów i innych, zasługujących na uwzględnienie, okoliczności. Decyzja sądu ulega natychmiastowemu wykonaniu [2]).

a) Dla otrzymania wynagrodzenia biegli nie są obowiązani oczekiwać zapadnięcia wyroku merytorycznego i jeżeli termin ekspertyzy nie wypada w dniu wyroku, to biegli mają prawo żądać wynagrodzenia przed wyrokiem, a w następstwie, przy rozstrzygnięciu sprawy co do istoty, wypłacone im pieniądze sąd wkłada na stronę, która sprawę przegrała. (S. C. 829-72, 1608-70).

b) Wynagrodzenia, wyznaczone przez sąd osobom, powoływanym dla współdziałania wymiarowi sprawiedliwości, winny być egzekwowane przez komorników na mocy nakazów, wydawanych przez prezesów sądów. (Poł. dep. — 41-75).

531. Skargi biegłych na decyzję sądu w przedmiocie wynagrodzenia są niedopuszczalne.

532. Wynagrodzenie biegłych początkowo będzie ściągnięte od tej strony, która żądała badania, — lub od każdej strony w równych częściach, jeżeli żądały go obie strony, albo też jeżeli badanie zostało zarządzone z inicjatywy sądu [3]).

Patrz a i b pod art. 530.

---

[1]) Patrz odsył. do art. 91.
[2]) Patrz art. 24 i 27 przep. tym. o koszt. sąd., zał. XX.
[3]) W przedmiocie zaliczek na koszty postępowania patrz art. 28 przep. tymcz. o koszt. sąd., zał. XX.

533. Sąd nie jest obowiązany powodować się opinją biegłych, niezgodną z wiarogodnemi okolicznościami sprawy.

a) Opinja biegłych, będąca z istoty swej zdaniem, opartem na domniemaniach, więcej lub mniej wiarogodnych, ulega ocenie sądu (S. C. 30-80, 704-74, 630-71) i uznanie przez sąd niezasadności jednej części opinji nie pozbawia sądu prawa kierować się innemi częściami tej samej opinji. (S. C. 154-79).

b) Wniosek sądu o tem, czy opinja biegłych jest zgodna z wiarogodnemi okolicznościami sprawy, dotyczy strony faktycznej sprawy i nie ulega sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem. (S. C. 15-81, 70-75).

DZIAŁ CZWARTY.

Sprawdzenie dowodów pisemnych.

I. PRZEPISY OGÓLNE.

534. Sprawdzenia notatek i rachunków z oryginałami ksiąg i z aktami dokonywa się, w razie potrzeby, z decyzji sądu albo w sądzie, albo w tem miejscu, gdzie znajdują się te księgi i akty, przez jednego z członków sądu, lub przez miejscowego powiatowego członka sądu okręgowego [1]), lub przez oddziałowego sędziego pokoju z zachowaniem przepisów, zawartych w artykułach 500^1—500^3.

Skargi na czynności sędziego delegowanego z mocy art. 534 winny być kierowane do sądu rozpoznającego sprawę co do meritum. (S. C. 9-83).

535. Strony zawiadamia się o terminie tego sprawdzenia; mogą one być przy niem obecne.

536. Sprawdzone rachunki parafują i podpisują obecne przy sprawdzeniu strony i osoba, dokonywająca sprawdzenia. Jeżeli do sprawy wpływa kilku powodów lub po-

---

[1]) W redakcji art. 534 u. p. c., wprowadz. w miejsc., wskaz. w odsył. do art. 32^1, pominięto wzmiankę o powiat. członku sądu okręgowego.

zwanych, to parafa może być dokonana przez jedną osobę z każdej strony, wybraną przez pozostałe.

537. Po ukończeniu sprawdzenia winien być sporządzony protokuł z wyszczególnieniem, które pozycje rachunków są niesporne i które są sporne.

538. W celu wyjaśnienia licznych lub zawiłych rachunków sąd ma prawo wyznaczyć biegłych na podstawie przepisów ogólnych.

P. art. 1638.

539. Jeżeli wraz z aktem, sporządzonym w języku obcym, złożony został przekład aktu na język rosyjski [1]), to, zależnie od treści aktu, wagi jego dla sprawy i języka, w jakim został spisany, sąd może poprzestać na tym przekładzie, jeżeli strona przeciwna nie zażąda sprawdzenia tegoż.

540. Sąd poleca sprawdzenie przekładu tłumaczowi etatowemu lub przysięgłemu, albo biegłemu, albo też przesyła przekład, wraz z oryginałem aktu, do *miejscowego* gimnazjum lub do najbliższego uniwersytetu, gdzie są nauczyciele języka, w jakim akt został spisany, albo, wreszcie, do ministerstwa spraw zagranicznych. Nauczyciele gimnazjów lub uniwersytetów i inni powoływani do sądów tłumacze z języków obcych otrzymują wynagrodzenie za pracę i zwrot kosztów przejazdu podług przepisów ustawy niniejszej, tyczących się biegłych (art. 529—531, 860 i 862 [2]), Wynagrodzenie tłumaczów przy departamencie pierwszym [3]) i tłumacza przysięgłego następuje podług przepisów organizacji sądownictwa (art. 426) i organizacji ministerstw.

a) Sporządzenie dokumentu w języku obcym nie skutkuje nieważności, a powoduje tylko obowiązek, przy złożeniu takiego

---

[1]) Polski, p, art. 26 Przep. przech. do U. P. C. (załącz. IX).

[2]) Patrz art. 24 i 27 przep. tymcz. o koszt. sąd., zał. XX, oraz zał. XXVIII.

[3]) Departament pierwszy utworzony był w Rosji z departam. azjatyckiego minist. spraw zagranicznych b. cesar. ros.

dokumentu w sądzie, załączenia przekładu (S. C. 219-80, 217-76, 566-75, 577-74 i in.).

b) Sprawdzenie dokumentu, spisanego w języku obcym, zależy od uznania sądu, niezależnie od wniosków stron (S. C. 806-75).

c) Przepisy ustawy nie wymagają, żeby przekład, złożony przez stronę, był zaświadczony przez władze rządowe i sąd nie ma prawa uznawać przekład niezaświadczony za pozbawiony znaczenia dowodu, jeżeli przeciwnik nie kwestjonuje prawidłowości przekładu i sąd z własnej inicjatywy nie znajduje podstaw dla dokonania sprawdzenia. (S. C. 200-77).

541. Sąd może nakazać sprawdzenie aktu, jeżeli strona, przeciwko której akt jest pokładany, zgłosi wątpliwość co do autentyczności, albo też zarzut fałszu.

a) Sądy nie są obowiązane nakazywać sprawdzenia dokumentów, pozbawionych znaczenia dla wyniku sprawy. (S. C. 221-78, 703-71, 52-91 i in.).

b) Może być zgłoszony zarzut fałszu aktu zagubionego, jeżeli na nim jest oparte roszczenie powodowe. (S. C. 240-79).

c) Sądy nie mają prawa wszczynać z własnej inicjatywy kwestji co do autentyczności aktów. (S. C. 283-74, 68-172).

542. Nie może zgłosić wątpliwości co do autentyczności osoba, w której imieniu akt został wydany lub sporządzony, jeżeli akt przez osobę tę jest podpisany.

543. Zgłoszenie wątpliwości co do autentyczności aktów wieczystych, notarjalnych i poświadczonych trybem przepisanym — jest niedopuszczalne.

544. Obowiązek udowodnienia fałszu aktu ciąży stronę, która zarzut fałszu zgłosiła.

a) Sąd nie ma prawa z inicjatywy własnej wszczynać kwestji co do autentyczności aktu, przy braku wniosku w tym przedmiocie ze strony przeciwnika. (S. C. 283-74, 411-69 i in.).

b) W razie zgłoszenia wątpliwości co do autentyczności obowiązek obalenia tego zarzutu, t. j. udowodnienia, iż akt jest autentyczny, ciąży stronę, powołującą się na ten akt. (S. C. 549-76, 902-74).

c) Strona, która zgłosiła zarzut fałszu, jest obowiązana powołać dowody pozytywne na poparcie uczynionego zarzutu (S. C. 68-80); w razie przeciwnym sąd bez uchybienia art. 366 ma prawo przyjąć zakwestjonowany akt za dowód przy wyrokowaniu. (S. C. 45-79).

II. Postępowanie ze zgłoszonej wątpliwości co do autentyczności aktu.

545. Wątpliwość co do autentyczności aktu winna być zgłoszona najpóźniej na pierwszem posiedzeniu sądu po okazaniu aktu tej stronie, która zgłasza wątpliwość [1]).

P. art. 1637.

a) Zgłoszenie wątpliwości co do autentyczności aktu po terminie przewidzianym w artykule 545 jest niedopuszczalne (S. C. 57-70), nawet przy braku opozycji ze strony przeciwnika (Isaczenko, Proces cywilny, tom. II, str. 882).

b) Za posiedzenie sądu pierwsze po okazaniu aktu należy uważać to posiedzenie, na którem akt był okazany, jeżeli nie miało miejsca odroczenie sprawy bez rozpraw, — albo też następne z kolei posiedzenie, jeżeli miało miejsce odroczenie rozpoznania sprawy (Isaczenko, Proces cywilny, tom II, str. 878 i 879).

c) Interwenient ma prawo zgłosić nawet w drugiej instancji wątpliwość co do autentyczności aktu, złożonego przed przyjęciem przez niego udziału w sprawie. (S. C. 82-92, 125-84, 57-70, 72-83).

d) Wątpliwość co do autentyczności może być zgłoszona co do części aktu (S. C. 893-73), lub co do cesji na dokumencie. (S. C. 60-74).

e) Oświadczenie strony, iż nie jest jej znany charakter pisma osoby, która sporządziła akt prywatny, bez kategorycznego oświadczenia, iż kwestjonuje autentyczność aktu, nie może być uważane za zgłoszenie wątpliwości co do autentyczności (S. C. 283-74); również nie jest zgłoszeniem wątpliwości co do autentyczności oświadczenie strony, iż podpisała akt pomyłkowo. (S. C. 760-70).

546. Na skutek zgłoszenia wątpliwości co do autentyczności aktu, strona, która akt złożyła, winna na temże posiedzeniu oświadczyć: czy chce korzystać z tego aktu. Jeżeli oświadczenia nie złoży, lub zrzeknie się aktu poszlakowanego, to akt ten wyłącza się z pośród dowodów; jeżeli zaś oświadczy, że chce korzystać z aktu, to dokonane będzie sprawdzenie jego autentyczności.

a) Wyłączenie aktu z pośród dowodów może nastąpić dopiero po zbadaniu zgodnie z przepisami ustawy (S. C. 308-76), a nie na podstawie domniemań sądu, iż akt jest nieważny, sfałszowany lub wątpliwy. (C. C. 411-69).

b) Niedopuszczalne jest powoływanie się w instancji drugiej na dokument, wycofany przez stronę w instancji pierwszej skutkiem zgłoszonej wątpliwości co do autentyczności. (S. C. 445-84).

---

[1]) Patrz art. 33 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

547. Sprawdzenie autentyczności aktu poszlakowanego dokonywa się:

1) przez zbadanie aktu i porównanie jego treści z innymi dokumentami;

2) przez przesłuchanie świadków wymienionych w akcie, lub tych, na których powołała się jedna albo druga strona w celu stwierdzenia lub obalenia autentyczności aktu;

3) przez porównanie charakteru pisma i podpisu na akcie poszlakowanym z charakterem pisma i podpisem tejże osoby na innych niewątpliwych aktach.

a) Przepis art. 547 co do trzech środków zbadania autentyczności aktu poszlakowanego, nie skutkuje dla sądu obowiązku zastosowania jednoczesnego wszystkich tych środków i nie zabrania sądowi poprzestać na jednym, jeżeli, według przekonania sądu, środek ten będzie wystaraczający dla ustalenia autentyczności lub sfałszowania aktu. (S. C. 882-75).

b) Przepisy ustawy nie nadają znaczenia miarodajnego przy rozstrzyganiu pytania co do autentyczności aktów porównaniu charakteru pisma (S. C. 62-79); wyznaczenie tego środka badania zależy od uznania sądu (S. C. 733-68), który również rozstrzyga ostatecznie pytanie co do autentyczności. (S. C. 62-79).

548. Badania aktu i porównania jego treści z innymi dokumentami dokonywa jeden z członków sądu, wyznaczony przez prezesa. Akt poddany badaniu i porównaniu parafuje tenże członek sądu.

549. Wszystkie zauważone w akcie poprawki, skrobania, dopiski lub przekreślenia winny być wyszczególnione w protokule badania.

550. Treść aktu, poszlakowanego co do autentyczności, sprawdza się przy pomocy takich dokumentów, które są autentyczne wobec trybu ich sporządzenia, albo też zostały uznane za autentyczne przez obie strony.

551. Wybór pism lub aktów dla porównania charakteru pisma pozostawia się wzajemnemu porozumieniu stron, w razie zaś braku porozumienia — uznaniu sądu.

a) Jeżeli strona, powołując się dla udowodnienia fałszu na pisma i dokumenty, znajdujące się w innych aktach, nie wyszcze-

gólni z jakiemi mianowicie pismami lub dokumentami sprawdzenie winno być dokonane, to sąd nie ma obowiązku żądać nadesłania tych akt. (S. C. 68-80).

b) Sąd ma prawo oddalić wniosek o dokonanie sprawdzenia z pismem zupełnie innego rodzaju, naprz. podpisów w różnych alfabetach. (S. C. 68-80).

c) Jeżeli nie nastąpi porozumienie stron co do wyboru dokumentów dla porównania charakterów pisma, to wybór zależy od uznania sądu (S. C. 360-70) i strony nie mogą w postępowaniu kasacyjnem podnosić zarzutu, iż sąd wybrał nieodpowiednie dokumenty. (S. C. 272-80, 733-68).

552. Sąd wybiera przedewszystkiem akty wieczyste, notarjalne i zarejestrowane oraz pisma, niewątpliwie napisane lub podpisane przez osobę, której charakter pisma ulega porównaniu, bacząc przytem, ażeby, o ile to jest możliwe, akty porównywane pochodziły z jednego czasu.

553. Porównanie podpisu i charakteru pisma w aktach może być polecone biegłym, którzy są wybierani i dają opinję według zasad ogólnych.

554. Po ukończeniu badania aktu, poszlakowanego co do autentyczności, i po wysłuchaniu stron, sąd uznaje akt za autentyczny lub wyłącza go z pośród dowodów.

Patrz orz. lit. d pod art. 555.

III. Postępowanie z zarzutu fałszu aktu.

555. Zarzut fałszu może być zgłoszony w każdym stanie sprawy.

P. art. 1637.

a) Zarzut fałszu może być zgłoszony: 1) podczas przewodu w pierwszej i podczas przewodu w drugiej instancji (S. C. 18-96, 128-74), 2) w skardze apelacyjnej i w objaśnieniu na apelację. (S. C. 541-71, 597-75).

b) Zarzut fałszu nie może być zgłoszony w postępowaniu kasacyjnem (S. C. 1003-72), po zapadnięciu wyroku ostatecznego co do meritum. (S. C. 1003-72).

c) Jeżeli zarzut fałszu był już zgłoszony i został oddalony, to nie może być zgłaszany powtórnie; lecz jeżeli pozwany wprost oskarża kogoś o fałsz, to ma prawo zwrócić się do sądu karnego i jeżeli ten ostatni stwierdzi fałsz, to wyrok sądu karnego może być złożony do sprawy cywilnej, a jeśli wyrok sądu w sprawie cywil-

nej uprawomocnił się, to w takim razie pozwany ma prawo wnosić o restytucję. (S. C. 208-79).

c) Osoba, która przyznała w sądzie swój podpis, nie ma prawa zgłaszać potem zarzutu fałszu. (S. C. 18-96).

d) Po oddaleniu wątpliwości co do autentyczności i stwierdzeniu, po sprawdzeniu, iż akt jest autentyczny, — jest dopuszczalne zgłoszenie zarzutu fałszu. (S. C. 3-913, 591-69). Contra: Isaczenko — Proces cywilny, tom II, str. 919).

e) Zarzut fałszu może być zgłoszony i co do części aktu. (S. C. 893-73, 184-71).

f) Zarzut fałszu może być zgłoszony nie tylko co do aktów, na których jest oparte roszczenie powodowe, ale i co do innych złożonych dokumentów, mogących mieć znaczenie przy rozstrzygnięciu sprawy. (S. C. 157-78).

g) Sądy ogólne mają prawo pozostawić bez rozpoznania zarzut fałszu, zgłoszony co do takiego aktu, który nie może mieć wpływu na wynik sprawy. (S. C. 52-91, 221-78).

h) Uważane być winno za zgłoszenie zarzutu fałszu oświadczenie strony: 1) iż nie wydała pokładanego przeciwko niej dokumentu, 2) iż dokument jest pozornym odpisem urzędowym z nieistniejącego aktu. (S. C. 607-74, 268-77).

i) Oświadczenie niepiśmiennego, że on nie wydał dokumentu, na którym został poświadczony jego podpis, — stanowi zarzut fałszu. (S. C. 139-76, 563-75).

556. Ten kto chce zgłosić zarzut fałszu aktu, winien złożyć w tym przedmiocie do sądu specjalne oświadczenie. O zgłoszonym ustnie na posiedzeniu sądu zarzucie fałszu aktu sporządza się oddzielny protokuł.

Jeżeli strona zgłasza zarzut fałszu w skardze apelacyjnej, to niema konieczności wniesienia oddzielnego oświadczenia. (S. C. 128-74). Contra S. C. 172-68 i Isaczenko — Proces cywilny, tom II, str. 925).

557. Odpis powyższego oświadczenia lub protokułu doręcza się samej stronie, a nie jej pełnomocnikowi, wyjąwszy przypadek, gdy ten ostatni posiada upoważnienie do złożenia odpowiedzi na zarzut fałszu aktu. Osoba, której odpis został wręczony, obowiązana będzie dać w ciągu dwuch tygodni odpowiedź stanowczą: czy ma zamiar korzystać z aktu powyższego przy postępowaniu w sprawie, czy też nie [1]).

---

[1]) Patrz art. 12 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

558. W razie niezłożenia odpowiedzi w terminie, albo gdy w odpowiedzi oświadczono, iż strona, która złożyła akt, nie zamierza z niego korzystać, — akt wyłączony będzie z postępowania, sprawa zaś rozstrzygnięta zostanie na podstawie innych dowodów.

Jeżeli strona wycofała dokument z powodu zgłoszonego zarzutu fałszu, to po przegraniu sprawy w pierwszej instancji nie ma już prawa podczas przewodu w drugiej instancji powoływać się ponownie na ten dokument i żądać sprawdzenie. (S. C. 145-84).

559. Odpowiedź strony, która złożyła dokument, o zamiarze skorzystania z niego, podaje się do wiadomości przeciwnikowi, który obowiązany jest w siedmiodniowym terminie od czasu powiadomienia powyższego, złożyć dowody fałszu dokumentu.

Strona ma prawo jednocześnie ze zgłoszeniem zarzutu fałszu składać dowody fałszu i sąd w takim przypadku może niezwłocznie wydać decyzję o sprawdzeniu aktu. (S. C. 822-75).

Termin z art. 559 jest terminem procesualnym prekluzyjnym, po upływie którego wygasa prawo dokonania danej czynności. Jednak, jeżeli w dalszym toku postępowania sąd udziela stronie terminu do złożenia dalszych dowodów, to taki termin podlega skutkom art. 816 i 817. (S. C. 123-912).

560. O złożonych dowodach fałszu komunikuje się stronie, powołującej się na dokument, w celu zgłoszenia przez nią zarzutów w siedmiodniowym terminie od daty zakomunikowania.

561. Po otrzymaniu repliki, a, w razie potrzeby, po uprzedniem zbadaniu aktu trybem przepisanym w artykułach 547 — 554, oraz po wysłuchaniu wyjaśnień stron i wniosków prokuratora, sąd wydaje decyzję albo o oddaleniu zarzutu fałszu, albo też o uznaniu aktu za sfałszowany i wyłączeniu go z pośród dowodów.

a) Izba sądowa, rozpoznając zarzut fałszu, jest obowiązana wydać oddzielną decyzję o oddaleniu zarzutu, albo też o uznaniu dokumentu za sfałszowany i wyłączeniu z pośród dowodów, a potem przystąpić do rozprawy co do istoty sprawy; rozstrzygnięcie zarzutu fałszu w wyroku merytorycznym, bez wysłuchania objaśnień stron po za kwestją zarzutu fałszu, stanowi powód do skasowania wyroku. (S. C. 331-74).

b) Przepis art. 561 — „w razie potrzeby“ — ma to znaczenie, iż sprawdzenie aktu zależy nie od dowolnego uznania sądu, a od istotnej konieczności, i oddalając wnioski o sprawdzeniu, sąd winien decyzję uzasadnić; przytem uzasadnienie to, o ile nie jest wyłącznie faktyczne, ulega sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem. (S. C. 205-78).

562. Strona, która zgłosiła zarzut fałszu, ulegnie karze grzywny od dziesięciu do trzystu rubli [1]), jeżeli w terminie przepisanym nie złoży dowodów fałszu (art. 559), albo jeżeli sąd zarzut fałszu oddali. Grzywna może być zwiększona do wysokości jednej dziesiątej części poszukiwanej z aktu sumy, jeżeli ta ostatnia przewyższa trzy tysiące rubli i jeżeli sąd uzna, że zarzut fałszu był zgłoszony w złej wierze.

a) Grzywna może być wymierzona tylko w tym wypadku, gdy postępowanie w przedmiocie zarzutu fałszu było przeprowadzone i zarzut fałszu uznano za nieudowodniony; nie może zaś sąd wymierzać grzywny, gdy zarzut fałszu był pozostawiony bez rozpoznania. (S. C. 822-75).

b) Egzekwowanie grzywny może mieć miejsce dopiero po ostatecznem oddaleniu zarzutu fałszu przez właściwą instancję. (S. C. 69-900).

563. Jeżeli zgłaszający zarzut fałszu wprost kogoś o fałsz ten oskarża, a odpowiedzialność z czynu fałszu nie uległa przedawnieniu lub umorzeniu wskutek śmierci oskarżonego, jak również w przypadku, gdy akt, po dokonaniu sprawdzenia przez sąd cywilny, uznany został za sfałszowany i skutkiem tego za taki, który winien być przedmiotem dochodzenia, sąd komunikuje prokuratorowi decyzję swoją w tej mierze wraz z samym aktem.

W razie śmierci oskarżonego o sfałaszowanie dokumentu, dokument ten nie komunikuje się prokuratorowi, lecz sąd cywilny rozpoznaje zgłoszony zarzut i uchwala decyzję o autentyczności dokumentu, albo też o wyłączeniu z pośród dowodów. (S. C. 128-74).

564. Sąd, przekazując prokuratorowi sprawę o fałsz z powodu oskarżenia kogoś wprost o dokonanie fałszu, — albo zawiesza całe swe postępowanie cywilne aż do ukończenia sprawy w drodze karnej, albo, na wniosek jednej

---

[1]) Patrz odsył. do art. 91.

ze stron, kontynuuje postępowanie w sprawie co do tych punktów, co do których wyrokowanie nie jest zależne od aktu poszlakowanego.

565. Gdy sprawa o fałsz, z powodu oskarżenia kogoś wprost o dokonanie go, była skierowana na drogę karną i w wyroku sądu karnego, uniewinniającym podsądnego, nie będzie orzeczone: czy akt uznany jest za autentyczny, czy też za sfałszowany, to akt ten, na wniosek jednej ze stron, może być poddany badaniu i rozpoznaniu przez sąd cywilny, celem zadecydowania co do jego autentyczności, albo wyłączenia z pośród dowodów.

a) Uznanie aktu wyrokiem sądu karnego za autentyczny uchyla możność dowodzenia fałszu w drodze procesu cywilnego. (S. C. 31-87).

b) Decyzja sądu karnego o umorzeniu sprawy karnej o fałsz nie tamuje możności ponownego postępowania przed sądem cywilnym o uznanie aktu za sfałszowany; przytem czynności śledztwa karnego (badanie świadków, ekspertyzy) nie mogą być zasadą do oddalenia wniosków stron o przeprowadzenie tych czynności w postępowaniu cywilnem. (S. C. 11-93, 205-78, 27-76, 178-74 i in.).

c) Uznanie przez sąd karny, iż data aktu została przerobiona, nie daje samo przez się zasady dla sądu cywilnego do całkowitego wyłączenia aktu z pośród dowodów. (S. C. 235-70).

TYTUŁ JEDENASTY.

O postępowaniach incydentalnych.

DZIAŁ PIERWSZY.

Podania incydentalne w ogólności.

566. Podania incydentalne, które mogą być rozstrzygane oddzielne od rozpoznania sprawy, rozważane będą niezależnie od istoty powództwa.

a) Nie jest wzbronione, ażeby sąd przy rozstrzygnięciu sprawy co do istoty w wyroku rozstrzygnął kwestje proceduralne, będące w związku ze sprawą, jak np. skargi incydentalnej w przedmiocie przyjęcia apelacji; sąd apelacyjny, przyjmując apelację, nie ma obowiązku wydania w tym przedmiocie oddzielnej decyzji. S. C. 78-275).

b) Osoby, nie biorące udziału w sprawie, nie mają prawa interwencji w postępowaniu incydentalnem. (S. C. 25-07).

c) Art. 566 ma zastosowanie w sądach pokoju. (Poł. dep. 412-99).

567. Do podania incydentalnego, które ze względu na swą treść ulega zakomunikowaniu stronie przeciwnej, winny być załączone odpisy samego podania, oraz złożonych przy podaniu dokumentów.

Brak odpisów podania i dokumentów, które winny być ze względu na przedmiot żądania według zdania sądu zakomunikowane stronie przeciwnej, skutkuje jedynie pozostawienie podania bez biegu, a nie oddalenie. (S. C. 106-84).

568. Po przyjęciu podania incydentalnego, ulegającego zakomunikowaniu stronie przeciwnej, odpis podania i dołączonych do podania dokumentów doręcza się tejże stronie, jednocześnie prezes sądu wyznacza termin, przed upływem którego powinna ona złożyć wyjaśnienie, bądź też w którym obie strony winny stawić się przed sądem.

Jeżeli skarga powodowa lub incydentalna jednej strony dotyczy praw lub interesów drugiej strony, skarżący winien wskazać miejsce zamieszkania strony przeciwnej. (S. C. 141-82).

569. Po upływie wyznaczonego terminu sąd przystępuje do rozstrzygnięcia złożonego podania, nie oczekując stawiennictwa lub wyjaśnień strony przeciwnej.

570. Strony, które stawiły się na posiedzenie, dopuszczone będą do rozpraw na zasadach ogólnych.

DZIAŁ DRUGI.

Ekscepcje i zarzuty.

571. Pozwany, nie składając wyjaśnień co do istoty sprawy, może zgłosić ekscepcję w następujących przypadkach:

1) gdy sprawa ulega właściwości innego sądu;

2) gdy w tym samym lub innym sądzie toczy się sprawa w tym samym przedmiocie i pomiędzy temi samemi osobami[1]), lub też sprawa, będąca w ścisłym związku z wytoczonem powództwem;

---

[1]) Por. art. 28 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

3) gdy żądanie powoda winno być skierowane w całej swej rozciągłości do innego pozwanego;

4) gdy powództwo wytoczone zostało przez osobę nie mającą prawa poszukiwać lub bronić się przed sądem;

5) gdy cudzoziemiec, nie będący w służbie rosyjskiej [1]) i nie posiadający w Rosji [2]) majątku nieruchomego, nie złoży rękojmi na pokrycie kosztów sprawy i strat, jakie może ponieść pozwany.

Uwaga 1. Ekscepcja z zasad wymienionych w p. 5 niniejszego (571) art. nie może być zgłoszona w sprawach, wynikających z międzynarodowego przewozu ładunków drogami żelaznemi.

Uwaga 2. Ekscepcja wymieniona w p. 5 niniejszego artykułu nie może być również zgłoszona przeciwko poddanym tych państw, w których na mocy ustaw, lub zawartych z Rosją [3]) traktatów i konwencji, poddani rosyjscy [4]) zwolnieni są od składania rękojmi na pokrycie kosztów sprawy i tych strat, jakie może ponieść pozwany. Zwolnienie rosyjskich [5]) poddanych w państwach cudzoziemskich od składania rękojmi na pokrycie wzmiankowanych kosztów sprawy i strat może być udowodnione świadectwem rosyjskiego [6]) poselstwa, misji lub konsulatu, na którym ich podpis jest poświadczony przez Ministerstwo spraw zagranicznych.

Złożenie świadectwa nie jest wymagane od powoda, będącego poddanym państwa, włączonego do spisu państw, w których poddani rosyjscy [4]) zwolnieni są od powyższej rękojmi. Powyższy spis sporządza minister sprawiedliwości na podstawie informacji, dostarczonych przez ministerstwo spraw zagranicznych, spis ten ogłasza się trybem przepisanym [7]).

P. art. 1526, 1634, 1636.

---

[1]) Polskiej. [2]) Polsce.
[3]) Polską. [5]) Polskich obywateli.
[6]) Polskiego. [4]) Obywatele polscy. [7]) Od składania kaucji aktorycznej wolni są obywatele czechosłowaccy (Dz. Urz. Min. Spraw. 7, 8, 9—1920 str. 152. Patrz równ. art. 17—19 zał. XXX.

a) Ekscepcja—jest to wskazanie przez jedną ze stron w procesie na tego rodzaju formalne uchybienia, jakich się dopuściła druga strona i które uprawniają stronę do żądania umorzenia sprawy bez potrzeby rozpoznania tejże co do istoty, lub usunięcia wszelkich uchybień w sprawie niedopuszczalnych. (S. C. 81-911).

b) Niezależnie od ekscepcji, wszczynanych bądź z inicjatywy sądu niezależnie od woli stron w wypadkach wskazanych w art. 584, bądź na wniosek strony w wypadkach wymienionych w art. 571, strony mogą zgłaszać i inne zarzuty, nie dotyczące istoty sprawy, które różnią się od wymienionych w art. 571, że nie mogą być zgłaszane oddzielnie i niezależnie od wyjaśnień w sprawie co do istoty, a które wywierają wpływ na tok i wynik sprawy; do tego rodzaju zarzutów należą zarzuty co do uchybienia formalności w skardze powodowej (art. 579), uchybienia art. 258, uchybienia terminu do podania opozycji lub skargi apelacyjnej. (S. C. 7-85).

c) Strona, która miała możność zgłosić we właściwym czasie ekscepcję i z prawa tego nie skorzystała, uważana będzie, że się poddała tym uchybieniom i w następstwie nie ma prawa zgłaszać ekscepcji, ani też domagać się ich rozpoznania w toku instancji. (S. C. 177-75, 1053-72, por. 46-91).

d) do p. 1. Ekscepcja z p. 1 art. 571 ma miejsce, gdy strona oświadcza, że sprawa podlega właściwości innego sądu czy to wskutek terytorjalnej niewłaściwości danego sądu, czy ze względu na przedmiot sprawy (S. C. 57-84), gdy pozwany, nie zgłaszając ekscepcji, czyni zarzut, że powodowi nie służy prawo poddania sporu sądom, tego rodzaju zarzut nie będzie rozpoznany jako ekscepcja; sąd z urzędu wszczyna kwestję, czy dana sprawa podlega jurysdykcji sądów i w razie odpowiedzi negatywnej postępowanie umarza. (S. C. 837-75, 90-912, 28-93). Gdy strona nie zgłasza sporu co do określenia wartości powództwa, sąd z urzędu nie wszczyna kwestji właściwości sądu ze względu na istotną wartość przedmiotu powództwa. (S. C. 23-00). Ekscepcję niewłaściwości sądu może zgłosić, wyłącznie pozwany, a nie powód; pozwany winien wskazać prawne powody ekscepcji, zarówno powołać się na dowody i wskazać jaki sąd jest dla sprawy właściwy. (S. C. 57-84, 43-82, 120-81).

do p. 2) 1) Ustęp 2 art. 571 zezwala na zameldowanie ekscepcji litis pendentis lub connexitatis causarum w tym tylko wypadku, gdy w chwili wytoczenia powództwa sprawa identyczna lub mająca ścisły związek była już w biegu w tym samym lub innym sądzie, ma więc zastosowanie jedynie do spraw poprzednio wytoczonych. (O. S. P. 181).

2) Przepis art. 571 p. 2 ma na względzie usunięcie skutków rozdrabniania powództwa opartego na jednej zasadzie na kilka oddzielnych powództw, na skutek ekscepcji z p. 2 art. 571 sąd w większości wypadków sprawę umarza, nie wdając się w rozpoznanie sprawy co do istoty, jedynie na żądanie strony, bądź z własnej ini-

cjatywy sąd zamiast umorzyć sprawę, ją zawiesza. (S. C. 81-911, 64-87).

3) Ekscepcja z p. 2 art. 571 jest dopuszczalna, gdy istnieje związek między daną sprawą z inną toczącą się w instancjach sądowych ostatecznie nie rozstrzygniętą, decyzja sądu o istnieniu związku jako dotycząca istoty sprawy nie ulega sprawdzeniu w trybie kasacyjnym, założenie skargi kasacyjnej i postępowanie kasacyjne nie stanowią powodu do zgłoszenia ekscepcji z p. 2 art. 571, a jedynie do powołania się na powagę rzeczy osądzonej przy merytorycznem rozpoznaniu sprawy. (S. C. 70-85, 53-81).

4) Do spraw, wytaczanych w przedmiocie którego dotyczyły sprawy, do Rosji wywiezione, w razie zgłoszenia ekscepcji litis pendentis ust. 2 art. 69 i ust. 2 art. 571 u. p. c., należy stosować i powództwa takie umarzać. (S. N. O. 13-20. IV).

5) Prawo nie określa skutków ekscepcji z p. 2 art. 571, pozostawiając ich określenie sądowi w każdym poszczególnym wypadku zgodnie z okolicznościami sprawy, w szczególności: po uwzględnieniu ekscepcji sąd nie może wydać wyroku co do istoty, gdy w tym samym sądzie toczy się inna sprawa, od sądu zależy bądź obydwie sprawy rozstrzygnąć jednocześnie i łącznie, bądź jedną sprawę za drugą, w tym ostatnim przypadku zawiesić rozpoznanie drugiej sprawy do rozstrzygnięcia pierwszej, przy wytoczeniu spraw będących w związku w różnych sądach sprawa później wszczęta może być przekazana sądowi, w którym wszczętą została pierwsza dla łącznego ich rozpoznania, bądź też jedna z powyższych spraw—zawieszoną bądź według uznania sądu bądź na żądanie strony; gdy dwie sprawy się toczą jedna w trybie incydentalnym, druga w trybie powodowym, sąd zawiesi postępowanie sprawy, w trybie incydentalnym, o ile jej rozstrzygnięcie będzie zależne od rozstrzygnięcia sprawy w trybie powodowym, wreszcie gdy zgłoszona ekscepcja została oddaloną przez 1-ą instancję, w razie ponowienia ekscepcji w skardze apelacyjnej, bądź incydentalnej sąd 2-ej instancji, uwzględniając ekscepcję, postępowanie bądź umarza, bądź zawiesza. (S. C. 374-76), 870-75, 1564-73).

Postępowanie w sprawie ulega zawieszeniu dla łącznego rozpoznania z drugą sprawą wyłącznie na żądanie pozwanego, zgłoszone w formie ekscepcji z p. 2 art. 571, bądź też celem rozstrzygnięcia innej sprawy karnej lub cywilnej, toczącej się w innym sądzie; zawieszenie ma miejsce bez zgłoszenia ekscepcji, gdy sad z własnej inicjatywy uzna to za konieczne. (S. C. 81-1911, 125-75, 870-75).

do p. 3. 1) Nie stanowi ekscepcji z p. 3 art. 571: zarzut pozwanego, że żądanie powoda jedynie w części, a nie w całości dotyczy innego pozwanego (S. C. 60-84); zarzut oparty na nieprawidłowości dowodów, co stanowi zarzut co do istoty powództwa (S. C. 139-82); wskazanie przez pozwanego innej osoby, przeciwko której powództwo według zdania pozwanego winno być skierowane (391-72).

2) Oświadczenie pozwanego, że powództwo winno być skierowane przeciwko innej osobie, może być zgłoszone pod formą ekscepcji w czasie i trybem przepisanym dla ekscepcji i w tym razie sąd winien wydać oddzielną decyzję w tym przedmiocie (S. C. 15-76) bądź też w toku całego postępowania, nie wyłączając instancji apelacyjnej, lecz nie w skardze kasacyjnej jako zarzut co do istoty sprawy, w którym to wypadku sąd rozstrzyga przy wyrokowaniu. (S. C. 85-912, 13-80, 56-97, 15-76).

Ekscepcja z p. 3 art. 571 nie może być wszczęta z inicjatywy sądu, prawo ekscepcji z tego powodu przysługuje wyłącznie pozwanemu, który meldując ją winien wskazać pozwanego, przeciwko któremu powództwo winno być skierowane. (S. C. 47-93, 407-71).

Sąd uwzględniając ekscepcję umarza sprawę bez wskazania właściwego pozwanego; zastąpienie pozwanego w skardze wskazanego przez inną osobę jest niedopuszczalna. (S. C. 7-907, 359-74). Decyzja oddalająca ekscepcję ulega zaskarżeniu łącznie z apelacją. (S. C. 90-908). Uwzględnienie bądź nieuwzględnienie tego rodzaju ekscepcji nie ulega sprawdzeniu w trybie kasacyjnym, o ile sąd nie popełnił błędu w wykładni prawa. (S. C. 193-80, 129-82).

do p. 4. Do tego rodzaju ekscepcji należą ekscepcje z powodu niezdolności prawnej do prowadzenia spraw cywilnych (S. C. 276-74), do rzędu ekscepcji tego rodzaju nie mogą być zaliczone ekscepcje z powodu braku pełnomocnictwa (art. 576, 584) (S. C. 874-68), zarzut braku legitymacji czynnej powoda z powodu, że dokument stanowiący podstawę powództwa nie należy do powoda, bądź też, że powód nie dowiódł swych praw spadkowych. (S. C. 489-75).

572. Prawo ekscepcji służy nie tylko pozwanemu, lecz i powodowi w tym przypadku, gdy osoba działająca w imieniu pozwanego w charakterze pełnomocnika nie posiada do tego upoważnienia.

573. Ekscepcje winny być poparte dowodami lub powołaniem się na nie.

574. Ekscepcja niewłaściwości sądu zgłasza się przed wszystkiemi innemi ekscepcjami. Pozostałe ekscepcje winny być zgłoszone wszystkie łącznie.

575. Ekscepcje winny być zgłoszone nie później, jak w pierwszej odpowiedzi na piśmie, jeżeli została podaną, lub na pierwszem posiedzeniu.

a) Sąd z urzędu, niezależnie od żądania stron, rozstrzyga, czy ekscepcja została zgłoszoną we właściwym czasie (S. C. 294-77); ekscepcja zgłoszona nie we właściwym czasie, pozostawia się bez rozpoznania. (S. C. 22-74).

b) Ekscepcja zgłoszona być winna jedynie w sądzie pierwszej instancji w podaniu, które jako odpowiedź na powództwo ulega rozpoznaniu przez pierwszą instancję (S. C. 88-93), bądź na pierwszem posiedzeniu sądu w pierwszej instancji. Nie może przeto ekscepcja być zgłoszoną: w pierwszej odpowiedzi wniesionej już po odbytem pierwszem posiedzeniu w sprawie, na którem przystąpiono do rozpraw co do istoty i ekscepcja wówczas zgłoszona nie została (S. C. 60-910); w sądzie drugiej instancji w skardze apelacyjnej lub odpowiedzi na skargę apelacyjną, bądź na posiedzeniu sądu w drugiej instancji, wyjąwszy wypadki, gdy ekscepcje należą do rzędu wymienionych w art. 576 (S. C. 373-76, 88-93, contra 5-71); w postępowaniu kasacyjnem. (S. C. 117-63).

c) Za pierwsze posiedzenie uważać należy posiedzenie wyznaczone do rozpoznania sprawy (S. C. 440-72), nawet już po posiedzeniu, na którem ekscepcja zgłoszona w przedmiocie niewłaściwości sądu, została odrzucona (S. C. 1119-70); dla zarządu masy upadłości ekscepcja z p. 2. 571 art. może być zgłoszona na posiedzeniu, na którem pierwszy raz był obecny reprezentant masy upadłości, nawet w tym wypadku, gdy reprezentant masy zawezwany został do drugiej instancji (S. C. 133-81); posiedzenie, na które pozwany nie był wzywany np. w kwestji zabezpieczenia powództwa, jak również posiedzenie, na którem zapadł wyrok zaoczny — nie uważa się za pierwsze w znaczeniu art. 575. (S. C. 1474-70).

d) Art. 574 dotyczy ekscepcji wymienionych w art. 571, w szczególności w p. 5 tegoż artykułu, a nie w art. 576. (S. C. 160-81, 390-79).

576. W każdym stanie sprawy mogą być zgłoszone następujące ekscepcje:

1) ekscepcja z powodu sprawy toczącej się w innym sądzie, jeżeli pozwany, odpowiadając na powództwo, nie wiedział o tem, że sprawa się toczy;

2) ekscepcje, oparte na niezdolności strony do wytaczania powództw i obrony przed sądem;

3) ekscepcje, oparte na nieposiadaniu przez pełnomocnika upoważnienia.

a) Ekscepcja z p. 1 art. 576 może być zgłoszona już po ustnych wyjaśnieniach co do istoty sprawy, jeżeli pozwany udowodni, że przy samej rozprawie nie wiedział o toczącej się sprawie. (S. C. 83-72).

b) Ekscepcje z p. 2 art. 576 mogą być zgłoszone i w 2-ej instancji. (S. C. 42-70).

c) Zgłaszając ekscepcję z 3 p. 571 pozwany, nie dotykając istoty sprawy, ani też zasad prawnych, na których powództwo jest oparte, oświadcza, że pełnomocnik nie złożył upoważnienia do pro-

wadzenia sprawy, bądź też, że złożone upoważnienie nie uprawnia pełnomocnika do wytoczenia skargi w imieniu mocodawcy (S. C. 91-81); tego rodzaju ekscepcja może być zgłoszona bez względu na to, czy pełnomocnik dokonał jakiejbądź czynności, czy też staje pierwszy raz w każdym stanie sprawy do czasu ostatecznego jej rozstrzygnięcia (S. C. 58-99, 56-87, 390-79); nie może być zgłoszona w instancji kasacyjnej, jeżeli ekscepcja zostanie zgłoszoną w sądzie drugiej instancji, któremu sprawa została przekazaną do ponownego osądzenia już po skasowaniu wyroku drugiej instancji, sąd może usunąć pełnomocnika z braku należytego upoważnienia, wszakże ekscepcja ta nie ma wpływu i znaczenia odnośnie dokonanych poprzednio przez pełnomocnika czynności, które zostały dokonane poprzednio przed skasowaniem wyroku i pozwany przeciwko tym czynnościom nie zaoponował. (S. C. 58-99).

d) Wyłączenie pełnomocnika pozwanego aczkolwiek jest dopuszczalne w każdym stanie sprawy, nie unieważnia czynności przez tegoż pełnomocnika zdziałanych przed zgłoszeniem ekscepcji; sąd usuwając pełnomocnika pozwanego z braku upoważnienia, nie ma prawa ponownie rozpoznawać poprzednich czynności pełnomocnika. (S. C. 41-96).

e) W przypadku oddalenia ekscepcji przez sąd pierwszej instancji *z powodu braku* pełnomocnictwa i założenia skargi na tę decyzję, sąd drugiej instancji, uwzględniając skargę, umarza postępowanie rozpoczęte przez wyłączonego pełnomocnika, co nie ma zastosowania w wypadku wyłączenia pełnomocnika pozwanego. (S. C. 46-91, 56-87).

f) W wypadkach przewidzianych w p. 3 art. 576 i p. 4 art. 584 niema przepisu, ażeby skarga powodowa lub apelacyjna ulegała zwrotowi. (S. C. 89-93).

577. W razie ekscepcji z tytułu niezabezpieczenia przez cudzoziemca (art. 571 p. 5) kosztów sądowych i strat, sąd, stosownie do charakteru powództwa, określa w przybliżeniu wysokość rękojmi.

Wysokość rękojmi winna być określona przez sąd co do wszelkich kosztów, jakie strona ponieść może we wszystkich instancjach (nie wyłączając kasacyjnej); decyzję tę pozwany ma prawo zaskarżyć, nie ma on jednak prawa żądać dodatkowej rękojmi w instancji kasacyjnej. (S. C. 160-81).

578. Przy wykonaniu decyzji sądu w przedmiocie ekscepcji, wymienionej w poprzednim (577) artykule, powód może domagać się zarządzenia środków zabezpieczenia kosztów sądowych i strat według przepisów o zabezpieczeniu powództw.

579. Wytknięcie pogwałcenia w skardze powodowej form, przepisanych ustawą, nie zwalnia pozwanego od obowiązku odpowiedzi co do osnowy skargi.

580. Sąd uwzględnia żądanie pozwanego przekazania sprawy sądowi właściwemu według miejsca stałego jego zamieszkania na mocy art. 207 i 208 w tym tylko przypadku, jeżeli sprawa jest tego rodzaju, że nie wymaga niezwłocznego rozstrzygnięcia.

581. Sąd, uwzględniając żądanie pozwanego przekazania sprawy, może na żądanie powoda zarządzić środki zabezpieczenia powództwa.

582. Sąd, który postanowił przekazać sprawę, zwraca powodowi skargę powodową, zaznaczając na niej wskazane przez pozwanego jego stałe zamieszkanie, które uważa się za obowiązujące do przyjęcie wezwania z tego powództwa.

a) Sąd, który uchwalił przekazać sprawę, ma obowiązek zwrócić skargę bez żądania powoda. (S. C. 160-82).

b) Przy przekazaniu sprawy innemu sądowi nie może być wydaną decyzja o umorzeniu postępowania, powództwo uważa się za wytoczone od chwili podania skargi, o ile powód zastosuje się do przepisu art. 583. Art. 582 ma zastosowanie w Sądach pokoju. (S. C. 41-77).

583. Powództwo uważa się za wytoczone ze skargi, na tej zasadzie zwróconej, jeżeli powód w ciągu trzech miesięcy wniesie skargę powodową do sądu według wskazanego przez pozwanego miejsca stałego jego zamieszkania.

Termin wskazany w art. 583 liczy się od daty zwrócenia przez pierwszy sąd powodowi jego skargi, a dla powoda wzajemnego — odpowiedzi bądź opozycji na wyrok zaoczny — w których jest zgłoszone wzajemne żądanie. Powód, któremu skarga nie została zwróconą, nie ma obowiązku wniesienia skargi do innego sądu. (S. C. 160-82).

584. Niezależnie od ekscepcji, zgłaszanych przez strony, sąd ma obowiązek nie przyjmować do swojego rozpoznania sprawy:

1) gdy ta ze względu na swój rodzaj jest wyłączona z jurysdykcji sądu okręgowego;

2) gdy ze względu na miejsce położenia majątku nieruchomego sprawa należy do jurysdykcji innego sądu okręgowego;

3) gdy się ujawni, że strona nie ma prawa występować przed sądem;

4) gdy się okaże, że pełnomocnik nie ma upoważnienia do prowadzenia sprawy [1]).

a) Art. 584 u. p. c. niezależnie od ekscepcji stron wkłada na sąd obowiązek nieprzyjęcia pod swoje rozpoznanie sprawy, gdy zachodzi jeden z czterech wypadków w tymże artykule wskazanych; wyrażenie art. 584 „nie przyjąć pod swoje rozpoznanie“ wskazuje, iż art. 584 winien być stosowany przez sąd na początku przewodu sądowego, gdy sprawa nie otrzymała biegu, przepisanego art. 58 i 275 u. p. c., t. j. gdy strona pozwana nie została wezwana na sprawę w sądzie, a więc gdy w postępowaniu sądowem bierze udział tylko powód lub jego pełnomocnik; wskutek tego należy przyjść do wniosku, że p. 4 art. 584 u. p. c., zakazujący sądowi przyjęcia pod swoje rozpoznanie sprawy, w której pełnomocnik niema upoważnienia do jej prowadzenia, stosuje się tylko do pełnomocnika powoda. (S. N. 21-919).

Do p. 1. b) Sąd w każdem położeniu sprawy, a więc i w drugiej instancji, jest obowiązany rozważyć, czy sprawa ze względu na swój rodzaj, a więc i ze względu na cenę powództwa, ulega jego właściwości. (S. N. 4-918).

c) Zarówno pierwsza instancja, jak i druga, na mocy art. 777 i sąd kasacyjny są obowiązane i bez zgłoszenia ekscepcji wszcząć kwestję właściwości sądu ze względu na rodzaj spraw, mianowicie: 1) gdy sprawa ulega właściwości instytucji administracyjnych, a nie sądów, 2) ze względu na wartość powództwa. (S. C. 89-909, 71-901, 63-97, 264-67 i in.).

d) Ekscepcja niewłaściwości sądu z p. 1 art. 584 może być zgłoszona w każdym stanie sprawy. Tego rodzaju ekscepcja winna być rozpoznaną w tym nawet wypadku, gdy strona zrzeka się jej zgłoszenia, z czego wynika, że kwestja kompetencji sądów do rozpoznania sprawy niezależnie od ekscepcji, zgłosić się mających przez strony, pozostawiona jest uznaniu samych sądów. (S. C. 39-904, 71-901).

e) Bez zgłoszenia ekscepcji sąd niema prawa wszczynać kwestje właściwości, 1) z powodu miejsca zamieszkania (S. C. 29-81), 2) z powodu miejsca wykonania umowy, 3) z powodu wytoczenia przez powoda w innym sądzie sprawy w tymże przedmiocie. (S. C. 43-82).

---

[1]) W przedmiocie kosztów w wypadku umorzenia postępowania z art. 584 patrz art. 32 przep tym. o koszt. sąd., zał. XX.

f) Sąd apelacyjny, skoro uzna, że sprawa ze względu na swój rodzaj, nie ulega właściwości sądu pierwszej instancji, może wyrok uchylić chociażby skarga była podaną na część wyroku. (S. C. 298-77, contra 274-71).

Do p. 2. g) Kwestję właściwości sądu według miejsca położenia majątku nieruchomego winien wszcząć, nawet bez ekscepcji stron sąd apelacyjny; ekscepcja oparta na p. 2 art. 584 może być zgłoszona i w drugiej instancji. (S. C. 1916-70).

P. 2 art. 584 ma zastosowanie w sądach pokoju. (S. C. 1916-70).

Do p. 3. h) Bez ekscepcji sąd nie ma prawa wszczynać kwestji, czy powodowi przysługuje prawo do danej akcji sądowej. (S. C. 113-83, 369-69). Nawet bez zgłoszenia ekscepcji sąd ma obowiązek: oddalić powództwo opiekuna, który nie udowodnił swego charakteru opiekuna (S. C. 159-69), ocenić zdolność prawną do prowadzenia cudzych spraw w sądach (S. C. 39-900); nie przyjmować pod rozpoznanie sprawy, gdy się okaże, że strona nie ma prawa występować w sądzie. (S. C. 530-69).

Do p. 4. i) Patrz orzeczenie pod lit. a) (S. N. 21-919). P. 4 art. 584 ma zastosowanie w przypadku, gdy pełnomocnik powoda nie ma upoważnienia (S. C. 46-91), gdy pełnomocnik wnosi podanie w imieniu mocodawcy bez należytego upoważnienia, nawet w tym wypadku, gdy umowa, stanowiąca podstawę powództwa, została zawartą przez tegoż pełnomocnika jako zastępcę strony. (S. C. 711. 731-75).

Przepis p. 4 art. 584 nie ma zastosowania, gdy osoba działa w swojem iimieniu, gdy pełnomocnik posiada upoważnienie do prowadzenia sprawy, lecz nie odpowiada warunkom art. 380 i 406[2] ust. org. sąd.; w tym ostatnim wypadku sąd może usunąć pełnomocnika od dalszego prowadzenia sprawy, nie ma wszakże prawa pozostawić bez rozpoznania podań, które zostały wniesione do czasu usunięcia pełnomocnika z powodu braku świadectwa do prowadzenia spraw w danym sądzie. (S. C. 6-96).

Ekscepcja z p. 4 art. 584 może być zgłoszona i w drugiej instancji po raz pierwszy, sąd drugiej instancji, gdy uzna, że powództwo zostało wytoczone bez należytego upoważnienia, umarza całe postępowanie. (S. C. 56-87). Sąd winien przy wszczęciu kwestji braku pełnomocnictwa rozstrzygnąć ją przed rozpoznaniem sprawy co do istoty. (S. C. 245-76). Brak upoważnienia ujawniony w toku postępowania, nie może spowodować unieważnienia poprzednich czynności, ani też usunięcia pełnomocnika od dalszego prowadzenia sprawy, o ile brak ten został wówczas usunięty. (S. C. 87-909). Zarzut braku pełnomocnictwa, wytknięty poraz pierwszy w skardze kasacyjnej, pozostawia się bez rozpoznania (S. C. 79-901, 52-900), kwestję braku pełnomocnictwa do podania skargi kasacyjnej wszczyna sąd kasacyjny z urzędu. (S. C. 58, 94-83).

Art. 584 ma zastosowanie w sądach pokoju. (S. C. 81-908).

585. Ekscepcje, zgłoszone oddzielnie bez wyjaśnień co do istoty sprawy, sąd rozstrzyga osobną decyzją. W razie przeciwnym sąd może, na żądanie strony, lub też stosownie do okoliczności sprawy, rozstrzygnąć ekscepcje oddzielnie, bądź łącznie z rozstrzygnięciem sprawy co do istoty. —
P. art. 1635, 1636.

586. Na decyzję sądu, uwzględniającą ekscepcję, służy skarga incydentalna oddzielnie od apelacji.

a) Jeżeli na skutek ekscepcji z p. 3 art. 571 sąd pierwszej instancji powództwo oddalił, to na tego rodzaju wyrok może być podana skarga apelacyjna, gdy zaś sąd na skutek tej ekscepcji nie rozpoznał sprawy co do istoty, sąd apelacyjny wskutek skargi na tę decyzję, skoro uzna ekscepcję za nieulegającą uwzględnieniu, nie ma prawa rozpoznawać sprawy co do istoty. (S. C. 49-71).

b) Rozstrzygnięcia sądu w przedmiocie nierozpoznania stosunku spornego, jaki stanowi przedmiot powództwa, z powodu niewłaściwości sądu poczytywane są za decyzje, a nie wyroki; omyłkowe określenie takiej decyzji przez nazwę wyroku nie powoduje zmiany stosunku prawnego, jaki zachodzi między stronami i nie nadaje decyzji powyższej mocy wyroku co do istoty sporu. (S. C. 88, 89-909).

c) Decyzje ulegające zaskarżeniu niezależnie od założenia apelacji mogą być zaskarżane trybem przepisanym — dla skarg na decyzje incydentalne (S. C. 803-72), gdy tego rodzaju decyzje nie zostały zaskarżone tym trybem we właściwym czasie, stają się one pod względem formalnym prawomocnemi i nie ulegają rozpoznaniu przez instancję apelacyjną. (S. C. 101-82).

587. Na decyzję, oddalającą ekscepcję, skarga oddzielnie od apelacji co do istoty sprawy jest dopuszczalną tylko w jednym przypadku: gdy ekscepcja dotyczy właściwości sądu.

a) Jeżeli ekscepcja co do właściwości sądu oddaloną została w samym wyroku co do istoty sprawy, decyzja w tym razie odnośnie ekscepcji ulega zaskarżeniu w trybie skargi apelacyjnej, a nie incydentalnej (S. C. 711-73), co nie jest dopuszczalne, gdy ekscepcja ta została oddalona przez decyzję incydentalną, we właściwym czasie niezaskarżoną. (S. C. 23, 76-82).

b) Skarga incydentalna na decyzję Sądu Okręgowego, oddalającą ekscepcję co do właściwości sądu, gdy sprawa ulega rozpoznaniu instytucji włościańskich, a nie sądów, winna być rozpoznaną przez sąd apelacyjny trybem zwykłym, a nie w trybie przepisanym dla rozpoznania spraw kompetencyjnych. (S. C. 112-83).

588. Do podania skargi na decyzję sądu, oddalającą ekscepcję w przedmiocie właściwości sądu, służy termin siedmiodniowy. Do czasu rozstrzygnięcia skargi sąd może zawiesić dalsze postępowanie w sprawie, *jeżeli stosownie* do okoliczności sprawy uzna to za konieczne.

Jeżeli strona nie zaskarżyła decyzji pierwszej instancji w kwestji zgłoszonej przez nią ekscepcji niewłaściwości sądu z powodu rodzaju sprawy, nie może ona być wskutek tego pozbawioną prawa powtórnego zgłoszenia tejże ekscepcji w skardze apelacyjnej, nie dotykając istoty sprawy. (S. C. 71-901).

589. Pozwany, który twierdzi, iż samo prawo do wytoczenia powództwa nie służy zupełnie tej osobie, która pozywa, lub że ono ustało i wygasło przed wszczęciem powództwa wskutek wykonania zobowiązania, z mocy wyroku sądowego, na skutek układu pojednawczego w tym samym przedmiocie, lub wskutek upływu przedawnienia, nie ma prawa żądać, ażeby te zarzuty zostały rozpoznane uprzednio i niezależnie od jego wyjaśnień co do istoty powództwa.

a) Zarzuty, wymienione w art. 589, jako dotyczące istoty, mogą być czynione w toku całego postępowania w obu instancjach (S. C. 64-903, 19-93) i nie mogą być podnoszone przez sąd bez wniosku pozwanego. (S. C. 840-71).

b) Zarzuty powyższe, w szczególności powołanie się na prawomocny wyrok, na przedawnienie, układ pojednawczy, rozstrzygać należy nie trybem, przepisanym dla rozstrzygania ekscepcji, lecz łącznie z wyjaśnieniami stron przez wyrok co do istoty, ulegający zaskarżeniu w trybie apelacyjnym, a nie incydentalnym. (S. C. 19-98, 21-76, 330-75 i in.). Gdy sąd ustali, że powodowi nie przysługuje prawo do wytoczenia powództwa, wówczas może powództwo oddalić, lecz nie pozostawić bez rozpoznania i je umorzyć. (S. C. 8-909, 32-908).

c) Powołanie się pozwanego na to, że prawo do skargi wygasło z powodu upływu przedawnienia, bądź że powód przepuścił termin do wytoczenia powództwa, winno być najpierw rozpoznane. (S. C. 46-81, 47-72).

d) Gdy pozwany zgłosi zarzut, że powodowi nie służy prawo do skargi z powodu umorzenia poprzedniego postępowania w sprawie, obecnie wznowionej, sąd winien przedewszystkiem ustalić, czy umorzenie było ostateczne, czy też czasowe, od tego bowiem zależy określenie samego prawa powoda do ponownej skargi. (S. C. 388-79).

DZIAŁ TRZECI.

Zabezpieczenie powództwa.

I. Przepisy ogólne o zabezpieczeniu powództwa.

590. Zabezpieczenie powództwa jest dopuszczalne w każdym stanie sprawy.

a) Zabezpieczenie powództwa bądź trybem art. 590 i nast., bądź przez skierowanie egzekucji do majątku, nie stwarza dla powoda żadnych praw szczególnych do tego majątku. (S. C. 1-910, 109-93).

b) Zabezpieczenie powództwa jest możliwe przed i po ostatecznem rozstrzygnięciu sprawy. (S. C. 110-901). Sąd nie ma prawa zabezpieczać: 1) wykonania umów (S. C. 74-83), 2) powództw, jeszcze nie wytoczonych, lecz które mają być wytoczone w następstwie (S. C. 138-79), 3) powództw, będących w rozpoznaniu innego sądu (S. C. 498-67), 4) powództw, niewłaściwych danemu sądowi i wogóle wytoczonych nie trybem przepisanym. (S. C. 633-75, 8-69).

c) Spadkobiecy, którym w trybie postępowania zachowawczego odmówiono praw do spadku, mogą wytoczyć powództwo o spadek zgodnie z art. 1241 T. X, cz. 1 zb. pr., żądać zabepieczenia powództwa na mocy art. 590. (S. C. 122-912).

d) Zabezpieczenie powództwa jest zależne od wiarogodności i zasadności powództwa. (S. C. 1859-70). Zabezpieczenie powództwa może być udzielone przed wezwaniem i stawiennictwem pozwanego. (S. C. 633-75).

591. Zabezpieczenie przy samem wytoczeniu powództwa zarządza się jedynie w tych przypadkach, gdy sąd, po rozważeniu dowodów przez powoda złożonych uzna, że niezabezpieczenie powództwa, które wydaje się wiarogodnem, może pozbawić powoda możności otrzymania zaspokojenia.

592. Wrazie odmowy zabezpieczenia przy samem wszczęciu postępowania petent nie jest pozbawiony prawa ponownego żądania zabezpieczenia w dalszym toku postępowania.

593. Dopuszczalne jest zabezpieczenie jedynie powództw, określonych pod względem wysokości sumy.

Dopuszczone jest zabezpieczenie powództwa o terminowe wypłaty, wartość powództwa określa się w tym razie według p. p. 4 i 5 art. 273. (S. C. 110-91).

594. Zarządzając zabezpieczenie, sąd określa wysokość sumy, do której ma się ono rozciągnąć, stosownie do wartości powództwa, popartej dowodami.

595. Uwzględnienie wniosków o zabezpieczenie zależy od decyzji sądu; wszakże, gdy przy samem wszczęciu poszukiwania z obligu, sporządzonego lub poświadczonego trybem przepisanym, albo z wekslu zaprotestowanego poszukujący zażąda zabezpieczenia, sąd nie ma prawa mu tego odmówić.

596. Na decyzje sądu w przedmiocie zabezpieczenia powództw są dopuszczalne skargi incydentalne oddzielnie od apelacji.

a) Skargi kasacyjne na decyzje w przedmiocie zabezpieczenia powdztwa nie są dopuszczalne. (S. N. 5-18).

b) Art. 596 dotyczy wypadków, gdy pozwany uważa, że powództwo nie ulega zabezpieczeniu, domaga się zmiany lub uchylenia decyzji przed rozstrzygnięciem sprawy co do istoty. *(S. C. 633-75).*

c) Decyzja sądu w przedmiocie zabezpieczenia powództwa przez zajęcie ruchomości *nie może być zaskarżoną w drodze incy*dentalnej przez osobę trzecią nawet w tym wypadku, gdy zajęte przedmioty znajdowały się w posiadaniu tejże osoby trzeciej. (S. C. 25-907).

597. Założenie skargi nie wstrzymuje wykonania decyzji sądu w przedmiocie zabezpieczenia powództwa, skarga zaś na decyzję, uchylającą zarządzony środek zabezpieczenia, wstrzymuje jej wykonanie.

Ostatni ustęp art. 597 ma na względzie uchylenie przez sąd poprzednich swoich decyzji w przedmiocie zabezpieczenia, lecz nie uchylenie zarządzeń prezesa.(S. C. 383-76).

598. Prezes sądu może własną władzą zezwalać na zabezpieczenie powództw, jeżeli zażądano tego w czasie, gdy niema posiedzenia sądowego, z wyjaśnień zaś powoda prezes poweźmie przekonanie, że zarządzenie środków zabezpieczenia nie cierpi zwłoki.

599. W razie uwzględnienia żądania zabezpieczenia prezes wydaje petentowi podpisany przez siebie na imię komornika nakaz, który ulega wykonaniu tym samym trybem, jak wyroki sądu.

Nakaz prezesa sądu w przedmiocie zabezpicczenia powództwa stanowi zarządzenie nieostateczne; wymaga zatwierdzenia sądu, w przeciwnym razie traci wszelką moc i znaczenie. (S. C. 383-76).

600. O zarządzonym środku zabezpieczenia prezes oznajmia sądowi na najbliższem posiedzeniu, od sądu zaś zależy zarządzenie to zatwierdzić lub uchylić.

601. Pozwany, usprawiedliwiony prawomocnym wyrokiem sądu, ma prawo poszukiwać od powoda strat, jakie poniósł wskutek zabezpieczenia powództwa.

a) Art. 601 ma na względzie jedynie straty wyrządzone bezpośrednio wskutek zabezpieczenia powództwa. (S. C. 233-76). Straty powyższe powód winien bezwarunkowo wynagrodzić, wskutek samego faktu zabezpieczenia, a nie wskutek czynności przy wykonywaniu. (S. O. 2-93).

b) Instytucje rządowe przy wykonaniu rozporządzeń władz w interesie skarbu nie mogą odpowiadać za szkody, w tym wypadku odpowiedzialni są urzędnicy działający w imieniu instytucji (S. C. 7-906), wszakże odpowiedzialność tychże nie zmniejsza i nie unicestwia odpowiedzialności tych, na żądanie i w interesie których wykonaną została czynność, zrządzająca szkodę. (S. C. 35-907).

II. Rodzaje zabezpieczenia.

602. Powództwa zabezpiecza się: przez zapowiedzenie na majątku nieruchomym [1]), przez zajęcie ruchomości, przez stawienie poręki. Na skutek powództwa zaś, nie zabezpieczonego w sposób powyższy, może być wzięte od pozwanego zobowiązanie niewydalania się z miejsca zamieszkania lub czasowego pobytu.

P. art. 1527.

a) Art. 602-615 dotyczą zabezpieczenia powództw, a nie wykonania umów. (S. C. 74-83).

b) Ani art. 602 u. p. c., ani art. 657 i 661 T. X. cz. I nie usprawiedliwiają decyzji sądu, mocą której celem zabezpieczenia pretensji powoda do wypłat terminowych pozwany zostaje zobowiązany do wniesienia do państwowej instytucji kredytowej kapitału, od którego odsetki wynosiłyby roczne wynagrodzenie, decyzja taka jest przeciwna prawu. (S. C. 76-903).

603. W podaniu o zabezpieczenie powództwa petent winien wskazać sposób zabezpieczenia.

---

[1]) „Zapreszczenje".

604. Zapowiedzenie nakłada się w odpowiednim stosunku do sumy roszczenia na określony majątek nieruchomy pozwanego.

605. Powód winien wskazać majątek pozwanego, na który może być nałożone zapowiedzenie.

606. Nakładanie zapowiedzeń ogólnych nie jest dozwolone.

U w a g a: Skreślono.

606[1]. Zabezpieczenie powództwa na kopalni złota pozwanego, znajdującej się na gruncie, nie stanowiącym własności ostatniego, dokonywa się przez zakaz zbywania tej kopalni, o czem posyła się zawiadomienie pozwanemu i komunikuje się miejscowemu, według położenia kopalni, zarządowi górniczemu, bądź zastępującej powyższy zarząd instytucji, w tym celu, ażeby prawo własności kopalni nie zostało przepisane na następnych nabywców. Przy uchyleniu powyższego zakazu zachowuje się ten sam wyżej wymieniony tryb.

Przepis zamieszczony w art. 601[1] i 1096[1] został postanowiony w tem mniemaniu, że przejście prawa własności do kopalni dokonywa się nie wskutek aktu cessji prawa, lecz wskutek przepisania kopalni przez zarząd górniczy na nowonabywcę; rejestracja kopalni nie ma wyłącznie charakteru formalnego dla kontroli zarządu górniczego, lecz stanowi tytuł stwierdzający prawo osoby prywatnej do kopalni; zapowiedzenie kopalni, nawet po zawarciu aktu sprzedaży, stanowi przeszkodę do przepisania własności na nabywcę przez Urząd Górniczy.

Przepisy odnośnie kopalń złota mają odpowiednie zastosowanie do wszelkich nadań górniczych. (S. C. 28-913, 27-912).

607. Majątek ruchomy może być zajęty na żądanie powoda nawet wówczas, gdy pozwany posiada również majątek nieruchomy.

608. Powództwo może być zabezpieczone, stosownie do swej wysokości, nie tylko jednym, lecz kilkoma wskazanemi w art. 602 środkami.

609. Jeżeli przedmiot powództwa stanowi prawo własności do majątku ruchomego lub nieruchomego, to zabez-

pieczenie takiego powództwa winno polegać na zajęciu lub zapowiedzeniu majątku, będącego w sporze.

P. art. 1528.

610. W razie zapowiedzenia majątku, będącego w sporze, właścicielowi zabrania się cięcia znajdującego się w tym majątku lasu z wyjątkiem ilości, niezbędnej dla utrzymania urządzonego w majątku gospodarstwa.

P. art. 1529.

611. W przypadku, wskazanym w poprzednim (610) artykule, sąd może na żądanie powoda dozwolić obu stronom zarządzić dozór nad lasem z zachowaniem przepisu art. 695 ustawy leśnej (wyd. 1905 r.).

P. art. 1530.

611[1]. W wypadku sporu o prawo posiadania lub użytkowania kopalni złota, jak również o jakiekolwiek prawo do kopalni złota, sąd może na żądanie powoda jednocześnie z zarządzeniem środków zabezpieczenia powództwa udzielić powodowi prawa utrzymywania na kopalni na swój rachunek pełnomocnika dla wykonywania ogólnego nadzoru nad prawidłową eksploatacją kopalni i prowadzenia księgi sznurowej do zapisywania wydobywanego złota.

612. Zabezpieczenie zarządza się przedewszystkiem na majątku wymienionym, jako zabezpieczenie poszukiwania, w samej umowie, na której powództwo jest oparte. Powód może żądać innego lub dodatkowego zabezpieczenia w tym jedynie przypadku, gdy się okaże, że niema majątku, wymienionego w umowie, bądź części tegoż.

613. Żądanie pozwanego co do zmiany jednego sposobu zabezpieczenia na inny ulega uwzględnieniu w tych przypadkach, gdy powód przeciwko temu nie zgłasza zarzutów.

614. W razie zarzutów ze strony powoda przeciwko wnioskom pozwanego o zmianę zabezpieczenia sąd może uwzględnić ten wniosek w tym tylko przypadku, gdy pozwany udowodni, że zaofiarowany przez niego środek za-

bezpieczenia całkowicie odpowiada poprzedniemu, i że pozostawienie w mocy środka poprzedniego doprowadziłoby do zbytecznego skrępowania pozwanego.

Art. 614 stosuje się do zabezpieczenia powództw ostatecznie nie rozstrzygniętych, lecz nie przy wykonaniu wyroków. (S. C. 249-79.

615. Zastąpienie wszelkich innych środków zabezpieczenia powództwa przez złożenie wystarczającej kwoty pieniężnej lub biletów państwowych instytucji kredytowych według kursu giełdowego jest dopuszczalne i bez zgody powoda.

P. art. 1531.

Przy zamianie na mocy art. 615 sposobów zabezpieczenia powództwa powód nie korzysta z pierwszeństwa przed innemi wierzycielami pozwanego na zaspokojenie swojej wierzytelności z wniesionej do depozytu sądu na zabezpieczenie powództwa sumy. (S. C. 94-88).

III. Tryb nakładania i uchylania zapowiedzeń na majątku nieruchomym.

616. Zapowiedzenie na majątek nieruchomy dokonywa się przez przesłanie miejscowemu według położenia majątku starszemu notarjuszowi bądź zastępującemu go urzędnikowi wpisu o zapowiedzeniu [1]).

U w a g a. Przy zapowiedzeniu i uchyleniu zapowiedzeń majątków zachowane być winny przepisy, wyłuszczone w załącznikach I i II do art. 154 Ust. notar.

P. art. 1532—1535.

a) Treść i data opublikowania nakazu o zapowiedzeniu w „wiadomościach senatu“ z rozporządzenia władz publicznych ustalają początek i zakres ograniczeń prawa rozporządzania majątkiem, a nie data wydania przez sąd decyzji o zapowiedzeniu. (S. C. 76-901. 91-78, 422-76).

b) Po dokonaniu zapowiedzenia obowiązkiem starszego notarjusza i innych odpowiednich urzędów przy wykonywaniu jakiejkolwiek czynności jest ustalić i sprawdzić, czy są zapowiedzenia na majątku nieruchomym i jakie mianowicie, o ile ostatnie mogą mieć jakiekolwiek znaczenie. (S. C. 4-94, 364-79).

---

[1]) Patrz p. [2]) do art. 161[1].

617. W celu wykonania zapowiedzenia lub jego uchylenia petent winien złożyć jeden rubel pięćdziesiąt kopiejek za wpis o zapowiedzeniu lub jego uchyleniu, a prócz tego należne według ustaw pocztowych koszta asekuracji przy przesłaniu pieniędzy właściwemu starszemu notarjuszowi, albo zastępującemu tegoż urzędnikowi.

618. Zastąpiony jest przepisami, wyłuszczonemi w art. 4 (p. 3) załącznika I do art. 154 (p. 5) ustawy notarjalnej.

619. Powodowi służy prawo otrzymania za ustanowioną opłatę z sądu, który zarządził zapowiedzenie, odpisu decyzji i wpisu o zapowiedzeniu w takiej ilości egzemplarzy, ilu zażąda, celem złożenia do urzędów, w których zamierza przeszkodzić zbyciu majątku zapowiedzianego.

a) Art. 619 i 620 zmierzają do przeszkodzenia pozwanemu zbycia majątku w czasie pomiędzy decyzją sądu o zapowiedzeniu i ogłoszeniu tejże w pismach. (S. C. 48-79).

b) Art. 619 i 620 dotyczą wypadków zabezpieczenia powództw wiarogodnych przez zapowiedzenie majątku i nie ulegają wykładni rozciągłej. (S. C. 14-93).

620. Złożenie wymienionego w poprzednim (619) artykule odpisu do czasu uchylenia decyzji sądu w przedmiocie zabezpieczenia, ma jednakową moc z samem wykonaniem zapowiedzenia.

Gdy miejscowemu starszemu notarjuszowi zostanie złożony odpis decyzji sądu o zapowiedzeniu danego majątku, tenże winien w będącem pod jego zarządem archiwum notarjalnem zebrać informacje o zapowiedzeniach majątku, a nie w samym sądzie, nawet w wypadku, gdy zapowiedzenie nie zostało jeszcze opublikowane. (S. C. 48-79).

621. Po ustaniu przyczyny, z powodu której zostało dokonane zapowiedzenie, to ostatnie znosi się przez wpis uchylający, który komunikuje się miejscowemu, według położenia majątku, starszemu notarjuszowi lub zastępującemu go urzędnikowi w tym samym trybie, jaki wyżej został podany dla wykonania zapowiedzenia.

P. art. 1535.

622. Właścicielowi majątku bądź każdej osobie, której praw uchylenie dotyczy, służy prawo otrzymania za

ustanowioną opłatę od sądu, który zarządził uchylenie zapowiedzenia, odpisu tej decyzji i wpisu o uchyleniu w ilości egzemplarzy, ilu zażąda.

623. Złożenie wymienionego w poprzednim (622) artykule odpisu ma moc jednakową z uchyleniem zapowiedzenia.

IV. Tryb zajęcia majątku ruchomego.

624. Ruchomy majątek pozwanego podlega zajęciu bądź u niego samego bezpośrednio, bądź u tych osób i w tych miejscach, gdzie się znajduje.

P. art. 1536.

625. Przy zabezpieczeniu powództwa nie może być zajęty majątek ruchomy, ulegający szybkiemu zepsuciu.

Materjały wybuchowe zaliczają się do kategorji majątku ruchomego ulegającego szybkiemu zepsuciu; przy zabezpieczeniu powództwa ulegają zajęciu bez ich opieczętowania; przy sprzedaży zaś tych przedmiotów należy stosować się do przepisów tymczasowych o prywatnych składach materjałów wybuchowych. (S. O. 47-84).

626. W podaniu powoda o dokonanie zajęcia majątku ruchomego pozwanego winno być wskazane, gdzie i u kogo majątek ten się znajduje.

627. W decyzji sądu, nakazującej zajęcie, winno być wymienione, gdzie mianowicie i jaki majątek ulega zajęciu.

628. Zajęcie majątku dokonywa się według przepisów, w artykułach 968—979 zawartych.

Do czasu wykonania formalności, zawartych w art. 628 i 968—979, majątek nie poczytuje się za zajęty i właściciel mocen jest sprzedać majątek, aczkolwiek wiedział o decyzji sądu. (S. C. 759-78).

629. Zajęty majątek pozostawia się w pomieszczeniu, w którem się znajdował, przyczem do zajętych rzeczy przykłada się pieczęcie i bierze się od właściciela zobowiązanie, że majątek zachowa w całości podług opisu pod rygorem odpowiedzialności za roztrwonienie podług art. 1017.

630. Jeżeli właściciel majątku odmówi dozoru nad nim, wówczas majątek oddany będzie specjalnemu dozorcy według przepisów, wymienionych w art. 1009—1020.

V. Tryb zajęcia ruchomości i funduszów pieniężnych pozwanego, znajdujących się u osób trzecich, bądź w urzędach.

631. Tytuł wykonawczy z decyzji, nakazującej zajęcie majątku ruchomego lub funduszów pieniężnych pozwanego, znajdujących się w rękach osób trzecich, okazuje się odnośnym osobom za pokwitowaniem, o czem jednocześnie zawiadamia się pozwanego.

a) Zajęcie majątku, znajdującego się u osób trzecich, o którym mowa w art. 631 i pod którym to majątkiem należy rozumieć przypadające dłużnikowi od samego powoda należności, zarówno majątek dłużnika, znajdujący się w sklepie spółkowym dłużnika i osoby trzecicj, dokonywa się z decyzji sądu na jednostronne żądanie powoda bez wezwania osoby trzecie. (S. C. 48-83, 100-909, 944-73).

b) Trzecia osoba jest bezpośrednio odpowiedzialna przed powodem w wypadkach: 1) gdy uchyla się od złożenia deklaracji lub pokwitowania, 2) za fałszywe oświadczenie w przedmiocie posiadania funduszów pozwanego i 3) w razie wydania funduszów pozwanemu wbrew danej deklaracji. (S. C. 162-81).

c) Gdy osoba trzecia przy okazaniu jej tytułu wykonawczego w przedmiocie zajęcia, znajdującego się w jej ręku majątku, oświadczy, że majątek ten stanowi jej własność, a nie pozwanego, bądź też wskutek zachodzących pomiędzy nimi prawnych stosunków nie ulega zajęciu z powództwa przeciwko pozwanemu, to tego rodzaju wypadek winien być rozstrzygnięty w drodze powództwa pozwanego przeciwko trzeciej osobie (S. C. 25-907), wierzyciel zaś może w zastępstwie swojego dłużnika wytoczyć taką akcję dopiero, gdy dłużnik będzie uznany za upadłego. (S. C. 383-79).

d) Rozporządzenie komornika, nawet nieprawidłowe, o zapowiedzeniu wypłat, przypadających dłużnikowi z umowy, o ile jest przez osobę trzecią wykonane, zwalnia ją od skutków niedotrzymania warunków umowy. (S. C. 48-83).

632. Przez pokwitowanie, o którem jest mowa w poprzednim (631) artykule, osoby trzecie zobowiązują się do niewydania pozwanemu należącego do niego majątku.

a) Pokwitowanie i deklaracja (art. 631 i 636), jako zawierające zobowiązanie, gdy mają być wydane przez osoby niepiśmienne,

winny być podpisane przez osoby trzecie za nieumiejących pisać i poświadczone trybem przepisanym. (S. C. 64-96).

b) Osoba trzecia, w razie zapowiedzenia funduszów pozwanego, może je wnieść do depozytu sądu, z decyzji którego zostało zapowiedzenie nakazane; po uchyleniu zapowiedzenia pozwany władny jest otrzymać pieniądze z depozytu narówni, jakby je mógł otrzymać od osoby trzeciej. (S. C. 299-80).

633. Urząd lub urzędnik, w zachowaniu lub rozporządzeniu których znajduje się majątek dłużnika lub sumy pieniężne, mają obowiązek po otrzymaniu tytułu wykonawczego, wydanego z decyzji sądu, nakazującej zajęcie, powstrzymać się aż do nowego zawiadomienia od wszelkich uiszczeń do rąk pozwanego, wyjąwszy wypadki wyraźnie w ustawie wskazane.

W razie zarządzenia zajęcia przez sąd karny obowiązują również art. 631—633 u. p. c. (S. C. 76-88).

634. Pogwałcenie przepisów, zawartych w art. 632 i 633, o ile wyniknie wskutek tego uszczerbek dla powoda, pociąga za sobą odpowiedzialność przed nim winnych w razie niewypłacalności pozwanego.

a) Art. 634 dotyczy nie aresztowania pensji i wogóle wypłat terminowych, lecz aresztu ruchomości i kapitałów; o ile chodzi o areszt nie w drodze zabezpieczenia powództwa, do której to drogi art. 631—640 mają właściwe zastosowanie, lecz w drodze egzekucji z mocy wyroku, pomienione artykuły 631—640 mają zastosowanie w myśl art. 1078 tejże ustawy tylko pod względem trybu nakładania aresztu. (S. N. 30-918).

b) Odpowiedzialność, o której mowa w art. 634, 638—640 i 1078, ma miejsce, gdy osobą trzecią jest osoba prywatna, zarówno i wówczas, gdy zapowiedzenie zostało nałożone w instytucji rządowej lub u urzędnika państwowego. (S. O. 38-908).

c) Osoby trzecie są odpowiedzialne nie bezwzględnie, lecz w wypadku niezdolności płatniczej pozwanego, natychmiast, gdy się ono faktycznie ujawni, bez względu na nieogłoszenie upadłości przez sąd. (S. C. 78-901, 69-91).

635. W celu zajęcia wypłat perjodycznych, dokonywanych na rzecz pozwanego przez osoby trzecie na mocy umów i aktów, tytuł wykonawczy będzie okazany tym osobom z pobraniem od nich deklaracji, czy dokonywują wypłaty pozwanemu, w jakiej wysokości i kiedy została uskuteczniona ostatnia wypłata.

a) W myśl art. 635 i nast. ulegają zapowiedzeniu wypłaty, które w dacie zapowiedzenia już ulegały uiszczeniu, pod warunkiem nastąpienia terminu uiszczenia, i które mogą być ściśle co do sumy na mocy umowy określone. Do tego rodzaju wypłat nie należą:

1) wypłaty, uskuteczniane za pojedyńcze czynności dłużnika dla osób trzecich. (S. C. 66-92).

2) Płaca dzienna za pracę, z wyjątkiem sumy określonej za pewną ilość roboczych dni, już minionych. (S. C. 94-99).

b) Osoby trzecie wskutek uchylenia się od wykonania żądania komornika, skierowanego trybem art. 635, odpowiadają przed wierzycielem za szkodę, wyrządzoną zgodnie z art. 633, o ile ustaloną będzie niewypłacalność dłużnika. (S. C. 78-901).

c) Za wypłaty perjodyczne poczytuje się należności, przypadające dłużnikowi z obligów, wystawionych przez osoby trzecie, chociażby uwarunkowane możnością spłaty jednorazowo lub ratami. (S. C. 40-82).

636. Od chwili okazania osobom trzecim tytułu wykonawczego, też osoby są obowiązane wszelkie następne wypłaty wnosić z pominięciem pozwanego do tego sądu, który nakazał zajęcie, lub do miejscowej kasy skarbowej.

Art. 636 ma na względzie wyłącznie wypłaty na mocy umów i aktów, o których jest mowa w art. 635. (S. C. 190-80).

637. Komornik lub urząd, do którego był skierowany tytuł wykonawczy, dotyczący zajęcia funduszów pieniężnych, mają obowiązek każdorazowo na tytule zaznaczać sumę rzeczywiście zajętą.

638. Osoby, wymienione w art. 635, za fałszywe oświadczenie ulegną grzywnie w wysokości podwójnej w stosunku do tej sumy, którą w swojej deklaracji zataili. Grzywna powyższa po pokryciu sumy, jaka w rzeczywistości przypadała do odbioru od deklarantów, przechodzi na skarb.

Art. 638 ma zastosowanie tak przy zabezpieczeniu powództwa, jak i przy egzekucji z wyroku. (S. C. 40-82).

639. Za uchylenie się od złożenia deklaracji zarówno jak i pokwitowania, o którem mowa w art. 631, winni ulegają z decyzji sądu grzywnie od 10 do 100 rubli [1]), o czem oznajmia się przy samem żądaniu pokwitowania

---

[1]) Patrz odsył. do art. 91.

lub deklaracji, egzekwującemu zaś służy prawo wytoczenia przeciwko trzeciej osobie powództwa trybem przepisanym.

Art. 639 stosuje się jedynie w wypadku, gdy osoba trzecia nie złoży deklaracji, ani żądanego przez komornika pokwitowania, a nie w wypadku, gdy osoba trzecia w deklaracji zgłosi spór odnośnie zapowiedzenia. Wytoczenie powództwa, o którem mowa w art. 639, nie jest uwarunkowane niewypłacalnością dłużnika. (S. C. 383-79).

640. Jeżeli udowodnionem będzie, że osoba, od której żądano pokwitowania lub deklaracji, w rzeczywistości miała w tym czasie należące do pozwanego przedmioty wartościowe, lub należały się od niej wypłaty, to winny uchylenia się prócz zapłaty grzywny może być pociągnięty do odpowiedzialności do wysokości tej sumy, jaką posiadał do czasu pierwotnego żądania deklaracji lub pokwitowania, lub jaka przypadała od niego do odbioru na mocy umowy z pozwanym.

Dla pociągnięcia do odpowiedzialności przed wierzycielem osoby trzeciej, która złożyła deklarację lub pokwitowanie, powód winien złożyć dowody, że w chwili wydania przez tęż osobę pokwitowania lub deklaracji znajdowały się u niej pieniądze, które ulegały wówczas wypłaceniu. (S. C. 936-71, por. 383-79).

VI. Poręczenie sądowe i tryb jego przyjęcia.

641. Celem zabezpieczenia powództwa, przyjmuje się poręczenie jednej lub kilku osób, lecz każdy z poręczycieli, jeżeli nie daje poręczenia co do całości roszczenia powoda, winien oznajmić, do wysokości jakiej mianowicie sumy poręcza.

P. art. 1537.

642. Poręczenie może być dane tylko na pewność zapłacenia sumy albo zarazem i na pewność zapłaty jej w terminie. Jeżeli nie są wymienione warunki poręczenia, to uznać należy, że poręczyciel ręczył na termin.

643. Nie przyjmuje się na poręczycieli:

1) osób, należących do składu instytucji sądowej i prokuratury tego okręgu, w którym sprawa się toczy;

2) adwokatów przysięgłych za swoich mocodawców;

3) upadłych;

4) wszystkich tych, którym prawo zabrania zobowiązywać się przez umowy.

P. art. 1538.

Art. 643 dotyczy poręczenia sądowego i nie ma zastosowania do poręczenia z zobowiązania. (S. C. 421-88).

644. Poręczenie przyjmuje ten sąd, który wydał decyzję o zabezpieczeniu powództwa.

645. Pozwany, który proponuje za siebie poręczycieli, obowiązany jest albo ich samych stawić przed sąd osobiście, albo złożyć ich deklarację poręczającą, zarejestrowaną przez notarjusza, i w obu wypadkach, na żądanie powoda stwierdzić aktami lub świadkami wypłacalność poręczycieli.

646. Prezes sądu po stawieniu się poręczyciela lub po złożeniu deklaracji poręczającej wyznacza stronom dzień, w którym winny się stawić na posiedzenie sądu dla ustnych wyjaśnień w kwestji przyjęcia zaofiarowanego poręczenia.

647. Sąd bada poręczyciela, który się stawił, czy zgadza się ręczyć, i przyjmuje od niego zeznanie co do jego majątku, dochodów, miejsca zamieszkania, zajęcia, zatrudnienia i tych okoliczności, które według treści art. 643 mogłyby stanowić przeszkodę do przyjęcia poręczenia.

648. W razie niestawienia się powoda w terminie wyznaczonym, sąd władny jest przyjąć zaofiarowane poręczenie, o ile okaże się dostatecznem, bądź względem całego powództwa bądź jego części.

649. Poręczenie, przyjęte przez sąd od stawającego poręczyciela, stwierdza się jego zobowiązaniem na piśmie, mającem jednakową moc z deklaracją poręczającą.

650. Poręczyciel odpowiada całym majątkiem do wysokości tej sumy, za którą poręczył, w wypadku niezaspokojenia przez dłużnika zasądzonej od niego należności.

651. Poręczyciel na termin odpowiada w razie niewykonania przez dłużnika wyroku niezwłocznie po doręczeniu mu nakazu egzekucyjnego, zaś poręczyciel zwykły — jedynie w wypadku, gdy majątek dłużnika będzie niedostateczny do zaspokojenia zasądzonej od niego należności.

652. Przed rozstrzygnięciem co do istoty powództwa, względem którego przyjęto poręczenie, powód nie ma prawa żądać zabezpieczenia swego powództwa na majątku poręczyciela; gdy zaś zapadnie co do istoty sprawy wyrok ulegający wykonaniu, powodowi służy prawo żądać zapowiedzenia lub zajęcia majątku poręczyciela aż do czasu zupełnego zaspokojenia jego należności z majątku samego dłużnika.

VII. Przyjęcie deklaracji o niewydaleniu się z miejsca zamieszkania.

652¹. Gdy powództwo nie zostało zabezpieczone przez zapowiedzenie określonego majątku nieruchomego, zajęcie ruchomości lub poręczenie, powód może żądać, ażeby sąd, w którym toczy się sprawa, niezwłocznie zobowiązał pozwanego do nieopuszczania miejsca zamieszkania lub czasowego pobytu. Sąd rozstrzyga tego rodzaju prośby, stosując się do art. 590—601.

652². Zobowiązanie nieopuszczania miejsca zamieszkania zwraca się pozwanemu:

1) gdy powództwo zostanie zabezpieczone jednym z wymienionych w poprzednim (652¹) artykule sposobów;

2) po upływie dwuch miesięcy od daty wydania na rzecz powoda wyroku, któremu dodano rygor tymczasowego wykonania, względnie od daty uprawomocnienia się wyroku, jeżeli w pierwszym lub drugim wypadku egzekwujący przed upływem pomienionego terminu nie zażądał od sądu wezwania dłużnika celem ujawnienia środków na zaspokojenie należności;

3) w wypadkach, wskazanych w p. 2 i 3 art. 1222³.

Art. 652² nie ma zastosowania przy egzekucji z zapadłych wyroków. (S. C. 157-80).

652³. Zobowiązanie nieopuszczania miejsca zamieszkania (art. 652¹ i 1222¹) przyjmuje się od osób, będących w służbie czynnej w armji lądowej, flocie lub straży granicznej, jedynie przez bezpośrednią ich władzę. Będący w służbie, zobowiązany złożoną powyższym trybem deklaracją o niewydalaniu się, nie może korzystać z urlopów; w razie tranzlokacji na inne stanowisko lub delegowania, połączonego z opuszczeniem oddziału lub statku, zwierzchność wojskowa, morska, lub straży granicznej zawiadamia o tem natychmiast właściwy sąd.

DZIAŁ CZWARTY.

Przypozwanie trzeciego.

653. Pozwany, uważając się za uprawnionego do przypozwania trzeciego, winien w tym przedmiocie wnieść podanie nie później, jak w terminie, wyznaczonym mu do stawienia się przed sąd.

a) Między jedną ze stron, będących w sporze, a osobą trzecią, nie biorącą udziału w sprawie, mogą istnieć tego rodzaju stosunki prawne, wskutek których w razie rozstrzygnięcia sprawy przeciwko tej stronie, ostatniej służy prawo zwrócić się z regresem przeciwko osobie trzeciej. Dla uniknięcia zarzutu ze strony osoby trzeciej, że wyrok zapadły jest nieobowiązujący dla niej, jako nieuczestniczącej w sprawie, jak również, że wyrok mógł być wydany bez obrony, stronie przysługuje prawo przypozwania trzeciego do sprawy bądź w celu okazania stronie pomocy przy obronie ze strony trzeciej osoby, bądź też w celu zachowania prawa regresu przeciwko tejże osobie trzeciej i skutków, wydać się mającego wyroku dla tejże. (S. C. 99-903). Pozatem przypozwanie ma na celu połączenie w jednem postępowaniu dwuch spraw przy jednoczesnem rozstrzygnięciu głównego przedmiotu sporu, jak również kwestji odpowiedzialności osoby trzeciej wskutek pokonania prawem, wreszcie współdziałanie przy wyjaśnieniu sprawy i pomoc w przewodzie sądowym. (S. C. 35-92). Powód i pozwany mogą przypozywać trzeciego tylko na swoją stronę, a nie na stronę przeciwną. (S. C. 1-97, 113-909).

b) Za trzecie osoby nie mogą być poczytywane:

1) Osoby postronne, względem których pozwany na skutek wytoczonej przeciwko niemu skargi powodowej, zgłasza samodzielne żądania. (S. C. 43-97).

2) Zatwierdzeni w prawach do spadku spadkobiercy w powództwie, wytoczonem pierwotnie przeciwko opiekunowi majątku zmarłego, nawet w wypadku przypozwania tychże w charakterze osób trzecich. (S. C. 306-77).

3) Osoba, biorąca udział w sprawie o sprzedaż majątku zmarłego dłużnika z licytacji w charakterze opiekuna, i w następstwie zatwierdzona w prawach do spadku po tymże dłużniku. (S. C. 12-98).

c) Przypozwanie osoby trzeciej nie może być dokonane przez sąd bez żądania stron; jest to bowiem ich prawo, lecz nie obowiązek (S. C. 6-906, 825-72 i in.). Gdy strona z przysługującego jej prawa nie skorzysta, lub osoba trzecia nie stawi się do sprawy, nie traci przez to strona prawa regestru, wszakże zapadły wyrok bez udziału osoby trzeciej niema dla ostatniej znaczenia tytułu bezspornego. (S. C. 46-96, 395-76).

d) Wskazane w art. 653 i 654 terminy są postanowione celem uniknięcia zwłoki w sprawie, sąd nie ma obowiązku pilnować terminów, co jest rzeczą samych stron. (S. C. 37-900, 35-92).

e) Formalności wymienione w art. 653 i 663 nie mają zastosowania w sądach pokoju. (S. C. 92-902).

654. Powód, który wskutek zarzutów pozwanego zechce przypozwać trzeciego, może w tym przedmiocie zgłosić swoje żądanie na pierwszem posiedzeniu sądu, podanie zaś winien wnieść nie później, niż dnia następnego.

a) Powód nie może przypozywać osób trzecich łącznie z pozwanymi. Nie może być wytoczone powództwo wzajemne przeciwko powodowi i trzeciemu. (S. C. 113-909, 1-97).

b) Powodowi służy prawo przypozwania osób trzecich po pierwszem zgłoszeniu przez pozwanego zarzutów, a więc jeżeli zarzuty zostały zgłoszone dopiero po raz pierwszy w instancji apelacyjnej, to przypozwanie może mieć miejsce w tej instancji; za pierwsze posiedzenie należy uważać to, na którem strony złożyły wyjaśnienia, a nie gdy nie było relacji sprawy ani wyjaśnień stron i sprawa skreślona została z wokandy na żądanie stron. (S. C. 35-92, 114, 214, 1088-71).

655. W podaniu o przypozwanie trzeciego wskazać należy miejsce jego zamieszkania, oraz przytoczyć okoliczności sprawy i zasady, dla których petent uważa, że trzeci winien być do sprawy przypozwany. Bez wskazania jego miejsca zamieszkania sąd nie zarządza wezwania.

a) Żądanie przypozwania trzeciego w sprawach, toczących się w sądach pokoju, może być zgłoszone i ustnie z wciągnięciem

do protokułu przy zachowaniu jednak wymagań art. 655. (S. C. 157-76).

b) Zasadność żądań stron w przedmiocie przypozwania trzeciego, wynikająca z ich wyjaśnień, nie ulega sprawdzeniu w trybie kasacyjnym. (S. C. 155-77).

656. Odpis podania o przypozwanie trzeciego doręcza się zarówno przypozwanemu, jak i stronie przeciwnej.

657. Gdy wniesione będzie podanie o przypozwanie trzeciego, prezes sądu, mając na względzie miejsce zamieszkania tej osoby oraz rodzaj sprawy, wyznacza jej termin do stawienia się, odraczając termin posiedzenia, o ile tenże już był wyznaczony.

658. W razie sprzeciwu którejkolwiek ze stron co do przypozwania trzeciego wezwanie jego nastąpi po rozstrzygnięciu tego sporu przez sąd.

a) Przypozwanie do sprawy osoby trzeciej nie jest aktem jednostronnym, opartym wyłącznie na woli jednej ze stron, dlatego też żądanie winno być zakomunikowane stronie przeciwnej i w razie sporu kwestję rozstrzyga sąd. (S. C. 168-79).

b) Zasadność decyzji sądu, oddalającej żądanie przypozwania, opartej na okolicznościach, wyjaśnionych w toku postępowania, nie ulega sprawdzeniu w trybie kasacyjnym. (S. C. 486-76).

659. W razie niestawienia się przypozwanego w terminie wyznaczonym, nadaje się sprawie między stronami, spór wiodącemi, dalszy bieg. W tym przypadku, jak również w razie uchylenia się osoby przypozwanej od udziału w sprawie, strona, która wniosła o jej przypozwanie, może żądać od sądu zabezpieczenia regresu przeciwko przypozwanemu.

Niestawiennictwo osoby trzeciej nie ma skutków, przez prawo przewidzianych, dla stron w procesie; osoba trzecia, która się w terminie wyznaczonym nie stawiła, nie traci prawa udziału w sprawie w dalszem postępowaniu. (S. C. 92-902, 2-82).

660. Przypozwany, który stawił się w wyznaczonym terminie, będzie dopuszczony do przeglądania wszystkich akt postępowania, do wyjaśnień pisemnych i do rozpraw w charakterze osoby, biorącej udział w sprawie.

a) Przypozwana do sprawy i biorąca udział osoba trzecia staje się stroną samodzielną w stosunku tak do tej strony, która ją

przypozwała, jak i do strony przeciwnej, prawa procesowe osoby trzeciej są niezależne od tego, która ze stron ją przypozwała; w tym charakterze służy jej prawo samodzielnie praw swych poszukiwać i bronić przed sądem, zawierać układy z każdą ze stron, wnosić skargi wszelkiego rodzaju, podlegając skutkom procesowym, przepisanym dla stron w procesie. (S. C. 16-901, 168-79 i in.).

b) Osoba trzecia może tylko pomagać w procesie tej stronie, która ją przypozwała, i w ten sposób może się zwolnić od akcji regresowej. Spór toczy się nadal między powodem a pozwanym, gdyż osoba trzecia nie zastępuje pozwanego i od tej osoby nic zasądzić w sprawie nie można; jedyny skutek postępowania, niekorzystny dla osoby trzeciej, jest ten, że w razie jej niestawiennictwa, sąd może zabezpieczyć regres względem tej osoby na jej majątku. (S. C. 1-97). Contra w orzeczeniach wcześniejszych, a mianowicie, że sąd jest mocen bez powództwa zasądzić żądanie wprost od osoby trzeciej w rozmiarach skargi powodowej na żądanie powoda. (S. C. 28-90, 155-77, 315-75).

c) Zasądzenie od osoby przypozwanej na rzecz strony, na żądanie której przypozwanie zostało uczynione, jest w tej samej sprawie niedopuszczalne, albowiem, w sprawie dwuch osób, spór wiodących, jedna z nich zniewoloną byłaby do wzięcia udziału w sporze między stroną przeciwną, a osobą trzecią, następnie w myśl zasad procedury nie jest dopuszczalne rozpoznawanie sporu i zasądzenie czegokolwiek bez wniesienia powództwa, wreszcie ze względu, że przypozwanie może mieć miejsce w drugiej instancji, zasądzenie w tej instancji prawa wynikającego z regresu byłoby pogwałceniem toku instancji. (S. C. 99-903).

d) Sąd nie ma obowiązku wdawać się w rozpoznanie kwestji odpowiedzialności osoby trzeciej przed stroną, na żądanie której przypozwanie nastąpiło, bez wniosku strony, zgłoszonego w trybie przepisanym. (S. C. 272-80).

661. Koszty wezwania trzeciego, uchylającego się od udziału w sprawie, obciążają tę stronę, która zażądała przypozwania, może ona żądać zwrotu kosztów od trzeciego, jeżeli po ukończeniu sprawy głównej wystąpi przeciwko ostatniemu z akcją regresową.

DZIAŁ PIĄTY.

Interwencja trzeciego.

662. Dopuszczonym będzie do udziału w sprawie tylko ten, kto przy wniesieniu o to podania jest obecny lub przysłał pełnomocnika.

Art. 662—666 nie mają zastosowania w sprawach toczących się w trybie postępowania zachowawczego. (S. C. 69-912).

663. Osoba trzecia, która jest zainteresowana w rozstrzygnięciu sprawy na korzyść jednej ze stron, może w każdym stanie sprawy wyrazić życzenie wzięcia w niej udziału łącznie z powodem lub z pozwanym. Odpisy podania osoby trzeciej w tym przedmiocie doręcza się stronom.

a) Należy odróżnić osoby trzecie, zainteresowane w rozstrzygnięciu sprawy, od osób trzecich, zgłaszających prawa do spornego majątku z art. 665 (S. C. 111-93), pojęcie „interes“ w sprawie jest szersze od pojęcia “prawo“, i dlatego z prawa interwencji z art. 663 mogą korzystać osoby, które mogą być zainteresowane w przyszłości. Wszakże wierzyciel nie może interwenjować w sprawie swojego dłużnika z innym wierzycielem, dopóki dłużnik nie będzie uznany za upadłego, wyjąwszy wypadki, gdy osoba trzecia zgłasza prawa do majątku, do którego wierzyciel dłużnika zwrócił egzekucję. (S. C. 26, 212-79).

b) Mogą przeto interwenjować w sprawie osób trzecich na mocy art. 663: 1) domniemani spadkobiercy zmarłego, nad którego majątkiem została urządzoną opieka, w sprawach dotyczących majątku spadkowego (S. C. 111-93); 2) wierzyciel — w sprawie z powództwa innego wierzyciela o unieważnienie umowy, zdziałanej przez dłużnika ze szkodą dla wierzycieli, obniżającej wartość przedmiotu zastawu (S. C. 158-81); 3) właściciel majątku — w sprawie przeciwko czasowemu posiadaczowi o serwituty (S. C. 95-86); 4) osoba, która w toku sprawy nabyła majątek — w sprawie przeciwko osobie, która majątek ten otrzymała. (S. C. 117-83).

c) Osoba trzecia może zgłaszać interwencję bądź łącznie z pozwanym, bądź z powodem, zgłaszając żądanie identyczne, o ile udowodni, że jest zainteresowana w rozstrzygnięciu sprawy na korzyść tej osoby, po stronie której interwenjuje. (S. C. 111-93, 99-96, 108-80).

d) Trzecia osoba może zgłosić interwencję w każdym stanie sprawy, jednakże tylko do czasu, dopóki istnieje między stronami spór, nawet po wyroku pierwszej instancji, o ile wyrok się nie uprawomocnił. (S. C. 9-901, 99-96).

e) Określenie charakteru praw interwenjenta należy do meritum sprawy. (S. C. 70-96). Może 3-ci interwenjować: 1) w instancji apelacyjnej, w toku całego postępowania, dopóki sąd apelacyjny nie przystąpił do wydania wyroku (S. C. 114-905), 2) może od wyroku pierwszej instancji do czasu uprawomocnienia założyć skargę apelacyjną, nawet gdyby strony skargi takiej nie założyły (S. C. 3-95), 3) nie ma wszakże osoba trzecia prawa do założenia skargi kasacyjnej, o ile nie wzięła udziału w instancji apelacyjnej. (S. C. 84-908, 264-76).

f) Osoba trzecia, biorąca udział w sprawie w charakterze interwenjenta korzysta ze wszelkich praw strony w procesie, narówni z powodem, jak i pozwanym, ma tedy prawo do zakładania wszelkich skarg bez względu na to, czy same strony odwołały się od wyroków do wyższych instancji lub nie. Osoba trzecia pomaga w procesie tej ze stron, po czyjej stronie interwenjuje, i aczkolwiek może zgłaszać zarzuty i wnosić obronę samodzielnie i niezależnie od samej strony, wszakże nie może wnosić żądań, odmiennych od żądań strony, z którą się łączy. (S. C. 84-908, 111-900, 99-96, 71-97, 125-84, 30-98).

g) Interwenjent nie może zgłaszać żądań sprzecznych z żądaniami strony, do której się przyłączył, ani też zastępować strony przed sądem, wejść w prawa powoda lub pozwanego (S. C. 84-908, 99-96), ani, łącząc się z pozwanym, wytoczyć przeciwko powodowi powództwa wzajemnego (S. S. 36-81), ani wreszcie żądać uchylenia prawomocnego wyroku na mocy art. 795 u. p. c. (S. C. 111-93).

h) Interwencja skarbu, jako osoby trzeciej, nie wpływa na zmianę pierwotnie ustalonej kompetencji i tem samem nie skutkuje umorzenia postępowania. S. C. 80-84).

i) Przepis art. 663 co do pisemnej formy podania w przedmiocie interwencji nie ma zastosowania w sądach pokoju. (S. C. 284-80).

j) Interwencja może mieć miejsce, dopóki nie zakończono rozpraw; nie jest już dopuszczona, gdy sąd przystąpił do wydania wyroku. (S. C. 114-905).

k) Dopuszczona jest interwencja z art. 663 na stronę interwenjenta głównego, który uczestniczy w sprawie z art. 665 u. p. c. (S. C. 59-13).

664. Decyzja sądu, odmawiająca lub zezwalająca trzeciej osobie na udział w sprawie, może być zaskarżona oddzielnie od apelacji.

a) Dopuszczenie interwenjenta do udziału może nastąpić tylko po wydaniu przez sąd decyzji w myśl art. 664. (S. N. 5-18).

b) Decyzja sądu, która może być zaskarżoną trybem incydentalnym, nie może być wzruszana w skardze apelacyjnej; tego rodzaju decyzje ulegają rozpoznaniu przez drugą instancję jedynie wskutek skargi incydentalnej. (S. C. 182-76).

c) Gdy interwencja jest zgłoszona w instancji apelacyjnej, kwestję dopuszczalności interwencji rozpoznaje druga instancja przy wydaniu wyroku. (S. C. 442-72).

d) Zarzuty, uczynione poraz pierwszy w skardze kasacyjnej w przedmiocie niezachowania trybu, w art. 664 wskazanego, bądź co do dopuszczenia do udziału w sprawie osoby trzeciej, nie ulegają rozpoznaniu. (S. C. 80-84, 14-80).

665. Osoba trzecia, która do majątku będącego w sporze zgłasza swoje prawa szczególne, nie zawisłe od praw powoda lub pozwanego, winna wnieść w tym przedmiocie skargę powodową przeciwko jednej lub drugiej stronie, bądź też przeciwko obu razem.

a) Nie mogą być uważane za osoby trzecie w sensie art. 665: 1) spadkobiercy, których prawa reprezentuje przed sądem mianowany przez sąd opiekun majątku zmarłego (S. C. 111-93); 2) ustanowiony przez reskrypt cesarski zarząd opiekuńczy nad majątkiem — odnośnie umów zawartych przez właściciela majątku przed ustanowieniem opieki (S. C. 251-76); 3) wierzyciele osoby, nie uznanej jeszcze za upadłą (S. C. 64-86).

b) Osoby trzecie, o których mowa w art. 665, mogą niezależnie od interwencji, zgłoszonej trybem, w tym artykule wskazanym, wytoczyć powództwo według przepisów ogólnych (S. C. 161-79), a w razie niewytoczenia powództwa — domagać się uchylenia wyroku trybem art. 795 u. p. c. (S. C. 111-93, 84-83), nie mogą wszakże zgłaszać swych praw przez założenie skargi apelacyjnej od wyroku pierwszej instancji. (S. C. 83-76, 363-76).

c) Osoba trzecia, która zgłasza interwencję na mocy art. 665 lub żąda uchylenia wyroku trybem art. 795, winna udowodnić swoje prawo szczególne do będącego w sporze między innemi osobami majątku, bądź też komukolwiek z nich już przysądzonego. (S. C. 111-93, 84, 117-88).

d) Określenie charakteru praw osoby trzeciej, zgłaszającej interwencję, ustalenie identyczności praw tejże osoby z prawami powoda lub pozwanego dotyczy istoty sprawy i rozpoznaniu sądu kasacyjnego nie podlega. (S. C. 70-96).

e) Patrz orzecz. lit. j. pod art. 663.

f) Akcja z art. 665 ulega rozpoznaniu łącznie ze sprawą główną. (S. C. 74-88).

g) Strony przeciwko interwenjentowi głównemu mogą zgłosić pow. wzaj. (S. C. 43-97).

666. Dalsze postępowanie ze skargi powodowej osoby trzeciej podlega przepisom ogólnym.

DZIAŁ SZÓSTY.

Wyłączenie sędziów i prokuratorów.

667. Sędziowie obowiązani są się wyłączać i mogą być wyłączeni przez strony w następujących przypadkach:

1) gdy sędzia, żona jego, lub jego krewni w linji prostej bez ograniczenia, a w linjach bocznych krewni pierw-

szych czterech i powinowaci pierwszych trzech stopni, jak również przysposobieni przez niego — biorą udział w sprawie;

2) gdy sędzia jest opiekunem jednej ze stron, lub zarządza jej interesami, bądź gdy strona zarządza interesami, albo majątkiem sędziego;

3) gdy sędzia lub jego żona są najbliższymi spadkobiercami z prawa jednej ze stron, albo są z nią w procesie.

a) Art. 667 ma zastosowanie tak w sprawach, które się toczą trybem kontradyktoryjnym, lub trybem incydentalnym, jak i wogóle we wszelkich sprawach ze względu na zamierzony cel usunięcia podejrzeń o stronność sędziego przy rozstrzyganiu sprawy (S. C. 75-85).

b) Nie stanowią powodu wyłączenia: 1) powinowactwo żony sędziego (S. C. 381-79), 2) powinowactwo w 4 stopniu, aczkolwiek i w tym razie należałoby sędziemu wyłączyć się (S. C. 112-72), 3) pokrewieństwo lub powinowactwo sędziego apelacyjnego z sędzią pierwszej instancji, który rozstrzygał sprawę (S. C. 19-76), 4) pokrewieństwo lub powinowactwo sędziego z komornikiem, który dokonywał czynności egzekucyjne (S. C. 576-76), 5) dzierżawa przez stronę majątku sędziego (S. C. 604-74), 6) pozostawanie w jednym czasie pełnomocnikiem strony i pełnomocnikiem sędziego w innej sprawie (S. C. 985-70), 7) zakończony proces pomiędzy sędzią i jedną ze stron (S. C. 864-74).

c) *Wyłączenie ma miejsce w wypadku, gdy osoby wymienione* w p. 1 art. 667 mają udział w sprawie; za mających zaś udział w sprawie należy uważać: 1) *osoby, zainteresowane* w sprawie, więc powód, pozwany, przypozwani, biorący udział lub nie, interwenjenci, wszakże *nie osoby, które pełnią pewne czynności z obowiązku swej* służby, za zainteresowane należy uważać osoby, które mają interes materjalny lub moralny (S. C. 75-85, 1280-69), 2) sędzia, który miał nadzór nad licytacją, nie może brać udziału w rozstrzyganiu skargi na nieprawidłową licytację, nawet bez zgłoszenia przez stronę ekscepcji (S. C. 13-90), zarówno nie może brać udziału w rozstrzyganiu sprawy sędzia, który w danej sprawie złożył zeznanie w charakterze świadka (S. C. 822-70); 3) sędzia, będący w pokrewieństwie lub w powinowactwie z pełnomocnikiem strony, winien się wyłączyć. (S. C. 1911-79, 517-72).

d) Strony, o ile nie zażądały wyłączenia sędziego przed rozpoznaniem sprawy, nie mogą w następstwie żądać z tego powodu uchylenia wyroku. (S. C. 422-67, 79-86).

e) Wyłączenie sędziów winno mieć miejsce nie tylko na wniosek stron, lecz z własnej inicjatywy w przypadkach, w ustawie wskazanych. (S. O. 24-90, 422-67).

f) Wyłączenie całego kompletu sądu jest dopuszczalne, gdy została zgłoszoną ekscepcja względem każdego z sędziów. (S. C. 694-72).

g) Nie jest powodem wyłączenia ta okoliczność, że stronę pociągnięto do odpowiedzialności karnej za obrazę sędziego, jako sędziego. (S. C. 6-80).

h) Nie jest uzasadnione stosowanie przez analogję przepisu z art. 248 ust. post. kar. (S. N. O. 4-20 I).

668. Wyłączenie sędziego od udziału w postępowaniu i rozstrzygnięciu sprawy następuje bądź wskutek jego oświadczenia, bądź na żądanie jednej ze stron.

Podpisanie przez wyłączonego sędziego wezwań do siebie samego lub do strony przeciwnej stanowi powód do kasacji, podpisanie zaś protokułu posiedzenia, poprzedzającego posiedzenie, na którem wydany został wyrok, nie stanowi powodu kasacyjnego ze względu że protokuł nie zawiera postanowienia sądu. (S. C. 1026-70. 959, 1090-69).

669. Strony zgłaszają wyłączenie sędziego nie później niż na pierwszem posiedzeniu, wyznaczonem dla rozpoznania sprawy, chybaby przyczyna do wyłączenia wynikła w następstwie w toku postępowania.

a) Ekscepcja może być zgłoszona zarówno przed otwarciem posiedzenia, jak i po przywołaniu sprawy, wszakże nie po tem, jak sąd przystąpił do rozpoznania sprawy (S. C. 143, 461, 491-69), wyłączenie sędziego pierwszej instancji już po wydaniu wyroku, zgłoszone w skardze apelacyjnej, nie ulega rozpoznaniu. (S. C. 727-74).

b) Gdy strona zgłosiła ekscepcję we właściwym czasie, to *nieobecność tejże* na posiedzeniu przy rozstrzyganiu sprawy nie ma wpływu na skutki tej ekscepcji. (S. C. 1708-73).

670. Wyłączenie może być zgłoszone bądź w oddzielnem podaniu, bądź ustnie z zaprotokułowaniem. Przytem winny być wskazane wyraźnie przyczyny wyłączenia i powołane celem ich stwierdzenia dowody.

671. Żądanie wyłączenia komunikuje się sędziemu, który ma być wyłączony, ten zaś nie później, jak na następnem posiedzeniu, winien złożyć co do tego odpowiedź; dalsza zwłoka uważaną będzie za uznanie wyłączenia.

672. Odpowiedź sędziego, oponującego przeciwko wyłączeniu, sąd rozpozna bez udziału sędziego, którego wyłączenia żądano, na posiedzeniu przy drzwiach zamkniętych.

673. Decyzja sądu, orzekająca wyłączenie sędziego, uważa się za ostateczną i skarga od tej decyzji nie służy; lecz odmówienie przez sąd wyłączenia ulega zaskarżeniu.

Na decyzję sądu, oddalającą żądanie wyłączenia, dopuszczalna jest skarga incydentalna przed rozstrzygnięciem sprawy co do istoty, w razie niezałożenia skargi incydentalnej i gdy sędzia, wyłączenia którego żądano, brał udział w rozstrzyganiu sprawy, to decyzja ta nie ulega zaskarżeniu w instancji apelacyjnej, lecz po rozstrzygnięciu sprawy przez drugą instancję — w trybie kasacyjnym. (S. C. 34-84, 182-76).

674. Skargę składa się sądowi, który wydał decyzję, w ciągu trzech dni od daty ogłoszenia decyzji.

675. Skargę tę odsyła się niezwłocznie do rozpoznania sądowi wyższemu łącznie z dotyczącemi jej wyciągami z protokułu i odpisem decyzji sądu w przedmiocie ekscepcji.

676. Do czasu rozstrzygnięcia skargi przez sąd wyższy sędzia, którego wyłączenia zażądano, nie powinien brać udziału w rozstrzyganiu sprawy.

677. Jeżeli żądanie wyłączenia będzie zgłoszone przeciwko kilku sędziom w ten sposób, że liczba pozostałych nie będzie dostateczną dla wydania decyzji w kwestji wyłączenia, to postępowanie w sprawie zawiesza się i żądanie wyłączenia wraz z odpowiedziami sędziów, których wyłączenia zażądano, przedstawia się do rozstrzygnięcia sądowi wyższemu.

678. Sąd wyższy, uznając żądanie wyłączenia za ulegające uwzględnieniu, dla skompletowania liczby sędziów wyznacza sędziów śledczych, lub honorowych sędziów pokoju, bądź też przekaże sprawę innemu sądowi tego samego stopnia.

678[1]. W senacie rządzącym w przypadkach, wskazanych w poprzednich 677 i 678 artykułach, odpowiedzi i żądania wyłączenia sędziów rozpoznaje połączony skład departamentów pierwszego i kasacyjnych [1]).

---

[1]) Patrz art. 25 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

679. Prokuratorzy winni się wyłączyć od udziału w postępowaniu w sprawach z tych samych powodów, co i sędziowie, i przekazać wykonywanie swych obowiązków w tych sprawach innemu przedstawicielowi urzędu prokuratorskiego według przepisów określonych w organizacji sądownictwa.

680. Strona może zakomunikować sądowi o istnieniu przyczyn prawnych do wyłączenia prokuratora, który się sam nie wyłączy w przypadku, wskazanym w poprzednim (679) artykule. W tym razie sąd, nie przerywając toku sprawy, komunikuje o postępowaniu prokuratora do uznania najbliższej jego zwierzchności.

DZIAŁ SIÓDMY.

Zawieszenie, wznowienie i umorzenie postępowania sądowego.

681. Postępowanie w sprawie zawiesza się:

1) za wzajemną zgodą wszystkich stron;

2) w razie śmierci, obłędu lub pozbawienia praw stanu jednej ze stron lub pełnomocnika [1]).

P. art. 1539.

a) Art. 681 nie wyczerpuje wypadków zawieszenia postępowania, które ma miejsce również w przypadkach, wymienionych w art. 8 u. p. c., w razie ekscepcji z p. 2 art. 571 u. p. c. (S. C. 870, 896-75).

b) Śmierć strony skutkuje zawieszenie całego postępowania, a nie tylko — w stosunku do zmarłego; zawieszenie ma miejsce z inicjatywy sądu nawet bez udziału stron, gdy sąd powziął wiadomość o śmierci (S. C. 477-74, 765-71, 39-76). Niezawieszenie postępowania wskutek śmierci jednej ze stron, gdy z akt sprawy jest to wiadome, stanowi powód do kasacji, lecz dla spadkobiercy zmarłego, a nie dla strony przeciwnej (S. C. 99-82, 231-79). Sprawa rozpoczęta przeciwko osobie, która w chwili wszczęcia procesu już nie żyła, toczyć się będzie dalej przeciwko spadkobiercy, nawet i w tym wypadku, gdy się stało wiadomem, że pozwany zmarł przed wyto-

---

[1]) Patrz art. 16 przep. przech. do u. p. c. zał. IX, oraz odsyłacz 2-gi do art. 162 u. p. c.

czeniem powództwa już po wezwaniu pozwanego przed sąd, a to ze względu na przejęcie przez spadkobierców ogółu praw i zobowiązań spadkodawcy odnośnie do majątku na mocy ogólnych zasad prawa cywilnego. (S. C. 83-905, 96-909, 120-903).

c) Dla zawieszenia postępowania z 2 p. 681 dostateczne jest obłąkanie faktyczne bez ustalenia tegoż drogą ekspertyzy urzędowej. (S. C. 97-86).

d) Zawiesza postępowanie ten sąd, w którym sprawa w chwili nastąpienia przypadku się toczy, gdy przeto sprawa jest w sądzie apelacyjnym w stadjum skierowania skargi kasacyjnej, sąd apelacyjny winien postępowanie zawiesić, skoro uzna, że zachodzi wypadek w art. 681 przewidziany. (S. C. 58-96).

e) Zawieszenie postępowania przez sąd apelacyjny nie dotyczy postępowania niższej instancji, gdy przeto wyrok pierwszej instancji został opatrzony rygorem natychmiastowej wykonalności, zawieszenie postępowania przez drugą instancję nie wstrzymuje wykonania wyroku pierwszej instancji. (S. C. 97-86).

f) Usunięcie pełnomocnika dla braku upoważnienia nie powoduje zawieszenia postępowania. (S. C. 95-70).

g) Przed wznowieniem zawieszonego postępowania nie mogą być przedsiębrane żadne czynności, poza wyraźnie dozwolonemi, jak zarządzenie środków zabezpieczenia z art. 686 u. p. c. Nie może więc być zarządzone przeniesienie sprawy do innego sądu, oparte na art. 677 u. p. c. (S. N. O. 2-19. I).

h) Przed wznowieniem postępowania nie może być nadany bieg skardze kasacyjnej, założonej przed zawieszeniem. (S. N. 48-19).

682. Okoliczności, wymienione w p. 2 art. 681, nie wstrzymują ani wniosku prokuratora, ani wydania przez sąd wyroku co do istoty sprawy, jeżeli rozprawy ustne zostały zakończone.

683. W razie zawieszenia postępowania za wzajemną zgodą stron, winny one oświadczyć sądowi, która z nich przyjmuje na siebie odpowiedzialność za wszelkie koszty poprzedniego postępowania. Strony, które przepisu tego nie wykonały, tracą prawo do żądania jedna od drugiej zwrotu kosztów.

W razie zawieszenia postępowania za zgodą stron przez Sąd Okręgowy, brak oświadczenia którejkolwiek ze stron, która z nich przyjmuje koszty postępowania dotychczasowego, nie powinien skutkować pozbawienia stron prawa do żądania zwrotu kosztów poprzedniego i wznowionego postępowania, a w tej liczbie i wynagrodzenia za prowadzenie sprawy. (S. C. 87-902).

684. Koszty, ciążące strony, ściąga się od kogo należy, niezwłocznie, nie czekając wznowienia i ostatecznego wyroku w sprawie.

685. Postępowanie sądowe nie ulega zawieszeniu wskutek wymarszu lub działań wojennych, lecz sąd udziela osobom, odjeżdżającym i nieobecnym, zwłoki celem wyszukania i ustanowienia pełnomocników.

686. Zawieszając postępowanie, sąd na żądanie osób, biorących udział w sprawie, może zarządzić środki zabezpieczenia powództwa.

Patrz orzeczenie lit. g pod art. 681.

687. Postępowanie w sprawie wznawia się na żądanie stron obu albo jednej z nich; w tym ostatnim jednak przypadku strona, która chce postępowanie wznowić, winna wnieść do sądu o wezwanie swojego przeciwnika trybem wskazanym dla wezwań ze skarg powodowych.

a) Przepis powyższy nie ma zastosowania w przypadkach zawieszenia postępowania z innych powodów (art. 8 u. p. c.), a jedynie gdy zawieszenie nastąpiło na mocy art. 681. (S. C. 99-72).

b) Gdy osoba, przeciwko której zostało wytoczone powództwo, nie żyła w chwili wytoczenia, nie ma potrzeby wytaczania nowego powództwa; wzywa się w miejsce zmarłego jego spadkobiercę. (S. C. 83-905).

c) Żądając wrócenia się do procesu, strona winna wezwać według art. 687 prócz przeciwnika, wszystkie osoby biorące udział w sprawie, do podania przeto o wrócenie się do procesu należy załączyć tyle odpisów tegoż, ile osób bierze udział w sprawie. (S. C. 58, 98-96, 97-86).

688. W razie wznowienia postępowania rozpoczyna się ono od tej czynności, na której zostało zawieszone.

Art. 688 ma zastosowanie w wypadku zawieszenia bądź z p. 1, bądź z p. 2 art. 681, gdy wskutek śmierci naturalnej lub cywilnej strony do sprawy wstępuje następca zmarłego. Czynności procesowe, dokonane do czasu zawieszenia, pozostają w swojej mocy i są obowiązujące dla stron i dla ich następców. (S. C. 61-92).

689. Postępowanie zawieszone uznane będzie za umorzone, jeżeli w ciągu trzech lat od daty zawieszenia nie wniesiono podania o wznowienie [1]).

---

[1]) Patrz odsył. 2-gi do art. 162.

a) Art. 689 ma zastosowanie wyłącznie do nierozstrzygniętych spraw, zawieszonych na mocy art. 681. (S. C. 42-83). Nie dotyczy wykonania wyroków. (S. C. 266-79).

b) Termin do wniesienia podania o wznowienie postępowania należy do terminów procesowych, jako taki może być na mocy art. 835 przywrócony. (S. C. 48-95, 47-95).

c) Umorzenie postępowania w instancji apelacyjnej nie powoduje umorzenia postęp. pierwszej instancji, wyrok więc tej ostatniej staje się prawomocnym. (S. C. 67-86, 169-80).

d) Art. 689 ma zastosowanie w sądach pokoju. (S. C. 81-908).

690. Wskutek umorzenia postępowania powód nie traci prawa do wytoczenia ponownie przed upływem przedawnienia powództwa drogą wniesienia nowej skargi powodowej.

a) Strona może zaskarżyć decyzję w przedmiocie umorzenia postępowania. (S. C. 542-72).

b) Art. 690 ma zastosowanie, gdy umorzono postęp. w pierwszej instancji, umorzenie bowiem w 2-ej powoduje uprawomocnienie się wyroku 1-ej inst. (S. C. 56-902).

691. W razie wytoczenia nowego powództwa strony mogą korzystać z wciągniętych do protokułu sądowego w toku poprzedniego postępowania przyznań strony przeciwnej i zeznań świadków, jeżeli ci ostatni już nie żyją.

692. W razie umorzenia postępowania pierwotne powództwo nie przerywa biegu przedawnienia.

a) Art. 692 ma na względzie przedawnienie dziesięcioletnie i dotyczy wyłącznie przypadków, przewidzianych w art. 681 i 689 u. p. c. (S. C. 52-900).

b) Art. 692 nie dotyczy umorzenia postępowania w 2-ej instancji. (S. C. 56-902, 169-80).

TYTUŁ DWUNASTY.

O wyroku.

DZIAŁ PIERWSZY.

Wydanie wyroku.

693. Po ukończeniu rozpraw sędziowie udają się do oddzielnego pokoju, gdzie, po rozważeniu wprowadzonej sprawy, wydają w niej wyrok.

a) Strona, która przybyła na posiedzenie sądu po udaniu się sędziów do oddzielnego pokoju w celu wydania wyroku, nie ma prawa żądać, aby sąd wysłuchał jej objaśnień w sprawie. (S. C. 524-74).

b) W myśl art. 324, 693, 700 i 702 u. p. c. relacja w sprawie, rozprawy ustne, udanie się sędziów do oddzielnego pokoju, wydanie, zredagowanie na piśmie, podpisanie sentencji, i ogłoszenie jej na jawnem posiedzeniu sądu są czynnościami, które winny następować bez przerwy, jedna po drugiej w każdej oddzielnej sprawie i nie mogą być mieszane z takiemiż czynnościami w innych sprawach. (S. C. 16-85).

694. Rozważanie sprawy poprzedzają postawione przez prezesa sądu pytania, wyprowadzone z roszczeń i zarzutów stron.

695. Pytania, dotyczące spornych okoliczności sprawy, powinny być, w miarę możności, postawione oddzielnie od pytań, co do myśli i zastosowania ustawy.

696. Spór, wynikły przy postawieniu pytań, rozstrzygnięty będzie według prawideł przepisanych dla wydania wyroku.

697. Po postawieniu pytań, sąd przystępuje do wydania wyroku. W tym celu prezes zbiera zdania wszystkich sędziów według starszeństwa, poczynając od najmłodszego. Swoje zdanie prezes podaje po wszystkich pozostałych sędziach.

698. Wyroki zapadają większością głosów. W razie równości głosów zdanie prezesa przeważa.

699. Jeżeli będzie więcej niż dwa zdania i nie utworzy się ani większość, ani równość głosów, sędziowie, którzy są zdania, mającego za sobą mniejszą liczbę głosów, oświadczą: które ze zdań, przyjętych przez większą liczbę sędziów, każdy z nich uznaje za słuszniejsze, i wtedy ich głosy dodane będą do jednego ze zdań, przyjętych przez większą liczbę sędziów.

700. Zapadła w sprawie sentencja będzie zredagowana na piśmie przez prezesa, podpisana przez niego oraz

przez wszystkich sędziów, którzy brali udział w wyrokowaniu, i ogłoszona na jawnem posiedzeniu sądu, chociażby rozprawy odbywały się przy drzwiach zamkniętych. Z chwilą podpisania sentencji, sędzia nie ma prawa zmienić wypowiedzianego przez siebie zdania.

a) Sentencja powinna być napisana koniecznie ręką prezesa, lub z jego polecenia ręką jednego z sędziów. (S. C. 867-74).

b) Na żądanie strony sąd ma prawo poprawić oczywistą omyłkę w sentencji, nie zmieniającą istoty samej sentencji. (S. C. 267-78, 69-85).

701. W sentencji wyroku wymienić należy:

1) rok, miesiąc i dzień, w którym odbywało się posiedzenie sądu;

2) nazwiska sędziów, którzy brali udział w wyrokowaniu, oraz prokuratora, jeżeli ten dawał w sprawie wnioski;

3) stan, imiona, imiona ojców i nazwiska lub przezwiska stron;

4) istotę wyroku, ze wzmianką, czy wyrok ulega tymczasowemu wykonaniu, oraz czy koszty sądowe winna ponosić jedna strona, czy też należy je podzielić między obie strony.

Prawo nie wymaga, aby w sentencji przytoczone były przepisy prawa i pobudki wyroku. (S. C. 75-83).

702. W sprawie zawiłej, lub wymagającej dłuższych narad, dozwala się odroczyć wydanie sentencji do innego posiedzenia, o czem prezes ogłosi publicznie.

a) Sprawa, rozpoznawana na posiedzeniu sądu, odbytem przy udziale trzech łącznie z przewodniczącym sędziów, winna być na nowo zareferowana, w razie śmierci jednego z pomienionych sędziów, nastąpionej w czasie między dniem poprzedniej relacji i dniem posiedzenia, na którem miała być ogłoszona sentencja w sprawie. (S. C. 63-78).

b) Pogwałcenie art. 702 nie stanowi powodu do skasowania wyroku, może natomiast pociągnąć za sobą odpowiedzialność dyscyplinarną. (S. C. 16-09).

c) Termin nie powinien być zbyt odległy. Przy układaniu ustawy projektowano ograniczyć ten termin do 2 tygodni. (S. C. 62-96).

703. Złożenie zdań odrębnych, zgłoszonych przy wydaniu sentencji, dopuszczalne jest tylko przed podpisaniem wyroku.

Nic wydaje się odpisu zdaniu odrębnego (S. C. 48-90), również nie ogłasza się go. (S. C. 564-69).

704. Prezes, ogłaszając sentencję wyroku, jednocześnie wyznacza dzień, w którym strony mogą stawić się celem odczytania, zredagowanego na piśmie, postanowienia sądu.

Strony mają prawo poczytywać za dzień, wyznaczony do zredagowania wyroku w ostatecznej formie, datę wymienioną w protokule posiedzenia sądu, chociażby w rzeczywistości prezes wyznaczył datę wcześniejszą i w protokule data mylnie wymienioną została. (S. C. 173-77).

705. Postanowienia sądu dotyczą bądź istoty sprawy, bądź też kwestji incydentalnych ze sprawy wynikających. W pierwszym przypadku postanowienia sądu zwą się *wyrokami*, a w ostatnim — decyzjami incydentalnemi.

a) Sąd, uznając na skutek zarzutu ze strony pozwanego, że dana sprawa nie ulega rozpoznaniu w urzędzie sądowym, wyda wyrok, nie zaś decyzję incydentalną. (S. C. 133-67, contra 164-84, 39-99).

b) Rozstrzygnięcie zarzutów pozwanego, wymienionych w art. 589 u. p. c., może nastąpić tylko wyrokiem co do istoty sprawy, nie zaś decyzją incydentalną. (S. C. 165-69, 288-70).

c) Decyzje incydentalne nie krępują sądu przy ostatecznem wyrokowaniu. (O. S. P. 49-21).

706. Sąd nie ma prawa wyrokować co do tych przedmiotów, co do których nie zgłoszono żądania, ani zasądzać więcej, niż strona żądała, ani też wszczynać kwestji przedawnienia, jeżeli strony na nie się nie powoływały [1]).

Zarzuty, zawarte w skardze kasacyjnej, co do obrazy przez sąd apelacyjny art. 333, 706, i 747 u. p. c., wtedy tylko ulegają rozpoznaniu przez Sąd Kasacyjny, jeżeli żądania stron sformułowane były zupełnie jasno. Jeżeli zaś sens, zgłoszonych przez strony żądań przedstawiał pewne wątpliwości i pod tym względem był przedmiotem rozpraw sądowych, wnioski sądu, co do istoty roszczeń powodowych, oparte na tłomaczeniu sensu powództwa i na wyjaśnieniach

---

[1]) Dekret o zawieszeniu biegu przedawnienia — patrz załącznik XXV.

stron, nie ulegają sprawdzeniu w drodze kasacji. (S. C. 1444-75; 373-74; 204-79; 54-80; 93-81; 17-86).

a) Żądanie w skardze powodowej eksmisji z lokalu z przyczyny niedotrzymania warunków najmu obejmuje implicite żądanie rozwiązania umowy najmu, przeto sąd, wyrokując eksmisję, chociaż powód nie żądał rozwiązania umowy, nie dopuszcza się obrazy art. 706 u. p. c. (S. N. O. 1-19-I).

b) Wnioski sądu, czy pewne zmiany pierwotnych żądań stanowią zmianę istoty tych żądań lub ich powiększenie, sprawdzeniu w drodze postępowania kasacyjnego nie ulegają. (O. S. P. 416-21).

c) W działach drobnej własności ziemskiej winien sąd być doradcą stron i z urzędu nawet pomagać im w celu osiągnięcia działu równego i sprawiedliwego. (O. S. P. 411-21).

d) Sąd Okręgowy może z urzędu, bez powołania się strony pozwanej, zastosować ustawę z dn. 3 lipca 1919 r. o ochronie drobnych dzierżawców rolnych. (O. S. P. 418-21).

e) Sąd nie ma prawa wychodzić po za granice żądań stron tylko przy ustalaniu faktycznej strony sprawy, co się zaś tyczy należytego zastosowania przepisów prawa, w tym względzie sąd nie jest związany wskazaniami stron. (S. C. 50-74; 542-74; 526-76; 195-76; 6-77; 65-78; 22-90).

f) Sąd obowiązany jest zastosować właściwy przepis prawa, chociażby strona żądania swoje opierała na innym przepisie prawa. (S. C. 83-79).

g) Sąd może oprzeć swój wyrok na takich dowodach i pobudkach, które, aczkolwiek nie były przytaczane przez strony, wprost jednak wynikają ze złożonych do sprawy dokumentów, zbadania, zgłoszonych przez strony żądań i zastosowania do nich odpowiednich przepisów prawa. (S. C. 349-74; 432-75; 77-76; 188-78).

h) W powództwie o przywrócenie lub zabezpieczenie praw, które przeszły na powoda w drodze spadku, sąd nie ma prawa podnosić z urzędu kwestji, czy powód udowodnił swe prawo do wytoczenia powództwa w charakterze spadkobiercy, jeżeli w tym względzie nie było zarzutu ze strony pozwanego. (S. C. 561-76).

i) Zasądzenie ponad żądanie powoda nie stanowi otworu kasacyjnego dla strony przeciwnej, jeżeli ta nie skarżyła się w tym względzie w instancji apelacyjnej. (S. C. 1832-70).

j) Rozstrzygnięcie sprawy nie na podstawie tych okoliczności, które były przedmiotem sporu, stanowi obrazę art. 706 u. p. c. i służy za powód do uchylenia wyroku. (S. C. 666-75).

k) Kwalifikacja umowy i zaliczenie jej do tego lub innego rodzaju umów, dotyczy prawnej strony sprawy i ustala się przez sąd niezależnie od wskazań i objaśnień stron. (S. C. 555-76).

l) Sąd nie ma prawa wszczynać kwestji nieważności umowy z powodu sposobu, w jakim umowa sporządzona została, jeżeli

strony w tym względzie zarzutów nie czyniły. (S. C. 422-67; 423-69; 781-69; 1160-70; 624-72).

l) Rozstrzygnięcie sprawy nie na tej zasadzie, na jakiej oparte było powództwo, stanowi obrazę art. 706 u. p. c. i służy za powód do uchylenia wyroku w porządku kasacyjnym. (S. C. 754-75).

m) Jeżeli do założenia skargi na czynności lub postanowienia władz sądowych, albo administracyjnych prawo określa pewien termin, sąd, przystępując do rozpoznania żądania, opartego na zachowaniu tego terminu, nie tylko ma prawo, lecz obowiązany jest wszcząć z urzędu kwestję, czy termin nie został przepuszczony. (S. C. 77-76).

n) Przepis, na mocy którego sąd nie ma wszczynać kwestji przedawnienia, jeżeli strony na nie się nie powoływały, dotyczy również wszystkich wogóle terminów, ustanowionych przez prawo do wytaczania powództw. (S. C. 339-74).

706[1]. Jeżeli z powództwa o dochody i straty sąd przyzna powodowi prawo do wynagrodzenia, lecz uzna, że przy ustaleniu wysokości tego wynagrodzenia, ze względu na charakter roszczenia, nie można stosować ogólnych przepisów o stwierdzeniu powództwa dowodami, to mocen jest wyznaczyć wynagrodzenie według sprawiedliwego swego uznania, opartego na zważeniu wszystkich okoliczności sprawy.

707. Kontrakty i akty, sporządzone za granicą, oceniane są według ustaw tego państwa, w granicach którego były sporządzone, i uznawane są za ważne, jeżeli zawarta w nich tranzakcja nie ubliża porządkowi publicznemu i nie jest przez ustawy Cesarstwa[1]) zabroniona.

P. art. 1540.

a) Aczkolwiek art. 464, 465, 707, 709 i 1540 u. p. c. wspominają o stosowaniu praw cudzoziemskich, odnośnie do aktów i umów, sporządzonych za granicą, jednak te artykuły mają jedynie na względzie ocenę ważności tych aktów i umów pod względem formy i treści, a więc dotyczą dziedziny prawa materjalnego cudzoziemskiego i bynajmniej nie zawierają przepisów o stosowaniu form postępowania sądowego cudzoziemskiego w sprawach, w których cudzoziemiec bierze udział; rozstrzyganie sporów prywatno-prawnych lub ustalenie stosunków w tej dziedzinie, jest jednym z przejawów zwierzchniej władzy państwa, więc postępowanie sądowo-cywilne, mające na celu ustalenie praw prywatnych przez organy

---

[1]) Rzeczypospolitej (art. 1 konst. z 17. III. 1921 r.).

władzy państwowej, z istoty swej odbywać się może nic inaczej, jak w normach przez państwo ustanowionych, przeto sądy o istnieniu dochodzonego prawa stanowią ważnie jedynie w tym razie, gdy stosują się do postanowień władzy państwowej, t. j. gdy działają na mocy postępowania przepisanego przez ustawy państwa. (O. S. P. 49-21).

b) Art. 707 u. p. c. dozwala sądom kierować się prawami cudzoziemskiemi jedynie tylko dla oceny ważności umów i aktów, sporządzonych za granicą, jako dowodów istnienia zawartych w nich tranzakcji i ustalenia, wynikających z nich praw i obowiązków stron; przepis art. 707 u. p. c. nie może być rozciągany na rozstrzyganie sporów wszczynanych w granicach państwa przy wykonywaniu rzeczonych umów, jeżeli spory te są następstwem czynów, spełnionych w granicach państwa. (S. C. 79-85).

c) Pełnomocnictwa, wydane za granicą przez obywatela obcego państwa w stosunku do praw przez nie udzielonych, należy oceniać według praw państwa, w granicach którego pełnomocnictwo wydane zostało. Kwestja jednak, czy na podstawie takiego pełnomocnictwa może być podana skarga apelacyjna, ulega rozstrzygnięciu na zasadach przepisów u. p. c. (S. C. 303-76; 144-80).

d) Jeżeli weksel ciągniony sporządzony był zagranicą, przyjęcie zaś tego wekslu miało miejsce w kraju, skutki przyjęcia: niezapłacenie w terminie, oraz uchybienia co do protestu, oceniać należy według praw, obowiązujących w kraju. (S. C. 3-87).

e) Przepis z art. 707 nie jest absolutny, strony przeto mogą się umówić inaczej. (S. C. 57-06).

f) Pełnomocnictwo, udzielone za granicą, co do formy odpowiadać winno wymaganiom miejsca wystawienia. (S. C. 75-09).

g) Zdolność prawna do działań oceniona być winna według ustaw ojczystych osoby zainteresowanej. (S. C. 21-09).

708. Umowy, zawarte za granicą według ustaw cudzoziemskich, nie tracą swojej mocy w Rosji [1]) po upływie przedawnienia najdłuższego [2]), jeżeli według ustaw tego państwa, w którem były zawarte, ustanowiony jest dłuższy termin przedawnienia.

709. Jeżeli zajdą trudności przy zastosowaniu ustaw cudzoziemskich, sąd może prosić ministerstwo spraw zagranicznych o porozumienie się z odnośnym rządem cudzoziemskim w przedmiocie udzielenia opinji co do wynikłej kwestji [3]).

Patrz pod art. 707.

---

[1]) W Polsce. [2]) „Ziemskoj dawnosti". [3]) Umowa z wol. m. Gdańskiem, art. 59. (zał. XXVI).

710. Wyroki i decyzje incydentalne sądu redaguje jeden z sędziów, wyznaczony przez prezesa.

711. Wyrok ponadto, co jest wymienione w sentencji, powinien zawierać:

1) przytoczenie żądań stron i wniosku prokuratora, jeżeli był dany;

2) wywody sądu z przytoczeniem okoliczności, na których wyrok został oparty, i powołanie się na przepisy prawa, któremi sąd się kierował.

a) Wniosek sądu nie zgodny z okolicznościami, przytoczonemi w samym wyroku i nieusprawiedliwiony żadnemi pobudkami, stanowi obrazę art. 711 u. p. c. (S. N. 30-18).

b) Niezgodność sentencji sądu, zamieszczonej w wyroku, zredagowanym w ostatecznej formie z wydaną przez sąd i ogłoszoną sentencją — stanowi powód do uchylenia wyroku w drodze kasacji. (S. C. 156-68; 1319-73; 417-74; 1805-75; 2-76; 266-77; 29-98; 363-79).

c) Dołączenie do akt postępowania sądowego w drugiej instancji tylko ogłoszonej na posiedzeniu krótkiej sentencji, zatwierdzającej wyrok pierwszej instancji, bez zredagowania wyroku w ostatecznej formie, stanowi powód do uchylenia wyroku. (S. C. 352-74).

d) Wyrok, oparty na wniosku faktycznym, nie wypływającym z okoliczności sprawy, przytoczonych w wyroku i wogóle na omyłce, co do faktów w sprawie oczywistych, ulega uchyleniu z powodu obrazy art. 711 u. p. c. (S. C. 604-75, 697-75, 57-77 206-77, 291-79; 35-80).

e) Omyłka sądu co do faktu, nie mająca żadnego wpływu na istotę wyroku, opartego nie na tej omyłce, lecz na innych okolicznościach sprawy, nie może służyć za powód do uchylenia wyroku. (S. C. 62-74; 359-75; 161-78).

f) Wyrok nie może zawierać takich objaśnień stron, wygłoszonych przy rozprawie, które nie zostały stwierdzone w protokule posiedzenia sądowego. (S. C. 456-74).

g) U. p. c. nie zawiera przepisu, któryby obowiązywał sąd przytaczać w wyroku całkowitą treść złożonych przez strony dokumentów. Rozstrzygnięcie kwestji, czy sąd zwrócił uwagę na całą treść danego dokumentu, oraz czy słusznie ocenił jego sens, nie ulega sprawdzeniu w drodze kasacji. (S. C. 205-79; 241-79).

h) Nieprzytoczenie w wyroku w krótkości żądań stron nie stanowi powodu do uchylenia wyroku. (S. C. 746-74).

i) Nieprzytoczenie w wyroku sądu apelacyjnego pobudek co do kwestji w sprawie istotnych, pozbawiając sąd kasacyjny możności sprawdzenia, czy wyrok słusznie został wydany, stanowi powód do

uchylenia wyroku, zwłaszcza, gdy sąd apelacyjny uchylił wyrok pierwszej instancji. (S. C. 148-75; 654-75; 699-76; 167-77; 100-81).

j) Wyrok, oparty na pobudkach sprzecznych z prawem, ulega uchyleniu w drodze kasacji. (S. C. 276-77).

k) Nieprawidłowe tłomaczenie prawa, nie mające wpływu na ostateczny wniosek sądu, nie może służyć za powód do uchylenia wyroku. (S. C. 127-76; 264-76; 235-78).

l) Nieprzytoczenie w wyroku pobudek, dla których odrzucone zostały żądania stron: co do zbadania świadków (S. C. 169-75; 10-76; 699-76); co do sprawdzenia zaprzeczonych na dokumencie podpisów (230-75), lub oddalone zostały zgłoszone przez strony ekscepcje (S. C. 74-77, 369-75, 505-75) — stanowi powód do uchylenia wyroku.

m) Brak pobudek w wyroku sądu apelacyjnego, zatwierdzającym wyrok pierwszej instancji, poparty uzasadnieniami, nie może służyć za powód do uchylenia wyroku. (S. C. 978-73; 746-74; 135-75; 11-81).

n) Brak pobudek w wyroku sądu apelacyjnego, zatwierdzającym wyrok sądu pierwszej instancji, stanowi powód do uchylenia wyroku, jeżeli w sądzie apelacyjnym złożone były nowe dowody, których sąd pierwszej instancji nie rozpoznawał. (S. C. 501-74; 77-75; 94-75; 105-75; 309-76).

o) Nieprzytoczenie w wyroku przepisów prawa, na których wyrok ten został oparty, nie stanowi powodu do uchylenia wyroku, jeżeli pobudki wyrokowania nie są sprzeczne z prawem. (S. C. 1485-73; 136-74; 746-74; 432-75; 755-75; 264-76; 6-77; 116-78; 228-78; 394-79; 115-80; 11-84; 87-85; 92-90).

712. Decyzja incydentalna obejmować powinna: wymienienie sprawy, w której zapadła, wywody sądu i sentencję przezeń wydaną.

713. Wyrok winien być zredagowany przynajmniej w ciągu dwuch tygodni od dnia ogłoszenia sentencji. Podpisuje go prezes i sędziowie, oraz parafuje sekretarz.

714. Wyroki i decyzje sądu, z wyjątkiem wypadku, wskazanego w art. 725, poczytuje się za ogłoszone w dniu, wyznaczonym stronom, na mocy art. 704, dla odczytania wyroku lub decyzji.

Przepis art. 714 ma zastosowanie w tych wypadkach, gdy postanowienie sądu zapadło w obecności stron, lub gdy strony należycie na posiedzenie sądu zostały wezwane; jeżeli zaś postanowienie sądu zapadło w nieobecności stron i bez uprzedniego ich wezwania na posiedzenie sądu, za dzień ogłoszenia uważać należy dzień, w któ-

rym postanowienie sądu w rzeczywistości stronom ogłoszone zostało. (S. C. 425-74).

715. Strony mogą odczytywać wyrok w kancelarji sądu, jak również otrzymywać odpisy wyroku, ustępów z dziennika, oraz wszelkich zawiadomień i rozporządzeń sądu, po uiszczeniu ustanowionych opłat [1]).

Nie wydaje się odpisu zdania odrębnego. (S. C. 48-90).

716. Zamiast odpisu całego wyroku strony mogą żądać wydania im z niego wyciągu, składającego się z sentencji sądu i pobudek, na których ona opartą została.

717. Odpisy i wyciągi podpisuje prezes i parafuje sekretarz.

DZIAŁ DRUGI.

Wyrok zaoczny.

718. W razie niestawienia się jednej lub obu stron na posiedzenie, wyznaczone do rozpoznania sprawy i rozpraw, zachować należy przepisy następujące:

1) jeżeli nie stawi się pozwany, powód może wnieść o dopuszczenie go do głosu celem złożenia ustnych wyjaśnień i o wydanie wyroku zaocznego, lub też może zażądać ponownego wezwania pozwanego;

2) jeżeli nie stawi się powód i nie wniesie żądania wydania wyroku w jego nieobecności i bez ustnych z jego strony wyjaśnień (art. 719[1]), sąd postępowanie w sprawie umarza i, na wniosek pozwanego, zasądza od powoda koszty sądowe i straty, jakie poniósł pozwany wskutek wezwania go przed sąd, lub też, na żądanie pozwanego, przystępuje do rozpoznania sprawy i wydaje wyrok stosownie do przepisów ogólnych, zarządzając, na żądanie pozwanego, sprawdzenie dowodów, lub inną czynność, dotyczącą przygotowania sprawy do wydania wyroku; w razie umorzenia postępowania, powód nie traci prawa do wznowienia sprawy przez wniesienie nowej skargi powodowej, w tym jed-

[1]) Patrz art. 58, 127, 128, 144 instr. ogól. (zał. XV).

nak przypadku umorzone postępowanie nie przerywa biegu przedawnienia;

3) jeżeli nie stawią się obie strony i żadna z nich nie wniosła o rozstrzygnięcie sprawy w jej nieobecności (art. 719 i 719[1]), sprawa skreśla się z wokandy i ponownie może być wyznaczoną na posiedzenie jedynie na żądanie jednej lub drugiej strony.

a) Jeżeli sprawa została umorzona wskutek niestawienia się powoda, pozwany nie ma prawa żądać wynagrodzenia za prowadzenie sprawy podług taksy, może zaś żądać tylko zasądzenia kosztów sądowych i strat, jakie poniósł z powodu wezwania go przed sąd; straty te winny być udowodnione. (S. C. 528-70; 844-71; 776-73; 131-76).

b) Jeżeli w sprawie uczestniczy kilku powodów lub pozwanych, to w razie przybycia jednego z powodów na jego wniosek sąd wydaje wyrok zaoczny, w razie zaś stawienia się jednego z pozwanych, sąd zależnie od jego żądania wydaje wyrok lub umarza postępowanie. (S. C. 97-97).

c) Jeżeli jeden z pozwanych wniósł o rozpoznanie sprawy w jego nieobecności, wydany wyrok w stosunku do wszystkich pozwanych nie poczytuje się za zaoczny. (S. C. 74-88).

d) Gdy w wyroku zaznaczono, że wyrok jest zaoczny, a nie zgadza się to z treścią protokułu, wyrok nie uważa się za zaoczny. (S. C. 106-82).

e) W sprawach z powództwa głównego i wzajemnego strona stawająca może wnieść o umorzenie akcji swojego przeciwnika z powodu jego nieprzybycia, i o wydanie wyroku z powództwa stawającego. (S. C. 115-78; 150-74; 79-11).

f) Art. 718 nie ma zastosowania w postępowaniu apelacyjnem i incydentalnem. (S. C. 346-74; 544-70).

g) W nowem postępowaniu można korzystać z przyznania, wciągniętego do protokułu w postępowaniu, które uległo umorzeniu. (S. C. 642-74).

719. Jeżeli pozwany, który nie stawił się osobiście lub przez pełnomocnika, w przysłanej odpowiedzi wyjaśnia, iż żąda, aby bez jego stawiennictwa i ustnych wyjaśnień na podstawie złożonej odpowiedzi, wydany został wyrok, wyrok sądu nie poczytuje się za zaoczny i przeciwko niemu służy tylko skarga apelacyjna. W tym przypadku pozwany może, w drodze wyjątku od przepisu, zawartego w art. 310, żądać zakomunikowania mu, według miejsca rzeczywistego zamieszkania, odpisu sentencji, mającej

zapaść w sprawie. Od uznania sądu jednak zależy zażądać od pozwanego stawienia się, osobiście lub przez pełnomocnika, jeżeli, stosownie do okoliczności sprawy, ustne jego wyjaśnienia okażą się niezbędne.

719[1]. Powodowi służy prawo prosić sąd o rozstrzygnięcie sprawy w jego nieobecności i o zakomunikowanie mu, według miejsca rzeczywistego jego zamieszkania, odpisu, mającej zapaść w sprawie sentencji. Od uznania sądu jednak zależy zażądać od powoda stawienia się, osobiście lub przez pełnomocnika, jeżeli, stosownie do okoliczności sprawy, ustne jego wyjaśnienia okażą się niezbędne. W razie niewykonania tego żądania przez powoda, sąd postępowanie w sprawie umorzy, jeżeli pozwany nie zażąda wydania w niej wyroku (art. 718 p. 2).

Patrz pod art. 145[2].

720. Jeżeli powód powołuje się na świadków lub przytacza dowody, wymagające sprawdzenia, sąd, po upływie terminu, wyznaczonego pozwanemu do stawienia się, nie rozstrzygając sprawy co do jej istoty, wyda decyzję incydentalną w przedmiocie badania świadków, lub sprawdzania dowodów. Taka decyzja sądu nie uważa się za zaoczną i opozycja przeciwko niej nie służy.

721. *Jeżeli pozwany* stawi się przed wydaniem wyroku co do istoty sprawy, dozwolonem mu będzie złożyć ustne wyjaśnienia. Wyrok, jaki następnie zapadnie, nie poczytuje się za zaoczny.

Patrz orz. pod art. 693 lit. a.

721[1]. Prócz przypadków, w art. 719 i 721 wymienionych, nie będzie poczytany za zaoczny wyrok, wydany przez sąd w nieobecności pozwanego:

1) gdy pozwany brał jakikolwiek udział w sprawie osobiście lub przez pełnomocnika i

2) gdy podczas wprowadzania sprawy znajdował się na sali posiedzeń, lecz wyjaśnień, na żądanie sądu, nie złożył.

722. Wyrokiem zaocznym sąd zasądza wszystkie żądania powoda, przezeń udowodnione.

723. Koszty sądowe postępowania zaocznego ciążą skazanego wyrokiem pozwanego, chociażby następnie wyrok zaoczny został uchylony.

724. Jeżeli w sprawie bierze udział kilku pozwanych, z których jedni się stawili, inni zaś nie stawili się, to wyrok, wydany przez sąd, nie poczytuje się za zaoczny i przeciwko niemu nie służy opozycja. Przepis ten jednak nie stosuje się do tych z pośród niestawających pozwanych, których miejsce zamieszkania nie było wskazane sądowi.

a) Wyrok, wydany w obecności jednego z pozwanych, nie poczytuje się za zaoczny. Jeżeli jednak wyrok ten doręczony został niestawającemu pozwanemu, jako zaoczny, takiemu pozwanemu służy przeciwko niemu opozycja, po przyjęciu której wyrok uważa się za nieistniejący. (S. C. 375-77).

b) W wezwaniu przed sąd należy wymienić nie tylko tego pozwanego, któremu wezwanie się doręcza, lecz i współpozwanych, o ile pozwano kilka osób, lub co najmniej zaznaczyć, że jest więcej pozwanych. Pozostawienie pozwanego w nieświadomości co do tej okoliczności, może być powodem do przywrócenia terminu apelacyjnego, nie powoduje jednak uznania wyroku za zaoczny. (S. C. 19-02; 1142-70; 375-77).

725. Pierwszy wyrok zaoczny ogłasza się pozwanemu przez doręczenie mu wyciągu z wyroku (art. 716) według obranego przezeń miejsca zamieszkania (art. 309), a jeżeli o niem w kancelarji sądu nie oznajmiono, to według wskazanego sądowi miejsca zamieszkania pozwanego (art. 204—206).

Uwaga. W powództwach przeciwko drogom żelaznym odpisy wyroków zaocznych należy wysyłać do zarządu lub dyrekcji pozwanej drogi, stosownie do przepisu, zamieszczonego w uwadze do art. 288 [1]).

726 i 726[1]. Uchylono.
(Zb. Pr. 1912 r. poz. 534).

---

[1]) Por. ods. do art. 1282 i zał. XXVII.

727. Pozwanemu, który się nie stawił, służy prawo w ciągu dwuch tygodni wnieść przeciwko wyrokowi zaocznemu opozycję do sądu, który wyrok ten wydał [1]).

a) Nie jest uprawniony do założenia opozycji pozwany, na którego korzyść sprawę rozstrzygnięto, nawet gdyby w opozycji zgłosił skargę wzajemną. (S. C. 884-75).

b) Zgłoszenie opozycji lub apelacji przez jednego z solidarnych pozwanych odnosi skutki i w stosunku do innych pozwanych. (S. C. 11-95, 66-94, 57-88).

728. Termin do założenia opozycji liczy się bądź od czasu rzeczywistego otrzymania przez pozwanego wyciągu z wyroku zaocznego, bądź od czasu doręczenia pozwanemu nakazu wykonawczego, w miarę tego, co pierwej nastąpiło [2]).

Do tego terminu dolicza się termin na odległość.

a) Uznanie przez sąd apelacyjny, że opozycja pozwanego przeciwko wyrokowi *zaocznemu* pierwszej instancji niewłaściwie została przyjętą, bez zarzutu w tym względzie ze strony powoda, stanowi powód do uchylenia wyroku w drodze kasacji. (S. C. 659-75).

b) Wyrażenie, użyte w art. 728, „od czasu rzeczywistego otrzymania przez pozwanego wyciągu...“ należy rozumieć w tem znaczeniu, że termin do złożenia opozycji liczy się od czasu wręczenia pozwanemu wyciągu z wyroku zaocznego według przepisów, wskazanych w art. 63, 64, 282, 283 i 285 u. p. c. Art. 728 nie zawiera przepisu, nakazującego, ażeby wyciąg był doręczony koniecznie *samemu pozwanemu osobiście*. (S. O. 16-84).

Patrz orzecz. pod art. 727 lit. b.

Termin na odległość należy się w post. przed sąd. pok. (S. C. 51-09).

729. Opozycja powinna zawierać żądanie uznania wyroku zaocznego za nieważny, tudzież odpowiedź na skargę powodową, lub powołanie się na nią, jeżeli uprzednio złożoną już została.

729[1]. Opozycję zwraca się lub pozostawia bez biegu stosownie do przepisów, ustanowionych dla skarg apelacyjnych (art. 755 i 756).

730. Na decyzję sądu w przedmiocie nieprzyjęcia opozycji służy skarga incydentalna oddzielnie od apelacji.

---

[1]) Patrz również art. 38 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX).
[2]) Patrz również art. 37 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX).

Na decyzję sądu w przedmiocie przyjęcia opozycji skarga może być założona tylko łącznie ze skargą apelacyjną.

Decyzja instancji apelacyjnej, postanawiająca przyjęcie opozycji przeciwko wyrokowi zaocznemu, nie może być zaskarżona w drodze kasacji oddzielnie od wyroku ostatecznego. (O. S. P. 154-21).

730[1]. Po przyjęciu opozycji niezwłocznie wyznacza się termin rozpoznania sprawy, o czem zawiadamia się strony, z przesłaniem powodowi odpisu opozycji i dołączonych do niej załączników.

731. Po rozpoznaniu sprawy ponownie, sąd wydaje wyrok, po zapadnięciu którego poprzedni wyrok traci moc.

a) Jeżeli nie wszystkie roszczenia powodowe zostały uwzględnione przez pierwszy wyrok zaoczny, to po przyjęciu opozycji cały pierwszy wyrok zaoczny winien być uznany za nieważny nie zaś tylko w tej jego części, przeciwko której opozycja została założoną, wskutek czego sąd ma prawo wydać nowy wyrok, uwzględniający powództwo w całości. (S. C. 65-89).

b) Podanie opozycji przez jednego z pozwanych dłużników solidarnych skutkuje unieważnienie wyroku zaocznego względem pozostałych pozwanych solidarnie z nim odpowiedzialnych. (S. C. 291-71).

c) Podanie opozycji przeciwko wyrokowi zaocznemu samo przez się nie stanowi zasady do powtórnego przesłuchania świadków, zbadanych przed wydaniem wyroku, ponieważ przyjęcie opozycji skutkuje unieważnienie tylko wyroku zaocznego, nie zaś całego postępowania w sprawie przed wydaniem tego wyroku. (S. C. 1075-71).

732. Przy samem założeniu opozycji, jak również następnie, dopóki sąd nie wyda nowego wyroku, pozwany może żądać zawieszenia nadanego wyrokowi zaocznemu rygoru tymczasowego wykonania. Żądanie to sąd rozstrzygnie najpóźniej w ciągu trzech dni od jego zgłoszenia. Od sądu zależy, wraz z zawieszeniem wykonania, zarządzić środki zabezpieczenia powództwa.

732[1]. W przypadkach, nie cierpiących zwłoki, zawieszenie tymczasowego wykonania wyroku zaocznego, z zasad w artykule poprzedzającym (732) wskazanych, może być zarządzone przez prezesa sądu z mocy przysługującej

mu władzy stosownie do przepisów, zawartych w art. 598—600.

733. Opozycja przeciwko drugiemu wyrokowi zaocznemu, zapadłemu wskutek powtórnego niestawienia się pozwanego, jest niedopuszczalna; lecz zarówno pozwany jak i powód mogą odwołać się od tego wyroku w drodze apelacji.

734. Od pierwszego wyroku zaocznego zarówno powód jak i pozwany mogą założyć skargę apelacyjną na zasadach ogólnych; termin do założenia apelacji liczy się dla *obu stron* w sposób, wskazany w artykule 728.

a) Jeżeli powód zakłada apelację, a pozwany jednocześnie opozycję, winno być zarządzone postępowanie z opozycji. (S. C. 65-89, 1142-70).

b) Obliczenie terminów nie pozostaje w zależności od wygotowania motywów, o ile termin liczy się od daty doręczenia nakazu egzekucyjnego. (S. C. 83-04).

c) Pozwany, który założył apelację przed doręczeniem mu nakazu egzek., to jest przed rozpoczęciem terminu, i któremu apelację tę zwrócono, może w terminie przepisanym założyć apelację ponownie. (S. C. 59-04).

735. Wyrok zaoczny, wykonania którego powód nie żądał w ciągu lat trzech, traci wszelką moc i całe postępowanie zaoczne poczytuje się za nieprzerywające biegu przedawnienia. Zresztą powód w tym przypadku nie traci prawa do wznowienia sprawy przez wniesienie nowej skargi powodowej [1]).

a) Wyrok zaoczny traci moc po upływie lat trzech od czasu uprawomocnienia się tego wyroku, nie zaś od jego wydania (S. C. 22-83, 129-83), chyba że wydany był z rygorem tymczas. wyk. (S. C. 87-89).

b) Żądanie z rzeczywistym zamiarem wykonania wyroku zaocznego winno być wniesione bezpośrednio do komornika. (S. C. 129-83).

c) Art. 735 stosuje się tylko do pierwszego wyroku zaocznego. (S. C. 46-83).

d) Dobrowolne, chociażby częściowe tylko, wykonanie przez pozwanego wyroku zaocznego pozbawia pozwanego prawa żądania uznania, na zasadzie art. 735, że wyrok ten utracił moc. (S. C. 21-85).

---

[1]) Patrz art. 35 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX). O zawiesz. biegu term. patrz zał. XXV.

e) Jeżeli przed upływem lat trzech powód żądał wykonania wyroku zaocznego, to następnie do tego wyroku stosują się ogólne przepisy o przedawnieniu. (S. C. 31-85).

f) Spór w przedm. mocy obow. wyroku zaocz. rozstrzyga się w trybie powództwa lub skargi na czynności komornika. (S. C. 87-98 por. 93-95, 54-93, 93-01).

g) Dla zachowania mocy ob. wyr. zaocz. dostateczne jest złożenie komornikowi tyt. wyk. (S. C. 59-96).

h) W razie solidarności dłużników egzekucja przeciw jednemu przerywa bieg terminu przeciw wszystkim, wyjąwszy dłużników wekslowych. (S. C. 60-06, 61-06, 64-02).

DZIAŁ TRZECI.

Tymczasowe wykonanie wyroków.

736. Wyrok sądu okręgowego, do czasu uprawomocnienia się, nie ulega wykonaniu, jeżeli nie nadano mu rygoru tymczasowego wykonania.

P. art. 1640.

737. Tymczasowe wykonanie wyroku dopuszczalne jest, wyłącznie na żądanie strony, w wypadkach następujących [1]):

1) gdy zasądzoną została należność z aktu wieczystego, notarjalnego lub w trybie przepisanym zaświadczonego, albo z wekslu zaprotestowanego, nie zaprzeczonego co do autentyczności, albo z aktu prywatnego, uznanego przez stronę, przeciwko której akt ten został złożony, jak również, gdy należność zasądzono na podstawie przyznania przez pozwanego roszczeń powodowych;

2) gdy wskutek upływu terminu najmu, biorący w najem zobowiązany został do opróżnienia lub wydania majątku wynajętego, albo gdy zapadł wyrok, nakazujący oddanie majątku, znajdującego się w nieprawnem posiadaniu;

3) gdy w sporze z powodu najmu osobistego najmujący zobowiązany został wyrokiem do zwolnienia służącego

---

[1]) Patrz również art. 1345[10].

lub robotnika, lub gdy tym ostatnim dozwolono odejść od najmującego, albo gdy od najmującego zasądzono na rzecz służby domowej lub robotników wynagrodzenie za służbę lub robotę;

4) gdy z powodu szczególnych okoliczności sprawy, w razie zwłoki w wykonaniu wyroku, strona, na rzecz której wyrok zapadł, poniosłaby znaczne straty, lub też samo wykonanie wyroku staćby się mogło niemożliwem;

5) gdy zasądzona została należność na zasadzie przepisów szczególnych o wynagrodzeniu poszkodowanych wskutek nieszczęśliwych wypadków robotników i pracowników, jak również członków ich rodzin;

6) gdy zasądzona została należność na zasadzie ustawy o ubezpieczeniu robotników od nieszczęśliwych wypadków;

7) gdy zasądzona została należność na zasadzie przepisów o wynagrodzeniu poszkodowanych wskutek nieszczęśliwych wypadków pracowników, majstrów i robotników dróg żelaznych, otwartych do użytku powszechnego, tudzież członków rodzin tych osób (ust. dr. kom., art. 575, uw. 23, zał.)[1]).

Dopuszczenie rygoru nie ulega sprawdzeniu w drodze kasacji. (S. C. 505-70).

737[1]. Wykonanie tymczasowe dopuszczalne jest, na żądanie strony, i w innych, prócz wymienionych w poprzedzającym (737) artykule, przypadkach, lecz jedynie, gdy wyrok zapadł: 1) zaocznie, albo 2) nawet nie zaocznie, lecz na skutek opozycji założonej przez pozwanego przeciwko pierwszemu wyrokowi zaocznemu, któremu nadany był rygor tymczasowego wykonania.

737[2]. Jeżeli wyrokowi nadano rygor tymczasowego wykonania na zasadzie p. 2 art. 737[1], to czynności egzekucyjne, podjęte z pierwszego wyroku zaocznego, zachowują

---

[1]) Punkty 6 i 7 art. 737 wprowadzone zostały z mocy ustaw z 23. VI. (poz. 1230) i 28. VI. (poz. 1301) roku 1912; w wydaniu urzędowem punkty te nie są skodyfikowane.

swoją moc w takim zakresie, w jakim wyrok ten przez następny wyrok sądu został potwierdzony.

738. W przypadkach, wymienionych w ust. 1—3, 5—7 art. 737, oraz w art. 737¹, od uznania sądu zależy nadać wyrokowi rygor tymczasowego wykonania bez żądania lub z żądaniem zabezpieczenia od strony, domagającej się wykonania. Wykonanie tymczasowe wyroku na zasadzie p. 4 art. 737, dopuszczalne jest tylko z zażądaniem od strony, domagającej się wykonania, należytego zabezpieczenia, na wypadek zmiany przez izbę sądową [1]) wyroku sądu okręgowego. Zabezpieczenie to polegać może na wstrzymaniu wydania powodowi lub wstrzymaniu sprzedaży zajętego albo opisanego majątku, lub wydania powodowi sum, które już zostały wyegzekwowane, albo mają być wyegzekwowane od pozwanego. Takie wstrzymanie wydania lub sprzedaży jest obowiązujące, gdy zabezpieczenie żądane jest przy wykonaniu wyroku zaocznego (art. 737¹).

P. art. 1640.

Wyrok zasądzający dług, pod rygorem natychmiastowej wykonalności, z zastrzeżeniem złożenia wyegzekwowanej sumy do depozytu sądu do czasu uprawomocnienia się wyroku, nie poczytuje się za zaspokojony, jeżeli dłużnik bez żądania wierzyciela i bez zachowania przepisów o zaofiarowaniu (art. 1257 i nast. K. C. oraz art. 1780 i nast. u. p. c.) złożył do depozytu sądu zasądzoną sumę. (O. S. P. 223-21).

739. Wyrok, według uznania sądu, może ulegać wykonaniu tymczasowemu we wszystkich częściach, lub tylko w pewnych częściach, jeżeli co do nich oddzielne wykonanie może być przeprowadzone.

740. Wykonanie tymczasowe, żądane nawet pod warunkiem złożenia zabezpieczenia, jest niedopuszczalne, jeżeli wykonanie jest tego rodzaju, że dla strony, przeciwko której jest skierowane, może wyniknąć wskutek tego wykonania taka szkoda, która nie da się ściśle ocenić na pie-

---

[1]) Sąd apelacyjny, art. 25 prz. prz. do u. p. c., zał. IX.

niądze i dla tego nie może być przez stronę przeciwną zabezpieczoną.

741. Uwzględnienie podań o nadanie rygoru tymczasowego wykonania wyrokom sądu okręgowego, którym rygoru tego nie nadano, zależy od izby sądowej[1]), rozpoznaniu której podlega sprawa w trybie postępowania apelacyjnego.

P. art. 1643.

742. Podania te komunikuje się stronie przeciwnej; rozstrzyga je izba sądowa [1]), niezależnie od wyrokowania co do istoty sprawy, według przepisów o rozstrzyganiu podań incydentalnych.

P. art. 1643.

Uchylając wyrok, sąd 2-ej instancji, na wniosek strony, może zarządzić powrotne ściągnięcie tego, co było wyegzekwowane na mocy uchylonego wyroku, któremu nadany był rygor tymcz. wyk. (S. C. 355-76, 1413-70).

ROZDZIAŁ DRUGI.

O trybie zaskarżenia wyroków sądów ogólnych.

TYTUŁ PIERWSZY.

O apelacji.

DZIAŁ PIERWSZY.

Tryb zakładania skarg apelacyjnych.

743. Od każdego wyroku sądu okręgowego co do istoty sprawy strony mają prawo założyć skargę apelacyjną [2]).

a) Orzeczenie sądu w sprawie działowej, nakazujące sprzedaż osady spadkowej przez publiczną licytację przy jednoczesnem określeniu sched spadkowych i wyznaczeniu ich spadkobiercom jest wyrokiem, — nakazujące samą tylko sprzedaż — jest decyzją incydentalną. (O. S. P. 422-21-22).

---

[1]) Sąd apelacyjny, p. art. 25 prz. przech. do u. p. c., zał. IX.
[2]) Patrz przep. przech. do u. p. c. art. 20, zał. IX.

b) Przedmiotem skargi apelacyjnej może być tylko żądanie zmiany sentencji, jako składowej części wyroku, nie zaś przytoczonych w nim pobudek. Wobec tego strona, na rzecz której zapadł wyrok pierwszej instancji, nie ma powodu do zaskarżenia tego wyroku, chociażby w pobudkach sądu pewne kwestje, w sprawie wynikłe, rozstrzygnięte były przeciwko niej. (S. C. 611-74, 485-75, 651-75, 141-81).

c) Dwa wyroki, zapadłe w dwóch oddzielnych sprawach, chociażby nawet między temi samemi stronami, nie mogą być skarżone w jednej skardze apelacyjnej. (S. C. 150-73, 134-75, 128-76).

Sprzedaż przez jedną ze stron majątku nie pozbawia jej prawa podania skargi apelacyjnej od wyroku w sprawie, dotyczącej tego majątku, a wytoczonej przed sprzedażą. (S. C. 361-77).

d) Charakter skargi (apel., czy incyd.) zależy od charakteru zaskarżonego orzeczenia, a nie nazwy, jaką jej nadał skarżący. (S. C. 89-09, 122-81).

e) Postanowienie sądu, którego mocą zatwierdzony został układ pojednawczy między upadłym dłużnikiem i jego wierzycielami, poczytuje się za wyrok i ulega zaskarżeniu w trybie apelacyjnym. (S. C. 122-81).

744. Skargę apelacyjną złożyć należy sądowi, który wydał wyrok.

a) Kwestja przyjęcia skargi apelacyjnej winna być rozpoznaną na posiedzeniu sądowem. (S. C. 702-70).

b) Obrońca sądowy winien mieć prawo stawania przed sąd. apel., jeżeli wnosi apel. (S. C. 11-03).

c) Nie jest dopuszczone założenie skargi telegraficznie. (S. C. 95-92).

745. W skardze apelacyjnej należy wyjaśnić:

1) czy skarga jest wniesiona od całego wyroku, czy też tylko od pewnych jego części i jakich mianowicie;

2) jakie okoliczności sprawy, lub przepisy prawa obalają prawidłowość wyroku;

3) jakie są żądania skarżącego;

4) miejsce zamieszkania skarżącego.

746. Do skargi apelacyjnej dołączyć należy tyle jej odpisów, ile osób pozostawało ze skarżącym w sporze w czasie ogłoszenia wyroku sądu okręgowego.

W razie śmierci strony, odpisy skargi apelacyjnej winny być złożone dla wszystkich spadkobierców zmarłego, chociażby nawet miejsce zamieszkania niektórych z nich nie było wiadome. (S. C. 55-83.

747. W skardze apelacyjnej nie powinny być zamieszczane żądania, które nie były zgłoszone w sądzie okręgowym. Poszukiwanie przez skarżącego przyrostu przedmiotu spornego, lub procentów, narosłych w toku postępowania, żądanie zasądzenia wartości majątku, zbytego lub utraconego, stanowiącego przedmiot sprawy, nie uważa się za nowe żądanie.

a) Sąd apelacyjny obowiązany jest rozpoznawać skargę apelacyjną na tych zasadach, które były przytoczone w skardze powodowej. (S. C. 345-74).

b) Żądanie w skardze apelacyjnej zwrotu samego majątku, zamiast żądanego w powództwie wynagrodzenia za ten majątek, stanowi zmianę powództwa. (S. C. 1189-71).

c) Żądanie powoda w skardze apelacyjnej przyznania mu prawa poszukiwania strat w trybie postępowania wykonawczego nie stanowi nowego żądania. (S. C. 654-70).

d) Żądanie zasądzenia procentów, ale tylko od dnia wytoczenia powództwa, nie stanowi powiększenia roszczeń powodowych i może być zgłoszone przy rozprawie na posiedzeniu sądu apelacyjnego. (S. C. 251-74, 373-77).

e) Nowe żądania lub żądania, oparte na zmienionych zasadach, sąd apelacyjny winien pozostawić bez rozpoznania. (S. C. 636-69).

f) Art. 747 zabrania zgłaszania w skardze apelacyjnej tylko nowych żądań. Nowe dowody, nie zmieniające zasady powództwa, mogą być zgłaszane w ciągu całego postępowania w sądzie apelacyjnym aż do postanowienia wyroku (S. C. 213-80, 73-84, 51-87).

g) Patrz pod art. 706.

748. Termin do założenia skargi apelacyjnej jest miesięczny.[1]).

a) Termin do założenia skargi apelacyjnej upływa o godzinie 12 w nocy ostatniego dnia terminu. (S. C. 389-69).

b) Sąd apelacyjny nie ma prawa rozpoznawać skargi apelacyjnej, wniesionej po terminie, chociażby w tym względzie nie było zarzutu ze strony przeciwnej. (S. C. 749-74).

c) W razie uchylenia przez sąd apelacyjny decyzji sądu okręgowego w przedmiocie zwrotu skargi apelacyjnej bez wyznaczenia terminu do jej wniesienia, skarga apelacyjna może być podana w ciągu miesiąca od dnia otrzymania przez sąd okręgowy decyzji sądu apelacyjnego. (S. C. 588-76).

---

[1]) Patrz przep. przech. do u. p. c. (zał. X) art. 37.

749. Termin ten (art. 748) liczy się od dnia ogłoszenia wyroku.

a) Termin do założenia skargi apelacyjnej liczy się od dnia ogłoszenia wyroku w ostatecznej formie. (S. C. 1136-72).

b) Termin do założenia skargi apelacyjnej liczy się od dnia ogłoszenia wyroku włącznie z tym dniem, nie zaś od dnia następnego. (S. C. 577-71).

c) Jeżeli ogłoszenie wyroku wyznaczone zostało na dzień świąteczny, termin do założenia skargi apelacyjnej liczy się jednak od tego, nie zaś od dnia następnego. (S. C. 853-68, 1492-70).

750. Do założenia skargi od wyroku sądu okręgowego wskutek ujawnienia nowych okoliczności lub fałszu w akcie, na którym wyrok został oparty, termin czteromiesięczny liczy się od dnia ujawnienia przez skarżącego nowych okoliczności, lub od dnia, w którym wyrok sądu, uznający akt za sfałszowany, uprawomocnił się.

a) Wnoszący skargę apelacyjną na zasadzie art. 750, wskutek ujawnienia nowych okoliczności, winien udowodnić, że od dnia ujawnienia tych okoliczności termin czteromiesięczny, w art. tym ustanowiony, nie upłynął. (S. C. 419-67).

b) Przepis art. 806 nie uchyla postanowienia art. 750 co do liczenia terminu do założenia skargi w przedmiocie rewizji wyroku w ciągu czterech miesięcy od dnia ujawnienia nowych okoliczności. (S. C. 419-67).

c) Sąd okręgowy, przez który wnosi się skarga do sądu apelacyjnego o uchylenie jego wyroku, nie ma prawa rozpoznawać kwestji wpływu, wskazanych przez skarżącego, nowych okoliczności na zmianę zaskarżonego wyroku. (S. C. 422-74).

d) Kwestja, od jakiego czasu nowe okoliczności stały się wiadome skarżącemu, dotyczy sprawy i nie ulega sprawdzeniu w drodze kasacji. (S. C. 162-77).

e) Podania, w przedmiocie rewizji wyroków sądu okręgowego wskutek ujawnienia nowych okoliczności lub fałszu w akcie, na podstawie którego został wydany wyrok, ulegają rozpoznaniu w trybie postępowania apelacyjnego. (S. C. 557-76, 199-78, 66-90).

751. W razie śmierci strony przed upływem służącego jej terminu apelacyjnego, bieg tego terminu zostaje zawieszony do czasu ogłoszenia wyroku, na żądanie strony przeciwnej, wyznaczonemu nad pozostałym majątkiem opiekunowi, lub osobom, których prawa do spadku po zmarłym zostały zatwierdzone.

P. art. 1541, 1542.

752. Stronie przeciwnej służy prawo żądać, od kogo to zależy, mianowania niezwłocznie opiekuna nad majątkiem, niezależnie od żądania w tym przedmiocie spadkobierców zmarłego.

753. W razie śmierci pełnomocnika, upoważnionego do założenia skargi apelacyjnej, przed upływem terminu apelacyjnego, dalszy bieg tego termiu dla mocodawcy rozpoczyna się od dnia ogłoszenia mu wyroku.

754. W przypadkach, wskazanych w art. 751 i 753, do założenia skargi apelacyjnej służyć będzie czas, pozostały od dnia śmierci zmarłego, jeżeli do końca terminu pozostawało nie mniej, niż miesiąc, w przeciwnym razie wyznacza się termin miesięczny.

Patrz orzecz. pod art. 78 lit. a.

755. Skargę apelacyjną zwraca się z decyzji sądu, przy zawiadomieniu:

1) jeżeli wniesioną została po upływie terminów przepisanych;

2) jeżeli skargę wniósł pełnomocnik, do założenia skargi apelacyjnej nieupoważniony.[1]).

a) Adwokat, upoważniony do prowadzenia sprawy w drugiej instancji, nie ma prawa wnieść w imieniu swego mocodawcy skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego. (S. N. 36-19).

b) Skarga apelacyjna nie podpisana przez skarżącego, ani przez osobę przez niego upoważnioną nie ulega rozpoznaniu. (S. C. 1059-69).

c) W przypadkach, wskazanych w art. 755, sąd pierwszej instancji, do którego wniesioną została skarga apelacyjna celem przesłania jej do sądu instancji wyższej, obowiązany jest wydać decyzję w przedmiocie zwrotu skargi apelacyjnej, gdyby jednak sąd pierwszej instancji skargi apelacyjnej nie zwrócił skarżącemu, sąd apelacyjny winien skargę tę, na mocy art. 584, pozostawić bez rozpoznania lub zwrócić ją sądowi pierwszej instancji w celu wykonania przepisu art. 755 i nie ma prawa skargi oddalić lub zatwierdzić wyrok pierwszej instancji jako prawomocny. (S. C. 362-70, 198-74, 672-74, 105-69, 198-74).

---

[1]) Patrz art. 141—143 Tymcz. Instr. Ogól. dla sądów Król. Polsk. (załącznik XV).

d) Jeżeli skargę apelacyjną, nie zwróconą przez sąd pierwszej instancji, sąd apelacyjny pozostawił bez rozpoznania, z powodów w art. 755 przewidzianych, skarżącemu służy prawo, poprawiając błąd, wnieść nową skargę apelacyjną, o ile uważa, iż ma do tego prawo, nie może zaś skarżący żądać, ażeby sąd apelacyjny rozpoznał pierwszą jego skargę apelacyjną co do istoty sprawy, lub co do przyznania mu prawa do podania nowej skargi. (S. C. 302-70).

e) W razie zwrócenia skargi apelacyjnej przez sąd pierwszej instancji z tego powodu, iż zachodziła wątpliwość, czy pełnomocnik był prawnie upoważniony do wniesienia skargi, skarżący, lub jego pełnomocnik, ma prawo, wnosząc skargę incydentalną od decyzji sądu okręgowego w przedmiocie zwrotu skargi, udowodnić, że skarga ta była wniesioną przez osobę prawnie upoważnioną do jej podania w dacie jej wniesienia. (S. C. 323-76). Strona która nie powoływała się w sądzie apelacyjnym na nieprawidłowe przyjęcie skargi apelacyjnej, nie ma prawa przytaczać tej okoliczności, jako powodu do uchylenia wyroku sądu apelacyjnego w drodze kasacji. (S. C. 855-73).

756. Skargę apelacyjną, z decyzji sądu, ulegającej ogłoszeniu skarżącemu, pozostawia się bez biegu[1]):

1) jeżeli została napisana bez zachowania przepisów o opłacie stemplowej[2]);

2) jeżeli do skargi nie załączono wpisów sądowych;

3) jeżeli do skargi nie dołączono odpisów jej w odpowiedniej ilości egzemplarzy.

W przypadku w ustępie 1. niniejszego artykułu wskazanym wyznacza się skarżącemu w celu złożenia opłaty stemplowej, jak również nie załączonych do skargi apelacyjnej wpisów, lub odpisów, termin nie dłuższy, jak do upływu terminu apelacyjnego, jeżeli zaś do końca tego terminu pozostało mniej, niż siedem dni, to termin siedmiodniowy, licząc od czasu ogłoszenia decyzji sądu, zapadłej w tym przedmiocie.

757. Skargi incydentalne od decyzji w przedmiocie zwrotu skargi apelacyjnej są dopuszczalne w ciągu dwuch tygodni od dnia jej doręczenia.

a) Termin do podania skargi incydentalnej do Sądu Najwyższego od decyzji drugiej instancji w przedmiocie zwrotu skar-

---

[1]) Patrz art. 142 i 143 inst. ogól., zał. XV.
[2]) Patrz art. 3 przep. tym. o koszt. sąd., zał. XX.

gi o uchylenie wyroku lub decyzji ostatecznej — jest dwumiesięczny od daty ogłoszenia decyzji. (S. N. 38-19). Skarga incydentalna do Sądu Kasacyjnego od decyzji w przedmiocie zwrotu skargi o uchylenie wyroku winna być podaną w terminie w art. 757 ustanowionym. (S. C. 501-67, 264-68, 216-69, 1436-70, 816-72).

b) Skargi incydentalne mogą być wnoszone tylko na zwrócenie, nie zaś na przyjęcie skargi apelacyjnej. Na nieprawidłowe przyjęcie skargi apelacyjnej można się powoływać w odpowiedzi na skargę apelacyjną lub przy rozprawie w sądzie apelacyjnym. (S. C. 588-76).

758. Po przyjęciu skargi apelacyjnej, sąd okręgowy komunikuje jej odpis stronie przeciwnej, celem złożenia do izby sądowej[1]) odpowiedzi na skargę.

a) Doręczenie odpisu skargi kasacyjnej adwokatowi, który został upoważniony do prowadzenia sprawy, tylko w drugiej instancji jest niezgdne z prawem. (S. N. 18-18).

b) Przepis art. 758 stosuje się również do próśb, podawanych *przez osoby trzecie*. (S. C. 783-72). Niedoręczenie odpisu skargi apelacyjnej stronie przeciwnej stanowi powód do uchylenia wyroku w drodze kasacji (S. C. 374-67, 1713-73, 514-75, 831-75, 138-76, 135-77).

c) *Jeżeli* strona oświadczy *sądowi apelacynemu*, że nie otrzymała odpisu skargi apelacyjnej, sąd apelacyjny obowiązany jest odpis skargi doręczyć i rozprawę odroczyć. (S. C. 64-74).

d) Niedoręczenie odpisu skargi apelacyjnej stronie przeciwnej nie stanowi powodu do uchylenia wyroku, jeżeli strona ta była obecną na posiedzeniu sądu apelacyjnego, na którem wyrok zapadł, nie oświadczała, iż odpisu skargi nie otrzymała i złożyła wyjaśnienia co do istoty sprawy. (S. C. 488-67, 415-69, 1713-73, 514-74, 65-75).

e) Odpis skargi apelacyjnej, w której skarżący żąda uznania *dłużnika upadłego* za bankruta podstępnego, winien być doręczony nie tylko zarządowi masy upadłości, lecz również samemu upadłemu. (S. C. 362-79).

f) Za bezzasadne uważać należy zażalenie w skardze kasacyjnej, co do nie otrzymania odpisu skargi apelacyjnej, jeżeli petent zawiadomiony był w czasie właściwym o dniu posiedzenia sądu apelacyjnego, w którym sprawa była rozpoznawaną i wskutek tego miał możność oświadczyć, że odpisu skargi apelacyjnej nie otrzymał. (S. C. 1202-72).

---

[1]) Sądu apelacyjnego, art. 25 przep. prz. do u. p. c., zał. IX.

759. Jeżeli w skardze apelacyjnej miejsce zamieszkania strony przeciwnej nie było wskazane, odpis skargi będzie wysłany do miejsca zamieszkania tej strony, wskazanego przy postępowaniu w sądzie okręgowym.

Miejsce zamieszkania, o którem mówi art. 759 oznacza nie to miejsce zamieszkania, o obraniu którego strony winny po wezwaniu ich przed sąd, sąd ten zawiadomić, lecz to, które jest wskazane w skardze powodowej. Jeżeli przeto w skardze apelacyjnej nie wskazane jest miejsce zamieszkania strony przeciwnej, odpis skargi, o ile strona ta nie obrała sobie miejsca zamieszkania w mieście, gdzie znajduje się sąd, lub nie została w tem miejscu odnalezioną, należy wysłać do jej miejsca zamieszkania, wskazanego w skardze powodowej. (S. C. 376-76).

760. Do złożenia odpowiedzi na skargę apelacyjną służy stronie przeciwnej termin miesięczny, od dnia otrzymania przez nią odpisu, z doliczeniem terminu na odległość od miejsca jej zamieszkania do miejsca siedziby izby sądowej[1]). Skarżący będzie zawiadomiony o dacie doręczenia odpisu skargi apelacyjnej.

Niezawiadomienie skarżącego o dacie doręczenia odpisu skargi stronie przeciwnej, jeżeli następstwem tego było niewezwanie skarżącego na rozprawy stanowi powód do uchylenia wyroku w drodze kasacji. (S. C. 1476-70, 861-71).

761. Odpowiedź na skargę apelacyjną będzie przyjęta nawet po upływie terminu w artykule poprzedzającym (760) oznaczonego, aż do dnia wyznaczonego do rozpoznania sprawy; lecz w tym przypadku skarżący ma prawo żądać odroczenia posiedzenia.

762. Sąd okręgowy skargę apelacyjną w oryginale wraz z całemi aktami sprawy, tudzież ze zwrotnemi egzemplarzami wezwań, przy których doręczone zostały osobom, biorącym udział w sprawie, odpisy skargi apelacyjnej niezwłocznie po ich otrzymaniu, prześle[2]) izbie sądowej[1]).

---

[1]) Sądu apelacyjnego, art. 25 prz. prz. do u. p. c., zał. IX.
[2]) Patrz art. 117, 122 i 130 instr. ogól., zał. XV.

DZIAŁ DRUGI.

Postępowanie w sprawach, które w drodze apelacji wpłynęły do izby sądowej.[1]).

763. Przed upływem terminu od złożenia odpowiedzi na skargę apelacyjną, strony obowiązane są oznajmić w kancelarji izby sądowej[1]) o obranem przez nie miejscu zamieszkania w mieście, w którem izba sądowa[1]) się znajduje, lub o obraniu osób specjalnie upoważnionych do odbioru pism (art. 309). W razie niewykonania tego przepisu przez którąkolwiek ze stron wszystkie pisma i wezwania, ulegające zakomunikowaniu jej, pozostawione będą w kancelarji izby sądowej.[1]).

a) Osoba, która ma stałe miejsce zamieszkania w mieście, w którem znajduje się sąd apelacyjny, o ile z akt sprawy jest to widoczne, nie obowiązana jest zawiadamiać sądu apelacyjnego o obranem w tem mieście zamieszkaniu, przeto wezwania winny być wysyłane tej osobie według miejsca zamieszkania, wskazanego w sprawie, nie zaś pozostawione w kancelarji sądu apelacyjnego. (S. C. 23-78).

b) Art. 763 ma zastosowanie i do skarg incyd. (S. C. 69-93).

764. Stronie przeciwnej służy prawo łącznie z odpowiedzią na skargę apelacyjną i w każdym razie nie później, niż w terminie ustanowionym (art. 760) do złożenia tej odpowiedzi, żądać zmiany wyroku nie tylko co do przedmiotów, które obejmuje skarga apelacyjna, lecz również co do innych części wyroku, dotyczących praw apelującego.

Apelacja wzajemna ulega rozpoznaniu i wówczas, gdy apelację główną cofnięto. (S. C. 9-97).

Art. 764 obowiązje również w sądach pokoju. (S. C. 29-08) przy zachowaniu terminu z art. 170. (S. C. 29-08).

765. Odpowiedź, wskazana w poprzedzającym (764) artykule, podaje się do izby sądowej[1]) która komunikuje ją stronie przeciwnej na zasadach ogólnych.

Niedoręczenie skarżącemu odpisu objaśnienia na skargę apelacyjną nie stanowi powodu do uchylenia wyroku, jeżeli skarżący był

---

[1]) Sądu apelacyjnego, art. 25 prz. prz. do u. p. c., zał. IX.

obecny przy relacji sprawy i złożył wyjaśnienia ustne. (S. C. 841-69, 68-70).

766. Każdej z osób, które, jako powodowie lub pozwani, stanowią jedną stronę, służy prawo przyłączenia się do skargi apelacyjnej, przez jedną z nich założonej. Przyłączenie to winno być dopełnione przez wniesienie do izby sądowej oddzielnego podania w terminie w art. 760 wskazanym.

a) Przyłączyć się może i interwenjent. (S. C. 845-74).
b) Art. 766 nie dotyczy skarg kasacyjnych. (S. C. 16-07).

767. Po otrzymaniu odpowiedzi na skargę apelacyjną, lub po upływie terminu do podania jej ustanowionego (art. 760), prezes wyznacza termin rozpoznania sprawy i zawiadamia o tem strony.

P. art. 1644.

a) Niezawiadomienie strony o dniu wyznaczonym do rozpraw stanowi powód do uchylenia wyroku, chociażby nawet strona ta była obecną na posiedzeniu sądu, lecz oświadczyła, że pozbawioną jest możności złożenia należytych wyjaśnień. (S. C. 529-74).

b) Doręczenie stronie wezwania wieczorem dnia poprzedzającego posiedzenie nie może służyć za powód do uchylenia wyroku. (S. C. 380-76).

c) Jeżeli strona wniosła do sądu apelacyjnego podanie z żądaniem zawiadomienia jej osobiście — nie zaś jej pełnomocnika, o terminie, wyznaczonym do rozpraw, niezawiadomienie samej strony stanowi powód do uchylenia wyroku, chociażby nawet pełnomocnik tej strony zawiadomiony w terminie, złożył w jej imieniu wyjaśnienia w sprawie. (S. C. 372-74).

d) Wysłanie zawiadomienia o terminie, wyznaczonym do rozpraw samej stronie, nie zaś jej pełnomocnikowi, nie stanowi powodu do uchylenia wyroku, jeżeli wezwanie to wręczone było na tyle czasu przed posiedzeniem, że strona miała możność zawiadomić o terminie swego pełnomocnika (S. C. 63-74), (contra orzecz. Izby I-ej S. N. z 12. X. 1922 r. w sprawie C. 310-22), lub jeżeli pełnomocnik był obecny na posiedzeniu sądu. (S. C. 121-78).

768. W wyznaczonym terminie rozpoznania sprawy na posiedzeniu sądowem sędzia referent zdaje relację ze stanu sprawy, a następnie strony stawające dopuszcza się do rozpraw ustnych.[1]).

---

[1]) Patrz przep. przech. do u. p. c. (zał. IX) art. 13 ust. 2.

Rozstrzygnięcie, wszczętej przez sąd, kwestji właściwości sądu, bez dopuszczenia stron do rozpraw w tym przedmiocie, stanowi powód do uchylenia wyroku. (S. C. 571-74).

769. Przy rozprawach ustnych stron, pierwszy głos należy do apelującego, jeżeli zaś obie strony założyły skargi apelacyjne, to do powoda.

770. Nieobecność stron przy relacji nie wstrzymuje wydania wyroku bez wysłuchania ich ustnych wyjaśnień. Nieobecność jednej strony nie pozbawia strony drugiej prawa złożenia ustnych wyjaśnień.

771. Dowody sprawdza izba sądowa[2]) w składzie wyrokującym lub jeden z jej członków, albo sąd okręgowy. W tym ostatnim wypadku do sprawdzenia dowodów sąd okręgowy może delegować jednego ze swoich członków, lub zlecić to miejscowemu powiatowemu członkowi sądu okręgowego albo[3]) oddziałowemu sędziemu pokoju z zachowaniem przepisów zawartych w art. 500^1—500^3. [1]).

Sprawdzenie dowodów w siedzibie sądu apel. nie może być zlecone sądowi okręg. (S. O. 30-08).

Sąd apel. może zlecić sprawdzenie sędziemu, który wyrokował w I-ej instancji. (S. C. 107-06).

Por. pod. art. 174.

772. Izba sądowa[2]) obowiązana jest rozstrzygnąć każdą sprawę bez zwracania jej sądowi okręgowemu do nowego postępowania i zawyrokowania.

a) W sprawach działowych w razie ujawnienia, w toku sprawy w drugiej instancji, przedmiotów spadkowych, nieobjętych wyrokiem pierwszej instancji, sąd winien rozpoznać spory wszczęte w skardze apelacyjnej, a co do nowoujawnionego majątku spadkowego, odesłać strony do pierwszej instancji, celem przeprowadzenia działu dodatkowego. (O. S. P. 225-21-22).

b) Przepis art. 772 nie jest bezwzględny i zwrócenie sprawy dla osądzenia istoty jej do sądu pierwszej instancji jest dopuszczalne w wypadku, jeśli pierwsza instancja nie rozpatrywała meritum sprawy, gdyż w przeciwnym razie strony byłyby pozbawione dobrodziejstwa, wynikającego z art. 11 i 12 u. p. c. (S. N. 45-19).

---

[1]) Patrz tymcz. instr. ogól. dla sądów Kr. Pol. (zał. XV) art. 117.

[2]) Sąd apelacyjny.

[3]) W tekście wprow. w miejscow. wskaz. w ods. do art. 32^1 opuszczono „pow. członk. sądu okręg.“.

c) Sąd apelacyjny, uznając, że sprawa rozstrzygniętą została w pierwszej instancji bez wezwania i wysłuchania objaśnień stron, winien umorzyć postępowanie i zwrócić sprawę do pierwszej instancji, nie ma jednak prawa polecić sądowi pierwszej instancji rozpoznawać sprawę na nowo. (S. C. 1198-69 por. 57-905).

d) Uwzględnienie przez sąd apelacyjny części powództwa z przyznaniem powodowi prawa do wytoczenia nowego powództwa, co do pozostałej jego części, stanowi powód do uchylenia wyroku. (S. C. 1015-69, 1248-70).

e) Jeżeli sąd pierwszej instancji nie rozpoznał co do istoty skargi wzajemnej pozwanego, sąd apelacyjny, uznając, że sąd pierwszej instancji niesłusznie skargi wzajemnej nie rozpoznawał, obowiązany jest skargę tę rozpoznać, nie zwracając sprawy do pierwszej instancji. (S. C. 1224-70, 826-81, 611-75, 37-09).

f) Sąd apelacyjny, uznając, na skutek skargi od decyzji sądu pierwszej instancji, odmawiającej rozpoznania sprawy, że decyzja ta nieprawidłowo została postanowioną, nie ma prawa rozstrzygnąć meritum sprawy bez zwrócenia jej sądowi pierwszej instancji. (S. C. 567-91).

773. Izba sądowa[1]) rozpoznaje tylko te części wyroku sądu okręgowego, przeciwko którym przez jedną lub drugą stronę założone zostały skargi.

a) Żądanie w sprawie działowej drobnej własności ziemskiej nakazania publicznej licytacji osady spadkowej, może być wniesione w drugiej instancji. (O. S. P. 408-21).

b) Sąd apelacyjny obowiązany jest nie rozpoznawać nie zaskarżonych części wyroku pierwszej instancji. (S. C. 261-74, 285-75, 102-85).

c) Sąd apelacyjny, na skutek skargi apelacyjnej jednego z pozwanych, dłużników solidarnych, ma prawo rozpoznać sprawę, uchylić lub zmienić wyrok pierwszej instancji w stosunku do innych pozwanych, dłużników solidarnych, chociażby ci skargi apelacyjnej od wyroku pierwszej instancji nie założyli. S. C. 57-88, 60-89).

d) Uchylenie przez sąd apelacyjny niezaskarżonej części wyroku pierwszej instancji, stanowi powód uchylenia wyroku sądu apelacyjnego w drodze kasacji. (S. C. 149-68, 133-69, 380-70, 137-71).

e) Jeżeli w skardze apelacyjnej niema żądania uchylenia tej części wyroku sądu okręgowego, której mocą, zgłoszony zarzut fałszu pozostawiony został bez uwzględnienia, sąd apelacyjny nie ma prawa sam wszczynać kwestji w tym przedmiocie. (S. C. 1110-69).

f) Jeżeli pozwany w skardze apelacyjnej żąda uchylenia całego wyroku pierwszej instancji, sąd apelacyjny winien rozpoznać i ocenić istotę sprawy na podstawie dowodów i objaśnień stron,

---

[1]) Sąd apelacyjny.

zgłoszonych w pierwszej instancji, chociażby skarżący żądanie uchylenia wyroku oparł nic na wszystkich zarzutach, zgłoszonych w pierwszej instancji. (S. C. 1021-70, 539-74).

g) Sąd apelacyjny, rozpoznając meritum sprawy na skutek skargi apelacyjnej pozwanego, obowiązany jest ocenić zgłoszoną przez pozwanego w pierwszej instancji ekscepcję niewłaściwości sądu według miejsca jego zamieszkania, chociażby ekscepcja ta nie była rozpoznaną przez sąd pierwszej instancji i pozwany ani w skardze apelacyjnej, ani przy rozprawach w sądzie apelacyjnym, ekscepcji tej nie popierał. (S. C. 215-78, 2-87).

h) Sąd apelacyjny, nie wychodząc po za granice żądań stron, ma prawo oprzeć swój wyrok na wszystkich dowodach, przedstawionych i zgłoszonych przez strony, zarówno w sądzie apelacyjnym, jak i w sądzie pierwszej instancji. (S. C. 27-68, 69-71, 452-72, 873-72).

i) Jeżeli pozwany, który zgłosił w pierwszej instancji ekscepcję niewłaściwości sądu, odrzuconą przez sąd pierwszej instancji, w skardze apelacyjnej żąda tylko uwzględnienia ekscepcji, sąd apelecyjny nie ma prawa rozpoznawać meritum sprawy. (S. C. 190-71).

j) Brak w skardze apelacyjnej żądania zwolnienia od kosztów sądowych nie pozbawia sądu apelacyjnego prawa rozstrzygania w tym przedmiocie. (S. C. 82-71).

k) Sąd apelacyjny nie ma prawa wszczynać kwestji, według żdania tegoż sądu, decydującej w sprawie, jeżeli kwestja ta nie była rozpoznawaną przez sąd pierwszej instancji i nic została poruszoną w skardze apelacyjnej. (S. C. 478-81, 40-77).

l) Sąd apelacyjny, uznając nawet, że skarga powodowa nie ulegała przyjęciu, obowiązany jest jednak rozpoznać meritum sprawy, jeżeli strony na niezwrócenie powództwa nic skarżyły się. (S. C. 575-70).

m) Sąd apelacyjny, bez zarzutu ze strony pozwanego, nie ma prawa wszczynać kwestji zmiany przez powoda podczas przewodu sądowego w pierwszej instancji pierwotnych roszczeń powodowych. (S. C. 608-70).

n) Unieważnienie przez sąd apelacyjny umowy, ważności której strony nie zaprzeczyły, stanowi powód do uchylenia wyroku. (S. C. 240-68).

o) Sąd apelacyjny, zarówno jak i sąd okręgowy, nie może w drodze postępowania zachowawczego rozstrzygać sporu o prawo cywilne. (S. C. 258-79).

774. Izba sądowa [1]) w wyroku wyraźnie orzeka: czy zatwierdza, czy też uchyla wyrok sądu okręgowego, czy też niektóre części zatwierdza, a inne uchyla, i z jakich zasad.

a) Brak w wyroku sądu apelacyjnego przytoczenia żądania

---

[1]) Sąd apelacyjny.

skarżącego uchylenia pewnej części wyroku sądu okręgowego stanowi obrazę art. 773 i 774. (S. C. 1202-71, 79-94).

b) Sąd apelacyjny nie jest obowiązany przytaczać w wyroku szczegółowych uzasadnień przeciwko każdemu z dowodów, zgłoszonych w skardze apelacyjnej. (S. C. 849-68, 586-74, 451-76, 14-78).

c) Sąd apelacyjny, uchylając wyrok pierwszej instancji, nie jest obowiązany rozbierać krytycznie uzasadnień tego wyroku, może zaś ograniczyć się przytoczeniem pobudek, na których oparł swój wyrok. (S. C. 918-69, 540-76, 143-79, 76-85).

d) Sąd apelacyjny, uchylając wyrok pierwszej instancji, opatrzony rygorem tymczasowego wykonania, ma prawo, na żądanie pozwanego, zasądzić na rzecz tegoż pozwanego sumy wyegzekwowane od niego na mocy wyroku pierwszej instancji. (S. C. 355-76).

775. Po wydaniu wyroku, izba sądowa [1]) zwraca akta sprawy sądowi okręgowemu z dołączeniem odpisu swego wyroku [2]).

Na wykonanie tej czynności wystarcza termin dwutygodniowy. (S. C. 56-01).

776. W razie uchylenia wyroku sądu okręgowego, izba sądowa [1]) koszty postępowania sądowego zasądza od strony, przeciwko której zapadł wyrok, w przypadku zaś w art. 870 przewidzianym, dzieli je między obie strony [3]).

776[1]. Jeżeli izba sądowa [1]) uzna, że wyrok sądu okręgowego zostaje uchylony wskutek przedstawienia przez skarżącego takich nowych dowodów, które, z jego winy, nie były złożone w toku postępowania przed sądem okręgowym, to apelujący, na wniosek strony przeciwnej, może być pozbawiony prawa do zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

777. We wszystkich przypadkach, dla których w poprzedzających artykułach nie postanowiono przepisów szczególnych, do postępowania przed izbą sądową[1]), stosuje się przepisy obowiązujące w sądach okręgowych.

---

[1]) Sąd apelacyjny.

[2]) Patrz Tymcz. Instr. Ogól. dla sąd. Kr. Pols. (załącznik XV) art. 123.

[3]) Patrz art. 33 przep. tym. o koszt. sąd. (zał. XX), art. 870 u. p. c. uchylono z mocy art. 1 tychże przep.

DZIAŁ TRZECI.

Przywrócenie prawa do apelacji.

778. Prawo do założenia skargi apelacyjnej może być przywrócone, jeżeli zwłoka w dostarczeniu lub zwrocie skargi apelacyjnej wynikła z winy urzędnika, za pośrednictwem którego skarga była wysłana, lub wskutek zwłoki w drodze, z powodu szczególnych, nieprzewidzianych okoliczności.

a) Prawo do założenia skargi apelacyjnej może być przywrócone w tych wszystkich wypadkach, kiedy zwłoka miała miejsce nie z winy skarżącego, lecz z winy osób urzędowych. (S. C. 1303-70, 589-72).

b) Jeżeli skarga apelacyjna, założona przez pełnomocnika przed upływem terminu apelacyjnego, została przyjętą i przesłaną do sądu apelacyjnego, który już po upływie terminu apelacyjnego pozostawił ją bez rozpoznania z powodu braku należytego pełnomocnictwa, okoliczność ta służy za prawną zasadę do przywrócenia terminu. (S. C. 563-76).

c) Niezwrócenie przez sąd okręgowy skargi apelacyjnej, założonej przez obrońcę sądowego, który nie ma prawa do zastępowania strony w sądzie apelacyjnym, nie może służyć za powód do przywrócenia terminu. (S. C. 49-79). Niezredagowanie wyroku w formie ostatecznej w terminie wyznaczonym stanowi powód do przywrócenia, nie zaś do przedłużenia, terminu do założenia skargi apelacyjnej, jak również skargi kasacyjnej. (S. C. 1068-75, 1091-75, 34-89). Petent nie jest obowiązany udowadniać, że wyrok nie był zredagowany w terminie; okoliczność tę obowiązany jest ustalić sam sąd. (S. C. 85-96).

d) Sąd apelacyjny nie ma prawa wszczynać kwestji, czy termin do założenia skargi apelacyjnej prawidłowo został przywrócony, jeżeli w tym względzie nie było zarzutu ze strony przeciwnej. (S. C. 884-69).

779. Podania o przywrócenie prawa do założenia skargi apelacyjnej wnosi się w ciągu dwuch tygodni od czasu ogłoszenia decyzji sądu, której mocą zaniedbanie terminu do założenia skargi apelacyjnej zostało wyrzeczone; podania te ulegają rozpoznaniu sądu, który wydał wyrok.

a) Jeżeli niema wątpliwości, że termin do założenia skargi apelacyjnej lub kasacyjnej został uchybiony, strony mają prawo, nie wnosząc uprzednio rzeczonych skarg, t. j. jeszcze przed uznaniem przez sąd, że termin został uchybiony, żądać przywrócenia terminu, uchybionego nie z ich winy. (S. C. 38-91).

b) Dwutygodniowy termin z art. 779 biegnie od daty usunięcia przeszkody, która tamowała zgłoszenie apelacji w czasie właściwym (S. C. 68-01, 122-09), jeżeli jednak przeszkoda ta usunięta była w czasie trwania terminu apelacyjnego, dwutygodniowy termin obliczać należy od dnia, w którym upłynął termin apelacyjny, o ile skarga apelacyjna nie była założona, zaniedbanie zaś terminu jest oczywiste, czyli gdy nie zapadła decyzja w przedmiocie zwrotu apelacji. (S. C. 59-07, 38-91).

c) Niema zasady dodawania terminu na odległość od terminu, przewidzianego w art. 779. (S. C. 33-11).

d) Art. 779 ma zastosowanie również w sądach pokoju. (S. C. 25-72, 280-70).

e) Podania o przywrócenie terminu winny być doręczane stronie przeciwnej i rozstrzygane po wezwaniu obu stron. (S. C. 352-71).

f) Sąd apelacyjny nie jest władny przywrócić termin, ani nakazać to niższej instancji. (S. C. 91-71, 612-81).

g) Termin winien być przywrócony, jeżeli apelacja była założona na dłuższy czas przed upływem terminu apelacyjnego przez pełnomocnika i została przyjęta przez sąd okręgowy, a następnie pozostawiona bez rozpoznania przez sąd apelacyjny z powodu braku pełnomocnictwa. (S. C. 78-86, 565-76, 372-70).

780. Od decycji, zapadłej na skutek podania o przywrócenie prawa do założenia skargi apelacyjnej, może być wniesioną skarga do izby sądowej [1]) w ciągu dwuch tygodni od czasu jej ogłoszenia.

a) Decyzje, odmawiające przywrócenia terminu do kasacji, są ostateczne i nie ulegają zaskarżeniu merytorycznemu w postaci skarg incydentalnych, natomiast mogą być zaskarżone w drodze skargi kasacyjnej. (S. N. O. 2. 19. II).

b) Sąd apelacyjny z urzędu nie podnosi kwestji, czy słusznie przywrócony został termin. (S. C. 884-69).

c) Termin z art. 780 obowiązuje i w sądach pokoju. (S. C. 25-71, 352-71).

781. W razie przywrócenia prawa do założenia skargi apelacyjnej, wyznacza się, według uznania sądu, do podania tej skargi nowy termin, który w żadnym razie nie może być dłuższy od terminu apelacyjnego.

782. Nowy termin do podania skargi apelacyjnej liczy się od dnia ogłoszenia decyzji sądu, przywracającej prawo do założenia tej skargi.

---

[1]) Sąd apelacyjny.

DZIAŁ CZWARTY.

Postępowanie ze skarg incydentalnych na decyzje sądu okręgowego.

783. Skargi od decyzji incydentalnych sądu okręgowego są niedopuszczalne oddzielnie od skargi apelacyjnej co do istoty sprawy, wyjąwszy przypadki wyraźnie w ustawie wskazane (art. 239, 586, 587, 596, 664, 673, 730, 757, 780, 1345[9].

a) Od decyzji umarzającej sprawę z powodu niewłaściwości sądu może jedynie być podana skarga incydentalna w terminie dla tych skarg przepisanym, nie zaś skarga apelacyjna. (O. S. P. 88-21).

b) Decyzje sądu, które prawo dozwala skarżyć oddzielnie od apelacji, stają się prawomocnemi i nie ulegają rozpoznaniu przez sąd apelacyjny przy rozpoznawaniu sprawy co do istoty, jeżeli od tych decyzji nie zostały założone skargi incydentalne w terminach przez prawo przepisanych. (S. C. 182-76, 283-80, 101-82, 1-89).

c) Skargi incyd. mogą być zakładane od takich decyzji, które kończą postępowanie. (S. C. 90-08).

d) Art. 783 nie dotyczy decyzji w przedmiocie wykładni lub wykon. wyroku. (S. C. 8-86, 69-85).

784. Skargi incydentalne składać należy w tym sądzie okręgowym, od decyzji którego założone zostały, wyjąwszy skargi na powolność lub na odmowę przyjęcia i przesłania izbie sądowej [1]) skargi złożonej już w sądzie, które to skargi wnosi się wprost do izby sądowej [1]).

a) Skarga incydentalna od decyzji sądu okręgowego, mocą której przywrócony został termin do założenia skargi apelacyjnej, wniesiona bezpośrednio do sądu apelacyjnego, nie ulega rozpoznaniu przez sąd apelacyjny. (S. C. 661-75).

b) Skarga incydentalna od decyzji sądu, mocą której złożona w tym sądzie skarga została petentowi zwróconą, może być złożona bezpośrednio w tym sądzie, rozpoznaniu którego skarga ta ulega, lub w tym sądzie, który skargę zwrócił. (S. C. 307-79, 308-79).

c) Skargi na powolność lub odmowę mogą być składane sądowi okręgowemu. (S. C. 307-79, 787-72).

785. Skargi incydentalne wnosi się w terminie dwutygodniowym, od czasu ogłoszenia decyzji, wyjąwszy przy-

---

[1]) Sąd apelacyjny.

padki, wyraźnie w ustawie wskazane. Podanie skargi na powolność nie jest ograniczone żadnym terminem [1]).

a) Jeżeli sąd niższej instancji nie zwrócił skargi incydentalnej, która nie ulegała przyjęciu, z powodu uchybienia terminu do jej założenia, lecz przesłał ją do sądu wyższej instancji, ta ostatnia, o ile uzna, iż termin do założenia tej skargi został uchybiony, nie ma prawa jej rozpoznawać. (S. C. 97-74).

b) Jeżeli strona, biorąca udział w sprawie, nie była obecną na posiedzeniu sądu i nie została zawiadomioną o terminie wyznaczonym do rozpraw, termin do zaskarżenia decyzji, zapadłej na tem posiedzeniu, liczy się dla tej strony nie od dnia, wyznaczonego do zredagowania decyzji na piśmie, lecz od dnia, w którym się dowiedziała o zapadłej decyzji. (S. C. 98-74, 72-82).

c) Skargi od decyzji sądów okręgowych w przedmiocie wykonywania wyroków winny być wnoszone w terminie dwutygodniowym. (S. C. 8-86).

786. Do skargi incydentalnej, o ile ta dotyczy w czemkolwiek praw strony przeciwnej, dołączyć należy odpis samej skargi i należących do niej dokumentów.

787. Wniesienie skargi incydentalnej nie wstrzymuje ani postępowania w sprawie, ani wykonania zaskarżonej decyzji, oprócz przypadków wyraźnie w ustawie wskazanych.

Nie dotyczy to decyzji, wyd. w trybie post. zachowawczego rozstrzygających, do których stosuje się art. 924. (S. C. 78-94).

788. Sąd okręgowy, przyjąwszy skargę incydentalną, komunikuje odpis jej stronie przeciwnej, dla złożenia objaśnienia [2]).

a) Niedoręczenie odpisu skargi incydentalnej stronie przeciwnej stanowi powód do uchylenia wyroku w drodze kasacji. (S. C. 39-77). Jeżeli jednak z akt sprawy okaże się, iż stronie, która wniosła skargę kasacyjną, wiadomą była treść skargi incydentalnej i strona ta w odpowiedzi na skargę incydentalną zgłosiła zarzuty co do treści tej skargi, niedoręczenie jej odpisu skargi incydentalnej nie może służyć za powód do uchylenia wyroku. (S. C. 13-83).

b) Przepis, nakazujący doręczenie skargi incydentalnej stronie przeciwnej ma również zastosowanie w przypadkach zaskarżenia

---

[1]) Por. Przepisy Tymcz. o Urządzeniu Sądownictwa w Król. Polsk. art. 26 (zał. VIII. A).

[2]) Patrz art. 141—143 inst. ogól., zał. XV.

zarządzenia prezesa sądu, wydanego z mocy przysługującej mu władzy. (S. C. 107-78).

c) Niedoręczenie zarządowi masy upadłości odpisu skargi incydentalnej od decyzji sądu okręgowego, której mocą zatwierdzone zostało postanowienie zarządu co do zaliczenia pretensji wierzycieli do długów danej kategorji i danego rodzaju, stanowi powód do uchylenia wyroku. (S. C. 36-79).

789. Do złożenia powyższego objaśnienia służy termin dwutygodniowy od dnia doręczenia odpisu skargi incydentalnej.

Rozpoznanie przez sąd apelacyjny skargi incydentalnej przed upływem terminu, który służy stronie przeciwnej do złożenia objaśnienia, stanowi powód do uchylenia decyzji sądu apelacyjnego w drodze kasacji. (S. C. 172-78).

790. Po otrzymaniu objaśnienia, lub po upływie terminu do jego złożenia, sąd skargę incydentalną i otrzymane co do niej objaśnienie przesyła do izby sądowej [1]), z załączeniem, jeżeli to uzna za potrzebne, wyjaśnienia i ze swojej strony [2]).

a) Skarga incydentalna od decyzji sądu okręgowego, której mocą przyjętą została skarga apelacyjna, może być rozstrzygnięta przez sąd apelacyjny nie w oddzielnej decyzji incydentalnej, lecz przy wydaniu wyroku co do istoty sprawy. (S. C. 275-78).

b) Celem sprawdzenia powołanych przez stronę okoliczności sąd apelacyjny może zażądać przysłania akt sądu okręgowego. (S. C. 119-76).

791. Decyzję izby sądowej [1]) w przedmiocie skargi incydentalnej ogłasza się według zasad ogólnych, a następnie komunikuje się sądowi okręgowemu, którego decyzja była zaskarżona [3]).

TYTUŁ DRUGI.

O uchyleniu wyroków.

792. Podania o uchylenie wyroków mogą być trzech rodzajów:

---

[1]) Sądu apelacyjnego, art. 25 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

[2]) Patrz art. 117 i 122 inst. ogól., zał. XV.

[3]) Patrz art. 123 inst. ogól., zał. XV.

1) skargi kasacyjne;
2) podania o restytucję;
3) skargi osób, które nie uczestniczyły w sprawie [1]).

P. art. 1645.

a) Skargi kasacyjne dopuszczalne są tylko na wyroki lub na takie decyzje instancji apelacyjnej, które kończą i zamykają postępowanie w sprawie i z tego powodu mogą być przyrównane do wyroków. (S. N. 5-18, 5-19, 67-19. — O. S. P. 289-22).

b) Skargi kasacyjne są dopuszczalne w postępowaniu każdego rodzaju, przeto i w postępowaniach szczególnych, jeżeli następuje ostateczne rozstrzygnięcie kwestji. (S. C. 108-904, 84-99, 36-85, 126-80 i in.).

c) Wobec tego są dopuszczalne skargi kasacyjne:

1) Na odmowę przyjęcia skargi apelacyjnej, na jej zwrot, na pozostawienie apelacji bez rozpoznania. (S. C. 59-904, 56-87, 246-77 i in).

2) Na decyzję instancji apelacyjnej zwracającą wbrew art. 772 u. p. c. sprawę do instancji pierwszej dla ponownego rozpoznania. (S. C. 1099-70).

3) Na decyzję o pozostawieniu powództwa bez rozpoznania z powodu braków formalnych. (S. C. 36-85, 100-68).

4) Na decyzję ostateczną w postępowaniu o zabezpieczeniu dowodów. (S. C. 67-97).

5) Na decyzje drugiej instancji: a) uznające niewłaściwość wogóle sądów (S. C. 162-78, 42-76 i in.); b) uznające niewłaściwość danego sądu (S. C. 52-87, 43-82, 164-81 i in.); c) uwzględniające ekscepcję z ust. 3 i 4 art. 571 u. p. c. i z ust. 3 art. 576 u. p. c. (S. C. 139-82, 537-73, 846-71).

6) Na decyzje instancji apelacyjnej, rozstrzygające żądanie wprowadzenia w posiadanie. (S. C. 42-87, 129-77, 762-72).

7) Na decyzję instancji apelacyjnej, oddalającą prośbę o wydanie tytułu wykonawczego, lub odpisu wzamian zagubionego tytułu wykonawczego. (S. C. 167-74, 397-72).

8) Na decyzję instancji apelacyjnej w postępowaniu ze skargi na czynności komornika i wogóle w sporach powstałych przy wykonaniu wyroków. (S. C. 46-80, 245-77, 578-74 i in.).

9) Na decyzje instancji apelacyjnej dotyczące zatwierdzenia lub niezatwierdzenia licytacyj (S. C. 142-84, 191-79, 90-78 i in.).

10) Na decyzje stanowcze instancji apelacyjnej w przedmiocie podziału pieniędzy pomiędzy wierzycieli. (S. C. 75-95, 66-87, 23-80).

---

[1]) Art. 5 przep. przech. do u. p. c.: Sąd Najwyższy orzeka w sprawach, które przychodzą pod jego rozpoznanie wskutek skargi stron na ostateczne wyroki sądu okręgowego lub apelacyjnego w drodze kasacji, restytucji lub opozycji trzeciego. (Dz. Urzęd. Nr. 1, dział I, poz. 5, art. 5).

11) W postępowaniu upadłościowem: a) na wyroki o otwarciu upadłości i na wyroki oddalające żądanie ogłoszenia upadłości (S. C. 42-82, 77-81, 154-80); b) na decyzje potwierdzające układ lub odmawiające potwierdzenia. (S. C. 122-81).

12) Na decyzję drugiej instancji o umorzeniu postępowania skutkiem układu pojednawczego. (S. C. 1034-70).

13) Na decyzję instancji apelacyjnej, rozstrzygającą spór co do upływu terminu dla skargi o unieważnienie wyroku polubownego. (S. C. 71-82).

14) Na decyzję instancji apelacyjnej, oddalającą żądanie: a) stwierdzenia praw spadkowych (S. C. 920-71), b) zatwierdzenia testamentów. (S. C. 103-84).

d) Decyzje incydentalne, mające charakter przedstanowczy, nie ulegają zaskarżeniu do Sądu Najwyższego oddzielnie od ostatecznego postanowienia w głównym przedmiocie sprawy. (S. N. 67-19).

e) Wobec tego skargi kasacyjne są niedopuszczalne:

1) Na decyzję, dotyczącą zabezpieczenia powództwa, jako nie zamykającą postępowania w sprawie. (S. N. 5-18).

2) Na decyzję instancji apelacyjnej o nieprzyjęciu powództwa wzajemnego. (S. C. 124-96).

3) Na decyzję instancji apelacyjnej, oddalającą ekscepcję (S. C. 87-96, 283-76, 537-75. — O. S. P. 289-22).

4) Na decyzję sądu drugiej instancji, uznającą właściwość sądu. (S. N. 67-19).

5. Na postanowienie instancji apelacyjnej w przedmiocie natychmiastowej wykonalności wyroku. (S. C. 46-94).

5) Na decyzję o zawieszeniu postępowania cywilnego z powodu ujawnienia czynu przeciwnego prawu i przekazania dochodzenia sądowi karnemu. (S. C. 152-82, 42-81, 65-78 i in.).

6) Na decyzję o zawieszeniu postępowania skutkiem śmierci strony. (S. C. 951-75).

7) Na decyzję sądu drugiej instancji, przywracającą termin do kasacji. (S. N. 5-19).

8) Na decyzję sądu drugiej instancji, przywracającą termin do podania opozycji lub apelacji. (S. C. 780-74).

f) Tylko osoby uczestniczące w procesie mogą podawać skargi kasacyjne; osoby, które nie brały udziału w procesie, mają tylko prawo do podania skargi osób nie uczestniczących o uchylenie wyroku, obrażającego ich prawa; nie posiadają również prawa przyłączenia się do kasacji, podanej przez jedną ze stron. (S. C. 447-74, 888-71, 78-77).

g) Skargi incydentalne do Sądu Najwyższego są dopuszczalne tylko na decyzje drugiej instancji w przedmiocie zwrotu lub nieprzyjęcia skargi kasacyjnej lub jej zatrzymania (S. N. 5-19), — na wszelkie zaś decyzje drugiej instancji, zapadłe w innych przedmio-

tach i kończące sprawę, są dopuszczalne tylko skargi kasacyjne. (S. N. 38-19, S. N. O. 2-19-II).

793. Skargi kasacyjne są dopuszczalne:

1) w razie jawnego pogwałcenia wyraźnej myśli ustawy lub niewłaściwej wykładni tejże;

2) w razie pogwałcenia form i formalności postępowania sądowego o tyle istotnych, że wskutek niezachowania ich niepodobna przyznać wyrokowi powagi rzeczy osądzonej;

3) w razie przekroczenia przez Izbę Sądową [1]) zakresu atrybucji lub władzy, z prawa jej służących.

a) Meritum sprawy, nie ulegające sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem, stanowią ustalone okoliczności, uznane za zgodne z rzeczywistością. (S. C. 150-79).

b) Ustalona przez sąd osnowa skargi powodowej i wykładnia tej skargi — nie ulegają sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem. (S. C. 30-93, 68-96).

c) Wykładnia osnowy skargi apelacyjnej nie ulega sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem. (S. C. 300-77).

d) Wywody sądu z pism procesowych, dotyczące istoty żądań stron, nie ulegają sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem (S. C. 10-95, 93-81), nie ulega też sprawdzeniu w tem postępowaniu ustalony wniosek sądu o zrzeczeniu się częściowem żądań powodowych. (S. C. 17-86, 30-80).

e) Nie ulegają sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem wnioski sądu:

1) w przedmiocie posiadania przez powoda prawa do akcji (S. C. 226-74);

2) w przedmiocie przedwczesności powództwa (S. C. 170-78);

3) co do identyczności sprawy z poprzednią, umorzoną z mocy układu pojednawczego. (S. C. 53-85).

f) Wniosek sądu o tem, czy nastąpiła zmiana okoliczności sprawy, — nie ulega sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem. (S. C. 32-85).

g) Nie ulega sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem wniosek sądu:

1) w przedmiocie potrzeby przesłuchania świadków dla wyjaśnienia okoliczności sprawy (S. C. 2-96, 11-95, 362-79, 56-75);

2) w przedmiocie potrzeby zażądania opinji biegłych (S. C. 52-97, 47-95, 41-93);

3) w przedmiocie potrzeby badania mieszkańców okolicznych (S. C. 91-82, 243-78);

---

[1]) Sąd apelacyjny.

4) w przedmiocie potrzeby dla wyjaśnienia sprawy dokumentu, żądanego od przeciwnika (S. C. 126-75, 1051-71), albo też informacyj, dla uzyskania których strona wnosi o wydanie jej świadectwa. (S. C. 30-94, 22-81, 397-79).

h) Ustalenie w toku postępowania w sprawie cywilnej czynu prawu przeciwnego — nie ulega sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem. (S. C. 13-95, 278-80, 618-70).

i) Ustalenie przez sąd miejsca zamieszkania strony nie ulega sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem. (S. C. 72-88, 71-78).

j) Nie ulegają sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem wnioski sądu: 1) czy osoba trzecia jest zainteresowana w sprawie (S. C. 45-85); 2) czy przypozwanie osoby trzeciej nastąpiło zasadnie. (S. C. 486-76).

k) Wnioski sądu co do charakteru posiadania (S. C. 60-96, 47-95, 20-85, 131-81, 130-79) oraz co do zakłócenia posiadania (S. C. 111-77, 165-73) nie ulegają sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem.

l) Wnioski sądu w przedmiocie wysokości odszkodowania za uszkodzenie zdrowia — nie ulegają sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem. (S. C. 93-82).

m) Wnioski sądu, czy zarzuty stawiane lokatorowi stanowią ważną przyczynę do rozwiązania najmu w myśl art. 13 Ust. o ochr. lokatorów z d. 28 czerwca 1919 r., należą do meritum i nie ulegają sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem. (O. S. P. 180-22).

n) Nie ulegają sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem wnioski sądu, dotyczące oceny:

1) złożonych przez strony dowodów (S. C. 2-96, 11-95, 362-79, 56-75);

2) zeznań świadków (S. C. 29-97, 125-96, 15-95, 135-84);

3) zeznań mieszkańców okolicznych (S. C. 32-85, 135-84);

4) zeznań danych przez strony w procesie karnym (S. C. 192-79, 410-75);

5) wagi opinji biegłych. (S. C. 17-86, 276-80).

o) Nie ulegają sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem wnioski sądu w przedmiocie:

1) wykładni umów (S. C. 62-97, 110-96, 22-93, 90-82, 141-80);

2) ustalenia wykonania umowy (S. C. 82-92);

3) ustalenia niedotrzymania umowy (S. C. 231 i 248-75);

4) ustalenia, czy strony zawarły umowę, czy tylko projekt umowy (S. C. 42-83, 17-81);

5) wykładni testamentu (S. C. 63-82, 283-80, 235-78);

6) wykładni układu pojednawczego (S. C. 545-74);

7) wykładni wyroku prawomocnego (S. C. 146-76);

8) ustalenia pozorności umowy (S. C. 10-85).

p) Nieustalenie okoliczności faktycznych sprawy i niedostateczność wniosków w tym względzie stanowią powód kasacyjny. (S. C. 39-85).

q) Stanowi powód kasacyjny przeinaczenie przez sąd:
1) znaczenia dokumentu, na którym został oparty wyrok (S. C. 19-85);
2) osnowy umowy (S. C. 53-89, 180-80, 2-76, 225-75, 769-74);
3) wyjaśnień stron (S. C. 96-85, 78-94, 190-80);
4) wogóle okoliczności sprawy. (S. C. 86-85, 10-84).

r) Kwalifikacja prawna umów i aktów ulega sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem. (S. C. 18-907, 67-90, 248-80, 95-78, 528-75).

s) Skarżący winien, powołując się na obrazę przepisu prawa, wyjaśnić na czem obraza przepisu, zdaniem jego, polega; brak takiego wyjaśnienia pozbawia możności sprawdzenia zarzutu obrazy i skutkuje oddalenie kasacji. (S. C. 43-84, 155-76, 253-75, 479-74 i in.).

t) 1) Pomyłkowe w skardze kasacyjnej powołanie przepisu prawa, obrazę którego skarżący wytyka, niema znaczenia, jeżeli z przytoczonych wywodów rzeczywiście wynika obraza (S. C. 86-85, 213-80).

2) z drugiej strony pomyłkowe powołanie przepisu prawa przez instancję apelacyjną nie skutkuje skasowania, jeżeli prawo zostało właściwie zastosowane. (S. C. 71-904, 95-96, 122-90, 96-87, 56-82, 15-81 i in.).

u) Niewłaściwa wykładnia przez sąd przepisu prawa cudzoziemskiego stanowi powód do skasowania wyroku. (S. C. 35-96, 21-900).

w) Warunki polisowe, zatwierdzone przez Minist. Spr. Wewnętrznych, mają moc prawa, przeto wykładnia tych warunków ulega sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem. (S. C. 113-84, 15-80, 79-87).

v) Pogwałcenie przepisu prawa nie skutkuje skasowania wyroku, jeżeli pozostało bez wpływu na zasadność ostatecznego wywodu w wyroku sądu. (S. C. 86-85).

x) Nieprawne czynności sądu, które miały wpływ na nieprawidłowość wyroku, skutkują skasowanie wyroku. (S. C. 120-81, 1250-73), jak również niezachowanie przez sąd form i formalności postępowania, o ile dotknęło interesów skarżącego. (S. C. 224-80).

y) Skarga kasacyjna może dotyczyć tylko obrazy prawa i roszczeń skarżącego, a nie przeciwnika (S. C. 38-88, 8-78, 535-76, 710-75) albo osoby trzeciej (S. C. 8-85); strona, na wniosek której czynność nieprawidłowa została wykonana, nie posiada prawa do skargi. (S. C. 42-81, 64-80).

y^1) Nie posiada prawa do kasacji: 1) strona, która wygrała proces (S. C. 15-82, 18-80, 685-74); 2) osoba, nie uczestnicząca w sprawie (S. C. 447-74, 597-71); 3) strona, która w terminie właściwym nie podała skargi apelacyjnej na nieostateczny wyrok sądu pierwszej instancji. (S. C. 53-95, 85-78, 28-76).

y^2 Inst. kas. rozpoznaje tylko tę część wyroku, na którą skarżący podał kasację (S. C. 106-81, 28-80, 253-75); niezaskarżonych części wyroku inst. kas. nie rozpoznaje. (S. C. 15-82, 202-80, 291-71).

y³) Dodatkowa skarga kasacyjna nie ulega rozpoznaniu (S. C. 35-909, 29-904, 30-94, 65-93. 47-91, 125-82, 80-82); — niedopuszczalne jest założenie kilku skarg kasacyjnych, chociażby kilku pełnomocników broniło stronę, posiadają oni prawo do wniesienia tylko jednej kasacji. (S. C. 253-79).

y⁴) Otrzymanie przez kasującego tytułu wykonawczego z wyroku ulegającego zaskarżeniu, a nawet wykonanie na żądanie kasującego części wyroku, nie ulegającej zaskarżeniu, nie pozbawia go prawa do skargi kasacyjnej. (S. C. 33-71, 292-71).

z) Nie mogą być po raz pierwszy powoływane w skardze kasacyjnej:

1) nowe dowody i zarzuty (S. C. 77-905, 78-904, 94-901, 91-99, 63-97, 9-94, 35-93, 84-85, 113-83 i in.);

2) zarzut co do niewłaściwego oznaczenia przez powoda wartości powództwa (S. C. 170-78);

3) zarzut co do zmiany podstawy powództwa, niezgłoszony podczas przewodu w instancjach merytorycznych (S. C. 66-83);

4) zarzut co do pogwałcenia przepisu art. 332 u. p. c., nieuczyniony podczas przewodu w instancjach merytorycznych (S. C. 53-84, 810-75);

5) zarzut co do nieposiadania przez pełnomocnika przeciwnika upoważnienia, wystarczającego do prowadzenia sprawy, zgłoszony po raz pierwszy w kasacji (S. C. 16-83, 64-82, 480-75);

6) zarzut przyjęcia skargi apelacyjnej po upływie terminu właściwego, zgłoszony po raz pierwszy w skardze kasacyjnej (S. C. 163-76. 355-73);

7) exceptio rei judicatae nie może być postawiona jako zarzut po raz pierwszy w skardze kasacyjnej. (O. S. P. 152-21).

z¹) Zarzut niewłaściwości sprawy ze względu na jej rodzaj może być zgłoszony po raz pierwszy w skardze kasacyjnej (S. C. 28-93, 128-90, 110-83, 39-82, 219-79).

z²) Dokumenty niezłożone w instancjach merytorycznych nie mogą być składane w instancji kasacyjnej. (S. C. 88-97, 80-95, 101-94, 65-93, 40-90, 66-86, 128-84 i in.).

z³) Nieprzytoczone w skardze kasacyjnej dowody, powołane po raz pierwszy podczas rozprawy ustnej w inst. kas., nie ulegają rozpoznaniu. (S. C. 64-83, 248-79, 294-77).

794. Podania o restytucję są dopuszczalne:

1) w razie wykrycia nowych okoliczności lub ujawnienia fałszu w aktach, na których wyrok był oparty, i

2) w razie wydania przez Izbę Sądową [1]) wyroku przeciwko pozwanemu, który nie stawił się do rozpraw i którego miejsce zamieszkania nie było wskazane.

---

[1]) Sąd Apelacyjny.

a) Nowa okoliczność może być podstawą do uchylenia wyroku wtedy tylko, gdy skarżący udowodni, że okoliczność ta, mająca niewątpliwe znaczenie dla istoty sporu, istniała w chwili wydania wyroku, że była niewiadoma skarżącemu przed wyrokiem i została wykryta po zapadnięciu wyroku. (S. C. 37-86, 75-85, 71-82, 12-80, 87-80, 240-80 i in.).

b) Stanowi podstawę do uchylenia wyroku w drodze restytucji:

1) uchylenie wyroku, na podstawie którego zostały w następstwie zasądzone koszta sądowe, stanowi podstawę dla uchylenia w drodze restytucji tego ostatniego wyroku (S. C. 192-77); również uchylenie wyroku, na podstawie którego zostały następnie zasądzone szkody i straty (S. C. 181-74);

2) uznanie w wyroku sądu karnego danej rzeczy za pochodzącą z kradzieży stanowi podstawę dla uchylenia w drodze restytucji zapadłego poprzednio wyroku sądu cywilnego, orzekającego, iż rzecz z kradzieży nie pochodzi (S. C. 73-97, 681-72); lecz skarżącemu służy również droga nowego powództwa (S. C. 42-907);

3) list osoby trzeciej, napisany po wyroku do strony, jeżeli strona udowodni, że okoliczności, wyłuszczone w liście, nie były wiadome jej przed zapadnięciem wyroku (S. C. 325-74);

4) choroba umysłowa powoda, ujawniona po wyroku, a istniejąca podczas przewodu sądowego (S. C. 112-74);

5) przyznanie przez niepiśmiennego długu na śledztwie wstępnem stanowi podstawę dla restytucji wyroku, oddalającego powództwo na tej zasadzie, że zobowiązanie było wydane bez zachowania formalności, niezbędnych względem niepiśmiennego, zaś ten ostatni podczas rozprawy zaprzeczył istnienia długu. (S. C. 90-77).

c) Nie stanowi podstawy do uchylenia wyroku w drodze restytucji:

1) powołanie się na dokument, napisany własnoręcznie przez skarżącego przed wyrokiem i znajdujący się u przeciwnika (S. C. 71-84), — na dokument, znajdujący się w aktach innej sprawy, wiadomej skarżącemu (S. C. 34-77), wogóle na dokument, który mógł być złożony, albo powołany podczas przewodu sądowego (S. C. 45-85, 75-85, 70-84, 84-83);

2) okoliczność, na którą skarżący mógł powołać się podczas przewodu sądowego (S. C. 75-85, 71-84);

3) akty urzędowe, w których uczestniczył skarżący (S. C. 240-80);

4) dokumenty, które znajdowały się przy aktach o sprzedaży, nie mogą stanowić dla właściciela majątku, sprzedanego z licytacji, podstawy do zaskarżenia w drodze restytucji wyroku adjudykacyjnego (S. C. 75-85);

5) wyrok, zapadły w innej sprawie, jeżeli skarżący wiedział podczas przewodu swej sprawy o tej drugiej sprawie (S. C. 36-86);

6) powołanie się skarżącego na nową podstawę powództwa. (S. C. 1003-75).

d) Jeżeli powództwo zostało oddalone na tej zasadzie, iż powód nie udowodnił przyjęcia spadku przez pozwanego, a potem nastąpi stwierdzenie praw spadkowych pozwanego, to okoliczność ta nie stanowi podstawy dla restytucji wyroku. (S. C. 32-76).

e) Stwierdzony wyrokiem sądu karnego fałsz w aktach stanowi podstawę dla restytucji wyroku. (S. C. 41-79, 199-78, 1071-75).

f) Ujawnienie w następstwie niezgodności z rzeczywistością informacji, wystawionej przez policję, stanowi podstawę dla uchylenia w drodze restytucji wyroku, opartego na tej informacji. (S. C. 182-74).

g) Spadkobiercy strony mają prawo w przeciągu 4 miesięcy od daty ogłoszenia im wyroku do wniesienia podania o restytucję, jeżeli sąd, posiadając wiadomości o śmierci strony, nie zawiesił postępowania. (S. C. 59-88, 199-78).

h) Art. 794 ma zastosowanie i do decyzyj incydentalnych, ostatecznie rozstrzygających roszczenie. (S. C. 75-85, 71-82).

i) Prawo utracone na mocy wyroku prawomocnego może być odzyskane w drodze wniesienia podania o restytucję, a nie w drodze wytoczenia nowego powództwa. (S. C. 10-85).

j) Podanie o restytucję może być wniesione jednocześnie ze skargą kasacyjną od tegoż wyroku. (S. C. 87-80).

795. Skargi osób trzecich, które nie uczestniczyły w sprawie, są dopuszczalne w tych przypadkach, w których wyrok prawomocny gwałci ich prawa.

a) Dopuszczalne są skargi z ust. 3 art. 792 i z art. 795 u. p. c. tylko w tym przypadku, gdy: 1) skarżący nie uczestniczył w sprawie i 2) wykonanie wyroku obraża prawa skarżącego, gdy zaś wyrok prawomocny może zagrażać interesom osoby trzeciej, lecz wykonanie wyroku nie obraża praw osoby trzeciej — skarga z art. 795 u. p. c. jest niedopuszczalna. (S. C. 16-96, 127-81, Isaczenko, Komentarz do Ust. Post. Cyw., tom 4, str. 536).

b) Wobec tego posiadają prawo do skargi z art. 795 u. p. c.:

1) właściciel gruntu na wyrok w sprawie o przywrócenie zakłóconego posiadania, gdy nie uczestniczył w sprawie (S. C. 11-86, 309-75), jak również w sprawie o służebność, do której nie był zapozwany (S. C. 95-86, 103-77, 866-74);

2) współwłaściciel, nie wezwany do sprawy w charakterze pozwanego, jeżeli wyrok gwałci jego prawo współwłasności (S. C. 47-95, 358-79);

3) egzekwujący, nie zapozwany do sprawy z powództwa osoby trzeciej, o majątek dłużnika (S. C. 55-78);

4) spadkobierca pełnoletni co do wyroku w sprawie z powództwa wytoczonego przeciwko opiece nad nieletnimi spadkobiercami. (S. C. 55-78).

c) Niedopuszczalne są skargi z ust. 3 art. 792 i art. 795 u. p. c.:

1) ze strony spadkobierców pozwanego, albowiem nie mogą być poczytywani za nie nieuczestniczących w sprawie. (S. C. 67-83).

2) ze strony opieki, jeżeli osoba pozostająca pod opieką uczestniczyła w sprawie (S. C. 49-85); stosuje się ta zasada do kuratorów nad marnotrawnymi (S. C. 57-85);

3) ze strony nabywcy praw osoby, która uczestniczyła w sprawie (S. C. 158-82);

4) nie służy również skarga osób trzecich z art. 795 u. p. c.: interwenientom (S. C. 57-85, 117-83), — arbitrom — co do wyroku sądu koronnego, niezgodnego z wyrokiem sądu polubownego, albowiem wyrok sądu koronnego nie gwałci praw majątkowych arbitrów, a tylko te prawa ma na względzie art. 795 u. p. c. (S. C. 125-67), — notarjuszowi od wyroku unieważniającego zdziałany przez niego akt zastawu (S. C. 586-75), pozwanemu, przeciwko któremu zapadł wyrok zaoczny, ponieważ nie może być uważany za osobę nie uczestniczącą w sprawie. (S. C. 1798-70).

d) Osoby trzecie, które w sprawie nie uczestniczyły, mają prawo skargi do inst. kas. o uchylenie wyroków, gwałcących ich prawa, zapadłych nie tylko w izbach sądowych, ale i w sądach okręgowych, jeżeli wyroki tych ostatnich uprawomocniły się. (S. C. 56-70, 900-69, 108-69, 342-67).

e) Wynikająca z wyroku możliwość wytoczenia powództwa przeciwko osobie, która w sprawie nie uczestniczyła, nie daje sama przez się prawa tej osobie do zaskarżenia wyroku w trybie art. 795 u. p. c. (S. C. 23-78, 464-71).

f) Skarżący z art. 795 u. p. c. winien udowodnić, że wyrok prawomocny, zapadły w *sprawie pomiędzy innemi* osobami, gwałci prawa majątkowe skarżącego, nie ma zaś potrzeby wytykać uchybień, które mogłyby służyć za podstawę do *uchylenia wyroku w trybie* skargi kasacyjnej (S. C. 103-77, 640-75, 263-74) i inst. kas. przy rozpoznaniu skarg z art. 188 i 795 u. p. c. nie sprawdza prawidłowości wyroku. (S. C. 270-79, 358-69, 148-69).

g) Przepis zezwalający osobom trzecim, które nie uczestniczyły w sprawie, skarżyć wyrok prawomocny, gwałcący prawa skarżącego, — nie pozbawia osób tych prawa do wytoczenia przed sąd właściwy nowego odrębnego powództwa, jeżeli tylko osoba trzecia rości do majątku, który był w sporze, własne niezawisłe prawa (S. C. 165-79, 1592-73, 1240-73); lecz jednoczesne wytoczenie powództwa i wniesienie skargi z art. 795 u. p. c. jest niedopuszczalne. (S. C. 21-99).

h) Osoba trzecia, której skarga z art. 795 u. p. c. została oddalona, nie traci przez to prawa do wytoczenia nowego odrębnego

powództwa (Isaczenko — Komentarz do Ust. Post. Cyw. tom IV, str. 555).

i) Decyzje sądu, zapadłe w postępowaniu zachowawczem, nie ulegają zaskarżeniu w trybie art. 795 u. p. c. (S. C. 270-77, 590-76, 116-75, 400-74).

796. Do podania skargi kasacyjnej służy termin dwumiesięczny, a do wniesienia innych podań o uchylenie wyroku — czteromiesięczny.

a) Wniesienie skargi o uchylenie wyroku, zwróconej w następstwie z przyczyny braków formalnych, nie przerywa biegu terminów, wyszczególnionych w art. 796 i nowa skarga może być podana tylko przed upływem tych terminów (S. C. 657-74, 264-69, 11-68); przytem jeżeli sąd dopuścił zwłoki przy zwrocie skargi, to okoliczność ta stanowi podstawę dla przywrócenia terminu. (S. C. 78-86).

b) Jeżeli skarga o uchylenie wyroku była wniesiona w właściwym terminie, to pozostawienie jej bez biegu z powodu braków formalnych i uzupełnienie tych braków po upływie terminów, przewidzianych w art. 796 u. p. c. nie ma znaczenia pod warunkiem, żeby był zachowany termin określony w art. 756 u. p. c. (S. C. 983-69, 426-69).

c) Terminy przewidziane w art. 796 u. p. c. mają ogólne zastosowanie bez względu na to, czy skarga o uchylenie została podana na wyrok, czy też decyzję ostateczną (S. N. 38-19, S. C. 142-84), nie wyłączając skargi na decyzję odmawiającą przywrócenia terminu apelacyjnego. (S. C. 78-86).

d) Skargę podaną po upływie terminu pozostawia inst. kas. bez rozpoznania. (S. C. 77-74).

797. Termin, poprzedzającym (796) artykułem przepisany, liczy się:

1) dla skarg kasacyjnych — od daty ogłoszenia wyroku;

2) dla podań o restytucję — od daty, w której petent dowiedział się o nowej okoliczności, będącej podstawą do podania o restytucję, a w przypadku fałszu od daty, w której stał się prawomocnym wyrok sądu karnego, uznający akt za sfałszowany; zaś w przypadku w ust. 2 art. 794 wskazanym od czasu rzeczywistego otrzymania przez pozwanego wyciągu wyroku zaocznego lub doręczenia mu nakazu wykonawczego z tegoż, zależnie od tego, co wcześniej nastąpiło;

3) dla skarg osób nie uczestniczących w sprawie — od daty, gdy wyrok stał się skarżącemu wiadomy.

Do ust. 1 art. 797:

a) Termin dla wniesienia skargi kasacyjnej na wyrok zjazdu sędziów pokoju liczy się od daty zapadnięcia tego wyroku. (S. C. 725-74, 608-68).

b) Termin dla wniesienia skargi kasacyjnej nie wyrok sądu apelacyj. liczy się od daty wyznaczonej dla zredagowania motywowanego wyroku. (S. C. 56-92, 48-82).

Do ust. 2 art. 797:

a) Początek terminu dla wniesienia podania o restytucję z powodu wykrycia nowych okoliczności może być ustalony przez inst. kas. po rozpoznaniu objaśnień obu stron, zaś przed zakomunikowaniem skargi przeciwnikowi, t. j. przed przesłaniem jej inst. kas., początek rzeczonego terminu określa się zgodnie z wyjaśnieniem skarżącego. (S. C. 694-74, 1294-72).

b) Wskazany przez skarżącego początek terminu uważa się za miarodajny, o ile przeciwnik nie kwestjonuje tego wskazania (S. C. 43-95, 103-77); w każdym razie skarżący jest obowiązany dla możności przyjęcia podania wskazać początek terminu, chociażby przeciwnik sporu w tym przedmiocie nie zgłaszał. (S. C. 43-95).

Do ust. 3 art. 797:

a) Pytanie, czy skarga z art. 795 u. p. c. została wniesiona w terminie właściwym, rozstrzyga nie sąd, do którego skarga została wniesiona, a inst. kas. (S. C. 694-74, 574-74, 93-88, 250-76 i in.) po wysłuchaniu objaśnień stron; przyczem przeciwnik twierdzący, że skarżącemu wyrok był już dawniej wiadomy i że skutkiem tego skarżący uchybił terminu, winien twierdzenie swe udowodnić. (S. C. 115-83, 55-78).

b) Termin do założenia skargi z art. 795 u. p. c. liczy się od daty, kiedy wyrok stał się wiadomy osobie trzeciej, która nie uczestniczyła w sprawie, a nie od daty otrzymania przez osobę trzecią odpisu wyroku. (S. C. 1303-70).

798. W skardze kasacyjnej lub w podaniu o restytucję należy wskazać, co mianowicie i z jakich zasad petent poczytuje za nieprawne i podlegające uchyleniu.

a) Inst. kas. rozpoznaje kwestję prawidłowości wyroków tylko w zakresie skargi i na podstawie tych powodów kasacyjnych, które zostały przytoczone w skardze. (S. C. 78-907, 53-98).

b) Zarzut pogwałcenia przepisu prawa, bez wyjaśnienia na czem to pogwałcenie polega, nie może być przedmiotem rozpoznania w postępowaniu kasacyjnem. (S. C. 35-909).

c) Powody kasacyjne zgłoszone na rozprawie ustnej w inst. kas. nie przytoczone w skardze kasacyjnej, nie ulegają rozpoznaniu. (S. C. 64-83, 134-79, 156-78 i in.).

799. W skardze osoby trzeciej powinno być wyraźnie wskazane, jaką część wyroku petent uznaje za gwałcącą jego prawa i jakie stawia żądania.

800. Do skargi o uchylenie wyroku należy załączyć wszystkie dokumenty, na których jest oparta [1]).

a) Do skargi kasacyjnej winny być załączone odpisy skargi i wszystkich załączników, przytem w ilości odpowiadającej liczbie osób, będących przeciwnikami skarżącego. (S. C. 132-82, 540-72, 783-72).

b) Skarga wniesiona bez przepisanych załączników pozostawiona będzie bez biegu. (S. C. 540-72).

801. Skargi o uchylenie wyroków wnosi się do Departamentu kasacyjnego rządzącego Senatu [2]). Przy składaniu skarg o uchylenie wyroków stosują się przepisy art. 744, 746, 755, 757—760, 762 i 764, obowiązujące przy składaniu skarg apelacyjnych. Skargi te z decyzji Izby Sądowej [3]), którą ogłasza się petentowi, pozostawiane będą bez biegu w przypadkach, wskazanych w art. 269 (ust. 3), 756 (ust. 1 i 3) i 800 [4]).

a) Skargi na uchylenie wyroku winny być składane do tego sądu, na którego wyrok skarga się wnosi; skargi złożone wprost do Senatu pozostawiane są bez rozpoznania. (S. C. 145-78, 1912-70, 571-69, 317-67).

b) Odpowiedź na skargę o uchylenie wyroku składa się bezpośrednio do Senatu, chociażby w dacie złożenia akta sprawy nie były jeszcze przesłane do Senatu i odpowiedź zawierała w sobie wzajemne wnioski w przedmiocie uchylenia wyroku. (S. C. 287-77. 695-74).

c) Replika kasatora na odpowiedź na skargę kasacyjną jest niedopuszczalna i nie przesyła się do Senatu. (S. C. 52-74).

d) Niedopuszczalne są dwie skargi kasacyjne jednej osoby na ten sam wyrok, chociażby osoba ta miała dwóch obrońców; w takim przypadku zostaje przyjęta tylko skarga złożona wcześniej. (S. C. 253-79).

---

[1]) Dalszy ciąg art. 800 u. p. c., dotyczący kaucji kasacyjnej, został uchylony przez Przepisy Tymczasowe o kosztach sądowych, patrz załącznik XX.

[2]) Sądu Najwyższego.

[3]) Sądu Apelacyjnego.

[4]) Patrz art. 13 Przepisów przechodnich do u. p. c., załącznik IX, oraz odsył. do art. 800 co do kaucji.

e) Podania uzupełniające do skargi kasacyjnej są niedopuszczalne, chociażby były złożone przed upływem terminu kasacyjnego; podania takie Senat pozostawia bez rozpoznania. (S. C. 125-83, 80-82, 253-79, 177-78 i in.).

f) Niedopuszczalne jest dołączenie się do skargi kasacyjnej, podanej przez inną osobę. (S. C. 16-907, 111-94, 66-82).

g) Sąd apelacyjny po podaniu skargi kasacyjnej rozpatruje, czy odpowiada warunkom formalnym, dla przyjęcia skargi tej w prawie wskazanym, a mianowicie, czy została podana w terminie, prawem przepisanym, z mocy należytego upoważnienia strony skarżącej i przez osobę do podawania skarg do Sądu Najwższego uprawnioną, oraz czy skarga kasacyjna nie została założona od takiej decyzji, która nie ulegałaby zaskarżeniu, gdyby zapadła w 1-szej instancji, i w razie uchybienia któremukolwiek z tych warunków sąd apelacyjny zwraca skargę kasacyjną; pozatem sąd apelacyjny nie jest uprawniony do decydowania o dopuszczalności skargi kasacyjnej i wyrokowanie w tym względzie należy do atrybucji Sądu Najwyższego. (S. N. 32-18, O. S. P. 358-22).

h) Rozstrzygnięcie kwestji, czy na daną decyzję incydentalną może być wniesiona skarga o uchylenie, należy do atrybucji Senatu. (S. C. 1025-75, 334-74, 682-74 i in.).

i) Osoba, która wniosła skargę o uchylenie wyroku, winna być zgodnie z art. 760 u. p. c. powiadomiona o dacie doręczenia odpisu skargi przeciwnikowi. (S. C. 680-75, 747-70).

j) Sąd Najwyższy może przystąpić do rozpoznania skargi kasacyjnej dopiero po wykonaniu czynności proceduralnych, przewidzianych w art. 801 u. p. c. (S. N. 48-19). — Patrz oprócz tego: 1) pod art. 792 lit. g i 2) pod art. 800 — lit. a i b.

802. Dzień rozpoznania sprawy wyznaczy przewodniczący w Departamencie kasacyjnym Senatu [1]).

802[1]. Wszystkie podania i skargi osób prywatnych, wpływające do Departamentu kasacyjnego Senatu [1]) o uchylenie ostatecznych wyroków sądowych uprzednio zostaną rozpatrzone na sesji gospodarczej Departamentu:

1) w celu odrzucenia tych z pośród nich, przy wniesieniu których zostały pogwałcone obowiązujące według ustawy przepisy formalne, lub które nie zawierają żadnego wskazania powodów do uchylenia wyroku, i

2) w celu skierowania pozostałych spraw do osądzenia na posiedzenia sądowe Departamentu lub jego wydzia-

---

[1]) Sądu Najwyższego.

łu. Przewodniczący spisuje zapadłą na sesji gospodarczej sentencję, która następnie ulega wykonaniu bez szczegółowego jej motywowania.

802[2]. Skład Departamentu rozpoznaje sprawy, w których zachodzi potrzeba wyjaśnienia wyraźnej myśli ustaw w celu ujednostajnienia ich wykładni i stosowania. Wszystkie pozostałe sprawy rozstrzygają wydziały Departamentu [4]).

802[3]. Jeżeli przy rozważaniu sprawy w wydziale jeden z uczestniczących w posiedzeniu senatorów [1]) jest zdania, że zachodzi konieczność wyjaśnienia myśli ustaw celem jednolitego ich stosowania, wtedy sprawa przechodzi pod rozpoznanie Departamentu, który ją rozstrzyga ostatecznie [4]).

803. Sprawę referuje na jawnej sesji jeden z senatorów [1]) w kolei specjalnie ułożonej lub po wzajemnem pomiędzy sobą porozumieniu.

804. Po relacji senatora [2]), tudzież po wysłuchaniu wniosków naczelnego prokuratora, Senat [3]) przystąpi do wydania orzeczenia.

804[1]. Sentencję, wydaną w sprawie rozpoznanej na sesji sądowej kasacyjnego Departamentu lub jego wydziału, redaguje na piśmie przewodniczący lub prezydujący senator [1]), albo też wskutek ich polecenia senator [1]), który sprawę referował, lub senator [5]), który w jej rozstrzyganiu brał udział.

804[2]. W tych sprawach, w których skład departamentu lub wydziału uzna za zbyteczne podanie szczegóło-

---

[1]) Sędziów Sądu Najwyższego.
[2]) Sędziego Sądu Najwyższego.
[3]) Sąd Najwyższy.
[4]) P. art. 2 Dekretu o ustroju Sądu Najwyższego (załącznik XIV).
[5]) Sędzia Sądu Najwyższego.

wych motywów, przyjętych za podstawę wyrokowania, nie będą redagowane orzeczenia motywowane, ukazy zaś w tych sprawach wysyła się na podstawie zapadłych w nich sentencji. W tym przypadku w sentencji należy wymienić:

1) kiedy i w jakim składzie (departamentu czy wydziału) sesja miała miejsce;

2) kto wniósł podanie lub skargę;

3) przedmiot sprawy;

4) wskazanie przepisów prawa i orzeczeń kasacyjnych, które zostały wzięte pod uwagę i

5) rozstrzygnięcie sądzącego składu.

Orzeczenia redagują w formie ostatecznej senatorowie [1]), którzy sprawy referowali.

805. Restytucja jest dopuszczalna tylko w tych przypadkach, gdy, według ust. 1 art. 794 wykryte nowe okoliczności, lub udowodniony fałsz w dokumentach, a według ust. 2 tegoż artykułu zarzuty, zgłoszone przez petenta, zmieniają istotę wyroku.

806. Podanie o restytucję pozostawione będzie bez skutku, jeżeli zostało wniesione po upływie lat dziesięciu od czasu wydania wyroku.

Termin wyszczególniony w art. 806 u. p. c. liczy się nie od daty zredagowania wyroku w formie ostatecznej, a od daty ogłoszenia sentencji. (S. C. 84-96).

807. Wyrok sądu, zaskarżony przez osobę trzecią, może być uchylony tylko w punktach, dotyczących praw osoby trzeciej, która wniosła skargę o uchylenie wyroku, chyba że inne punkty tegoż wyroku znajdować się będą z niemi w nierozłącznym związku.

808. Nie jest dopuszczalna powtórna skarga kasacyjna na wyrok, uchylenia którego skarżącemu już raz odmówiono.

a) Dopuszczalne jest podanie o restytucję, chociażby skarga kasacyjna, dotycząca tegoż wyroku, już została oddalona. (S. C. 785-72).

---

[1]) Sędziowie Sądu Najwyższego.

b) Skarga osoby trzeciej, która nie uczestniczyła w sprawie, o uchylenie wyroku jest dopuszczalna, chociażby skarga kasacyjna, wniesiona przez stronę na tenże wyrok, została oddalona. (S. C. 10-77).

809. W razie uchylenia zaskarżonego wyroku Senat [1]) kieruje sprawę do ponownego postępowania i zawyrokowania, wyznaczając w tym celu inną izbę sądową [2]), najbliższą tej, gdzie się sprawa toczyła [3]).

a) Uchylając wyrok sądu okręgowego na skutek skargi osoby trzeciej. Senat kieruje sprawę do nowego rozpoznania nie do sądu apelac., a do innego sądu okręgowego lub do tegoż sądu okręgowego w innym składzie. (S. C. 241-69, 342-67, 115-83).

b) Uchylając wyrok izby sądowej, Senat przesyła sprawę do innego departamentu tejże izby, albo do innej izby sądowej. (S. C. 17-90, 63-83).

810. Sąd, przed który sprawa odesłana została, wzywa strony, i dalszy bieg sprawy ulega przepisom ogólnym. Jeżeli wyrok został uchylony z powodu pogwałcenia istotnych form i formalności postępowania sądowego, postępowanie w sprawie kontynuować należy od tej czynności lub rozporządzenia, które uznane zostały za powód do skasowania wyroku.

a) Izba sądowa, do której zostanie skierowana sprawa skutkiem uchylenia poprzedniego wyroku przez Senat, jest obowiązana wręczać wezwania w miejscu zamieszkania stron, wybranem w miejscowości, gdzie izba sądowa się znajduje; w razie niezameldowania o obranem miejscu zamieszkania wezwania pozostawione będą w kancelarji izby sądowej. (S. C. 114-80, 29-80, 434-75 i in.).

b) Jeżeli wyrok został uchylony na skutek skargi osoby trzeciej, to po skierowaniu sprawy do nowego rozpoznania osoba trzecia jest już poczytywana za uczestniczącą w sprawie i wezwania winny być doręczone osobie trzeciej, a oprócz tego i osobom poprzednio w sprawie uczestniczącym. (S. C. 253-80, 174-77).

c) Czynności sądu, nie uznane za gwałcące przepisy prawa, nie tracą mocy w razie uchylenia wyroku; wobec tego jeżeli Senat, uchyliwszy wyrok, nie orzekł o pogwałceniu przepisów prawa przy przesłuchaniu świadków lub biegłych, to zeznanie świadków i opinja biegłych nie mogą być przez sąd, do którego sprawa została skierowana, odrzucone bez należytej oceny. (S. C. 284-76).

---

[1]) Sąd Najwyższy.
[2]) Sąd Apelacyjny.
[3]) Patrz art. 117 Instr. ogól. zał. XV.

811. Sąd, rozpoznając ponownie przekazaną mu sprawę, nie ma prawa roztrząsać prawidłowości lub nieprawidłowości poprzedniego wyroku, lecz wyda nowy wyrok, jak gdyby poprzedni nie istniał.

a) Jeżeli Senat nie orzekł, iż wyrok uchylony został w pewnej części, to wyrok poczytuje się za uchylony w całości (S. C. 262-71, 147-75); w razie przeciwnym nieuchylone części wyroku zachowują moc. (S. C. 111-68).

b) W razie uchylenia wyroku z powodu braku w uzasadnieniu należytego związku, sąd, do którego sprawa została skierowana dla ponownego rozpoznania, winien rozważyć wszystkie pokładane przez strony dowody i wydać wyrok samodzielny, nie ma zaś prawa poprzestać na poprawieniu uzsadnienia wyroku uchylonego. (S. C. 141-80).

812. Wszystkie podania incydentalne, wnoszone w sprawie, nowemu rozpoznaniu poddanej, rozstrzyga ten sąd, któremu ponowne rozpoznanie sprawy przekazane zostało. Władny jest nakazać sprawdzenie dowodów co do wszystkich przedmiotów, objętych skasowanem postępowaniem lub dotyczących uchylonych punktów wyroku, tudzież, na żądanie strony, zarządzić zabezpieczenie powództwa.

a) Okoliczności faktyczne sprawy ustala sąd, ponownie rozpoznający sprawę po uchyleniu wyroku. (S. C. 534-72, 838-69).

b) Po skasowaniu wyroku przy ponownem rozpoznawaniu sprawy strony mają prawo powoływać się na nowe dowody. (S. C. 130-74, 653-72).

c) Ocena dowodów, powołanych przez strony, należy do sądu ponownie rozpoznającego sprawę. (S. C. 141-80).

d) Przy nowem rozpoznawaniu sprawy po skasowaniu wyroku niedopuszczalna jest zmiana zasad powództwa. (S. C. 69-72).

e) Przy ponownem rozpoznawaniu sprawy po skasowaniu wyroku mogą być zgłaszane takie ekscepcje, które są dopuszczalne w każdym stanie sprawy, np. niewłaściwości sądu ratione materiae (S. C. 703-69) lub braku u pełnomocnika upoważnienia do prowadzenia sprawy (S. C. 177-75, 1053-75), lecz w tym ostatnim wypadku czynności dokonane poprzednio przez pełnomocnika pozostają w mocy.

f) Strona, która nie zgłosiła zarzutu wniesienia przez przeciwnika apelacji po upływie przepisanego terminu, nie ma prawa, po uchyleniu wyroku drugiej instancji z innych powodów, zgłaszać tego zarzutu przy ponownem rozpoznaniu sprawy. (S. C. 760-74, 332-72).

g) Po uchyleniu wyroku drugiej instancji z powodu niewłaściwego zasądzenia kosztów procesu bez wniosku w tym przedmiocie, przy ponownem rozpoznawaniu sprawy sąd nie ma prawa zasądzić te koszty, chociażby strona zgłosiła odnośny wniosek. (S. C. 300-75).

h) Przy ponownem rozpoznawaniu sprawy po całkowitem uchyleniu wyroku poprzedniego na skutek skargi osoby nie uczestniczącej w sprawie, może sąd pozostawić powództwo bez rozpoznania, jeżeli uzna, że zostało wytoczone przeciwko niewłaściwemu pozwanemu. (S. C. 250-76).

i) Uchylenie wyroku skutkuje wstrzymanie dalszego wykonania. (S. C. 595-74).

j) Żądanie zwrotu wyegzekwowanego majątku może być zgłoszone albo z art. 812 u. p. c. w drodze podania incydentalnego w tym sądzie, któremu zostało przekazane ponowne osądzenie sprawy po uchyleniu wyroku i wniosek ten winien być rozstrzygnięty najwcześniej jednocześnie z wydaniem wyroku merytorycznego (S. C. 26-82, 11-81, 58-77 i in.), albo z art. 1 u. p. c. w trybie skargi powodowej, według ogólnych zasad właściwości i wówczas uwzględnienie tego żądanie również może nastąpić dopiero po zapadnięciu wyroku merytorycznego, korzystnego dla osoby, żądającej zwrotu (S. C. 32-909, 60-902, 89-82, 46-86, 595-74); przytem jednocześnie mogą być poszukiwane szkody i straty, zrządzone wykonaniem uchylonego wyroku. (S. C. 123-80).

k) Niedopuszczalne jest żądanie zwrotu majątku, sprzedanego z licytacji, na zaspokojenie egzekucji z uchylonego wyroku (S. C. 16-88), jak również żądanie zwrotu pieniędzy, podzielonych pomiędzy wierzycielami powoda; w tym ostatnim przypadku można tylko poszukiwać zwrotu pieniędzy od powoda. (S. C. 82-83).

813. Sądy obowiązane są stosować się do orzeczeń Senatu [1]) jako wykładni wyraźnej myśli prawa, zaś skargi kasacyjne przeciwko powtórnemu wyrokowi, wydanemu na podstawie powyższej, w żadnym razie nie są dopuszczalne.

a) Wywody Senatu w przedmiocie wykładni wyraźnej myśli prawa są bezwzględnie obowiązujące w sprawie, w której orzeczenie zapadło (S. C. 122-93, 86-93), ale tylko co do pytania przez Senat rozstrzyganego (S. C. 5-99); jeżeli przeto sąd przy ponownem sądzeniu nie zastosuje się do tych wywodów, to wyrok ulega skasowaniu. (S. C. 69-89, 160-82, 46-82, 451-70 i in.).

b) Jeżeli izba sądowa przy ponownem sądzeniu kierowała się nie orzeczeniem Senatu, zapadłem w danej sprawie, a orzeczeniem późniejszem, zapadłem w innej sprawie i ogłoszonem do powszechnej wiadomości, to nie zachodzi obraza art. 813 u. p. c., chociażby to

---

[1]) Sądu Najwyższego.

późniejsze orzeczenie było odmienne od zapadłego w danej sprawie. (S. C. 122-96).

c) Stronom służy prawo zaskarżenia w drodze kasacji powtórnego wyroku, gdy przy wydaniu popełnione zostały pogwałcenia stosowania lub wykładni prawa, jak również w przypadku obrazy art. 813 u. p. c. (S. C. 853-69).

d) Sentencja wyroku ponownego może być identyczna z sentencją uchylonego, jeżeli będzie uchwalona przez sąd na podstawie innych wniosków faktycznych i prawnych. (S. C. 19-907, 66-906, 969-75 i in.).

e) Wykładnia istotnej myśli prawa, zawarta w orzeczeniach senatu, jest obowiązująca dla sądów co do sprawy, w której orzeczenie zapadło, oraz miarodajna, gdy orzeczenie było podane do powszechnej wiadomości. (S. C. 105-99).

814. Założenie skargi kasacyjnej, prócz przypadków, wskazanych w artykułach 814^1, 814^2 i 1295^{1} [1]), nie wstrzymuje wykonania wyroku, dopóki nie zapadnie orzeczenie senatu [2]), nakazujące nowe rozpoznanie sprawy. Wszelako sąd, który wydał wyrok, na wniosek pozwanego, który może być zgłoszony również przed wniesieniem skargi kasacyjnej, zarządza:

1) zapowiedzenie (zakaz) [3]) według przepisów o zabezpieczeniu powództwa (art. 590 i nast.) majątku nieruchomego, będącego przedmiotem sporu i ulegającego wydaniu powodowi, z zabronieniem wogóle zbywania lub niszczenia takich przedmiotów, które z mocy ustawy poczytywane są za przynależność majątku, oraz z zezwoleniem powodowi na zawieranie umów co do majątku *jedynie pod* warunkiem uprzedzenia kontrahenta, że umowy te tracą moc, jeżeli zapadnie wyrok, nakazujący zwrot majątku pozwanemu;

2) złożenie przez powoda zabezpieczenia w wysokości wartości będącego przedmiotem sporu majątku ruchomego, który ma być wydany powodowi na skutek wykonania wyroku, lub też w razie niezłożenia tego zabezpieczenia, albo, jeżeli majątek, ulegający wydaniu, jest szczególnie cenny

---

[1]) Por. art. 7 zał. IV. 2.
[2]) Sądu Najwyższego.
[3]) W oryginale „zapreszczenje".

ze względu na swoją artystyczną, rodzinną lub inną wewnętrzną wartość — zajęcie tegoż majątku i oddanie go pod dozór w trybie, przepisanym w art. 1009—1020;

3) przesłanie wyegzekwowanej w wykonaniu wyroku sumy do miejscowej kasy skarbowej, lub też na żądanie jednej ze stron, do państwowej instytucji kredytowej, celem nabycia państwowych lub przez państwo gwarantowanych papierów procentowych, — o ile powód nie złoży zabezpieczenia sumy powyższej na przypadek uchylenia wyroku w drodze kasacji;

4) odroczenie sprzedaży z licytacji nieruchomości, do której egzekucja skierowana została;

5) odroczenie sprzedaży z licytacji majątku ruchomego, do którego egzekucja została skierowana, o ile majątek ten jest szczególnie cenny ze względu na jego artystyczną, rodzinną, lub inną wewnętrzną wartość.

P. art. 1543[1].

a) Skarga kasacyjna na decyzję sądu apelacyjnego, odmawiająca wstrzymania wykonania wyroku, nie jest dopuszczalna. (O. S. P. 187-21, S. C. 46-94). Sąd okręgowy nie może zwrócić kasacji dlatego, że podana jest na decyzję, wstrzymującą wykonanie wyroku. (O. S. P. 358-22).

b) Strona, na rzecz której została zdeponowana suma na zasadzie ust. 3 art. 814, ma prawo, w razie oddalenia skargi kasacyjnej, żądania od pozwanego wynagrodzenia strat co do odsetek, przypadających od kapitału, procentów i kosztów sądowych, oraz wynagrodzenia strat, zrządzonych przez zwłokę w wydaniu wyegzekwowanej sumy; żądanie to powód może zgłosić w drodze skargi powodowej o zasądzenie tych odsetek, nawet w przypadku, gdy poprzednim wyrokiem był zasądzony kapitał bez odsetek. (S. C. 35-907, 36-907).

c) Strona, która złożyła sumę zasądzoną do kasy skarbowej, jest obowiązana w razie oddalenia kasacji do uiszczenia przeciwnikowi odsetek od daty złożenia tej sumy aż do daty rzeczywistego wypłacenia. (S. C. 95-99).

814[1]. Wykonanie wyroków przed upływem terminu kasacyjnego, a jeżeli skarga została wniesiona, to do czasu jej rozstrzygnięcia, jest niedopuszczalne:

1) w sprawach o prawość pochodzenia;

2) w sprawach o rozwiązanie lub o unieważnienie małżeństw, zawartych pomiędzy staroobrzędowcami lub sektantami (art. 1356[1]) i

3) w sprawach, rozpoznawanych w trybie postępowania sądowego o rozgraniczenie i ustalenie granic [1]).

P. art. 1543[2].

814[2]. Na skutek prośby pozwanego wykonanie wyroku może być wstrzymane przez sąd, który wyrok wydał, jeżeli wykonanie wyroku może skutkować takie zmiany w majątku, w następstwie których przywrócenie tego ostatniego do stanu poprzedniego stanie się albo niemożliwem, albo nadzwyczaj utrudnionem. W razie uwzględnienia prośby pozwanego, powód ma prawo żądać zarządzenia ustawowych środków zabezpieczenia powództwa lub utrzymania nadal środków, uprzednio zarządzonych.

P. art. 1543[2].

814[3]. Środki, wskazane w artykule 814, nie mogą być zarządzone:

1) jeżeli wyrokiem izby sądowej [2]) został utrzymany w mocy wyrok, wydany przez sąd okręgowy z rygorem tymczasowego wykonania, bez żądania zabezpieczenia od powoda, i

2) jeżeli wyrokami obu instancji uwzględniono w całości, lub w części żądania powodowe, zasądzone w trybie postępowania uproszczonego [3]).

814[4]. Środki, wskazane w artykule 814, mogą być zarządzone zarówno przez sąd tego okręgu, w którym wyrok jest wykonywany, jak również przez prezesa tegoż sądu zgodnie z art. 598. Wniosek o odroczenie licytacji majątku (art. 814, ust. 4), ulegającego sprzedaży w miejscowym zjeździe sędziów pokoju [4]) (art. 1133), może być zgłoszony do sta-

---

[1]) „Sudiebno-mieżewoho razbiratielstwa".
[2]) Sądu apelacyjnego.
[3]) Ustęp drugi wobec uchylenia postępowania uproszczonego, poczytywać należy za niebobowiązujący.
[4]) Sądzie okręgowym.

łego członka [1]) zjazdu, a wniosek o złożenie pieniędzy do miejscowej kasy skarbowej lub do państwowej instytucji kredytowej (art. 814 p. 3) do wykonywującego wyrok komornika sądowego, który, wstrzymawszy wydanie powodowi wyegzekwowanej sumy, zakomunikuje o tem prezesowi sądu do decyzji.

814⁵. Powodowi służy prawo pierwszeństwa do zaspokojenia z sumy, wyegzekwowanej w poszukiwaniu jego należności przed wszystkimi innymi wierzycielami pozwanego, którzy skierowali egzekucję do tej sumy po złożeniu jej osobie, wyrok wykonywującej. Pozwanemu służy prawo pierwszeństwa do zaspokojenia przed wszystkimi innymi wierzycielami powoda z sumy, złożonej przez tego ostatniego tytułem zabezpieczenia, w myśl punktów 2 i 3 artykułu 814.

Wyrok, zasądzający dług, nie poczytuje się za zaspokojony, jeżeli dłużnik bez żądania wierzyciela i bez zachowania przepisów o zaofiarowaniu (art. 1257 i nast. k. c.) złożył do depozytu sądu sumę zasądzoną wyrokiem i suma ta następnie wywieziona została do Rosji. Dłużnik do czasu faktycznego wydania wierzycielowi zdeponowanej sumy nie przestaje być jej właścicielem i na nim ciąży ryzyko, połączone z wywiezieniem depozytu. (O. S. P. 223-21).

814⁶. Wniesienie podania o restytucję (art. 792 p. 2), jak również skarg osób, które w sprawie nie uczestniczyły, o uchylenie wyroku (art. 792, p. 3), nie wstrzymuje wykonania wyroku, dopóki nie zapadnie orzeczenie senatu [2]), nakazujące ponowne rozpoznanie sprawy. Wyjątek z tego przepisu stanowią podania, wymienione w p. 2 art. 794, co do których od izby sądowej [3]) zależy wstrzymanie wykonania wyroku, jeżeli o to wnosi pozwany.

815. Wszystkie orzeczenia i decyzje kasacyjnych departamentów senatu [2]), które wyjaśniają właściwą myśl ustaw, podawane będą do powszechnej wiadomości, aby służyły do ujednostajnienia wykładni i stosowania ustaw.

---

[1]) Prezesa sądu okręg.
[2]) Sądu Najwyższego.
[3]) Sądu apelacyjnego.

a) Przy wykładni i zastosowaniu ustaw sądy są obowiązane kierować się orzeczeniami cywilnego kasacyjnego departamentu senatu. (S. C. 122-96, 46-80, 599-74 i in.).

b) Sąd nie jest obowiązany kierować się orzeczeniem senatu, nie podanem do powszechnej wiadomości, chociażby orzeczenie to zapadło w sprawie tegoż rodzaju. (S. C. 86-93, 106-89, 107-89).

ROZDZIAŁ TRZECI.

O terminach.

TYTUŁ PIERWSZY.

Ogólne przepisy obliczania terminów.

816. W tych przypadkach, gdy ustawa terminów nie określa, wyznaczenie ich zależy od uznania sądu.

Przepisy art. 816—831 u. p. c. mają zastosowanie przy wyliczaniu nie tylko terminów postępowania sądowego, lecz również i terminów, przewidzianych w przepisach prawa materjalnego, np. przy wyliczaniu terminów przedawnień (S. C. 86-97); nie mają zaś zastosowania przy wyliczaniu terminów umownych i obliczanie tego rodzaju terminów winno być dokonywane na ogólnych zasadach tłomaczenia umów. (S. C. 329-75).

817. Termin, wyznaczony według uznania sądu, winien być co do czasu trwania zastosowany do możności wykonania tej czynności, dla której jest wyznaczony.

Wyznaczenie przez sąd terminu, oczywiście niewystarczającego do wykonania odnośnej czynności, skutkuje uchylenie wyroku (S. C. 316-76, 573-72, contra S. C. 1705-73).

818. Terminy, tak przez ustawę przepisane, jak i wyznaczone przez sąd, liczą się na miesiące, tygodnie i dnie.

a) Instrukcje sądów nie mogą zmieniać terminów ustawowych postępowania. (S. C. 305-69).

b) W razie niezgodności terminu, określonego w sentencji, z terminem, określonym w wyroku motywowanym, miarodajnym jest dłuższy z tych terminów. (S. C. 575-75).

819. Termin, liczony na miesiące, upływa z odpowiednim dniem ostatniego miesiąca.

Jeżeli do terminu dolicza się czas na odległość, to termin upływa z ostatnim dniem tego czasu. (S. C. 9-97).

820. Jeżeli koniec terminu, liczonego na miesiące, wypada w takim miesiącu, w którym niema odpowiedniej daty, to koniec terminu wypadnie w ostatnim dniu tego miesiąca.

821. Termin, liczony na tygodnie, upływa z dniem odpowiednim ostatniego tygodnia.

822. Jeżeli koniec terminu według ogólnego obliczenia przypadłby na dzień nieurzędowy, to dzień ten, tudzież następujące po nim kolejno dni galowe nie będą do terminu wliczone, lecz ostatnim dniem terminu będzie pierwszy następujący dzień urzędowy [1]).

a) Terminy, które ma na względzie art. 822 u. p. c., są to terminy postępowania cywilnego, nie można przeto przepisem tego artykułu kierować się przy określeniu terminu wykonania umowy. (S. C. 102-69).

b) Nie wlicza się tylko dzień nieurzędowy, w którym upływa koniec terminu, — ale dni nieurzędowe, wypadające z początku terminu albo w środku terminu, winny być wliczone. (S. C. 237-77, 1492-70, 114-68).

c) Art. 822 stosuje się jak do podań wnoszonych bezpośrednio do sądów, tak i do przesyłanych pocztą. (S. C. 6-83).

d) Faktyczne zawieszenie działalności sądu może być podstawą do przywrócenia terminu, ale nie do przedłużenia. (S. C. 765-76).

823. Dnie świąt miejscowych przy obliczaniu terminów nie będą brane w rachubę tylko w tych wypadkach, gdy miejscowe instytucje sądowe zwolnione są z mocy ustawy od sesji [1]).

824. Przy liczeniu terminów na dnie nie bierze się w rachubę dnia wykonania tej czynności, od której termin biec zaczyna, następnie zaś ostatni z wyznaczonej liczby dni uważa się za kres terminu.

825. W dniu ostatnim terminu prawo strony, od tegoż terminu zawisłe, trwa do upływu całego dnia, to jest do godziny dwunastej w nocy; jeżeli jednak czynność należało

---

[1]) Dnie świąteczne, patrz zał. XXIX.
[1]) Patrz odsył. do art. 822.

spełnić lub zgłosić przed sądem, prawo to trwa do godziny trzeciej po południu, jeżeli zaś sesja sądu trwa po godzinie trzeciej, to prawo strony, zależne od terminu, ustaje z zamknięciem sesji [1]).

a) Stronie służy prawo wnoszenia podań bezpośrednio do sądu do godziny 3-iej po południu i termin ten nie może być skrócony przez instrukcję sądu. (S. C. 305-69).

b) Podanie może być przesłane pocztą w ostatnim dniu terminu i po godzinie 3-iej po południu — aż do godz. 12 w nocy. (S. C. 389-69).

c) Jeżeli sąd wyznaczył określony dzień do spełnienia przez stronę czynności, do czego sąd jest uprawniony (art. 827 u. p. c.), to sąd ma prawo wskazać i godzinę, do której trwa prawo strony do wykonania tej czynności, np. złożenia dokumentu, i stronę, która była powiadomiona w wezwaniu o tej godzinie, obowiązuje godzina oznaczona w wezwaniu sądu. (S. C. 143-75).

826. Jeżeli w dniu, do stawienia się stron przed sąd wyznaczonym, sąd sesji nie odbywa, termin do stawienia się upływa w tym dniu, na który wyznaczona będzie najbliższa następna sesja sądu.

827. Termin, wyznaczony na pewną datę, lub na dzień przez sąd wskazany, uważać należy za ubiegły w tymże dniu.

Patrz poz. c) pod art. 825.

828. Przy wnoszeniu podania lub skargi przez osoby nieobecne przyjmuje się za podstawę do obliczenia ten dzień, w którym pismo zostało otrzymane na poczcie w miejscowości, gdzie znajduje się sąd.

a) Art. 828 u. p. c. stosuje się również do pism, przesłanych do sądów za pośrednictwem urzędu pocztowego, znajdującego się w tem samem mieście co i sąd. (S. O. 67-81).

b) Pismo poczytuje się za wniesione w dacie, w której zostało otrzymane na poczcie w tej miejscowości, gdzie znajduje się sąd, a nie w dacie nadania na pocztę, lub też otrzymania z poczty w sądzie. (S. C. 1173-72, 1449-70).

c) Jeżeli niema poczty w miejscowości, gdzie znajduje się sąd, to pismo poczytuje się wniesionem w dacie otrzymania w najbliższym do sądu urzędzie pocztowym. (S. C. 369-72).

---

[1]) Patrz art. 55 i 60 instruk. ogól. zał. XV.

829. Jeżeli postępowanie jest zawieszone na zasadzie artykułu 681, zawieszone są również wszystkie terminy biegnące, lecz jeszcze nie ubiegłe.

830. Zawieszenie terminu następuje od daty tego wydarzenia, naskutek którego postępowanie zawieszono.

Zawieszenie terminu z powodu choroby umysłowej strony następuje od daty badania lekarskiego, jeżeli początek choroby nie może być ściśle ustalony. (S. C. 58-99).

831. W razie wznowienia postępowania zawieszonego od uznania sądu zależy, stosownie do okoliczności każdej sprawy i zależnie od przyczyny zawieszenia postępowania, wyznaczyć nowy bieg terminu, bez wliczenia do niego czasu uprzednio ubiegłego, lub też z wliczeniem tego czasu.

TYTUŁ DRUGI.

O przedłużeniu i przywróceniu terminów.

832. Przedłużenie terminu może mieć miejsce tylko raz jeden. Od tej ogólnej zasady stanowią wyjątek:

1) przypadki, w których nastąpi wzajemna zgoda stron;

2) przypadki, w których czynność przez sąd nakazana, nie będzie mogła być dokonana skutkiem przeszkód nieprzezwyciężonych.

a) Wręczenie wezwania do sądu pozwanemu nie osobiście, a pozostawienie w miejscu zamieszkania pozwanego, nie może być zasadą do przedłużenia terminu (S. C. 44-74), jak również choroba pełnomocnika strony (S. C. 732-75), lub uwięzienie strony. (575-74).

b) Pozwanemu służy prawo żądania przedłużenia terminu dla możności złożenia potrzebnego dokumentu. (S. C. 85-81).

c) Jeżeli strona nie poda wystarczających powodów przedłużenia terminu, to sąd może prośbę strony oddalić. (S. C. 286-79).

833. Nie jest dopuszczalne przedłużenie terminu:

1) do założenia opozycji od wyroków zaocznych, skarg apelacyjnych i incydentalnych, oraz podań o uchylenie wyroku, i

2) jeżeli przedłużenie jest żądane już po upływie terminu wyznaczonego, chyba że petent udowodni, iż w zawia-

domieniu o terminie zaszła jawna pomyłka lub uchybienie, skutkiem których ścisłe zachowanie terminu było niemożliwe.

834. Choroba strony nie może jej służyć za usprawiedliwienie zaniedbania terminu, ani za powód do przedłużenia.

835. Termin uchybiony może być przywrócony, jeżeli będzie udowodnione, że zwłoka w dostarczeniu przesłanego do sądu pisma zaszła nie z winy samej strony, lecz z winy urzędników, za pośrednictwem których przesłanie miało miejsce, lub wskutek szczególnych nieprzewidzianych, a od woli osoby prywatnej niezależnych okoliczności.

a) Zwłoka sądu w wyłożeniu motywów wyroku może być zasadą do przywrócenia terminu i przytem sąd, oddalając żądanie przywrócenia terminu, nie może poprzestać na twierdzeniu, iż objaśnienia petenta są gołosłowne, a winien ustalić datę, w której rzeczywiście motywy były zredagowane. (S. C. 85-96, 86-96).

b) Może służyć za zasadę do przywrócenia terminu: *1)* spóźniony zwrot akt sprawy z odpisem wyroku przez drugą instancję do sądu okręgowego (S. C. 56-901); 2) niezasadna odmowa wydania odpisu wyroku (S. C. 39-80); 3) spóźnione dostarczenie skargi z winy urzędu pocztowego (S. C. 9-97); 4) wylew rzeki, przerywający komunikację (S. C. 95-92).

c) Nie może być zasadą przywrócenia terminu uchybionego: 1) wniesienie podania do niewłaściewego urzędu (S. C. 57-74, 1303-70); 2) zagubienie odpisu wyroku przez stronę (S. C. 657-74); 3) uchybienie terminu skutkiem zaniedbania pełnomocnika strony. (S. C. 914-70).

836. Rozpoznanie i uwzględnienie podań o przywrócenie uchybionego terminu zależy od sądu, do którego wysłane pismo było zaadresowane.

a) Podania o przywrócenie terminu do podania skargi apelacyjnej lub skargi kasacyjnej winny być wnoszone do tych sądów, na wyroki których skargę się zakłada, t. j. w pierwszym przypadku do sądu pierwszej instancji, a w drugim przypadku — do sądu drugiej instancji. (S. C. 39-80, 938-75, 17-70).

b) Podanie o przywrócenie terminu do wniesienia odpowiedzi na skargę kasacyjną winno być wniesione do senatu. (S. C. 695-74).

c) Nie jest dopuszczona skarga do Sądu Najwyższego na przywrócenie terminu. (S. N. 5-19).

837. Podania o przywrócenie uchybionego terminu winny być wnoszone w ciągu dwuch tygodni, z doliczeniem czasu na odległość, licząc od daty ogłoszenia decyzji sądu o uchybieniu terminu.

a) Termin do wnoszenia podania o przywrócenie terminu liczy się od daty zredagowania w formie ostatecznej decyzji, uznającej, iż nastąpiło uchybienie terminu, a nie od daty ogłoszenia sentencji tej decyzji (47-95).

b) Jeżeli uchybienie terminu jest niewątpliwe, to strona ma prawo wnieść podanie o przywrócenie tego terminu przed założeniem apelacji lub podania o uchylenie wyroku, zatem przed decyzją sądu, stwierdzającą, iż uchybienie terminu nastąpiło. (S. C. 38-91).

838. Odpis podania o przywrócenie terminu doręcza się przeciwnikowi z wyznaczeniem terminu do stawienia się przed sąd. W razie przywrócenia terminów, nowe terminy będą wyznaczone i liczone podług przepisów, zawartych w art. 781 i 782.

Postępowanie w przedmiocie przywrócenia terminów odbywa się podług zasad procesu kontradyktoryjnego, przeto z wezwaniem obu stron. (S. C. 352-71, 737-71).

ROZDZIAŁ CZWARTY.

O kosztach sądowych.

839 — 890. Uchylono [1]).

ROZDZIAŁ PIĄTY.

O wykonaniu wyroków sądowych.

TYTUŁ PIERWSZY.

O mocy prawnej wyroków.

891. Od chwili ogłoszenia sentencji wyroku sądu co do istoty sprawy, sąd nie może sam ani jej uchylić, ani

---

[1]) Uchylono z mocy art. 1 przep. tymcz. o koszt. sąd., które regulują kwestję kosztów (p. zał. XX.).

zmienić.[1]). Decyzje incydentalne mogą być uchylane i zmieniane wskutek zmiany okoliczności sprawy.

a) Decyzja incydentalna, wydana w postępowaniu zachowawczem, nie może być zmieniona na zasadzie art. 891. (S. C. 83-90. 55-84).

b) Sąd może poprawić omyłkę widoczną, popełnioną w sentencji wyroku (S. C. 11-91, 69-85, 267-78); poprawki dokonać można bądź przy wyłożeniu wyroku na piśmie (126-79), bądź trybem przepisanym dla wykładni wyroków (S. C. 11-91, 69-85, 267-78).

c) Sąd może zmienić sposób wykonania wyroku w zależności od zmiany okoliczności sprawy, lecz wyroku co do istoty sprawy zmienić nie może. (S. C. 172-76).

d) Decyzja incydentalna w przedmiocie zatwierdzenia sprzedaży z licytacji majątku nie ulega zmianie na zasadzie art. 891. (S. C. 117-89, 191-79).

e) Sąd nie może zmienić sentencji wyroku po jej podpisaniu, chociażby jeszcze ogłoszoną nie została. (S. C. 55-76).

f) Decyzja incydentalna w przedmiocie badania świadków może ulec zmianie w zależności od zmiany okoliczności sprawy. (S. C. 85-78).

g) Wniosek sądu co do tego, czy zaszła zmiana okoliczności sprawy nie ulega sprawdzeniu w drodze kasacji. (S. C. 65-93, 160-79).

h) Prawomocnym staje się tylko wyrok, wydany przez sąd co do istoty sprawy, ale nie decyzje incydentalne, które mogą być zmieniane i uchylane wskutek zmiany okoliczności sprawy. (S. C. 9-1900).

892. Wyrok staje się prawomocnym:

1) gdy zapadł w sądzie okręgowym i strony nie założyły apelacji w terminie przepisanym;

2) gdy był wydany przez sąd okręgowy zaocznie i nie założono od niego w terminie przepisanym ani opozycji, ani apelacji;

3) gdy był wydany przez Izbę Sądową [2]).

---

[1]) 1. Patrz art. 5 zał. XXV.

2. Ustawa z 2 grudnia 1921 r. o umowach nabycia nieruchomości na imię osób podstawionych (D. U. 106-767-1921) art. 5. Wszelkie wyroki i decyzje sądowe niezgodne z zasadami niniejszej ustawy, na żądanie osób interesowanych, postawione w drodze powództwa, mogą być uznane za nieszkodzące ich prawom, płynącym z tej ustawy.

3. Patrz odsył. do art. 1 pod punkt. 15 art. 11.

[2]) Sąd apelacyjny.

a) Przepuszczenie terminu na założenie apelacji skutkuje uprawomocnienie się wyroku; wniesienie przez stronę podania o przywrócenie terminu nie ma tu znaczenia. (S. C. 32-79).

b) Obliczenie przez komornika należnego mu wynagrodzenia nie uprawomocnia się, chociażby nie było zaskarżone w terminie. (S. C. 145-80).

c) Wyrok sądu polubownego posiada moc obowiązującą, z wyjątkiem przypadków, przewidzianych w art. 1396 i 1397 (S. C. 81-79, 546-70).

d) Wyrok ostateczny sądu karnego ma moc obowiązującą i dla sądu cywilnego. (S. C. 129-78).

893. Wyrok prawomocny obowiązuje nie tylko strony, ale i sąd, który go wydał, tudzież wszystkie inne sądy[1]), urzędy i urzędników Cesarstwa[2]).

a) Moc ostatecznego ustalenia praw cywilnych stron ustawa nadaje tylko wyrokowi sądowemu prawomocnemu, lecz nie decyzjom incydentalnym sądu lub innych urzędów, jeżeli rozpoznawana kwestja dotyczy sfery praw cywilnych. (S. C. 33-86, 124-80).

b) Przepis co do mocy prawnej wyroków sądowych rozciąga się na wszystkie instytucje, które posiadają władzę sądową. (S. C. 142-82, 79-80, 356-75), naprzykład, na urzędy gubernjalne w przedmiocie zatwierdzania sprzedaży z licytacji majątków, dokonywanych przez nie w przypadkach ustawą przewidzianych. (S. C. 9-89).

c) Jednak wyrok sądowy nie ma znaczenia wzoru dla innego sądu w sprawie tego samego rodzaju. (S. C. 329-76, 428-71).

d) Do żądania powiększenia wysokości corocznego wsparcia wskutek zmiany okoliczności, np. pogorszenia się stanu zdrowia (p. 6 art. 683 T. X. cz. 1), jako do samoistnej zasady powództwa nie mają zastosowania art. 893 i 895 u. p. c. (S. C. 84-97).

c) Decyzja sądu, wydana w trybie postępowania wykonawczego w przedmiocie zatwierdzenia testamentu do wykonania ma moc obowiązującą do czasu unieważnienia testamentu w drodze powództwa. (S. C. 278-78).

f) Zmiana sentencji wyroku, ogłoszonej na posiedzeniu sądowem, w motywach wyroku wyłożonego na piśmie, stanowi otwór kasacyjny. (S. C. 282-75).

g) Kompetencja Izby Sądowej w charakterze instancji apelacyjnej jest rozmaitą w drodze postępowania sądowego i hipotecznego; wskutek tego decyzja wydana przez nią w drodze postępowania hipotecznego, nabiera, w granicach zasad ulegających jej rozpozna-

---

[1]) Patrz punkt 2 odsł., do art. 891; konst. z 17. III. 1921 r.: art. 77. Orzeczenia sądowe nie mogą być zmienione ani przez władzę ustawodawczą, ani przez władzę wykonawczą.

[2]) Rzeczypospolitej (art. 25 przep. przech. do u. p. c., zał. IX).

niu w tej drodze, mocy nadanej przez art. 893 u. p. c. wyrokom prawomocnym. (S. C. 15-1903).

h) Decyzja sądu w przedmiocie zgłoszenia zrzeczenia się spadku nie może być zrównana z wyrokiem prawomocnym. (S. C. 366-77).

i) Zasada niewzruszalności wyroków sądowych nie rozciąga się na decyzje incydentalne w postępowaniu zachowawczem. (S. C. 83-90, 124-80). Takie decyzje nie mogą obciążać praw osób trzecich, którym służy prawo wnoszenia powództw w przedmiocie decyzji incydentalnej, chociażby już była wykonaną. (S. C. 81-95).

k) Wyrok prawomocny późniejszy ma przewagę nad wyrokiem wcześnejszym. (S. C. 81-95).

l) Prawo obrony sądowej w nowem powództwie nie może być ograniczone przez motywy sądu, przytoczone w wyroku prawomocnym. (S. C. 141-81, 326-77).

m) Uprawomacnia się tylko sentencja wyroku, lecz nie motywy, któremi wyrok został uzasadniony. (S. C. 27-80, 60-78, 277-77, 200-76, 432-75, 685-74).

n) Chociaż uprawomacnia się tylko sentencja wyroku, to jednak ma ona znaczenie tylko w związku z podstawami wyroku, t. j. z motywami, których wynikiem jest wyrok. (S. C. 24-86, 60-77).

o) Sentencja wyroku i motywy, na których jest oparta, mogą być w tak ścisłym związku, że przy innych motywach sentencja może mieć zupełnie inne znaczenie ze względu na swoje skutki. (S. C. 84-83, 294-80, 60-67).

p) Motywy sądu nie mogą krępować stron przy rozstrzyganiu nowego sporu między niemi, ani też sądu lub urzędów administracyjnych, z wyjątkiem wypadków, kiedy te motywy tak ściśle związane są z sentencją wyroku, że przy innych motywach sentencja nabrałaby innego znaczenia. (S. C. 84-83, 141-81, 162-78, 345-77, 277-77, 60-77, 526-76, 432-75, 685-74).

r) Przy rozstrzyganiu pytania o wygaśnięciu prawa wytoczenia powództwa z mocy art. 893, sąd ma nie tylko prawo, lecz i obowiązek powodować się nie sentencją wyroku wyłącznie, ale i motywami, których koniecznym wynikiem jest sentencja. (S. C. 123-83. 60-77).

s) Decyzja w przedmiocie stwierdzenia praw do spadku nie ma znaczenia wyroku sądowego i nie krępuje sądu przy rozstrzyganiu sprawy w drodze powództwa. (S. C. 4-93).

t) Decyzja incydentalna, stanowiąca wykładnię wyroku merytorycznego ma moc równą z samym wyrokiem. (S. C. 18-82).

u) Decyzja incydentalna rozstrzygająca pytanie co do istoty prawa, o ile nie zostanie zaskarżoną w terminie, staje się prawomocną narówni z wyrokiem sądowym (S. C. 347-79, 1-73); naprzykład, decyzja w przedmiocie stwierdzenia prawa własności nabywcy do majątku kupionego na licytacji publicznej. (S. C. 147-81, 1-73).

894. Wyrok prawomocny może być uchylony tylko w przypadkach i trybem, w ustawie wskazanych.

a) Jeżeli strona przepuści termin do zaskarżenia wyroku lub decyzji, skutkiem czego uprawomocnią się, traci ona prawo żądania uchylenia wyroku lub decyzji, chociażby zarzuty jej były słuszne. (S. C. 47-80).

b) Nowe okoliczności, ujawnione po rozstrzygnięciu sprawy, które mogłyby wpłynąć na zmianę wyroku, dają stronie prawo żądać restytucji wyroku, nie może ona jednak wytoczyć nanowo tego samego powództwa na poprzednich podstawach. (S. C. 375-77).

895. Wyrok staje się prawomocnym tylko co do przedmiotu spornego, poszukiwanego i zaprzeczanego przez te same strony i na tej samej podstawie.

a) Exceptio rei judicatae nie może być postawiona jako zarzut po raz pierwszy w skardze kasacyjnej. (O. S. P. 152-21).

b) Przy rozpoznawaniu powództwa o zniesienie wprowadzenia w posiadanie, sądy ogólne nie są krępowane wyrokiem Sądów Pokoju w przedmiocie przywrócenia posiadania. (S. C. 360-77).

c) Udział wykonawcy testamentu w sprawie nie czyni wyroku w tej sprawie obowiązującym dla legatarjusza (S. C. 145-81).

d) Jeżeli powództwo jednego ze spadkobierców o unieważnienie testamentu zostanie oddalone, inni spadkobiercy, którzy w tej sprawie udziału nie brali, mogą wytoczyć to samo powództwo (S. C. 103-84).

e) Dzierżyciela zastawu, który nie brał udziału w sprawie, nie obowiązuje wyrok wydany w sprawie z powództwa osoby trzeciej przeciwko właścicielowi zastawu, przyznający powodowi prawo własności do rzeczy zastawionej. (S. C. 165-79).

f) Wyrok w przedmiocie prawa zastawu do majątku obowiązuje również nabywcę tego majątku. (S. C. 159-81).

g) Jeżeli w sprawie bierze udział gromada włościańska, to wyrok w tej sprawie obowiązuje poszczególnych członków tej gromady. (S. C. 343-79).

h) Jeżeli powód, wytaczając powództwo, zażądał mniej niż mu się prawnie należało, to nie ma prawa wnosić nowego powództwa z żądaniami większemi od poprzednich, jeżeli w sprawie z pierwszego powództwa zapadł wyrok ostateczny. (S. C. 54-96, 347-79, 171-74).

i) Spadkobiercy nie mogą mieć więcej praw do majątku, niż miał ich spadkodawca. (S. C. 159-81).

k) Jeżeli sąd odrzucił powództwo jako nieuzasadnione, to złożenie dodatkowych dowodów nie uprawnia do wznowienia sprawy, (S. C. 140-81, 23-72).

l) Jeżeli powództwo oddalono z powodu niewłaściwości sądu, to sprawa może być wznowiona. (S. C. 353-74).

m) Właściciela majątku nie obowiązuje wyrok, który zapadł w przedmiocie używania serwitutu w sprawie z powództwa przeciw czasowemu posiadaczowi. (S. C. 95-86).

n) Jeżeli powód w pierwotnem powództwie żądał kapitału i odsetek, lecz żądanie odsetek nie zostało przez sąd rozpoznane i wyrok uprawomocnił się, to w myśl art. 895 u. p. c. jest niedopuszczalne wszczęcie między temi samemi stronami nowego powództwa z żądaniem tych samych odsetek, jako szkód z powodu nieprawnego przetrzymania kapitału. (S. C. 106-900).

o) Wyrok prawomocny nie jest przeszkodą do wytoczenia nowego powództwa, jeżeli podstawy powództw są różne, chociażby strony i przedmiot powództw były identyczne (S. C. 13-87, 732-74). Również, gdy przedmiot powództw jest jednakowy, lecz strony różne (S. C. 50-80, 201-78); lub wreszcie, gdy strony i podstawy powództw są identyczne, lecz przedmioty różne (S. C. 67-77); contra (S. C. 4-76, 736-71).

p) Wyrokując, sąd winien w każdym wypadku poszczególnym wypowiedzieć swe niezależne sędziowskie przekonanie, przeto wyrok sądowy, nawet w sprawie identycznej, lecz toczącej się między innemi stronami, nie może krępować tego przekonania. (S. C. 327-76, 465-71).

r) Wniosek sądu co do identyczności powództw nie ulega sprawdzeniu w kasacji (S. C. 67-95, 260-80).

s) Osoby trzecie mogą poszukiwać własnych praw do majątku, niezależnych od praw stron procesujących się, lecz nie mają prawa wznawiać sporu w przedmiocie należenia majątku do jednej ze stron, jeżeli był jej przysądzony wyrokiem ostatecznym. (S. C. 85-86).

TYTUŁ DRUGI.

Postępowanie wykonawcze w przedmiocie obliczenia strat, przychodów i kosztów.

896. Jeżeli sąd wyrokiem zobowiąże stronę przegrywającą do zwrotu stronie wygrywającej przychodów, z majątku odjętego otrzymanych, bądź do odszkodowania za straty i zwrócenia kosztów sądowych, bądź do złożenia sprawozdania z zarządu interesami i majątkiem, lecz nie będzie w możności określić wysokości sumy ulegającej zasądzeniu, strona wygrywająca może poszukiwać tej sumy trybem postępowania wykonawczego, nie tracąc zresztą prawa do wytoczenia powództwa trybem ogólnym.

Uwaga. Trybem postępowania wykonawczego rozpoznawane będą również podania o ponowne zbadanie stanu zdrowia, wnoszone na podstawie ustawy o ubezpieczeniu robotników od wypadków nieszczęśliwych. (Ust. przem. wyd 1913 r. art. 372 — 491).

a) Trybem postępowania wykonawczego nie może być rozstrzyganc pytanic co do dobrej lub złej wiary posiadania. (S. C. 237-80).

b) Dopuszczenie trybu postępowania wykonawczego stanowi prawo, lecz nie obowiązek sądu rozpoznającego sprawy merytorycznie. (S. C. 92-85, 670-75, 1414-70).

c) Powództwa w poszukiwaniu kosztów sądowych nie można wytoczyć trybem postępowania wykonawczego, jeżeli wyrokiem w sprawie głównej sąd nie włożył tych kosztów na jedną ze stron. (S. C. 251-74, 239-71).

d) Zezwolenie dowodzenia wysokości strat, gdy sąd ustalił prawo do odszkodowania, zależy w zupełności od woli sądu wyrokującego merytorycznie, może być postanowione nawet bez postawienia tego żądania przez powoda. (S. C. 100-89, 92-85, 380-75).

e) Przepuściwszy termin do poszukiwania odszkodowania za straty trybem postępowania wykonawczego, strona ma prawo wytoczyć oddzielne powództwo trybem ogólnym. (S. C. 88-79).

f) Sąd nie ma prawa samowolnie ograniczać wysokość sumy, poszukiwanej trybem postępowania wykonawczego. (S. C. 180-72).

g) Prawo ubogich, przyznane w sprawie głównej, pozostaje w mocy i w postępowaniu wykonawczem. (S. C. 55-97).

h) Tryb postępowania wykonawczego jest dopuszczalny przy poszukiwaniu odszkodowania tak za szkody rzeczywiście wyrządzone, jak również za pozbawienie korzyści (S. C. 8-83, 99-80), ale konieczne jest przedewszystkiem ustalenie faktu spowodowania szkód lub strat. (S. C. 819-74).

i) Wyrok poprzedzający, który miał za przedmiot wyłącznie rozpoznanie prawa do odszkodowania, nie może krępować sądu przy ustalaniu trybem postępowania wykonawczego danych faktycznych, określających wysokość strat. (S. C. 99-80).

897. Do postępowania wykonawczego stosują się ogólne przepisy postępowania cywilnego z wyjątkami, w artykułach poniższych przewidzianemi.

a) Akcja wzajemna nie może być podana w toku postępowania wykonawczego. (S. C. 245-80; contra S. C. 219-78).

b) Przepisy tyczące się postępowania wykonawczego rozciągają się i na sprawy zarządu skarbowego. (S. C. 41-85).

898. Podanie o zasądzenie odszkodowania za straty, przychodów i kosztów sądowych wnosi się do tego sądu okręgowego, w którym toczyła się sprawa z powództwa głównego.

Postępowanie wykonawcze może być rozpoczęte tylko w pierwszej instancji, do instancji apelacyjnej może przejść tylko na skutek apelacji. (S. C. 418-76, 759-69).

899. Do wniesienia podania służą terminy: o zasądzenie odszkodowania za straty i przychodów lub o zażądanie sprawozdania — trzymiesięczny od daty uprawomocnienia się wyroku, w przedmiocie zaś zasądzenia kosztów sadowych — dwutygodniowy od daty ogłoszenia sentencji wyroku sądu w sprawie.

a) Termin trzymiesięczny, przewidziany w art. 899, liczy się od daty ogłoszenia sentencji wyroku, wydanej przez izbę sądową lub od chwili upływu terminu apelacyjnego, jeżeli wyrok zapadł w sądzie okręgowym. (S. C. 134-74).

b) Strona, która wygrała sprawę w pierwszej instancji, ma prawo i przed uprawomocnieniem się wyroku żądać zwrotu kosztów sądowych i wynagrodzenia za prowadzenie sprawy. (S. C. 389-68).

c) Termin dwutygodniowy, wyznaczony do wniesienia podania trybem postępowania wykonawczego w przedmiocie zasądzenia kosztów sądowych, liczy się od chwili ogłoszenia sentencji wyroku i nie może być przedłużony ani wskutek założenia apelacji, ani wskutek zapadłego następnie wyroku drugiej instancji. (S. C. 149-79, 389-68).

900. W podaniu winno być sporządzone obliczenie sumy poszukiwanej, z wyjątkiem spraw o zasądzenie przychodów i zażądanie sprawozdania; w sprawach tego rodzaju poszukujący może, nie określając sumy poszukiwanej, prosić sąd o zażądanie od pozwanego sprawozdania.

Obliczenie szkód i strat może być dokonane nie w samem powództwie, lecz na arkuszu oddzielnym, załączonym do skargi powodowej. (S. C. 422-75).

901. Po przyjęciu podania o zasądzenie odszkodowania za straty lub kosztów sądowych, prezes sądu zarządzi wezwanie pozwanego, wyznaczając mu do stawienia się termin dwutygodniowy, z dodaniem terminu na odległość.

902. Żądanie co do takich strat, których w toku poprzedzającego postępowania nie zgłoszono, są niedopuszczalne.

Przepis art. 902 nie może mieć zastosowania przy poszukiwaniu kosztów sądowych, jak również nie stosuje się do poszukiwań trybem postępowania ogólnego, a nie wykonawczego. (S. C. 1685-70, 555-69).

903. W sprawach o zasądzenie dochodów sąd wyznaczy pozwanemu termin od jednego do trzech miesięcy, w którym winien on złożyć w sądzie rachunek wszystkich pobranych z majątku dochodów i użytych nań wydatków w ciągu całego czasu, za który dochody wyrokiem sądu zasądzone zostały. Taki sam termin wyznaczony będzie i w sprawach o zażądanie sprawozdania z zarządu interesami lub majątkiem.

a) Przy rozpatrywaniu żądań powoda trybem postępowania wykonawczego, pozwany ma prawo czynić zarzuty co do wysokości żądań lub dowodzić, że wcale nie mogą być uwzględnione, nprz. na skutek przedawnienia. (S. C. 437-67).

b) Przy poszukiwaniu trybem postępowania wykonawczego zwrotu przychodów, pozwany, o ile w terminie ustawowym nie złoży sprawozdania co do przychodów i rozchodów z majątku, nie ma prawa żądać, aby po wyroku sądu okręgowego ilość przychodów i rozchodów była obliczana nie na zasadzie przybliżonego rachunku powoda, lecz na zasadzie złożonego przezeń sprawozdania; wyjątek stanowią wypadki, przewidziane w art. 909 i 915 u. p. c. (S. C. 251-74).

904. Po otrzymaniu odpowiedzi lub po upływie terminu do stawienia się stron wyznacza się dzień do rozpoznania ich wyjaśnień i sprawdzenia przez nie, pod nadzorem sędziego-referenta, pozycji rachunków i załączonych do nich dokumentów.[1]).

905. Wszystkie swe uwagi, wyjaśnienia i zarzuty składają strony w oddzielnych pismach, lub zamieszcza się je, według uznania sędziego-referenta, w protokule sprawdzenia.

Nowych żądań, nie zgłoszonych w skardze powodowej nie rozstrzyga się przy sprawdzaniu przez sędziego złożonych mu rachunków. (S. C. 290-68).

---

[1]) Por. art. 154 instr. ogól.; zał. XV.

906. Sędzia-referent może prowadzić dalsze wyjaśnienia, wyznaczając nowe terminy do stawienia się, dopóki wszystkie pozycje rachunków nie zostaną w zupełności wyjaśnione; wszakże strona uznająca dalsze prowadzenie wyjaśnień, przez sędziego-referenta wyznaczone, za bezużyteczne, może prosić sąd o przerwanie postępowania w przedmiocie wyjaśnień.

907. Po zamknięciu postępowania wyjaśniającego, wyznaczone będzie posiedzenie sądu celem rozpoznania sprawy; na tem posiedzeniu sędzia, który dokonywał sprawdzenia, złoży relację, przedstawiając swoje wnioski z obrachunków. Następnie strony, o ile będą obecne, złożą sądowi swoje wyjaśnienia.

908. Na posiedzeniu sądu dozwala się składać te tylko dowody, które miano na względzie, lub na które powoływano się w toku postępowania wyjaśniającego. Strony nie mają prawa żądać odroczenia posiedzenia w celu złożenia nowych dowodów.

a) W myśl art. 908 powołanie nowych dowodów, w tej liczbie i świadków, jest zabronione nie tylko przeciw rachunkom sędziów, lecz i wogóle w celu stwierdzenia lub obalenia żądań powodowych. (S. C. 121-77).

b) Art. 908 ma zastosowanie i do postępowania w Izbie sądowej. (S. C. 251-77).

909. Niestawienie się pozwanego w terminie, w art. 901 i 903 oznaczonym, nie wstrzymuje sprawdzenia rachunków. Wyrok następnie wydany nie poczytuje się za zaoczny i opozycja przeciw niemu nie jest dopuszczalna, chybaby pozwany, w terminie w art. 727 przepisanym, zażądał nowego rozpoznania rachunków i udowodnił, że wezwanie do stawienia się wcale mu doręczone nie było.

a) Art. 909 stosuje się do wszystkich spraw, rozpoznawanych trybem postępowania wykonawczego, jeżeli pozwany dowiedzie, że wezwanie nie było mu wcale doręczone, to ma prawo żądać nowego rozpoznania sprawy. (S. C. 414-76).

b) Jeżeli w wezwaniu będzie niedokładność, prawnie usprawiedliwiająca niestawienie się w sądzie pozwanego, to ma on prawo żądać nowego rozpoznania rachunków w sądzie okręgowym,

lecz nie ma prawa żądać od izby sądowej uchylenia wyroku sądu okręgowego. (S. C. 1240-69).

910. Pozwany, który się stawi po upływie terminu, wyznaczonego do stawienia się, ale przed dniem posiedzenia, będzie mógł złożyć wyjaśnienia na zasadach ogólnych.

911. Wrazie niestawienia się pozwanego, zobowiązanego do złożenia rachunków lub sprawozdania, poszukujący może złożyć sądowi rachunek przybliżony sum, jakie uznaje za ulegające zasądzeniu. Do udziału w sprawdzeniu tego rachunku pozwany wtedy tylko będzie dopuszczony, jeżeli równocześnie złoży też żądane od niego rachunki lub sprawozdanie.

912. Pozwany może, przed pierwszem posiedzeniem złożyć sądowi sumę, jaką według sumienia uznaje za dostateczną do całkowitego zaspokojenia poszukującego, lub też pewną co do niej rękojmię.

913. Jeżeli poszukujący uzna sumę proponowaną za niedostateczną do zaspokojenia jego roszczeń, następnie zaś sąd wyrokiem nie zasądzi mu więcej, niż proponował pozwany, to na poszukującego włożone będą wszystkie koszta postępowania wykonawczego.

914. W przypadku w art. 911 wskazanym sąd według swego uznania określi sumę ulegającą zasądzeniu od niestawającego pozwanego, wszakże nie wyższą od sumy wskazanej przez poszukującego, tudzież może, na żądanie powoda, zarządzić środki zabezpieczenia tej sumy lub wyrokowi nadać rygor tymczasowego wykonania.

915. Wykonanie wyroku wstrzymuje się, jeżeli pozwany stawi się w ciągu miesiąca od daty doręczenia mu nakazu wykonawczego i złoży rachunki lub sprawozdanie, oraz zażąda rozpoznania ich przez sąd. W tym przypadku pierwotny wyrok sądu uważać się będzie za nieważny i nowym wyrokiem może być zasądzona suma nawet wyższa od tej, jaka była określona w pierwszym.

a) Art. 915 ma na widoku tylko powództwo w przedmiocie zwrotu dochodów oraz złożenia sprawozdania i jest jednym ze środków wciągnięcia do sprawy pozwanego posiadającego sprawozdania i dane tyczące się dochodów. (S. C. 414-76).

b) Tryb zaskarżenia wyroku, przewidziany w art. 915 stosuje się tylko w tym wypadku, gdy wyrokowi dodano rygor natychmiastowego wykonania; jeżeli jednak rygoru takiego nie dodano, a egzekucja została rozpoczęta na zasadach ogólnych wobec uprawomocnienia się wyroku, to art. 915 stosować nie można (S. C. 380-79, 358-77).

c) Na decyzję izby sądowej, oddalającą żądanie pozwanego rozpoznania sprawy na zasadzie art. 915, można założyć kasację. (S. C. 414-76).

916. Przy podaniu o zasądzenie kosztów sądowych poszukujący winien złożyć sądowi szczegółowe obliczenie kosztów sądowych, jakie w toku poprzedzającego postępowania wyłożył.

917. Celem usprawiedliwienia wyłożonych *kosztów* sądowych należy do obliczenia *złożyć pokwitowania* i inne akty lub powołać się na akty postępowania.

918. W obliczeniu, sporządzonem na skutek wykonania wyroku, nakazującego podział kosztów sądowych pomiędzy stronami, należy wyjaśnić, w jakim stosunku i co do jakich pozycji petent pragnie podział ten uskutecznić.

919. Po sprawdzeniu sędzia sporządza ogólne obliczenie kosztów sądowych z uwzględnieniem, o ile zachodzi potrzeba, podziału ich.

920. Wykonanie decyzji sądu, zasądzającej koszta sądowe, wstrzymuje się, jeżeli wstrzymane będzie wykonanie wyroku, z powodu którego obliczenie było dokonane.

921. Strona wygrywająca, która nie dochodziła kosztów sądowych trybem postępowania wykonawczego, może ich poszukiwać trybem ogólnym w ciągu sześciu miesięcy od czasu uprawomocnienia się wyroku.

a) Termin przewidziany w art. 921, liczy się w sprawach kończących się w tej instancji od daty upływu terminu apelacyjnego, a w sprawach kończących się w instancji apelacyjnej, — od daty ogłoszenia sentencji wyroku tej instancji. (S. C. 149-79, 248-74, 61-74).

b) Termin z art. 921 stosuje się na zasadach ogólnych i do spraw zarządu skarbowego (S. C. 66-96, 879-74).

c) Podanie przez stronę skazaną kasacji od wyroku w sprawie głównej, nie może służyć za powód do przedłużenia terminu przepisanego w art. 921. (S. C. 248-74).

d) Oddalenie powództwa, wytoczonego trybem postępowania wykonawczego, nie pozbawia powoda prawa wytoczenia powództwa w tym samym przedmiocie trybem postępowania ogólnego. (S. C. 334-77).

e) Powództwo o zasądzenie kosztów sądowych w sumie do 500 rub., wytoczone trybem postępowania ogólnego, należy do właściwości sądów pokoju, chociażby sprawa główna toczyła się w sądach ogólnych. (S. C. 537-70, 1033-69).

f) Umorzenie postępowania wskutek niestawienia się powoda, nie przerywa biegu terminu, przewidzianego w art. 921. (S. C. 288-74).

g) Sąd nie ma prawa poruszać z własnej inicjatywy sprawę przepuszczenia terminu, przewidzianego w art. 921. (S. C. 354-69).

922. W wyrokach sądu, wydanych w drodze postępowania wykonawczego, ściśle oznaczyć należy, od której ze stron i w jakiej mianowicie wysokości koszta postępowania wykonawczego ściągnięte być winny.

Strona, która wygrała sprawę, prowadzoną trybem postępowania wykonawczego, nie ma prawa wytaczać oddzielnego powództwa o zasądzenie kosztów postępowania wykonawczego, jeżeli w samym toku postępowania nie żądała zasądzenia kosztów sądowych w sumie określonej. (S. C. 259-79).

923. Uchylono.

TYTUŁ TRZECI.

Ogólne przepisy o wykonaniu wyroków sądowych i mianowaniu obrońców przy wykonaniu wyroków sądowych, tyczących się pozwanych, których miejsce zamieszkania nie jest wiadome.

DZIAŁ PIERWSZY.

Ogólne przepisy o wykonaniu wyroków sądowych.

924. Wykonaniu ulegają wyroki sądowe prawomocne, oprócz przypadków, wskazanych w art. 814^{1}, 814^{2}

i 1295¹, jak również wyroki, wydane z rygorem wykonania tymczasowego.[1]).

a) Jeżeli strona w drodze apelacji zaskarży tylko część wyroku 1-ej instancji, to sąd, uznawszy za możliwe oddzielne wykonanie części wyroku niezaskarżonej, *może* nakazać jej wykonanie. (S. C. 832-75).

b) Egzekucje przeciw dłużnikowi, uznanemu za upadłego, prowadzi się w drodze art. 924 u. p. c., a nie art. 506 us. handl., jeżeli egzekwującemu przyznano prawo do zaspokojenia jego należności z majątku spadkowego dłużnika z przywilejem przed osobistymi tegoż wierzycielami. (S. C. 99-1904).

c) W razie ustąpienia przez egzekwującego osobie postronnej, zasądzonej należności, strona przeciwna ma prawo żądać potrącenia zasądzonych jej tymże wyrokiem kosztów. (S. C. 93-907).

924¹. Pierwszy wyrok zaoczny, wydany na zasadzie p. 1 art. 737¹ z rygorem wykonania tymczasowego, ulega wykonaniu podług przepisów ogólnych o wykonaniu wyroków sądowych, atoli sporny majątek ruchomy i gotowizna nie będą wydane egzekwującemu, lecz tylko ulegną zajęciu; majątek zaś zajęty lub opisany na zaspokojenie należności pieniężnych nie ulega sprzedaży przed upływem miesiąca od daty doręczenia dłużnikowi pierwszego nakazu wykonawczego, a w sprawach toczących się trybem ogólnym[2]) przed upływem sześciu tygodni.

U w a g a. Przedmioty, wskazane w art. 1028, mogą być sprzedane nawet przed upływem terminu, wskazanego w niniejszym (924¹) artykule, lecz suma w tym przypadku ze sprzedaży osiągnięta nie ulega wydaniu egzekwującemu przed upływem tego terminu.

924² i uwaga. Uchylono.

---

[1]) W przedmiocie zawieszenia wykonania wyroków dotyczących eksmisji z cudzych gruntów uprawianych przez czasowych posiadaczy, drobnych dzierżawców, b. czynszowników i „wolnych ludzi", w województwach wschodnich por. art. 4 ustawy z 27. I. 1922 r. (Dz. U. 10-68-1922), oraz art. 1 i 5 ustawy z 21. IX 1922 r. (D. U. 90-822-1922), tudzież ust. z 23. IX. 1922 r. (D. U. 90-832-1922).

[2]) Mocą nowelli z d. 2/15 czerwca 1914 r. podział trybów postępowania sądowego cywilnego na ogólny i skrócony został uchylony.

925. Wyroki sądowe nie będą wykonywane inaczej, jak na żądanie egzekwującego, a sądy nie są obowiązane czuwać nad skierowaniem ich do wykonania.

a) Kto nie ma prawa być pełnomocnikiem w toczącej się w sądzie sprawie, nie ma również prawa zastępować strony przy wykonaniu wyroków (S. O. 29-89). Lecz posiadający świadectwo jednego z sądów może wykonywać czynności egzekucyjne w okręgu innego sądu i skarżyć te czynności do sądu, nie mając nawet świadectwa uprawniającego do prowadzenia spraw w tym sądzie. (S. C. 16-907).

b) Jeżeli pozwany złoży komornikowi uzyskany tytuł wykonawczy do egzekucji i wskaże miejsce zamieszkania pozwanego, to czynność ta przerywa ogólne 10-cioletnie przedawnienie, chociażby pozwanego we wskazanem miejscu zamieszkania nie odnaleziono i chociażby mu nawet nie był wysłany nakaz wykonawczy. (S. C. 59-96, 80-85).

c) Ponieważ wyrok ulega wykonaniu na żądanie powoda, jest on obowiązany wynagrodzić pozwanego za szkody i straty, jakieby ten poniósł wskutek wykonania wyroku, o ileby wyrok ten został następnie uchylony. (S. C. 123-80).

926. Kto chce wyrok wykonać, powinien zwrócić się do sądu, który wyrok wydał, z żądaniem ustnem lub pisemnem o wydanie mu tytułu wykonawczego.

Zmiana osoby egzekwującego nie unieważnia już dokonanych czynności egzekucyjnych. (S. C. 229-77).

927. Tytuł wykonawczy sporządza się podług wzoru, załączonego do niniejszego artykułu[1]), ze wskazaniem podstawy na zasadzie której wyrok ulega wykonaniu.[2]).

928. Tytuł wykonawczy podpisuje prezes sądu, a parafuje sekretarz; na tytule wykonawczym wyciska się pieczęć sądu.

929. Tytuł wykonawczy wydaje się w jednym tylko egzemplarzu, wszakże z wyroku, nakazującego wydanie kilku majątków w naturze, dozwala się co do każdego mająt-

---

[1]) Patrz załącz. III.

[2]) W sprawach o przeniesienie tytułu własności nieruchomości ziemskiej na mocy umowy przyrzeczenia sprzedaży tytuł wykonawczy wydaje się nabywcy dopiero po uiszczeniu opłaty stemplowej. Patrz art. 2 ustawy z 26 września 1922 r. (D. U. 90-826-1922), i art. 4 ustawy z dnia 26. IX. 1922 r. (D. U. 87-781-1922).

ku wydać oddzielny tytuł wykonawczy z dokładnem wskazaniem, którego majątku dotyczy.

930. Z wyroku, który zapadł na rzecz kilku osób, wydaje się na ich żądanie bądź jeden tytuł wykonawczy, bądź też każdej osobie tytuł wykonawczy oddzielny ze wskazaniem, w jakim mianowicie punkcie wyrok ma być wykonany na rzecz osoby, która ten tytuł otrzymała.

931. Z wyroku, który zapadł przeciwko kilku osobom, stronie, na rzecz której wyrok zapadł, wydaje się, na jej żądanie, jeden lub kilka tytułów wykonawczych podług liczby pozwanych, ze wskazaniem, w jakim mianowicie punkcie wyrok ma być wykonany przeciwko każdemu z nich.

a) Jeżeli zasądzono należność od kilku osób i nie wskazano, w jakiej części każda z nich odpowiada, należy rozumieć, że odpowiadają w równych częściach. (S. C. 95-87).

b) W razie egzekucji przeciwko jednemu z solidarnych dłużników, przedawnienie przerywa się przeciwko wszystkim. (S. C. 82-85).

932. Wzamian oryginału tytułu wykonawczego zagubionego, zabranego posiadaczowi lub zniszczonego, wydaje się jego odpis, lecz jedynie z decyzji sądu, powziętej po wezwaniu strony przeciwnej i po wysłuchaniu jej, jeżeli stawiła się w wyznaczonym do tego terminie. Na odpisie tytułu wykonawczego czyni się wzmiankę, że został wydany wzamian pierwotnego tytułu wykonawczego.

a) Żądając wydania odpisu tytułu wykonawczego wzamian tytułu zagubionego, petent winien udowodnić, że oryginał tytułu rzeczywiście zaginął. (S. C. 26-89, 6-73).

b) Zeznania świadków nie mogą być przyjęte za dowód uiszczenia należności z tytułu wykonawczego. (S. C. 166-80, 876-75).

c) Dla wydania duplikatu tytułu wykonawczego zupełny dowód utraty pierwotnego tytułu nie jest wymagalny. (O. S. P. 524-22).

933. Sposoby wykonania wyroków polegają na:

1) wydaniu w naturze majątku osobie, na której rzecz został zasądzony;

2) skierowaniu egzekucji do majątku ruchomego dłużnika[1]);

---

[1]) 1. Patrz art. 240, zał. XV.

3) skierowaniu egzekucji do majątku nieruchomego dłużnika.

P. art. 1544.

a) Należące do dłużnika prawo dzierżawy nie może być przedmiotem sprzedaży z licytacji publicznej. (S. C. 67-86).

b) Źródłem zaspokojenia wierzycieli może być tylko taki majątek dłużnika, który on już ma w swojem posiadaniu, lecz nie ma prawa do majątku, znajdującego się w posiadaniu osób trzecich. (S. C. 29-82, 51-80).

c) Komornik nie ma prawa poddawać osobistej rewizji dłużnika w celu zajęcia majątku, jaki, według mniemania egzekwującego, dłużnik posiada przy sobie, jeżeli od dłużnika zasądzoną została tylko należność pieniężna. (S. O. 38-86).

d) Prawo żyda do miejsca w synagodze nie ulega egzekucji na zasadzie art. 933. (S. C. 89-97).

934. Egzekwujący ma prawo prosić sąd o udzielenie mu zezwolenia na wykonanie na koszt pozwanego tych czynności i robót, jakich ten nie wykona w terminie przez sąd wyznaczonym.

a) Jeżeli sąd upoważni powoda do wykonania na koszt pozwanego pewnych robót, których ten nie wykonał, to powód ma prawo poszukiwać od pozwanego takiej sumy, jaką na roboty wydatkował, chociażby suma ta przewyższała nawet cenę robót, umówioną w kontrakcie. (S. C. 17-86, 712-74).

b) Dokonanie przez pozwanego pewnych czynności lub wykonanie przezeń robót sąd może wyznaczyć na dzień określony, według swego uznania. (S. C. 17-86).

c) Normalną drogą zaspokojenia w razie niewykonania umowy jest zwrócenie się do sądu. Ale nie można odmówić stronie pra-

---

2. Ust. z d. 1 czerwca 1922 o monopolu tytuniowym. D. U. 47-409-1922, art. 1: Produkcja, przywóz z zagranicy oraz sprzedaż surowca tytuniowego i wyrobów tytuniowych jest przywilejem Państwa i stanowi przedmiot monopolu skarbowego; art. 15: Umowy osób prywatnych, które uchybiają prawom Skarbu, w art. 1 zastrzeżonym, są nieważne. Prywatne umowy, dotyczące nabycia, obciążenia lub zmiany takich praw, do których wykonania wymaga się zezwolenia władz skarbowych, nabierają mocy po zatwierdzeniu ich przez Ministra Skarbu. Niedopuszczalne jest bez zezwolenia Ministra Skarbu zajęcie egzekucyjne wyżej wymienionych praw urządzeń, przyrządów i materjałów, które służą do wykonywania koncesji. Przedmiotem zaspokojenia roszczeń prywatnych może być wynagrodzenie należne koncesjonarjuszom, o ile ma służyć na zaspokojenie Skarbu.

wa do wykonania, w celu usunięcia dalszych niewygód, czynności koniecznych na koszt drugiej strony nawet bez zwracania się do sądu, do czego nie jest niezbędnem, aby prawo takie było zastrzeżone w umowie. Naprzykład, braki w mieszkaniu, których gospodarz nie usuwa, a przy których zamieszkiwanie jest niemożliwe lub niewygodne. Oczywiście nie powinna być dopuszczona rozrzutność w wydatkach. Potrącanie takich wydatków jest możliwe bez potrzeby wytaczania akcji wzajemnej. (S. C. 87-901, 15-99, 54-83, 60-82).

935. Wybór jednego lub kilku sposobów wykonania wyroku zależy od egzekwującego.

U w a g a 1. W latach 1878, 1879 i 1880 ukazami senatu rządzącego wyjaśniono: 1) egzekucję zasądzonych wyrokami sądów długów prywatnych od włościan i gromad włościańskich, jak również od właścicieli osad wiejskich (byłych kolonistów) prowadzi się z zachowaniem przepisów wskazanych w oddzielnym załączniku do ustawy o stanach (ks. I, ogól. przep. art. 6 i zał.; ks. II, przep. o wykup. art. 62), 2) egzekucję zasądzonych od ziemstwa należności pieniężnych skierowuje się, trybem w tym celu ustanowionym, wyłącznie do jego funduszów pieniężnych, do poborów i dochodów bieżących, oraz do kapitałów zapasowych.

U w a g a 2. Na żydów-rolników, w razie sprzedaży ich majątków za długi prywatne, rozciągają się przepisy, zawarte w art. 6 ogóln. przepisów o włościanach (oddziel. zał. do ust. o stanach ks. I) i w załączniku II do tego artykułu, przyczem obowiązki wójtów gminnych [1]) i sołtysów wiejskich [2]) wkłada się w kolonjach żydowskich na ich wiejskich naczelników.

U w a g a 3. Tryb egzekwowania sum, zasądzonych od dróg żelaznych, określają przepisy zawarte w ogólnej ustawie rosyjskich dróg żelaznych [3]).

---

[1]) „Wołostny starszyna".
[2]) „Sielski starosta".
[3]) Ogól. ust. ros. dróg żelaznych:
Art. 138. Droga żelazna ze wszystkiemi swojemi przynależnościami stanowi niepodzielną nieruchomość. Poszukiwanie zasądzonych od drogi żelaznej należności nie może być skierowane do żad-

a) Wybrany przez egzekwującego sposób wykonania wyroku nie może być z rozporządzenia sądu zmieniony na inny; również nie może być na żądanie dłużnika zamieniony na inny, wybrany przez egzekwującego majątek. (S. C. 294-79).

b) Należące do dłużnika prawo dożywotniego posiadania nie ulega zajęciu i sprzedaży z licytacji publicznej. (S. C. 82-87).

936. Egzekucja może być skierowana jednocześnie do kilku majątków, należących do pozwanego tylko w tym przypadku, gdy wartość jednego z nich nie wystarcza na pokrycie w całości sumy poszukiwanej.

P. art. 1545, 1546.

937. Wszystkie czynności, dotyczące wykonania wyroków, spełniać będą komornicy tego okręgu sądowego, w którego obrębie czynności te mają być dokonane [1]).

938. Tytuł wykonawczy składa egzekwujący, w celu wyznaczenia komornika, prezesowi tego sądu okręgowego, w którego okręgu wyrok ulega wykonaniu. Jeżeli wyrok ulega wykonaniu w okręgu tego sądu, który go wydał, egzekwujący, zgłaszając żądanie wydania mu tytułu wykonawczego, może jednocześnie prosić o wyznaczenie komornika do wykonania wyroku. W tym przypadku komornika wyznacza się jednocześnie z wydaniem tytułu wykonawczego.

---

nych należących do niej przedmiotów, ani do funduszów pieniężnych, znajdujących się w jej kasach.

Art. 139. Urzędy i osoby, wykonywujący wyroki sądowe, albo mające prawo zgłosić roszczenia według ustawy bezsporne, nakazy i żądania swoje w przedmiocie uiszczenia zasądzonych względnie przypadających od drogi żelaznej sum zwracają do zarządu spółki albo do zarządu drogi, nic wskazując przytem sposobu wykonania (art. 933 i nast. ust. post. cyw.).

Art. 140. Jeżeli w ciągu trzech miesięcy od daty doręczenia nakazu względnie ostatecznie ustalonego roszczenia, zarząd spółki lub drogi (art. 139) zasądzonej względnie żądanej sumy nie wpłaci urzędowi lub osobie, która wykonywa wyrok względnie zgłasza roszczenia bezsporne, egzekwujący ma prawo wnieść do właściwego sądu o ogłoszenie niewypłacalności spółki, eksploatującej drogę, od której należność przypada.

[1]) Patrz art. 81 i 83 zał. XV.

a) Tytuły egzekucyjne, powstałe na terytorjum b. cesarstwa rosyjskiego, nie są wykonalne w Rzeczypospolitej Polskiej. (O. S. P. 84-21).

b) Do prowadzenia egzekucji konieczny jest tytuł wykonawczy w oryginale, a nie odpis tegoż. (S. C. 108-92).

939. Wyznaczywszy komornika, prezes sądu oddaje tytuł wykonawczy komornikowi, albo stronie dla złożenia go komornikowi [1]).

940. Komornik, rozpocząwszy wykonanie, zawiadamia prezesa o wybranym przez egzekwującego sposobie. Zawiadamia go również o wszystkich odroczeniach wykonania wyroku.

941. Komornik obowiązany jest, na żądanie osoby, przeciwko której wyrok wykonywa, okazać jej oryginał tytułu wykonawczego.

942. Rozpoczynając wykonanie wyroku jednym ze sposobów wskazanych w art. 933, lub przechodząc od jednego sposobu do drugiego, komornik doręcza pozwanemu, osobiście albo w miejscu jego zamieszkania, nakaz wykonawczy stosownie do przepisów, zawartych w art. 282—289. Ze stronami poza miejscem swego stałego pobytu komornik w tych przypadkach, gdy osobista jego obecność nie jest wymagana, komunikuje się przez pocztę podług przepisów, zawartych w załączniku do artykułu 267 (uwaga) [2]).

a) Nakaz wykonawczy winien być doręczony samemu pozwanemu, a nie jego pełnomocnikowi. (S. C. 39-87. Por. 41-907).

b) Komornik ma prawo doręczyć nakaz nie osobiście dłużnikowi tylko w przypadku czasowej nieobecności dłużnika w miejscu zamieszkania, ale nie wolno mu tego uczynić w tym przypadku, gdy dłużnik wcale nie mieszka w tem miejscu, dokąd nakaz został wysłany. (S. C. 77-1901).

c) Przed wręczeniem nakazu żadna czynność egzekucyjna nie może mieć miejsca, chociażby już była wyznaczona licytacja majątku na skutek innej egzekucji. (S. C. 26-908).

---

[1]) Patrz art. 83, 88, 131 i 233 instr. ogól., zał. XV.
[2]) Patrz art. 140 i 237 instr. ogól., zał. XV.

942[1]. W tych przypadkach, gdy w toku postępowania w sprawie wezwanie przed sąd zostało doręczone pozwanemu osobiście, lub gdy wskazał on miejsce swego zamieszkania (art. 309, 719 i 763), albo też wogóle miał jakikolwiek udział w sprawie osobiście lub przez pełnomocnika, nakaz wykonawczy (art. 942) w ciągu miesiąca od czasu uprawomocnienia się wyroku, a w razie rygoru tymczasowego wykonania od daty decyzji sądu w tym przedmiocie, może być doręczony pozwanemu w miejscu zamieszkania, które wskazał sądowi w toku postępowania w sprawie, w braku zaś takiego wskazania, w miejscu zamieszkania, wskazanem w skardze powodowej (art. 54 p. 1; 257 p. 2). W tych przypadkach nakaz uważać się będzie za doręczony w tem miejscu, dokąd został przesłany, chociażby pozwany tam się nie znajdował.

943. Nakaz wykonawczy powinien zawierać:

1) wymienienie wyroku, ulegającego wykonaniu;

2) stan, imię i nazwisko egzekwującego oraz obrane przez niego w tem mieście lub powiecie, gdzie wyrok ma być wykonany, miejsce zamieszkania;

3) ostrzeżenie pozwanego, że jeżeli nie wykona wyroku dobrowolnie, to po upływie terminu, wyznaczonego w nakazie, nastąpi wykonanie przymusowe w sposób, tam wskazany.

Jeżeli egzekucję skierowano do pensji lub innych płac, należnych dłużnikowi, to egzekwujący winien złożyć komornikowi, prowadzącemu egzekucję, dokładne obliczenie przypadających ustawowo potrąceń, i obliczenie to zamieszcza się w nakazie. (S. O. 14-70).

944. Pozwany, po otrzymaniu nakazu wykonawczego, jest obowiązany wskazać na drugim egzemplarzu nakazu albo w oddzielnej deklaracji, lub też, w razie doręczenia mu nakazu przez pocztę, na zawiadomieniu o doręczeniu (art. 267, uw., art. 10), obrane przez siebie miejsce zamieszkania w mieście lub powiecie, gdzie wyrok ma być wykonany.

W myśl ustawy dłużnik winien sam wskazać miejsce swego zamieszkania, przyczem może on wskazać to miejsce, gdzie rzeczywiście zamieszkuje, jeżeli odpowiada ono wymaganiom art. 944 (S. C. 13-90).

945. Jeżeli egzekwujący lub pozwany nie wskażą obranego przez nich na zasadzie art. 943 i 944, miejsca zamieszkania, w którem mają im być doręczane wszystkie pisma i wezwania, lub nie zawiadomią o jego zmianie, będą one pozostawione w kancelarji miejscowego sądu okręgowego lub zjazdu sędziów pokoju, stosownie do tego, którego sądu wyrok jest wykonywany.

946. Tak egzekwujący, jak i pozwany, mają prawo przywoływać do asystowania przy wszystkich czynnościach egzekucyjnych, świadków, nie więcej niż po dwóch z każdej strony. Świadkowie ci wynagrodzenia nie otrzymują.

947. Niestawienie się świadków nie wstrzymuje czynności wykonawczych komornika.

948. Egzekwujący ma prawo wskazywać sposoby egzekucji, i w razie nieuwzględnienia jego wskazówek przez komornika, żądać, ażeby wzmiankę o tem uczyniono w dzienniku.

949. Egzekwujący może asystować przy czynnościach komornika, dotyczących wykonania wyroku, lecz nie powinien wtrącać się do samego wykonania, ani też nie ma prawa sam wydawać jakichkolwiek zarządzeń, należących do zakresu czynności komornika.

950. Komornik obowiązany jest zapisywać wszystkie swoje czynności, dotyczące wykonania wyroku, do specjalnego dziennika [1]), w którym winny być wszczególnione [1]):

1) imię i nazwisko komornika, oraz sąd, przy którym urzęduje;

2) sentencja wyroku, ulegająca wykonaniu, i data otrzymania przez komornika tytułu wykonawczego;

3) imiona, imiona ojców, nazwiska i stan tak egzekwującego, jak i osoby, przeciw której wyrok jest wykonywany, oraz świadków obecnych przy wykonaniu;

---

[1]) Patrz równ. art. 241 instr. ogól., zał. XV.

4) rok, miesiąc, dzień i godzina przystąpienia do wykonania wyroku;

5) miejsce jego wykonania;

6) dokładny opis wszystkich przedsięwziętych przy wykonaniu czynności i data dokonania każdej z nich, tudzież wzmianki o odroczeniach i o wstrzymaniu wykonania;

7) wysokość wyegzekwowanej sumy lub data wydania majątku;

8) suma, należna komornikowi tytułem wynagrodzenia [2]).

a) Wniesienie skargi na obliczenie przez komornika należnego mu wynagrodzenia nie jest ograniczone żadnym terminem. (S. C. 93-90).

b) W myśl art. 950 dziennik komornika stwierdza tylko te przedmioty, które są wyliczone w tym artykule; jeżeli zaś komornik wciągnie do dziennika jakieś zobowiązanie egzekwującego, dłużnika lub osoby trzeciej, nie przewidziane w art. 950, to takie zobowiązanie winno być stwierdzone dowodami osobnemi, niezależnie od dziennika, i może być obalone zeznaniami świadków. (S. C. 64-96).

951. Na żądanie osoby, przeciwko której wyrok się wykonywa, oraz tej, na której żądanie jest on wykonywany, komornik obowiązany jest wydawać, za opłatą ustanowioną, z tegoż dziennika uwierzytelnione wyciągi.

Komornik obowiązany jest wydawać stronom na żądanie uwierzytelnione wyciągi ze swego dziennika, t. j. dosłowne odpisy poszczególnych pozycji dziennika. Żadnych innych zaświadczeń komornik wydawać nie ma prawa, a o ile je wyda, to nie mają one znaczenia dowodu. (S. C. 92-81).

952. Komornik nie ma prawa odraczać wykonania złożonego mu wyroku, a tembardziej umarzać lub wstrzymywać czynności, dotyczących rozpoczętej już egzekucji, chybaby nastąpiła w tym względzie decyzja sądu lub specjalne pisemne zezwolenie egzekwującego, albo też gdyby dłużnik złożył poświadczone przez policję, notarjusza lub sędziego pokoju pokwitowanie egzekwującego, że zasądzona wyrokiem sądu suma została mu już zapłacona.

P. art. 1547.

---

[2]) W przedmiocie taksy dla komorników patrz zał. XXIII.

a) Dokonana już sprzedaż publiczna nie może być unieważniona na skutek oświadczenia egzekwującego, że zgadza się na wstrzymanie egzekucji. (S. C. 178-77).

b) Komornik, wykonywujący wyrok sądu, ma prawo zastosować potrącenie na żądanie dłużnika oparte na tytule wykonawczym w przedmiocie przypadającej dłużnikowi od egzekwującego należności. W razie skargi sąd rozstrzyga o dopuszczalności potrącenia. (S. C. 89-98).

c) Jeżeli egzekucja została rozpoczęta, to pozwany, który złożył zarzuty trybem przepisanym, ma prawo żądać, żeby egzekucja nie była umorzona na skutek jednostronnego podania powoda i żeby spór jego był rozstrzygnięty. (S. C. 87-98).

953. Za uchybienia przy wykonaniu wyroków, komornik, oprócz kary wogóle za uchybienia w urzędowaniu przepisanej [1]), skazany będzie, z decyzji sądu, na zapłacenie kapitału, procentów i innych kosztów, skoro udowodnionem zostanie, że wskutek uchybienia jego nastąpiło ukrycie majątku lub samego pozwanego, ulegającego, z decyzji sądu, w przypadkach przez ustawę przewidzianych, przymusowi osobistemu.

954. Osiągnięte na rzecz egzekwującego w drodze wykonania wyroku pieniądze komornik doręcza temuż za jego pokwitowaniem; jeżeli zaś pieniądze te nie mogą być wydane egzekwującemu, składa je sądowi, przy którym urzęduje [3]).

a) Pieniądze wyegzekwowane od dłużnika na żądanie jedynego wierzyciela i złożone do sądu, winny być uważane za własność dłużnika aż do chwili wydania wierzycielowi talonu do asygnacji tych pieniędzy; do tej więc chwili zgłoszenie innej egzekucji skutkuje podział pieniędzy na zasadzie art. 1215 u. p. c. Po wydaniu zaś talonu wierzycielowi pieniądze należą do niego i podział między wierzycielami poprzedniego dłużnika miejsca mieć nie może. (S. C. 58-909, 109-93; contra 61-88, 161-82).

b) W myśl art. 954, 956 i 1214 u. p. c. i art. 232, 213 i 75 Tymcz. instr. ogól. dla sądów Król. Pol. z d. 21 sierpnia 1917 r., egzekwujący staje się właścicielem sumy złożonej na zaspokojenie jego pretensji

---

[1]) Patrz odsyłacz do art. 160.
[2]) Patrz art. 251 instr. ogól., zał. XV.
[3]) Patrz art. 251 instr. ogól., zał. XV.

komornikowi przez dłużnika, dopiero od chwili faktycznego odebrania jej od komornika po złożeniu pokwitowania w księdze pieniężnej; jeżeli przed odebraniem rzeczonej sumy przez egzekwującego, położy na niej areszt inny wierzyciel tego samego dłużnika, to suma ta winna być złożona przez komornika do właściwego sądu i ulega rozdziałowi między obu wierzycielami. (S. N. 21-19).

955. Przy jednoczesnem poszukiwaniu na zasadzie kilku tytułów wykonawczych od tej samej osoby, sumę wyegzekwowaną lub osiągniętą ze sprzedaży jej majątku dzieli komornik między wierzycieli, resztę zaś zwraca dłużnikowi.

a) Wierzyciele dłużnika, na których żądanie obłożono majątek zakazem wtedy, kiedy wierzyciel egzekwujący już wystąpił do sądu o stwierdzenie jego prawa własności do tego majątku jako spadłego z licytacji, nie mają prawa żądać zaspokojenia ich należności z pomienionego majątku dłużnika. (S. C. 161-82).

b) Art. 955 ma zastosowanie i w Sądach Pokoju. (S. C. 1311-82).

956. Jeżeli suma wyegzekwowana nie wystarcza na całkowite zaspokojenie wszystkich poszukiwanych należności, komornik składa ją właściwemu sądowi, który co do sposobu podziału sumy wyegzekwowanej stosuje przepisy artykułów 1214 i 1222 [1]).

a) Przepis art. 956 rozciąga się i na Sądy Pokoju. (S. C. 1311-82).

b) Patrz pod art. 954 orzecz. S. N. 21-19.

957. O wykonaniu wyroku komornik czyni adnotację na tytule wykonawczym i, po wykonaniu wyroku, tytuł ten składa sądowi, który go wydał, osobie zaś, przeciwko której była prowadzona egzekucja, wydaje odpowiednie pokwitowanie [2]).

Pokwitowanie, wydane dłużnikowi przez komornika na zasadzie art. 957, zastępuje w zupełności co do skutków pokwitowanie egzekwującego wierzyciela. (S. C. 578-74).

958. Wszystkie koszty egzekucyjne wraz z wynagrodzeniem, przypadającem komornikowi, ściągnięte będą od osoby, przeciwko której wyrok był wykonywany.

---

[1]) Patrz art. 242 instr. ogól., zał. XV, oraz art. 24 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

[2]) Patrz art. 238 i 239 instr. ogól., zał. XV.

Skarga co do wysokości wynagrodzenia, obliczonego przez komornika przy Zjeździe Sędziów Pokoju, podana przez osobę prywatną, ulega rozpoznaniu tego Sędziego Pokoju, w którego okręgu wyrok był wykonywany. (S. C. 145-80).

959. W razie śmierci dłużnika w toku postępowania egzekucyjnego wykonanie wyroku zawiesza się do czasu mianowania opiekuna lub do czasu zatwierdzenia praw spadkobierców do majątku, pozostałego po zmarłym, chybaby sąd, na wniosek egzekwującego, zarządził dalszą egzekucję; jednakże w żadnym wypadku nie odracza się sprzedaży majątku z licytacji, o której obwieszczono drogą publikacji w trybie przepisanym.

P. art. 1548.

a) Sprzedaż publiczna, odbyta z obrazą art. 959, jest nieważna. (S. C. 95-96).

b) Przepisy art. 959 rozciągają się i na wypadek śmierci wierzyciela, który przyłączył się do sprawy sprzedaży majątku z licytacji publicznej, przyczem, jeżeli sprzedaż publiczna w żadnym wypadku nie odracza się, to nie może być również odroczone postępowanie incydentalne, wynikłe ze sprzedaży, w której dokonanie publikacji nie zostało zaskarżone w terminie przez ustawę przepisanym. (S. C. 21-92).

960. Z żądaniem niezwłocznego mianowania opiekuna majątku egzekwujący ma prawo zwrócić się, dokąd należy, niezależnie od starań w tym przedmiocie spadkobierców zmarłego.

P. art. 1549.

961. Jeżeli za życia dłużnika nie wszczęto egzekucji, to do wykonania wyroku przystępuje się nie wcześniej, niż po wysłaniu nakazu wykonawczego zamianowanemu opiekunowi majątku albo spadkobiercom, których prawa do tego majątku zostały zatwierdzone.

P. art. 1550.

W razie śmierci dłużnika, komornik prowadzący egzekucję, ma prawo wręczyć nakaz wykonawczy tylko spadkobiercy, którego prawa do spadku formalnie zatwierdzone zostały lub zamianowanemu opiekunowi majątku, lecz nie spadkobiercy, który faktycznie objął spadek po zmarłym. (S. C. 59-93).

962. Skargi na nieprawidłowe wykonanie wyroków, oraz wszystkie spory przy wykonaniu powstające, z wy-

jątkiem dotyczących wykładni wyroku, ulegają rozpoznaniu sądu, w którego okręgu wyrok jest wykonywany.

P. art. 1641.

a) Osoby, których interesów dotyczą czynności komornika przy wykonywaniu wyroku, winny same pilnować prawidłowości tych czynności; sądy rozpoznają czynności komorników przy wykonywaniu wyroków tylko na skutek skarg ze strony osób zainteresowanych. (S. C. 31-77).

b) Skargi te winny być wnoszone do sądu 1-ej instancji, w którego okręgu wyrok jest wykonywany. (S. C. 1411-73, 1146-73).

c) Skargi i spory, wynikające przy wykonywaniu wyroków, należy składać wprost do sądu, którego rozpoznaniu ulegają. (S. C. 399-79).

d) Do powództw dzierżyciela zastawu, który na zasadzie art. 1129 u. p. c. wziął majątek pod swój zarząd, wytaczanych przeciwko właścicielowi o eksmisję, nie stosuje się art. 29 u. p. c., ponieważ chodzi tu nie o faktyczne posiadanie, lecz o wzajemne stosunki zachodzące pomiędzy właścicielem majątku i dzierżycielem zastawu. Spór taki może być rozstrzygnięty tylko przez sądy ogólne w drodze rozpoznania sporów, wynikających przy wykonaniu wyroków (art. 962-966 u. p. c.), lub w drodze powództwa. (S. C. 52-1902).

e) Decyzja sądu w przedmiocie zabezpieczenia powództwa przez zajęcie ściśle określonego majątku nie może być zaskarżona w drodze incydentalnej przez osobę trzecią, nie biorącą udziału w sprawie, w tym wypadku, jeżeli majątek zajęty znajduje się w jej posiadaniu. W wypadku tym służy jej prawo nie skargi na decyzję w przedmiocie zabezpieczenia powództwa, lecz sporu w drodze wykonania zgodnie z art. 160 i 962 u. p. c. (S. C. 25-907).

963. Spory i skargi zgłoszone po upływie dwuch tygodni od czasu dokonania zaskarżonej czynności, nie ulegają rozpoznaniu.

a) Na nieprawidłowe dokonanie licytacji mają prawo skarżyć się tylko te osoby, które brały w licytacji bezpośredni udział. (S. C. 191-79).

b) Przewidziane w ustawie terminy do zaskarżania czynności przy wykonaniu wyroków nie obowiązują osób postronnych, których prawa w czemkolwiek obrażone zostały. (S. C. 18-83, 28-80).

c) Nie może mieć zastosowania art. 963 w wypadku, gdy osoba trzecia poszukuje w drodze powództwa majątku, zajętego na zasadzie art. 1092 u. p. c. (S. C. 1603-73).

d) Do terminu, określonego w art. 963 do zaskarżenia czynności komorników przy wykonywaniu wyroków, należy jeszcze doliczyć termin na odległość, przepisany w art. 300 u. p. c., który oblicza się w zależności od rodzaju skargi lub sporu bądź od miejsca zamieszkania dłużnika, w którem doręczono mu nakaz wykonawczy, bądź od

wybranego przez egzekwującego lub dłużnika na mocy art. 944 miejsca pobytu — do tego miasta, w którem urzęduje sąd właściwy do rozpoznania skargi lub sporu. (S. C. 399-79).

e) Termin przepisany w art. 963 liczy się od chwili dokonania czynności skarżonej, nie zaś od chwili, kiedy czynność ta doszła do wiadomości osoby, wnoszącej skargę. (S. C. 349-79, contra 411-76).

964. Spory, dotyczące wykładni wykonywanego wyroku, ulegają rozpoznaniu sądu, który wyrok wydał.

a) Osoby, które wydały wyrok sądu polubownego, nie są uprawnione do wykładni tegoż. (S. C. 125-67).

b) Prawo wykładni wykonywanego wyroku służy sądowi, który wyrok wydał, niezależnie od składu osobowego sądu. (S. C. 125-67).

c) Sąd, w którego okręgu jest wykonywany wyrok, wydany przez inny sąd, nie jest uprawniony ani do wykładni tego wyroku, ani do stwierdzenia, że w sentencji sądu zaszła omyłka. (S. C. 869-72).

d) Pytanie, czy dobrze wyłożył osnowę wyroku sąd, który ten wyrok wydał, nie ulega sprawdzeniu w kasacji. (S. C. 6-83, 210-75, 603-71).

e) Ustawa nie uprawnia komornika do żądania od sądu wykładni wyroku; żądać tego może strona, która znajduje, że komornik nieprawidłowo wykonywa wyrok. (S. C. 98-907).

965. Zgłoszenie sporu lub podanie skargi nie wstrzymuje czynności egzekucyjnych komornika, chybaby zapadła decyzja sądu, nakazująca ich wstrzymanie.

966. Spory i skargi, dotyczące wykonania wyroków, rozstrzyga się po doręczeniu stronie przeciwnej odpisu skargi i po wysłuchaniu jej, jeżeli stawi się w terminie w tym celu wyznaczonym.

a) Skarżący, który się zastosował do przepisu art. 963, winien być wezwany przez izbę sądową na posiedzenie, wyznaczone do rozpoznania skargi incydentalnej. (S. C. 69-93).

b) Omyłka w sentencji wyroku może być poprawiona w trybie postępowania incydentalnego. (S. C. 69-85, 126-79).

c) Trybem wykładni wyroku mogą być poprawiane w sentencji wyroku tylko takie omyłki, które nie mogą mieć wpływu na samą istotę wyroku; wniosek sądu co do tego, czy omyłka wpływa na istotę wyroku, czy nie, nie ulega sprawdzeniu w kasacji. (S. C. 11-91).

d) Jeżeli wpłynie skarga na czynności komornika, to sąd ma prawo żądać od niego wyjaśnienia. (S. C. 75-83).

e) Patrz pod art. 964 orzeczenie S. C. 98-907.

f) Spory i skargi na wykonanie wyroku rozstrzyga się decyzjami, na które można podawać skargi incydentalne. (S. C. 8-86, 69-85, 39-81).

967. Podanie skargi na decyzję sądu, wydaną na mocy poprzedzającego (966) artykułu, nie wstrzymuje wykonania tej decyzji, chybaby w tym względzie zapadła decyzja sądu wyższego.

DZIAŁ DRUGI.

O mianowaniu obrońców przy wykonaniu wyroków sądowych, tyczących się pozwanych, których miejsce zamieszkania nie jest wiadome.

967¹. W razie niemożności doręczenia pozwanemu nakazu wykonawczego z powodu braku wiadomości co do miejsca jego zamieszkania, jeżeli nadto celem doręczenia nakazu nieobecnemu pozwanemu nie może być zastosowany art. 942¹, egzekwujący ma prawo wystąpić do sądu właściwego ze względu na miejsce, gdzie wyrok ma być wykonywany, o mianowanie pozwanemu obrońcy w tem postępowaniu.

967². Egzekwujący w podaniu o mianowanie obrońcy (art. 967¹) obowiązany jest wyjaśnić sądowi, w jakiej instytucji, lub u kogo, bądź pod czyim zarządem, pieczą lub dozorem znajdują się sumy lub majątek, do których ma być skierowaną egzekucja z wyroku. Sąd zbiera informacje od powyższych instytucji lub osób co do adresu pozwanego, oraz czy mieszka pod tym adresem. Takich samych informacji sąd zasięga o pozwanym, który znajduje się w służbie państwowej, społecznej lub prywatnej, od zwierzchności lub od osób prywatnych, u których w służbie on pozostaje. Powyższe informacje sąd okręgowy zbiera, jeżeli uzna to za konieczne, również przez prokuratora. Dostarczenie zaświadczenia w przedmiocie powyższych wiadomości sąd może polecić również egzekwującemu, wydając mu w razie potrzeby świadectwo przewidziane w art. 452.

967³. Sąd mianuje obrońców z pośród adwokatów przysięgłych, w razie zaś trudności mianowania ich — z pośród obrońców prywatnych lub starszych kandydatów do posad sądowych. Osoby powyższe nie mogą odmówić wyko-

nania poleconych im obowiązków, bez przedstawienia słusznych ku temu powodów. Obrońcą może być mianowaną również osoba, zarządzająca majątkiem lub interesami pozwanego, bądź posiadająca pełnomocnictwo co do sum lub majątku, do których mają być skierowane kroki egzekucyjne, bądź też pełnomocnik pozwanego w sprawie, w której zapadł wyrok ulegający wykonaniu, i wreszcie inne osoby wymienione w art. 389 organizacji sądownictwa [1]), lecz wszystkie te osoby mogą odmówić wykonywania powierzonych im obowiązków natychmiast, a w każdym razie nie później niż w ciągu dni trzech od chwili otrzymania zawiadomienia, komunikując o tem właściwemu sądowi.

967[4]. Obrońca przedsięweźmie możliwe dlań kroki celem odszukania miejsca pobytu pozwanego i zawiadomienia go o wszczętem postępowaniu.

967[5]. W razie ujawnienia, w toku postępowania przy wykonaniu wyroku, miejsca pobytu pozwanego, komornik doręcza mu zawiadomienie o wszczętem postępowaniu. W zawiadomieniu tem, oprócz wiadomości, wskazanych w p. 1 i 2 art. 943, wymienia się stan, imię i nazwisko mianowanego przez sąd obrońcy, jak również obrane przez niego miejsce zamieszkania w mieście lub powiecie, gdzie wyrok ma być wykonywany (art. 944). Doręczenie powyższego zawiadomienia miejsca mieć nie będzie, gdy pozwany sam oświadczy sądowi lub komornikowi o swym zamiarze wzięcia udziału w postępowaniu egzekucyjnem. Pozwany, który otrzymał zawiadomienie o wszczętem postępowaniu lub złożył oświadczenie co do wzięcia udziału w tem postępowaniu, podlega przepisom artykułów 944 i 945 ustawy niniejszej.

967[6]. Obrońca uważa się za upoważnionego do przyjęcia w imieniu pozwanego nakazu wykonawczego (art. 942), do zastępowania pozwanego we wszystkich czynnościach, dotyczących wykonania wyroku i do zakładania skarg w postępowaniu wykonawczem, nie ma jednak prawa zawierać

---

[1]) Patrz odsył. 3-ci do art. 44.

układu pojednawczego. Obrońca, wyznaczony przez sąd nie z pośród adwokatów przysięgłych, może przelać swoje pełnomocnictwo na inną osobę tylko za zezwoleniem sądu, zaś adwokat przysięgły może przekazać powierzone mu przez sąd obowiązki innemu adwokatowi przysięgłemu lub swemu pomocnikowi.

967^{7}. Obowiązkiem obrońcy jest dopilnowanie praw i interesów pozwanego w postępowaniu egzekucyjnem z wydanego przeciw niemu wyroku do chwili wzięcia udziału w postępowaniu przez pozwanego osobiście lub przez jego pełnomocnika, do tego upoważnionego, lub do chwili doręczenia pozwanemu, w ujawnionem miejscu jego pobytu, zawiadomienia ze strony komornika o wszczętem postępowaniu, zależnie od tego, co wcześniej nastąpiło.

967^{8}. Przyjęcie przez obrońcę nakazu wykonawczego lub otrzymanie przez niego wyciągu z wyroku zaocznego nie będzie brane pod uwagę przy obliczaniu terminów w art. 728, 734 i p. 2 art. 797 przepisanych. Przy obliczaniu terminów powyższych, z doręczeniem nakazu wykonawczego, o którem jest mowa w powołanych artykułach, równoznaczne jest wskazane w art. 967^{5} i 967^{7} wzięcie przez pozwanego lub jego pełnomocnika udziału w postępowaniu wykonawczem, oraz doręczenie pozwanemu zawiadomienia o wszczętem postępowaniu.

967^{9}. Dopóki pozwanego reprezentuje mianowany przez sąd obrońca, w postępowaniu wykonawczem stosowane będą następujące odroczenia: 1) majątek ruchomy lub nieruchomy i sumy pieniężne w gotowiźnie mogą być wydane powodowi dopiero po upływie sześciu tygodni od czasu sporządzenia opisu majątku, lub złożenia sum bądź majątku komornikowi lub sądowi (art. 1072—1090 i 1209—1211); 2) sprzedaż majątku ruchomego, oprócz przedmiotów, wymienionych w art. 1028, może nastąpić nie wcześniej, jak po upływie sześciu tygodni od czasu sporządzenia opisu, i 3) sumy, osiągnięte ze sprzedaży przedmiotów wymienionych w art. 1028, wydane będą egzekwującemu nie wcześniej, jak

po upływie terminu, wskazanego w p. 2 niniejszego (967^{9}) artykułu.

Po upływie wyżej wskazanych terminów, sąd na żądanie egzekwującego, uchyla przepisane w art. 738 wstrzymanie pozostałych czynności egzekucyjnych, i środki, wskazane w art. 924^{1}, stosowane nie będą.

967^{10}. W razie wykonania wyroku, założenie przez pozwanego, który się stawił, opozycji (art. 727), apelacji (art. 733, 734 i 743) lub podania o restytucję (art. 794 p. 2) jest dopuszczalne jedynie przed upływem lat trzech od czasu wykonania wyroku.

967^{11}. Pod względem opłat stemplowych i kancelaryjnych oraz kosztów egzekucyjnych, nie wyłączając należnych komornikowi lub woźnemu sądowemu kosztów przejazdu i djet, obrońca korzysta z ulg, jakie służą zgodnie z art. 880 i 887 [1]) osobie, której sąd przyznał prawo ubogich. Opłaty i pieniądze, wydatkowane przez skarb stosownie do art. 887 [1]), jak również wynagrodzenie należne komornikowi, zostaną pokryte z wyegzekwowanej sumy, pozostałość niepokryta będzie ściągnięta od powoda, który może poszukiwać jej na pozwanym.

967^{12}. Wysokość wynagrodzenia obrońcy określa sąd, który go mianował. Potrąca się ono z wyegzekwowanej od pozwanego sumy, a w razie niemożności pokrycia go w ten sposób, zapłaci je powód, który może poszukiwać wypłaconej sumy na pozwanym.

967^{13}. Wydatki obrońcy, oprócz wskazanych w art. 967^{11}, oraz należności osoby, na którą przelane zostały pełnomocnictwa, pokrywa obrońca z wyznaczonego mu przez sąd wynagrodzenia.

967^{14}. Przepisy, zawarte w artykułach 967^{1}—967^{13}, mają zastosowanie do przypadków nadania aktom klauzuli egzekucyjnej, z tem nadmienieniem: 1) że mianowanemu

[1]) Patrz art. 1, 44, 51, 52 przep. tym. o koszt. sąd., zał. XX.

przez sąd obrońcy służy prawo żądać wstrzymania wykonania trybem, przewidzianym w art. 161[16], i 2) że doręczenie obrońcy odpisu dokumentu, któremu dodano klauzulę egzekucyjną, nie bierze się pod uwagę przy obliczeniu terminu, przepisanego artykułem 161[11].

TYTUŁ CZWARTY.

O skierowaniu egzekucji do majątku ruchomego.

DZIAŁ PIERWSZY.

Zajęcie majątku ruchomego.

968. W razie skierowania egzekucji do majątku ruchomego, w nakazie wykonawczym wymienia się majątek, ulegający zajęciu, i termin, po którego upływie nastąpi zajęcie, t. j. opis wymienionego majątku, tudzież zarządzenie środków w celu zachowania tegoż.

Doręczenie nakazu wykonawczego ze skierowaniem egzekucji do majątku ruchomego nie jest równoznaczne z zajęciem; dopóki zajęcie nie nastąpi, majątek wymieniony w nakazie może być, na żądanie pozwanego, zamieniony na inny równowartościowy. (S. C. 983-72, 805-72, ale porów. 10-97).

969. Do zajęcia majątku, znajdującego się w miejscu, gdzie przebywa dłużnik, komornik przystępuje jednocześnie z doręczeniem dłużnikowi nakazu wykonawczego.

970. Do stawienia się dłużnika nieobecnego przy zajęciu jego majątku wyznacza się termin siedmiodniowy od dnia doręczenia nakazu, z doliczeniem terminu na odległość.

971. Od przepisu, podanego w poprzedzającym (970) artykule, dozwolony jest wyjątek, gdy majątek, mający być zajętym, ulega szybkiemu zepsuciu, lub gdy zachodzi obawa, że może być ukryty. W pierwszym przypadku do zajęcia i sprzedaży majątku, w drugim zaś do jego opieczętowania, przystępuje się, na żądanie egzekwującego, nie-

zwłocznie, nie czekając upływu terminu, wyznaczonego do stawienia się dłużnika.

972. Zajęcia dokonywa się w obecności dłużnika, egzekwującego i powołanych przez nich świadków; zresztą niestawienie się którejkolwiek z tych osób nie wstrzymuje zajęcia.

973. Nie ulegają zajęciu w żadnym razie:

1) codziennie używane ubranie, niezbędne ze względu na porę roku;

2) bielizna i sprzęty w ilości niezbędnej dla dłużnika i jego rodziny do codziennego użytku;

3) ich pościel i łóżka;

4) znajdujące się w domu zapasy żywności i drzewo opałowe w ilości, potrzebnej do utrzymania domu w ciągu miesiąca;

5) obrazy świętych, nie posiadające szat ani ozdób kosztownych;

6) papiery familijne i inne, do dłużnika należące, wyjąwszy obligi, akcje, obligacje i tym podobne papiery procentowe;

7) niezbędne ubranie mundurowe osób, będących w służbie czynnej;

8) odzież mundurowa, broń według etatu i konie szeregowe osób, należących do składu wojsk kozackich;

9) ruchomości, uznane przez ustawy cywilne za przynależytość majątków nieruchomych;

10) ruchomości włościan, uznane za niezbędne w gospodarstwie włościańskiem (por. Oddz. zał. do Pr. o Stan.).

Oprócz tego,

11) konie, pojazdy, uprząż i inne przynależności stacji pocztowej, wymienione w kontrakcie, zawartym przez poczhaltera ze skarbem w przedmiocie utrzymywania stacji, nie ulegają zajęciu i sprzedaży za długi poczhaltera przez cały czas trwania powyższego kontraktu [1]).

P. art. 1551.

---

[1]) Patrz odsył. do art. 933.

a) Według p. 6 art. 973 komornik ma prawo skierować egzekucję do należących do dłużnika papierów procentowych. Następnie postępuje podług art. 1083 u. p. c., przyczem bank nie ma prawa wydać wkładu dłużnikowi, jeżeli ten nie posiada wkładowego świadectwa. (S. C. 177-81).

b) Przynależytości majątku nieruchomego ulegają egzekucji razem z majątkiem nieruchomym; do tych przynależytości zalicza się również używane do robót wiejskich i na potrzeby domowe zwierzęta i zapasy żywności i paszy, niezbędne do najbliższego zasiewu i do utrzymania domu i zwierząt do nowych zbiorów. (S. C. 75-84).

c) Budynek na cudzej ziemi może być sprzedany z licytacji publicznej na rozbiórkę, jako ruchomość. (S. C. 68-908).

d) Kto przez sąd został skazany na wypłacanie innej osobie alimentów, nie ma prawa skierowywać do tych alimentów egzekucji z wyroku zasądzającego na jego rzecz należność od tej osoby. (S. C. 24-906).

974. Mogą ulegać zajęciu tylko w braku innego majątku:

1) narzędzia rolnicze, maszyny, instrumenty i wszelkiego rodzaju narzędzia, stanowiące inwentarz gospodarczy majątku;

2) zwierzęta robocze i domowe;

3) zapasy zboża, siana, słomy i innych ziemiopłodów, niezbędne na najbliższy zasiew i utrzymanie ludzi oraz zwierząt roboczych w majątku aż do nowych zbiorów;

4) książki, narzędzia i przyrządy, niezbędne dłużnikowi do codziennych zajęć w jego powołaniu, rzemiośle, przemyśle lub pracy.

975. Ruchomości, wymienione w trzech pierwszych punktach poprzedzającego (974) artykułu, w tym tylko razie ulegają sprzedaży oddzielnie od majątku nieruchomego, gdy można je od niego odłączyć, nie wywołując rozstroju gospodarstwa majątku, lub gdy sam majątek nie może być sprzedany.

975[1]. Majątek kopalni, znajdujący się tak w samej kopalni złota, jak i w jej składach, ulega zajęciu i sprzedaży oddzielnie od samej kopalni w tym tylko razie, gdy można go od niej odłączyć, nie wywołując rozstroju przedsiębiorstwa, lub gdy sama kopalnia nie może być sprzedana.

976. Przy egzekucji, skierowanej do jednego z małżonków, opisowi i sprzedaży ulegają wszystkie ruchomości, znajdujące się we wspólnem ich mieszkaniu, z wyjątkiem ubrania i bielizny drugiego małżonka, oraz rzeczy, co do których złożono dostateczne dowody, iż należą do tegoż małżonka.

P. art. 1552.

a) Art. 976 nie ma zastosowania w tym wypadku, gdy opisu dokonywa się wskutek śmierci jednego z małżonków; w tym wypadku opisowi ulega tylko majątek małżonka zmarłego. (S. C. 122-80).

b) Art. 976, mający na względzie wyłącznie ruchomości, znajdujące się w wspólnem mieszkaniu małżonków, nie może być stosowany do budynków, należących do jednego z małżonków. (S. C. 548-68).

c) Okoliczność, że lokal, w którym zamieszkują oboje małżonkowie, został wynajęty przez jedno z nich, nie jest dowodem, że całe znajdujące się w mieszkaniu mienie stanowi własność tego ostatniego. (S. C. 72-76).

d) Budynki niewykończone, zboże, ule, znajdujące się w majątku małżonka-dłużnika, nie ulegają przepisom art. 976. (S. C. 1645-70, 459-71).

977. Dłużnikowi służy prawo żądać, żeby niektóre z jego rzeczy nie były zajęte, jeżeli inne pozostałe, według dokonanego oszacowania, wystarczają na zaspokojenie poszukiwanej należności. Egzekwujący ma prawo, za zgodą dłużnika, zwolnić niektóre przedmioty od zajęcia i sprzedaży, chociażby nawet pozostałe nie wystarczały na całkowite pokrycie jego należności.

978. Komornik obowiązany jest wezwać, do asystowania przy zajęciu, funkcjonarjusza policji miejscowej:

1) gdy zewnętrzne drzwi domu są zamknięte i odmówiono ich otworzenia;

2) gdy nie otworzono drzwi pokojów wewnętrznych, lub odmówiono otworzenia zamków od zamkniętych pomieszczeń;

3) gdy zajęcie odbywa się w nieobecności dłużnika [1]).

P. art. 1556.

---

[1]) Patrz art. 243 inst. ogól., zał. XV.

Komornik winien zastosować art. 978 i w tym wypadku, gdy przy sprzedaży zajętego majątku ruchomego dozorca-dłużnik nie stawi się do licytacji, a lokal okaże się zamkniętym. (S. C. 92-907).

979. Jeżeli komornik, przystępując do zajęcia, przekona się, że zostało ono już dokonane w poszukiwaniu innej należności, to, po sprawdzeniu majątku z opisem, sporządzonym przy zajęciu poprzedniem, zajmie tylko te przedmioty, które nie zostały objęte poprzednim opisem, lecz w tym przypadku zajęcie może być zniesione dopiero po zaspokojeniu obu należności, lub za zgodą obu egzekwujących.

a) Wszyscy wierzyciele, na rzecz których dokonano zajęcia majątku dłużnika, mają prawo do zaspokojenia w stosunku do swych należności z sumy osiągniętej ze sprzedaży tego majątku, chociażby niektórzy z nich nie żądali wyznaczenia sprzedaży. Wierzyciel, który otrzymał więcej, niż mu się stosunkowo należało, winien nadwyżką zaspokoić innych wierzycieli, chociażby dłużnik posiadał i inny majątek. (S. C. 258-77).

b) Zajęcie majątku dłużnika, dokonane na żądanie pierwszego wierzyciela, nie nadaje mu żadnego pierwszeństwa przed innymi wierzycielami, którzy zgłosili swoje pretensje później. (S. C. 93-81).

c) Jeżeli zostanie udowodnione sądownie, że majątek sprzedany nie należy do dłużnika, to żądanie zwrotu majątku winno być skierowane do tego, kto z tego majątku skorzystał, a nie do tego, z czyjego poszukiwania dokonano zajęcia. (S. C. 93-81).

d) Nie ulega sprawdzeniu w kasacji pytanie co do tego, czy istniało w pewnym czasie zajęcie majątku, dokonane w poszukiwaniu należności przez danego wierzyciela. (S. C. 258-77).

DZIAŁ DRUGI.

Opis majątku ruchomego.

980. Opis majątku ruchomego winien zawierać:

1) wskazanie numerów na znakach, nałożonych na przedmioty zajęte;

2) nazwę i opisanie każdego przedmiotu zajętego, oraz, w razie potrzeby, określenie ich miary, wagi lub liczby.

981. Przy opisie kruszców szlachetnych w sztabach lub wyrobach wymienia się ich próbę, jeżeli jest wiadoma.

982. Przy opisie przedmiotów ozdobionych kamieniami drogocennemi, wymienia się ilość, wielkość i nazwę tych kamieni.

983. Przy opisie książek, wymienia się tytuł dzieła, nazwiska autorów i datę wydania, jeżeli dane te znajdują się na karcie tytułowej, oraz ilość tomów.

984. Przy opisie obrazów, wymienia się ich wymiar, treść oraz nazwiska artystów, o ile są wiadome.

985. W protokule opisu towarów, tudzież znajdujących się w pakunkach wyrobów i materjałów fabrycznych i przemysłowych, wymienia się:

1) numery lub znaki, znajdujące się na pakunkach;

2) nazwę i opis towarów, mieszczących się w pakunkach.

986. Przy opisie walorów instytucji kredytowych, obligacji, akcji i tym podobnych papierów, wymienia się ich liczbę, rodzaj, cenę nominalną i numery. Dokumenty te składa się sądowi, o ile zajęte mienie, podług dokonanego oszacowania, nie wystarcza na pokrycie poszukiwanej należności.

987. Przy opisie statku wodnego wymienia się, prócz jego wymiaru, długości i szerokości kadłuba oraz części głównych, również ciężar, jaki statek może unieść, rodzaj drzewa, z jakiego zbudowany jest kadłub, urządzenia na statku podług ich nazwy i ilości, a jeżeli to możliwe, również czas, kiedy statek był zbudowany.

988. Przy opisie majątku ruchomego odróżnia się rzeczy nowe od używanych, zdatne do użytku od niezdatnych.

989. We wszystkich przypadkach, gdy okażą się lub, na żądanie komornika, mogą być złożone faktury, inwentarze, katalogi lub innej nazwy opisy towarów, książek i przedmiotów, nie sporządza się nowego opisu, lecz sprawdza się tylko opis poprzedni ze stanem obecnym. W opisie

tym zaznacza się przedmioty nowo przybyłe oraz brakujące w zestawieniu z opisem poprzednim.

990. Przedmioty, do których rości sobie prawo osoba trzecia, zamieszcza się w opisie z zaznaczeniem: kto do nich rości prawo i z jakiego tytułu.

991. Ilość, miarę lub wagę opisanych przedmiotów wymienia się wyraźnie literami oraz cyframi.

P. art. 1556.

992. Opis winien być przesznurowany i opatrzony pieczęcią komornika.

993. W opisie winien być wskazany dzień rozpoczęcia go i ukończenia. W końcu opisu należy omówić wszystkie dokonane w nim poprawki; skrobania w opisie są niedopuszczalne.

994. Opis podpisują egzekwujący i dłużnik, jeżeli przy opisie byli obecni, świadkowie, jeżeli byli wezwani, oraz komornik. Przyczynę niepodpisania opisu przez jedną lub drugą stronę lub też przez świadków należy w nim wyraźnie przytoczyć.

995. Egzekwujący, dłużnik i przywołani świadkowie mogą zgłaszać do komornika swoje uwagi co do sporządzanego przez niego opisu i proponować potrzebne, według ich zdania, zmiany.

996. Jeżeli komornik nie uwzględni zgłoszonych uwag, winien, na żądanie osób, które je zgłosiły, wyjaśnić w końcu opisu przyczyny, jakie go do tego skłoniły.

997. Na żądanie egzekwującego lub dłużnika, komornik obowiązany jest wydawać, za przepisaną opłatą, odpisy opisu, przesznurowane i opatrzone jego pieczęcią i podpisem.

998. Do miejsc przechowania lub pakunków z towarem, jak również do każdego przedmiotu, nie znajdującego się w powyższych pomieszczeniach, komornik przykłada swoje pieczęcie i znaki ze wskazaniem numeru podług opi-

su. Prócz tego strony, obecne przy zajęciu, mają prawo na przedmioty opisane przyłożyć również swoje pieczęcie [1]).

999. Egzekwujący lub dłużnik, którzy nie stawili się do opisu lub podpisali go bez żadnych zastrzeżeń, nie mają w następstwie prawa do skargi na nieprawidłowe jego sporządzenie. Przepis ten nie rozciąga się na przypadki, gdy przystąpiono do sporządzenia opisu przedmiotów, ulegających szybkiemu zepsuciu, nie czekając na stawienie się dłużnika.

P. art. 1556.

Art. 999 nie stosuje się do tego wypadku, kiedy spadkobiercy dłużnika, którzy spadku nie przyjęli, żądają zwolnienia majątku swego od sprzedaży za długi ojca. (S. C. 1028-72).

DZIAŁ TRZECI.

Oszacowanie majątku ruchomego.

1000. Oszacowanie majątku ruchomego uskutecznia się jednocześnie z jego zajęciem i zamieszcza się w opisie.

1001. Wartość każdego przedmiotu zajętego określi egzekwujący lub dłużnik, jeżeli egzekwujący się nie stawi. W razie sporu co do oszacowania, strona, spór czyniąca, ma prawo żądać oszacowania przez biegłych, biorąc na swój rachunek koszta oszacowania.

1002. Biegli do oszacowania majątku będą wyznaczeni za obopólną zgodą egzekwującego i dłużnika, w braku zaś między nimi zgody, z powodu nieobecności, albo z innej przyczyny, podług uznania komornika.

1003. Biegli przysięgi nie składają.

P. art. 1556.

1004. O delegowanie biegłych, gdy nie stawią się na pierwsze wezwanie, komornik zwróci się do ich bezpośredniej zwierzchności.

---

[1]) Patrz art. 246 inst. ogól., zał. XV.

1005. Osoby, wezwane do oszacowania, za uchylenie się od spełnienia tego obowiązku bez złożenia dowodów co do istnienia prawnych ku temu przeszkód, ulegają karze, przewidzianej art. 29 ustawy o karach, wymierzanych przez sędziów pokoju [1]).

1006. Dla określenia wynagrodzenia biegłych, miejscowe władze gubernjalne układają na każde trzechlecie specjalne przepisy, które zatwierdza minister spraw wewnętrznych po porozumieniu się z ministrami sprawiedliwości i skarbu. Przepisy te podaje się do powszechnej wiadomości.

1007. Oszacowania, uwarunkowanego umową pisemną, w której osoby, mające szacowania dokonać, są już uprzednio wskazane, dopełnią te same osoby.

1008. Przedmioty, oszacowane w samej umowie pisemnej, nowemu oszacowaniu nie podlegają.

DZIAŁ CZWARTY.

Przechowanie zajętego majątku.

1009. Majątek zajęty oddaje się dozorcy, lub przenosi się do specjalnych pomieszczeń [2]).

1010. Dozorcę wyznacza się za wspólną zgodą egzekwującego i dłużnika, jeżeli zaś zgoda nie nastąpi, wyznacza go komornik.

1011. Komornik powinien wyznaczać na dozorców osoby odpowiedzialne i szczególnie takie, które podejmą się dozoru nad majątkiem bez przenoszenia go.

1012. Komornik nie może wyznaczyć na dozorcę bez zgody obu stron, na piśmie wyrażonej:

1) tego, kto w myśl ustawy nie może być świadkiem;

---

[1]) Art. 138 kod. kar. 1903 r.
[2]) Patrz art. 240 i 250 instr. ogól., zał. XV.

2) swojej żony, swoich krewnych i powinowatych do drugiego stopnia włącznie;

3) egzekwującego, dłużnika, ich współmałżonków, domowników, krewnych, w prostej linji bez ograniczenia stopni, a w bocznej krewnych drugiego stopnia i powinowatych do drugiego stopnia włącznie, chybaby nikt inny dozoru nad majątkiem przyjąć się nie zgodził.

1013. Osobie, wyznaczonej na dozorcę, wydaje się odpis opisu zajętego majątku, którego przyjęcie pod dozór osoba ta kwituje na oryginale opisu.

1014. Dozorca otrzymuje wynagrodzenie za dozór stosownie do porozumienia się jego z dłużnikiem i egzekwującym; jeżeli zgoda w tym względzie nie nastąpi, to w wysokości określonej na podstawie przepisów szczególnych.

a) Wynagrodzenie za dozór wypłaca się przedewszystkiem z sumy osiągniętej ze sprzedaży. Jeżeli zaś oddany pod dozór majątek należy zwrócić właścicielowi, a ten nic zechce dopuścić do licytacji swego majątku w celu osiągnięcia środków na wynagrodzenie za dozór, to koszty dozoru winny być ściągnięte od niego i należy je określić na podstawie przepisów specjalnych, jeżeli nic dojdzie do porozumienia między dozorcą i właścicielem majątku (art. 1014), zupełnie tak samo, jak w innych wypadkach (art. 1066), koszty podobne, dotyczące majątku niesprzedanego, ponosi egzekwujący lub wierzyciele. (S. C. 1908-70).

b) Celem stwierdzenia warunków umowy w przedmiocie przechowania zajętego majątku, jest *dopuszczalny dowód ze świadków*. (S.C. 639-75).

c) Rządca majątku, *wyznaczony na dozorcę tego majątku* wskutek śmierci jego właściciela, nie ma prawa żądać wynagrodzenia za dozór, jeżeli w dalszym ciągu pobiera pensję od spadkobierców. (S. C. 112-76).

d) Art. 1014—1015 nie stosuje się do przechowania majątku spadkowego. (S. C. 56-84, 75-83).

e) Jeżeli do zajęcia majątku, dokonanego na żądanie egzekwującego, dołączy się osoba trzecia, i majątek nie zostanie sprzedany, lecz przejdzie na rzecz osoby trzeciej, to dozorca ma prawo ściągnąć wynagrodzenie za dozór, według swego uznania, od egzekwującego lub od osoby trzeciej. (S. C. 186-81).

f) Jeżeli dozorca z powodu dozoru nie miał żadnej pracy, to sąd może oddalić jego powództwo o wynagrodzenie za dozór. (S. C. 61-79).

1015. Przepisy o wynagrodzeniu za dozór układają na każde trzechlecie miejscowe władze gubernjalne, zatwierdza je minister spraw wewnętrznych po porozumieniu się z ministrem sprawiedliwości i skarbu; podaje się je do powszechnej wiadomości.

1016. Dozorca nie ma prawa użytkować z powierzonego jego pieczy majątku i nie powinien powierzać go innym osobom, lecz obowiązany jest zachować go w całości, pod rygorem pozbawienia go wynagrodzenia za dozór i odpowiedzialności za straty.

a) Do chwili wydania z powrotem komornikowi przechowywanego majątku dozorca odpowiada przed egzekwującym i przed dłużnikami lub nabywcami przechowywanego majątku za wszelką w nim szkodę, która wynikła z jego winy. (S. C. 75-83, 267-79).

b) Artykuł ten przez analogję stosuje się i w wypadkach przechowywania spadku. (S. C. 87-909).

c) Dozorca nie ma prawa wytaczać powództw w obronie przechowywanego majątku. (S. C. 87-909).

d) Prawa dozorcy określone są przez ustawę i nie mogą być rozszerzone rozporządzeniem sędziego pokoju albo komornika. (S. C. 87-909).

1017. Za roztrwonienie powierzonego jego pieczy mienia dozorca, oprócz odpowiedzialności, przewidzianej w poprzedzającym (1016) artykule, podlega odpowiedzialności karnej. (Kodeks kar gł., art. 1681 i 1682; ust. o karach, art. 177 [1]).

1018. Dozorca obowiązany jest do zdania rachunku z dochodów, jakie przynosi majątek zajęty.

1019. Wyznaczenie nowego dozorcy i oddanie mu majątku zajętego dokonywa się podług przepisów, wskazanych w artykułach poprzedzających (1010 i nast).

1020. Koszta za dozór majątku sprzedanego oblicza się i pokrywa z sumy osiągniętej ze sprzedaży.

---

[1]) Art. 574 kod. kar. 1903 r.

DZIAŁ PIĄTY.

Sprzedaż zajętego majątku.

1021. Z chwilą zakończenia opisu i oszacowania majątku egzekwujący i dłużnik obowiązani są oznajmić komornikowi o wyznaczonych przez nich, za wspólną zgodą, miejscu i terminie sprzedaży. Jeżeli dłużnik i egzekwujący do porozumienia nie dojdą lub nie złożą oświadczeń, to co do miejsca i terminu sprzedaży rządzić się należy przepisami, zamieszczonemi w artykułach poniższych.

I. Miejsca sprzedaży majątku ruchomego i osoby, dopełniające sprzedaży.

1022. Miejsce i dzień sprzedaży majątku komornik wymienia w protokule opisu.

1023. Sprzedaż majątku ruchomego odbywa się w miejscach, wyznaczanych w tym celu corocznie przez miejscowe władze gubernialne.

1024. Majątek ruchomy, którego przewiezienie jest połączone z trudnościami lub znacznemi kosztami, sprzedaje się w miejscu jego przechowania.

1025. Do przechowywania majątku do czasu sprzedaży przez licytację oraz do dokonywania samej sprzedaży mogą być w miastach przeznaczane lub wynajmowane specjalne pomieszczenia.

1026. Sprzedaży dokonywa komornik publicznie, w obecności przedstawiciela policji lub zarządu gminnego [1]).

II. Terminy sprzedaży.

1027. Termin sprzedaży z licytacji wyznacza komornik, zależnie od ilości i jakości majątku, w okresie od siedmiu dni do sześciu tygodni, licząc od dnia zakończenia opisu i oszacowania majątku.

---

[1]) „Wołostne"; patrz również art. 243 instr. ogól., zał. XV.

1028. Przedmioty, ulegające szybkiemu zepsuciu, lub takie, których przechowanie pociąga za sobą koszta znaczne, niewspółmierne z wartością majątku, mogą być wyznaczone na sprzedaż w terminie krótszym.

1029. Odroczenie terminu sprzedaży dopuszczalne jest nie inaczej, jak za zgodą wszystkich wierzycieli, którzy skierowali egzekucje do majątku opisanego.

P. art. 1556.

III. Obwieszczenia o sprzedaży.

1030. O sprzedaży podaje się do wiadomości przez obwieszczenia komornika, w których wymienić należy: przedmioty, miejsce, dzień i godzinę sprzedaży, nazwisko właściciela majątku oraz sumę, na jaką majątek został oszacowany do licytacji. W obwieszczeniach przedmioty wymienić należy pod nazwą ogólną, odpowiadającą ich rodzajowi, bez szczegółowego wyliczania.

a) Sąd ma prawo według swego uznania unieważnić licytację, dokonaną bez ogłoszeń. (S. C. 65-85).

b) Uchybienia przy ogłoszeniach nie skutkują unieważnienia licytacji. (S. C. 111-90).

1031. Obwieszczenia umieścić należy przynajmniej na tydzień, a w przypadku, przewidzianym w artykule 1028, najmniej na jeden dzień przed sprzedażą, na domach urzędów policyjnych, na rynkach i w innych podobnych miejscach tego okręgu sądu pokoju, w którego obrębie sprzedaż ma się odbywać, jak również na zewnętrznych drzwiach domu, w którym się odbędzie.

1032. Obwieszczenia o sprzedaży barek, łodzi i innych statków umieścić należy na przystani i na statkach, ulegających sprzedaży.

1033. O sprzedaży majątku, którego wartość według oszacowania przenosi dwieście rubli, w takiem mieście lub powiecie, gdzie wychodzi gazeta urzędowa, prócz wskazanych obwieszczeń, podaje się ogłoszenia i w tej gazecie [1]).

---

[1]) Patrz art. 15 prz. prz. do u. p. c., zał. IX. Ceny wydruk. obwieszczeń ostatnio obowiązujące przytoczono w N. 11 z 1922 r. Dzien. Urz. Min. Sprawiedl.

U w a g a. Za ogłoszenia w artykule niniejszym (1033) wskazane, jeżeli są zamieszczone w gazecie gubernialnej, płaci się po 1 rub. 50 kop. od ogłoszenia [1]).

1034. Ogłoszenie w pismach powinno zawierać tę samą treść, co i obwieszczenie, i drukuje się tylko w jednym numerze gazety.

P. art. 1556.

1035. Redakcja gazety, w której umieszczone jest ogłoszenie, obowiązana jest niezwłocznie po wydrukowaniu go przesłać komornikowi, który sprzedaż prowadzi, jeden egzemplarz tego numeru, w którym znajduje się ogłoszenie. Numer gazety zachowuje się w aktach sprzedaży.

1036. O dokonanych obwieszczeniach i ogłoszeniach komornik czyni wzmiankę w dzienniku.

1037. Tak egzekwujący, jak i dłużnik mają prawo, niezależnie od obwieszczeń i ogłoszeń dokonanych przez komornika, ogłosić, każdy na swój koszt, ułożone przez komornika obwieszczenia o sprzedaży.

1038. W razie zmiany terminu lub miejsca sprzedaży, z polecenia sądu lub za zgodą stron, komornik obowiązany jest dokonać nowych obwieszczeń i ogłoszeń oraz uczynić o tem wzmiankę w dzienniku.

1039. W obwieszczeniach o odwołaniu sprzedaży zamieszcza się tylko, że sprzedaż danego majątku, wyznaczona na dany termin, odwołaną została z takiego a takiego powodu.

IV. Przedmioty, ulegające sprzedaży pod szczególnemi warunkami.

1040. Nabycie na licytacji utworu literackiego, muzycznego, artystycznego lub fotograficznego nie nadaje nabywcy prawa autorskiego do tego utworu.

1041. Dzieła i przekłady w rękopisach lub wydrukowane, lecz nie oddane jeszcze do sprzedaży przez samego autora lub tłumacza, nie ulegają sprzedaży z licytacji, ani

---

[1]) Patrz odsył. na str. 364.

za życia autora lub tłumacza, bez zgody na to z jego strony, ani po śmierci, bez zgody ze strony jego spadkobierców.

1042. Rękopisy, nabyte w celu ich wydania, również jak i prawo wydrukowania ich, sprzedaje się nie inaczej, jak pod obowiązkiem wykonania wszystkich warunków, umówionych z poprzednim ich właścicielem.

1043. Obrazy świętych, z nieodłączonemi od nich szatami, oprawami i innemi ozdobami, nie ulegają sprzedaży z licytacji, lecz oddane będą egzekwującemu za dobrowolnem porozumieniem się z dłużnikiem lub jego krewnymi. Jeżeli dobrowolne porozumienie się nie nastąpi, jak również gdy egzekwujący jest inowiercą, obrazy święte wraz z oprawami oddane będą do najbliższego prawosławnego kościoła parafjalnego, bez żadnej za to zapłaty na rzecz wierzycieli. Jeżeli dłużnik nie posiada żadnego innego majątku, lecz ma poręczycieli, to obrazy święte oddane będą egzekwującemu za wspólnem porozumieniem się nie z dłużnikiem lub jego krewnymi, lecz z jego poręczycielami, a w razie jeżeli porozumienie nie nastąpi, do kościoła, egzekucja zaś należności skierowana będzie do poręczycieli.

1044. Metalowe oprawy szat i innych ozdób, zdjętych z obrazów, dozwala się stapiać w sztaby, ozdoby zaś z kamieni lub pereł wyjmować z oprawy, a następnie jedne i drugie sprzedawać. Podobnie postąpić należy z temi przedmiotami również w tym razie, gdy były one przygotowane do obrazu, ale nie były jeszcze nań nałożone.

1044[1]. Przy sprzedaży przez licytację wyrobów z kruszców szlachetnych stosować należy przepisy, zamieszczone w artykułach 520 i 521 ustawy przemysłowej [1]).

---

[1]) Ustawa przemysłowa (wyd. 1893 r.) księga III. Statut probierczy: „Art. 520. Wyroby, przeznaczone na sprzedaż publiczną przez instytucje rządowe, społeczne i prywatne, zgłaszają do odcechowania pomienione instytucje. Art. 521. Przepis, w poprzednim (520) artykule wyłuszczony, nie ma zastosowania w wypadkach sprzedaży wyrobów przy wykonaniu decyzji i wyroków sądowych, tudzież w wypadkach sprzedaży wyrobów przy poszukiwaniach skarbowych

V. Tryb dokonywania licytacji.

1045. Komornik, zarządziwszy, w razie potrzeby, przeniesienie majątku zajętego na miejsce sprzedaży, sprawdzi go z opisem i wyda dozorcy pokwitowanie z odbioru.

1046. W dnie, wyznaczone do sprzedaży z licytacji, dozwala się wszystkim osobom, które sobie tego życzą, oglądać przedmioty, ulegające sprzedaży.

1047. Sprzedaż powinna się rozpocząć o godzinie dziesiątej zrana i nie może trwać dłużej, niż do godziny szóstej po południu.

P. art. 1556.

1048. Jeżeli o godzinie dziesiątej nie przybędzie nikt z życzących sobie wziąć udział w licytacji, lub przybędzie tylko jedna osoba, komornik, prowadzący sprzedaż, powinien oczekiwać przybycia kupujących do godziny drugiej po południu; jeżeli jednak o godzinie dwunastej przybędzie nie mniej jak dwuch kupujących, to, na ich żądanie, komornik przystępuje do licytacji.

a) Po ostatecznem postąpieniu wznawiać licytacji nie wolno (S. C. 39-83); chociażby na licytacji wznowionej bezprawnie zaofiarowaną została cena wyższa, majątek winien być przysądzony pierwszemu nabywcy. (S. C. 49-85).

b) Zgłoszenie życzenia co do wzięcia udziału w licytacji może być uczynione przez cały czas trwania licytacji (S. C. 282-79), przytem winno być uczynione oficjalnie komornikowi lub sędziemu asystującemu przy licytacji i powinno być wciągnięte do protokułu licytacyjnego lub do dziennika komornika. (S. C. 76-89).

c) O ile zgłosili się licytanci, licytacja winna się rozpocząć zgodnie z ustawą, o godz. dziesiątej rano; porządku tego zmienić nie może niezgodna z ustawą praktyka. (S. C. 56-90).

(Ust. o posz. cyw., rozdz. V). W obu jednak tych wypadkach na wniosek osób, do których należą ulegające sprzedaży kosztowności, albo osób, na rzecz których sprzedaż ta jest dokonywana, wyroby przesyła się do urzędu probierczego celem dokonania próby i odcechowania. Koszty przesyłki tudzież opłaty probiercze obciążają tych, którzy wniosek zgłosili".

Patrz również ustawę z 16. VII. 1920 r. (D. U. 70-470-1920) i rozporządzenie z 9. VIII. 1920 r. (D. U. 85-560-1920).

d) Rozpoczęcie licytacji później niż w pierwszym terminie, w ustawie wskazanym, nie może być uznane za powód do unieważnienia licytacji. (S. C. 77-91).

e) Jeżeli o godz. 10 rano licytacja została odroczona, to dokonanie jej tego samego dnia czyni ją nieważną, chociażby nie była zaskarżona. (S. C. 65-86).

f) Osoby podstawione nie mogą być uznane za licytantów, jak również i osoby, które się stawiły na licytację jako spektatorzy. (S. C. 70-97, 14-90, 72-88).

1049. Sprzedaż, nie zakończona w ciągu jednego dnia, odbywa się w dni następne, aż do ukończenia.

Licytacja, nie zakończona w dniu wyznaczonym, może być kontynuowaną w dniu bezpośrednio następującym, lecz nie w dniu dowolnie wyznaczonym. (S. C. 647-74).

1050. Dla udogodnienia sprzedaży, komornik może podzielić majątek na partje do sprzedaży.

1051. Egzekwujący może brać udział w licytacji na zasadach ogólnych, lecz dłużnik, jego opiekun, osoba, która brała udział w sporządzeniu opisu majątku lub prowadząca jego sprzedaż, jak również przedstawiciel policji lub zarządu gminnego [1]), asystujący przy sprzedaży, nie mają prawa brać udziału w licytacji.

P. art. 1556.

a) Osoby urzędowe, które dokonywały zajęcia lub prowadzą licytację, są pozbawione prawa udziału w licytacji, lecz nie egzekwujący. (S. C. 493-75).

b) Osoby, nie posiadające zdolności prawnych wogóle lub do nabycia majątku, ulegającego sprzedaży, nie mają prawa brać udziału w licytacji (S. C. 57-87), chociażby były zastawnikami lub egzekwującymi. (S. C. 25-84).

c) Niestawienie się egzekwującego do sądu przed zakończeniem licytacji nie daje mu zasady do żądania wznowienia licytacji. (S. C. 25-84).

d) Prowadzący licytację winien czuwać, aby nie licytowały osoby, nie mające do tego prawa. Usunięcie licytanta na tej zasadzie, że udział jego może obrażać prawa osób trzecich, jest niesłuszne. (S. C. 266-79).

1052. Właściciel majątku, obecny przy sprzedaży, ma prawo żądać, aby pewne przedmioty były sprzedane wcześniej, niż inne.

---

[1]) „Wołostny".

1053. Rozpoczynając licytację, komornik wygłasza cenę każdego przedmiotu, określoną przy oszacowaniu, i zapytuje: „Kto da więcej?“ Zaofiarowane przez kupujących ceny komornik ogłasza ustnie, dopóki trwają postąpienia.

1054. Po ustaniu postąpień, komornik wygłasza trzy razy słowa: „czy nikt nie da więcej“, i jeżeli po trzecim wygłoszeniu nikt nie postąpi wyżej, uderzy młotkiem, późniejsze postąpienie przyjęte już nie będzie.

1055. Sprzedane przedmioty przechodzą na własność tego, kto zaofiarował cenę najwyższą.

Protokuł licytacyjny stanowi jedyną podstawę do określenia, w jakiej cenie majątek sprzedany należy przysądzić nabywcy i jakie ceny na licytacji były zaofiarowane. (S. C. 119-81).

1056. W dzienniku komornika wymienia się:

1) dzień sprzedaży;
2) numer sprzedanego przedmiotu podług opisu;
3) cenę najwyższą, zaofiarowaną na licytacji;
4) stan, imię i nazwisko lub przezwisko kupującego, napisane przez niego własnoręcznie, a jeżeli jest niepiśmienny przez inną osobę z jego upoważnienia;
5) czy był obecny przy licytacji dłużnik, lub osoba zastępująca go.

VI. Skutki licytacji.

1057. Kupujący wpłaca przy licytacji co najmniej piątą część zaofiarowanej przez niego najwyższej ceny. Resztę obowiązany jest zapłacić w gotowiznie najpóźniej do godziny dwunastej dnia następnego.

1058. Majątek wydaje się kupującym dopiero po otrzymaniu od nich w całości sumy zaofiarowanej przy licytacji.

1059. Jeżeli suma, osiągnięta ze sprzedaży części majątku, wystarcza na całkowite pokrycie egzekwowanej należności i wyłożonych przy egzekucji kosztów, to pozostałych przedmiotów nie sprzedaje się i zwraca się je właścicielowi.

1060. Z sumy osiągniętej ze sprzedaży, pokrywa się przedewszystkiem koszta zajęcia, przechowania i sprzedaży majątku, reszta zaś dopiero użytą będzie na zaspokojenie egzekwowanych należności [1]).

1061. Sprzedane przez licytację przedmioty w każdym razie pozostają własnością nabywcy.

a) Art. 1061 ma zastosowanie tylko w tym wypadku, gdy licytacja dokonaną została z zachowaniem wszystkich przepisów w ustawie wskazanych. (S. C. 1-84).

b) Egzekwujący, którzy majątek dla siebie zatrzymali lub otrzymali zaspokojenie z majątku, który następnie okazał się własnością osoby trzeciej, są obowiązani odszkodować tę osobę w stosunku do sum otrzymanych ze sprzedaży majątku. (S. C. 93-81).

c) Ruchomości, sprzedane przez licytację, pozostają własnością nabywcy, niezależnie od warunków, w jakich przedtem się znajdowały (S. C. 70-96, 16-88, 2-80, 167-77), nawet gdyby następnie się okazało, że były skradzione. (S. C. 16-82).

d) Przepis art. 1061 nie rozciąga się na prywatne instytucje kredytowe. (S. C. 70-96).

e) Licytacja uznaje się za ważną, chociażby następnie okazało się, że sprzedana ruchomość nie należała do dłużnika. (S. C. 303-80).

f) Licytacja może być unieważnioną, jeżeli się okaże, że rzecz sprzedana nie posiada tych przymiotów, jakie były wskazane w protokule zajęcia i na licytacji. (S. C. 28-84).

VII. Licytacje niedoszłe do skutku i nieważne.

1062. Licytację uznaje się za niedoszłą do skutku:

1) jeżeli nie stawią się licytanci, lub stawi się tylko jeden;

2) jeżeli nikt z przybyłych nie zaofiaruje ceny wyższej ponad oszacowanie;

3) jeżeli po ukończeniu licytacji kupujący, złożywszy zadatek, nie zapłaci w terminie pozostałej sumy.

a) Uważa się, że licytacja doszła do skutku, gdy stawi się przynajmniej dwuch licytantów i przynajmniej jeden z nich zaofiaruje cenę wyższą ponad oszacowanie. (S. C. 107-80).

b) Licytację uznaje się za niedoszłą do skutku we wszystkich wypadkach, wskazanych w art. 1062, i we wszystkich tych wypadkach wierzyciele mają prawo albo żądać wyznaczenia nowej licyta-

---

[1]) Patrz art. 251 instr. ogól., zał. XV.

cji, albo majątek niesprzedany zatrzymać na rzecz swoją. (S. C. 47-907).

c) Licytacja nie ulega unieważnieniu, chociażby po jej dokonaniu został otrzymany nakaz co do jej wstrzymania. (S. C. 2-80).

1063. Jeżeli licytacja nie dojdzie do skutku z powodu nieprzybycia licytantów, obecnym wierzycielom służy prawo, większością głosów w stosunku do sumy ich należności, żądać nowej licytacji lub zatrzymać majątek nie sprzedany na rzecz swoją podług oszacowania.

a) Wierzyciel, który na licytacji zaofiarował pewną cenę, jeżeli licytacja nie dojdzie do skutku, ma prawo żądać przysądzenia mu majątku w cenie, jaką zaofiarował. (S. C. 34-81).

b) Ponieważ w art. 1062, oprócz niestawienia się licytantów, wskazane są jeszcze dwa wypadki, w których licytacja uznaje się za niedoszłą do skutku, to w związku z art. 1065 i 1067 jest jasnem, iż przepis art. 1063, z mocy którego wierzyciel może zatrzymać na rzecz swoją majątek niesprzedany, rozciąga się na wszystkie te trzy wypadki. (S. C. 47-907).

1064. Prawo do zatrzymania majątku służy przedewszystkiem temu wierzycielowi, na którego żądanie dokonano zajęcia, następnie zaś temu, czyja należność jest większa.

P. art. 1556.

a) Art. 1064 ma zastosowanie i do sprzedaży nieruchomości; prawo do zatrzymania jej służy przedewszystkiem temu wierzycielowi, na którego żądanie nałożono zakaz, a następnie temu, czyja należność jest większa. (S. C. 72-90, 81-34).

b) Jeżeli między wierzycielami, którzy nie mają zab. rzecz., zajdzie nieporozumienie co do tego, komu z nich należy przysądzić majątek, to pierwszeństwo ma ten, kto zaofiarował wyższą cenę. (S. C. 82-94).

c) Z zestawienia art. 1174 i 1064 wynika, że różnice zdań wierzycieli co do wyznaczenia nowej licytacji i co do zatrzymania przez jednego z nich majątku, należy rozstrzygać na różnych podstawach, oddzielnie wskazanych w tych artykułach dla każdego z tych wypadków. W pierwszym rozstrzyga większość głosów obecnych wierzycieli w stosunku do wysokości ich pretensji, w drugim pierwszeństwo ma wierzyciel, który najwcześniej skierował egzekucję do sprzedawanego majątku, a po nim dopiero ten, czyja należność jest większa. (S. C. 92-1901).

1065. Majątek, nie sprzedany przy powtórnej licytacji i nie zatrzymany przez wierzycieli, zwalnia się od zaję-

cia, wierzycielom zaś służy prawo skierowania egzekucji do innego majątku dłużnika.

a) Zasada niedopuszczalności trzeciej licytacji nieruchomości stosuje się i do sprzedaży ruchomości. (S. C. 68-904).

b) Oświadczenie wierzyciela w przedmiocie zatrzymania majątku dla siebie może być uczynione w każdej chwili w granicach ogólnego przedawnienia. (S. C. 71-909).

1066. W przypadku, wskazanym w artykule poprzedzającym (1065), koszta zajęcia, przechowania i sprzedaży majątku ponosi egzekwujący, na którego żądanie dokonano zajęcia, lub wierzyciele, którzy zażądali sprzedaży majątku, jeżeli zrzekną się zatrzymania go.

1067. Egzekwującemu służy prawo żądać wyznaczenia nowej licytacji, jeżeli po złożeniu zadatku resztująca suma nie została w terminie wniesiona (art. 1057). W tym przypadku zadatek dołącza się do sumy ogólnej, osiągniętej za majątek.

1068. Ponowna licytacja może być wyznaczona na zasadach ogólnych:

1) gdy cały majątek zastawiony, przed upływem terminu zastawu, wystawiony będzie na licytację na żądanie wierzycieli zastawcy i najwyższa zaofiarowana na licytacji cena będzie niższą od tej sumy, jaką należało zapłacić zastawnikowi;

2) gdy zastawnik nie zechce zatrzymać majątku dla siebie.

a) Prawa zarządu akcyzy, jako zastawnika przy rozłożeniu na raty akcyzy od wina, są zrównane z prawami zastawnika przy pożyczce, i na nie również rozciągają się przepisy art. 1068 i 1187. (S. C. 134-78).

b) Zatrzymawszy majątek dla siebie, zastawnik ma prawo kwestjonować umowy w przedmiocie dzierżawy majątku, zawarte przez dłużnika (S. C. 158-81), jak również pokwitowania z odbioru czynszu dzierżawnego z góry. (S. C. 353-79).

c) Licytacja powtórna winna być wyznaczona obowiązkowo, jeżeli najwyższa zaofiarowana na licytacji cena będzie niższą od sumy zastawu, a zastawnik nie zechce zatrzymać majątku dla siebie. (S. C. 119-81).

d) Jeżeli licytacja powtórna nie dojdzie do skutku, zastawnik ma prawo zatrzymać majątek dla siebie w sumie zastawu, chociażby

ta była niższą od oszacowania, i niezależnie od tego, czy brał udział w oszacowaniu, czy nie. (S. C. 13-97, 76-95, 493-75).

e) Jeżeli najwyższa z cen, zaofiarowanych na licytacji powtórnej, nie pokrywa sumy, należnej zastawnikowi, to i licytacja powtórna nie może dojść do skutku. (S. C. 76-95, 93-76).

f) Jeżeli pierwszy zastawnik żąda przysądzenia na swoją rzecz majątku w sumie, która nie pokrywa należności drugiego zastawnika, to obowiązany jest wskazać miejsce zamieszkania drugiego zastawnika, którego zawiadamia się o rezultacie licytacji (art. 1186). (S. C. 141-82.

g) Zatrzymanie przez drugiego zastawnika majątku dla siebie zobowiązuje go do zapłacenia pierwszemu zastawnikowi sumy, jaka mu się należy w rzeczywistości z jego zastawu. (S. C. 8-85).

h) Ustawa ma na względzie wypadek, gdy zastawnik znajduje się w liczbie egzekwujących; nie można zatrzymać majątku dla siebie na zaspokojenie zastawu, którego termin jeszcze nie upłynął. (S. C. 38-99). Jeżeli jednak termin upłynął, to bez znaczenia pozostaje okoliczność, że zastawnik nie poszukiwał należności z zastawu. (S. C. 34-908).

i) Zastawnik, w razie niedojścia licytacji do skutku, ma prawo zatrzymać majątek dla siebie w sumie zastawu, lecz nie w sumie oszacowania, ponieważ oszacowanie jest podstawą do licytacji, lecz nie podstawą do nabycia majątku. Orzeczenie Senatu (53-1890) nie może być miarodajnem w danym wypadku, ponieważ tam było rozpoznawane pytanie co do zatrzymania majątku dla siebie nie przez zastawnika, lecz przez wierzycieli osobistych. (S. C. 81-1901. Por. 119-1902). Jeżeli jednak zastawnik brał udział w licytacji i zaofiarował za majątek cenę wyższą od sumy swego zastawu, t. j. nie skorzystał z prawa zatrzymania majątku dla siebie, to już nie ma prawa żądać przysądzenia mu majątku w sumie niższej od zaofiarowanej przez niego na licytacji. (S. C. 119-1902. Por. 101-1907).

k) Trzeciej licytacji ustawa nie dopuszcza. (S. C. 34-908, 141-82).

1069. Licytację uznaje się za nieważną, jeżeli majątek nabyła osoba, nie mająca prawa, z mocy art. 1051, brać udziału w licytacji. W tym przypadku wpłacone przez nabywcę pieniądze użyte będą na zaspokojenie długów, egzekwowanych ze sprzedanego majątku, sam zaś majątek, na skutek nowego żądania wierzycieli, może być ponownie wystawiony na licytację.

P. art. 1556.

a) Jeżeli ruchomości zostały nabyte przez osobę, która nie miała prawa brać udziału w licytacji, to licytacja uznaje się za nieważną. (S. C. 151-75).

b) Jeżeli na licytacji sprzedano, jako należące do dłużnika ruchomości, takie przedmioty, które stanowią przynależytość majątku nieruchomego, to właściciel majątku ma prawo żądać unieważnienia licytacji. (S. C. 122-82).

c) Art. 1180 i 1181 nie stosują się do sprzedaży ruchomości, które w każdym razie pozostają własnością nabywcy. (S. C. 16-88, 16-82, 2-80, 167-77, 151-76).

1070. Ponowną licytację wyznacza się bez powtórnego oszacowania i dokonywa się podług przepisów, obowiązujących przy pierwszej licytacji, z tą tylko różnicą, że majątek może być sprzedany nawet za cenę niższą od sumy oszacowania.

DZIAŁ SZÓSTY.

Skierowanie egzekucji do papierów procentowych, ulegających wykupowi, do akcji i obligacji.

1071. Skreślono (27 mar. 1895 (11511) I).

1072. Państwowe papiery procentowe, oraz akcje i obligacje spółek prywatnych, oddaje się egzekwującemu podług ceny, umówionej wzajemnie między nim i dłużnikim; w braku zaś zgody, według ceny, według której te papiery były rzeczywiście sprzedane podług ostatnio ogłoszonych na giełdzie Petersburskiej [1]) i już otrzymanych w miejscu siedziby sądu wiadomości.

1073. Jeżeli zgłosi się osoba, ofiarująca za pomienione papiery cenę wyższą i zarazem złoży należność za nie w gotowiznie, a egzekwujący nie zgodzi się ich zatrzymać podług tej ostatniej ceny, to papiery odstąpione będą zgłaszającemu się nabywcy, a egzekwujący zaspokojony będzie z osiągniętych pieniędzy.

1074. Jeżeli egzekwujący nie zgodzi się na przyjęcie państwowych papierów procentowych, akcji i obligacji podług ceny, określonej na zasadach wyłożonych w art. 1072, i nie zgłosi się osoba, któraby zechciała dać za nie

---

[1]) Warszawskiej i por. art. 25 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

drożej, lub też, gdy przy braku zgody między egzekwującym i dłużnikiem, sąd nie będzie posiadał wiadomości co do kursu giełdowego zajętych papierów procentowych, akcji lub obligacji, to papiery te zostaną odesłane do hofmaklera giełdy petersburskiej, który, po potrąceniu kosztów sprzedaży, jak również przypadającego mu z prawa komisowego i pieniędzy należnych za przesyłkę, resztę osiągniętej sumy prześle do sądu.

1075. Zamiast zwykłych formalności, wymaganych przy przelewie przez jedną osobę na rzecz drugiej państwowych papierów procentowych, akcji i obligacji, sąd, oddając je egzekwującemu lub przesyłając hofmaklerowi w celu sprzedaży, dołączy od siebie zaświadczenie, z dokładnym wykazem numerów tych papierów na dowód, że w pierwszym przypadku papiery te, w drodze wykonania wyroku sądu, przeszły na własność egzekwującego, a w drugim, że w drodze wykonania wyroku sądu, papiery te przesłane zostały hofmaklerowi w celu sprzedaży, i że hofmakler jest następnie uprawniony do doręczenia tego świadectwa osobie, której papiery sprzeda i do wymienienia jej nazwiska w tem świadectwie.[1]).

1076. Przy przesyłaniu papierów w celu sprzedaży do hofmaklera giełdy petersburskiej, do każdego poszczególnego rodzaju papierów dołącza się po jednem świadectwie, jeżeli wartość ogólna papierów każdego rodzaju nie przewyższa dwuch tysięcy rubli [2]); w razie przeciwnym, papiery te, o ile to jest możliwe, dzieli się na partje, z których każda nie powinna przewyższać dwuch tysięcy rubli [2]) ceny nominalnej i do każdej partji dołącza się osobne świadectwo [1]).

1077. Przy okazaniu, gdzie należy, papierów procentowych, akcji i obligacji celem przepisania ich na imię nowonabywcy, świadectwo, wydane przez sąd na zasadzie art.

---

[1]) Patrz art. 1553.
[2]) 4320 mkp.

1075, zastępuje wszystkie formalności, wymagane przez ustawy o papierach państwowych procentowych oraz przez statuty spółek co do przejścia tych papierów od jednej osoby do drugiej.

DZIAŁ SIÓDMY.

Skierowanie egzekucji do kapitałów lub innego majątku ruchomego dłużnika, znajdujących się u osób trzecich.

1078. Zapowiedzenie kapitałów lub majątku ruchomego dłużnika, znajdujących się u osoby trzeciej, lub też sum od tej osoby dłużnikowi należnych, uskutecznia się trybem, wskazanym w art. 631—640, z następującemi tylko wyjątkami:

1) komornik doręcza osobie trzeciej, za pokwitowaniem, wezwanie, w którem oznacza również datę przesłania dłużnikowi nakazu wykonawczego;

2) osoby trzecie, po otrzymaniu powyższego wezwania, obowiązane są cały należny pozwanemu majątek składać komornikowi, wykonywującemu wyrok, lub do miejscowego sądu okręgowego.

Uwaga. Emerytury, wsparcia i inne wypłaty, przyznane na zasadzie przepisów o odszkodowaniu robotników i pracowników, poszkodowanych wskutek nieszczęśliwych wypadków, oraz członków ich rodzin, w przedsiębiorstwach fabrycznych, górniczych lub przemysłu górniczego, nie mogą być użyte na zaspokojenie egzekwowanych pretensji skarbowych i prywatnych, należnych od pobierających odszkodowanie robotników lub pracowników i członków ich rodzin [1]).

P. art. 1555.

a) W myśl art. 1078 ust. post. cyw. i art. 1242 Kod. cyw. osoba trzecia po otrzymaniu od egzekwującego wierzyciela wezwania za pośrednictwem komornika obowiązana jest bezwzględnie wydać komornikowi do dyspozycji tegoż wierzyciela posiadany przez siebie majątek dłużnika; uiszczenie dopełnione przez osobę trzecią do rąk dłużnika z ujmą aresztowi, jest nieważne względem egzekwują-

---

[1]) Patrz odsyłacz do art. 933 i do art. 1555.

cego wierzyciela, który od tejże osoby może żądać ponownego uiszczenia do wysokości swej pretensji, bez potrzeby udowodnienia niezdolności płatniczej dłużnika. (S. N. 30-18).

b) Wypłaty, o których mowa w art. 636 i 1078 winny być bezwarunkowo składane komornikowi, wykonywującemu wyrok, lub do miejscowego sądu okręgowego (S. C. 48-83, 40-82), ale nie mogą być wydane bezpośrednio egzekwującemu (S. C. 190-80), przytem płacy, umówionej za każdą poszczególną czynność, wykonywaną przez dłużnika na żądanie osoby trzeciej, składać nie należy; nie potrzeba również składać tych rzeczy, które zabezpieczają rozrachunki dłużnika z osobą trzecią. (S. C. 162-81).

c) Egzekucja nie może być skierowaną do dzierżawy, jako samodzielnego prawa, lecz tylko do należnego dłużnikowi czynszu dzierżawnego. (S. C. 85-75, 67-86). Dzierżawcy nie można poczytywać za osobę trzecią, o której mowa w art. 1078. (S. C. 76-93).

d) Patrz również pod art. 631 i nast.

DZIAŁ ÓSMY.

Skierowanie egzekucji do kapitałów dłużnika, znajdujących się w urzędach, sądach lub w instytucjach kredytowych.

1079. Gdy egzekwujący wskaże kapitały dłużnika, znajdujące się w jakiej bądź instytucji rządowej lub sądowej, albo też należne dłużnikowi od tych instytucji wypłaty pieniężne, komornik doręczy właściwej instytucji tytuł wykonawczy, wskazując datę przesłania dłużnikowi nakazu wykonawczego [1]).

P. art. 1555.

a) Związków miejskich nie można zaliczać do urzędów państwowych, wskutek tego, jeżeli egzekucja skierowaną została do związku miejskiego, komornik nie może ograniczyć się na wręczeniu tytułu wykonawczego zarządowi miejskiemu, lecz zwraca się do niego, jako przedstawiciela związku miejskiego, przeciw któremu zapadł wyrok. (S. C. 516-76).

---

[1]) Ustawa z d. 23 marca 1922 o Państwowym Banku Odbudowy (D. U. 27-217-1922) art. 12 ust. 4: pożyczka na odbudowę nie może być zajęta (art. 11ust. z dn. 18 lipca 1919 r. Dz. P. P. P. 63-368-1919) na zaspokojenie jakichkolwiek pretensji prywatnych lub publicznych, przypadających od poszkodowanego, nie wyłączając hipotecznych.

Patrz również odsyłacz do art. 933.

b) Egzekwujący, zaspokojony z kapitału, znajdującego się w instytucji rządowej, a który z mocy decyzji sądu był uważany za własność dłużnika, następnie zaś wyrokiem sądu był uznany za własność nie dłużnika, lecz osoby trzeciej, nie odpowiada przed osobą trzecią za wyrządzone jej szkody i straty, jeżeli pomieniony wyrok zapadł bez jego udziału i jeżeli przez sąd nie zostanie ustalone, że skierował egzekucję do kapitału w złej wierze, wiedząc, że kapitał należy nie do dłużnika, lecz do osoby trzeciej. (S. C. 22-91).

1080. Egzekwujący, który jeszcze egzekucji nie rozpoczął, może też osobiście zwrócić się do instytucji rządowej lub sądowej z prośbą o skierowanie egzekucji do kapitałów dłużnika, znajdujących się w tych instytucjach lub do należnych mu od nich wypłat; obowiązany jest złożyć równocześnie tytuł wykonawczy w oryginale oraz zaświadczenie komornika o przesłaniu dłużnikowi nakazu wykonawczego.

1081. Od daty otrzymania tytułu wykonawczego, instytucja, w której znajdują się kapitały dłużnika lub od której przypadają mu wypłaty pieniężne, obowiązana jest postąpić zgodnie z art. 633 i 1078.

1082. W razie zbiegu kilku żądań co do użycia kapitałów dłużnika lub należnych mu wypłat na zaspokojenie więcej niż jednej egzekwowanej pretensji, urząd lub sąd, w którego posiadaniu znajdują się kapitały dłużnika lub od którego przypadają mu wypłaty pieniężne, wszystkie należne mu sumy przesyła do miejscowego sądu okręgowego.

1083. Jeżeli przy zajęciu majątku dłużnika złożone będą do sądu obligi instytucji kredytowych na należne dłużnikowi kapitały i dłużnik na wezwanie sądu i w terminie przez sąd wyznaczonym, nie dokona na nich cesji, to sąd, uczyniwszy o tem wzmiankę na obligach, zażąda od instytucji kredytowej przesłania egzekwowanej sumy z kapitału wymienionego w świadectwach, lub, jeżeli suma egzekwowana będzie równa sumie, należnej z obligów,wyda obligi egzekwującemu, uczyniwszy na nich wzmianki o przelewie, na mocy której instytucje kredytowe obowiązane będą

do wydania egzekwującemu znajdujących się u nich na przechowaniu kapitałów.

U w a g a. Wyjątki dotyczące skierowania egzekucji do sum, znajdujących się w urzędzie lub sądzie, bądź w instytucji kredytowej, lub też do wypłat z tych urzędów i instytucji, określają odnośne statuty, ustawy, przepisy organizacyjne i prawne.

Instytucja kredytowa nie zwraca złożonych u niej kapitałów bez przedstawienia w oryginale obligów na te kapitały. (S. C. 177-81).

DZIAŁ DZIEWIĄTY.

Skierowanie egzekucji do pensji i innych płac.

1084. Przy zapowiedzeniu pensji i innych płac, przypadających dłużnikowi, stosują się przepisy, zawarte w art. 1079—1082.

P. art. 1555.

1085. Potrąceń na zaspokojenie długu dokonywa władza najbliższa dłużnika z pobieranej przez niego płacy: z pensji, wszelkich dodatków do pensji jakiejkolwiek nazwy, z pieniędzy na mieszkanie i na żywność, dzierżaw, emerytur, jednorazowych nagród pieniężnych oraz wszelkich dokonywanych lub przeznaczonych dla dłużnika wypłat.

1086. Ze wszystkich płac w artykule poprzedzającym (1085) wymienionych, potrącenia na zaspokojenie wierzyciela dokonywane będą na zasadach następujących:

1) z płacy urzędnika, pobierającego rocznie do pięciuset rubli [1]) włącznie, potrąca się, jeżeli nie jest żonaty— jedną trzecią część, jeżeli zaś jest żonaty lub jeżeli jest wdowcem, lecz ma dzieci — jedną czwartą część całorocznej pobieranej przez niego ze skarbu sumy;

2) z płacy pobierającego rocznie po nad pięćset rubli [1]), lecz nie więcej niż tysiąc rubli [2]) rocznie, o ile jest nie żonaty, potrąca się dwie piąte, żonatemu zaś i wdowcowi, lecz mającemu dzieci — jedną trzecią część należnej mu od skarbu sumy;

---

[1]) 1080 mk. p. [2]) 2160 mk. p.

3) z płacy pobierającego więcej niż tysiąc rubli [1]) rocznie, jeżeli jest nieżonaty, strąca się połowę, żonatemu zaś lub wdowcowi, ale mającemu dzieci—dwie piąte całkowitej sumy, przypadającej mu corocznie od skarbu.

Jeżeli jednak żona lub dzieci dłużnika posiadają własny majątek, wystarczający na ich utrzymanie, lub też sami, niezależnie od męża lub ojca, pobierają oddzielne płace, to potrącenia z płacy dłużnika dokonywa się na tych samych zasadach, co od nieżonatego lub wdowca bezdzietnego [2]).

a) Przepisany w art. 1086 ust. p. cyw. tryb szczególny dokonywania potrąceń na zaspokojenie długów z płac osób, zajmujących posady państwowe, rozciąga się na egzekucję długów, skierowaną do uposażenia osób, zajmujących z mocy umowy najmu posady prywatne. (S. C. 84-93, 66-62).

b) Nie można żądać od sądu, aby bezpośrednio od siebie składał skarbowi lub władzy dłużnika ostateczny obrachunek co do ilości potrącenia, przypadającego z pobieranego przez dłużnika uposażenia służbowego, lecz egzekwujący winien sam określić ilość (sumę) potrącenia z tego uposażenia podług stanu rodzinnego dłużnika, wskazanego w art. 1086 ust. p. cyw. i złożyć komornikowi ostateczne obliczenie przypadającego podług ustawy potrącenia (art. 1079-1090); obliczenie to winno być koniecznie zamieszczone również w nakazie wykonawczym, wręczanym na zasadzie art. 942 i 943 dłużnikowi przed rozpoczęciem wykonania wyroku jakimkolwiek sposobem. (S. O. 14-70).

c) W stosunku do robotników fabrycznych i przemysłowych dokonywanie potrąceń na zaspokojenie długów normuje przepis art. 105 ust. przemysł. (S. C. 84-93).

d) Jednakowoż, przepis art. 1086 nie rozciąga się na dniówki i płace za poszczególne czynności (S. C. 94-99, 66-92), z wyjątkiem sum, jakie zebrały się z tych płac i są zapisane u gospodarza na rzecz robotnika. (S. C. 94-99).

1087. Potrąceniu na długi i poszukiwania nie ulegają:

1) emerytury, przyznane wskutek ran;

2) wsparcia, wyznaczone dłużnikowi na pogrzeb rodziców, żony lub dzieci, albo też z powodu ruiny majątko-

---

[1]) 2160 mk. p. [2]) patrz odsyłacz do art. 1555.

wej na skutek pogorzeli, powodzi lub innego nieszczęśliwego zdarzenia, jak również zapomogi, przyznane urzędnikowi na kurację jego lub członków jego rodziny;

3) sumy, wyznaczone na wyjazdy w sprawach służbowych.

U w a g a. Ukazem senatu rządzącego w wyjaśnieniu artykułu niniejszego (1087) postanowiono: egzekucja długów prywatnych żołnierzy dymisjonowanych nie może być skierowana do pobieranego przez nich ze skarbu na zasadzie ustawy o dobroczynności publicznej wsparcia w wysokości trzech rubli miesięcznie.

Przepisy polisowe towarzystw asekuracyjnych, nie zatwierdzonych przez władzę najwyższą, lecz wydane i zatwierdzone przez ministra spraw wewnętrznych z mocy udzielonego mu prawa, mówiące o tem, że wypłaty należne ubezpieczonemu, nie ulegają zapowiedzeniu, nie obowiązują osób, które nie brały udziału w umowie ubezpieczenia, t. j. wierzycieli ubezpieczonego. (S. C. 13-1901).

1088. Na zaspokojenie należności skarbu, ujawnionej przeciwko zmarłemu urzędnikowi, który majątku nie pozostawił, zatrzymuje się trzecią część emerytury, pobieranej przez wdowę [1]).

1089. Przepis poprzedzającego (1088) *artykułu nie rozciąga* się na pensje, wyznaczane wdowom przez petersburski Dom Wdów, z których żadne potrącenia na zaspokojenie egzekwowanych od nich należności nie będą czynione.

1090. Z dochodów pobieranych przez posiadaczy czasowych z dóbr skarbowych, oddanych im najmiłościwiej w czasowe posiadanie, przed upływem terminów, potrąceń na zaspokojenie egzekwowanych należności prywatnych dokonywa się na zasadzie ustawy zarządu dóbr skarbowych w gubernjach zachodnich i nadbałtyckich (wyd. 1893 r., art. 2, uw. 3, zał.; art. 44, 45).

---

[1]) Patrz odsył. do art. 1555.

DZIAŁ DZIESIĄTY.

Postępowania incydentalne i spory przy skierowaniu egzekucji do majątku ruchomego.

1091. Komornik nie ma prawa wstrzymać zajęcia wskutek zarzutów ze strony dłużnika lub osób trzecich, że majątek, znajdujący się w posiadaniu dłużnika, nie należy do niego, chybaby została złożona cała suma poszukiwana, albo też egzekwujący zgodził się na wstrzymanie zajęcia.

Komornik nie ma prawa odmówić egzekwującemu zajęcia wskazanego przezeń majątku jego dłużnika dlatego tylko, że majątek ten został już zajęty na żądanie innego egzekwującego i przytem jako majątek należący do innego dłużnika. Osoba zainteresowana, nie zaś egzekwujący, winna żądać od sądu rozstrzygnięcia pytania, do kogo majątek należy. (S. C. 49-907).

1092. Osoba, rosząca sobie jakiekolwiek prawa do zajętego majątku lub jego części, powinna, dla zapobieżenia sprzedaży z licytacji lub wydaniu osiągniętych już pieniędzy wytoczyć powództwo przed sąd, w którego obrębie dokonano zajęcia. Z powództwa tego winni być zapozwani dłużnik i egzekwujący.

a) Art. 1091—1093 i 1197—1200 ust. post. cyw. mają na widoku tylko ten przypadek, kiedy zajęty majątek, do którego rości sobie prawa osoba trzecia, znajduje się w faktycznem posiadaniu dłużnika, nie zaś tej osoby trzeciej. W tym przypadku osoba trzecia jest obowiązaną wytoczyć powództwo na zasadzie art. 1902 lub 1197 ust. p. c. Jeżeli jednak majątek, do którego zwróconą została egzekucja, znajduje się w faktycznem posiadaniu tej osoby trzeciej, a nie dłużnika, to pomieniona osoba trzecia nie ma obowiązku wytaczania powództwa z art. 1092 i 1197, lecz ma prawo podać skargę incydentalną na czynności komornika do tego sądu, przy którym komornik urzęduje, i obowiązana jest udowodnić tylko faktycznie swoje posiadanie; pozwany zaś — egzekwujący, który twierdzi, że pomimo faktycznego posiadania przez osobę trzecią majątek prawem własności należy nie do osoby trzeciej, lecz do dłużnika, winien udowodnić tę okoliczność. (S. C. 22-06, 87-82, 64-86).

b) Jeżeli na żądanie egzekwującego zostały zajęte, jako majątek dłużnika, ruchomości, znajdujące się w posiadaniu osoby trzeciej i osoba ta, zamiast podania skargi incydentalnej, wytoczy powództwo o uznanie tego majątku za należący do niej, to powództwo takie należy uznać za dowiedzione ze strony powoda z mocy samego faktu posiadania przezeń majątku, egzekwujący zaś ma obowiązek

złożyć dowody, że dłużnik nabył prawo własności do spornych ruchomości. (S. C. 488-69, 111-72, 3-76).

c) Powodem w takiem powództwie może być nie tylko ten, kto rości sobie prawo własności do zajętego majątku, lecz każdy, kto rości sobie do niego jakiekolwiek inne prawo. (S. C. 973-69).

d) Powód winien udowodnić, że rzeczywiście do niego należy majątek zajęty (S. C. 10-99), jeżeli majątek znajduje się w posiadaniu dłużnika. (S. C. 81-90, 3-76, 248-72). Jeżeli zaś majątek znajduje się w posiadaniu powoda, to dowodem może być fakt posiadania (22-906, 3-76, 248-72).

e) Wogóle egzekwującego obowiązuje tylko taki wyrok sądu w przedmiocie prawa własności do zajętego majątku, który zapadł przy jego udziale w sprawie (S. C. 22-91, 74-86, 182-76), ale i wyrokowi, który zapadł bez wezwania egzekwującego, nie może tenże zaprzeczać bezwarunkowo mocy obowiązującej (S. C. 6-76), szczególnie, jeżeli w sprawie wyjaśni się, że egzekwujący rozmyślnie skierował egzekucję do majątku, o którym wiedział, że do jego dłużnika nie należy. (S. C. 21-96, 22-91).

f) Osoba, roszcząca sobie prawo własności do majątku zajętego u dłużnika, która nie zdążyła zapobiec licytacji w drodze powództwa z art. 1092, może i po sprzedaży poszukiwać należnego jej prawa w drodze ogólnej w sądzie cywilnym. (S. C. 116-74).

g) Właściwość sądu dla powództwa z art. 1092 określa się ceną zajętego majątku (S. C. 606-74 411-69), lecz nie sumą poszukiwanej należności. (S. C. 272-75, 373-79).

h) Po dokonaniu sprzedaży właściwość sądu zależy nie od miejsca zajęcia majątku, lecz na zasadach ogólnych — od miejsca zamieszkania pozwanego lub jednego z pozwanych. (S. C. 245-71).

i) Znajdowanie się w terminowem używaniu osoby trzeciej ruchomości dłużnika, zajętych za jego długi, nie uprawnia tej osoby do żądania zwolnienia tych ruchomości od zajęcia i sprzedaży. (S. C. 58-1900).

j) W razie zajęcia, za dług ojca, majątku należącego do nieletnich dzieci, powództwo z art. 1092 w imieniu dzieci winna wytoczyć matka, powołana do prowizorycznego reprezentowania interesów dzieci w zastępstwie ojca, wyłączonego z powodu przeszkody formalnej. (S. N. 11-18).

1093. Wytoczenie powództwa wstrzymuje sprzedaż publiczną ruchomości, będących przedmiotem sporu, tylko w tym wypadku, jeżeli sąd, przed który powództwo to wytoczono, zarządzi zajęcie tych ruchomości na zasadzie przepisów o zabezpieczeniu powództwa.

TYTUŁ PIĄTY.

O skierowaniu egzekucji do nieruchomości.

1094. Przy zajęciu, oszacowaniu i sprzedaży nieruchomości stosują się przepisy art. 978, 991 — 997, 999, 1003 — 1008, 1029, 1034 — 1039, 1047 — 1049, 1051, 1064 i 1069. Przepisy szczególne, dotyczące właściwie nieruchomości są wyłożone w artykułach poniższych[1]).

P. art. 1556.

Tylko do nieruchomości, stanowiącej własność dłużnika, można zwrócić egzekucję. (S. C. 82-87).

1094[1]. W razie zwrócenia egzekucji do kopalni złota, położonej na gruncie, nie będącym własnością dłużnika, do zajęcia, oszacowania i licytacji kopalni stosują się przepisy art. 1094 jakoteż przepisy zawarte w tytule V, rozdziału V ks. II ustawy niniejszej.

DZIAŁ PIERWSZY.

Przepisy ogólne.

1095. Przy zwróceniu przez powoda egzekucji do nieruchomości, w nakazie wykonawczym do dłużnika zaznacza się, że w razie niuiszczenia należności w ciągu dwuch miesięcy od daty doręczenia nakazu, nastąpi zajęcie i sprzedaż nieruchomości dłużnika, wymienionej w nakazie.

P. art. 1581 — 1583 i 1556.

Tylko w nakazie wykonawczym, doręczonym na żądanie pierwszego wierzyciela egzekwującego, niezbędne jest uprzedzenie o mającem nastąpić zajęciu i licytacji, co do wierzycieli zaś przyłączających się tylko do już rozpoczętej egzekucji takiego uprzedzenia nie wymaga się. (S. C. 26-08).

1096. Wraz z przesłaniem dłużnikowi nakazu wykonawczego wskazana przez wierzyciela nieruchmość ulegnie zapowiedzeniu[2]) przez sąd.

P. art. 1557 i 1559.

---

[1]) Patrz odsyl. do art. 933.
[2]) „Zapreszczenje".

1096[1]. W razie zwrócenia egzekucji do kopalni złota, położonej nie na gruncie własnym dłużnika, zapowiedzenie zastąpi zakaz zbycia tej kopalni, o czem posyła się zawiadomienie do dłużnika i właściwego miejscowego zarządu górniczego lub odpowiadającego mu urzędu, dla zapobieżenia, przejścia praw kopalnianych na nowonabywców. Przy uchyleniu zakazu będzie zachowany wyżej przepisany tryb postępowania.

1097. Z chwilą otrzymania nakazu wykonawczego dłużnikowi nie wolno pod osobistą i majątkową odpowiedzialnością podług prawa:

1) zbywać nieruchomości z wyjątkiem przypadku, wymienionego w artykule następnym (1098);

2) ciąć w nieruchomości lasu z wyjątkiem ilości, niezbędnej do utrzymania gospodarstwa, i wogóle zbywać lub niszczyć przedmiotów, które podług prawa uważa się za przynależność dóbr.

P. art. 1559.

a) Ten, kto kupił nieruchomość lub wziął ją w zastaw, w myśl art. 1097 nie może ponosić skutków nieprawidłowej sprzedaży lub zastawu, które ciążą dłużnika, po wręczeniu mu nakazu wykonawczego. (S. C. 91-78).

b) Sprzedaż nieruchomości po wręczeniu dłużnikowi nakazu wykonawczego nie powoduje zerwania sprzedaży, lecz wywołuje jedynie odpowiedzialność dłużnika z osoby i majątku. (S. C. 142-79). Contra: W. Isaczenko „Grażdanskij process“ t. VI str. 16 — 17 wyd. 1911, K. Zmirłow „Prakt. zamietki po wopros. grażd. pr. i sudopr.“. Żurn. gr. i ugoł. pr. 1882, ks. 4, str. 20 — 23.

c) Wolno dłużnikowi czynić ulepszenia w dobrach, nie upoważnia go to jednak do żądania przeszacowania dóbr a jedynie do uczynienia wzmianki w protokule licytacyjnym. (S. C. 163-82).

1098. W ciągu terminu, zakreślonego art. 1095, aż do dnia licytacji nieruchomości dłużnik jest władny sprzedać ją lub zastawić w całości lub części, z tem wszakże zastrzeżeniem, żeby przed sporządzeniem aktu kupna lub zastawu do Sądu Okręgowego, w którego obrębie położona jest nieruchomość, była wniesiona kwota wystarczająca na pokrycie poszukiwanej należności.

P. art. 1559.

a) Wpis subhastacyjny nie tamuje zatwierdzenia aktu pożyczki Towarzystwa Kredytowego (Juryspr. Izby Sąd. Warsz. Karpiński, № 2241/1902).

b) Sprzedaż dokonana bez zachowania warunku art. 1098 jest nieważną, skutkiem czego rzeczy wracają do dawnego stanu i nabywcy służy jedynie prawo poszukiwania zwrotu szacunku od nierzetelnego sprzedawcy; nieważność musi być wyrzeczona przez Sąd. (W. Nowakowski, cz. III, № 1338).

1099. Umowy, dotyczące nieruchomości, zawarte przez dłużnika przed otrzymaniem nakazu wykonawczego, zachowują moc do upływu oznaczonego w nich terminu.

a) W celu zabezpieczenia interesów nowonabywcy kupującemu dobra na licytacji, należy mu przyznać skargę o nieważność umów, zawartych przez dłużnika na jego szkodę. (Pow. ustawodawcze 1863 r. cz. II, str. 144—5).

b) Ujawnienie umowy zapomocą obłożenia dóbr zakazem („zapreszczenje") i wpisanie do rejestru wieczystego („kricpostnoj") wzmianki o tego rodzaju ograniczeniu własności nadaje umowie przymiot rzeczowy i czyni ją obowiązującą również względem osób trzecich. (S. C. 52-86, 59-82). Nowonabywcę o tyle tylko obowiązuje zawarta przez dłużnika umowa na wyrąb lasu, o ile kontrakt ten zabezpieczono na dobrach trybem u. 3 art. 150 ust. notar. (S. C. 109-87, 59-82, 45-03).

c) Zasada, że nie obowiązuje nabywcy umowa dzierżawna nieujawniona w toku zajęcia, ma zastosowanie i w okręgu sądowym warszawskim. (S. C. 18-01).

d) Rozstrzygnięcie pytania, czy obowiązują lub nieobowiązują nabywcy tranzakcje. zawarte przez dłużnika przed wręczeniem mu nakazu wykon., zależy nie od tego, czy była ona znaną nabywcy, lecz od tego, czy osoba trzecia przedsięwzięła środki dla ujawnienia zawartej przez nią z dłużnikiem umowy i czy organy sądowe odbywające sprzedaż przymusową umożliwiły nabywcom zasięgnięcie takich wiadomości. (S. C. 25-87, 52-86).

e) Nabywca winien kategorycznie i dokładnie wiedzieć o umowie dzierżawnej w chwili samej licytacji; jawność taką osiąga się przez włączenie umowy do protokułu zajęcia lub przez dołączenie jej do akt licytacyjnych i wogóle zapomocą takich czynności, któreby świadczyły, że nabywca miał prawnie możność dowiedzenia się o umowie (S. C. 25-87), żadne przeto uboczne lub pośrednie wieści o istnieniu umowy nie mogą skłonić sądu do zupełnego przekonania o tem, że nowonabywca był świadom umowy, jej brzmienia i mocy. Świadomości tej nie można dowodzić świadkami (ibid).

f) Można żądać unieważnienia umów, zdziałanych przez dłużnika nawet przed otrzymaniem nakazu wykonawczego, o ile te umowy mają na celu zmniejszenie wartości dóbr i dzięki temu pozba-

wienie wierzycieli pokrycia swych należności (S. C. 150-82, 170-79, 11-78); każdy nabywca — nie tylko będący wierzycielem, może domagać się unieważnienia takich umów (ibid. i S. C. 25-87) również zastawnik, który zatrzymuje dobra na własność, w razie niepostąpienia szacunku ponad sumę zastawu (S. C. 166-81), oraz wierzyciele osobiści w razie faktycznej niewypłacadności dłużnika (S. C. 21-83; 105, 113-80; 11-78; 269-77; 121-76), ale obowiązuje nabywcę, który był obecny przy zajęciu umowa dzierżawy, okazana przy zajęciu, choćby następnie przy licytacji nie ujawniono tej umowy. (S. C. 118-02).

g) Przekazanie przez poprzedniego właściciela dóbr osobie trzeciej prawa do odbioru czynszu dzierżawnego nie obowiązuje nabywcy bez względu na to, czy wiedział lub nie wiedział o tym przekazie. (S. C. 38-96).

h) *Z dobrodziejstwa art. 1099 korzystają tylko dzierżawy* z datą pewną, co do dóbr hypotekowanych — tylko ujawnione w wykazie hypoteczn. wg. §§ 6, 43, 46, U. H., w każdym jednak razie w braku tych warunków do dzierżawców stosują się przepisy art. 1736, 1774 K. C. (Wł. Nowakowski, cz. III, № 1340).

1100. Umowy, dotyczące nieruchomości, zawarte przez dłużnika po otrzymaniu nakazu wykonawczego, mogą być unieważnione przez sąd na żądanie poszukującego wierzyciela, w razie zaś sprzedaży nieruchomości przez licytację — na żądanie nowonabywcy, — o ile te umowy zdziałano na szkodę jednego z nich.

P. art. 1559.

a) Skarga o unieważnienie umów, zdziałanych wbrew art. 1100 u. p. c. służy tylko wierzycielowi poszukującemu i nowonabywcy z licytacji, nie zaś dalszym nabywcom, którzy kupili dobra od nowonabywcy (S. C. 186-77), chyba, że istnienie umowy dzierżawnej, nie zgłoszonej w postępowaniu licytacyjnem ujawniło się dopiero po przejściu dóbr w dalsze ręce (S. C. 8-98); nie służy również taka skarga samemu dłużnikowi (S. C. 199-74).

b) Tylko umowy, zdziałane na szkodę wierzyciela poszuk. lub nowonabywcy, mogą być unieważnione (S. C. 89-83); nieważność ta jest względną i może być wyrzeczona jedynie od chwili wytoczenia o to skargi (S. C. 114-81); obowiązek udowodnienia szkodliwości takiej umowy ciąży powoda (S. C. 36-77, 1681-73), wniosek zaś sądu, czy powód udowodnił tę okoliczność, nie ulega sprawdzeniu w kasacji (S. C. 36, 158-81; 170-79).

c) *Z* chwilą, gdy dłużnik zaspokoił należność, w której poszukiwaniu wręczono mu nakaz wykonawczy, wierzyciel traci skargę o unieważnienie umowy, zawartej przez dłużnika po otrzymaniu nakazu wyk., nie odzyskuje też tej skargi w razie ponownego zwró-

cenia egzekucji do tychże dóbr w poszukiwaniu innej wierzytelności (S. C. 104-81).

d) Art. 1100 nie stosuje się do przypadku wręczenia dłużnikowi zawiadomienia o zabezpieczaniu powództwa na jego dobrach (S. C. 422-76).

DZIAŁ DRUGI.

Zajęcie nieruchomości.

1101. Po upływie terminu, zakreślonego art. 1095, komornik, na żądanie poszukującego wierzyciela, przystępuje do zajęcia nieruchomości.

a) Wierzyciel zwracający egzekucję do nieruchomości już zajętej nie może żądać ponownego zajęcia i oszacowania. (S. C. 76-95).

b) Komornik winien wstrzymać się od zajęcia, skoro stwierdzi, że nieruchomość nie jest własnością dłużnika i nie jest w jego posiadaniu. Od decyzji komornika służy skarga inc. do sądu, który wydał tytuł wyk. lub wedle miejsca zamierzonej sprzedaży. (S. C. 142-84, 156-81, 28-80).

1102. O dniu, w którym będzie dokonane zajęcie, dłużnik będzie zawiadomiony przez wezwanie.

a) Komornik nie ma obowiązku posyłać dłużnikowi podług jego zamieszkania zawiadomienia o przystąpieniu do zajęcia i wtedy, kiedy po wręczeniu dłużnikowi nakazu wykonawczego, wierzyciel poszukujący odstąpi komu innemu tytuł wykonawczy i ów nabywca tytułu wyk. zażąda dokonania zajęcia (Wyr. Dep. Cyw. Sen. 30. III. 1911 r. st. w spr. Morgunowów).

b) Jeżeli dłużnik zgodnie z art. 944 nie wskazał miejsca zamieszkania wezwanie składa się w sądzie. (S. C. 13-90).

1103. Protokuł zajęcia winien obejmować:

1) wymienienie tytułu wykonawczego, na podstawie którego dopełnia się egzekucji;

2) miejscowość, gdzie jest położona nieruchomość t. j. w jakiej gubernji, powiecie i okręgu sądu pokoju, lub też w jakiem mieście, dzielnicy, okręgu, przy jakiej ulicy i pod którym numerem;

3) z jakich części składa się nieruchomość, z wymienieniem nazwy zarówno całych dóbr jakoteż oddzielnych ich części;

4) do kogo należy zajmowana nieruchomość, czy nie jest we wspólnem z kimkolwiek innym posiadaniu, i z jakiego tytułu, czy nie jest w zastawie i za jaką sumę;

5) na mocy jakiego aktu nieruchomość przeszła na własność dłużnika, o ile to można ustalić na podstawie złożonych przez dłużnika dokumentów;

6) oszacowanie prawne zajętej nieruchomości dla obliczenia opłat aljenacyjnych.

P. art. 1560.

W razie niezłożenia przez dłużnika dostatecznych danych pg. u. 4 art. 1103 komornik obowiązany jest postarać się o wyjaśnienie tytułu własności przez odniesienie się do st. notarjusza instytucji gminnych i in. (S. C. 46-01).

1104. W protokule zajęcia będą wskazane:

1) granice nieruchomości i nazwiska sąsiednich właścicieli;

2) przestrzeń należących do dóbr gruntów, lasów i wód;

3) jakie są w tychże dobrach zakłady gospodarcze, fabryczne, lub inne, w jakim są one stanie, jakoteż należące do nich budynki;

4) inne dane, wyjaśniające stan i skład nieruchomości, jako to: zawarte umowy, tyczące się dóbr, inwentarz żywy roboczy, narzędzia rolnicze, maszyny, odległość od miast przemysłowych, rzek żaglownych lub kolei żelaznych i t. p.

a) Budynki znajdujące się na gruncie, nabytym na licytacji i nie wyłuszczone w protokule zajęcia, należy uważać jako przynależność gruntu za własność nabywcy. (S. C. 192-80, 110-76).

b) Omyłkowe wskazanie w prot. zajęcia przestrzeni nieruchomości w oznaczonych granicach nie wpływa na uszczuplenie praw nabywcy do całej przestrzeni gruntu, objętej wymienionemi granicami (S. C. 192-80), brak zaś w przestrzeni gruntu wymierzonej w protokule zajęcia, jeżeli granice były ściśle oznaczone — nie upoważnia nabywcy do jakichkolwiek roszczeń względem poprzedniego właściciela. (S. C. 98-91).

Por. art. 1616 — 1623 K. C.

1105. Jeżeli przestrzeń gruntów nie jest wiadoma, rozległość ich oznacza się w przybliżeniu z wymienieniem ilości wysiewanego zboża oraz koszonego w dobrach siana.

1106. Skreślono.

1107. W protokule zajęcia domu wymienia się:

1) czy dom jest murowany lub drewniany i czem kryty;
2) wymiary długości, szerokości i wysokości;
3) ilość pięter i pokoi mieszkalnych.

1108. Budowle, stanowiące oddzielną od domu całość, lecz do niego należące, wykazane będą w protokule każda zosobna, ze wskazaniem:

1) ich wymiarów, t. j. długości, szerokości, wysokości i ilości pięter;
2) materjału, z jakiego są zbudowane, t. j. czy są murowane, drewniane, oraz czem kryte;
3) ich przeznaczenia.

1109. Przy zajęciu fabryk i zakładów wyszczególnia się:

1) w jakich mieszczą się budynkach, t. j. w murowanych czy drewnianych i czem są kryte;
2) wymiar budynków, ilość pięter, izb mieszkalnych i na pracownie przeznaczonych; w zakładach zaś górniczych oprócz tego — liczbę i wielkość kopalni, pieców i innych urządzeń;
3) ilość grobli, warsztatów oraz innych maszyn, używanych do roboty;
4) ilość wyrobów, t. j. od jakiej do jakiej cyfry dochodziła wytwórczość w ciągu ostatnich lat pięciu.

1110. Do protokułu zajęcia wciągnięty będzie cały majątek ruchomy, który nie może być oddzielony od nieruchomości zajętej, czy to ze swego przeznaczenia, czy też na zasadzie przepisów prawa cywilnego.

Por. art. 516 — 527 K. C.

Ruchomości, uważane za nieruchomość z przeznaczenia, nie mogą być zajęte oddzielnie jako ruchomość, ani sprzedane przez licytację oddzielnie od nieruchomości. (S. C. 216-78).

1111. Dłużnik powinien przedstawić do protokułu zajęcia dokumenty, plany i wogóle wszystkie akty, które wykazują rozległość zajętej nieruchomości oraz jego tytuł prawny do niej.

P. art. 1561.

W razie złożenia przez dłużnika dowodów, stwierdzających że dobra są jego własnością i są wypuszczone w dzierżawę, dzierżawca powołując się na swoje posiadanie faktyczne i zaprzeczając dokumentom dłużnika nie może skarżyć zajęcia trybem incydentalnym, lecz winien dochodzić swych praw drogą powdztwa. (S. C. 96-99).

1112. Dłużnik, który do czasu ukończenia zajęcia nie złożył wymienionych w poprzednim artykule (1111) dokumentów i aktów, nie może się skarżyć na wynikłe stąd niedokładności.

1113. Danych co do zaległości w opłatach skarbowych, ziemskich, miejskich i wszelkich innych poborach publicznych jak również co do szacunku prawnego (art. 1103 u. 6) komornik zażąda od właściwych kas państwowych, izby skarbowej, zarządu ziemskiego, zarządu miejskiego lub rady miejskiej i innych urzędów i władz właściwych. Niedostarczenie tych danych nie wstrzymuje zajęcia.

1114. Części, będące przedmiotem sporu, wciąga się do protokułu zajęcia z oznaczeniem ich rozległości i granic i ze wzmianką, gdzie sprawa o nie jest rozpoznawana.

1115. Z nieruchomości, której wartość oczywiście przewyższa sumę, poszukiwaną, ulega zajęciu celem sprzedaży przez licytację tylko *część odpowiadająca poszukiwanej* należności. Przepis ten nie stosuje się do dóbr niepodzielnych, jak niemniej do tych, które nie mogą być bez szkody dla siebie podzielone.

P. art. 1562.

1116. Właściciel dóbr, nie należących do niepodzielnych, mocen jest rozdzielić je do sprzedaży przez licytację na części.

Wyłączny właściciel nieruchaomości nie mającej uregulowanej hypoteki i przenoszącej obszarem 6 morgów gruntu, gdy jest osadą włościańską, rozporządzając dowolnie swoim majątkiem, może podzielić go na części i domagać się częściowej sprzedaży. W. Nowakowski, cz. III, № 1374).

DZIAŁ TRZECI.

Oszacowanie nieruchomości.

1117. Pod koniec zajęcia wierzyciel poszukujący winien złożyć komornikowi oświadczenie na piśmie z wymienieniem sumy, na jaką szacuje zajętą nieruchomość. Deklaracja ta będzie okazana właścicielowi, o ile ten był obecny przy zajęciu.

Niżsi wierzyciele hypoteczni nie mogą kwestjonować szacunku, umówionego w akcie pożyczki na wypadek licytacji (Juryspr. Iz. Sąd. Warsz. Karpiński 2096-1901).

1118. Właściciel nieruchomości, skoro uzna, że podane przez wierzyciela oszacowanie jest zbyt niskie, może w ciągu dni siedmiu od daty okazania mu deklaracji wierzyciela, złożyć szczegółowe oszacowanie nieruchomości obliczone na podstawie przeciętnej wysokości czystego dochodu rocznego w ciągu ostatniego pięciolecia albo w ciągu całego czasu swego posiadania, o ile posiadał nieruchomość krócej, niż pięć lat.

1119. Za czysty dochód z nieruchomości uważa się reszta, jaka pozostanie po potrąceniu z ogólnego dochodu zwykłych wydatków gospodarskich i przypadających z nieruchomości podatków tudzież wszelkich innych ciężarów.

1120. Pozwany winien oszacowanie swoje poprzeć księgami przychodu i rozchodu, rachunkami, kontraktami i wogóle dokumentami, których wiarogodność nie ulegałaby wątpliwości.

1121. Wierzyciel poszukujący mocen jest przejrzeć dane powyższe i następnie albo przyjąć oszacowanie pozwanego albo też w terminie siedmiodniowym zgłosić swe zarzuty.

P. art. 1563.

1122. W razie, jeżeli wierzyciel poszukujący nie zgodzi się na oszacowanie, dokonane przez pozwanego, prze-

ciętny czysty dochód, osiągnięty z dóbr w ciągu lat pięciu lub w ciągu całego czasu posiadania, określą biegli.

P. art. 1564 u. p. c.

1123. Biegli będą wyznaczeni w liczbie nieparzystej za wzajemną zgodą wierzyciela i dłużnika, jeśli zaś porozumienie między nimi nie nastąpi, biegłych zamianuje komornik z pośród sąsiednich właścicieli.

1124. Po ustaleniu przez biegłych przeciętnego czystego dochodu, oszacowanie nieruchomości będzie dokonane na zasadzie *przepisów następujących:*

1) szacunek *gruntów, sadów, ogrodów i rybołówstw* wyraża się w sumie dziesięcioletniej przeciętnej wysokości czystego dochodu rocznego;

2) szacunek budynków murowanych, nie zniszczonych przez czas, wyraża się w sumie ośmioletniej przeciętnej wysokości czystego dochodu rocznego;

3) szacunek nowych budynków drewnianych wyraża się w sumie sześcioletniej przeciętnej wartości czystego dochodu rocznego;

4) budynki murowane i drewniane stare, lecz jeszcze dające dochód, szacuje się o połowę niżej, niż nowe;

5) po wsiach, gdzie nie można ustalić dochodu z budynków na zasadach ustępów 2, 3 i 4 artykułu niniejszego, oszacowanie nastąpi podług wartości materjału.

a) *Motywy ustawodawcze do art. 1124 u. p. c. wyraźnie* wskazują, że przy ustalaniu zasad oszacowania mienia, wystawionego na licytację, liczono się z tem, że szacunek ten z konieczności musi być niższy od szacunku rzeczywistego, inaczej bowiem niktby nie chciał postąpić ceny na licytacji *ponad wartość rzeczywistą.* (S. C. 72-907).

b) Przepisy art. 1124 nie mogą służyć za podstawę do ustalenia **faktycznej niewypłacalności** dłużnika, gdyż z natury rzeczy oszacowanie z art. 1124 jest niższe od rzeczywistej wartości majątku. (S. C. 38-98).

1125. Do oszacowania, dopełnionego na podstawie poprzedniego artykułu (1124), dołącza się wartość tych części dóbr, które albo ulegają osobnemu oszacowaniu, albo też nie dawały właścicielowi dochodu, mianowicie:

1) leśnych przestrzeni, pustek i nieużytków;

2) wszystkich tych gałęzi gospodarstwa, które jeszcze nie dawały właścicielowi dochodu;

3) mienia ruchomego, zajętego na zasadzie art. 1110.

1126. Wymienione w poprzednim artykule (1125) przestrzenie leśne, pustki, nie przynoszące żadnego dochodu, nieużytki, wszelkie nowo wprowadzone gałęzie gospodarstwa, a nie przynoszące jeszcze żadnego dochodu właścicielowi, tudzież budowle nie wykończone — będą oszacowane zgodnie z warunkami miejscowemi i stosownie do korzyści, jakie przynieść mogą.

1126[1]. Przy oszacowaniu położonych na cudzym gruncie kopalń złota i platyny, wyznaczonych do sprzedaży przez licytację, w braku zgody między wierzycielem poszukującym a dłużnikiem na oszacowanie dłużnika (art. 1121) stosują się przepisy następujące:

1) szacunek kopalń rudy, zawierający w sobie złoto i platynę jak również złóż, dających te kruszce, gdy podlegają opłacie podatku górniczego, określa się: dla złota — podług przeciętnej wysokości otrzymanych za ostatnie pięciolecie kwot pieniężnych na podstawie wydanych przez skarbowe laboratorja spławu złota asygnat i wyciągów z wykazów obrachunkowych na wydobyte w kopalni złoto z dodaniem jednej czwartej części tejże sumy, dla platyny zaś — podług pięciokrotnej przeciętnej ilości pudów platyny wydobytej w poprzedniem pięcioleciu, pomnożonej na różnicę między ceną sprzedażną jednego puda platyny a kosztami produkcji w wysokości 6540 rubli; jeżeli zaś wymienione kruszce nie opłacają podatku górniczego, szacunek rzeczonych kopalń rudy i złóż wyraża się pięciokrotnym przeciętnym zyskiem rocznym, wyprowadzonym z tych zysków rocznych ostatniego pięciolecia, które były obliczone podług przepisów o państwowym podatku przemysłowym;

2) w tych przypadkach, gdy od czasu odkrycia kopalni lub złoża nie upłynęło 5 lat, przeciętną sumę roczną kwot pieniężnych, otrzymanych podług asygnat i wycią-

gów, lub przeciętną ilość roczną wydobytej platyny tudzież przeciętny zysk roczny przedsiębiorstwa wyprowadza się z takiej ilości lat, w ciągu których kopalnia była czynną;

3) wymienioną w ust. 1 cenę sprzedażną platyny bierze się z roku poprzedzającego oszacowanie kopalni na podstawie danych dostarczonych każdorazowo przez Departament Górniczy;

4) daty wzmiankowane w ust. 1 — 3 zbiera komornik, zwracając się w tym celu do właściwych instytucji, a więc co do kopalni i złóż, na które rozciąga się ustawa o państwowym podatku przemysłowym — do Izb skarbowych i urzędujących przy Izbach skarbowych komisji szczególnych, wymienionych w art. 379 ustawy o podatkach bezpośrednich (wyd. r. 1903) i

5) kopalnie i złoża złota oraz platyny, które od daty nadania do chwili oszacowania nie były *czynne*, *szacuje* się podług ilości dziesięcin, objętych nadaniem, licząc wartość dziesięciny w okręgu olekmińskim i obszarze Amurskim na 10 rubli, we wszystkich zaś innych miejscowościach Rosji — na 2 rb.

U w a g a. Jeżeli w ciągu ostatniego pięciolecia przedsiębiorstwo początkowo było pociągnięte do opłaty podatku górniczego, następnie zaś poddane przepisom ustawy o państwowym podatku przemysłowym, obliczenie winno być dokonane trybem przepisanym (art. 1126[1]) dla każdego z tych dwuch okresów zosobna i szacunek wyrazi się w połowie sumy dwuch liczb tą drogą otrzymanych. To samo stosuje się względem przedsiębiorstw, czynnych krócej niż lat pięć.

1127. Komornik składa protokuł zajęcia i oszacowania dóbr do sądu, przed którym ma się odbyć licytacja dóbr.

a) Wykonanie przepisu art. 1127 jest bezwarunkowo obowiązujące dla komornika. (S. O. 25-81).

b) Prezes sądu w razie dostrzeżonych przy przeglądaniu akt komornika uchybień w jego postępowaniu winien wstrzymać się z wyznaczeniem komornika do odbycia sprzedaży i zauważone nieprawidłowości poddać ocenie sądu. (S. C. 7-93, 56-904).

DZIAŁ CZWARTY.

Tryb zarządzania zajętą nieruchomością.

1128. Dobra zajęte, do czasu sprzedaży publicznej pozostają w posiadaniu poprzedniego właściciela, który zarządza niemi z zachowaniem przepisów, zawartych w art. 1097.[1])

P. art. 1565.

Użytkowanie z dóbr w granicach art. 1097 u. p. c. oraz dochody z tychże należą się właścicielowi dóbr do daty zatwierdzenia licytacji; przez wyrazy „do czasu sprzedaży publicznej“ należy rozumieć tylko ten przypadek, gdy po odbytej sprzedaży następuje zatwierdzenie licytacji trybem przepisanym. (S. C. 929, 928-72; por. 42-99).

1129. Dobra, zajęte w poszukiwaniu należności zabezpieczonej zastawem, do czasu licytacji oddane będą pod zarząd posiadacza zastawu, na jego żądanie, z prawem do pobierania dochodów wzamian za procenty.

U w a g a. Zastąpiona została przez przepisy art. 2 załączn. I do art. 830 uw. 2 ros. ust. o stanach.

P. art. 1565.

a) Zastawnik przez cały czas posiadania dóbr winien z dochodów opłacać wszelkie ciężary, leżące na tych dobrach; właściciel dóbr może go zmusić do wypełnienia tego obowiązku. (S. C. 33, 76-96; 133-77).

b) Zastawnik władny jest zarzucać fikcyjne przepisanie dochodów przez właściciela dóbr; nie można ograniczyć tego prawa chwilą wręczenia dłużnikowi nakazu wykonawczego. (S. C. 76-93, 150-82).

c) Przez oddanie dóbr w tymczasowe posiadanie zastawnika nie tracą swej mocy umowy dzierżawy, zawarte przez właściciela. (S. C. 76-93, 740-74).

d) Zastawnik, któremu oddano pod zarząd dobra zajęte, ma prawo do pobierania czynszu dzierżawnego bez zachowania przepisów art. 1078 u. p. c. Wystarcza, żeby dzierżawca powziął wiadomość o przejściu dóbr pod zarząd zastawnika w jakikolwiek sposób. (S. C. 76-93).

e) Użytkownik (z testamentu, darowizny między małżonkami lub z rozporządzenia ustawy art. 232 K. C. P., 754 K. C.) będący w posiadaniu dóbr zajętych może być pozostawiony przy dalszem

---

[1]) P. art. 250 Instr. ogóln. zał. XV.

ich posiadaniu aż do licytacji pod warunkiem składania rachunków z dochodów (art. 1131 u. p. c.), których w całości nie może obracać na swój użytek, lecz o tyle tylko, o ile pozostają po zaspokojeniu rocznych ciężarów do dóbr przywiązanych. Jeżeli zaś dożywocie z darowizny uczynionej przez osobę obcą lub z umowy przedślubnej, gdy nadto stosowny wpis wciągnięto do wykazu hypotecznego — wierzyciele późnicjsi od daty wpisu z poszukiwaniami swemi muszą albo się wstrzymać do ustania dożywocia, gdyż do dochodów prawa nie mają, a dóbr nie przynoszących dochodu nikt nie zechiałby kupować, albo też gdyby je zajęli, bo niema wyraźnego zakazu prawa — musieliby użytkownika w posiadaniu dóbr i pobieraniu dochodów pozostawić do chwili śmierci bez obowiązku zdawania z nich rachunku. Wierzycieli wcześniejszych od aktu ustanawiającego dożywocie, akt ten nic obchodzi i użytkownik pozostawiony w użytkowaniu z dóbr do licytacji, względem tych wierzycieli obowiązany jest do zdania rachunku. (Wł. Nowakowski: Ust. post. sąd. cyw. cz. III Nr. 1394, 5).

1130. Dłużnik lub zastawnik winien przyjąć dobra według protokułu zajęcia i zdać je w takim samym stanie i z temi samemi ruchomościami, z jakiemi przyjął dobra.

1131. Dłużnik jest obowiązany zdać rachunek z całego czasu zarządu dobrami zajętemi. Zebrane przez niego dochody z dóbr będą dołączone do sumy osiągniętej z ich sprzedaży.

Zastawnik nie jest obowiązany do składania rachunku z czasu zarządzania dobrami. (S. C. 33, 76-93).

DZIAŁ PIĄTY.

Sprzedaż dóbr nieruchomych.

1132. Pod koniec zajęcia i oszacowania dłużnik i wierzyciel poszukujący mogą oświadczyć komornikowi o obranem przez siebie miejscu, terminie i trybie sprzedaży. W braku porozumienia w tym względzie pomiędzy dłużnikiem a wierzycielem, co do trybu sprzedaży należy się rządzić poniższemi przepisami.

Uwaga. Przy sprzedaży dóbr w dziewięciu gubernjach zachodnich: Witebskiej, Mohylowskiej, Wileńskiej, Mińskiej, Grodzieńskiej, Kowieńskiej, Kijowskej, Podol-

skiej i Wołyńskiej stosują się szczególne w tym względzie przepisy.[1])

Por. art. 1566.

a) Przyłączenie się w następstwie innych jeszcze wierzycieli poszukujących do egzekucji nie może wzruszyć porozumienia, jakie nastąpiło pomiędzy wierzycielem a dłużnikiem co do miejsca odbycia sprzedaży. (S. C. 109-81, 76-95).

b) Przy ugodzie dobrowolnej z art. 1132 u. p. c. przestaje obowiązywać jedynie przepis art. 1143, nie zaś art. 1146, 1148 i 1149 u. p. c. (zebr. og. dep. kas. sen. ros. Nr. 35-90).

c) Każdy z kilku wierzycieli popierających subhastację może uczestniczyć w porozumieniu się z dłużnikim; porozumienie się dłużnika z jednym z wierzycieli nie obowiązuje innych. (S. C. 158-77).

I. Miejsce publicznej sprzedaży nieruchomości i osoby, dopełniające sprzedaży.

1133. Nieruchomości, oszacowane poniżej pięciuset rubli sprzedaje się w miejscowym zjeździe sędziów pokoju [2]), oszacowane na rubli pięćset lub wyżej oraz wszelkie dobra, położone w obrębie powiatu tego miasta, w którem jest siedziba sądu okręgowego, sprzedaje się w tym sądzie [3]).

P. art. 1567.

a) Licytacja odbyta bez zgody wierzyciela i dłużnika przed sądem niewłaściwym jest nieważna (S. C. 98-1886, 166-1882) nawet w braku skargi stron w tym względzie. (S. C. 98-86).

b) Dokonywanie licytacji koniecznie na sali audencjonalnej sądu nie jest wymagane przez ustawę; komornik nie jest obowiązany w każdym poszczególnym przypadku ogłaszać licytantom o wyznaczonem dla danej sprzedaży pomieszczeniu do odbycia licytacji. (S. C. 49-85).

---

[1]) Uwaga ta utraciła moc prawną wobec rozp. rady ministr. z 28. IV. 1921. D. U. Nr. 46/1921 poz. 281, obowiązującego od d. 8. VI.. 1921, a rozciągającego na ziemie przynależne do obszaru R. P. z mocy umowy Ryskiej — ustawę z d. 24. III. 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez obocokrajowców (D. U. Nr. 31/1920 poz. 178).

[2]) W sądzie okręgowym.

[3]) W miejscowościach, wskazanych w ods. do art. 32^1 wprowadzono art. 1133 w brzmieniu następującem:

„Nieruchomości, oszacowane nie wyżej jednego tysiąca rubli, sprzedaje się w miejscowym zjeździe sędziów pokoju; nieruchomości, oszacowane powyżej tysiąca rubli, — w sądzie okręgowym“.

c) Po otrzymaniu od komornika akt egzekucyjnych, właściwy organ władzy sądowej, do którego należy dalsze skierowanie sprawy o sprzedaż (prezes sądu lub zjazdu sędz. pok.), mocen jest wszcząć pytanie co do właściwości sądu, względnie zwrócić komornikowi akta celem należytego ich skierowania do właściwego sądu. Jeżeli jednak kwestja ta nie była wszczęta, wtedy takie uchybienie, pociągające za sobą odbycie licytacji z pominięciem przepisów o właściwości sądu, nie jest dostateczną przyczyną do unieważnienia odbytej licytacji na żądanie strony, która, uważając, iż prawom jej uchybiono przez wyznaczenie licytacji przed niewłaściwym sądem i mając możność w swoim czasie przed odbyciem sprzedaży zaskarżenia tej nieprawidłowości — nie skorzystała ze swego prawa. (S. C. 56-04).

1134. W razie dokonywania sprzedaży przy zjeździe sędziów pokoju wszelkie rozporządzenia, wymagające orzeczenia sądu, wydaje stały członek zjazdu[1]). Do niego też wnosi się wszelkie podania i zażalenia, dotyczące licytacji nieruchomości.[2])

a) Na czynności komornika z powodu zajęcia, skargi wnosi się do prezesa zjazdu s. p. lub do Sądu Okręgowego, zależnie od tego, gdzie ma się odbywać licytacja dóbr. (S. C. 42-01, 142-84, 156-81, 28-80).

b) Jeżeli miejsce sprzedaży nie jest jeszcze oznaczone, właściwość skargi (do Prezesa Zjazdu s. p. — czy do sądu) należy określić podług tego, czy zajęcia dokonano na mocy tytułu wykonawczego sądu pokoju, czy sądu okręgowego. (S. C. 42-01; 28-80).

c) Wszystkie skargi na czynności komornika należą do kompetencji Prezesa Zjazdu s. p., przy którym odbywa się licytacja, chociażby dotyczyły nieruchomości (S. C. 156-81, 72-81) i tenże Prezes Zjazdu s. p. winien po wysłuchaniu stron interesowanych sam powziąć decyzję, nie przenosząc rozstrzygnięcia skargi do Zjazdu s. p., dokąd sprawa może przejść dopiero na skutek skargi strony (S. C. 7-81, 28-80).

d) Prezes Zjazdu wydaje decyzję co do przepisania tytułu własności nieruchomości, sprzedanej przy Zjeździe s. p. na nowonabywcę, w ocenę prawidłowości czynności Prezesa Z. s. p. Zjazd wchodzi nie inaczej, jak ze skargi stron (S. C. 87, 110-89).

e) Wszelkie skargi, dotyczące licytacji dokonywanych przy Zjeździe s. p., a więc i przy zastępującym Zjazd (trybunale sądowym — w b. okupacji austrjackiej) a obecnie sądzie okręgowym, winny być zanoszone do prezesa zjazdu (resp. trybunału sądowego

---

[1]) Prezes sądu okręgowego.

[2]) W tekście, wprowadz. w miejsc., wskaz. w ods. do art. 32^1, zamiast „stały członek zjazdu“ jest „prezes zjazdu sędziów pokoju“.

i sądu okręgowego), z kolei zaś decyzje prezesa winny być skarżone do zjazdu resp. sądu okręgowego, który miałby prawo sprawę wziąć pod rozpoznanie w charakterze drugiej instancji dopiero ze skargi jednej ze stron na decyzję Prezesa S. O. (S. N. 16-18).

1135. Wierzyciel poszukujący i dłużnik władni są żądać, aby nieruchomość oszacowana poniżej pięciuset rubli [1]), była sprzedana przy miejscowym Sądzie Okręgowym.

1136. Sprzedaż publiczna zakładów górniczych prywatnych, podległych Zarządowi Górniczemu Uralskiemu, będzie się odbywała przy Sądzie Okręgowym Petersburskim, zaś podległych Zarządowi Górniczemu Moskiewskiemu — przy Sądzie Okręgowym Moskiewskim.

P. art. 1568.

1136[1]. Sprzedaż publiczna kopalń złota odbywa się przy tych sądach okręgowych, gdzie mają siedzibę miejscowe zarządy górnicze.

1137. Nieruchomości, oddane w zastaw państwowym instytucjom kredytowym i bankom prywatnym, ulegają sprzedaży przez licytację za zaległe raty trybem, przepisanym w statutach tych instytucji i banków.

P. art. 1569.

W myśl § 24 *Statutu* Wileńskiego Banku Ziemskiego protokuł licytacyjny winien obejmować dane dotyczące wszelkich zmian, jakie nastąpiły w sprzedawanych dobrach po dzień licytacji, w przeciwnym bowiem razie bank, o ile wobec niedojścia do skutku licytacji zatrzymuje sobie nieruchomość, traci prawo do odbioru wynagrodzenia ubezpieczeniowego za budynki zgorzałe do dnia licytacji, jeżeli protokuł licytacyjny opiewał, że nieruchomość sprzedaje się w tym stanie i w tym składzie, w jakim znajduje się w dacie licytacji. (S. C. 32-06).

1138. W przypadkach, wymienionych w art. 1136 i 1137, sprzedaż nieruchomości może się odbyć przy Zjeździe sędziów pokoju lub sądzie okręgowym, stosownie do porozumienia się właściciela nieruchomości z powodem, albo z instytucją kredytową, w której nieruchomość jest zastawiona.

---

[1]) W tekście, wprow. w miejsc. wsk. w ods. do art. 32[1], „nie wyżej tysiąca rubli".

1139. Po otrzymaniu protokułu zajęcia nieruchomości stały członek zjazdu sędziów pokoju[1]) lub prezes sądu okręgowego wyznacza jednego z komorników miejscowych do odbycia licytacji [2]).

a) Jednoosobowe zarządzenia dotyczą jedynie wyznaczenia komornika i zatwierdzenia rachunku kosztów egzekucyjnych (S. C. 7-93), z urzędu przewodniczący sądu może tylko wszcząć kwestję niewłaściwości sądu (S. C. 56-04).

b) Względem wszakże sprzedaży popieranych przez Towarzystwa Kredytowe, Wydziały Hypoteczne są obowiązane do przestrzegania z urzędu, aby formalności uprzedzające licytacje były dopełnione i odbyte postępowanie bez zaniesienia o to skargi mogą unieważnić. (Wł. Nowakowski, cz. III, Nr. 1418).

1140. Wierzycielowi poszukującemu i dłużnikowi wolno za zobopólnem porozumieniem się wskazać komornika, któremu chcą poruczyć odbycie sprzedaży.

1141. Komornik, wyznaczony do odbycia sprzedaży, ustala datę licytacji i zarządza ogłoszenie obwieszczeń o licytacji [3]).

II. Terminy sprzedaży nieruchomości przez licytację publiczną.

1142. Licytacje nieruchomości odbywają się nie mniej, jak cztery razy do roku. Terminy do tych licytacji wyznacza na każde trzechlecie minister spraw wewnętrznych w porozumieniu się z ministrami skarbu i sprawiedliwości [4]).

---

[1]) Prezes sądu okręgowego.

[2]) W tekście, wprow. w miejsc., wskaz. w ods. do art. 32[1], zamiast „stały członek zjazdu“ jest „prezes zjazdu sędziów pokoju“.

[3]) P. art. 247 Instr. Ogóln. zał XV i odsyłacz 3) do art. 1156.

[4]) Rozp. Min. Spr. Wew. 19. III. 1921. D. U. Nr. 43 poz. 263. Na mocy art. 1142 u. p. c. obowiązującej w b. zaborze rosyjskim na lata 1921, 1922 i 1923 wyznacza się te same terminy do sprzedaży z licytacji majątków nieruchomych, które obowiązywały w poprzedniem trzechleciu, a mianowicie: — I. Dla nieruchomości miejskich: 1) od 2 — 18 stycznia, 2) 2 — 17 kwietnia, 3) 2 — 17 lipca, 4) 2 — 18 października włącznie. II. Dla nieruchomości ziemskich:

1143. Termin do licytacji nieruchomości nie może być wyznaczony:

1. przed upływem miesiąca, jeżeli szacunek dóbr nie przewyższa pięciuset rubli;

2. przed upływem dwuch miesięcy, jeżeli szacunek dóbr przewyższa rubli pięćset, lecz nie przekracza dziesięciu tysięcy rubli;

3. przed upływem trzech miesięcy, jeżeli szacunek przewyższa dziesięć tysięcy rubli.

a) Zarządzenia komornika co do ogłoszenia obwieszczeń mogą być zaskarżone nie później jak na 2 tygodnie przed datą licytacji pod skutkami oddalenia takiej skargi. (S. C. 31-77).

b) Ogłoszenie obwieszczeń nie w terminach przepisanych art. 1143 nie jest równoznaczne z odbyciem przedterminowem samej licytacji, do którego stosuje się u. 4 art. 1180 u. p. c. (S. C. 269-79).

1144. Względem nieruchomości, których szacunek nie przenosi stu rubli, terminy wymienione w artykule poprzednim (1143) liczone będą od daty wywieszenia obwieszczenia o licytacji, względem zaś innych dóbr — od daty ogłoszenia obwieszczeń w miejscowych gazetach urzędowych.

1145. Jeżeli protokuł zajęcia nieruchomości będzie otrzymany w takim czasie, iż przed najbliższym terminem, wyznaczonym do odbywania licytacji nie można poczynić przepisanych ogłoszeń, wówczas licytację wyznaczy się na termin następny.

---

1) od 2—17 kwietnia, 2) 2—17 lipca, 3) 2—17 października, 4) 18 listopada — 3 grudnia włącznie.

2. Obwieszczenie Nr. 567 Dyrektora Depart. Spr. Wewn. w przedmiocie wyznacz. terminów sprzedaży przez licytację majątków nieruchomych w bieżącem trzechleciu (D. Urz. Nr. 13 z dn. 17. IV. 1922), (Dotyczy Ziemi Wileńskiej). Na zasadzie art. 1142 u. p. c. w porozumieniu z Dyrektorami Dep. Sprawiedl. i Skarbu terminy do sprzedaży przez licytację majątków nieruchomych wyznaczam na trzechlecie 1922, 1923, 1924 r. na dnie 10 kwietnia, 10 lipca, 10 października, 10 stycznia.

3. P. art. 247 Tymcz. Instruk. ogólnej załącz. XV.

III. Obwieszczenia o publicznej sprzedaży nieruchomości.

1146. Obwieszczenia o sprzedaży nieruchomości układa komornik, któremu poruczono odbycie licytacji.

Uchybienia przepisom art. 1141—1146 są zaskarżalne w terminie zakreślonym art. 1204 u. p. c. (S. C. 56. 11-90; 49-85; 38, 39-83; 147-81).

1147. Obwieszczenia o sprzedaży dóbr powinny zawierać:

1) stan, imię i nazwisko lub przezwisko właściciela dóbr i wierzyciela poszukującego;

2) imię, nazwisko i zamieszkanie komornika, któremu sprzedaż poruczono;

3) krótki opis dóbr, ulegających sprzedaży, i miejsce ich położenia;

4) wzmiankę, czy dobra będą sprzedane w całości czy też częściowo i w jakich mianowicie częściach;

5) czy dobra są zastawione, a jeśli zastawione, to gdzie i u kogo;

6) miejsce i datę sprzedaży;

7) sumę, od jakiej ma się rozpocząć licytacja;

8) wysokość wadjum (rękojmi) wymaganego dla uczestniczenia w licytacji.

P. art. 1570

Unieważnia się licytację, jeżeli dobra w rzeczywistości wolne od zastawu w obwieszczeniu były wymienione, jako oddane w zastaw. (S. C. 2-85).

1148. Obwieszczenia o sprzedaży publicznej przynajmniej na miesiąc przed licytacją wywiesza się w samych dobrach i u wejścia do tego urzędu, w którym ma się odbywać sprzedaż [1]).

a) Ustawa nic wymaga zawiadomienia przez osobną awizację o dacie licytacji wierzyciela poszukującego (S. C. 39-83), ani też dłużnika egzekwowanego (Karpiński 2139-01). (S. N. 18. III. 22. Nr. 22/22).

---

[1]) Patrz p. 3-ci odsył. do art. 1156.

b) Nieumieszczenie ogłoszenia o licytacji na nieruchomości, wystawionej na sprzedaż, pociąga nieważność odbytej licytacji. (S. N. 46-19).

1149. Nadto:

1. co do dóbr oszacowanych nie wyżej jak na pięćset rubli obwieszczenia te rozsyła się do sędziów pokoju, urzędów policyjnych tego miasta lub powiatu, gdzie położone są dobra, tudzież do urzędów gminnych, jeżeli dobra są położone w powiecie;

2. co do dóbr oszacowanych powyżej pięciuset rubli i do dziesięciu tysięcy rubli obwieszczenia będą zamieszczone w „Wiadomościach gubernjalnych“;

3. co do dóbr oszacowanych powyżej dziesięciu tysięcy rubli obwieszczenia zamieszczone będą prócz „Wiadomości gubernjalnych“ również w „Ogłoszeniach Senatu“.

Osoby interesowane mają prawo drukować odpis obwieszczenia o sprzedaży również w innych pismach lub dziennikach, atoli na koszt własny bez prawa dochodzenia zwrotu tych kosztów od dłużnika [1]).

U w a g a. Za wymienione w p. 2 i 3 niniejszego (1149) artykułu obwieszczenia w „Wiad. gub.“ i „Ogł. sen.“ uiszcza się po rb. 1 kop. 50 za każde obwieszczenie.

Uchybienie przepisom o obwieszczeniach należy skarżyć trybem art. 1204 nie zaś 1205 u. p. c. (S. C. 56-90, 3-89, 39-83).

1150. Protokuł zajęcia i oszacowania dóbr, rozporządzenia władz sądowych i wogóle wszelkie pisma, dotyczące sprzedaży publicznej, winny być w kancelarji sądu dostępne dla każdego, kto tego zażąda, przez cały czas od daty wydrukowania obwieszczeń aż do rozpoczęcia licytacji.

IV. Tryb dokonywania licytacji.

1151. Celem odbycia licytacji dla każdych dóbr lub dla każdej ich części, ulegającej sprzedaży oddzielnie, sporządza się protokuł licytacyjny, w którym wyszczególnia

---

[1]) P. przepisy przechod. do u. p. c. art. 15, zał. IX oraz odsyłacz do art. 22 prz. tymcz. o koszt. sąd. zał. XX.

się: nazwę dóbr lub ich części, sumę, od jakiej ma się rozpocząć licytacja, szacunek prawny do obliczenia opłat aljenacyjnych, ciążące dobra zaległości w podatkach skarbowych, ziemskich, miejskich i innych wszelkiego rodzaju opłatach publicznych, tudzież koszty, wymienione w art. 1163.

a) W protokule licytacyjnym zamieszcza się tylko dane, wyszczególnione w art. 1151 — po inne dane strony interesowane winny się zwracać do akt egzekucyjnych. (S. C. 100-93; 84-92).

b) Gdy wierzyciel popierający subhastę zrzeknie się swych roszczeń przed rozpoczęciem licytacji, sprzedaż nie może się odbyć na zaspokojenie innego wierzyciela, który się przyłączył do subhasty, o ile tenże nie wręczył dłużnikowi nakazu wykonawczego w poszukiwaniu swojej należności. (Wyr. Dep. Cyw. Kas. Sen. 1907 r. w spr. Dubininowej).

1152. W razie sprzedaży kilku nieruchomości dłużnika, wolno mu wskazać, która nieruchomość pierwej ma być sprzedaną.

Por. art. 2210, 2211 Kod. Cyw.

1153. To samo prawo służy dłużnikowi i wtedy, gdy dobra podzielone są na części.

1154. Rachunek kosztów [1]) wystawienia dóbr na sprzedaż układa komornik; rachunek ten po uprzedniem sprawdzeniu go zatwierdza prezes zjazdu sędziów pokoju [2]) lub prezes sądu okręgowego [3]) podług właściwości.

1155. W razie zaspokojenia należności poszukiwanej, tudzież zaległości i kosztów przez sprzedaż jednej lub kilku nieruchomości, bądź ich części, pozostałe nieruchomości zwalnia się od sprzedaży.

P. art. 1571.
Por. art. 2209 K. C.

---

[1]) P. taksę komorników zał. XXIII.
[2]) Prezes sądu okręgowego.
[3]) P. art. 248 Instr. ogóln., załącz. XV.

1156. Każdy, kto chce nabyć nieruchomość, może wziąć udział w licytacji bądź osobiście, bądź przez pełnomocnika, opatrzonego w szczególne do tego upoważnienie [1]).

a) Dopóki przetarg jeszcze trwa, licytant, któryby nawet już raz zrzekł się dalszego postąpienia szacunku, może jeszcze oświadczyć o chęci swej uczestniczenia nadal w przetargu. (S. C. 46-89, 282-79).

b) Jeżeli kilka osób w zamiarze nabycia nieruchomości na wspólną własność wyjawi chęć wzięcia łącznego i bezpośredniego udziału w przetargu, należy baczyć, aby taki ich bezpośredni udział w przetargu nie wywołał skutków, nie licujących z celem licytacji, bądź też tamujących prawidłowy jej przebieg. A więc, gdy jeden z uczestników, któremu dla zachowania porządku przyznano prawo postępowania szacunku, zaofiaruje pewien szacunek, reszta uczestników nie może już zrzec się uczynionego zaofiarowania. (S. C. 46-89).

c) Nie można brać udziału w przetargu za pomocą pisemnej deklaracji. (S. C. 446-75).

---

[1]) 1. **Rozp. tymcz. Rady Min.** z d. 1. IX. 1919. D. U. Nr. 73 poz. 428.

Art. 1. Umowy o przeniesieniu prawa własności nieruchomości ziemskiej wymagają dla swej ważności poprzedniego zezwolenia władzy państwowej.

Art. 2. Nie wymagają zezwolenia, przewidzianego w art. 1. wypadki. . . . . b) gdy chodzi o działy spadkowe, spowodowane wypadkiem śmierci, zaszłym przed 1-ym stycznia 1919 r., c) gdy przeniesienie prawa własności następuje w drodze sprzedaży przymusowej. . . . . (obowiązuje w województwach kresowych od 6. IV. 1921 Rozp. R. M. 23. III. 1921. D. U. Nr. 30. poz. 178),

2. **Ust. 24. III. 1920.** D. U. Nr. 31, poz. 178.

Art. 6. Obcokrajowcy powinni, każdym razem, przed wzięciem udziału w licytacji nieruchowości wykazać się zezwoleniem Rady Ministrów do nabycia danej nieruchomości (obowiązuje w Województwach kresowych od 8. VI. 1921 Rozp. R. M. 28. IV. 1921. D. U. Nr. 46 poz. 281.

3. **Ust. 15. VII. 1920 o** wykonaniu reformy rolnej. D. U. Nr. 70, poz. 462.

Art. 22. Przy sprzedaży nieruchomości ziemskiej w drodze publicznego przetargu odnośny sąd winien zawiadomić o wdrożeniu postępowania i o wyznaczeniu terminu przetargu właściwy terytorjalnie Okręgowy Urząd Ziemski. Urzędowi temu przysługuje prawo wzięcia udziału w przetargu bez obowiązku składania przepisanego wadjum (obowiązuje na ziemiach przyłączonych przez Traktat Ryski od 8. X. 1921 R. R. M. 15. IX. 1921. D. U. Nr. 81, poz. 559).

d) Przy rozważaniu skutków prawnych licytacji sąd mocen jest wykluczyć z grona licytantów osobę, która przystąpiła do przetargu nie w celu nabycia nieruchomości, lecz żeby przeszkodzić sprzedaży. Wnioski sądu w tej mierze nie ulegają sprawdzeniu w kasacji. (S. C. 13-90).

e) Można usunąć od przetargu tylko te osoby, którym uczestniczenie w licytacji jest ustawowo zakazane; w ustawie zaś niema przepisu, któryby wyłączał od licytacji osoby, których zdolność prawna lub zdolność do czynności prawnych nie jest w czemkolwiek ograniczona, lecz które zdaniem sędziego, sprawującego nadzór nad licytacją, nie mają poważnego zamiaru nabycia licytowanej nieruchomości i stają do przetargu jedynie w celu zerwania licytacji, a więc nie może być mowy o usunięciu takich osób od uczestniczenia w przetargu, wszelkie przeto czynności, przedsięwzięte w tym kierunku przez sędziego nadzorującego, należy poczytać za samowolne i zgoła bezprawne. (S. C. 79-09).

f) Kupno dopełnione przez osoby wyliczone w art. 1051 u. p. c. i art. 1596 K. C. będzie bezwzględnie nieważne w tem znaczeniu, że licytacja będzie unieważnioną na żądanie wierzycieli lub dłużnika, chociażby licytujący uczynił zadość warunkom licytacyjnym, pod skutkami art. 1069 u. p. c., zaś kupno dopełnione przez osoby niezdolne do czynności prawnych, np. nieletnich, bezwłasnowolnych, kobiety zamężne i t. p. będzie dotknięte nieważnością względną, t. j., iż jeżeli nabywca dopełni warunków licytacyjnych, ani wierzyciele, ani dłużnik nie mogą korzystać z jego niezdolności i żądać unieważnienia licytacji; gdyby następnie sam nabywca chciał zasłaniać się swoją niezdolnością prawną, to wobec art. 1125 K. C. i z uwagi na to, że do spełnienia dalszych warunków licytacyjnych zmuszony być nie może, ulegałby skutkom ogólnego przepisu art. 1176 — względnie 1578 u. p. c. i utraciłby wniesiony przez siebie zadatek. (Nowakowski, cz. III, Nr. 1443).

1156[1]. Każdy stawający do licytacji obowiązany jest złożyć do depozytu właściwego sądu lub do rąk komornika, odbywającego sprzedaż publiczną, wadjum (rękojmię) w wysokości jednej dziesiątej części szacunku nieruchomości.

1156[2]. Na wadjum (rękojmię) będą przyjmowane:

1. gotowizna, bilety Kasy Państwowej (serje) i świadectwa lokacyjne państwowych instytucji kredytowych, płatne za okazaniem, lub których termin płatności już nastąpił;

2. państwowe papiery procentowe i obligacje, gwarantowane przez rząd [1]) i

3. te z pozostałych papierów procentowych, które wolno składać tytułem kaucji przy dostawach dla Skarbu lub celem zabezpieczenia rozłożonej na raty opłaty akcyzowej od wódki [2]).

Papiery procentowe, wymienione w ustępach 2 i 3, będą przyjmowane w szacunku, określonym przez Ministra Skarbu [3]) dla opłat przy przelewie prawa własności pod tytułem darmym (ust. o opł. wyd. z r. 1903 art. 233). Bilety 5% pożyczek wewnętrznych pierwszej i drugiej — z wygranemi, tudzież 5% listy zastawne z wygranemi państwowego Banku Szlacheckiego przyjmowane będą najwyżej w szacunku, określonym dla amortyzacji przez losowanie [4]).

---

[1]) **Ust. 7. IV. 1922 o Polskim Banku Krajowym.** D. U. N. 27 poz. 220. art. 10: Listy zastawne, obligacje komunalne, kolejowe i inne oraz książeczki wkładowe P. B. K. mają wszelkie prawa papierów, posiadających bezpieczeństwo pupilarne. Tytuły te mogą być przedmiotem lokaty kapitałów osób, pozostających pod opieką lub kuratelą, kapitałów fundacyjnych, kościelnych i korporacyjnych, jako też wszelkiego rodzaju kaucji i wadjów licytacyjnych.

[2]) **Rozp. Min. Sk. 28. X. 1921.** D. U. N. 96 poz. 705.

§ 4. 3. Zabezpieczenie można złożyć... B) przez zapis i złożenie papierów wartościowych. W tym celu mogą być złożone, jako kaucja: a) wszelkie papiery długu Państwa, b) wszystkie pierwszorzędne obligacje kolei żelaznych, o ile posiadają gwarancję Państwa co do oprocentowania i odpłaty kapitału, c) wszystkie inne polskie papiery wartościowe (listy zastawne, obligacje indemnizacyjne, obligacje pożyczek krajowych i komunalnych), które uznano ustawą, jako nadające się do lokowania pieniędzy pupilarnych, na co starający się o kredyt ma przedstawić dowód. Papiery wymienione pod lit. a) przyjmuje się według podanego ostatniego kursu dziennego, notowanego na giełdzie, o ile nie jest notowany dawniej, jak przed 14 dniami, ale nie ponad wartość nominalną, zaś papiery wymienione pod lit. b) i c) tylko do $^2/_3$ części wyżej oznaczonej wartości kursowej.

[3]) Ustęp ten nie może mieć zastosowania wobec Rozp. Min. Sk. 15. IX. 1922 D. U. N. 88 poz. 796.

[4]) Papiery publiczne b. Ces. Rosyjsk. nie mają obiegu w Rplitej Polskiej. Por. Ust. 30. IV. 1920. Dz. U. N. 38, poz. 220.

Bilety i papiery procentowe przyjmuje się na wadjum jedynie w sumie kapitału, bez doliczenia procentów [1]).

1156³. Nie mają obowiązku składania wadjum (rękojmi):

1. instytucje państwowe;
2. współwłaściciele ulegającej sprzedaży nieruchomości, pozostającej we wspólnem ich posiadaniu z dłużnikami, jeżeli egzekucja nie jest zwrócona do ich udziałów;
3. wierzyciele poszukujący i zastawnicy, jeżeli roszczenia ich przenoszą wysokość wadjum (rękojmi), a nadto jeżeli inne wierzytelności korzystające z pierwszeństwa przed niemi są niższe od szacunku nieruchomości o sumę nie mniejszą od wymaganego wadjum (rękojmi). [2])

1157. Licytację odbywa komornik w obecności prezesa zjazdu sędziów pokoju lub członka sądu okręgowego, delegowanego przez prezesa tegoż sądu, i rozpoczyna ją od odczytania protokułu licytacyjnego oraz zapytania: czy nie

---

[1]) **Ust. 30. IV. 1920.** D. U. N. 38 poz. 218 o **biletach skarbowych.**

art. 4. Wszystkie kasy skarbowe i urzędy podatkowe oraz Centralna Kasa Państwowa przyjmują bilety skarbowe, posiadające wszystkie kupony, których termin płatności jeszcze nie nastąpił, jako spłatę należności skarbowych, według imiennej wartości biletów z doliczeniem wartości bieżącego kuponu do dnia spłaty, o ile suma wpłacana nie jest niższą od sumy imiennej wartości wnoszonych biletów z doliczeniem wartości bieżących kuponów w dniu spłaty.

art. 7. Instytucje rządowe przyjmują bilety skarbowe jako wadja i kaucje w wysokości ich wartości imiennej.

Ust. 30. IV. 1920 o wypuszczeniu serji I biletów skarbowych. D. U. N. 38, poz. 219.

art. 3. Spłata wszelkich należności ponad 20.000 mk., przypadających osobom lub instytucjom prywatnym od instytucji rządowych, może być dokonywana w części, nie przekraczającej 50% wypłacanej sumy, biletami skarbowemi serji I, według imiennej wartości biletów z doliczeniem wartości bieżącego kuponu do dnia spłaty.

[2]) Patrz p. 3-ci ods. do art. 1156.

zechce kto postąpić ponad szacunek podany w protokule licytacyjnym [1]).

Ustawa nie wymaga, aby organy sądowe same zasięgały wiadomości, kto z przybyłych na licytację chce w niej wziąć udział, obecni przeto podczas licytacji winni sami wyjawić swój zamiar komornikowi — w razie zaś niemożności uczynienia tego — obecnemu sędziemu, o czem ma być uczyniona wzmianka w protokule licytacyjnym lub osobnym dzienniku (S. C. 76-89), w braku takiego oświadczenia licytację uważa się za spełzłą z powodu nieprzybycia licytantów. (S. C. 36-98).

1158. Każde postąpienie zaznacza się w protokule licytacyjnym obok nazwiska licytanta, ogłasza się obecnym na licytacji i wpisuje się do protokułu licytacyjnego bądź przez samych licytantów, bądź na ich żądanie przez komornika [2]).

Nie można badać w charakterze świadka licytanta w celu obalenia protokułu lic. lub na dowód, że mu czyniono przeszkody w postąpieniu szacunku. (S. C. 13-90).

1159. Protokuł licytacyjny podpisują:

1. osoba, która zaofiarowała najwyższą cenę;
2. wierzyciel i dłużnik, o ile byli obecni na licytacji;
3. komornik, sprzedaż odbywający;
4. osoba, pod której nadzorem odbyła się licytacja (art. 1157).

W razie spełznięcia licytacji z braku licytantów należy w sam dzień przetargu zaznaczyć to w protokule licyt. lub stwierdzić decyzją, za podpisem osób obowiązanych do obecności przy licytacji, względnie także wierzyciela i dłużnika. (S. C. 50-83).

1160. Nieruchomość przechodzi na własność tego, kto zaofiarował najwyższą cenę.

Szacunek osiągnięty na licytacji nie odpowiada zawsze, w każdym razie i bezwarunkowo rzeczywistej najwyższej wartości sprzedanych dóbr, przeciwnie może być niezgodny z istotną wartością. którą można ustalić np. przez biegłych. (S. C. 72-07).

1160[1]. Wadjum (rękojmia), złożone przez tego, kto się utrzymał na licytacji, zachowuje się aż do uiszczenia

---

[1]) Patrz art. 247 instr. ogóln., zał. XV.
[2]) P. art. 249 Instr. Ogól. Zał. XV.

przez nowonabywcę wszystkich przypadających odeń należności (art. 1161 i 1162), pozostałym zaś licytantom wadjum zwraca się niezwłocznie po skończeniu licytacji[1]).

V. Skutki licytacji.

1161. Nabywca, który zaofiarował na licytacji najwyższą cenę, winien uiścić w ciągu następnych dni czternastu po ukończeniu licytacji sumę, za jaką nabył nieruchomość, po odtrąceniu z niej wadjum (rękojmi), złożonego w gotowiźnie (art. 1156^1 i 1156^2 ust. 1).

P. art. 1572.

a) Termin siedmiodniowy (od r. 1913 — 14-dniowy) do uiszczenia reszty szacunku lub oświadczenia o potrąceniu z wierzytelnością nowonabywcy (S. C. 31-89) wogóle ma znaczenie bezwarunkowe. Jednakże w razie szczególnie zasługujących na uwzględnienie okoliczności uiszczenie reszty szacunku nawet po upływie tego terminu może nie pociągnąć za sobą odmowy przewłaszczenia i uznania licytacji za spełzłą. (S. C. 100-93, 63-99, 52-05). Tem bardziej nie mogłoby spowodować tych ujemnych skutków samo tylko niewczesne złożenie w pierwszej instancji dowodów istniejącego prawa do dokonania potrącenia, zgłoszonego uprzednio w czasie właściwym. (S. C. 63-99).

b) Resztę szacunku wnosi się do sądu, nie na ręce komornika (S. C. 995-75, 149-78), jednakże uiszczenie do rąk komornika, gdy oświadczono o tem sądowi przed upływem terminu, nie powoduje uznania licytacji za spełzłą, choćby komornik resztę szacunku przelał do sądu już po upływie terminu (S. C. 107-91), również złożenie szacunku do rąk tej osoby, której, zdaniem sądu, suma ta w całości się należała. (S. C. 149-78, 995-75).

c) Nowonabywca ponad szacunek uzyskany przez licytację nie jest obowiązany do żadnych dopłat (S. C. 117-89) ani na rzecz wywłaszczonego dłużnika, ani jego wierzycieli. (S. C. 61-02).

d) Umowy ubezpieczeniowe zarówno jak wszelkie inne umowy dóbr dotyczące wraz z dobrami przechodzą na nowonabywcę (S. C. 116-83), poprzedni zaś właściciel, który zawarł umowę o ubezpieczenie z terminem kilkoletnim, nie może żądać od nowonabywcy zwrotu premji ubezpieczeniowych zgóry opłaconych za dalsze lata (ibid.).

e) W razie uchylenia przez II instancję wyroku adjudykacyjnego, należy zwrócić nabywcy złożone przezeń pieniądze, przyjęcie ich jednak nie tamuje nabywcy skargi kasacyjnej; uwzględnienie

---

[1]) P. art. 249 Instr. Ogól. Zał. XV.

kasacji przywraca nabywcę do stanu pierwotnego, winien przeto z powrotem złożyć odebrane pieniądze. (S. C. 21-91).

f) Nie można w kasacji sprawdzać, czy zachowany został termin do złożenia reszty szacunku. (S. C. 171-78).

1162. Nadto (art. 1161) nabywca dóbr winien w ciągu dni siedmiu, licząc od daty licytacji, złożyć do sądu oprócz szacunku postąpionego za dobra opłaty aljenacyjne.

P. art. 1573.

a) Zwłoka w uiszczeniu opłat aljenacyjnych jest nieistotna i należy do rzędu tych uchybień, które można usunąć do pewnego momentu (art. 256, 756 u. p. c.), jak w danym razie do chwili wydania przez sąd orzeczenia o skutkach licytacji. (S. C. 112-85, 18-97, 79-04).

b) Aczkolwiek przy sprzedaży przymusowej własność przechodzi na nowonabywcę od dnia odbytego przetargu, jednakże wtedy tylko, gdy licytacja została zatwierdzona i nastąpiło sądowe przewłaszczenie (wyrok adjudykacyjny). Do chwili więc wydania orzeczenia przez sąd niema jeszcze przejścia tytułu własności, o ile przeto nabywca przed wykonaniem warunków licytacyjnych odstąpi swoje prawa, nabyte na licytacji, trzeciemu, zachodzi nie dwukrotne, lecz jednokrotne przejście tytułu własności — od poprzedniego właściciela na trzeciego — i ten jeden przelew własności podlega opłacie skarbowej (S. C. 37-04). Contra: S. C. 60-07: nabywca z licytacji wogóle nie może odstępować swych praw przed uzyskaniem adjudykacji.

c) Opłaty skarbowe (aljenacyjne) nie należą się od sprzedaży publicznej w drodze działów odbytej przy regulacji spadkowej lub wyjściu z niepodzielności (w związku z art. 883 K. C. — S. C. 216-80, 124-85, 54-90, contra S. C. 100-88).

d) Współwłaściciel nieruchomości, nabywając ją na licytacji, winien uiścić opłatę skarbową jedynie od części, nie stanowiącej poprzednio jego własności (O. S. P. N. 148-22 contra p. wniosek prokuratora i jego notę O. S. P. 1922 str. 194).

1163. Z sumy złożonej przez nabywcę przedewszystkiem będą zaspokojone obciążające nieruchomość zaległości w podatkach skarbowych, ziemskich, miejskich i wszelkich innych opłatach publicznych, jak również koszty dopełnienia zajęcia i sprzedaży oraz wydatki, poniesione na zastosowanie środków, wskazanych w art. 209—211 ustawy budowlanej (wyd. 1900 r.), o ile środki takie przedsięwzięto.

Uwaga. Pomija się, jako dotycząca stosunków stanowych. i wskutek tego nie mająca zastosowania wobec art. 96 i 38 Konstytucji R. P. D. U. N. 44 r. 1921, poz. 267.

Art. 1163 u. p. c. nie rozszerzył znaczenia art. 41 Ust. Hyp. pod względem ilości lat, za jakie zaległe podatki i inne należności mają być zaspokojone. (Wł. Nowakowski. Cz. III. N. 1450).

1164. Prezes zjazdu sędziów pokoju [1]), względnie sąd okręgowy, zależnie od tego, gdzie odbyto licytację, po upływie dni siedmiu od daty licytacji wydaje wyrok adjudykacyjny na rzecz nabywcy, o ile tenże uiścił wszystkie te sumy, jakie są wymienione w art. 1161 i 1162. Skargi od orzeczenia prezesa zjazdu [1]) w tym przedmiocie zakłada się do zjazdu sędziów pokoju.

a) Przepisanie własności na nabywcę jest uzależnione tylko od uiszczenia przezeń należności wymienionych w art. 1161 i 1162 u. p. c. Art. zaś 1163 wskazuje te tylko przedmioty, na które ma być użyty złożony przez nabywcę szacunek. Kwestja pokrycia innych należności powstaje dopiero przy klasyfikacji szacunku. (S. C. 185-80).

b) Decyzje sądowe orzekające o przewłaszczeniu nieruchomości (wyroki adjudykacyjne) mają względem stron moc wyroków sądowych rozstrzygających co do istoty prawa. (S. C. 147-81, 27-91).

c) Organy sądowe odbywające i zatwierdzające sprzedaż publiczną nieruchomości, obłożonych zakazem („zapreszczenje") za niezabezpieczenie tych wierzytelności, dla których został położony zakaz, ponoszą odpowiedzialność trybem art. 1331 u. p. c.; karnie zaś odpowiadają o tyle, o ile ich czynności mają znamiona przestępstw wprost przewidzianych ustawą karną. (S. C. 171-78, 122-77, 541-75, 342-74, S. O. 36-79).

d) Wprowadzenie w posiadanie z wyroku adjudykacyjnego przerywa posiadanie osób trzecich i może być wzruszone nie inaczej jak akcją petytoryjną (S. C. 55, 110-84, 17-87).

e) Tylko osoby trzecie mogą zaprzeczać prawa nabywcy i to trybem skargi powodowej (S. C. 147-81, 27-91), dłużnikowi wywłaszczonemu taka skarga nie służy (S. C. 57-87, 70-97), natomiast może on korzystać z skargi trybem art. 794 u. p. c. (S. C. 32-08).

f) Nabywca staje się właścicielem od dnia licytacji; wyrok adjudykacyjny tylko przyznaje mu tytuł własności; prawo więc do dochodów z dóbr służy nabywcy od chwili odbycia licytcji, poszukiwać wszakże dochodów może dopiero od daty wyroku odjudykacyjnego (S. C. 304-75; 141, 165, 292, 296-76; 188-79; 137-81, 71-92; 40-95; 42-96), odstępować zaś swoje prawa własności — po otrzymaniu wyciągu z wyroku adjudykacyjnego (w związku z art. 1509 t. X cz. I Zb. pr. ces. ros. — S. C. 60-07).

g) Wyrok adjudykacyjny stwierdza tylko prawo, które nabywca już ma od chwili licytacji, a więc to, że nabywca w chwili

---

[1]) Prezes Sądu Okręgowego.

wydania wyroku adjudykacyjnego już nie żyje, nie wpływa na przewłaszczenie nieruchomości; stąd też wynika, że ustalenie rozciągłości praw nabywcy może być uzależnione od ustaw wydanych już po odbyciu licytacji. (S. C. 79-04).

h) W razie nabycia nieruchomości na licytacji przez osobę, należącą do kategorji osób, których prawo nabywania jest ograniczone, nabywca taki może skutecznie złożyć dowód, iż został zwolniony od ograniczenia choćby i po licytacji, ale przed jej zatwierdzeniem (S. C. 67-96), a nawet w toku całego procesu, jakiby wynikł na tem tle. (S. C. 58-03).

i) P. tezę e) pod art. 1134.

j) Sąd jest obowiązany zawiadomić strony o terminie zatwierdzenia licytacji; skutkiem tego termin do zaskarżenia decyzji (o uznanie licytacji za spełzłą) biegnie dopiero od daty wręczenia stronie rzeczonej decyzji. (O. S. P. 90-21).

1165. Na zasadzie powyższego orzeczenia wydaje się nabywcy tytuł [1]) z wymienieniem w nim sprzedanej nieruchomości ściśle według opisu w protokule zajęcia, podług którego odbyła się sprzedaż.

P. art. 1574.

a) Nabywca nieruchomości na licytacji ma prawo do odszkodowania pogorzelowego za budynki, ubezpieczone przez poprzedniego właściciela, jeżeli one zgorzały po wciągnięciu ich do protokułu zajęcia, ale przed odbyciem licytacji, ponieważ przewłaszczenie następuje zgodnie z ścisłem brzmieniem protokułu zajęcia. (S. C. 28-11).

b) Dwuletni termin, w ciągu którego można skarżyć akty nabycia nieruchomości („kupczaja kriepost'"), ma zastosowanie również względem przewłaszczenia w wyniku licytacji („dannaja kriepost'"). (S. C. 64-03).

c) Umowa wyrębu lasu nie zabezpieczona na dobrach trybem u. 3 art. 159 ust. not. nie obowiązuje nowonabywcy, jeżeli będzie nawet udowodnione, iż w chwili nabycia dóbr wiedział o istnieniu takiej umowy. (S. C. 45-03).

d) Akt przewłaszczenie („dannaja") sporządza się u młod. notarjusza, st. notarjusz zaś tylko czyni o niej wzmiankę w rejestrze, mocen jest jednak sprawdzić, czy akt przewłaszczenia czyni zadość wymogom ustawy. (S. C. 139-80).

e) Nabywca nieruchomości na licytacji dopóki nie otrzymał przepisanego tytułu („dannaja") i nie został wprowadzony w posiadanie nieruchomości nabytej, nie może wystąpić przed sąd pokoju o rugowanie poprzedniego właściciela, gdyż taka akcja nie jest właściwą sądom pokoju. (S. C. 78-09).

---

[1]) W oryginale „dannaja".

1166. Nabywca dóbr zamiast gotowizny może zaliczyć na poczet szacunku te należności, jakie były poszukiwane z dóbr sprzedanych.

a) Zwrócenie egzekucji do szacunku, osiągnąć się mającego z licytacji dóbr, jest równoznaczne ze zwróceniem poszukiwania do dóbr sprzedanych, przeto nabywca może zaliczyć na poczet szacunku należność swoją z tytułu wykonawczego. (S. C. 46-89).

b) Nabywca na wywołanej przez osobistego wierzyciela dłużnika licytacji praw dłużnika do pewnej części w nieruchomości, może zaliczyć na poczet szacunku pokwitowanie zastawnika, stwierdzające uiszczenie długu, zabezpieczonego zastawem („zakładnoj") na całych dobrach. (S. C. 21-10).

1167. W razie, gdyby szacunek, uzyskany ze sprzedaży, nie wystarczał na pokrycie wszystkich poszukiwań, zwróconych przeciwko dłużnikowi, nabywca dóbr władnym będzie zastąpić swemi wierzytelnościami tę tylko część szacunku, jaka mu przypadnie z obrachunku.

P. art. 1575.

a) Przez „poszukiwania zwrócone przeciwko dłużnikowi" należy rozumieć: 1) wierzytelności zasądzone, zgłoszone do komornika w tytułach wykonawczych i 2) wierzytelności zarówno zabezpieczone przez zapowiedzenie na dobrach jak i przez wydane tytuły wykonawcze. (S. C. 171-78, 31-89).

b) Wierzytelność, nie zabezpieczona przez zapowiedzenie na sprzedanych dobrach i zgłoszona przez złożenie tytułu wykonawczego już po wniesieniu przez nabywcę w przepisanym terminie szacunku, nie może być uwzględniona w obrachunku, w jakiej części nabywca ma prawo z szacunku potrącić swoje wierzytelności. (S. C. 171-78).

c) Obrachunek kwoty, jaka może być potrącona z szacunku, winien złożyć sam nabywca. (S. C. 31-89).

1168. Wyłączone są z pod działania przepisu poprzedniego artykułu 1167 umowy zastawne [1]), które będą przyjęte na pokrycie szacunku, podług przypadającej z nich sumy kapitału i procentów.

P. art. 1576.

a) Przepis art. 1168 nie może być bezwzględnie zastosowany przy zbiegu wierzytelności uprzywilejowanej z prawa z roszczeniem zastawnika. (S. C. 276-79).

---

[1]) W oryginale: „zakładnaja".

b) Zaległości w ratach i należnościach instytucji kredytowych, w których są zastawione dobra, korzystają z przywileju w zbiegu ich z należnościami, wynikłemi z prywatnych umów zastawnych, choćby zaległości te obejmowały więcej niż jeden okres płatności. (S. C. 125-89).

c) Do zaliczenia na poczet szacunku przyjmuje się same umowy zastawne („zakładnyja"), choćby należności z tych umów nie były zasądzone wyrokiem. (S. C. 34-08).

1169. Wykup dóbr rodowych, przez sprzedaż publiczną sprzedanych, jest niedopuszczalny.

VI. Licytacje niedoszłe do skutku i nieważne.

1170. Licytację uznaje się za niedoszłą do skutku:

1) w razie niestawienia się licytantów, lub gdy stawi się tylko jeden i nic nie postąpi ponad szacunek;

2) w razie, gdy nikt z licytantów nie postąpi ponad oszacowanie;

3) jeżeli po ukończeniu licytacji nabywca nie uiści w terminie kwot, wymienionych w art. 1161 i 1162.

a) U. 3 art. 1170 nie ma bezwzględnego zastosowania: 1) względem nabywcy, który całem swojem postępowaniem stwierdził istotny zamiar nabycia i jedynie skutkiem nieporozumienia na tle warunków licytacyjnych nie dopłacił pewnej tylko części należności, którą uiścił następnie dodatkowo niezwłocznie po wyjaśnieniu zaszłej niedokładności i przed orzeczeniem sądu o skutkach przetargu (S. C. 100-93)... 2) w razie spóźnionego uiszczenia opłat aljenacyjnych. (S. C. 112-85);

b) Za spełzłą uznaje się też licytację i wtedy, gdy szacunek postąpiony będzie niższy od sumy zastawu (zakładnej); wierzyciel-zastawnik przeto może żądać bądź powtórnej licytacji, bądź przyznania mu dóbr na własność. (S. C. 93-76).

c) Brak licytantów stwierdza odnośna wzmianka w protokule licytacyjnym, uczyniona przez komornika, lub decyzja sędziego-nadzorcy. (S. C. 77-91, 50-83).

d) Nabywcy wolno uiścić całkowity szacunek do rąk komornika, który obowiązany jest go przyjąć. (S. C. 107-91).

e) Licytację, odbytą z udziałem podstawionych licytantów, będących w zmowie z nabywcą, należy uznać za spełzłą — w tym przedmiocie służy nie akcja, lecz skarga incydentalna. (S. C. 70-97).

1171. W razie niedojścia licytacji do skutku, wierzyciele są władni żądać odbycia ponownej licytacji lub też

zatrzymać dobra na własność w szacunku, od jakiego rozpoczęła się licytacja.

a) Dłużnik, w razie spełznięcia licytacji, aż do chwili odbycia ponownej licytacji lub przewłaszczenia dóbr na imię wierzycieli, może zaspokoić poszukiwaną należność i w ten sposób zwolnić dobra od sprzedaży. (S. C. 127-79).

b) Jeżeli dobra oszacowano do licytacji na sumę wyższą od sumy zastawnej, zastawnik w razie spełznięcia I licytacji z braku licytantów nie może zatrzymać sobie dóbr w wysokości sumy zastawu (S. C. 269-74), ale po drugiej licytacji niedoszłej do skutku zastawnik może zatrzymać dobra w wysokości sumy zastawu, choćby ta była niższą od oszacowania i niezależnie od tego, czy zastawnik brał lub nie brał udziału w oszacowaniu (S. C. 81-01; 13, 66-97; 76-95; 93-76); zastawnik ma prawo zatrzymać sobie dobra bądź w wysokości sumy zastawu, bądź w szacunku, jaki sam postąpił na licytacji niedoszłej do skutku, zależnie od tego, która z tych sum jest wyższą (S. C. 101-07; zebr. og. Dep. I i Kasac. 30-09); drugi zaś zastawnik może zatrzymać dobra tylko w szacunku, odpowiadającym wysokości obu umów zastawnych (pierwszej i drugiej „zakładnej") (ibid.).

c) Wierzyciel, który chce zatrzymać dobra dla siebie, nie potrzebuje, w braku prośby ze strony reszty wierzycieli o wyznaczenie ponownego przetargu, udowadniać, że pozostali wierzyciele zrzekli się swego prawa zatrzymania dóbr na swoją rzecz (S. C. 113-82), gdy jednak ci ostatni przyłączyli się do egzekucji i żądają ponownej licytacji, pierwszy wierzyciel nie może rościć prawa do zatrzymania sobie dóbr w szacunku licytacyjnym. (S. C. 79-99).

d) Gdy większość wierzycieli uchwali, że niepotrzeba drugiej licytacji, pierwszeństwo do zatrzymania dóbr na własność ma wierzyciel, który zażądał zapowiedzenia dóbr, dalej idzie ten, którego wierzytelność jest wyższą (S. C. 34-81; 681-74); pierwszy zastawnik po niedojściu do skutku I licytacji o tyle tylko może żądać zatrzymania dóbr na swoją rzecz, o ile drugi zastawnik nie zażąda ponownej licytacji. (S. C. 72-90).

e) Wierzyciel, który sam brał już udział w licytacji, uznanej następnie za niedoszłą do skutku, nie może zatrzymać dóbr na własność w szacunku innym, niż ten, jaki sam postąpił. (S. C. 79-99; 11-96; 53-90; 34-81; 1088-75; 994-71; 269-74).

f) Druga instancja obowiązana jest rozpoznać skargę wierzyciela, któremu w I inst. odmówiono przewłaszczenia z art. 1171, choćby w tym czasie już się odbyła druga licytacja. (S. C. 203-80).

1171[1]. Przy oświadczeniu zamiaru zatrzymania nieruchomości na własność winno być złożone właściwe wa-

djum (rękojmia) (art. 1156[1] i 1156[2]) z wyjątkiem przypadków w art. 1156[3] wskazanych.

1172. Na żądanie wierzycieli ponowna licytacja może się odbywać przy sądzie okręgowym jednej ze stolic.

P. art. 1577.

Wybór miejsca licytacji powinien nastąpić nie później, jak po nakazaniu, na żądanie wierzycieli, odbycia ponownej licytacji i po upływie terminu do zaskarżenia tego zarządzenia. (S. C. 104-84).

1173. Wierzyciel, biorący dobra na własność, obowiązany jest zaspokoić wszystkich pozostałych wierzycieli stosownie do obrachunku[1]). Uchybienie temu obowiązkowi powoduje skutki, przewidziane w art. 1176.

a) Przepis ten ma na względzie dobrowolne zatrzymanie dóbr na własność. (S. C. 54-91).

b) W braku terminu ustawowego do złożenia pieniędzy potrzebnych do przewłaszczenia (w myśl art. 1173) dóbr na wierzyciela, sąd sam winien mu zakreślić odpowiedni w tym celu termin p/g art. 816 u. p. c. (S. C. 51-06).

1174. W razie różnicy zdań między wierzycielami co do odbycia ponownej licytacji rozstrzyga większość głosów obecnych wierzycieli w stosunku do wysokości ich wierzytelności.

a) Jeżeli już wyznaczono ponowną licytację, termin jej może być odroczony tylko za zgodą wszystkich wierzycieli (S. C. 104-84). Wierzyciele mogą w każdym czasie przyłączyć się do egzekucji, ale gdy rozpoczęli popierać subhastę dopiero po pierwszej licytacji, nie mogą już żądać odbycia ponownej licytacji, jeżeli tymczasem pierwszy wierzyciel egzekwujący uzyska własność dóbr subhastowanych. (S. C. 79-99).

b) O spełznięciu I licytacji wszyscy wierzyciele, którzy ujawnili swoje prawa do nieruchomości, czy to przez pozyskanie tytułów wykonawczych, czy to przez wpisanie swoich należności do wykazu hypotecznego, powinni być zawiadomieni przez komornika, który zarazem wyznaczy im termin i miejsce zebrania się dla narady, czy ma się odbyć nowa licytacja. Na naradzie tej rozstrzyga nie większość głosów obecnych wierzycieli, lecz wierzytelności (Wł. Nowakowski cz. III N. 1457a). Ustęp końcowy art. 1171 odnosi się jedynie do wypadków przewidzianych w dwuch pierwszych ustępach

---

[1]) P. art. 12 Ust. Hyp.

art. 1170, jeżeli zaś licytacja spełzła z u. 3 art. 1170 mogą zajść 2 przypadki: 1) jeżeli najwyższy szacunek postąpił zupełnie obcy licytant (nie wierzyciel), który nie może zatrzymać nieruchomości na własność, nabycie jej przez wierzycieli za sumę rozpoczynającą licytację jest dopuszczalne; 2) wierzyciel licytujący, chociażby nie był ani egzekwującym, ani wierzycielem najważniejszym, może się utrzymać przy własności za cenę, przez siebie postąpioną, wyższą od szacunku licytacyjnego i wygodniejszą dla ogółu wierzycieli, ale gdyby cofnął swoją deklarację, dobra mogą być przyznane na własność za cenę, wskazaną w oszacowaniu, wierzycielowi, oświadczającemu gotowość nabycia ich, z zachowaniem pierwszeństwa wierzycielom wymienionym w art. 1064. Gdyby kilku wierzycieli, nie mających względem siebie pierwszeństwa, oświadczało chęć nabycia dóbr za szacunek licytacyjny, wyrzeczenie, kto ma zostać właścicielem, także należałoby do wierzycieli zebranych na naradę (ibid. N. 1458).

1175. W razie niedojścia do skutku i powtórnej licytacji, wierzyciele powinni albo dobra zatrzymać na swoją własność, albo też zwrócić egzekucję do innego majątku, należącego do dłużnika, po zapłaceniu w stosunku do poszukiwanej przez każdego wierzytelności kosztów wystawienia dóbr na sprzedaż.

a) Druga licytacja jest ostateczną, trzecia licytacja jest niedopuszczalna (S. C. 141-82; 90-94), zasada ta jednak nie stosuje się do sprzedaży w drodze działów (ibid.).

b) Zastawnik może zatrzymać na własność dobra niesprzedane na II licytacji na całkowite zaspokojenie swojej wierzytelności („zakładnej") nawet wtedy, gdyby jej nie egzekwował. (S. C. 34-08).

c) W razie, jeżeli wierzyciel, nie korzystając z prawa zatrzymania dóbr na własność, zwróci egzekucję do innego majątku, dłużnik może zażądać zwolnienia dóbr niesprzedanych od egzekucji. (S. C. 51-00).

d) Zastawnik, który na licytacji ofiarowywał szacunek wyższy od sumy swego zastawu, może zatrzymać sobie dobra li tylko w szacunku przez siebie już uprzednio postąpionym. (S. C. 119-02).

e) Wierzyciel hypoteczny nie może nadal popierać subhasty dóbr, na których ma zabezpieczoną wierzytelność, skoro pierwsza i druga licytacja do skutku nie doszła. (S. C. 101-10).

1176. W razie niezłożenia przez nabywcę lub osobę, która nieruchomość zatrzymała na własność, sum, wymienionych w art. 1161 i 1173, oraz opłat aljenacyjnych, sąd, przy którym odbyła się licytacja, nakaże potrącenie z całego złożonego wadjum (rękojmi) kwoty, równającej się

wysokości wadjum licytacyjnego (art. 1156[1]). Osoba, która wadjum (rękojmi) nie składała (p. 2 i 3 art 1156[3]) i nie uiściła sum, wymienionych w art. 1161 i 1173, nie będzie nadal dopuszczoną do licytowania tejże nieruchomości bez uprzedniego złożenia wadjum (rękojmi), niezłożone zaś przez tę osobę wadjum (rękojmia) ulega niezwłocznemu wyegzekwowaniu przez policję.

P. art. 1578.

1177 i **1178** uchylono 31. I. 1913.

1179. Zatrzymane lub wyegzekwowane (art. 1176) wadjum (rękojmia) będzie użyte na pokrycie tej części poszukiwania, której nie da się zaspokoić z szacunku, osiągniętego w następstwie ze sprzedaży nieruchomości; przewyżka zaś wadjum (rękojmi), jaka przytem okazać się może, a w razie zupełnego zaspokojenia poszukiwania z szacunku, uzyskanego na powtórnej licytacji, całkowite wadjum (rękojmia) przechodzi na rzecz miejscowych zakładów dobroczynności publicznej.

P. art. 1579.

1180. Licytację unieważnia się:

1) gdy sprzedana nieruchomość zostanie w następstwie uznana przez sąd za nienależącą do dłużnika;

2) gdy ktokolwiek niewłaściwie usunięty będzie od licytacji, lub gdy niewłaściwie będzie odrzucony wyższy przez kogokolwiek postąpiony szacunek;

3) gdy nieruchomość nabędzie taka osoba, która nie miała prawa uczestniczyć w licytacji;

4) gdy sprzedaż nieruchomości odbędzie się przed terminem, wyznaczonym w obwieszczeniach o sprzedaży.

P. art. 1580.

a) Poza 4 przypadkami, wyłuszczonymi w art. 1180 u. p. c., licytacja nie może być unieważniona (S. C. 41-07; 111-90; 104-84; 166-82; 109-81; 102-80; 236-74; 1340-73), atoli art. 1180 nie ma znaczenia wyczerpującego (S. C. 103-98; 103-89; 2-85; 133-82; 109-81), gdyż przewiduje odbywanie licytacji we właściwym sądzie z zachowaniem należytych rękojmi prawidłowego przewłaszczenia dóbr, więc dopuszczalna jest skarga o unieważnienie: w razie odbycia sprzedaży nie we właściwem miejscu (S. C. 103-98; 166-82), bez zezwole-

nia na to stron; przed terminem ustawowo wyznaczonym (S. C. 158-77); w razie pogwałcenia istotnych przepisów co do pewności licytacji (S. C. 111-90; 65-85; 203-80); w wypadku złej wiary u nabywcy (S. C. 56-90; 133-82); zmowy podczas licytacji (S. C. 89-04 70-97); niewręczenia dłużnikowi nakazu wykonawczego (S. C. 26--08; 41-07 — ale contra: S. C. 1021-80; 1340-73).

b) Wadliwe czynności osób urzędujących, niezaskarżone w swoim czasie przez osoby interesowane, nie mogą być sprostowane po odbyciu licytacji (S. C. 70-97; 65-92; 111-90; 57-87; 104-84; 269-79); kto przepuścił terminy, przepisane art. 1202, 1204, 1205 do zaskarżenia czynności, dotyczących sprzedaży, traci możność zaskarżenia tych czynności trybem kasacyjnym (S. C. 56-90), ale sąd, do którego należy przysądzenie dóbr nabywcy ma prawo i obowiązek badać prawidłowość sprzedaży, choćby nawet interesowani opuścili termin zaskarżenia poszczególnych czynności, związanych ze sprzedażą (S. C. 56-90; 65-85); tembardziej sąd winien ocenić i po odbyciu sprzedaży zasadność tych czynności i zarządzeń, poprzedzających licytację, które były właściwie zaskarżone. (S. C. 109-81; 203-80).

c) Sprzedaż dóbr zastawionych, odbyta w wykonaniu wyroku zasądzającego wierzytelność z umowy zastawu („zakładnoj"). ulega unieważniniu w razie uchylenia samego wyroku zasądzającego roszczenie; inaczej, jeżeli sprzedaż odbyła się w poszukiwaniu należności, zastawem niezabezpieczonej. (S. C. 16-88).

d) Tylko trzeci może żądać zerwania licytacji z u. 1 art. 1180 (S. C. 65-92; 57-87); w pozostałych przypadkach osoby uczestniczące winny odwołać się ze skargą incydentalną (S. C. 70-97; 57-87; 104-84; 147-81); skargi incydentalnej nie zastąpi powództwo, choćby w granicach terminu skargi incydentalnej wniesione. (S. C. 65-92).

e) Właściciel dóbr, wywłaszczonych przez licytację, nie skarżąc wyroku adjudykacyjnego, może drogą akcji głównej domagać się zwrotu swoich dóbr, skoro nabywca wszedł w ich posiadanie zapomocą czynów złej wiary, zdziałanych na szkodę właściciela. (S. C. 31-11).

Contra S. N. 1. XII. 1921: W razie skazania przez sąd karny nabywcy na licytacji za zmowę przy licytacji już po uprawomocnieniu się wyroku adjudykacyjnego, poprzedniemu właścicielowi służy jedynie droga skargi restytucyjnej (187, 794 u. p. c.) lub o odszkodowanie przeciwko niesumiennemu nabywcy, a nie drogą skargi powodowej o unieważnienie licytacji. (O. S. P. 532-1922).

f) Unieważnienie licytacji z u. 1 art. 1180. Dopuszczalne jest wyzucie z posiadania dóbr nawet tego, kto je posiadał w dobrej wierze (S. C. 34-87; 79-83; 102-80); dla zastosowania u. 1 trzeba, aby w chwili licytacji dobra należały nie do dłużnika, lecz do trzeciego. (S. C. 105-91). Obowiązek zaś udowodnienia, czyją własnością są dobra, ciąży tego, kto je uważa za swoje (S. C. 84-88); dopuszczalna jest rewindykacja dóbr, zastawionych przez osobę nie mającą ty-

tułu własności, a przewłaszczonych na zastawnika w poszukiwaniu wierzytelności, zabezpieczonej zastawem (S. C. 34-87; 79-83); dóbr wspólnych, sprzedanych przez kilku współwłaścicieli bez zgody pozostałych, nie można rewindykować od nabywcy w dobrej wierze (S. C. 531-75); jeżeli jednak takie dobra następnie będą zlicytowane za długi nabywcy, współwłaściciel, który nie uczestniczył w poprzedniej sprzedaży, może żądać zerwanie licytacji co do tej części, jaka się jemu należy (S. C. 102-80); w akcji windykacyjnej wystarcza domagać się przyznania powodowi własności dóbr, nabytych przez pozwanego na licytacji i wyzucia go z ich posiadania (S. C.84-00); tylko akcją windykacyjną — nie trybem skargi incydentalnej, trzeci może zażądać zwrotu dóbr, których własność sobie przypisuje. (S. C. 120-02).

g) u. 2 art. 1180: Przepis ten nie stosuje się do czynności, które się odbyły po dokonaniu sprzedaży (S. C. 88-81); nie można zrywać sprzedaży z powodu, że dobra oszacowano i zlicytowano poniżej szacunku, podanego przez egzekwującego (S. C. 258-80), ani z przyczyny, że nie dopuszczono do licytacji osób, które przybyły już po ukończeniu przetargu i wtedy dopiero zaofiarowały wyższy szacunek (S. C. 7-81); nieważność licytacji powodują czynności nieprawidłowe w toku licytacji, nie zaś wadliwe ogłosznie obwieszczeń o licytacji (S. C. 38-83); rozumie się jedynie faktyczne i bezpośrednie usunięcie licytantów od udziału w przetargu, dobrowolne wydalenie się z sali licytacyjnej licytanta, który postąpił przedostatni szacunek i następnie zrzekł się dalszego licytowania — nie stanowi usunięcia od udziału w licytacji (S. C. 107-10); bezprawiem zaś i samowolą jest usunięcie od licytacji osób, co do których niema wyraźnego zakazu w ustawie, zabraniającego im brania udziału w przetargu. (S. C. 79-09).

h) u. 3 art. 1180: Nie może być licytantem, kto nie może być nabywcą (S. C. 67-96; 57-87; 72-88); osoby ograniczone w nabywaniu nieruchomości mogą aż do chwili powzięcia przez sąd decyzji co do losów licytacji złożyć dowód, o ustaniu przyczyn, uniemożliwiających im nabycie (S. C. 67-96; 72-88; 57-87).

i) u 4 art. 1180. Brak należytych obwieszczeń o sprzedaży powoduje zerwanie licytacji (S. N. 46-19), (S. C. 50-83), również odbycie licytacji przed godziną wyznaczoną (9. C. 7-81), ale nie wpływa na ważność licytacji odbycie jej przed upływem terminu miesięcznego od chwili umieszczenia obwieszczenia w dobrach subhastowanych (S. C. 284-75); prócz egzekwującego, dłużnika i osoby nieprawidłowo usuniętej od przetargu, tylko ten, kto bezpośrednio brał udział w licytacji, może zarzucać jej wadliwość. (S. C. 191-79).

1181. W przypadku, wymienionym w u. 1 artykułu poprzedniego (1180), dobra będą zwrócone prawemu ich właścicielowi, nabywcy zaś służy prawo odzyskania sumy,

przezeń zapłaconej, od dłużnika lub od wierzycieli, zaspokojonych szacunkiem osiągniętym ze sprzedaży dóbr.

P. art. 1580.

Sąd przedewszystkiem rozstrzyga, czy rzeczywiście dana nieruchomość nie była własnością dłużnika, potem dopiero może unieważnić licytację — jednocześnie zaś z wyrokowaniem co do własności sąd nie jest obowiązany rozstrzygać, kto ma zwrócić nabywcy szacunek, a tembardziej bez akcji ze strony pozwanego nabywcy orzekać o odszkodowaniu go w razie odjęcia mu dóbr. (S. C. 72-74).

1182. Ponowna licytacja nie może być wyznaczona przed upływem terminu, wskazanego w art. 1143, bez powtórnego oszacowania i odbywa się wedle przepisów, postanowionych dla pierwszej licytacji, z tą jedynie różnicą, że na drugiej licytacji dobra mogą być sprzedane nawet poniżej oszacowania.

a) Przepis ten nie stosuje się do przypadku, gdy pierwsza licytacja była zawczasu odwołana (S. C. 30-94);

b) Ponowną licytację również muszą poprzedzać obwieszczenia (S. C. 36-98; 65-85).

1182[1]. 'Skreślono.

DZIAŁ SZÓSTY.

Sprzedaż nieruchomości zastawionej.

1183. W razie sprzedaży za dług prywatny nieruchomości, oddanej w zastaw instytucji kredytowej [1]), obwieszczenia o licytacji przesyła się do tejże instytucji kredytowej jednocześnie z przesłaniem tychże obwieszczeń do redakcji pism.

P. art. 1569, 1585 i 1586 u. p. c.

Przepisy ogólne art. 1183 i 1184 nie mają zastosowania ilekroć ustawy zakładów kredytowych zawierają szczególne w tej mie-

---

[1]) Przepisy egzekucyjne towarzystw kredytowych p. w Ustawie Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, załącz. do Rozp. Rady Min. 4. IX. 1922. D. U. N. 79, poz. 720; art. 212-251; w Ustawie Tow. Kredyt. m. Warszawy Dz. Pr. t. LXX str. 5, uzupełnionej nowelami w Zb. post. i i rozp. rząd. z r. 1878 N. 114 poz. 475; r. 1901 N. 57 poz. 1107, §§ 77—103.

rze rozporządzenia (S. C. 59-78), natomiast przypadki, nie objęte ustawami szczególnemi, należy rozstrzygać na podstawie zasad ogólnych u. p. c. (S. C. 57-97).

1184. Po otrzymaniu tych obwieszczeń instytucja kredytowa obowiązana jest niezwłocznie powiadomić urząd, przed którym ma się odbyć licytacja, o wysokości sumy, *przekazać się mającej na nowonabywcę*, tudzież o trybie jej uiszczenia, stosownie do warunków zawartej pożyczki.

Nowonabywcy przekazuje się do zapłaty ta tylko należność zakładu kredytowego, która figuruje na dobrach po dzień licytacji (S. C. 84-92), licytanci więc winni stosować się do treści zawiadomienia z art. 1184. (S. C. 100-93; 84-92).

1185. W razie sprzedaży nieruchomości, oddanej w zastaw osobie prywatnej, należy jej również przesłać obwieszczenia o licytacji, o ile zamieszkanie zastawnika jest wiadome; zastawnik winien wtedy postąpić podług przepisu, zawartego w poprzednim artykule (1184).

P. art. 1581 i 1585.

a) Zasada przekazywania długu zabezpieczonego na dobrach na nowonabywcę, wyrażona w art. 1184, 1185 opiera się na założeniu, że umową pożyczki obie strony są jednakowo związane: dopóki dłużnik dochowuje terminów spłaty, wierzyciel nie może żądać zwrotu pożyczki. Gdy więc następuje licytacja dóbr w zastaw oddanych, wywołana nie w poszukiwaniu należności, zabezpieczonej na dobrach dla wierzyciela, ten ostatni może jedynie się domagać, aby dobra i nadal w ręku nowonabywcy służyły mu zabezpieczeniem pożyczki, nie ma wszakże prawa wbrew umowie wymagać spłaty swej wierzytelności. (Pow. urzęd. Dz. 1864 r. N. 44 str. 80 i 81).

b) Okoliczność, że obwieszczenie nie było przesłane zastawnikowi, winna być stwierdzona w samych aktach postępowania egzekucyjnego (S. C. 134-78); wysyłanie szczególnych obwieszczeń zastawnikowi jest zbędne, o ile sam zastawnik popiera subhastację. (S. C. 93-76).

1186. Instytucję kredytową lub osobę prywatną, mającą nieruchomość w zastawie, zawiadamia się o skutkach licytacji.

1187. Jeżeli najwyższy szacunek, postąpiony na licytacji, będzie niższy od tej sumy, za jaką nieruchomość była oddana w zastaw, należy postąpić według zasad, podanych w art. 1068.

P. art. 1586.

a) W braku szczególnego porozumienia po spełznięciu I licytacji pierwszy zastawnik o tyle tylko może zatrzymać dobra na własność, o ile drugi zastawnik nie zażąda ponownej licytacji (S. C. 72-90); jeśli i druga licytacja spełznie, zastawnik może zatrzymać sobie dobra w wysokości zastawu, choćby ta suma była niższa od szacunku licytac. (S. C. 76-95; 994-71).

b) Art. 1187 i 1068 uwzględniają tylko interes zastawnika, lecz nie wierzycieli osobistych dłużnika, którzy nie mogą domagać się ponownej licytacji, skoro wierzyciel zastawny zechce zatrzymać dobra na własność lub zadowolni się szacunkiem postąpionym na licytacji (S. C. 29-89); wyjawienie woli zastawnika w tym drugim kierunku winno nastąpić przed tem, zanim sąd rozstrzygnie o wyniku licytacji, w przeciwnym bowiem razie będzie nakazana ponowna licytacja, choćby zastawnik z braku wiadomości co do jego zamieszkiwania nie otrzymał zawiadomienia ani o terminie licytacji, ani o jej wyniku. (S. C. 38-99).

c) Przy zalicytowaniu części dóbr, będących we wspólnem posiadaniu, należy uiścić raty bankowe, przypadające od całego długu, kapitał zaś dłużny pozostaje nadal w całości na dobrach. (S. C. 92-99).

DZIAŁ SIÓDMY.

Sprzedaż nieruchomości pozostającej we wspólnem posiadaniu.

1188. W razie egzekucji przeciwko jednemu lub kilku właścicielom nieruchomości niepodzielonej, taż ulega zajęciu w całym składzie; wszakże na licytacji sprzedaje się jedynie prawo dłużnika do jego udziału, bez uprzedniego oddzielenia tegoż udziału. Przepis ten stosuje się również do sprzedaży nieruchomości niepodzielnych, należących do kilku osób.

P. art. 1587.

a) Za dług jednego współwłaściciela odpowiada tylko udział dłużnika, ale nie cała nieruchomość; udział ten w razie sporu ustala sąd i do sporu tego może wpłynąć egzekwujący. (S. C. 54, 55-81; 91-84).

b) Nabywca na licytacji z art. 1188 praw jednego lub kilku współwłaścicieli niepodzielnej nieruchomości bez uprzedniego wydzielenia udziału, nie może rościć sobie praw do takiej części nieruchomości, która przed odbyciem licytacji była sprzedana innej osobie, skoro ta uprzednia sprzedaż była omówiona w protokule zajęcia, protokule licytacyjnym i decyzji sądu, orzekającej o skutkach licytacji, na której powód nabył prawo współwłasności. (S. C. 18-83).

c) Art. nin. nie ma zastosowania do specjalnego rodzaju własności, urządzonej przepisami szczególnymi — jak wspólna własność gromadzka u włościan (p/g ustawodawstwa rosyjsk.) (S. C. 341-77), nieruchomość więc rodziny robotniczej włościańskiej albo sadyba („dwor") włościańska nie odpowiada za wszelkie długi każdego poszczególnego współwłaściciela, lecz tylko za długi, zaciągnięte przez rodzinę albo choćby przez poszczególnego jej członka, ale w interesie całości. (Zebr. og. dep. I, II i kas. sen. 1-99).

d) Nie można zabronić nikomu z współwłaścicieli niepodzielonej nieruchomości zatrzymania dla siebie na własność sprzedawanej części, o ile on postąpi najwyższy szacunek na licytacji. (S. C. 217-79).

1189. Nieruchomości, wzmiankowane w artykule poprzednim (1188), mogą być też sprzedane w całym składzie, gdy tego zażądają wszyscy współwłaściciele, a wierzyciele, których o takiem żądaniu należy zawiadomić, temu się nie sprzeciwią. Pieniądze, uzyskane ze sprzedaży, będą rozdzielone pomiędzy współwłaścicieli nieruchomości, kwota zaś, przypadająca na udział dłużnika, będzie użyta na zaspokojenie jego wierzycieli.

1190. Spór pomiędzy współwłaścicielami nieruchomości, sprzedanej przez licytację, co do wysokości kwoty, przypadającej na udział dłużnika, wstrzymuje wydanie wierzycielowi sumy, pozostającej pod sporem, dopóki sąd tego sporu nie rozstrzygnie.

Warunek zezwolenia wszystkich wierzycieli trudno uzasadnić wobec art. 815 Kod. Cyw., upoważniającego każdego z współwłaścicieli do przedsiębrania kroków dla wyjścia z niepodzielności, które może nastąpić przez sprzedaż całości i podział szacunku. A że wierzyciel współwłaściciela z mocy art. 1166 K. C. może się podstawić w prawa swego dłużnika, gdyby więc nawet inni współwierzyciele sprzeciwiali się, sąd na żądanie nawet jednego z nich mógłby nakazać sprzedaż całości dla podziału pomiędzy współwłaścicieli. (Wł. Nowakowski, cz. III N. 1498).

1191. Wierzyciele dla zachowania swych korzyści mogą wpływać do wyniklego sporu.

Również nabywca części niepodzielnej nieruchomości w razie sporu z art. 1190, gdyż wtedy przedstawia prawa swego zbywcy. (Wł. Nowakowski, cz. III N. 1499).

DZIAŁ ÓSMY.

Postępowania incydentalne i spory.

1192. Skreślono.
P. art. 1588.

1192[1]. Po ukończeniu zajęcia i oszacowania kopalni złota, dłużnik mocen jest żądać wstrzymania licytacji, za złożeniem dowodów, że poszukiwana od niego należność może być zaspokojona dwuletnim czystym dochodem z zajętej kopalni.
P. art. 1588.

1193. Podanie w tej mierze składa się do sądu, gdzie ma się odbyć licytacja, rozstrzygnięcie zaś nastąpi w trybie, art. 966 przepisanym.

1194. Pozwany, przekazując wierzycielowi poszukującemu dwuletni dochód ze swojej kopalni, na żądanie wierzyciela winien zabezpieczyć pewność i terminowość wypłaty w ratach półrocznych z góry bądź przez stawienie poręki, bądź innymi środkami zabezpieczenia za wzajemną zgodą z wierzycielami.

1195. W razie uchybienia terminu wypłaty dochodu, wierzyciel poszukujący mocen jest żądać bądź sprzedaży zajętej kopalni dłużnika, bądź zwrócenia egzekucji do złożonego zabezpieczenia.
Końcowy ustęp tego art. nie może mieć zastosowania w b. Kongresówce, jako niezgodny z art. 2212 K. C. powołanym w art. 1588 u. p. c. (p. Wł. Nowakowski, cz. II N. 1501).

1196. Za niewypłacenie w terminie dochodu pobiera się od dłużnika na rzecz wierzycieli tytułem kary dziesięć procent od sumy zaległej, niezależnie od egzekucji długu, niezapłaconego przez dłużnika.

1197. Kto utrzymuje, że zajęte do licytacji dobra, znajdujące się w posiadaniu dłużnika, lub ich część, należą nie do dłużnika, lecz do niego samego, winien w celu zapo-

bieżenia sprzedaży dóbr przez licytację wytoczyć powództwo przed właściwy sąd.

P. art. 1580.

a) Przepis ten wychodzi z założenia, że dobra zajęte do licytacji są w posiadaniu faktycznem dłużnika (S. C. 28-80; 87-82; 64-86), więc nie stosuje się wtedy, gdy skutkiem błędu lub złej wiary ze strony egzekwującego zajęto dobra cudze, będące w posiadaniu trzeciego, który wówczas nie uciekając się do akcji głównej może trybem incydentalnym zaskarżyć nieprawidłową czynność komornika. (S. C. 64-86; 142-84; 126-78; 899-74; 42-01).

b) Ustalenie w powództwie o wyłączenie nieruchomości z pod zajęcia samego posiadania faktycznego nieruchomości, bez obowiązku udowodnienia tytułu własności, zapobiega licytacji (S. C. 899-74; 126-78; 41-80), ale nie posiadanie prekaryjne np. pod tytułem dożywotnika, dzierżawcy, czynszownika. (S. C. 43-81; 142-84; 74-91; 58-00).

c) Skargi z art. 1197 nie tamuje ta okoliczność, że zwrócenie egzekucji do danej nieruchomości nastąpiło nie na podstawie wskazówek egzekwującego, lecz że sam wyrok wskazywał te dobra, jako przedmiot egzekucji. (S. C. 840-75; 1240-73).

d) Dożywotnik, który nie ujawnił przed odbyciem licytacji swych praw, nie może dochodzić ich przywrócenia akcją p-ko nowonabywcy . (S. C. 43-81; 142-84; 74-91).

e) Po zatwierdzeniu sprzedaży akcja służy p-ko faktycznemu aktualnemu posiadaczowi, nie zaś dłużnikowi. (S. C. 251-79).

f) Przyznanie akcji z art. 1197 przez wierzyciela egzekwującego nie uniemożliwia samemu dłużnikowi sprzeciwiania się roszczeniu powoda. (S. C. 10-99).

g) Przy wspólnej własności uważa się, iż każdy współwłaściciel posiada dobra w całym składzie, dopóki nie będzie udowodnione, że inni współwłaściciele ustąpili swe prawa jednemu współwłaścicielowi lub że nastąpiło wyłączne posiadanie przez samowolny zabór. Skoro więc wyłączne wyodrębnione posiadanie nie domniemywa się, współwłaściciel nie może w charakterze jedynie posiadacza faktycznego za pomocą skargi incydentalnej domagać się zwolnienia połowy domu z pod zajęcia i licytacji. (S. C. 115-03).

h) Właściciel nieruchomości sprzedanej za cudzy dług ma p-ko egzekwującemu akcję o wynagrodzenie szkód, spowodowanych licytacją, choćby nawet jeszcze nie wystąpił z akcją windykacyjną. (S. C.12-89).

1198. Z powództwa trzeciego zapozywa się zarówno posiadacza dóbr zajętych jak i wierzyciela poszukującego. O wytoczeniu powództwa zawiadamia się sąd, w którym ma się odbyć sprzedaż.

1199. Wytoczenie powództwa o przyznanie trzeciemu własności dóbr wstrzymuje postępowanie licytacyjne co do dóbr lub spornej ich części w takim tylko razie, gdy sąd, przed który powództwo wyniesiono, po rozważeniu dowodów powoda, nakaże zapowiedzenie [1]) rzeczonych dóbr według przepisów o zabezpieczeniu powództw.

P. art. 1589.

Wytoczenie powództwa co do pewnej tylko części dóbr zajętych do licytacji nie wstrzymuje samo przez się sprzedaży publicznej niespornej reszty tychże dóbr, chyba że wobec wstrzymania licytacji spornej części wierzyciel popierający sprzedaż zażąda ponownego oszacowania dóbr. (S. C. 72-88).

1200. Wytoczenie powództwa o część dóbr zajętych nie wstrzymuje sprzedaży innych części, nie będących pod sporem.

1201. Wstrzymanie sprzedaży części dóbr na zasadzie art. 1199 uprawnia wierzyciela poszukującego do żądania przeszacowania dóbr podług przepisów wyłuszczonych w art. 1117 — 1126.

Z uwagi na art. 1147 nie możnaby i innym wierzycielom odmówić dozwolenia ponownego oszacowania. (Wł. Nowakowski cz. III N. 1512).

1202. Skargi na niezachowanie przepisów prawa przy zajęciu i oszacowaniu dóbr oraz w postępowaniu, poprzedzającem zajęcie i oszacowanie, należy zakładać w terminie dwutygodniowym od daty dopełnienia czynności zaskarżonej.

a) Przepisany termin obowiązuje każdego wogóle, kto uważa się za uprawnionego do zaskarżenia czynności, wymienionych w art. 1202 (S. C. 411-74). Contra. Terminy art. 1202—1204 obowiązują tylko tych, co uczestniczą w postępowaniu lub mogąc w niem brać udział — zaniedbali go (S. C. 18-83; 147-81), a jeżeli czynności egzekucyjne — co do zajęcia, oszacowania i sprzedaży — mogą być zaskarżone tylko w ścisłym terminie, to w razie opuszczenie terminu strony i uczestnicy licytacji nie mogą już wzruszać wyroku adjudykacyjnego skargą powodową. (S. C. 81-147).

---

[1]) W oryginale „zapreszczenje“.

b) Sąd winien rozpoznać skargę na czynności komornika, złożoną we właściwym terminie, nie krępując się ani tem, że sprzedaż już się odbyła, ani brzmieniem art. 1180, który wylicza przypadki, w jakich unieważnia się licytację. (S. C. 80-203).

c) Dopełnienie zajęcia dóbr bez zachowania u. 4 art. 1103, nie zaskarżone trybem art. 1202, nie uprawnia osób, uczestniczących w sprawie, do żądania uchylenia dalszych czynności egzekucyjnych, ani też nie upoważnia Sądu do zniesienia postępowania licytacyjnego skutkiem wadliwości zajęcia. (S. C. 14. XII. 1911. v. st. w spr. Samsonowa).

1203. Aż do rozstrzygnięcia skargi wstrzymuje się ogłoszenie obwieszczeń i, w razie uwzględnienia skargi, dalsze postępowanie należy wznowić poczynając od ostatniej prawidłowo dopełnionej czynności.

1204. Skargi na niezachowanie przepisów prawa przy ogłoszeniu obwieszczeń zakładać należy nie później, jak na dwa tygodnie przed datą, wyznaczoną na licytację.

a) Aczkolwiek ustawa nie wymaga wstrzymania licytacji aż do rozstrzygnięcia takiej skargi, nie mniej ze względu na cel skargi, polegający na tem, iżby Sąd zawczasu mógł przywrócić stan prawny, Sąd władny jest stosownie do okoliczności wstrzymać licytację (S. C. 203—80) i odwołanie od decyzji Sądu w tej mierze jest dopuszczalne, choćby licytacja w tym czasie już się odbyła (ibid.).

c) Termin dwutygodniowy obowiązuje wtedy, gdy obwieszczenia, choć wadliwie, ale były ogłoszone; gdy jednak obwieszczeń nie było wcale, albo nie były umieszczone w samej nieruchomości wbrew art. 1148. Sąd nie może uchylić się od rozpoznania skargi, założonej nawet po odbyciu licytacji, z powodu rzekomego uchybienia terminu. (S. N. 46—19).

1205. Skargi na nieprawidłowe odbycie licytacji zakłada się w terminie siedmiodniowym. Założenie skargi wstrzymuje aż do jej rozstrzygnięcia wykonanie orzeczenia adjudykacyjnego (art. 1164), o ile w skardze mieści się żądanie unieważnienia licytacji z zasad, wymienionych w ust. 1—4 art. 1180.

a) Żądający unieważnienia licytacji z powodu zmowy między licytacjami musi zachować termin 7 dniowy (S. C. 70-97; 76-08);

b) Dłużnikowi służy skarga o unieważnienie licytacji, ale nie akcja (S. C. 65-92; 27-91; 57-87).

c) Art. ten przewiduje wszelkie uchybienia popełnione przy licytacji (S. C. 70-97; 56-904).

1206. Komornik, winny nieprawidłowego odbycia licytacji, zostaje pozbawiony należnego mu za nią wynagrodzenia.

1207. Niezależnie od tego, winni odbycia nieprawidłowej sprzedaży mogą ulec karze dyscyplinarnej, i na żądanie osób poszkodowanych mogą być zmuszeni do wynagrodzenia strat, przez nie poniesionych.

1208. Zwrócenie egzekucji do dochodów z nieruchomości, należącej do dłużnika prawem własności, wyjąwszy przypadek wymieniony w art. 1192[1], może nastąpić jedynie za zobopólną zgodą wierzyciela i dłużnika, która zarazem ustali zarówno sposób wykazania dochodów, osiąganych z dóbr, jako też warunki czasowego zarządu niemi.

P. art. 1590 c.

Art. ten ma na względzie nieruchomość eksploatowaną bezpośrednio przez samego właściciela — jeśli zaś nieruch. jest wypuszczona w dzierżawę — zajęcie tenuty dzierżawnej odbywa się trybem art. 1078 (S. C. 85-87)

TYTUŁ SZÓSTY.

O przymusowem wydaniu majątku, odjętego wyrokiem sądowym.

1209. Powód, któremu sąd zasądził dobra nieruchome, po okazaniu tytułu wykonawczego będzie wprowadzony w posiadanie tych dóbr [1]) sposobem przepisanym, i, o ile tego zażąda, będzie sporządzony opis nieruchomości.

a) Intromisja z wyroku sądowego przerywa posiadanie strony przegrywającej na rzecz wygrywającego. ale nie przerywa posiadania osoby trzeciej, która do sporu nie wpływała; trzeci przeto, skoro udowodni swoje posiadanie, może wzruszyć moc aktu intromisyjnego. (S. C. 55, 110-84).

b) Jeżeli po dopełnieniu intromisji strona przegrywająca dopuści się czynów, tamujących stronie wygrywającej urzeczywistnienie posiadania, wtedy wygrywający może z zachowaniem terminu przepisanego wystąpić z akcją posesoryjną (ibid.).

---

[1]) P. art. 244 i 245 Instr. Ogól. Zał. XV.

c) Akt intromisyjny jest dowodem przejścia prawa i posiadania z pozwanego na powoda i nie może wzruszyć ani prawa, ani posiadania osoby trzeciej. (S. C. 12-02).

1210. Ruchomości, zajęte w toku postępowania, dozorca wydaje po okazaniu mu tytułu wykonawczego komornikowi, ten zaś przekazuje je powodowi [1]).

1211. Ruchomości, odjęte wyrokiem sądowym, które nie były zajęte i nie zostały zwrócone właścicielowi w terminie zakreślonym w wyroku, bądź też nie zostały wydane komornikowi na pierwsze jego żądanie, odbiera się z zachowaniem przepisu, w art. 978 ustanowionego [2])

Komornik nie może poddawać dłużnika rewizji osobistej, w celu przyaresztowania rzeczy, przechowywanej zdaniem wierzyciela przez dłużnika. (Zebr. og. sen. 38-86); ale zastosowanie przez komornika przepisów art. 978, w razie nieobecności dłużnika lub przechowywania zasądzonych rzeczy pod zamknięciem, nie obraża praw i interesów dłużnika, skoro rzeczy odjęte wyrokiem do niego już nie należą i niema podstawy do ich przetrzymywania (S. C. 92-07).

1212. W przypadkach, wymienionych w artykule poprzednim (1211), dziennik komornika podpisuje obecny przy odbieraniu majątku funkcjonarjusz policji miejscowej.

1213. Wartości nieodnalezionego majątku, odjętego wyrokiem sądowym, lub jego części, dochodzi się z decyzji sądu z innego majątku pozwanego.

a) O właściwości sądu dla akcji z art. 1213 stanowią przepisy ogólne o kompetencji sądowej (S. C. 1146-73; 964-70); właściwym jest z reguły sąd I instancji, choćby przedmiotem dochodzenia była wartość rzeczy, zasądzonej przez II instancję (S. C. 1146-73).

b) Właściciel rzeczy, której nie może odnaleźć z powodu zbycia jej lub utraty, może żądać wartości rzeczy podług ceny, jakąby miała w chwili wykonania wyroku (S. C. 328-75), bez uciekania się nawet do środków przymusowych (S. C. 93-81) i to przez uzyskanie decyzji incydentalnej, w trybie wykonania wyroku z art. 962 (S. C .98-01);

c) Wyrok karny, wydany bez udziału w sprawie właściciela rzeczy, uznanej za skradzioną i ulegającą zwrotowi właścicielowi, nie służy za podstawę do ściągnięcia od posiadacza wartości tej rzeczy z art. 1213. (S. C. 2-86).

---

[1]) P. art. 240 Instr. Ogól. Zał. XV.
[2]) P. art. 243 Instr. Ogól. Zał. XV.

TYTUŁ SIÓDMY.

O trybie podziału wyegzekwowanej sumy pomiędzy kilku wierzycieli.

1214. Jeśli suma wyegzekwowana nie starcza na całkowite zaspokojenie wszystkich należności, zgłoszonych do egzekucji, wtedy sąd (art. 1214¹ — 1214³) dokonywa jej podziału pomiędzy wierzycieli. Do tegoż sądu komornik składa fundusze [1]), które wpłynęły do niego z wykonania wyroku.

P. art. 1592.

Dopóki talon od asygnacji nie został wręczony osobie, dla której przeznaczone są pieniądze, do tych samych pieniędzy mogą się dołączyć z egzekucją jeszcze inni wierzyciele, choćby nawet sama asygnacja już była odesłana do kasy skarbowej (S. C. 26-00).

1214¹. Podział sumy, wyegzekwowanej z majątku ruchomego przez komornika zjazdu sędziów pokoju lub przez zastępującego go urzędnika (art. 158), uskutecznia sędzia pokoju, w którego okręgu wykonywa się wyrok, podział zaś sumy, wyegzekwowanej z powyższego majątku przez komornika sądu okręgowego, uskutecznia sąd okręgowy według miejsca wykonania wyroku [2]).

1214². Podział funduszów, uzyskanych ze sprzedaży majątku nieruchomego, uskutecznia względnie do miejsca sprzedaży sąd okręgowy lub prezes zjazdu sędziów pokoju [3]).

P. art. 1592.

1214³. Podział innych funduszów, które wpłynęły z wykonania wyroku, uskutecznia Sąd, do którego one wpłynęły.

---

[1]) P. art. 242 i 251 Instr. Ogól. Załącz. XV.

[2]) Dekr. Rady Regen. K. P. z 22. II. 1918. (D. P. 5-10-1918): Art. 2. Komornicy urzędują przy Sądach Okręgowych.

[3]) Prezes Sądu Okręgowego, — p. art. 3 przep. prz. do u. p. c. Zał. IX.

1215. Z sumy złożonej na mocy decyzji sądu okręgowego, prezesa zjazdu sędziów pokoju [1]) lub sędziego pokoju stosownie do kompetencji, pokrywa się niezwłocznie koszta egzekucyjne, należności, zabezpieczone zastawem sprzedanej nieruchomości, koleją pierwszeństwa praw zastawowych, roszczenia, korzystające z praw zastawu na sprzedanych ruchomościach, oraz te należności, którym prawo przyznaje przywilej przy zaspokojeniu [2]), następnie zaś reszta będzie użyta na stosunkowe zabezpieczenie lub zaspokojenie pozostałych należności, a to na zasadzie przepisów, zawartych w poniższych artykułach.

U w a g a 1 i 2. Uchylono.

U w a g a 3. W razie zwrócenia jakichkolwiek poszukiwań do towaru, przyjętego do składu towarowego (Ust. handl., wyd. 1903 r., art. 766 i nast.), należność, przypada-

---

[1]) Sądu Okręgowego.

[2]) I. Ust. o Polsk. Banku Krajowym 7. IV. 1922. (D. U. Nr. 27 poz. 220): Art. 7. Na obszarze b. Królestwa Polskiego obligacjom, wydanym na zasadzie udzielonych przez Bank pożyczek służy przywilej i pierwszeństwo pokrycia, określone w art. 7 prawa o przyw. i hypot. z r. 1825, z przedmiotów majątkowych, będących podkładem pożyczki oraz z innego majątku dłużnika, nic naruszając pierwszeństwa przywilejów, wymienionych w art. 7 powołanego prawa.

II. Ust. o podatku od wzbogacenia się 31. III. 1922. (D. U. Nr. 30 poz. 238). Art. 13. Cała suma, należna Skarbowi od każdego płatnika (art. 1) z tytułu poddatku od wzbogacenia się, odsetek za zwłokę i kosztów egzekucyjnych (art. 10) korzysta z ustawowego pierwszeństwa zaspokojenia z całego ruchomego majątku płatnika przed wszystkiemi przywilejami i obciążeniami, z wyjątkiem należności skarbu z tytułu nadzwyczajnej daniny państwowej.

Art. 14. Suma podatku, przypadająca od płatnika (art. 1 lit. a) ciąży wraz z odsetkami za zwłokę i kosztami egzekucyjnymi (art. 10) na nieruchomości, określonej w art. 1 lit. a), i korzysta z ustawowego pierwszeństwa zaspokojenia z tejże nieruchomości przed wszystkiemi przywilejami i obciążeniami hipotecznemi, z wyjątkiem należności skarbu z tytułu nadzwyczajnej daniny państwowej i podatków, tudzież zawartych przed ogłoszeniem niniejszej ustawy pożyczek amortyzacyjnych tych instytucji kredytowych, których zobowiązania posiadają w myśl obowiązujących w tym względzie przepisów bezpieczeństwo pupilarne.

jąca składowi towarowemu za przechowanie i inne operacje, dokonane przezeń z polecenia właściciela towaru, pokrywa się z towaru z pierwszeństwem przed udzieloną na towar pożyczką i przed innemi długami właściciela towaru, chociażby temu ostatniemu ogłoszono upadłość.

Uwaga 4. Wierzytelność z pożyczki skarbowej przy urządzeniu agrarnem (ust. gosp. wiejs. art. 107^{12}—107^{26}) korzysta z pierwszeństwa zaspokojenia przed wszystkiemi prawami zastawu, ustanowionemi po udzieleniu pomienionej pożyczki.

Uwaga 5. Egzekucja zasądzonych właścicielowi gruntu rat za prawo zabudowy, skierowana do tego prawa i do wzniesionych na parceli budowli, korzysta, przy istnieniu warunków, wymienionych w art. 542^{17} ust. cyw., z pierwszeństwa zaspokojenia z rzeczonego mienia przed wszystkiemi innemi długami zabudownika, nawet zabezpieczonemi tem mieniem, z wyjątkiem należności, wskazanych w art. 1163. Poszukiwanie zastawnika, aby przypadające zabudownikowi z art. 542^{22} ust. cyw. wynagrodzenie użyte było na zaspokojenie, chociażby przedterminowe, długu, zabezpieczonego zastawem prawa zabudowy, korzysta z pierwszeństwa zaspokojenia przed innemi długami zabudownika, oprócz rat, o których jest mowa wyżej, i należności, wymienionych w art. 1163.

P. art. 1593 i 1594.

a) Należność zabezpieczona przez zapowiedzenie („zapreszczenja") bierze się w rachubę na równi z tytułami wykonawczymi (S. C. 342-74; 645-75; 171-78; 364-79; 185-80).

b) Przy podziale funduszów Sąd bada zasadność roszczeń jedynie ze strony zewnętrznej, nie wdając się w ocenę samej zasady praw wierzyciela, i spór o samo prawo wierzyciela do uczestniczenia w podziale ze względu na istotę jego roszczenia musi być rozstrzygnięty trybem powództwa (S. C. 50-85).

c) Roszczenie, oparte na tytule wykonawczym, opiewającym na wypłaty perjodyczne, może być tylko uwzględnione do łącznej wysokości wypłat perjodycznych, których termin już nastąpił. (S. C. 4-09).

1216. Jeżeli w ciągu dwuch tygodni od daty złożenia sumy wyegzekwowanej do sądu nie nastąpi dobrowolne porozumienie pomiędzy dłużnikiem a wierzycielami co do

podziału sumy, przypadającej na ich zaspokojenie, w takim razie sporządzenie planu podziału będzie poruczone jednemu z członków sądu okręgowego, delegowanemu przez prezesa, lub też plan sporządzi prezes zjazdu sędziów pokoju [1]) bądź sędzia pokoju podług właściwości.

P. art. 1593.

Termin przepisany art. 1216 określa czas i tryb sporządzenia planu, lecz *nie* czas, w ciągu którego wierzyciele mogą być dopuszczeni do udziału w podziale. (S. C. 23-80).

1217. Po sporządzeniu planu podziału sąd okręgowy, prezes zjazdu sędziów pokoju [2]) lub sędzia pokoju wyznacza termin siedmiodniowy do przejrzenia rzeczonego planu i zgłoszenia przeciwko niemu zarzutów, o czem wywiesza się ogłoszenie w lokalu sądu.

P. art. 1595.

1218. Spory wierzycieli przeciwko planowi podziału przyjmuje członek sądu okręgowego, prezes zjazdu sędziów pokoju [2]) lub sędzia pokoju i rozstrzyga je sąd okręgowy, prezes zjazdu lub sędzia pokoju, podług właściwości.

P. art. 1596.

Spory między wierzycielami o pierwszeństwo zaspokojenia rozstrzyga się trybem incydentalnym a nie drogą powództwa. (S. C. 75-95).

1219. Plan podziału sporządzony przez członka sądu okręgowego przedstawia się sądowi okręgowemu do zatwierdzenia, choćby nawet nikt sporu przeciwko planowi nie zgłosił. Skargi na plan podziału, sporządzony przez sędziego pokoju lub prezesa zjazdu sędziów pokoju [2]) wnosi się do zjazdu sędziów pokoju [1]).

1220. Na żądanie wierzycieli lub dłużnika będzie dozwolone połączenie kilku postępowań dystrybucyjnych, wszczętych w różnych sądach. W tym razie podział będzie się odbywał w tym sądzie okręgowym, lub zjeździe sędziów pokoju [3]), albo u tego sędziego pokoju, do którego

---

[1]) Sądu okręgowego.
[2]) Prezes Sądu Okręgowego.
[3]) Sądzie Okręgowym.

jurysdykcji należy dłużnik podług swego zamieszkania, o ile nie nastąpi porozumienie między wierzycielami a dłużnikiem co do odbycia podziału w innym sądzie.

1221. Według powyższego trybu podziału Sąd postąpi też wtedy, gdy na zaspokojenie poszukujących wierzycieli wpłyną dochody dłużnika, lub potrącenia z jego uposażenia służbowego, płac pensyjnych i dzierżaw, lub gdy dobra dłużnika nie zostały sprzedane przez licytację, lecz przeszły na własność jednego z wierzycieli według oszacowania.

1222.[1]) Nie są dopuszczeni do udziału w podziale wierzyciele, którzy zgłosili swoje tytuły wykonawcze lub akty, uznane za ulegające przymusowemu wykonaniu, do egzekucji po upływie dwuch tygodni od daty złożenia wyegzekwowanej sumy do sądu. Zresztą, tak ci wierzyciele, jak i wszyscy ci, którzy zaspokojeni zostali proporcjonalnie do wysokości poszukiwań, zachowują prawo żądania uzupełniającego zaspokojenia z pozostałego majątku dłużnika albo ogłoszenia mu upadłości. Gdy do sądu, w którym toczy się postępowanie podziałowe, zgłoszone będzie oświadczenie o upadłości dłużnika, stosować należy przepisy, wyłuszczone w art. 6 załącznika III do uwagi przy art. 1400 [2]).

a) Nie ulega sprawdzeniu w postępowaniu kasacyjnem obliczenie czasu od daty złożenia do sądu funduszów dłużnika do daty zgłoszenia wniosku o podział. (S. C. 109-93).

b) Ogłosznie upadłości wstrzymuje wypłatę należności wierzycielom, nie mającym zastawu; fundusze, dla pozostałych wierzycieli przeznaczone, przelane być winny do masy upadłości. (S. C. 82-80, 62-84).

c) W stosunku do sum, złożonych wcześniej, termin z art. 1222 biegnie od daty powstania warunków, powodujących podział. (S. C. 1-910).

d) Wierzyciel staje się właścicielem przypadłej mu z podziału sumy dopiero po doręczeniu mu talonu do asygnacji. (S. C. 109-93).

---

[1]) Patrz art. 24 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.
[2]) P. zał. IV. 3.

TYTUŁ ÓSMY[1])

O zabronieniu dłużnikowi wydalania się i o odszukaniu środków na zaspokojenie należności.

DZIAŁ PIERWSZY.

O zabronieniu dłużnikowi wydalania się z miejsca zamieszkania lub czasowego pobytu.

1222[1]. Gdy wierzyciel nie wskazuje sposobów wykonania wyroku, jak również gdy poddane zajęciu i oszacowaniu mienie lub osiągnięta ze sprzedaży tegoż suma, nie wystarczają na zupełne pokrycie lub zabezpieczenie poszukiwanej należności, sąd na wniosek egzekwującego zarządza zobowiązanie dłużnika do nieopuszczania miejsca zamieszkania lub czasowego pobytu, o ile zobowiązanie takie nie było pobrane z mocy art. 652[1].

P. art. 1598.

a) Decyzję z art. 1222[1] sąd wydaje bez wezwania dłużnika, komornikowi zaś daje się nakaz celem niezwłocznego wykonania tej decyzji. (S. C. 157-80).

b) Art. 1222[1] i nast. nie obowiązują w b. Król. Pol., gdyż tam mają zastosowanie przepisy, dotyczące przymusu osobistego. (S. C. 25-97).

c) Ustawa nie przewiduje żadnego terminu do zgłoszenia wniosku z art. 1222[1]. (S. C. 157-80).

d) Przepisy art. 1222[1] i nast., wprowadzone z mocy ustawy z 7 marca 1879 r., mają zastosowanie i w sądach pokoju, jak również do osób urzędowych. (S. C. 157-80, S. O. 6-82).

1222[2]. Gdy wniosek o zobowiązanie do niewydalania się zgłoszono w tym czasie, kiedy niema posiedzenia sądu, prezes tegoż na zasadzie przepisów, wyłuszczonych w art. 598 i 600, wydaje petentowi ze swoim podpisem nakaz na imię komornika celem wykonania powyższego zarządzenia.

1222[3]. Zobowiązanie, pobrane w wypadkach, przewidzianych w art. 1222[1], zwraca się dłużnikowi:

---

[1]) Por. art. 1598 i nast.

1) po upływie dwuch miesięcy od daty pobrania zobowiązania, jeżeli w ciągu tego terminu egzekwujący nie żądał, aby sąd wezwał dłużnika celem złożenia oświadczenia w przedmiocie środków na zaspokojenie poszukiwanej należności (art. 1222⁴).

2) po spisaniu protokułu, o którym jest mowa w art. 1222⁵,

3) po zupełnem zaspokojeniu poszukiwanej należności.

DZIAŁ DRUGI.

O odszukaniu środków na zaspokojenie należności.

1222⁴. W tych wypadkach, gdy na mocy art. 1222¹ dozwolone jest zobowiązanie dłużnika do niewydalania się, egzekwujący może, nie uciekając się do tego środka, żądać aby sąd, w którego okręgu dłużnik zamieszkuje lub czasowo się znajduje, wezwał go na posiedzenie sądu celem złożenia oświadczenia, czy posiada środki na zaspokojenie poszukiwanej należności i z czego mianowicie one się składają.

Do złożenia oświadczenia nie może być zmuszany opiekun dłużnika. (S. C. 24, 29-900).

1222⁵. Zeznanie dłużnika, jak również jego odmowa złożenia zeznania, wciąga się do protokułu.

Zobowiązanie z art. 1222¹ należy zwrócić dłużnikowi, chociażby oświadczył, że nie ma środków na zaspokojenie należności. (S. C. 157-80).

1222⁶. Jeżeli dłużnik w swojem oświadczeniu zezna, że nie posiada żadnych środków na zaspokojenie poszukiwanej sumy, albo jeżeli się okaże, że wskazane przez niego mienie na to nie wystarcza, wniosek o wezwanie dłużnika może być ponawiany przez egzekwującego aż do czasu zupełnego zaspokojenia jego należności.

1222⁷. Przed wezwaniem, dokonanem na wniosek egzekwującego, dłużnik nie ma prawa zgłaszać się do sądu, w którego okręgu zamieszkuje lub czasowo się znajduje,

i żądać spisania protokułu oraz wciągnięcia do tegoż jego oświadczenia co do posiadanych przez niego środków albo w przedmiocie nieposiadania tychże na zaspokojenie wszczętej egzekucji.

1222[6]. Wezwany przez doręczenie (art. 276-292) dłużnik, znajdujący się w tem mieście, gdzie ma siedzibę wzywający go sąd okręgowy, obowiązany jest stawić się osobiście w terminie, wyznaczonym przez prezesa sądu. Prezes w tym celu wyznacza termin najkrótszy i może wezwać dłużnika na najbliższy dzień, w którym sąd jest czynny, następujący po doręczeniu dłużnikowi wezwania. Dłużnik, zamieszkujący poza miejscem siedziby sądu, od którego pochodzi wezwanie, obowiązany jest stawić się osobiście albo do tego sądu, nie przekraczając terminu, wymienionego w art. 299 (p. 1) i 300, albo do sędziego pokoju, w którego okręgu się znajduje, o tyle wcześnie, aby oświadczenie dłużnika w przedmiocie środków na zaspokojenie poszukiwanej należności mogło być w rozporządzeniu sądu okręgowego przed upływem wyznaczonego do stawienia się terminu. Spisany przez sędziego pokoju protokuł ma takąż moc i skutki, jak protokuł, sporządzony w obecności sądu okręgowego i winien być złożony przez dłużnika temu sądowi, od którego pochodzi wezwanie, w terminie, wyznaczonym do osobistego stawienia się.

1222[9]. W razie niestawienia się dłużnika przed sądem albo niezłożenia spisanego przez sędziego pokoju protokułu (art. 1222[8]) bez usprawiedliwiających powodów, prezes sądu zarządza sprowadzenie dłużnika do sądu trybem, wskazanym w art. 390-392, 394 i 396 ustawy postępowania sądowego karnego. Dłużnika, znajdującego się poza miastem, gdzie ma siedzibę wzywający go sąd, sprowadza się do sędziego pokoju, w którego okręgu dłużnik się znajduje.

1222[10]. Jeżeli przy wykonaniu rozporządzenia w przedmiocie sprowadzenia (art. 1222[9]) okaże się, że dłu-

żnik ukrył się z miejsca zamieszkania lub czasowego pobytu, sąd stosownie do art. 846-848 ustawy postępowania sądowego karnego zarządza poszukiwanie dłużnika, przytem w obwieszczeniach w tym przedmiocie przytacza się wyrok, w wykonaniu którego wszczęto egzekucję należności. Dłużnika, odszukanego w mieście, gdzie znajduje się sąd okręgowy, od którego pochodzi obwieszczenie o poszukiwaniu, policja sprowadza celem spisania protokułu do pomienionego sądu, odszukanego zaś poza tem miastem sprowadza się do sędziego pokoju, w którego okręgu był odszukany.

DZIAŁ TRZECI.

O odszukaniu mienia dłużników skarbu [1]).

1222[11]. Przy poszukiwaniu mienia dłużników skarbu stosuje się rozporządzenia art. 1222[1]-1222[10] z wyjątkami, wyłuszczonemi w art. 1222[12]-1222[20].

1222[12]. Zobowiązanie dłużnika do niewydalania się (art. 1222[1]) może być pobrane tylko w poszukiwaniu należności, przekraczającej trzysta rubli, na żądanie zarządu skarbowego albo administracyjnego, jeżeli stosownie do okoliczności sprawy zarząd ten uzna środek taki za niezbędny do powodzenia egzekucji.

1222[13]. Po upływie dwuch miesięcy od daty pobrania zobowiązania (art. 1222[12]), a jeżeli nie było pobrane, po otrzymaniu wiadomości, iż dłużnik nie posiada mienia, wystarczającego na pokrycie poszukiwanej należności (Ust. o posz. bezspor. wyd. 1910 r. art. 12 i 15-22), zarząd skarbowy lub administracyjny obowiązany jest zwrócić się do właściwego sądu o wezwanie dłużnika celem złożenia oświadczenia co do środków na zaspokojenie poszukiwanej należności (art. 1222[4]).

---

[1]) Zbiór praw i rozp. ros. Nr. 7, poz. 100, dział II, rok 1898.

1222^{14}. W poszukiwaniu należności, przypadających z zarządzeń, wydanych w trybie administracyjnym, żądania, o których jest mowa w art. 1222^{12} i 1222^{13}, niezależnie od wysokości poszukiwanej sumy zarządy skarbowe lub administracyjne zgłaszają do właściwego, według zamieszkania lub czasowego pobytu dłużnika, powiatowego członka sądu okręgowego, albo, gdzie go niema, do sędziego pokoju[1]).

Uwaga. Środki przymusowe celem zaspokojenia długów nie mają zastosowania do dłużników skarbu, od których przypadająca należność nie przekracza trzystu rubli.

1222^{15}. Wymienione w poprzednim (1222^{14}) artykule żądania zarząd skarbowy lub administracyjny wyłuszcza w zawiadomieniach adresowanych do powiatowego członka sądu okręgowego[1]) albo sędziego pokoju według właściwości. W zawiadomieniach tych winny być przytoczone informacje, w jakiej części poszukiwana zależność została niepokrytą.

1222^{16}. Do zawiadomienia zarządu skarbowego lub administracyjnego (art. 1222^{15}) dołącza się odpis postanowienia, na mocy którego zarządzono egzekucję należności przypadającej z zarządzenia, wydanego w trybie administracyjnym. Wpostanowieniu tem winny być wskazane: 1) wysokość i rodzaj poszukiwanej należności, i 2) przepis ustawy, na mocy którego przypada należność. Powiatowy członek sądu okręgowego[1]) albo sędzia pokoju po stwierdzeniu, że postanowienie egzekucyjne pochodzi od właściwego zarządu skarbowego lub administracyjnego wydaje decyzję o zadosyć uczynieniu jego żądaniu. (art. 1222^{12} i 1222^{13}).

---

[1]) W miejscowościach, wskazanych w ods. do art. 32^{1}, wprowadzono tekst art. 1222^{14}—^{17} z pominięciem wzmianki o powiatowym członku sądu okręgowego.

1222[17]. Przy poszukiwaniu należności, wymienionych w art. 1222[14], obowiązki, należące w myśl art. 1222[1] — 1222[10] do sądu okręgowego i jego prezesa, wykonywane są przez powiatowych członków sądów okręgowych i sędziów pokoju według właściwości[1]).

1222[18]. Odpis protokułu, sporządzonego stosownie do art. 1222[5], komunikuje się właściwemu zarządowi skarbowemu lub administracyjnemu.

1222[19]. Przy poszukiwaniu należności, przypadających tak z zarządzeń, wydanych w trybie administracyjnym, jak i zasądzonych przez sąd, wykonanie decyzji lub nakazu o pobraniu od dłużnika zobowiązania niewydalania się (art. 1222[1] i 1222[2]), jak również doręczenie dłużnikowi wezwania do złożenia oświadczenia o środkach (art. 1222[8]) należy do policji.

1222[20]. Przy poszukiwaniu należności, zasądzonych przez sąd, funkcjonarjusze policji za wykonanie czynności, wymienionych w poprzednim (1222[19]) artykule, otrzymują wynagrodzenie według taksy wynagrodzenia komorników za te czynności, oprócz kosztów przejazdu [2]).

1223 — 1224. Uchylono.

1225—1227. *Zastąpiono przez przepisy, wyłuszczone w art.* 32—34 załącznika III do uwagi przy art. 1400 [3]).

1228 —1232. Uchylono.

1233—1236. Zastąpiono przez przepisy, wyłuszczone w art. 35—38 załącznika III do uwagi przy art. 1400 [3]).

1237. Uchylono.

1238—1266. Zastąpiono przez przepisy, wyłuszczone w art. 39—67 załącznika III do uwagi przy art. 1400 [3]).

---

[1]) P. ods. do art. 1222[14].
[2]) Taksa komorników patrz zał. XXIII.
[3]) Patrz zał. IV. 3.

TYTUŁ DZIEWIĄTY.

O wykonaniu wyroków sądów Wielkiego Księstwa Finlandzkiego.

1267—1272. Pomija się, jako nie mające zastosowania wobec zmiany stosunków politycznych.

TYTUŁ DZIESIĄTY.

O wykonaniu wyroków sądów państw cudzoziemskich.

1273. Wyroki sądów państw cudzoziemskich ulegają wykonaniu na zasadzie przepisów, ustanowionych w tym przedmiocie przez wzajemne traktaty i konwencje. W tych wypadkach, gdy przez nie nie są ustanowione same przepisy wykonania, stosuje się tryb, wyłożony w artykułach poniższych.[1])

a) W przedmiocie wykonania wyroków państw obcych stosuje się zasada wzajemności, przeto nic może być dopuszczone wykonanie wyroku sądu państwa, które wzajemnie nic zabezpieczyło wykonania wyroków tutejszych. (S. C. 13-907, 58-82, contra 1711-73).

b) Wykonanic wyroku sądu obcego państwa w przedmiocie ogłoszenia upadłości przez ustawy nic jest przewidziane, art. bowiem 1273 i nast. dotyczą powództw. (S. C. 32-81).

c) Wyroki, zapadłe w Rosji nawet przed przywróceniem niepodległości Polski nie ulegają wykonaniu w trybie art. 938 u. p. c., w tym bowiem wypadku zachodzi konieczność zastosowania art. 1273 i 1279 u. p. c. (O. S. P. 84-21).

1274. Wyroki sądów państw cudzoziemskich ulegają wykonaniu w cesarstwie [2]) tylko wtedy, gdy to będzie dozwolone decyzją sądów cesarstwa [2]).

a) Sąd krajowy obowiązany jest przekonać się, czy w wyroku zagranicznym niema nic takiego, co sprzeciwiałoby się ustawom krajowym. (S. C. 84-902).

---

[1]) Umowa, zawarta pomiędzy Polską a w. m. Gdańskiem z 9. XI. 1920 r. (zał. do D. U. 16-1922). Art. 147. W przedmiocie przymusowego wykonania z tytułów wykonawczych w sprawach cywilnych spornych i niespornych (sądownictwa dobrej woli) zostanie zawarta osobna umowa.

[2]) Rzeczypospolitej.

b) Wniosek o zezwolenie wykonania wyroku zagranicznego winien być zgłoszony przez osobę zainteresowaną, jak tego wymaga art. 4 u. p. c. (S. C. 65-906).

1275. Podania o wykonanie w cesarstwie[1]) wyroków sądów państw cudzoziemskich wnosi się do tego sądu okręgowego, w którego jurysdykcji ma nastąpić wykonanie.

1276. Do podania winny być dołączone: 1) odpis wyroku, uwierzytelniony przez sąd, przez który wyrok był wydany, i opatrzony w klauzulę wykonawczą lub w zaświadczenie tego sądu, że wyrok ulega wykonaniu. Zaświadczenie sądu winno być uwierzytelnione[2]) przez rosyjską[3]) misję lub konsulat; podpis misji lub konsulatu winien być zaświadczony przez ministerstwo spraw zagranicznych;

2) przekład wyroku na język rosyjski[4])

3) odpisy tych dokumentów.

1277. Wezwanie przed sąd pozwanego dokonywa się na zasadach ogólnych.

1278. Rozpoznanie podań o wykonanie wyroków sądów państw *cudzoziemskich zarządza się bez uprzedniego* zażądania wyjaśnienia na piśmie, o którem jest mowa w art. 312—317; podania te rozstrzyga się na zasadach ogólnych.

Podania z art. 1275 u. p. c. poczytywać należy za skargi powodowe i w tym trybie należy je rozpoznawać. (S. C. 73-81).

1279. Sąd, rozpoznając te sprawy, nie rozważa istoty sporu, rozstrzygniętego przez sąd państwa cudzoziemskiego, lecz tylko orzeka: czy poddany rozpoznaniu wyrok nie zawiera takich rozporządzeń, które są przeciwne porządkowi publicznemu lub zabronione przez ustawy cesarstwa.[1])

a) Wyrok sądu cudzoziemskiego, przez tenże sąd wykonany, nie ulega rozważaniu sądu krajowego. (S. C. 1078-75).

---

[1]) Rzeczypospolitej.

[2]) W przedm. dokum., poch. z w. m. Gdańska patrz art. 65 i nast. zał. XXVI.

[3]) . Polską, p. art. 25 przep. przech. do u. p. c. zał. IX.

[4]) Polski, p. art. 26 przep. przech. do u. p. c. zał. IX.

b) Zadaniem sądu jest tylko stwierdzenie okoliczności, wymienionych w art. 1279 u. p. c. (S. C. 65-93).

c) Wyrok sądu zagranicznego, wydany przeciwko tutejszemu obywatelowi w czasie pobytu jego za granicą, z salda za wybrany towar, gdy nie było umówione miejsce wykonania (art. 209), jako wydany przez sąd niewłaściwy (art. 203 u. p. c.) i przeciwny prawom tutejszym, nie ulega wykonaniu. (Karp. 196-60).

1280. Wydane na zasadach powyższych wyroki wykonywane są według ogólnych przepisów o wykonaniu wyroków sądów cesarstwa.[1])

1281. Wyroki sądów państw cudzoziemskich nie są wykonywane i nie posiadają żadnej mocy w cesarstwie[1]), jeżeli rozstrzygają spory o prawo własności do nieruchomości, położonych w Rosji [2]).

---

[1]) Rzeczypospolitej.
[2]) W Polsce.

KSIĘGA TRZECIA

WYJĄTKI OD OGÓLNEGO TRYBU POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO CYWILNEGO.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

O sprawach zarządu skarbowego [1]).

TYTUŁ PIERWSZY.

Przepisy ogólne.

1282 [1]). Sprawami zarządu skarbowego są sprawy, dotyczące interesów skarbu, wydziału apanaży i dworu, oraz innych państwowych instytucji, zarządów i wydziałów, tudzież sprawy klasztorów, kościołów, domów archijerejskich i wszystkich instytucji *duchownych chrześcijańskich* i mahometańskich [2]).

---

[1]) Przepisy, dotyczące spraw zarządu skarbowego, uległy modyfikacji z powodu wprowadzenia innych zasad reprezentacji skarbu wobec sądu, wypływających z organizacji Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Rzeczone przeto przepisy winny być traktowane łącznie z ustawami i rozporządzeniami, dotyczącemi Prokuratorji, z których odpowiednie wyciągi umieszczone są w załączniku XXVII.

[2]) Rozp. rady min. z 10.VIII.1922 r. (D. U. 70 — 626 — 1922) w przedmiocie Liceum Krzemienieckiego: § 9. Wizytator reprezentuje nazewnątrz Liceum Krzemienieckie wobec urzędów i osób trzecich.

Uwaga 1. Instytucje ziemskie, utworzone na zasadzie ustawy z roku 1890, mają prawo w imieniu ziemstwa wytaczać powództwa cywilne tudzież mogą być zapozywane w sprawach majątkowych ziemstwa z zachowaniem przepisów, obowiązujących w stosunku do zarządów skarbowych.

Uwaga 2. Zarząd miejski komunalny tych miast, w których wprowadzono w życie ustawę miejską z roku 1892, ma prawo w imieniu miasta wytaczać powództwa cywilne i może być zapozywany w sprawach majątkowych z zachowaniem przepisów, obowiązujących w stosunku do zarządów skarbowych.

Uwaga 3. Na sprawy, wymienione w uwagach 1 i 2 niniejszego (1282) artykułu, rozciągają się przepisy, wyłuszczone w uwadze 2 do artykułu 1289.

Uwaga 4. Gubernialne i obwodowe związki szlacheckie mają prawo wytaczać powództwa cywilne i mogą być zapozywane w swoich sprawach majątkowych z zachowaniem przepisów, obowiązujących w stosunku do zarządów skarbowych, nadto do tych spraw stosuje się przepisy, wyłuszczone w uwadze 2 do artykułu 1289.

Uwaga 5. Zarząd gospodarstwa ziemskiego w guberniach Witebskiej, Wołyńskiej, Kijowskiej, Mińskiej, Mohilowskiej i Podolskiej ma prawo wytaczać powództwa cywilne i może być zapozywany przed sąd w sprawach majątkowych na zasadach, przepisanych dla zarządów skarbowych, z zachowaniem wyjątków, wymienionych w uwadze 2 do artykułu 1289.

Uwaga 6. Pomija się, gdyż dotyczy miasta Petersburga.

1283. W postępowaniu w sprawach zarządu skarbowego mają zastosowanie ogólne przepisy ustawy postępowania sądowego cywilnego z wyjątkami, wskazanemi w poniższych artykułach.

1284. Wytaczanie powództw w imieniu zarządów skarbowych tudzież obrona w sprawach, wytoczonych

przeciwko tym zarządom, należy do obowiązków izb skarbowych, zarządów dóbr państwowych [1]) i innych miejscowych zarządów, lub, w braku ich, do miejscowych właściwego działu szefów [2]).

P. art. 1612.

1285. Zarządy skarbowe w sprawach sądowych reprezentowane są przez osoby, szczególnie w tym celu upoważnione, wyznaczone z pośród urzędników właściwego działu, lub powołane w drodze umowy dobrowolnej z pośród osób, które w myśl ustawy mają prawo być pełnomocnikami [2]).

P. art. 1613.

1286. Wytaczając powództwo lub odpowiadając na wytoczone, pełnomocnicy zarządów skarbowych winni złożyć sądowi pisemne upoważnienie do prowadzenia sprawy albo zlecenie, jeżeli należą do liczby urzędników właściwego działu [3]).

1287. Wszelkie powództwa, wytaczane przez zarządy skarbowe przeciwko osobom prywatnym, należą do jurysdykcji sądów na zasadzie ogólnych przepisów o właściwości sądu.

1288. Powództwa osób prywatnych przeciwko zarządom skarbowym wytacza się na ogólnych zasadach albo według miejsca, gdzie się znajduje majątek, będący przedmiotem sporu, albo według miejsca, gdzie osobie prywatnej zrządzono straty, albo według miejsca, gdzie ma siedzibę urząd lub urzędnik, reprezentujący przed sądem zarząd skarbowy [4]).

U w a g a 1. Powództwa w sprawach, dotyczących

---

[1]) Patrz uwaga 2 do art. 242.

[2]) Patrz odsyłacz pierwszy do art. 1282, w szczególności orzeczenie sądu najwyższego (O. S. P. 185 — 21), przytoczone w załączniku XXVII.

[3]) Patrz odsyłacz do art. 1282 i zał. XXVII.

[4]) Patrz orzeczenie sądu najwyższego (O. S. P. 185 — 21), przytoczone w załączniku XXVII.

ubezpieczenia dochodów i kapitałów za pośrednictwem państwowych kas oszczędności, wytacza się przeciwko zarządowi pomienionych kas albo według miejsca siedziby tego zarządu w Petersburgu albo według miejsca siedziby tej kasy oszczędności, za pośrednictwem której zawarta była umowa ubezpieczenia lub miała być wypłacona suma ubezpieczona. Jeżeli powód ma miejsce stałego zamieszkania nie w tej guberni (powiecie), gdzie się znajduje kasa, za której pośrednictwem zawarte było ubezpieczenie, to zarząd państwowych kas oszczędności może żądać przeniesienia sprawy do sądu miasta gubernialnego (powiatowego) tej guberni (powiatu), w której powód mieszka.

Uwaga 2. W sądach pokoju powództwa przeciwko zarządom okręgów apanażowych i przeciwko innym odpowiadającym im lub miejscowym apanażowym instytucjom, ulegające ogólnym przepisom co do terytorjalnej właściwcści sądu (art. 32), wytacza się według uznania powoda albo według miejsca siedziby zarządów okręgów apanażowych, albo według miejsca siedziby zarządów majątków apanażowych lub innych odpowiadających im instytucji apanażowych, zarządzających poszczególnemi majątkami apanażowemi.

1289. Sprawy zarządów skarbowych nie ulegają jurysdykcji sądów pokoju, wyjąwszy przypadki, wyraźnie przez ustawę przewidziane, również nie mogą być w sądzie zakończone przysięgą stron, procesujących się, albo układem pojednawczym [1]).

---

[1]) W miejscowościach, wskazanych w odsyłaczu do art. 32[1], art. 1289 oraz uwagi 2 i 3 wprowadzone zostały w brzmieniu następującem: art. 1289. Sprawy zarządów skarbowych nie mogą być w sądzie zakończone przysięgą stron, procesujących się, albo układem pojednawczym. Uwaga 2. Mogą być zakończone układem pojednawczym sprawy wydziału apanaży, sprawy dróg żelaznych, utrzymywanych przez skarb, sprawy zarządów skarbowych stacji klimatycznych i wód mineralnych oraz sprawy składów gospodarstwa wiejskiego i leśnych zarządu przesiedleńczego. Uwaga 3.

U w a g a 1. Uchylono.

U w a g a 2. Sprawy wydziału apanaży, sprawy dróg żelaznych, utrzymywanych przez skarb, sprawy zarządów skarbowych stacji klimatycznych i wód mineralnych, oraz sprawy składów gospodarstwa wiejskiego i leśnych zarządu przesiedleńczego nie są wyjęte z pod jurysdykcji sądów pokoju, jeżeli sprawy te co do przedmiotu i wartości powództwa na zasadzie ogólnych przepisów o właściwości należą do kompetencji pomienionych sądów [1]). Sprawy te mogą być zakończone układem pojednawczym [2]).

U w a g a 3. Moc obowiązująca przepisów, wyłuszczonych w uwadze 2 do niniejszego (1289) artykułu, roz-

---

Moc obowiązująca przepisów, wyłuszczonych w uwadze 2 do niniejszego (1289) artykułu rozciąga się na sprawy z powództwa o odszkodowanie poszkodowanych wskutek wypadków nieszczęśliwych i wskutek utraty zdrowia kontraktowych majstrów, robotników i pracowników: 1) zakładów artyleryjskich zarządu wojskowego, 2) drukarni państwowej i drukarni senatu, 3) przedsiębiorstw przemysłowych fabrycznych, górniczych i górniczo - przemysłowych zarządu gabinetu jego cesarskiej mości tudzież apanaży, 4) skarbowych przedsiębiorstw, będących pod zarządem portów handlowych, 5) admiralicji, fabryk i technicznych zakładów zarządu morskiego i 6) przemysłowych i technicznych zakładów ministerstwo skarbu,— oraz członków rodzin wszystkich wyżej wymienionych osób, tudzież o wypłatę przypadającej im emerytury (ust. przem. art. 156^{20} — 156^{25} wedł. dal. ciągu 1912 r.). Sprawy te mogą być zakończone układem pojednawczym tylko na zasadach, zaproponowanych przez sąd w trybie artykułów 70, 177 i 337. W sprawach tych ma zastosowanie ostatnia część art. 200^{7} i art. 880^{1} *). Przepisy, w niniejszej uwadze zamieszczone, mają zastosowanie również do odszkodowania osób, pozostających w służbie w zakontraktowanych oddziałach latarników i pilotów oraz na innych statkach zarządu morskiego, tudzież członków rodzin tych osób, o ile roczne ich uposażenie nie przekracza tysiąca pięciuset rubli.

---

*) Art. 200^{7} i 880^{1} odpowiadają art. 45 przep. tym. o koszt. sąd., zał. XX.

[1]) Por. ust. c części drugiej art. 2 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

[2]) Por. art. 36 zał. XXVII. B.

ciąga się na sprawy z powództw, wytaczanych na zasadzie specjalnych ustaw, o odszkodowanie poszkodowanych wskutek wypadków nieszczęśliwych robotników i practwem państwowych kas oszczędności [1]).

Uwaga 4. Moc obowiązująca przepisów o właściwości sądu, wyłuszczonych w uwadze 2 do niniejszego (1289) artykułu, rozciąga się na sprawy z powództw z tytułu ubezpieczenia dochodów i kapitałów za pośrednictwem państwowych kas oszczędności [2]).

Uwaga 5. Uchylono.

Uwaga 6. Uchylono.

Uwaga 7. Uchylono.

P. art. 1614.

Powództwa, dotyczące interesów skarbu, wyjęte są z pod jurysdykcji sądów pokoju (S. C. 9-95), o ile skarb uczestniczy w charakterze powoda lub pozwanego, nie stosuje się ta zasada, jeżeli skarb jest interwenjentem lub przypozwanym (S. C. 80-84, 143-82).

1289[1]. W sprawach zarządu skarbowego, toczących się w sądach pokoju, te ostatnie obowiązane są na zasadzie przepisów ogólnych przesyłać właściwym zarządom skarbowym [2]) odpisy podań, opozycji i skarg, zgłoszonych ustnie i wciągniętych do protokułu, jak również składane przez stronę przeciwną odpisy podań, opozycji i skarg incydentalnych oraz odpisy dołączonych do nich dokumentów.

1289[2]. Przy wzywaniu zarządów skarbowych przed sąd pokoju wyznacza się do stawiennictwa termin dwutygodniowy z doliczeniem terminu na na odległość (art. 300).

1290. Uchylono.

1291. W sprawach przeciwko zarządom skarbowym nie jest dozwolone ani zabezpieczenie powództwa ani tymczasowe wykonanie wyroków sądowych; w sprawach

---

[2]) Patrz odsyłacz do art. 1282.
[1]) Patrz odsyłacz do uw. 2-ej.

jednak o prawo własności do majątku nieruchomego sąd na żądanie powoda może zakazać aljenacji tego majątku aż do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy. W tym wypadku co do ochrony lasu w majątku, będącym przedmiotem sporu, mają zastosowanie przepisy, wyłuszczone w art. 610 i 611.

Uwaga. W sprawach, przewidzianych w uwadze 3 do art. 1289 i w sprawach o odszkodowanie poszkodowanych wskutek nieszczęśliwych wypadków pracowników, majstrów i robotników dróg żelaznych, oddanych do ogólnego użytku, tudzież członków ich rodzin (Ust. dr. kom. art. 575, uw. 23, zał., wedł. dal. ciągu) dozwolone jest na wniosek strony tymczasowe wykonanie wyroku sądowego, od sądu zaś zależy dopuszczenie wykonania bezwarunkowo lub pod warunkiem stawienia rękojmi przez stronę, która wniosła o wykonanie.

1292. Wyrok sądu ogłasza się obu stronom na zasadach ogólnych; lecz niezależnie od tego odpis wyroku sąd przesyła miejscowemu zarządowi skarbowemu, o którym jest mowa w artykule 1284 [1]).

a) Art. 1292 nie dotyczy orzeczeń instancji kasacyjnej (S. C. 269-77).

b) Art. 1292 obowiązuje i sądy pokoju (S. C. 61-93).

c) Termin do wytoczenia powództwa o koszty sądowe, przypadające skarbowi, biegnie na ogólnych zasadach od daty wyłożenia motywów wyroku na piśmie, a nie od daty doręczenia odpisu (S. C. 66-96).

1293. Termin do założenia skargi apelacyjnej i kasacyjnej dla zarządu skarbowego biegnie od daty doręczenia mu zgodnie z poprzednim (1292) artykułem odpisu wyroku.

a) Na zasadach, wyłuszczonych w art. 1293, oblicza się terminy w sprawach, wytoczonych przed sąd pokoju (S. C. 61-93).

b) Art. 1293 dotyczy również decyzji incydentalnych, które mogą być zaskarżone w drodze kasacji (S. C. 77-88).

c) Termin do zaskarżenia decyzji, których odpisy nie są

---

[1]) Patrz odsył. do art. 1282.

doręczane, a które mogą być skarżone oddzielnie, oblicza się na zasadach ogólnych (S. C. 74 — 04).

1294. Uchylono.

1295. W sprawach zarządu skarbowego ministrowie i kierownicy urzędów głównych, oraz nadprokurator świątobliwego synodu, naczelnik zarządu głównego apanaży i szef gabinetu jego cesarskiej mości mają prawo, niezależnie od stron, uczestniczących w procesie, zgłaszać do departamentu kasacyjnego senatu [1]) wnioski o uchylenie wyroków izb sądowych [2]) i zjazdów sędziów pokoju [3]) w sprawach, w których wartość powództwa przekracza sto rubli, lecz tylko na zasadach ogólnych i w wypadkach, przewidzianych w artykułach 185, 186, 792 i 793 [4]).

Wnioski z art. 1295 winny być zgłaszane na zasadach ogólnych, a zatem w terminie właściwym (S. C. 1368-73), z dołączeniem odpisów i za pośrednictwem sądu 2-ej instancji, gdyż inaczej pozostają bez rozpoznania (S. C. 328-77, 388-76).

1295[1]. W sprawach przeciwko zarządom skarbowym nie jest dozwolone wykonanie wyroku przed upływem *terminu kasacyjnego*, a gdy skargę kasacyjną założono, — przed jej rozstrzygnięciem.

U w a g a. W sprawach o roszczenia pieniężne przeciwko skarbowi dozwolone jest na wniosek powoda wykonanie na ogólnych zasadach, jeżeli powód stawi odpowiednią rękojmię na wypadek uchylenia wyroku w drodze kasacji (art. 814 p. 3).

1295[2]. W sprawach z powództwa zarządu skarbowego z pośród środków, przewidzianych w artykule 814, ma zastosowanie tylko wskazany w punkcie 4 rzeczonego artykułu. Nadto może być zarządzony zakaz aljenacji bę-

---

[1]) Sądu najwyższego.
[2]) Sądów apelacyjnych.
[3]) Sądów okręgowych, jako drugiej instancji.
[4]) Patrz odsył. do art. 1282.

dącego przedmiotem sporu majątku z zachowaniem przepisów z art. 610 i 611, z zezwoleniem jednak zarządowi skarbowemu na zawieranie umów co do majątku pod warunkiem uprzedzenia kontrahenta, że umowa traci moc obowiązującą, jeżeli zapadnie wyrok, nakazujący zwrot majątku pozwanemu.

1296. Celem wykonania wyroku, zapadłego przeciwko zarządowi skarbowemu, strona egzekwująca składa tytuł wykonawczy bezpośrednio temu urzędowi, który z mocy wyroku winien tenże wyrok wykonać.

a) Wyroki wydane przeciwko instytucji, zrównanej pod względem procesualnym z zarządem skarbowym, ulegają wykonaniu w trybie art. 1296. S. C. 245-77).

b) Spór w przedmiocie potrącenia z należnością, przypadającą z tytułu wykonawczego, winien być rozstrzygnięty przez sąd w drodze powództwa. (S. C. 75-90).

1297. Spory o majątek skarbowy, wynikające między ministerstwami lub urzędami głównemi rozstrzygane są w drodze porozumienia wzajemnego przez szefów tych ministerstw i urzędów; jeżeli porozumienie nie będzie osiągnięte, spór rozstrzyga pierwszy departament senatu rządzącego [1])

Spory między zarządem miejskim a skarbem podlegają jurysdykcji sądowej (S. C. 72-09, 308-77).

1298. Spory *majątkowe między zarządem apanaży* i zarządem wydziału duchowieństwa a pozostałemi zarządami skarbowemi, tudzież spory wynikłe między zarządami duchowieństwa różnych wyznań oraz spory między temiż zarządami a zarządem apanaży rozstrzygane są przez sądy według przepisów, w niniejszym tytule wyłuszczonych.

---

[1]) Dekret z 3. I. 1918 r. o tymcz. org. władz naczelnych (Dz. Pr. 1 — 1 — 1918). Art. 17. Rada ministrów rozpoznaje sprawozdania poszczególnych ministrów i uzgadnia ich działalność. Art 18. Wszelkie sprawy, wychodzące poza zakres kompetencji poszczególnych ministrów, lub też dotyczące kilku ministerstw, rozstrzygane będą przez radę ministrów.

1299. Sprawy, dotyczące majątków, nabytych, jako prywatna własność, przez członków domu cesarskiego, i nie pozostających pod zarządem ministerstwa dworu cesarskiego, ulegają jurysdykcji sądowej na zasadach ogólnych.

U w a g a. W sprawach, dotyczących wszelkich majątków, pozostających pod zarządem głównego zarządu apanaży i innych instytucji ministerstwa dworu cesarskiego, stosuje się postępowanie, przepisane dla spraw zarządu skarbowego, z następującemi wyjątkami:

1) jeżeli wyrokiem sądu majątek będzie na czyjąkolwiek rzecz zasądzony, to taki wyrok po upływie terminu apelacyjnego lub kasacyjnego albo po oddaleniu skargi kasacyjnej przed skierowaniem do egzekucji będzie złożony ministrowi sprawiedliwości, który przesyła ten wyrok ministrowi dworu cesarskiego celem przedstawienia jego cesarskiej mości do uznania, i

2) najwyższy rozkaz, wydany w przedmiocie wyroku sądu, minister sprawiedliwości komunikuje bezpośrednio temu sądowi, który wydał wyrok [1]).

TYTUŁ DRUGI.

O postępowaniu w sprawach, wynikających z umów przedsiębiorstwa, dostawy i dzierżawy pożytków dochodowych.

1300. W sprawach między zarządami skarbowemi a osobami prywatnemi, wynikających z umów przedsiębiorstwa, dostawy i dzierżawy pożytków dochodowych [2]), stosuje się postępowanie, przepisane dla spraw zarządu skarbowego, z wyjątkami, wskazanemi w poniższych artykułach.

---

[1] „Obrocznych statiej".

[2]) Konstytucja z 17. III. 1921 r. Art. 77 Orzeczenia sądowe nie mogą być zmienione ani przez władzę ustawodawczą, ani przez władzę wykonawczą.

Art. 1300 — 1309 dotyczą tylko tych antreprenerów, dostawców i dzierżawców, którzy mają bezpośredni stosunek umowny ze skarbem. (S. S. 50-87, 7-82, 91-81).

1301. Na rozporządzenia urzędów i urzędników zarządu skarbowego, na ich opieszałość lub bezczynność w czasie wykonania przedsiębiorstwa lub dostawy zakłada się skargi do zwierzchności, na rozporządzenia zaś, opieszałość lub bezczynność zwierzchności naczelnej — do pierwszego departamentu senatu rządzącego.

Art. 1301 nie ma zastosowania, gdy skarb odmawia wykonania umowy, wówczas bowiem pozostaje tylko droga procesu sądowego. (S. C. 181-79).

1302. Po wydaniu ostatecznego obrachunku, kontrahentowi na nieprawidłowe tegoż obrachunku sporządzenie, oraz na wszelkie czynności urzędów i urzędników zarządu skarbowego jak w czasie tak i po wykonaniu umowy służy prawo albo skarżyć się *zwierzchności w trybie poprzedniego* (1301) artykułu, albo wytoczyć przeciwko skarbowi powództwo w trybie postępowania sądowego o wypłatę sum i wydanie dokumentów, należnych, zdaniem jego, od skarbu, jak również o odszkodowanie za straty, zrządzone mu wskutek nieprawidłowych czynności, opieszałości lub bezczynności pomienionych urzędów i urzędników.

Nie tamuje drogi sądowej, po wystawieniu ostatecznego obrachunku„ o potrącenia w tymże obrachunku dokonane ta okoliczność, że dostawca w czasie wykonania umowy skarżył się zwierzchności. (S. C. 167-89).

1303. Termin do wytoczenia powództwa przeciwko skarbowi jest sześciomiesięczny. Termin ten biegnie:

1) od daty wydania ostatecznego obrachunku, jeżeli powództwo wynika z tego obrachunku albo z czynności, poprzedzających wydanie tegoż;

2) od daty ostatniej wypłaty z rzeczonego obrachunku, jeżeli osoba prywatna uważa, że nie jest w zupełności zaspokojona z tegoż;

3) od daty ostatniego podania o zwrot kaucji, jeżeli powództwo wynika z tytułu zatrzymania jej po wydaniu ostatecznego obrachunku.

a) Za ostateczny poczytywać należy taki obrachunek, co do którego niema wątpliwości, iż jest ostatecznym (S. C. 71-91, 102-81).

b) Termin z art. 1303 nie obowiązuje dającego kaucję, który nie był wykonawcą umowy, i który nie był powiadomiony o nastąpieniu warunku, uprawniającego go do przyjęcia na siebie wykonania umowy. W tym wypadku należy stosować ogólne zasady o terminach. (S. C. 50-87, 295-80, por. 81-91).

1304. Kontrahent, który po zakomunikowaniu mu ostatecznego obrachunku, wniósł skargę do zwierzchności, traci prawo do wytoczenia powództwa w drodze sądowej.

a) Ekscepcja, przysługująca skarbowi z art. 1304, może być zgłoszona w każdem stadjum procesu (S. C. 521-76).

b) Powód, który skarżył się zwierzchności przed otrzymaniem ostatecznego obrachunku, nie traci prawa do drogi sądowej. (S. C. 57-92, 167-89, 101-01).

1305. Powództwo wytacza się przed ten sąd, w którego jurysdykcji ma siedzibę zarząd skarbowy, od którego pochodzi ostateczny obrachunek, o ile w umowie nie był przewidziany do rozstrzygania sporów inny sąd.

1306. Wytoczenie powództwa nie zawiesza rozporządzeń zarządu skarbowego, dopóki nie zapadnie wyrok sądowy.

1307. Spory między zarządami skarbowemi a osobami prywatnemi z kontraktów dzierżawy pożytków dochodowych, tak przed zakomunikowaniem ostatecznego obrachunku, jak i w czasie wykonania umowy rozpoznawane są albo przez zwierzchność w trybie art. 1301 albo w drodze postępowania sądowego.

Spory, o których mówi art. 1307, mogą być rozpoznawane przez sąd nie tylko po doręczeniu ostat. obrachunku, lecz i w czasie trwania umowy. (S. C. 17-92).

1308. W wypadku, przewidzianym w poprzednim

(1307) artykule, powództwo osoby prywatnej przeciwko skarbowi winno być wytoczone w terminie, przepisanym w art. 1303.

1309. Osoby prywatne, pociągnięte do odpowiedzialności z powodu ujawnionych przez ministerstwa, urzędy główne albo kontrolę państwową niedokładności i omyłek w zakończonych przez zarządy skarbowe obrachunkach z kontraktów i zobowiązań ze skarbem, mogą celem wyłączenia swojej odpowiedzialności wytoczyć powództwo na zasadzie artykułów 1302 i 1303. W tym wypadku zakreślony art. 1303 termin biegnie od daty zakomunikowania osobie prywatnej rozporządzenia o pociągnięciu jej do odpowiedzialności.

TYTUŁ TRZECI.

O trybie postępowania w sprawach z tytułu zawładnięcia majątku lub zakłócenia posiadania.

1310 [2]). Sprawy osób prywatnych przeciwko zarządom skarbowym, tudzież osób prywatnych i zarządów skarbowych przeciwko zarządom, wymienionym w art. 1298, o zawładnięcie majątku nieruchomego lub o zakłócenie posiadania należą do jurysdykcji miejscowych sędziów pokoju, jeżeli od daty zawładnięcia lub zakłócenia nie upłynęło czasu więcej niż rok jeden.

P. art. 1615.

1311. Wskazany w punkcie 2 artykułu 29 [1]) roczny termin do wytoczenia powództwa o przywrócenie za-

---

[1]) Punkt 2 art. 29 w redakcji ust. post. cyw. miał brzmienie następujące:

„2) powództwa o przywrócenie zakłóconego lub utraconego posiadania, jeżeli od daty zakłócenia lub utracenia upłynęło nie więcej czasu, niż rok".

[2]) W miejscowościach, wskazanych w odsył. do art. 32[1], art. 1310 uchylono.

kłóconego lub utraconego posiadania oblicza się co do majątków skarbowych, będących w czasowem posiadaniu osób prywatnych, nie od czasu zawładnięcia, a od dnia przejęcia majątku przez skarb, o ile przedtem do zarządu skarbowego nie dochodziły pisemne doniesienia lub skargi na zawładnięcie.

1312. Po upływie terminu, przepisanego w punkcie 2 artykułu 29, mają zastosowanie przepisy, wyłuszczone wyżej w artykułach 73, 1283, 1284, 1285 — 1287, 1288 i w uwadze do niego, w art. 1289 i w uwagach do niego, w art. 1291 i w uwadze do niego, w art. 1292, 1293, 1295, 1295^{1} i w uwadze do niego, w art. 1295^{2} i 1296.

1313. Sprawy te mogą wszczynać przed sędziami pokoju zarówno pełnomocnicy zarządów skarbowych, jak i te urzędy i osoby, pod których bezpośrednim zarządem majątek pozostaje.

1314. Osoby prywatne i stowarzyszenia, posiadające majątek zarządów skarbowych prawem użytkowania, w razie zakłócenia przez kogokolwiek ich posiadania, mogą i bezpośrednio w swojem własnem imieniu wytaczać powództwa o przywrócenie zakłóconego posiadania. Opis ich skargi powodowej doręcza się pozwanemu i zarządowi skarbowemu; w dalszym następnie toku postępowania mają zastosowanie przepisy, obowiązujące w sprawach zarządu skarbowego.

1315. W sprawach o zawładnięcie, wytaczanych przez osoby prywatne przeciwko zarządom skarbowym, te ostatnie sędzia pokoju wzywa przed sąd, posyłając wezwania urzędom i urzędnikom, wymienionym w artykule 1284 [1]).

---

[1]) Patrz odsyłacz do art. 1282 i zał. XXVII.

ROZDZIAŁ DRUGI.

O dochodzeniu odszkodowania za szkody i straty, wyrządzone rozporządzeniami osób urzędowych.

TYTUŁ PIERWSZY.

O dochodzeniu odszkodowania za szkody i straty, wyrządzone rozporządzeniami urzędników administracyjnych i osób, urzędujących z wyborów.

DZIAŁ PIERWSZY.

O dochodzeniu odszkodowania za szkody i straty, wyrządzone rozporządzeniami urzędników administracyjnych.

1316. Odszkodowania za szkody i straty, spowodowane zaniedbaniem, nieoględnością lub opieszałością ze strony urzędnika administracyjnego, poszukuje się na ogólnych zasadach postępowania sądowego cywilnego z wyjątkami, w poniższych artykułach wskazanemi.

a) Art. 1316 nie ma zastosowania w wypadkach dochodzenia odszkodowania przez instytucję administracyjną lub społeczną od urzędnika, wówczas bowiem stosuje się ogólny tryb postępowania. Specjalny tryb postępowania z art. 1316 dotyczy powództw osób prywatnych (S. C. 84-90, S. O. 26-03).

b) Art. 1316 nie stosuje się, jeżeli urzędnik działał w charakterze pełnomocnika skarbu w jego sprawach majątkowych (S. C. 14-87, 162-78).

c) Stosuje się do wszystkich urzędników, działających w charakterze przedstawicieli władzy państwowej (S. C. 106 — 76, 321-72, 14-87, 108-90).

d) Nie dotyczy czynności służbowych przełożonego w stosunku do podwładnego (S. O. 26 — 08).

1317. Uchylono [1]).

1318. Termin do wytoczenia powództwa jest trzymiesięczny od daty zakomunikowania petentowi rozporządzenia, które on uważa za gwałcące jego prawa, albo sześciomiesięczny od daty wykonania takiego rozporządzenia, jeżeli było ono wykonane bez uprzedniego zakomunikowania.

1319. Odpis skargi powodowej doręcza się temu urzędnikowi albo każdemu członkowi urzędu, przeciwko któremu wytoczono powództwo, — celem złożenia wyjaśnienia w terminie wyznaczonym.

1320 — 1322. Uchylono [1]).

1323. Po otrzymaniu wyjaśnienia, albo po upływie terminu, wyznaczonego do złożenia wyjaśnienia (art. 1319), referuje się sprawę na zasadach ogólnych.

1324. Strony, obecne na posiedzeniu, dopuszczone są do złożenia ustnych wyjaśnień.

1325. Wyroki nie zapadają inaczej, jak po wysłuchaniu wniosków prokuratora względnie nadprokuratora [2]).

1326 — 1327. Uchylono [3]).

1328. Uchylono.

1329. Uchylono [4]).

---

[1]) Art. 1317, 1320 — 1322, 1326, 1327, 1329, 1330^2 — 1330^5, 1616 i 1617 zostały uchylone przez wprowadzenie przepisu z art. 23 przep. przech. do ust. post. cyw. (zał. IX), oraz przepisu z art. 12 rozporządz. kom. gen. ziem wsch. (zał. XIII).

[2]) Por. art. 23 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX), i art. 12 rozp. kom. gen. ziem wsch.. (zał. XIII).

[3]) Patrz odsyłacz do art. 1317.

[4]) Patrz odsyłacz do art. 1317.

1330. Jeżeli sąd uzna osobę urzędową za winną wyrządzenia szkód i strat, może również określić sumę odszkodowania, o ile wysokość szkód i strat stanowczo jest stwierdzona. W przeciwnym razie powód, którego powództwo o odszkodowanie uznane zostało za słuszne, może żądać określenia wysokości odszkodowania albo w trybie postępowania wykonawczego albo w trybie ogólnego postępowania sądowego cywilnego [1]).

DZIAŁ DRUGI.

O dochodzeniu odszkodowania za szkody i straty, wyrządzone przez osoby, urzędujące z wyborów.

1330¹. Odszkodowania za szkody i straty, spowodowane zaniedbaniem, nieoględnością lub opieszałością ze strony osób, urzędujących z wyborów w szlacheckich, miejskich (społecznych lub stanowych) i ziemskich instytucjach, poszukuje się według przepisów, wyłuszczonych w artykułach 1316 i 1318 — 1330, z zachowaniem nadto poniższych przepisów specjalnych (art. 1330² — 1330⁵).

1330² — 1330⁵. Uchylono [2]).

1330⁶. Odszkodowania za szkody i straty, spowodowane zaniedbaniem, nieoględnością lub opieszałością ze strony powołanych z wyborów osób, urzędujących w zarządzie społecznym obywateli wiejskich, poszukuje się w trybie ogólnego postępowania sądowego cywilnego [1]).

---

[1]) Por. art. 23 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX) i art. 12 rozp. kom. gen. ziem wsch. (zał. XIII).

[2]) Patrz odsyłacz do art. 1317.

TYTUŁ DRUGI.

O dochodzeniu strat od sędziów, prokuratorów i innych urzędników sądowych.

1331. Podania o zezwolenie na dochodzenie strat, spowodowanych nieprawidłowemi lub stronnemi czynnościami sędziów, prokuratorów i innych urzędników sądowych w toku postępowania lub przy wydaniu wyroku, wnosi się: przy dochodzeniu od urzędujących w sądzie okręgowym i od sędziów pokoju—do izby sądowej[1]), a od prezesów, członków i prokuratorów wyższych instancji sądowych—do połączonego kompletu pierwszego i kasacyjnych departamentów senatu rządzącego[2]).

P. art. 1618.

a) Sędziowie odpowiadają majątkowo tylko w razie jawnie niesłusznego zastosowania i komentowania wyraźnego przepisu ustawy (S. C. 74-86, 76-85).

b) Notarjusz odpowiada majątkowo, chociażby do osobistej odpowiedzialności nie był pociągnięty (S. C. 127-77); odpowiada, jeżeli spisał akt, stanowczo przez ustawę zabroniony, oraz jeżeli nieprawidłowo stwierdził zdolność prawną strony (S. C. 16-94, 8-91, 20-89, 20-88), lub gdy dopuścił się jawnej nieoględności lub opieszałości w czynnościach służbowych (S. C. 108-90).

c) Decyzje, zapadłe w trybie art. 1331 — 1336 nie ulegają zaskarżeniu (S. C. 67-75, S. O. 61-81).

d) Sąd zgodnie z ogólnemi zasadami sam dowodów nie zbiera (S. O. 27-97).

e) Nie mają w tych sprawach zastosowania przepisy o zabezpieczeniu dowodów (S. O. 7-98).

f) Jeżeli w czynnościach sędziego nie można dopatrzeć się celu osobistych zysków lub innych osobistych względów, to uchylenie wyroku z powodu błędnego zastosowania ustawy nie powoduje majątkowej odpowiedzialności sędziego. (S. C. 74-86).

1332. Pełnomocnik, który zgłasza podanie o zezwolenie na dochodzenie strat na zasadzie poprzedniego (1331) artykułu, winien mieć szczególne do tego upoważnienie.

---

[1]) Sądu apelacyjnego, por. art. 25 i art. 27 lit. e przep. przech. do u. p. c. (zał. IX).

[2]) Sądu najwyższego, por. art. 25 i art. 27 lit. f. przep. przech. do u. p. c. (zał. IX).

1333. Jeżeli izba sądowa, albo senat [1]) po przedwstępnem rozpoznaniu podania uzna, że może być uwzględnione, to komunikuje odpis podania *oskarżonemu celem* złożenia w terminie wyznaczonym wyjaśnienia.

1334. Po otrzymaniu wyjaśnienia na piśmie lub po upływie terminu, wyznaczonego do złożenia tegoż, zgłoszone podanie rozstrzyga się na sesji przy drzwiach zamkniętych po uprzedniem wysłuchaniu relacji sędziego-referenta i wniosków prokuratora lub nadprokuratora.

1335. Izba sądowa lub senat [1]) jeżeli uzna podanie o zezwolenie na dochodzenie strat za usprawiedliwione, wyznacza sąd okręgowy, przed który petent może wytoczyć powództwo o odszkodowanie za te straty.

1336. Dalsze postępowanie z powództwa o odszkodowanie za straty podlega ogólnym przepisom.

ROZDZIAŁ TRZECI.

O postępowaniu sądowem w sprawach małżeńskich i o prawość pochodzenia.

TYTUŁ PIERWSZY.

O postępowaniu w sprawach małżeńskich.

DZIAŁ PIERWSZY.

O postępowaniu w sprawach o prawa, wynikające z istnienia legalnego małżeństwa.

1337. Rozpoznaniu sądu cywilnego podlegają sprawy o prawa cywilne, osobiste i majątkowe, wynikające

---

[1]) Sąd apelacyjny albo najwyższy, patrz odsyłacze do art. 1331.

z istnienia legalnego małżeństwa, zarówno samych małżonków, jak i dzieci w związku małżeńskim zrodzonych.

P. art. 1619.

Sąd cywilny rozstrzyga tylko spory na tle praw osobistych i majątkowych, spory zaś w przedmiocie ważności związków małżeńskich należą do kompetencji sądów duchownych. (S. C. 39-99. 152-79).

1338. Postępowanie sądowe przed sądem cywilnym ulega zawieszeniu, jeżeli ujawnią się takie okoliczności, których rozpoznanie należy do kompetencji sądu duchownego, i bez których rozstrzygnięcia nie może być wydany wyrok w sprawie, wytoczonej przed sądem cywilnym; decyzję w tym przedmiocie ogłasza się stronom.

P. art. 1620.

a) Do kompetencji sądu duchownego należy również orzeczenie co do ważności małżeństwa mahometańskiego (S. C. 849-74. 766-74).

b) Spór co do prawości pochodzenia nie może być rozstrzygnięty przed zdecydowaniem kwestji ważności małżeństwa, o ile kwestja ta nie uległa przedawnieniu (S. C. 849-74).

1339. Sprawy o prawa, wynikające ze związku małżeńskiego, wszczyna się w tym sądzie okręgowym, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania; jeżeli w sprawie niema pozwanego — to według miejsca zamieszkania powoda.

1340. Po upływie lat dwuch od daty śmierci jednego z małżonków, ustaje prawo do wytoczenia sporu w przedmiocie osobistych praw cywilnych, wypływających ze związku małżeńskiego, zarówno pozostałego przy życiu małżonka jak i dzieci, z tego związku zrodzonych.

U w a g a. Przepis, wyłuszczony w niniejszym (1340) artykule, nie rozciąga się ani na małżeństwa, zawarte przed 6 lutego 1850 roku, ani na dzieci z takich małżeństw zrodzone.

a) Jeżeli spór o legalność małżeństwa się przedawnił, dzieci z takiego małżeństwa poczytywane są za prawe, bez względu na to, czy małżeństwo było legalne, czy nie. (S. C. 595-76).

b) Termin dwuletni umarza wszelkie spory o prawa osobiste i majątkowe, z małżeństwa wypływające, jeżeli spory te oparte

są na zaprzeczeniu legalności związku małżeńskiego. (S. C. 79-01).

1341. W przedmiocie składania do akt sprawy wypisów z ksiąg metrykalnych i innych ksiąg zarządu duchownego, obowiązują przepisy, wyłuszczone w artykułach 452 i 453.

P. art. 1621.

1342. Porównanie i sprawdzenie złożonych przez strony dokumentów z księgami metrykalnemi zarządu duchownego dokonywa się w obecności stron w miejscu, gdzie księgi te są przechowywane, przez członka sądu albo miejscowych powiatowego *członka sądu okręgowego lub oddziałowego* sędziego pokoju [1]) według przepisów, wyłuszczonych w artykułach 500^1 — 500^3.

U w a g a. Skreślono, gdyż umieszczono ją w treści art 1342.

P. art. 1622.

1343. W sprawach, w których niema pozwanego, obowiązkiem prokuratora jest zebranie odpowiednich dowodów celem obalenia niesłusznych roszczeń powoda.

1344. W sprawach, wymienionych w poprzednim (1343) artykule, nie wydaje się wyroków inaczej, jak po wysłuchaniu wniosków prokuratora.

1345. W sprawach, wymienionych w artykule 1343, prokurator ma prawo zakładać skargi na wyroki sądów z zachowaniem ogólnych przepisów o zakładaniu przez osoby prywatne skarg na wyroki sądów.

---

[1]) Według nowej redakcji, wprowadzonej w miejscowościach, wskazanych w odsyłaczu do art. 32^1 sprawdzenie dokonywane jest „przez członka sądu okręgowego lub przez miejscowego sędziego pokoju".

DZIAŁ DRUGI.

O postępowaniu w sprawach o przywrócenie wspólnego pożycia małżonków, o utrzymywanie przez męża żony, mieszkającej oddzielnie, oraz o wzajemne prawa i obowiązki rodziców względem dzieci w razie uchylenia się rodziców od wspólnego pożycia.

1345[1]. W sprawach o przywrócenie wspólnego pożycia małżonków, o utrzymywanie przez męża żony, oddzielnie mieszkającej (ust. cyw. art. 103[1] i 106[1]), oraz o wzajemne prawa i obowiązki rodziców względem dzieci w razie uchylenia się rodziców od wspólnego pożycia (ust. cyw. art. 64[1]), sądy postępują według ogólnych przepisów postępowania sądowego cywilnego z zachowaniem nadto przepisów, wyłuszczonych w artykułach 1338, 1341, 1342 i 1345[2] — 1345[11].

1345[2]. Powództwa, dotyczące przedmiotów, wymienionych w poprzednim (1345[1]) artykule, należą do jurysdykcji sądów ogólnych z poniższemi wyjątkami:

Do jurysdykcji sędziów pokoju należą powództwa: 1) mające za przedmiot zrealizowanie przysługującego jednemu z małżonków prawa widywania się z dziećmi, pozostającemi u drugiego współmałżonka, w wypadkach i w warunkach, wskazanych w artykułach 131[4] i 164[1] ust. cyw., i 2) o utrzymywanie przez męża żony, oddzielnie mieszkającej, jak również o utrzymywanie przez jednego z małżonków dzieci, pozostawionych u drugiego, — w granicach właściwości sądu według wartości powództwa (art. 1345[6]).

1345[3]. Jeżeli miejsce zamieszkania pozwanego nie jest znane, powództwa w sprawach, wymienionych w artykule 1345[1], mogą być wytaczane według uznania powoda albo według zamieszkania powoda, albo według ostatniego znanego mu miejsca zamieszkania pozwanego, albo według

miejsca, gdzie położony jest majątek nieruchomy pozwanego.

1345[4]. Występować w charakterze powodów i pozwanych w sprawach, wymienionych w artykule 1345[1], mogą małżonkowie osobiście [1]) albo przez pełnomocników, chociażby byli niepełnoletni lub pozostawali pod opieką z powodu marnotrawstwa bądź pod kuratelą z powodu głuchoniemoty lub niemoty. Małżonka, ubezwłasnowolnionego z powodu choroby umysłowej, głuchoniemoty lub niemoty, reprezentuje opiekun.

1345[5]. Upoważnienie pełnomocnika do prowadzenia spraw, wymienionych w artykule 1345[1], winno być wyrażone kategorycznie w pełnomocnictwie z przytoczeniem przedmiotu sprawy. Pełnomocnictwo do takich spraw może być udzielone przez samego małżonka, chociażby był niepełnoletni, albo pozostawał pod opieką z powodu marnotrawstwa lub pod kuratelą z powodu głuchoniemoty lub niemoty.

1345[6]. Wartość powództwa o utrzymywanie przez męża żony, mieszkającej oddzielnie, oraz o utrzymywanie przez jednego z małżonków dzieci, pozostawionych u drugiego, określa się sumą roszczenia powoda za jeden rok, jeżeli zaś roszczenie powoda obejmuje również czas, poprzedzający wytoczenie powództwa, to do rocznej sumy roszczenia dodaje się suma, której żąda powód za czas ubiegły do daty wytoczenia powództwa.

1345[7]. Sprawy z powództwa o przywrócenie wspólnego pożycia małżonków, o utrzymywanie przez męża żony, mieszkającej oddzielnie, oraz sprawy, mające za przedmiot wzajemne prawa i obowiązki rodziców względem dzieci w razie uchylenia się małżonków od wspólnego pożycia (art. 1345[1]), rozpoznawane są przy drzwiach zamkniętych.

---

[1]) Por. art. 13 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX).

1345[8]. Celem wyjaśnienia okoliczności sprawy sąd, niezależnie od dowodów złożonych przez strony, ma prawo, według własnego uznania, zarządzić przesłuchanie samych małżonków lub jednego z nich, ich krewnych i sąsiadów, tudzież innych osób, które mogłyby udzielić niezbędnych dla sprawy wiadomości.

Jeżeli miejsce zamieszkania wyżej wymienionych osób jest oddalone, sąd może zlecić przesłuchanie jednemu ze swoich członków, albo miejscowemu powiatowemu członkowi sądu okręgowego albo oddziałowemu sędziemu pokoju według przepisów, wyłuszczonych w artykułach 500[1], 500[2] i 500[3].

1345[9]. W razie wytoczenia powództwa o ustalenie wzajemnych praw i obowiązków rodziców względem dzieci, gdy rodzice uchylili się od wspólnego pożycia (ust. cyw. art. 164[1]), sąd przed merytorycznem rozstrzygnięciem sprawy może na wniosek którejkolwiek strony orzec, u którego z rodziców mają być pozostawione dzieci na czas trwania sprawy.

Na decyzje sądu w tej materji dopuszczone są skargi incydentalne oddzielnie od skarg apelacyjnych.

1345[10]. W sprawach o utrzymywanie przez męża żony, mieszkającej oddzielnie (ust. cyw. art. 106[1]), oraz o wzajemne prawa i obowiązki rodziców względem dzieci, gdy rodzice uchylili się od wspólnego pożycia (ust. cyw. art. 164[1]), dozwolone jest tymczasowe wykonanie wyroku.

1345[11]. W wypadkach, przewidzianych w poprzednim (1345[10]) artykule, od sądu zależy nadanie wyrokowi rygoru tymczasowego wykonania bezwarunkowo lub pod warunkiem stawienia rękojmi przez stronę, która wniosła o wykonanie.

TYTUŁ DRUGI.

O postępowaniu w sprawach o prawość pochodzenia.

1346. W sprawach o prawość pochodzenia stosuje się ogólne przepisy z wyjątkami, wskazanemi w artykułach 1343 — 1345 i w niniejszym tytule.

P. art. 1623.

Art. 1346 — 1356 mają zastosowanie tylko do spraw o prawość dzieci, zrodzonych w małżeństwie, a nie poza związkiem małżeńskim. (S. C. 33-92, 155-82).

1347. Prawo dowodzenia prawości pochodzenia nie podlega żadnemu przedawnieniu.

1348. Prawości pochodzenia dziecka, zrodzonego przy istnieniu legalnego małżeństwa, zaprzeczyć może tylko mąż jego matki, przytem obowiązany jest udowodnić, że pozostawał w oddaleniu od swej żony w ciągu całego tego czasu, w którym mogło nastąpić poczecie dziecka (ust. cyw. art. 119 i 125).

a) Prawości pochodzenia zaprzeczyć można tylko w drodze powództwa, a nie w formie zarzutu przeciwko powództwu. (S. C. 33-92, 80-05, 108-02).

b) Powództwo kobiety zamężnej o alimenty dla nieślubnego dziecka, zapisanego w księgach metr. jako pochodzące z prawego łoża, nie ulega uwzględnieniu, dopóki na żądanie męża matki względnie jego spadkobierców nie będzie stwierdzona nieślubność pochodzenia dziecka wyrokiem sądowym. Oświadczenie matki nie obala prezumpcji prawości pochodzenia. (S. C. 80-05).

c) Prawo zaprzeczenia prawości pochodzenia nie należy do opiekuna męża, chorego umysłowo. (S. C. 29-06).

d) Spory z powodu zaprzeczenia pochodzenia od matki rozpoznawane są według przepisów ogólnych, gdyż art. 1348 ma na względzie tylko zaprzeczenie pochodzenia od ojca. (S. C. 112-07, por. 14-09).

e) Zarzuty przeciwko prawości pochodzenia nie są ograniczone specjalnemi terminami i przepisami, jeżeli ten, przeciwko któremu skierowany jest zarzut, nie był zapisany, jako pochodzący z prawego łoża, i nie był za takiego uznawany przez swoich domniemanych rodziców. (S. C. 112-07).

1349. Nie jest dopuszczony spór co do prawości pochodzenia dziecka, jeżeli dziecko jest zapisane w księgach

metrykalnych jako prawe, i jeżeli wpis ten podpisał mąż matki dziecka lub inna osoba na jego prośbę.

1350. Sprawa o nieprawość pochodzenia dziecka, przy istnieniu legalnego związku małżeńskiego, może być wszczęta w terminie rocznym od daty urodzenia dziecka, jeżeli w czasie urodzenia mąż przebywał w granicach państwa, i dwuletnim, jeżeli był za granicą.

a) Po upływie terminów spory co do prawości pochodzenia nie mogą być zgłaszane pod żadną postacią. (S. C. 57-96).

b) Patrz orzecz. 112-07 pod lit. e przy art. 1348.

1351. Wyznaczony w poprzednim (1350) artykule termin do wszczęcia sprawy oblicza się od dnia, w którym mąż dowiedział się o urodzeniu dziecka, które uważa za nieprawe, w tym tylko wypadku, gdy żona jego zdołała ukryć przed nim urodzenie dziecka lub jeżeli w czasie urodzenia dziecka mieszkała oddzielnie.

W razie oddzielnego zamieszkiwania małżonków ciężar dowodzenia, iż mąż wiedział o urodzeniu dziecka, spada na pozwanego. (S. C. 18-03).

1352. Po śmierci męża spadkobiercy z prawa mogą kontynuować wszczętą przez niego sprawę o nieprawość pochodzenia.

1353. Jeżeli mąż zmarł przed upływem terminu, przysługującego mu z mocy art. 1350 i 1351 do wszczęcia sporu przeciwko prawości pochodzenia dziecka, poczytywanego przezeń za nieślubne, nie złożywszy oświadczenia przed śmiercią o uznaniu dziecka za prawe, lub gdy mąż zmarł przed urodzeniem się dziecka, powództwo o uznanie nieprawości pochodzenia dziecka może być wszczęte przez spadkobierców męża z prawa w terminie trzymiesięcznym od daty śmierci męża lub od daty urodzenia się dziecka, jeżeli nastąpiło to po śmierci męża. Gdy urodzenie się dziecka nie było spadkobiercy znane przed początkiem biegu wyżej wyznaczonego terminu trzymiesięcznego, powództwo spadkobiercy o uznanie nieprawości pochodzenia może być

wytoczone przed upływem trzech miesięcy, licząc od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o urodzeniu się dziecka, lecz jedynie w tym wypadku, gdy dziecko urodziło się w czasie oddzielnego zamieszkiwania matki od męża lub po śmierci męża, jeżeli śmierć zaszła po ustaniu wspólnego jego pożycia z matką dziecka.

1354. Dowodem urodzenia z legalnego związku małżeńskiego są metrykalne świadectwa, wystawione przez władze duchowne zgodnie z przepisami. obowiązującemi w zarządach duchownych.

P. art. 1624.

Ten, kto w księgach metr. zapisany jest jako nieprawe dziecko, obowiązany jest, dochodząc prawości pochodzenia, udowodnić, iż jest dzieckiem prawem, sąd więc nie może wkładać na pozwanego obowiązku udowodnienia, że powód jest dzieckiem nieprawem. S. C. 45-90).

1355. Świadectwo metrykalne uważa się za dostateczne tylko w tym wypadku, gdy zgodność jego przez nikogo nie jest zakwestjonowana, w przeciwnym razie ulega ono sprawdzeniu z księgami metrykalnemi w myśl artykułu 1342.

1356. W razie niemożności otrzymania świadectwa metrykalnego z powodu braku ksiąg metrykalnych, albo z powodu wątpliwości co do faktów, które w nich są zapisane, mogą być przyjęte na dowód urodzenia z legalnego małżeństwa: spisy, dotyczące spowiedzi, księgi genealogiczne, księgi miejskie obywatelskie, listy stanu służby i spisy ludności wiejskiej, a celem uzupełnienia tych aktów przyjmuje się zeznania świadków, a w ich liczbie o ile to jest możliwe kapłana, który dopełnił obrzędu chrztu, oraz obecnych przy tem sług kościoła i rodziców chrzestnych.

W razie zarzutu co do treści księgi metrykalnej dopuszczone są wszelkie dowody, a zatem i zeznania świadków. (S. C. 845-74, 152-72, 45-90).

TYTUŁ TRZECI.

O postępowaniu w sprawach małżeńskich i o prawość pochodzenia staroobrzędowców i sektantów.

1356[1]. Sprawy o prawa, wynikające ze związków małżeńskich, zawartych między staroobrzędowcami i sektantami, tudzież sprawy o rozwiązanie tych małżeństw i o nieważność ich należą do jurysdykcji sądu cywilnego.

Sprawy o rozwiązanie związków małżeńskich, zawartych według obrządków staroobrzędowców, chociażby nie wciągniętych do ksiąg metrykalnych należa do jurysdykcji sądu cywilnego. S. C. 69-02).

1356[2]. Do postępowania w sprawach, wymienionych w poprzednim (1356[1]) artykule, stosują się ogólne przepisy niniejszej ustawy, a nadto przepisy, w poniższych artykułach wyłuszczone.

P. art. 1625.

1356[3]. Właściwość sądów okręgowych w sprawach małżeńskich staroobrzędowców i sektantów określa się:

1) w sprawach o prawa osobiste i majątkowe, wynikające ze związku małżeńskiego, tudzież w sprawach o rozwiązanie małżeństwa z powodu złamania wiary małżeńskiej lub niezdolności do współżycia małżeńskiego — stosownie do art. 1339, 1345[2] i 1345[6] ustawy niniejszej;

2) w sprawach o unieważnienie małżeństwa (ust. cyw. art. 78) — według miejsca wciągnięcia małżeństwa do księgi metrykalnej;

3) w sprawach o rozwiązanie małżeństwa z osobami, pozbawionemi wszystkich praw stanu — według miejsca zamieszkania petentów, i

4) w sprawach o rozwiązanie małżeństwa z powodu zaginienia bez wieści jednego z małżonków — według miejsca wciągniecia małżeństwa do księgi metrykalnej, o ile właściwość sądu nie może być określona według art. 1451 niniejszej ustawy [1]).

---

[1]) W myśl uchylonego obecnie (D. P. 43 — 360 — 1922) art. 1451 u. p. c. właściwym sądem okręgowym jest sąd, w którego okręgu znajduje się majątek nieobecnego.

1356⁴. Do spraw, wymienionych w poprzednim (1356³) artykule, stosuje się przepisy o postępowaniu w sprawach małżeńskich, zawarte w artykułach 1340 — 1353 niniejszej ustawy. Oprócz tego w sprawach, wymienionych w punkcie 4 artykułu 1356³, stosuje się przepisy, zawarte w art. 1451—1460¹) niniejszej ustawy, w sprawach zaś o rozwiązanie małżeństwa z powodu cudzołóstwa lub niezdolności jednego z małżonków do współżycia małżeńskiego — przepisy wyłuszczone w art. 47 — 49 ustaw cywilnych.

Uwaga. W sprawach o rozwiązanie małżeństwa osób, które uczestniczyły w wojnie rosyjsko - japońskiej (ust. cyw. art. 56¹ p. 1) i zaginionych w czasie tej wojny bez wieści na terenie działań wojennych, przepisany artykułem 1455 termin pięcioletni skraca się do lat dwuch.

1356⁵. Dowodem urodzenia z małżeństwa, wciągniętego do księgi metrykalnej, są te księgi albo w trybie właściwym zaświadczone z nich wypisy. Jeżeli zaś urodzenia nie wciągnięto do księgi metrykalnej albo gdy prawidłowość wciągniętego do tej księgi wpisu jest podana w wątpliwość, to na dowód będą przyjęte księgi genealogiczne, księgi miejskie obywatelskie, spisy ludności wiejskiej, imienne listy staroobrzędowców i sektantów, listy stanu służby rodziców i zeznania świadków.

1356⁶. W razie wynikłej w toku sprawy o nieważność małżeństwa wątpliwości co do stopni pokrewieństwa lub powinowactwa można zażądać opinji miejscowej zwierzchności duchownej.

1356⁷. Sprawa o unieważnienie małżeństwa, zawartego przed osiągnięciem przez jednego z małżonków przepisanej dla zawarcia małżeństwa pełnoletności (ust. cyw. art. 3) może być wszczęta tylko przez tego z małżonków, który wstąpił w związki małżeńskie w czasie rzeczonej niepełnoletności. Dopuszczone to jest tylko do czasu osiągnięcia przez tego małżonka przepisanego dla zawarcia małżeń-

stwa wieku i jedynie w tym wypadku, jeżeli wskutek małżeństwa nie nastąpiła ciąża żony.

1356[8]. Prawo do wszczęcia sporu co do ważności małżeństwa ustaje po upływie dwuch lat od dnia śmierci jednego z małżonków.

1356[9]. Niezdolność do małżeńskiego współżycia stwierdza się przez badanie w miejscowym urzędzie lekarskim.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

O postępowaniu pojednawczem.

TYTUŁ PIERWSZY.

O układach pojednawczych.

1357. Złożenie oświadczenia sądowi, iż strony chcą zakończyć toczącą się między niemi sprawę pojednaniem, tudzież zawarcie układów pojednawczych dozwolone jest w każdym stanie sprawy.

a) Zakończenie sporu pojednaniem może nastąpić w instancji kasacyjnej, wówczas ta ostatnia umarza postępowanie i zwraca kaucję (S. C. 72-03).

b) W sprawie, dotyczącej sprzedaży nieruchomości, toczącej się w 2-ej instancji ze skargi na zatwierdzenie przetargu, były właściciel z nabywcą mogą zawrzeć układ i żądać uchylenia licytacji i zwrotu opłat aljenacyjnych. (S. C. 72-03, 51-04).

c) Sprawy małoletnich również mogą być zakończone układem. (S. S. 99-77).

1357[1]. Sprawy z powództwa, opartego na ustawie o ubezpieczeniu robotników od wypadków nieszczęśliwych (ust. przem., art. 156[26], zał. III), na przepisach o odszko-

dowaniu poszkodowanych wskutek wypadków nieszczęśliwych robotników i pracowników, oraz członków ich rodzin, zatrudnionych w przedsiębiorstwach fabrycznych, górniczych i przemysłowo - górniczych (ust. przem., art. 156[19], zał.), jak również na ustawie o odszkodowaniu poszkodowanych wskutek wypadków nieszczęśliwych pracowników, majstrów i robotników, zatrudnionych na drogach żelaznych, oddanych do ogólnego użytku, oraz członków rodzin tych osób (ust. dr. kom., art. 575, uwaga 23, zał.), nie mogą być zakończone pojednaniem inaczej, jak na zasadach, zaproponowanych przez sąd trybem, przepisanym w art. 70 i 177.

a) Sprawa poszkodowanego robotnika może być umorzona na żądanie powoda, lecz nie na zasadzie symulowanego układu, a na zasadzie art. 4 i 706 u. p. c., przytem powód zachowuje prawo do powództwa w myśl art. 38 ustawy z 2 czerwca 1903 r. (S. C. 69-09).

b) Układ pojednawczy w przedmiocie odszkodowania z powodu wypadku nieszczęśliwego w przedsiębiorstwach fabrycznych i górniczych zawiera w imieniu małoletniego jego ojciec, matka, opiekę sprawująca, lub opiekun główny; jeżeli zaś porozumienie się z temi osobami przedstawia trudności, lub jeśli opieka wcale urządzona nie jest, a zachodzą okoliczności, wymagające rychłego zarządzenia, sędzia pokoju miejsca rzeczywistego mieszkania małoletniego zamianuje z grona adwokatów przysięgłych opiekuna szczególnego dla zawarcia układu.

Nieletni usamowolniony zawiera układ w asystencji swego kuratora, lub kuratora szczególnego, którego sędzia pokoju zamianuje w przypadkach i trybie, wyżej wskazanych. Układy takie wolne są od formalności, wymaganych w art. 448 k. c. p.. Opiekun szczególny mocen jest prowadzić sprawę o odszkodowanie w sądzie lub instytucji ubezpieczeniowej. Opiekun szczególny otrzymane odszkodowanie składa do właściwej kasy skarbowej do rozporządzenia sędziego pokoju, który go mianował, a nadto przedstawia temuż sędziemu sprawozdanie ze swej czynności. Wysokość wynagrodzenia opiekuna lub kuratora szczególnego, w razie żądania, oznacza sędzia pokoju. (S. N. O. 1 — 18. IV).

1358. Jeżeli uczestników sprawy jest nie dwuch tylko, lecz więcej, każdy z nich zawsze bez względu na stan sprawy ma prawo pojednać się z przeciwnikiem lub przeciwnikami swoimi nawet niezależnie od wszystkich pozostałych uczestników sprawy.

1359. Układy pojednawcze zawiera się:

1) przez układ, zarejestrowany przez notarjusza lub sędziego pokoju;

2) przez złożenie podania pojednawczego albo spisanie protokułu pojednawczego.

P. art. 1626.

a) Ważny jest układ, chociażby był zawarty przed sądem, niewłaściwym do rozstrzygania sporu co do przedmiotu układu. (S. C. 27 — 81).

b) Zaświadczanie przez notarjusza tylko autentyczności podpisów nie jest wystarczające. (S. C. 76 — 99).

c) Układ pojednawczy wymaga formy pisemnej, a zatem nie jest dopuszczony dowód ze świadków co do warunków układu. (S. C. 68 — 03).

1360. Podania o pojednaniu, podpisane przez strony, składa się sądowi, przed którym toczy się sprawa.

1361. Podanie o pojednaniu, wysłane do sądu przez pocztę lub złożone z mocy upoważnienia, winno być uprzednio zarejestrowane przez notarjusza lub sędziego pokoju; podanie pozostaje bez skutku, jeżeli ten warunek nie jest dopełniony.

a) Zaświadczenie władzy policyjnej jest niewystarczające. (S. C. 473 — 74).

b) O ile warunki z art. 1361 są zachowane, nie zachodzi potrzeba wysłuchania stron. (S. C. 76 — 99).

1362. Przed uznaniem sprawy za ukończoną, celem potwierdzenia podania o pojednaniu, jednające się strony przesłuchuje się dla przekonania się, iż dobrowolnie zgodziły się na układ, oraz dla potwierdzenia wyłuszczonych w podaniu warunków. Jeżeli strony zamieszkują poza miastem, w którem znajduje się sąd okręgowy, przesłuchanie może być zlecone miejscowym powiatowym członkom sądu okręgowego albo oddziałowemu sędziemu pokoju [1]) według przepisów, wyłuszczonych w artykułach 500^{1} — 500^{3}.

1363. Do układu pojednawczego można przystąpić

---

[1]) Według nowej redakcji, wprowadzonej w miejscowościach, wskazanych w odsyłaczu do art. 32^{1}, przesłuchanie zlecone być może tylko „miejscowemu sędziemu pokoju“.

również przed sądem, nadto strony mogą zwrócić się z prośbą o pogodzenie ich przy drzwiach zamkniętych.

Protokuł pojednawczy może być spisany przed sędzią, delegowanym do poszczególnych czynności. (S. C. 27-92).

1364. O nastąpionem przed sądem *pojednaniu* spisuje się protokuł, który po odczytaniu podpisują strony i członkowie sądu, i który wówczas co do mocy obowiązującej uznaje się za równoznaczny z wyrokiem sądowym prawomocnym, nie ulegającym zaskarżeniu.

a) Nakazanie przez sąd *wykonania układu pojednawczego* nie stanowi obrazy dekretu o ochronie lokatorów, który nie zniósł mocy wyroków prawomocnych. (S. N. 33-19).

b) Powództwo, umorzone z powodu układu, przerywa przedawnienie. (S. C. 73-84).

1365. Ustępstwa stron, poczynione przy układach o pojednanie, nie obowiązują ich, jeżeli pojednanie z jakiegokolwiek powodu nie doszło do skutku.

1366. Sprawę, umorzoną na *skutek układu pojednawczego*, poczytuje się za ukończoną na zawsze, i zarówno strony, które układ zawarły, jak i ich spadkobiercy nie mogą tej sprawy na nowo wszczynać.

P. art. 1627.

Niewykonanie warunków układu nie powoduje wznowienia zakończonej sprawy, może być tylko powodem do wytoczenia nowego powództwa. (S. C. 261-75, 697-72, 95-75, 649-74, 604-74).

TYTUŁ DRUGI.

O sądzie polubownym.

1367. Wszystkie osoby, posiadające prawo dowolnego rozporządzania majątkiem, mogą wynikłe między niemi spory poddać rozstrzygnieniu jednego lub kilku arbitrów, wybranych w liczbie nieparzystej za *obopólną zgodą* stron [1]).

---

[1]) Patrz punkt 8 odsyłacza do art. 1 w przedmiocie sądów rozjemczych w sporach z tranzakcji giełdowych.

U w a g a. W roku 1887 najwyżej zatwierdzoną uchwałą rady państwa wyjaśniono, że wobec uchylenia artykułu 30 niniejszej ustawy sędziowie pokoju nie są pozbawieni prawa podejmowania funkcji arbitrów do rozstrzygania sporów cywilnych na zasadzie przepisów ogólnych, obowiązujących sądy polubowne (art. 1367 — 1400).

a) Arbitrowie nie korzystają z żadnych specjalnych praw i nie ponoszą żadnej specjalnej odpowiedzialności, niema bowiem w ustawach żadnej wzmianki o urzędowym ich charakterze, mogą więc być pociągnięci do odpowiedzialności w trybie ogólnym .(S. O. 27-95).

b) Nieważny jest wyrok, wydany przez dwuch arbitrów. (S. C. 326-74, 646-70).

1368. Wszystkie spory, ulegające rozpoznaniu sądów cywilnych, mogą być rozpoznawane i rozstrzygane przez sąd polubowny, wyjąwszy:

1) sprawy, dotyczące osobistych praw stanu;

2) sprawy, dotyczące interesów nieletnich i innych osób, pozostających pod opieką;

3) sprawy, dotyczące interesów zarządów skarbowych lub też samorządowych związków ziemskich, miejskich i wiejskich;

4) sprawy, mające jakąkolwiek łączność z występkiem lub wykroczeniem, oprócz tych, które, na zasadzie ustaw karnych, mogą być umorzone na skutek pojednania, tudzież spraw, wszczynanych w trybie postępowania cywilnego, po ukończeniu postępowania karnego, o odszkodowanie za szkody i straty, wyrządzone występkiem lub wykroczeniem;

5) sprawy o majątek nieruchomy, jeżeli śród uczestników są osoby, których prawa do nabywania tych majątków albo posiadania lub użytkowania z nich z mocy ustawy są ograniczone.;

6) sprawy, oparte na przepisach o odszkodowaniu poszkodowanych wskutek wypadków nieszczęśliwych robotników i pracowników, zatrudnionych w przedsiębiorstwach

fabrycznych, górniczych i przemysłowo - górniczych, tudzież członków ich rodzin (ust. przem., art. 156[19]);

7) sprawy, oparte na ustawie o ubezpieczeniu robotników od wypadków nieszczęśliwych (ust. przem., art. 156[26], zał. III);

8) sprawy, oparte na ustawie o odszkodowaniu poszkodowanych wskutek wypadków nieszczęśliwych pracowników, majstrów i robotników, zatrudnionych na drogach żelaznych, oddanych do ogólnego użytku, oraz członków rodzin tych osób (ust. dr. kom., art. 575, uw. 23, zał.).

Patrz lit. c) pod art. 1397.

1369. Zgoda stron na rozpoznanie ich sprawy przez sąd polubowny winna być wyrażona w zapisie na sąd polubowny.

Nie ulega sprawdzeniu w drodze kasacji wniosek sądu co do treści zapisu na sąd polubowny. S. C. 229-79).

1370. Zapis na sąd polubowny winien być podpisany przez strony i przez wszystkich wybranych arbitrów, którzy podpisem swoim obowiązani są stwierdzić swoją zgodę na przyjęcie tych funkcji.

1371. W zapisie na sąd polubowny trzeba wymienić:

1) imiona, imiona ojców, nazwiska i stan stron i wybranych przez nie arbitrów;

2) przedmiot sporu, oddany pod rozpoznanie sądu polubownego.

Oprócz tych warunków koniecznych, w zapisie na sąd polubowny za dobrowolną zgodą uczestników zapisu mogą być zamieszczone i inne, jako to: co do miejsca posiedzeń arbitrów, co do prowadzenia biurowości i przechowywania dokumentów, co do trybu składania przez strony wyjaśnień, dotyczących sprawy, co do terminu rozstrzygnięcia ich sporu przez arbitrów, co do zabezpieczenia powództwa, co do kary wadjalnej, wreszcie wszelkie inne, z prawem nie będące w niezgodzie.

1372. Jeżeli w zapisie nie będzie wyznaczony termin wydania wyroku, sprawa winna być rozstrzygnięta przez arbitrów w ciągu czterech miesięcy od daty zarejestrowania zapisu.

1373. Przed upływem terminów, wyznaczonych w art. 1371 i 1372 do rozstrzygnięcia sprawy, strony nie mają prawa żądać rozpoznania jej przez sąd państwowy.

1374. Zapis na sąd polubowny winien być zarejestrowany przez notarjusza lub sędziego pokoju. Oryginał zapisu po zarejestrowaniu wręcza się arbitrom, a odpisy tegoż — stronom.

P. art. 1628.

Dla stron nie jest obowiązujący zapis, sporządzony z pogwałceniem przepisanych form, również nie obowiązuje i wyrok, wydany na zasadzie takiego zapisu. (S. C. 140-80).

1375. Na skutek złożenia zapisu na sąd polubowny postępowanie przed sądem państwowym w sprawie, poddanej pod rozstrzygnięcie sądu polubownego, ulega zawieszeniu bez względu na to, w jakim stanie sprawa się znajduje; zarządzone jednak przez sąd środki zabezpieczenia powództwa pozostają w swojej mocy do czasu rozstrzygnięcia sprawy przez sąd polubowny, o ile tylko w tej materji w zapisie niema specjalnego zastrzeżenia.

1376. Zmiany co do osób arbitrów przed ukończeniem sprawy dozwolone są tylko w wypadkach następujących:

1) za obopólną zgodą stron;

2) na żądanie jednej strony, spowodowane stosunkiem powinowactwa do drugiego stopnia włącznie, który zaszedł między arbitrem a stroną przeciwną, po sporządzeniu zapisu, albo procesem między arbitrem a stroną, żądającą zmiany, wszczętym po sporządzeniu zapisu.

1377. Żądanie w przedmiocie zmian z mocy punktu drugiego poprzedniego (1376) artykułu co do osoby arbitra zgłasza się przed tego sędziego pokoju lub ten sąd okręgo-

wy, których jurysdykcji ulegałaby sprawa według wartości powództwa.

1378. Arbitrzy nie są obowiązani do zachowania formalności postępowania, lecz podlegli są w tym względzie warunkom zapisu.

1379. Bez żadnych specjalnych form i formalności strony składają wybranym przez nie arbitrom wszelkie niezbędne dokumenty, informacje i wyjaśnienia.

1380. Gdy jedna ze stron zwleka ze złożeniem dokumentów i potrzebnych w sprawie wyjaśnień, sąd polubowny może wyznaczyć jej termin do ich złożenia.

1381. W razie zaniedbania terminu, jak również w razie, gdy którakolwiek ze stron nie stawi się przed sąd celem złożenia wyjaśnień, sąd polubowny może rozstrzygnąć sprawę bez nowych jej wyjaśnień na zasadzie *posiadanych* informacji i dokumentów.

1382. Terminy do złożenia dokumentów, wspomniane w artykule 1380, nie upoważniają sądu polubownego do odraczania wyrokowania poza termin, do tego wyznaczony.

1383. Pod względem składania informacji, odpisów i dokumentów w sprawach, toczących się przed sądem polubownym, stosuje się przepisy, wyłuszczone w artykułach 452 — 455.

1384. Postępowanie w sprawie i wszelkie czynności sądu polubownego ustają:

1) w razie obopólnej zgody stron na umorzenie sprawy;

2) w razie śmierci powoda lub pozwanego;

3) gdy w toku postępowania ujawni się czyn karny, który może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, poddanej pod rozpoznanie sądu polubownego;

4) gdy strony nie wybiorą nowych arbitrów na miejsce tych, którzy zmarli lub ustąpili z powodów, wska-

zanych w artykule 1376, albo nie powierzą rozstrzygnięcia sprawy pozostałym, w liczbie nieparzystej, arbitrom.

1385. W razie nieukończenia przez arbitrów sprawy w terminie wyznaczonym, strony za zgodą ich mogą dodatkowym zapisem wyznaczyć nowy termin do wydania wyroku.

1386. Jeżeli w terminie dodatkowym wyrok nie zapadnie, albo nie nastąpi ogólna zgoda zarówno stron, jak i arbitrów, na wyznaczenie ponownego terminu, sąd polubowny poczytuje się za rozwiązany i za niedoszły do skutku.

Ważny jest wyrok sądu polubownego, wydany po upływie terminu, gdy przy tymże wyroku same strony stawały i same sprawę wprowadzały. (Karp. 90-34).

1387. Sąd polubowny wyrokuje według sumienia.

Jeżeli sąd polubowny, nie wydając wyroku i odsyłając strony przed sąd państwowy, wskaże środki udowodnienia roszczeń lub rodzaj dowodów, to taka decyzja nie krępuje sądu państwowego, który, rozstrzygając spór, sam zgodnie z ustawą ocenia środki dowodowe. (S. C. 182-80, 532-71).

1388. Wyrok sądu polubownego zapada większością głosów arbitrów po uprzedniej między nimi naradzie.

1389. W wyroku sądu polubownego należy wymienić imiona, imiona ojców i nazwiska stron i arbitrów, żądania i dowody, zgłoszone przez strony, oraz zasady, któremi się sąd przy rozstrzygnięciu sprawy kierował.

1390. Wyrok sądu polubownego podpisują wszyscy arbitrzy.

1391. Jeżeli który z arbitrów odmówi podpisu, pozostali zaznaczają to na samym wyroku, wyrok zaś, o ile jest podpisany przez większość arbitrów, ma taką samą moc, jak gdyby był podpisany przez wszystkich.

1392. Wyrok sądu polubownego ogłasza się stronom, które stwierdzają to swoim podpisem na samym wyroku;

jeżeli zaś strony w wyznaczonym do ogłoszenia terminie nie stawiły się, to wyrok poczytuje się za ogłoszony stronom w ostatnim dniu terminu, wyznaczonego do wydania wyroku.

Nieogłoszenie stronom wyroku sądu polubownego nie skutkuje jego nieważności. (Karp. 386-48, 550-50).

1393. Nie jest dopuszczona apelacja od wyroku sądu polubownego.

1394. Z chwilą ogłoszenia wyroku, czynności sądu polubownego kończą się, akta zaś wraz z zapisem na sąd polubowny i wyrokiem w oryginale najdalej w ciągu dni siedmiu od daty ogłoszenia tegoż składa się stosownie do wartości powództwa albo sędziemu pokoju albo sądowi okręgowemu, w którego okręgu była sprawa rozstrzygnięta.

P. art. 1628.

a) Złożenie wyroku właściwemu sądowi po upływie terminu z art. 1394 nie skutkuje jego nieważności. (Karp. 199-63).

b) Winien być złożony sądowi okręgowemu a nie handlowemu wyrok, zapadły w sporze handlowym. (Karp. 127-32, 293-15).

1394[1]. Sędzia pokoju lub sąd okręgowy, któremu złożono wyrok sądu polubownego, zapadły z powództwa o prawo własności do majątku nieruchomego albo o prawo do posiadania lub użytkowania takiego majątku, przesyłają odpis tego wyroku Izbie Skarbowej, która, jeżeli się przekona, że wyrokiem tym ustala się przejście majątku nieruchomego od jednej osoby do drugiej celem uniknięcia uiszczenia opłat aljenacyjnych, — sporządza obrachunek przypadających do pobrania opłat i celem ściągnięcia ich postępuje według przepisów o trybie egzekwowania opłat od przejścia majątku pod tytułem darmym.

1395. Wyrok sądu polubownego ulega wykonaniu podług zasad ogólnych. Tytuł wykonawczy wydaje sędzia pokoju albo sąd, któremu złożono wyrok sądu polubownego.

a) Nie jest wymagane zatwierdzenie wyroku przez sąd państwowy dla jego wykonalności. (S. C. 140-80).

b) Tytuł wykonawczy winien być wydany bez przypozwania strony przeciwnej. (Karp. 199-63).

1396. Wyroki sądu polubownego na skutek skarg stron uznane będą za nieważne i niebyłe tylko w tym wypadku, jeżeli zapadły po upływie wyznaczonego terminu, albo na zasadzie zapisu, nie podpisanego przez wszystkie osoby, które w sporządzeniu zapisu miały udział, albo wogóle bez zachowania warunków, w zapisie zastrzeżonych.

a) Wyrok sądu polubownego może być unieważniony i w innych wypadkach, oprócz wymienionych w art. 1396 i 1397, gdyż mogą zajść takie nieprzewidziane w ustawie uchybienia, wobec których wyrok nie może być pozostawiony w mocy. (S. C. 66 — 02).

b) Dopuszczona jest wzajemna skarga incydentalna pozwanego do drugiej instancji w sporze o unieważnienie wyroku sądu polubownego. (Karp. 255-43).

1397. Wyroki sądu polubownego są nieważne i nie mają żadnej mocy i skutku:

1) w stosunku do osób, które nie uczestniczyły w sporządzeniu zapisu na sąd polubowny;

2) względem tych przedmiotów, które według zapisu nie były poddane rozstrzygnięciu sądu polubownego;

3) względem spraw, wymienionych w artykule 1368.

a) Wyroki sądu polubownego, w pewnej części nieważne, zachowują moc obowiązującą w pozostałej części, jeżeli ta ostatnia z pierwszą nie ma ścisłego związku. Ustalenie takiego związku należy do meritum sprawy. (S. C. 80-80).

b) Trzeci, którego prawa są pogwałcone wyrokiem sądu polubownego, może wnieść o uchylenie tego wyroku albo wytoczyć osobne powództwo celem obrony swych praw. (S. C. 81-79).

c) Z ustawy nie wynika, aby strony nie miały prawa poddać pod rozpoznanie sądu polubownego sporu, rozstrzygniętego przez sąd państwowy. (S. C. 113-99).

d) Dopuszczone są skargi kasacyjne od decyzji drugiej instancji w przedmiocie unieważnienia wyroku sądu polubownego. (S. C. 66-02).

e) Ulega unieważnieniu wyrok sądu polubownego, sporządzony przez osobę obcą, a tylko podpisany przez arbitra. (S. C. 66-02).

f) Sąd z urzędu bez żądania stron nie może unieważnić wyroku sądu polubownego z powodu zarządzonej w nim zapłaty osobom do sprawy i zapisu, nie wpływającym. (Karp. 268-57).

1398. Podania o unieważnienie wyroków sądów polubownych wnosi się w terminie miesięcznym od daty ich ogłoszenia, z dodaniem terminu na odległość od miejsca, w którem był sąd polubowny, do miejsca, gdzie znajduje się sąd.

1399. Podania o unieważnienie wyroków sądu polubownego wnosi się do sądu, któremu złożony został oryginał wyroku.

Decyzje sądu w sprawach o unieważnienie wyroku sądu polubownego mogą być skarżone w drodze instancji, nie wyłączając instancji kasacyjnej. (S. C. 66-02, 798-75).

1400. Wyłuszczone w niniejszym rozdziale przepisy stosują się również do sądów polubownych w sprawach handlowych, ulegających jurysdykcji sądów handlowych.

Uwaga 1. Oprócz wyjątków od ogólnego trybu postępowania sądowego cywilnego, wskazanych w artykułach 1282 — 1400 niniejszej ustawy, wydane zostały tymczasowe przepisy, tutaj [1]) dołączone: 1) w przedmiocie postępowania sądowego w sprawach o rozgraniczenie [2]) (zał. I); 2) w przedmiocie trybu postępowania sądowego w sprawach o wieczysto-czynszowe prawo do posiadania i użytkowania majątków nieruchomych w guberniach zachodnich (zał. II) i 3) o postępowaniu sądowem w sprawach upadłościowych (zał. III).

Uwaga. 2. W miejscowościach, w których urzędują instytucje agrarne [3]), spory o rozległość udziałów w gruntach, przypadających przy regulacji agrarnej poszczególnym wsiom, częściom wsi i gospodarzom, jak również wszelkie spory, wynikające właściwie z urządzenia agrarnego, nie wyłączając sporów o granice ulegających agrarnej regulacji gruntów, — rozstrzygają instytucje agrarne trybem, przewidzianym w ustawie agrarnej (t. X, cz. 3, wyd.

---

1) Patrz zał. IV.
2) „O sudiebno - miežewom razbiratielstwie".
3) „Zemleustroitielnyja".

1912 r.). Rozstrzygnięte w powyższym trybie spory nie mogą być ponownie wszczynane przed sądami.

Księga Czwarta[1]).

Postępowanie sądowe zachowawcze.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

O wezwaniu spadkobierców zmarłego i o zachowaniu jego majątku.

1401. Spadkobierców wzywa się w wypadkch, wskazanych w artykule 1239 ust. cyw., z rozporządzenia sędziego pokoju, w którego okręgu znajduje się majątek spadkowy.

P. art. 1682.

a) Jeżeli stwierdzono, że wszyscy spadkobiercy są obecni, wezwanie nie jest potrzebne. (S. C. 70-76).

b) Również nie jest potrzebne, jeżeli spadkobiercy objęli spadek w posiadanie. (S. C. 70-76, 12-78).

1401[1]. W przedmiocie zachowania majątku ruchomego pozostających w czynnej służbie wojskowej lub wojskowej morskiej oficerów armji, wojsk kozackich lub floty, zmarłych na wojnie, w czasie pochodu, w obozie, na statku wojennym, tudzież szeregowych, zmarłych na wojnie w czasie pochodu, w obozie, na statku wojennym, w koszarach, w szpitalu wojskowym albo w takiem wogóle miejscu, które znajduje się pod wyłącznym zarządem zwierzchności wojskowej albo wojskowej morskiej, stosuje się przepisy specjalne.

P. art. 1646[1].

1402. Sędzia pokoju zarządza wezwanie albo na wniosek osób prywatnych, albo na skutek zawiadomienia ze strony policji, albo na żądanie urzędu prokuratorskiego lub zwierzchności zmarłego. Osoby prywatne z powyższe-

[1]) Patrz art. 1646 i 1646[1].

mi wnioskami mają prawo zwracać się zarówno do sędziego oddziałowego, jak i do jednego z honorowych sędziów pokoju, zamieszkałych w sąsiedztwie.

1403. Jednocześnie z zarządzeniem wezwania sędzia pokoju poleca jednemu z urzędujących przy Zjeździe [1]) komorników sądowych (org. sąd. art. 60, 61 i 63) dokonanie na zasadzie punktu 1 art. 1225 i art. 1226 ust. cyw.—spisu pozostałego po zmarłym majątku, jak również opieczętowanie i strzeżenie go do czasu zgłoszenia się spadkobierców.

a) Zabezpieczeniu ulega tylko majątek, bezspornie należący do zmarłego i pozostający w chwili jego śmierci w jego posiadaniu. (S. C. 70-82, 188-81, 218-74).

b) Sędzia nie jest obowiązany do poszukiwania majątku spadkowego (S. C. 457-76).

c) Mienie, ulegające szybkiemu zepsuciu z rozporządzenia sędziego może być sprzedane niezwłocznie (S. C. 649-69).

d) Uchylenie środków zabezpieczenia majątku spadkowego zależy od sędziego (S. C. 188-81, 75-83).

e) Po śmierci osoby, pozostającej pod opieką, nie są potrzebne środki zabezpieczenia. (S. C. 91-76, 654-73).

f) Jeżeli po wezwaniu nikt uprawniony do objęcia spadku się nie zgłosi, sędzia przedsiębierze środki celem urządzenia opieki. (S. C. 885-72, S. O. 58-75).

g) Przy zabezpieczeniu spadku oszacowanie majątku nie jest konieczne (S. O. 2-86). Wyliczenie papierów procentowych według nominalnej wartości nie jest oszacowaniem i nie może służyć za podstawę do obliczenia należności komornika. (S. C. 11-08).

h) Zabezpieczenie trwa do czasu zatwierdzenia praw spadkobierców względnie urządzenia opieki. (S. C. 26-28, 900-73, 885-72).

i) Majątek, będący w posiadaniu trzeciego, może być windykowany drogą powództwa ze strony spadkobierców. (S. C. 218-74, 122-80).

j) Trzeciemu służy skarga incydentalna, jeżeli zastrzegł swoje prawa przy spisie. (S. C. 180-74).

k) Może być zaskarżone zabezpieczenie, jeżeli wszyscy spadkobiercy są obecni i nie pozostają pod opieką lub kuratelą. (S. C. 1157-73).

l) Sędzia może zażądać od instytucji kredytowej, w której znajdują się spadkowe kapitały, funduszu na pogrzeb spadkodawcy. (S. C. 49-94).

---

[1]) Sądzie okręgowym.

1404. Spis dokonywany jest w obecności świadków zgodnie z przepisami, wyłuszczonemi w artykułach 980 — 999, 1094, 1103 — 1114 niniejszej ustawy. Krewni zmarłego i opiekunowie jego spadkobierców, jeżeli są wyznaczeni, również mają prawo być obecnymi przy spisie.

1404[1]. We wszystkich wypadkach, oprócz wskazanych w art. 1401[1], przy sporządzeniu spisu majątku ruchomego po zmarłych, pozostających w czynnej służbie wojskowej lub wojskowej morskiej w armji, w wojskach kozackich lub we flocie, może być obecną delegowana przez właściwą wojskową lub wojskową morską zwierzchność osoba urzędowa z zarządu wojskowego lub wojskowego morskiego, która może żądać wyłączenia z majątku, będącego przedmiotem spisu, papierów, dokumentów, pieniędzy i rzeczy, należących do skarbu.

P. art. 1646[1].

1405. Skargi na rozporządzenia sędziów pokoju w przedmiocie zabezpieczenia majątku zakłada się do zjazdu sędziów pokoju [1]) trybem, przepisanym w art. 167 — 169 dla skarg incydentalnych.

1406. Termin do założenia skargi biegnie od dnia wykonania zaskarżonej czynności, jeżeli ta wykonana była w obecności skarżącego, w przeciwnym razie od daty ogłoszenia mu rozporządzenia, którego skarga dotyczy, z dodaniem w tym ostatnim wypadku terminu na odległość (art. 300).

1407. Zgłoszenie skargi nie wstrzymuje wykonania zaskarżonego rozporządzenia ani dalszych czynności sędziego pokoju, chyba, że zjazd sędziów pokoju [1]) zarządzi wstrzymanie.

1408. Stawający na skutek wezwania spadkobiercy zmarłego, o ile uważają za konieczne zwrócenie się do po-

---

[1]) Sądu okręgowego.

mocy sądu celem ustalenia swoich praw do spadku, zgłaszają się z tem do sędziego pokoju lub do sądu okręgowego stosownie do ogólnych przepisów o właściwości spraw według wartości i przedmiotu majątku spadkowego [1]).

Uwaga. Sądy wydają decyzje w przedmiocie wprowadzenia spadkobierców w posiadanie przypadłego im majątku nieruchomego i w przedmiocie wydania im zabezpieczonych ruchomości, jak również wydają im testamenty ze wzmianką o zatwierdzeniu (ust. cyw., wyd. 1887 r., art. 1066[6]) dopiero po uiszczeniu całkowitem przypadającej skarbowi opłaty albo po zabezpieczeniu uiszczenia tejże w trybie przepisanym (ust. o opł.).

a) Stwierdzenie praw spadkobierców w drodze niespornej podług przepisów, zawartych w t. X cz. I zb. pr. ces. ros. nie jest dopuszczone w sądach, istniejących na terytorjum b. Królestwa Pol. (O. S. P. 49-21).

b) Spadkobiercy nie są obowiązani do zgłaszania wniosku o stwierdzenie praw spadkowych (S. C. 7-05, 116-96), chyba, że majątek poddany był zabezpieczeniu. (S. C. 310-77).

c) Wniosek o stwierdzenie praw spadkowych może być zgł. i po upływie terminu, wymienionego w wezwaniu, żądanie to bowiem ulega przedawnieniu ogólnemu. (S. C. 15-69, 15-86).

d) Stwierdzenie praw spadkowych obejmuje całą masę spadkową, a nie poszczególne przedmioty, do spadku należące. (S. C. 4-93, 103-82).

e) Spadkobierca może cofnąć oparte na błędzie prawnym własne oświadczenie w przedmiocie wysokości udziału swego w spadkobraniu. (S. C. 35-98, 4-93).

f) Zgłoszone w trybie postępowania zachowawczego wyłączające się wzajemnie wnioski kilku osób, winny być rozpoznane w tymże trybie bez odsyłania do drogi spornej. (S. C. 71-97).

g) Stwierdzenie praw spadkowych jest dowodem przejścia praw spadkodawcy do spadkobiercy, samo przez się jednak nie stanowi dowodu własności poszczególnego mienia; jeżeli bowiem własność tego majątku nie należała do spadkodawcy, nie mogła być przelana na spadkobiercę. (S. C. 116-96, 60-78, 302-76, 7-05).

---

[1]) W miejsc., wskaz. w odsył. do art. 32[1] wprowadzono redakcję art. 1408 z pominięciem wyrazu „i przedmiotu".

ROZDZIAŁ DRUGI.

O działach spadkowych.

1409. Podanie o dział spadku, składającego się z majątku nieruchomego lub też ruchomego o wartości, przekraczającej pięćset rubli, w wypadkach przewidzianych w art. 1317 ust. cyw. wnosi się do tego sądu okręgowego, w którego jurysdykcji znajduje się majątek, ulegający działom. Podanie o dział ruchomości, których wartość nie przekracza pięciuset rubli, wnosi się do oddziałowego sędziego pokoju według miejsca, gdzie majątek się znajduje [1]).

a) Art. 1409 stosuje się tylko do działów spadkowych, a nie działu majątku wspólnego, nabytego drogą kupna przez wspólników, taki bowiem dział dokonywany być winien w trybie postępowania spornego. (S. C. 10-98, 254-76, por. 282-73). Nabycie jednak schedy przez obcego nie jest przeszkodą do dokonania działów w trybie postępowania zachowawczego. (S. C. 23-91).

b) Przed rozstrzygnięciem sporów między spadkobiercami dział nie może być dokonany (S. C. 32-83).

c) Nie tamuje działów brak stwierdzenia praw spadkowych w trybie art. 1408. (S. C. 1638-70).

d) W postępowaniu działowem decyzja sądu jest wystarczająca i nie zachodzi potrzeba spisania nadto aktu notarjalnego. (S. C. 121-90).

e) Spory między spadkobiercami nie tamują wydzielenia części obowiązkowej współmałżonkowi. (S. C. 32-83, 201-77).

1410. Po złożeniu podania o dział spadku prezes sądu zarządza wezwanie wszystkich współwłaścicieli wspólnego majątku spadkowego według przepisów, wyłuszczonych w art. 275 — 304 niniejszej ustawy.

---

[1]) a) Por. art. 29 u. p. c. b) Według redakcji, wprowadzonej w miejscowościach wskazanych w odsył. do art. 32^1, art. 1409 ma brzmienie następujące: „Podanie o dział spadku wartości ponad tysiąc rubli w wypadkach, wskazanych w art. 1317 ust. cyw. wnosi się do sądu okręgowego, w którego jurysdykcji znajduje się majątek, ulegający działom. Podanie o dział spadku wartości, nie przekraczającej tysiąca rubli, wnosi się sędziemu pokoju według miejsca, gdzie majątek się znajduje.

1411. Postępowanie działowe toczy się pod bezpośrednią kontrolą sędziego - referenta.

1412. Sędzia - referent może zlecić kierowanie tokiem postępowania w przedmiocie sporządzenia projektu działów jednemu z zamieszkałych w okręgu notarjuszów.

1413. Gdy spadkobiercy się zgłoszą albo gdy upłynie termin, wyznaczony do zgłoszenia się, sędzia - referent wyznacza sesję celem wyboru osób, którym współspadkobiercy za zgodą ogólną zlecą ustalenie składu i stanu majątku spadkowego z dokonaniem spisu i oszacowania, i sporządzenie projektu działów.

1414. Jeżeli między spadkobiercami nie nastąpi zgoda co do wyboru osób, które mają ustalić majątek i sporządzić projekt działu, osoby te wyznacza sędzia - referent.

1415. Notarjusz ma prawo wezwać komornika sądowego do pomocy przy spisie, a do oszacowania, w razie potrzeby, przywoływać biegłych.

1416. Spis dokonywa się według przepisów niniejszej ustawy. Do spisu wciąga się znane długi, zobowiązania i zakazy, obciążające spadek.

a) Trzeci, który twierdzi, iż do spisu w postępowaniu działowem włączono jego majątek, winien wystąpić z powództwem, a nie w trybie punktu 3 art. 792. (S. C. 1210-70).

b) Ostateczne określenie wartości majątku należy do sądu i nie jest zależne od skarg z art. 1418. (S. C. 344-79).

1417. Osoby, które sporządzają projekt działów, w swojej opinji wyłuszczają przyjęte przez nie zasady działu.

1418. Skargi na niezachowanie przy spisie i oszacowaniu obowiązujących z ustawy przepisów zakłada się do sądu okręgowego w terminie, wskazanym w art. 1202, rozstrzyga się zaś je według przepisów, wyłuszczonych w art. 965 i 966.

1419. Spis i oszacowanie majątku oraz projekt działów składa się sędziemu-referentowi, który w dalszym toku sprawy działowej postępuje stosownie do art. 904—908.

a) Nie należy pozostawiać niektórych majątków spadkowych we wspólnem posiadaniu współspadkobierców, lecz dokonać działów w całości. (S. C. 32-83, 443-71).

b) W razie niemożności utworzenia równych sched w naturze, należy stosować dopłaty w pieniądzach, a nawet całkowite spłaty. (S. C. 124-85, 209-75, 456-72).

c) W postępowaniu działowem nie uwzględnia się praw spadkobierców, nie mających związku z działami (S. C. 344-79), nie rozstrzyga się również sporów co do praw do majątku. (S. C. 142-71, 201-77).

d) Decyzje ostateczne w sprawach działowych mogą być zaskarżone w drodze apelacji, a nie skargi incydentalnej. (S. C. 88-96, por. 121-90, 292-73, S. O. 37-89).

e) Nie wolno spadkobiercom w postępowaniu działowem dokonywać zamiany własnych majątków nieruchomych (S. C. 209-75).

1420. Orzeczenie sądu w przedmiocie działów spadkowych nie pozbawia uczestników tych działów prawa w wypadkach, przewidzianych w art. 1332 ust. cyw., i w terminie, wskazanym w art. 1335 tejże ustawy, na zasadzie odpowiednich dowodów wytoczyć powództwo o nowe działy; powództwo to rozpoznaje i rozstrzyga sąd w trybie postępowania, dla ogólnych sądów przepisanego.

a) W postępowaniu z powództwa o nowe działy sąd ogranicza się zbadaniem tylko, czy istotnie skarżący otrzymał mniej, niż się należało, i nie roztrząsa kwestji co do praw do spadku osób, między któremi podzielony został majątek spadkowy, tudzież pytania, czy słusznie włączone były do masy pewne przedmioty. (S. C. 142-77, 204-77).

b) Art. 1420 dotyczy tylko działów sądowych, a nie dobrowolnych. (S. C. 209-75, 371-79).

1421. Skargi incydentalne i apelacyjne tudzież podania o uchylenie wyroków w sprawach o działy sądowe zakładane są i rozstrzygane według przepisów niniejszej ustawy.

1422. Współspadkobiercy za wspólną zgodą mają prawo zwrócić się z podaniem o dział spadku do miejscowego oddziałowego lub honorowego sędziego pokoju, który w takim razie postępuje pod każdym względem w myśl wyżej przytoczonych przepisów [1]).

1423. Uchylono.

ROZDZIAŁ TRZECI.

O intromisji do majątków nieruchomych.

1424. Nabywca majątku nieruchomego może, o ile uważa za konieczne, zwrócić się do miejscowego według położenia nieruchomości sędziego pokoju z podaniem o intromisję do tego majątku. Do podania winien być *dołączony* wymagany przez ustawę akt zatwierdzenia na imię petenta tego majątku, do którego petent chce być wprowadzony.

a) Specjalny termin do zgłoszenia podania o intromisję nie jest przewidziany. (S. C. 331-79).

b) Intromisji można żądać na zasadzie prawa własności. (S. C. 7-78, 371-79).

c) Sędzia odmawia intromisji, jeżeli znajduje przeszkody, przez ustawę przewidziane. (S. C. 52-01).

1425. Sędzia pokoju po stwierdzeniu, że akt ustala prawo petenta do majątku, i że ustawa nie zabrania petentowi posiadania tego majątku, wydaje, o ile niema wiadomości o wytoczeniu powództwa przeciwko aktowi, decyzję o wprowadzeniu petenta w posiadanie majątku.

U w a g a. Decyzje w przedmiocie intromisji spad-

---

[1]) a) W redakcji, wprowadzonej w miejscowościach, wymienionych w odsyłaczu do art. 32^1, art. 1422 ma brzmienie następujące: „Współspadkobiercy za wspólną zgodą mają prawo zwrócić się z podaniem o dział spadku wartości nawet przekraczającej tysiąc rubli, do miejscowego oddziałowego lub honorowego sędziego pokoju, który w takim razie postępuje pod każdym względem w myśl wyżej przytoczonych przepisów". b) Por. także art. 29 u. p. c.

kobierców do majątków, nabytych przez nich drogą spadkobrania, wydaje się z zachowaniem przepisów, wyłuszczonych w uwadze do art. 1408.

a) Sędzia obowiązany jest sprawdzić legalność aktu, nie roztrząsa zaś treści aktu. (S. C. 243-80, S. O. 13-92).

b) Zarzuty przeciwko treści aktu zgłoszone w formie podania incydentalnego, nie są krępujące dla sędziego, który liczyć się winien tylko z faktem wytoczenia powództwa. (S. C. 368-77).

c) Kwestje zdolności do posiadania majątku sędzia podnosi z urzędu (S. C. 124-90, 39-88, 55-86).

1426. Intromisja dokonywana jest na zasadzie tytułu wykonawczego z mocy decyzji sędziego pokoju w przedmiocie wprowadzenia w posiadanie (art. 1425) przez komornika sądowego trybem, przepisanym dla egzekucji wyroków, w obecności nabywcy majątku i osoby, której posiadanie majątku ma być odjęte, o ile ta na wezwanie się stawi, jeżeli zaś się nie stawi na wezwanie, albo jeżeli majątek nie ma być wyjęty z cudzego posiadania, — w obecności nabywcy i dwuch świadków z pośród miejscowych mieszkańców.

1426[1]. Na wniosek nabywcy, komornik sporządza opis oddanego w posiadanie majątku, wykazując szczegółowo skład i stan majątku i należących do niego ruchomości.

1427 — 1432. Uchylono.

1433. Sprawy i skargi na czynności, połączone z intromisją, zakładane są i rozstrzygane trybem, wskazanym w art. 962 — 967, z zachowaniem nadto poniższych przepisów (art. 1433[1] — 1433[4]).

1433[1]. Zarzuty ze strony właściciela, od którego na mocy aktu petent nabył majątek, oraz zarzuty ze strony trzeciego przeciwko oddaniu majątku, nabytego na licytacji publicznej, nie wstrzymują wprowadzenia petenta w posiadanie, a zarówno poprzedni właściciel, jak i trzeci mogą do-

wodzić swoich praw tylko w drodze wytoczenia powództwa przed sądem właściwym.

1433². We wszystkich innych, poza wskazanemi w poprzednim (1433¹) artykule, wypadkach na skutek zarzutów ze strony trzeciego, który jest posiadaczem mającego być oddanym majątku, komornik sądowy intromisję wstrzymuję i przesyła sędziemu pokoju wyciąg z dziennika swego, obejmujący zgłoszone zarzuty.

1433³. Po otrzymaniu wyciągu z dziennika komornika sądowego, sędzia pokoju wzywa petenta i trzeciego, w którego posiadaniu jest majątek, i po wysłuchaniu ich wyjaśnień i rozważeniu złożonych dowodów wydaje decyzję, którą albo zgłoszone zarzuty oddala, albo zawiesza intromisję do czasu rozstrzygnięcia powstałego sporu przez właściwy sąd. W tym ostatnim wypadku powództwo winno być wytoczone przez tego, na czyje żądanie wydana była decyzja o wprowadzeniu w posiadanie.

1433⁴. O ile decyzją sędziego pokoju oddalono zarzuty trzeciego i dozwolono na kontynuowanie intromisji, wykonanie tej decyzji wstrzymuje się do czasu jej uprawomocnienia się.

1434. Ten, kto pozwolił upłynąć wyznaczonemu w art. 963 terminowi na zgłoszenie skargi albo sporu, nie jest pozbawiony prawa wszczęcia powództwa w określonych ustawą cywilną terminach.

1435 — 1437. Uchylono.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

O wykupie dóbr rodzinnych.

1438. Podania o wykup dóbr rodzinnych wnosi się do sądu okręgowego, w którego jurysdykcji znajdują się dobra, ulegające wykupowi.

1439. Do podania o wykup dołącza się:

1) odpis aktu kupna i sumę, odpowiadającą cenie sprzedaży, wymienionej w akcie kupna (ust. cyw., art. 1367 p. 1);

2) w podwójnej wysokości opłaty aljenacyjne, uiszczone przy sporządzeniu aktu kupna (ust. cyw., art. 1367 p. 2);

3) dowody, stwierdzające prawo petenta do wykupu dóbr (ust. cyw., art. 1355 — 1362).

U w a g a. Jeżeli dobra rodzinne ziemskie wykupuje dziedziczny szlachcic, opłata aljenacyjna na rzecz skarbu nie jest pobierana.

a) Wymieniona w akcie sprzedaży cena jest miarodajna dla wykupującego, w razie więc sporu co do wysokości ceny, przeciwna strona winna złożyć dowody, usprawiedliwiające zarzut. (S. C. 126-80).

b) Jeżeli dobra obciążone są pożyczką, udzieloną przez instytucję, której ustawa przewiduje przejęcie długu przy zmianie własności przez nabywcę, to dług ten ulega potrąceniu z ceny, która ma być złożona przy podaniu o wykup. (S. C. 126-80).

e) Jeżeli podanie o wykup złożono przed zatwierdzeniem przez st. notarjusza ponownego zbycia lub zastawu, to te ostatnie czynności nie mają wpływu na cenę wykupu. (S. C. 12-04, 90-07, 17-06).

1440. W razie niezachowania, wyłuszczonych w poprzednim (1439) artykule przepisów, podanie z decyzji sądu zwraca się petentowi.

W postępowaniu z art. 1338 i nast. nie może być rozstrzygana kwestja pierwszeństwa kupna z art. 1314 ust. cyw. (S. C. 88-09).

1441. Podanie, złożone z zachowaniem warunków, przepisanych art. 1439, komunikuje się z decyzji sądu temu, kto jest w posiadaniu ulegających wykupowi dóbr, celem złożenia wyjaśnień w przedmiocie podania oraz zadeklarowania sumy wydatków, poniesionych przez posiadacza na utrzymanie dóbr i na wprowadzenie ulepszeń (ust. cyw., art. 1367 p. 2).

1442. Do złożenia wyjaśnień i deklaracji o wydatkach udziela się posiadaczowi dóbr termin miesięczny; po bezskutecznym upływie tego terminu sąd, nie czekając na zgłoszenie się uczestników sprawy, na zasadzie dowodów, złożonych przez petenta uznaje jego prawo do wykupu dóbr. Postanowienie to w żadnym wypadku nie poczytuje się za zaoczne i opozycja przeciw niemu nie jest dopuszczona.

1443. Po otrzymaniu wyjaśnień, o których jest mowa w artykule 1442, sąd, wysłuchawszy uczestników sprawy, o ile się stawili, i po rozważeniu złożonych w sprawie dowodów wydaje postanowienie co do prawa wykupu, i w razie uwzględnienia podania określa wysokość wydatków, przypadających do zwrotu za utrzymanie dóbr i wprowadzone ulepszenia. Akt wykupu nie może być wydany inaczej, jak po uiszczeniu określonej przez sąd sumy wydatków.

a) Sąd z urzędu podnosi kwestję, czy dobra należą do rzędu tych, które mogą być wykupione, i w razie rozstrzygnięcia tego pytania negatywnie, obowiązany jest wniosek oddalić, chociażby strona przeciwna uznała prawa powoda. (S. C. 138-69).

b) Data decyzji z art. 1443 nie jest decydującą do określenia momentu przejścia własności do wykupującego w szczególności prawa jego do dochodów. (S. C. 78-94).

1444. Posiadacz dóbr, który w terminie, wskazanym w art. 1442, nie zgłosił żądania odszkodowania za wydatki, poniesione na utrzymanie dóbr i wprowadzone ulepszenia, wskutek wymienionego w tymże artykule postanowienia sądu nie jest pozbawiony prawa zgłoszenia tego żądania w terminie trzymiesięcznym, przewidzianym w artykule 899.

1445. Na postanowienia sądu okręgowego, wydane w trybie postępowania zachowawczego, dopuszczone są skargi incydentalne do izby sądowej [1]), które zakładane są i rozstrzygane trybem, przepisanym w art. 784 — 790.

---

[1]) Sądu apelacyjnego.

a) Art. 1445 nie ma zastosowania do działów sądowych. (S. C. 88-96).

b) Do decyzji z art. 1442 i 1443 mają zastosowanie art. 924 i 925. (S. C. 78-94).

1446. Na postanowienia izby sądowej [1]) dopuszczone są skargi kasacyjne w wypadkach przewidzianych w art. 793.

1447. Spory w przedmiocie prawa wykupu rozpoznawane są i rozstrzygane według ogólnych przepisów niniejszej ustawy, spory zaś w przedmiocie wydatków, poniesionych na utrzymanie dóbr i wprowadzone ulepszenia—trybem, wskazanym w art. 898 — 923.

W razie wynikłych w sprawie o wykup sporów, sprawa nie ulega umorzeniu, lecz tylko w dalszym toku podlega przepisom postępowania spornego zwykłego lub wykonawczego, nie jest wymagana osobna skarga powodowa ze strony popierającego wykup. (S. C. 258-79).

1448. Wykonanie wykupu przez jednego z krewnych sprzedawcy nie pozbawia innych bliższych jego krewnych, którzy nie udzielili wykupującemu przewidzianego w art. 1357 ust. cyw. pisemnego na wykup zezwolenia, prawa do zgłoszenia w ciągu przepisanego dla wykupu terminu (ust. cyw., art. 1363) podania o wykup na zasadzie art. 1438 i 1439 niniejszej ustawy przy złożeniu należytych dowodów.

1449. Powyższy przepis nie dotyczy tych wypadków, kiedy dokonanie wykupu jest dopuszczone bez złożenia pism zezwalających (ust. cyw., art. 1359).

1450. Uchylono.

---

[1]) Sądu apelacyjnego.

ROZDZIAŁ PIĄTY.

O zaginionych bez wieści.

1451. Każdy, kto znajduje podstawę do mniemania, że osoba, do której całego lub części majątku ma on oparte na ustawie roszczenie, zaginęła bez wieści, oraz przedstawiciel urzędu prokuratorskiego mogą zgłosić do sądu okręgowego, w którego jurysdykcji ten majątek się znajduje, wniosek o zarządzenie obwieszczeń publicznych o zaginionym i o przedsięwzięcie środków, celem zabezpieczenia jego majątku [1]).

---

[1]) Rozporządzeniem rady ministrów z dnia 15 maja 1922 r. (Dz. Ust. 43-360-1922), obowiązującem od 15 lipca 1922 r., w województwach: nowogródzkiem, poleskiem i wołyńskiem oraz w powiatach: białowieskim, bielskim, białostockim, grodzieńskim, sokólskim i wołkowyskim województwa białostockiego art. 1451 i 1460 uchylono, a natomiast wprowadzono art. 36-41, 61-58 kod. cyw. pol. (w redakcji z ustawy z 27 stycznia 1922 r., Dz. Ust. 11-87-1922), tudzież art. 139 kod. cyw. pol. z 1825 r., oraz art. 1775-1779[2] ust. post. cyw. (w redakcji z tejże ustawy) oraz art. 4 rzeczonej ustawy z 27 stycznia 1922 r.

Wprowadzone rzeczonem rozporządzeniem artykuły ust. post. cyw. umieszczone są w niniejszem wydawnictwie w miejscu właściwem (księga V rozdział II, tytuł III, dział XX), artykuły zaś z kod. cyw. pol. oraz art. 4 ustawy z 27 stycznia 1922 r. przytacza się w tem miejscu.

1. Kod. cyw. Kr. Pol. z 1825 r.

TYTUŁ III.

O nieobecnych.

DZIAŁ I.

O opiece nad majątkiem osób nieobecnych.

36. Dla zachowania praw i majątku, pozostawionego przez osobę nieobecną, sąd mocen jest na żądanie prokuratora lub też stron interesowanych, wyznaczyć kuratora, jeśli nieobecny nie pozostawił pełnomocnika i, bądź niewiadomy jest z pobytu swego, bądź też doznaje trwałej przeszkody co do powrotu lub dopilnowania swych praw.

37. Gdyby nawet osoba nieobecna pozostawiła pełnomocnika, sąd mocen jest wyznaczyć kuratora w przypadkach, wskazanych w

1452. Przy podaniu winny być złożone dowody zarówno nieobecności bez wieści jak i praw petentów do majątku osoby zaginionej, oraz wskazana w art. 857 [1]) kwota pieniężna na dokonanie obwieszczeń. Jeżeli te warunki nie będą zachowane, sąd postępuje według art. 1440.

---

poprzednim artykule, jeśli pełnomocnik dokonywa zarządu majątkiem z krzywdą dla interesów nieobecnego.

38. Prawa i obowiązki kuratora określi sąd, który go ustanawia.

39. Prokurator obowiązany jest czuwać nad dobrem nieobecnego.

40. Decyzja o wyznaczeniu kuratora majątku nieobecnego będzie uchylona z chwilą, kiedy nieobecny sam będzie mógł dopilnować swych interesów, lub też w razie jego śmierci, lub uznania go za zmarłego.

DZIAŁ II.

O skutkach nieobecności.

41. Nieobecny, którego życie i pobyt nie są wiadome, będzie poczytany za zaginionego. Na skutek żądania sąd mocen jest taką osobę nieobecną uznać za zaginioną; wszakże, takie wyrzeczenie nie jest konieczne do późniejszego uznania tej osoby za zmarłą.

DZIAŁ III.

O uznaniu osób zaginionych za zmarłe.

46. Zaginiony może być uznany za zmarłego, jeśli od lat dziesięciu niema żadnych o życiu jego wiadomości.

Decyzja w tym wypadku nie może nastąpić przed upływem roku kalendarzowego, w którym zaginiony ukończyłby trzydziesty pierwszy rok życia.

47. Zaginiony, który ukończyłby siedemdziesiąty rok życia, *może być uznany za zmarłego*, jeśli od lat pięciu niema żadnej o życiu jego wiadomości.

48. Określony w artykułach 46 i 47 dziesięcioletni, względnie pięcioletni okres czasu rozpoczyna się z upływem roku kalendarzowego, w którym zaginiony wedle zebranych wiadomości niewątpliwie jeszcze żył.

Jeśli w tym okresie czasu państwo znajdowało się na stopie

---

[1]) Patrz. art. 28 przep. tym. o koszt. sąd. (Zał. XX).

1453. Jeżeli sąd okręgowy uzna złożone dowody za dostatecznie usprawiedliwiające domniemanie nieobecności bez wieści, zarządza w myśl art. 295 [2]) obwieszczenia o zaginionym i wyznacza opiekuna celem obrony jego praw i zabezpieczenia jego majątku.

---

wojennej, uznanie za zmarłego nie może nastąpić przed upływem dwóch lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym wojna ukończona została.

49. Kto w czasie wojny przebywał na obszarze działań wojennych w miejscu, gdzie zaszły szczególne wydarzenia, jak bitwa, ostrzeliwanie i t. p., albo też przez władze wrogiego obozu ujęty, lub wogóle przez osoby, należące do siły zbrojnej, na wolności osobistej ograniczony został i od tego czasu zaginął bez wieści, dalej kto, jako członek siły zbrojnej lub należący do jej orszaku, brał udział w wojnie i jako taki w czasie wojny zaginął bez wieści — może być uznany za zmarłego po upływie lat dwóch, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym wojna ukończona została.

50. Kto znajdował się na rozbitym statku lub w innem bliskiem niebezpieczeństwie śmierci i od tej chwili zaginął bez wieści — może być uznany za zmarłego po upływie lat dwóch, licząc od dnia wydarzenia, które wywołało niebezpieczeństwo dla życia zaginionego.

51. Rozbicia się statku w braku przeciwnego dowodu domniemywać się należy, jeśli statek nie dobił do miejsca swego przeznaczenia, lub też nie wrócił, w wypadku, gdy nie miał pewnego celu podróży, a od ostatniej o nim wiadomości trzy lata upłynęły.

Za dzień rozbicia się statku poczytany będzie ostatni dzień tego czasokresu.

52. Uznanie zaginionego za zmarłego stwarza domniemanie, że zaginiony umarł w dniu, określonym w decyzji, uznającej go za zmarłego.

Za taki dzień w braku przeciwnych danych, należy przyjąć:

1) w wypadkach, określonych w art. 46 i 47, koniec roku kalendarzowego, po upływie którego uznanie za zmarłego stało się dopuszczalne,
2) w wypadku, wskazanym w art. 49, koniec roku, w którym wojna zakończona została,
3) w wypadku, określonym w art. 50, dzień, od którego wskazany w tym art. okres czasu ma być liczony.

---

[2]) Patrz. art. 15 przep. przech. do u. p. c., (zał. IX) i por. art. 11 rozp. kom. gen. Z.Wsch. (Zał. XII).

Opiekun uprawniony jest nie tylko do strzeżenia majątku zaginionego, lecz i do dochodzenia majątku, przypadającego mu, może więc wytaczać o to procesy. (S. C. 32-87).

1454. Opieka ustala stan majątku i robi poszukiwania za zaginionym, korzystając w tym celu przedewszystkiem z obwieszczeń w „Gubernialnych wiadomościach“ i „Ogłoszeniach senatu“ [3]) ; obwieszczenia te ponawia następnie co pół roku.

---

53. Jeśli czas śmierci zaginionego ustalony został datą dnia, wówczas koniec tego dnia za chwilę śmierci poczytany będzie.

54. Wdrożenie postępowania o uznanie osoby zaginionej za zmarłą może żądać każdy, w wyrzeczeniu jej śmierci zainteresowany.

55. Dopóki osoba zaginiona nie została uznana za zmarłą, w braku przeciwnego dowodu domniemywać się należy, że żyła aż do czasu, który w myśl art. 52 za dzień śmierci poczytany być winien.

DZIAŁ IV.

O skutkach uznania osoby zaginionej za zmarłą.

56. Uznanie osoby zaginionej za zmarłą powoduje wszystkie skutki prawne rzeczywistej śmierci, nie uprawnia jednak jeszcze pozostałego małżonka do zawarcia nowego związku małżeńskiego. O dopuszczalności takiego związku decyduje właściwa władza.

57. Uznanie osoby zaginionej za zmarłą nie wyklucza dowodu przeciwnego, a jeśliby uznany za zmarłego żył jeszcze lub też zmarł w innym czasie, strony interesowane lub osoba uznana za zmarłą, a jeśli tego wymaga interes publiczny, także prokurator — mogą żądać sprostowania lub też uchylenia odnośnej decyzji.

58. Osoba, uznana za zmarłą, jeśli się zjawi, lub byt jej dowiedziony będzie, mocna jest odebrać majątek swój w stanie, w jakim się znajduje, oraz szacunek przedmiotów pozbytych, lub przedmioty za tenże szacunek nabyte.

Przedawnienie tego rodzaju żądań nie może nastąpić przed upływem roku od dnia, kiedy osoba powyższa otrzymała wiadomość o decyzji, uznającej ją za zmarłą.

O aktach zejścia.

139. Gdyby księgi nie były utrzymywane, albo zniszczonemi zostały, zaginęły, lub do nich akt wciągniętym nie był, albo wciągnięty zaginął, wydartym lub zniszczonym został, w takim razie zej-

---

3) Patrz odsył. do art. 1453.

1455. Po upływie lat pięciu od daty pierwszego obwieszczenia, o którem jest mowa w art. 1453, sąd okręgowy na wniosek osób, które wszczęły postępowanie o uznanie nieobecności bez wieści, lub na wniosek zgłaszających się na skutek wezwania spadkobierców, przystępuje do rozpoznania sprawy i podaje to do publicznej wiadomości trybem, przepisanym w art. 295 [1]).

1456. Sąd okręgowy przedewszystkiem prowadzi dochodzenia co do zaginionego przez jednego ze swoich członków, albo przez miejscowych powiatowego członka sądu okręgowego lu.b oddziałowego [2]) sędziego pokoju z zachowaniem przepisów, wyłuszczonych w art. 389 i 500^{1} — 500^{3}. *Delegowany sędzia* w tym wypadku postępuje według przepisów, wyłożonych w uwadze do art. 54 ust cyw. i w art. 454—466 ust. post. kar.

Uwagę włączono do tekstu art. 1456.

1457. Sprawy, dotyczące nieobecności bez wieści, nie są rozstrzygane inaczej, jak po wysłuchaniu wniosków prokuratora.

ście udowodnione być może bądź przez dokumenta, bądź przez świadków.

2. Ustawa z dnia 27 stycznia 1922 r.

Art. 4. W sprawach o uznanie zaginionych za znikłych, rozpoczętych przed wejściem w życie niniejszej ustawy, a nie rozstrzygniętych jeszcze w pierwszej instancji, osoby, które wszczęły te sprawy, mogą zmienić swoje żądania i postawić nowe w myśl niniejszej ustawy, przyczem jednak winny być dokonane ogłoszenia, wymagane przez tę ustawę. Jeżeli przed wejściem w życie tej ustawy już zapadła decyzja sądu, rozstrzygająca sprawę w pierwszej instancji, dalsze postępowanie będzie przeprowadzone według dotychczasowych przepisów. Skutki decyzji o uznaniu osoby zaginionej za znikłą albo oddania majątku domniemanym spadkobiercom ocenia się według przepisów dotychczasowych.

---

[1]) Patrz odsył. do art. 1453.

[2]) Wyrazy te w redakcji. wprowadzonej w miejscowościach, wskazanych w odsyłaczu do art. 32^{1}, opuszczono.

1458. Decyzje sądu okręgowego o uznaniu nieobecności bez wieści ogłasza się na sesji publicznej sądu, tudzież w „Ogłoszeniach senatu“ [1]).

1459. Decyzja sądu okręgowego o uznaniu nieobecności bez wieści nie pozbawia tego, kto jest uznany za zaginionego, prawa do zgłoszenia do tegoż sądu w terminie, wskazanym w art. 1244 ust. cyw., wniosku o zwrócenie mu jego majątku stosownie do przepisów, w pomienionym artykule wyłuszczonych.

1460. Uchylono [2]).

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

O uprawnieniu dzieci.

1460[1]. Podania o uprawnienie dzieci, zrodzonych przed ślubem, wnosi się do sądu okręgowego według miejsca stałego zamieszkania rodziców dziecka albo tego ostatniego. Wnoszenie tych podań przez pełnomocników nie jest dopuszczone.

a) Zabronione jest tylko wniesienie podania przez pełnomocnika, w dalszym zaś postępowaniu udział pełnomocnika jest dopuszczony. Również dopuszczone jest popieranie podania po śmierci rodziców przez dziecko lub prawych jego zastępców. Wniosek o uprawnienie może nastąpić tylko trybem przewidzianym w art. 1460[1] i nast. Tryb ten nie jest ściśle kontradyktoryjny, sąd więc w razie nasuwających się wątpliwości winien dążyć do wyjaśnienia sprawy i żądać od stron złożenia dowodów. Tryb ten obowiązuje również zamieszkałych w państwie obcokrajowców, tudzież staroobrzędowców. Wniosek o zachowanie stanu dzieci prawych przez dzieci, zrodzone w małżeństwie, uznanem za nieważne, rozpoznaje w trybie art. 1460[1] sąd cywilny, jeżeli sąd duchowny rozstrzygał po ukończeniu sprawy karnej. Wniosek o uprawnienie po śmierci jednego z małżonków może być zgłoszony przez pozostałego przy życiu i ulega uwzglę-

---

[1]) Patrz odsył. do art. 1453.
[2]) Patrz odsył. do art. 1451.

dnieniu o ile istnieje oświadczenie ojca lub matki albo złożone będą dowody na piśmie, mające charakter uroczystego oświadczenia wobec władzy państwowej, naprz. podanie do władzy zwierzchniej, lub wyższej władzy państwowej, władzy duchownej, albo testament i t. p., nie jest natomiast dowodem list prywatny, albo zeznanie świadka. Dopuszczone są również wnioski ze strony samych dzieci przedślubnych, jeżeli istnieją należyte dowody. (S. C. 32-98).

b) Wszczęta przez oboje rodziców sprawa nie ulega umorzeniu na żądanie jednego z nich. (S. C. 102-94).

c) Dzieci nie mają prawa żądać uprawnienia ich ojca. (S. C. 48-04).

1460 [2]. Do podania winny być dołączone: deklaracja na piśmie ojca i matki, że dziecko od nich pochodzi, oraz metrykalne świadectwa urodzenia dziecka i ślubu rodziców.

a) Niema potrzeby, aby podpisy *rodziców na deklaracji były* zaświadczone przez *notarjusza, chyba, że są niepiśmienni.* (S. C. 32-98).

b) Zaświadczenie, wystawione przez kapłana w miejsce zagubionego świadectwa metrykalnego, jest dostateczne, jeżeli zawiera wszystkie dane, które winny się znajdować w metryce. (S. C. 32-98).

c) Ustalenie faktu, że petentka jest matką dziecka może nastąpić drogą przesłuchania świadków. (S. C. 32-98).

d) Gdy zachodzi absolutna niemożność złożenia metryki, dopuszczony być może dowód ze świadków, celem stwierdzenia pochodzenia dziecka. (S. C. 32-98).

1460[3]. Jeżeli podanie do sądu okręgowego zgłoszono po upływie jednego roku od daty zawarcia związków małżeńskich, które stanowią podstawę do uprawnienia, to w podaniu winny być wyłuszczone przyczyny, usprawiedliwiające takie opóźnienie.

U w a g a. Uchylono.

Sąd obowiązany jest rozważyć przyczyny, przytoczone na usprawiedliwienie opóźnienia; rozstrzygnięcie w tej materji należy całkowicie do sądu, który jednak winien swój pogląd umotywować, aby sąd kasacyjny miał możność sprawdzenia, czy wykonany został p. 4 art. 1460[4]. (S. C. 32-98).

1460[4]. Sąd zawiadamia petentów o terminie, wyznaczonym do rozpoznania sprawy i, stwierdziwszy: 1) że mo-

żliwe jest pochodzenie dziecka od uznających je rodziców i że uznająca się za matkę dziecka jest tą samą, która wymieniona jest w świadectwie metrykalnem urodzenia dziecka, 2) że istnieje legalny związek małżeński między rodzicami, 3) że nie zachodzą ustawowe przeszkody do uprawnienia dziecka, i 4) że zasługuje na uwzględnienie przytoczone w myśl poprzedniego (1460[3]) artykułu przez petentów usprawiedliwienie, — po wysłuchaniu ustnych ich, jeżeli się stawili przed sądem, wyjaśnień wydaje decyzję o uprawnieniu dziecka.

U w a g a. Gdy z powodu uprawnienia ulega zmianie imię ojca lub nazwisko uprawnionego, w decyzji należy zaznaczyć, pod jakim imieniem, imieniem ojca, nazwiskiem lub przezwiskiem uprawniony był zapisany w metrykalnych księgach urodzeń.

a) Dozwolone jest uprawnienie dzieci, zrodzonych w cudzołóstwie, nawet i w tym wypadku, gdy urodziły się przed wydaniem ustawy z 3 czerwca 1902 r. (S. C. 59-05).

b) Może być uprawniony podrzutek, o ile sąd stwierdzi istnienie okoliczności, wskazanych w art. 1460[4]. (S. C. 32-98).

1460[5]. Sprawy o uprawnienie sąd rozpoznaje z wykluczeniem jawności rozpraw i rozstrzyga je po wysłuchaniu wniosków prokuratora.

1460[6]. Decyzje sądu okręgowego w sprawach o uprawnienie mogą być zaskarżone zarówno przez osoby, uczestniczące w sprawie, jak i przez prokuratora; skargi zakłada się według przepisów i w terminach, wskazanych w art. 784, 785, 787, 789 — 791.

Nie jest dozwolona opozycja trzeciego w sprawach o uprawnienie (S. C. 33-97), jak również obalenie uprawnienia drogą powództwa. (S. C. 12-00).

1460[7]. Po uprawomocnieniu się decyzji o uprawnieniu sąd o zapadłej decyzji czyni adnotację na metrykalnem świadectwie urodzenia uprawnionego i zawiadamia o tem

właściwy konsystorz duchowny, celem odpowiedniego odnotowania w metrykalnej księdze urodzeń. Jednocześnie sąd okręgowy z zachowaniem w tych wypadkach, gdy jedno z rodziców należy do wyznania prawosławnego, przepisów, wyłuszczonych w artykułach 67 (p. 1) i 68 ust. cyw., wzamian metrykalnego świadectwa urodzenia uprawnionego, wystawia nowe świadectwo jego urodzenia według formy, do niniejszego dołączonej [1]). Świadectwo to we wszystkich wypadkach ma moc, równą metrykalnemu.

U w a g a. Gdy zaliczenie dzieci w poczet uprawnionych nastąpiło z mocy specjalnych ukazów najwyższych, nowe świadectwa urodzenia wzamian metrykalnych wystawiane są ściśle podług tych ukazów.

a) Świadectwo metrykalne pozostaje w aktach, do konsystorza zaś posyła się tylko zawiadomienie. (S. C. 32-98).

b) Jeżeli uprawniony ma dzieci, to i tym ostatnim sąd obowiązany jest na żądanie wystawić nowe świadectwa wzamian metrykalnych. (S. C. 88-99).

c) Przez uprawnienie dziecko przybiera nazwisko ojca i nie może zachować nazwiska matki. (S. C. 94-04).

ROZDZIAŁ SIÓDMY.

O przysposobieniu.

1460[8]. Podanie o przysposobienie wnosi się do sądu okręgowego według stałego zamieszkania przysposabiającego lub przysposabianego. Podanie to winno zawierać szczegóły i zaświadczenia, których wymagają art. 145—151 ust. cyw.

a) Wymagana jest zgoda rodziców przysposabianego, jeżeli żyją i miejsce zamieszkania ich jest znane; w przeciwnym razie przysposobienie następuje bez zgody rodziców, a gdy przysposabiany jest nieletni, to zastępuje go opiekun lub kurator. Gdy niema opiekuna, sąd na zasadzie art. 752 wystawia zaświadczenie na wyjednanie wyznaczenia opiekuna. Przysposabiający winien uzyskać zgodę swego współmałżonka, chyba, że ten jest obarczony chorobą

---

[1]) Patrz zał. V.

umysłową albo zaginął. Przysposobienie może być dopuszczone, chociażby przysposabiający zmarł, byleby tylko przedtem wniósł podanie o przysposobienie. Pełnomocnik, wnoszący o przysposobienie winien mieć specjalne upoważnienie. (S. C. 32-98).

b) Ojczym może przysposobić dziecko swojej żony za jej zgodą. (S. C. 32-98).

c) Zgoda na przysposobienie może być wyrażona złożeniem deklaracji przed sądem, w podaniu do sądu lub w innym dokumencie, pochodzącym od osoby, wypowiadającej swoją zgodę; wola przysposabiającego, wyrażona w podaniu, nie wymaga potwierdzenia wobec sądu. (S. C. 32-98).

1460[9]. Sąd zawiadamia drogą doręczenia wezwań osoby, uczestniczące w sprawie, o terminie, wyznaczonym do rozpoznania sprawy, i stwierdziwszy, że wezwania należycie zostały doręczone, po wysłuchaniu ustnych wyjaśnień osób wezwanych, o ile się stawiły przed sądem, — wydaje decyzję, mocą której albo uwzględnia, albo oddala wniosek petenta.

a) Nieletni, który osiągnął wiek lat 14, winien być wezwany. (S. C. 32-98).

b) Jeżeli niema przeszkód ustawowych, decyzja może obejmować przybranie przez przysposobionego nazwiska przysposabiającego. (S. C. 32-98).

1460[10]. Sprawy o przysposobienie rozstrzygane są po wysłuchaniu wniosków prokuratora.

1460[11]. Decyzje w sprawach o przysposobienie mogą być zaskarżone zarówno przez osoby, uczestniczące w sprawie, jak i przez prokuratora; skargi zakłada się z zachowaniem trybu i terminów, przewidzianych w art. 784, 785, 787, 789 — 791.

1460[12]. Osoby, których prawa ulegają pogwałceniu wskutek przysposobienia, które nie powinno mieć miejsca, mogą zgłaszać swoje zarzuty w toku postępowania w sprawie o przysposobienie, albo później w terminie dwuletnim od daty uprawomocnienia się decyzji sądu wszcząć spór w

trybie ogólnego postępowania procesowego. W każdym razie spór ten może być zgłoszony tylko za życia przysposabiającego.

Termin z art. 1460[12] jest bezwzględny, a zatem po upływie tego terminu powództwo w żadnym wypadku wytoczone być nie może, chociażby nawet zasadą, na której się opiera, było twierdzenie, że przysposabiający w dacie przysposobienia był niezdolny do działań prawnych, jako chory umysłowo. (S. C. 14-09).

ROZDZIAŁ ÓSMY.

O uznaniu za marnotrawców obywateli wiejskich, stale zamieszkujących w miastach, i o urządzeniu wskutek tego nad nimi opieki.

1460[13]. Postępowanie o uznanie obywatela wiejskiego, stale zamieszkującego w mieście, za marnotrawcę i o urządzenie nad nim wskutek marnotrawstwa opieki może być wszczęte przez jego krewnych lub blizkie mu osoby przed właściwym według miejsca jego zamieszkania, sądem okręgowym. Przedstawiciele urzędu prokuratorskiego również są uprawnieni do wszczęcia tego rodzaju spraw.

U w a g a. Moc obowiązująca przepisów, wyłuszczonych w art. 1460[13] — 1460[28], rozciąga się na miejscowości, w których urządzone są sądy gminne [1]) na zasadzie zatwierdzonych najwyżej: ogólnej ustawy włościańskiej z 19 lutego 1861 r. i przepisów tymczasowych o sądach gminnych [1]) z 12 lipca 1889 roku.

1460[14]. W podaniu osoby prywatnej lub wniosku prokuratora winny być wymienione okoliczności, z którychby wynikało, iż zachodzi wypadek marnotrawstwa, nadto winny być wskazane dowody na stwierdzenie tych okoliczności. Do podania lub wniosku należy dołączyć od-

---

[1]) Wołostne.

pisy tychże tudzież odpisy dołączonych do nich dokumentów.

1460[15]. Odpisy podania lub wniosku i wszystkich dołączonych do nich dokumentów doręcza się osobie, co do której wszczęto sprawę o uznanie jej za niezdolną do działań prawnych, — aby złożyła w terminie wyznaczonym wyjaśnienie.

1460[16]. Na wniosek osoby, która wszczęła sprawę, oraz z własnej inicjatywy sąd okręgowy ma prawo przed uznaniem osoby za marnotrawcę zarządzić zajęcie i obłożyć zakazem jej majątek. Zarządzenia te mogą być wydane również przez prezesa sądu w trybie artykułów 598 — 600.

1460[17]. Wymienione w art. 1460[13] sprawy są rozpoznawane z wykluczeniem jawności rozpraw i rozstrzygane po wysłuchaniu wniosków prokuratora.

1460[18]. Na termin, wyznaczony do rozpoznania sprawy, wzywa się przed sąd:

1) osobę, o uznanie której za marnotrawną wszczęto sprawę, lub jej pełnomocnika;

2) osobę prywatną, na której żądanie wszczęto sprawę, lub jej pełnomocnika;

3) świadków, na których powołała się osoba, wszczynająca sprawę, względnie prokurator, oraz tych, których przesłuchanie sąd, według własnego zdania, uzna za potrzebne.

1460[19]. Jeżeli stosownie do okoliczności sprawy sąd uzna za konieczne dokonanie na miejscu badań co do postępowania i trybu życia osoby, o uznanie której za marnotrawcę wszczęto sprawę, to do dokonania tych badań deleguje jednego ze swoich członków, albo miejscowych powiatowego członka sądu okręgowego lub oddziałowego sędziego pokoju (art. 500[1] — 500[3]), którzy w tym wypadku postępują stosownie do artykułów 414 — 436; przytem nie są

zwolnione od składania zeznań osoby, wymienione w punktach 1 i 2 art. 417.

1460[20]. Decyzja sądu, mocą której uznano osobę za marnotrawcę, ulega wykonaniu nawet przed upływem terminu do zaskarżenia. O zapadłej decyzji sąd niezwłocznie komunikuje właściwemu sądowi sierocemu lub zastępującej tenże sąd instytucji, celem wyznaczenia opiekuna; nadto, jeżeli do osoby, uznanej za marnotrawną, należy majątek nieruchomy, znajdujący się w obrębie gminy [1]), to o zapadłej decyzji komunikuje się w trybie przepisanym właściwemu według miejsca położenia majątku nieruchomego zgromadzeniu gminnemu lub wiejskiemu, celem wyznaczenia opiekuna tego majątku.

1460[21]. Na decyzje sądu w sprawach o urządzenie opieki z powodu marnotrawstwa mogą być zakładane skargi incydentalne i kasacyjne na zasadach ogólnych zarówno przez osobę, uznaną za marnotrawną, jak i przez osobę, która wszczęła sprawę oraz przez prokuratora.

1460[22]. Koszty postępowania pokrywa się z majątku osoby, uznanej za marnotrawną. Jeżeli wniosek o uznanie osoby za marnotrawną został oddalony, koszty obciążają: gdy sprawa była wszczęta przez osobę prywatną — majątek tej ostatniej, gdy zaś postępowanie było wdrożone na wniosek prokuratora — skarb.

1460[23]. Postępowanie o uchylenie opieki nad osobą, uznaną za marnotrawną, może być wszczęte przez nią samą albo przez jej opiekuna, lecz nie wcześniej, niż po upływie roku od daty uznania jej za marnotrawną.

1460[24]. Podania o przywrócenie zdolności do działań prawnych wnosi się do sądu okręgowego według miejsca stałego zamieszkania osoby, uznanej za marnotrawną.

1460[25]. Odpis podania o przywrócenie zdolności do

---

[1]) „Wołosti".

działań prawnych doręcza się opiekunowi tudzież osobie, na której żądanie zapadła decyzja o urządzeniu opieki, o ile miejsce zamieszkania tej osoby jest znane.

1460[26]. Do postępowania o przywrócenie zdolności do działań prawnych mają zastosowanie przepisy, wyłuszczone w art. 1460[14] i 1460[17]—1460[19].

1460[27]. Koszty postępowania o przywrócenie zdolności do działań prawnych pokrywa się z majątku osoby, uznanej za marnotrawną.

1460[28]. Sąd wydaje zarządzenia celem uchylenia opieki nad osobą, uznaną za marnotrawną, dopiero po upływie terminu do założenia skargi incydentalnej albo kasacyjnej od decyzji, przywracającej zdolność do działań prawnych, a jeżeli skargę założono, to po rozstrzygnięciu jej, albo po złożeniu przez uczestników sprawy i przez prokuratora oświadczenia, iż zrzekają się zaskarżenia tej decyzji.

ROZDZIAŁ DZIEWIĄTY.

O złożeniu przedmiotu zobowiązania do depozytu sądowego i o sprzedaży takiego przedmiotu z publicznej licytacji.

TYTUŁ PIERWSZY.

O złożeniu przedmiotu zobowiązania do depozytu sądowego.

1460[29]. Jeżeli dłużnik nie może dokonać uniszczenia zobowiązania z powodu nieobecności wierzyciela lub jego przedstawiciela, albo z jakiegokolwiek innego powodu, wówczas ma on prawo złożyć przedmiot zobowiązania właściwemu według miejsca wykonania zobowiązania prezesowi zja-

zdu sędziów pokoju [1]), a gdy miejsce wykonania nie jest umówione i nie da się określić naturą zobowiązania, — według miejsca swego zamieszkania; o ile jednak należność lub zobowiązanie zabezpieczone jest zakazem na majątku nieruchomym, przedmiot należności lub zobowiązania w tych wypadkach składa się sądowi okręgowemu według miejsca położenia majątku.

1460[30]. Do depozytu sądowego mogą być złożone: 1) pieniądze w gotówce, 2) papiery wartościowe, 3) dokumenty i 4) kosztowności. Inne przedmioty mogą być złożone do depozytu tylko w tym wypadku, gdy prezes zjazdu sędziów pokoju nie znajdzie przeszkód do przyjęcia ich na przechowanie lub do ich strzeżenia.

1460[31]. Podanie o przyjęcie do depozytu oprócz wymienienia petenta i jego miejsca zamieszkania, winno zawierać: 1) imię, nazwisko i stan wierzyciela albo jego prawonabywców, jeżeli ci ostatni znani są dłużnikowi, tudzież miejsce zamieszkania pomienionych osób albo oświadczenie, że nie jest ono znane dłużnikowi, 2) wyszczególnienie zobowiązania, w którego wykonaniu składa się pieniądze albo inne przedmioty, 3) powód, dla którego uiszczenie nie mogło być dokonane do rąk samego wierzyciela lub jego prawonabywców, 4) ścisłe wymienienie składanych przedmiotów lub sumy pieniężnej, i 5) wniosek o wydanie depozytu wierzycielowi na jego żądanie. Podanie winno być wyłożone na piśmie z dołączeniem funduszu na wezwanie wierzyciela.

1460[32]. Po otrzymaniu podania prezes zjazdu sędziów pokoju [1]), nie badając słuszności oświadczeń petenta, niezwłocznie wystawia mu zaświadczenie na dowód przyjęcia złożonych pieniędzy lub innych przedmiotów, i

---

[1]) Sądu okręgowego.
[2]) Sądu okręgowego.

zarządza wezwanie wierzyciela do przyjęcia depozytu. Wezwanie doręcza się wierzycielowi lub jego prawonabywcom, a gdy prawonabywcy nie są znani albo nie jest znane miejsce zamieszkania ich lub samego wierzyciela, wezwanie dokonywa się drogą obwieszczeń.

1460[33]. Obwieszczenie winno obejmować wyszczególnienie zobowiązania, z którego złożono depozyt, i wezwanie wierzyciela do zgłoszenia się celem odbioru tegoż.

1460[34]. Przed wydaniem depozytu wierzycielowi prezes zjazdu sędziów pokoju [2]) obowiązany jest zażądać od niego złożenia aktu, z którego wynikło zobowiązanie, ulegające umorzeniu wskutek złożenia depozytu.

Na tym akcie prezes zjazdu sędziów pokoju [1]) czyni adnotację i zwraca go wierzycielowi, o ile akt ten z powodu zaszłego uiszczenia, nie traci całkowicie mocy obowiązującej, w przeciwnym razie oddaje go dłużnikowi.

1460[35]. Spory ze strony wierzyciela co do ważności złożenia do depozytu sądowego przedmiotu uiszczenia winny być zgłoszone według ogólnych zasad postępowania sądowego spornego.

1460[36]. Dopóki wierzyciel nie zgłosił żądania o wydanie mu depozytu, dłużnik może odebrać z powrotem złożony przedmiot. Lecz pieniądze, złożone sądowi na zaspokojenie zobowiązania lub należności, zabezpieczonych zakazem na majątku nieruchomym, jeżeli wpis, dotyczący zakazu już został wykreślony, mogą być odebrane z powrotem przez dłużnika tylko za zgodą wierzyciela albo na mocy prawomocnego wyroku sądowego, uznającego złożenie depozytu za nieważne.

1460[37]. Poniesione przez dłużnika koszty postępo-

---

[1]) Sądu okręgowego.
[2]) Sądu okręgowego.

wania, spowodowane złożeniem do depozytu, tudzież koszty samego przechowania obciążają wierzyciela, wyjąwszy wypadek, gdy zdeponowanie uznane będzie za nieważne.

TYTUŁ DRUGI.

O sprzedaży przedmiotu zobowiązania z licytacji publicznej.

1460[38]. Jeżeli przedmiotem zobowiązania jest rzecz ruchoma, ulegająca szybkiemu zepsuciu, albo przechowanie jej połączone jest ze znacznym kosztem lub trudnościami, dłużnik w wypadkach, wskazanych w art. 1460[29], ma prawo zwrócić się do prezesa zjazdu sędziów pokoju [1]) z podaniem o zarządzenie sprzedaży rzeczy drogą publicznej licytacji na rachunek wierzyciela.

1460[39]. Do podania (art. 1460[31]) winno być dołączone zaświadczenie notarjusza, iż wierzyciel był wezwany do odbioru rzeczy z uprzedzeniem, że w przeciwnym razie będzie ona sprzedana, albo zaświadczenie, iż dokonanie takiego wezwania było niemożliwe. Od złożenia takiego zaświadczenia dłużnik jest zwolniony, jeżeli rzecz ulega szybkiemu zepsuciu.

1460[40]. Prezes zjazdu sędziów pokoju [2]), o ile uzna wniosek petenta za usprawiedliwiony, zarządza sprzedaż rzeczy na rachunek wierzyciela i z decyzji swojej wydaje petentowi tytuł wykonawczy. Osiągniętą ze sprzedaży sumę, za potrąceniem kosztów egzekucyjnych, komornik sądowy składa prezesowi zjazdu sędziów pokoju [1]), który z temi pieniędzmi postępuje według przepisów, wyłuszczonych w art. 1460[32] — 1460[34].

---

[1]) Sądu okręgowego.
[2]) Sądu okręgowego.

ROZDZIAŁ DZIESIĄTY.

O odwołaniu pełnomocnictwa.

1460[41]. Pełnomocnictwo, udzielone do dokonania jakichkolwiek czynności w określonej instytucji sądowej, odwołuje się przez złożenie ze strony mocodawcy odpowiedniej deklaracji do tejże instytucji.

1460[42]. *Deklaracja* (art. 1460[41]) winna obejmować wymienienie: 1) mocodawcy i jego miejsca zamieszkania, oraz pełnomocnika, i 2) przedmiotu pełnomocnictwa, daty i miejsca wystawienia tegoż oraz urzędu, przez który było zaświadczone. Z deklaracji ustnej spisuje się osobny protokuł.

1460[43]. Sąd, któremu złożono lub zgłoszono deklarację, przyjmuje ją do wiadomości, i o ile oryginał pełnomocnictwa jest w aktach sądowych, czyni na nim adnotację o treści deklaracji.

1460[44]. Podanie o odwołanie pełnomocnictwa, udzielonego do dokonania jakichkolwiek czynności wogóle bez ograniczenia działania do pewnej określonej instytucji sądowej, wnosi się do jednego z sędziów pokoju w obrębie pewnej miejscowości albo w całem cesarstwie, zależnie od tego, jak szeroki jest zakres tego pełnomocnictwa.

1460[45]. Podanie winno obejmować informacje, wskazane w art. 1460[42]. Do podania winien być dołączony fundusz, potrzebny na obwieszczenia.

1460[46]. Po przyjęciu podania sędzia pokoju wydaje decyzję o odwołaniu pełnomocnictwa i zawiadamia o tem niezwłocznie urzędnika lub urząd, który pełnomocnictwo zaświadczył, a nadto zapadłą decyzję podaje do publicznej wiadomości drogą obwieszczeń trybem przepisanym.

1460[47]. Obwieszczenie umieszcza się w miejscowych „Gubernialnych Wiadomościach“ [1]), jeżeli zakres pełnomocnictwa obejmował jedną określoną gubernię, a w „Ogłoszeniach senatu“ [1]), jeżeli sięgał kilku guberni lub gdy nie był ograniczony żadną miejscowością.

Nadto obwieszczenie może być, według uznania i wyboru mocodawcy, umieszczone w jednej lub kilku z pośród więcej rozpowszechnionych czasopism miejscowych albo stołecznych.

1460[48]. Jeżeli miejsce pobytu pełnomocnika jest znane, mocodawca jednocześnie z wnioskiem o zarządzenie obwieszczeń o odwołaniu pełnomocnictwa albo nawet nie korzystając z tego środka, może zwrócić się do sędziego pokoju z żądaniem odebrania pełnomocnikowi pełnomocnictwa. Celem wykonania zapadłej w tym przedmiocie decyzji sędzia pokoju wydaje tytuł wykonawczy.

ROZDZIAŁ JEDENASTY.

O zapisaniu do ksiąg metrykalnych ślubów starообrzędowców i sektantów, oraz ślubów, zawartych według przepisów innej wiary, wyznania i sekty, przez osoby, które wyznawały wiarę prawosławną przed ogłoszeniem najwyższego ukazu z dnia 17-go kwietnia 1905 roku o ustaleniu zasad tolerancji religijnej, jak również o zapisaniu urodzeń dzieci, zrodzonych z tych związków.

1460[49]. Niezapisane w czasie, przewidzianym w uwadze do artykułu 61 i w uwadze 2 do artykułu 78 ust. cyw. (wyd. 1914 r.), do odpowiednich ksiąg lub dokumen-

---

[1]) Patrz art. 15 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX) w związku z p. 1 art. 14 rozp. kom. gener. (zał. XII).

tów związki małżeńskie osób, wymienionych w powyższych uwagach, jak również niezapisane urodzenia dzieci, pochodzących z tych związków, wciąga się do ksiąg metrykalnych na mocy decyzji sądów ogólnych, wydanych trybem postępowania zachowawczego na zasadzie przepisów, wyłuszczonych w poniższych artykułach (1460[50] — 1460[61]).

1460[50]. O zapisanie do ksiąg metrykalnych małżeństw i urodzeń dzieci, z tych małżeństw pochodzących, mogą wnieść jedynie oboje małżonkowie, a w razie śmierci jednego z nich, małżonek pozostały przy życiu, zaś po śmierci obojga małżonków — bądź dzieci same, bądź też ich opiekunowie, kuratorowie, przysposabiający i wogóle osoby, pod których opieką dzieci pozostają. Oprócz tego, żądania w tym przedmiocie mogą być wniesione przez prokuratora w tych wypadkach, gdy wciągnięcia powyższych wpisów do ksiąg metrykalnych wymaga interes państwa.

U w a g a. Za życia rodziców dzieci mogą żądać zapisania ich urodzenia do ksiąg metrykalnych jedynie w drodze, przepisanej artykułami 1337 — 1356[9].

1460[51]. Prawo do żądania zapisania do ksiąg metrykalnych małżeństwa lub urodzenia nie przedawnia się.

1460[52]. Podania osób prywatnych lub przedstawienia prokuratora w przedmiocie wciągnięcia wpisów o małżeństwie lub o urodzeniu do ksiąg metrykalnych (art. 1460[50]) wnosi się do sądu okręgowego podług miejsca zawarcia małżeństwa lub urodzenia się dziecka lub jednego z dzieci, które mają być zapisane; jeżeli zaś niewiadomo, gdzie właściwie miało miejsce małżeństwo lub urodzenie, ulegające zapisaniu do ksiąg metrykalnych, podania wnosi się do sądu okręgowego, właściwego podług miejsca zamieszkania osoby lub jednej z osób, które mają być zapisane.

1460[53]. Do podania osoby prywatnej lub przedstawienia prokuratora (1460[50]) załączyć należy dowody, stwierdzające zawarcie małżeństwa według przepisów wyznania albo wiary małżonków lub rodziców, bądź też podług innego przyjętego u nich obrządku, oraz pochodzenia dzieci z tego małżeństwa, jeżeli zaś podanie wnoszą dzieci lub ich opiekunowie, kuratorowie, przysposabiający i wogóle osoby, pod których opieką dzieci się znajdują (1460[50]) — dowody, stwierdzające również śmierć obojga rodziców.

1460[54]. Jako dowód zawarcia małżeństwa podług przepisów wyznania lub wiary małżonków lub rodziców, bądź też podług innego przyjętego u nich obrządku, jak również pochodzenia z tego małżeństwa dzieci, przyjmuje się oprócz aktów, wymienionych w artykułach 1356 i 1356[5] zaświadczenia, wydane przez ich kapłanów, osoby duchowne, proboszczów, kierowników lub przez osoby, specjalnie upoważnione do prowadzenia ksiąg metrykalnych, również wszelkie inne dokumenty, oraz zeznania świadków.

1460[55]. Osoby, mające udział w sprawie, zawiadamia się za pomocą wezwań o terminie rozpraw.

1460[56]. Sprawy o zapisanie małżeństw i urodzeń do ksiąg metrykalnych sąd rozpoznaje przy drzwiach zamkniętych, jeżeli jedna ze stron tego zażąda.

1460[57]. Decyzje w przedmiocie zapisania małżeństwa lub urodzenia do ksiąg metrykalnych sąd wydaje po wysłuchaniu petentów, jeżeli się stawili na posiedzenie, oraz wniosków prokuratora.

1460[58]. Sąd wydaje decyzję, nakazującą zapisanie małżeństwa lub urodzenia do ksiąg metrykalnych, po stwierdzeniu:

1) że małżeństwo między małżonkami lub rodzicami zostało zawarte podług przepisów ich wyznania lub

wiary, bądź też podług innego, przyjętego u nich obrządku, i

2) że dzieci pochodzą z tego małżeństwa.

Nadto, jeżeli zgłoszone jest żądanie zapisania do ksiąg metrykalnych małżeństwa, sąd sprawdza, czy małżeństwo zostało zawarte zgodnie z przepisami obowiązującego prawa; w razie zaś zgłoszenia żądania w przedmiocie zapisania do ksiąg metrykalnych urodzenia dzieci — przez też dzieci lub przez ich opiekunów, kuratorów, przysposabiających i wogóle przez osoby, pod których opieką dzieci pozostają — sąd sprawdza, czy śmierć obojga rodziców nastąpiła.

1460[59]. Osoby, mające udział w sprawie jak również prokurator w sprawach, przez niego wszczętych, mogą zakładać skargi incydentalne, oraz skargi o uchylenie decyzji sądu podług przepisów ustawy niniejszej.

1460[60]. Decyzja sądu w przedmiocie zapisania małżeństwa lub urodzenia do księgi metrykalnej nie ulega wykonaniu przed upływem czasu, przepisanego do założenia skargi incydentalnej względnie kasacyjnej, a jeżeli zostały założone, to do czasu ich rozstrzygnięcia.

1460[61]. Po uprawomocnieniu się decyzji (1460[60]) petentowi wydaje się odpis decyzji z zaznaczeniem, że wydany został celem wciągnięcia go do księgi metrykalnej.

U w a g a. Osoby, których prawa pogwłacone będą wskutek uwzględnienia zgłoszonego przed sąd wniosku, o zapisanie małżeństwa lub urodzenia do ksiąg metrykalnych, mogą na zasadzie przepisów ogólnych w ciągu lat dwuch od daty wciągnięcia wpisu do księgi metrykalnej, wytoczyć spór przeciwko ważności małżeństwa, jak również pochodzenia dzieci z tego małżeństwa.

Księga Piąta.

TRYB POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO W KRAJU ZAKAUKASKIM ORAZ W GUBERNIACH WARSZAWSKIEGO OKRĘGU SĄDOWEGO [1]) I NADBALTYCKICH.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

O postępowaniu sądowem w kraju zakaukaskim.

1461 — 1481[6]. Pominięto, jako dotyczące obcego terytorjum.

ROZDZIAŁ DRUGI.

O postępowaniu sądowem w guberniach warszawskiego okręgu sądowego [1]).

1482. Przepisy ustawy niniejszej mają zastosowanie w warszawskim okręgu sądowym [2]) z uzupełnieniami i zmianami, w artykułach 1483 i następnych wyłuszczonemi.

Stwierdzenie praw spadkobierców w *drodze niespornej* podług przepisów, zawartych w t. X cz. I zb. pr. ces. ros. nie jest dopuszczone w sądach, istniejących na terytorjum b. Kr. Pol. (O. S. P. 49-21).

1482[1]. W guberni Chełmskiej, przyłączonej do kijowskiego okręgu sądowego, pozostają w mocy przepisy o

---

[1]) Patrz odsył. do art. 1482.

[2]) Obecnie okręgi sądów apelacyjnych lubelskiego z wyłączeniem okręgu sądu okr. w Łucku i warszawskiego, z wyłączeniem okręgu sądu okręgowego w Białymstoku.

postępowaniu sądowem w guberniach warszawskiego okręgu sądowego [1]).

TYTUŁ PIERWSZY.

Rozporządzenia ogólne.

1483. Przy stosowaniu art. 17 ustawy niniejszej uwzględnione być winny rozporządzenia miejscowego prawa cywilnego (por. art. 182, 341, 350, 353, 422, 474, 479, 484, 497, 504 i 518 kod. cyw. z 1825 roku i art. 214 prawa o małżeństwie z 1836 roku).

1484. Rozporządzenia ustawy niniejszej, w których jest mowa o opiekunach i kuratorach, jak również o osobach, pozostających pod opieką lub kuratelą, mają zastosowanie i w tych wypadkach, gdy opieka i kuratela urządzone są nie tylko z powodu niepełnoletności, ale i z innych przyczyn, wymienionych w ustawach, obowiązujących w guberniach warszawskiego okręgu sądowego. Również pomienione rozporządzenia dotyczą doradców sądowych i osób, którym taki doradca został przydany. Niniejszy przepis nie uchyla jednak mocy obowiązującej rozporządzenia, zawartego w art. 424 kod. cyw. z r. 1825.

W myśl art. 337 k. c. p. w razie czasowej przeszkody natury formalnej w reprezentowaniu dzieci przez ojca (sprzeczność interesów), zastępstwo prawne dzieci należy do matki. (S. N. 11-18).

1485. Po ogłoszeniu upadłości lub bankructwa handlującemu, prawa jego do występowania przed sądem reguluje obowiązujący w warszawskim okręgu sądowym kodeks handlowy (por. art. 437 — 614 kod. han.).

1486. Osoby, mające prawo występować przed sądem w imieniu spółek, wskazane są w przepisach, wyłu-

---

[1]) Obecnie b. gub. Chełmska należy częściowo do okręgu apelacyjnego lubelskiego a w pozostałej części do okręgu apel. warszawskiego.

szczonych w księdze trzeciej (art. 1832 — 1873) kodeksu cywilnego. Przepisy te stosowane są również do wszelkiego rodzaju spółek handlowych, o ile nie są sprzeczne z ustawami i zwyczajami handlowemi [1]).

1487. W miejscowościach, na które nie rozciąga się jurysdykcja Warszawskiego sądu Handlowego, sprawy, ulegające właściwości sądów handlowych (art. 631—638 kod. han.) rozpoznawane są przez ogólne sądy cywilne na zasadach niniejszej ustawy ze zmianami, wyszczególnionemi w rodziale niniejszym [2]).

1488. Rozporządzenia, wyłuszczone w punkcie 9 artykułu 45 i w punkcie 10 artykułu 246 ustawy niniejszej, stosują się również do osób, które z mocy wyroku sądowego pozbawione były wszystkich praw stanu albo wszystkich szczególnych praw i przywilejów i następnie

---

[1]) 1) Dekret **o rejestrze handlowym** (Dz. Pr. 14-164-1919). Art. 23. Firma jest nazwą, pod którą handlujący prowadzi przedsiębiorstwo. Handlujący może skarżyć i być skarżonym pod swoją firmą.

2) Dekret o **spółk. z ogran. odpow.** (Dz. Pr. 15-201-1919). Art. 9. W stosunku do osób trzecich zarządcy uprawnieni są zastępować spółkę nieograniczenie, w szczególności rozporządzać jej majątkiem i prowadzić w jej imieniu sprawy sądowe każdy z osobna lub łącznie, stosownie do wpisu w rejestrze.

3) Ustawa o spółdzielniach (Dz. U. 111-733-20). Art. 39. Zarząd może ustanowić pełnomocników bądź do prowadzenia całego przedsiębiorstwa lub oddziału, bądź też do dokonywania czynności pewnego rodzaju. Pełnomocnicy tacy nie mogą bez osobnego upoważnienia nabywać, zbywać i obciążać nieruchomości, podpisywać weksli, zaciągać pożyczek oraz prowadzić procesów. Spółdzielnia nie może udzielać prokury. Art. 41. Rada nadzorcza w imieniu spółdzielni zawiera wszelkie umowy z członkami zarządu i prowadzi przeciw nim procesy, o ile walne zgromadzenie nie wybrało osobnych pełnomocników. Art. 35. O ile ograniczenie zakresu uprawnień zarządu nie wynika z ustawy niniejszej, ma ono skutek w stosunku do osób trzecich tylko wówczas, jeżeli jest zamieszczone w statucie, zarejestrowane i ogłoszone.

[2]) Patrz art. 6 ust. c oraz ustęp ostatni przep. tymcz. o urz. sądown. (Zał. VIII A).

zostały zwolnione od kary na zasadzie przepisów szczególnych o ułaskawieniu, jakie obowiązywały przed 19 lutego 1875 roku w guberniach warszawskiego okręgu sądowego.

TYTUŁ DRUGI.

O trybie postępowania w sądach pokoju.

1489[1]). Jurysdykcji sędziów pokoju i sądów gminnych oprócz spraw, wymienionych w punktach 2 i 4 art. 29 ulegają:

1) powództwa wartości, nie przekraczającej trzystu rubli, z zobowiązań, bez względu na tytuł ich powstania, i o prawa do majątku ruchomego, przytem powództwa o odszkodowanie za szkody i straty ulegają jurysdykcji sędziego pokoju lub sądu gminnego i w tym wypadku, gdy w dacie wytoczenia powództwa wysokość szkód lub strat nie może być dokładnie znana, lecz sam powód nie określa jej ponad trzysta rubli;

2) powództwa o przywrócenie używania służebności, wymienionych w księdze drugiej kodeksu cywilnego, jeżeli od daty zakłócenia upłynęło nie więcej, niż rok czasu, i

3) podania o przymusowe wykonanie aktów (art. 161^{1} — 161^{24}) w granicach kompetencji, zakreślonych w punkcie 1 niniejszego (1489) artykułu.

Sprawa o unieważnienie umowy prywatnej kupna domu za rb. 350, w której zastrzeżono, iż w razie niedotrzymania umowy, winny nabywca traci zadatek w ilości rb. 100, a winny sprzedawca zwróci zadatek w dwójnasób, należy do sędziego pokoju. (Karp. 204-68).

---

[1]) Art. 1489-1491, w przedmiocie kompetencji sądów pokoju, milcząco uchylone zostały przez wprowadzenie przepisów przech. do ust. post. cyw., w szczególności przez art. 2 rzeczonych przepisów. (Patrz zał. IX). Sądy zaś gminne zostały skasowane z mocy art. 4 przep. tymcz. o urządz. sądów. (Zał. VIII A).

1490 [1]). Oprócz spraw, wymienionych w art. 1489, jurysdykcji sądów gminnych ulegają:

1) sprawy, dotyczące spadków i wynikających stąd działów majątkowych między mieszkańcami wsi: a) jeżeli majątek spadkowy składa się z gruntów, które stały się własnością tych mieszkańców z mocy najwyższych ukazów z 19 lutego (2 marca) 1864 r. (40609 — 40612), bez względu na rozległość majątku nieruchomego oraz na wartość majątku ruchomego, należącego do tegoż spadku, i b) jeżeli majątek składa się z gruntów, które stały się własnością mieszkańców wsi z mocy rzeczonych ukazów, i oprócz tego z gruntów, nabytych niezależnie od tych ukazów, i jeżeli rozległość tych ostatnich gruntów nie przekracza jednej włóki, i niema na nich innych budynków, oprócz niezbędnych w zwykłem gospodarstwie, wartość zaś majątku ruchomego nie dochodzi do tysiąca pięciuset rubli,

2) sprawy o pogwałcenie przepisów, dotyczących aljenacji, zastawu, obciążenia, dzierżawy lub najmu posiadłości i gruntów włościańskich, oraz o rozdrabnianie tychże,

3) sprawy o rozwiązanie wymienionych w oddziale III najwyżej zatwierdzonej 11 czerwca 1891 r. (7819) uchwały rady państwa umów w przedmiocie dzierżawy posiadłości i gruntów włościańskich, — po upływie wskazanych w tymże oddziale terminów,

4) sprawy o pogwałcenie przepisów, ustanowionych przez rozkazy najwyższe z 14 grudnia 1875 r. (55370) o prawach do gruntu właścicieli osad po wsiach, położonych w pobliżu fortecy Modlina, i z dnia 12 listopada 1877 r. (57872) o prawach zamieszkałych w guberniach Królestwa Polskiego staroobrzędowców i jednowierców pod

---

[1]) Patrz odsył. do art. 1489.

względem aljenowania udzielonych im z rozporządzenia rządu gruntów,

5) sprawy o rozwiązanie tych kontraktów w przedmiocie dzierżawy lub najmu i aljenacji posiadłości i gruntów, wskazanych w najwyższych rozkazach z 14 grudnia 1875 r. (55370) i 12 listopada 1877 r. (57872), które przewidziane są w punkcie 4 pierwszego i w punkcie 3 ostatniego z rzeczonych rozkazów, — po upływie terminów, w tych punktach wskazanych.

U w a g a. Sądy gminne przy rozpoznawaniu i rozstrzyganiu spraw, wymienionych w niniejszym (1490) artykule, kierują się: 1) w sprawach, wymienionych w punkcie 1, — specjalną instrukcją, 2) w sprawach, wymienionych w punkcie 2, — zatwierdzonemi najwyżej 6 sierpnia 1876 r. (56286), przepisami, 3) w sprawach, wymienionych w punkcie 3, — oddziałem III najwyżej zatwierdzonej 11 czerwca 1891 r. (78119) uchwały rady państwa i dodatkowemi do tejże przepisami, wyłożonemi w oddziale I najwyżej zatwierdzonej 20 maja 1896 r. (12968) uchwały rady państwa, i 4) w sprawach wymienionych w punktach 4 i 5, — najwyższemi rozkazami z 14 grudnia 1875 r. (55370) i z 12 listopada 1877 r. (57872) oraz dodatkowemi do nich najwyższemi rozporządzeniami, wyłożonemi w oddziale II najwyżej zatwierdzonej 20 maja 1896 r. (12968) uchwały rady państwa.

1491 [1]). Jurysdykcji sędziów pokoju i sądów gminnych nie ulegają:

1) powództwa o prawo własności, oraz o prawa: emfiteutyczne, wieczystej dzierżawy, wieczysto-czynszowe, do powierzchni lub wnętrza ziemi, do służebności, do zastawu i o wszelkie prawo rzeczowe do nieruchomości z wyjątkiem wymienionych, co do sądów gminnych, w punkcie 2 artykułu 1490,

2) powództwa, dotyczące interesów zarządów skar-

---

[1]) Patrz odsyłacz do art. 1489.

bowych, z wyjątkiem powództw o przywrócenie zakłóconego posiadania,

3) spory o przywileje na odkrycia i wynalazki.

1492. Powództwa o przywrócenie zakłóconego posiadania, o zakłócenie używania służebności, o odszkodowanie za szkody i straty w majątku nieruchomym, oraz powództwa, dotyczące spadków i działów (art. 1490), wytacza się według miejsca położenia majątku nieruchomego.

1493. W postępowaniu przed sądem gminnym stosuje się przepisy, wyłożone w księdze pierwszej niniejszej ustawy, ze zmianami, wyłuszczonemi w poniższych artykułach [1]).

1494. Pozwany, nie składając wyjaśnień co do istoty sprawy, może, poza wypadkami, wskazanemi w art. 69, zgłosić ekscepcję i wówczas, gdy według miejscowych ustaw cywilnych przysługują mu pewne terminy do spisania inwentarza i do namysłu [2]).

1495. Przy stosowaniu artykułu 71 *niniejszej ustawy* winny być uwzględnione artykuły 2053 — 2058 księgi trzeciej kodeksu cywilnego, w których wyliczone są przypadki nieważności układów pojednawczych.

1496. W sprawach o przywrócenie zakłóconego lub utraconego posiadania majątku nieruchomego tudzież używania służebności sędzia pokoju i sąd gminny przywracają posiadanie i używanie, nie roztrząsając praw do tego majątku lub do służebności.

W razie zaniedbania terminu, wskazanego w punkcie 2 art. 29 i w punkcie 2 art. 1489 [3]) sędzia pokoju i sąd gminny odmawiają przywrócenia posiadania lub używania

---

[1]) Patrz odsyłacz do art. 1489, oraz art. 27 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX).

[2]) Patrz odsył. do art. 1526.

[3]) Punkt 2 art. 29 i p. 2 art. 1489 odpowiadają ust. 1 b) art. 2 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX).

powód zaś nie jest pozbawiony prawa do wytoczenia przed sądem właściwym powództwa o prawo własności lub posiadania albo o prawo do służebności.

a) Służebności przerywanych dochodzić można tylko w drodze petytoryjnej. (S. C. 77-82).

b) Aczkolwiek dokumenty nie ulegają w sądzie pokoju rozpoznaniu, o ile dotyczą samego prawa posiadania, jednak winny być rozpoznane, jeżeli są złożone celem udowodnienia faktu posiadania. (S. C. 130-78).

1497. W wypadkach, wskazanych w art. 94, świadkowie, zamieszkujący w obrębie gminy, mogą być przesłuchiwani przez miejscowy sąd gminny [1]) w trybie, rzeczonym artykułem przepisanym.

1498. Uchylono [2]).

1498[1]. Przy stosowaniu art. 101[1] uwzględnia się rozporządzenia art. 1524.

1499. Przy stosowaniu przepisu, wyłożonego w art. 114, uwzględnia się rozporządzenia miejscowych ustaw cywilnych (por. art. 1197 — 1216 księgi trzeciej kodeksu cywilnego).

1500 [3]). Jeżeli powództwo ma być zabezpieczone hipotecznie, sąd gminny, nie dotykając sposobu tego zabezpieczenia, wydaje tylko decyzję, że wniosek petenta o zabezpieczenie powództwa uznaje za usprawiedliwiony. Decyzję tę petent składa prezesowi sądu okręgowego lub sędziemu pokoju, zależnie od tego, gdzie majątek ma urządzoną hipotekę, — celem wydania z tej decyzji właściwych zarządzeń.

---

[1]) Patrz odsyłacz do art. 1489.

[2]) Uchylono z mocy art. 11 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX).

[3]) Wobec skasowania sądów gminnych art. 1500 poczytywać należy za uchylony. Patrz ods. do art. 1489.

1501. Sąd gminny, wydając wyroki, może się powodować powszechnie znanemi zwyczajami miejscowemi, przestrzegając przepisów, wyłuszczonych w art. 10^1 i 10^2.

W sprawach, przy których rozpoznawaniu obowiązują przepisy szczególne, wydane w uzupełnieniu najwyższych ukazów z 19 lutego (2 marca) 1864 r. (P. Z. U. Nr. 40609 — 40612) i z 28 października (9 listopada) 1866 r. (P. Z. U. Nr. 43788), jak również w wypadkach, wymienionych wyraźnie w ustawach, sąd gminny obowiązany jest wydawać wyroki na zasadzie tych przepisów szczególnych tudzież ustaw obowiązujących.

a) Zastosowanie zwyczajów bez powołania się na nie stron jest pogwałceniem ustawy, jednak nieistotnem, jeżeli prócz tego wyrok jest oparty na innych zgodnych z ustawą zasadach. (S. C. 216-80, 282-80).

b) Ważność testamentu nie może być rozważana z punktu widzenia zwyczajów. (S. C. 54-85).

1502. Uchylono.

1503. Przy stosowaniu art. 158 i 159 przestrzega się, aby decyzje sądów gminnych w przedmiocie skierowania egzekucji do majątku nieruchomego nie były wykonywane inaczej, jak przez komornika sądowego, urzędującego przy zjeździe sędziów pokoju [1]), wyznaczonego przez prezesa tegoż zjazdu na wniosek egzekwującego [2]).

1504[2]. Przepis, wyłożony w art. 162, rozciąga się również na wyroki sądów gminnych, nie wyłączając wyroków, zapadłych w sprawach, dotyczących majątku nieruchomego, w granicach kompetencji tych sądów (art. 1490 i uwaga).

1504[1]. Przepisy szczególne o komunikowaniu się sądów ogólnych ze stronami przez pocztę, wyłuszczone w

---

[1]) Sądzie okręgowym, patrz odsył. do art. 158.
[2]) Patrz odsyłacz do art. 1489.

załączniku do art. 267, rozciąga się na zjazdy sędziów pokoju okręgu warszawskiej izby sądowej, w których wezwania i inne pisma sądowe w sprawach cywilnych doręczają stronom woźni sądowi (org. sąd., art. 536, zał. VIII, oddz. II.) [1]).

1505. Uchylono.

1506 [2]). Przepis z art. 180 stosuje się również do sędziego gminnego, który uczestniczył w wydaniu zaskarżonego wyroku sądu gminnego.

1507 [3]). Zjazd sędziów pokoju, uchylając wyrok sądu gminnego, przekazuje sprawę do rozpoznania innemu sądowi gminnemu.

1508. Sędzia pokoju w wypadku, przewidzianym w art. 197 niniejszej ustawy, przekazuje złożoną mu skargę wraz ze wszystkiemi do niej załącznikami sędziemu pokoju, który w myśl art. 509 organ. sąd. sprawuje jego obowiązki w razie jego nieobecności [4]).

1509 [5]). W razie wyłączenia sędziego gminnego lub ławnika stosują się przepisy, wyłuszczone w art. 491 i 492 org. sąd.

1510. Uchylono [6]).

---

[1]) Patrz art. 140 inst. ogól. (zał. XV).
[2]) Patrz odsyłacz do art. 1489.
[3]) Mowa jest o wyrokach sądu gm. ostatecznych, które ulegały zaskarżeniu tylko w drodze kasacji. Wskutek jednak uchylenia art. 1502 i modyfikacji art. 160, wszystkie wyroki sądów gminnych mogły być zaskarżone w drodze apelacji. Wobec tego uznać należy, że art. 1507 został uchylony. Patrz także ust. 2 art. 3 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX), w myśl którego w niektórych sprawach do 5000 mk. apelacja od wyroków sądu pokoju nie jest dopuszczona.
[4]) Patrz art. 45 instr. ogól. (zał. XV).
[5]) Patrz odsyłacz do art. 1489.
[6]) Uchylono z mocy art. 1 przep. tymcz. o koszt. sąd. (zał. XX).

1510[1]. Celem stwierdzenia przejścia praw spadkowych dopuszczone jest poza dowodami spadkobrania, wskazanemi w punkcie 3 art. 161[3], złożenie: 1) przez prawnego spadkobiercę (art. 724, 731 i nast. kod. cyw.) — przepisanych dowodów śmierci wierzyciela i pokrewieństwa jego z egzekwującym (art. 71 i nast. kod. cyw. z 1825 r.), 2) przez osoby, mające prawo do spadku po wierzycielu w braku spadkobierców prawnych (art. 756 — 769 kod. cyw.) — zaświadczenia, że prawa ich są uznane w trybie, przepisanym w art. 770 — 773 kod. cyw., i 3) przez ogólnego zapisobiercę wierzyciela — zaświadczenia, że jego prawa opierają się na testamencie publicznym (art. 791 i 1006 kod. cyw.) albo, że jest on wprowadzony w posiadanie majątku testatora (art. 1008 kod. cyw.).

1510[2]. Przymusowe wykonanie przeciwko poręczycielowi dopuszczone jest tylko w tym wypadku, jeżeli poręczyciel przyjął na siebie odpowiedzialność solidarnie z dłużnikiem (art. 2021 kod. cyw.).

1510[3]. Jeżeli oparte na akcie, zgłoszonym w trybie przymusowego wykonania do egzekucji, prawo jest zabezpieczone hipoteką, egzekwujący winien złożyć zaświadczenie sekretarza właściwego wydziału hipotecznego, że przejście tego prawa zostało zatwierdzone zgodnie z ustawami hipotecznemi (art. 56 — 65, 123 — 131 ust. hip. z 1818 r.). Przy egzekucji z kontraktów najmu, przejście prawa własności do nieruchomości, która ma urządzoną księgę hipoteczną, winno być stwierdzone w ten sam sposób (art. 5, 21, 30 ust. hip. z 1818 r.); jeżeli zaś dla nieruchomości nie założono księgi hipotecznej, przejście prawa własności, poza spadkobraniem (art. 1510[1]) stwierdza akt notarjalny.

TYTUŁ TRZECI.

O trybie postępowania w sądach ogólnych i w sądach handlowych.

DZIAŁ PIERWSZY.

O postępowaniu w sądach ogólnych.

I. Właściwość sądu.

1511[1]). Rozpoznaniu sądów ogólnych ulegają wszystkie powództwa, nie należące do jurysdykcji sędziów pokoju i sądów gminnych.

1512. Powództwo wytacza się przed sąd, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania (art. 26 — 35 kod. cyw. z 1825 r.). Wyjątki mają miejsce w wypadkach wyraźnie przez ustawę przewidzianych, w których co do właściwości sądu obowiązują przepisy szczególne.

1513. Przepisy, wyłuszczone w art. 213, rozciąga się również na powództwa, wynikające z zakłócenia używania służebności.

1514. Powództwa z kontraktów zastawu nieruchomego i z zobowiązań, zabezpieczonych hipotecznie, wytacza się przed sąd, w którego jurysdykcji znajduje się majątek, będący przedmiotem zastawu lub zabezpieczenia.

Sprawy z zobowiązań, zabezpieczonych hipotecznie, należą do sądu okręgowego, w którego jurysdykcji znajduje się nieruchomość, chociażby dłużnik obrał sobie miejsce zamieszkania w innym okręgu sądowym. Dec. warsz. izby sąd. z 23 lutego 1889 r. Nr. 19 /III Federowicz. Contra, Karp. 1023 /10.

---

[1]) Art. 1511 został uchylony przez wprowadzenie przepisów przechodnich do ust. post. cyw., gdzie w art. 3 podany jest zakres kompetencji sądów okręgowych (patrz zał. IX).

1515. Powództwa o spadek, spory między spadkobiercami, jak również spory co do autentyczności i ważności testamentów, tudzież powództwa o działy wytacza się przed sąd, w którego jurysdykcji spadek się otworzył. Przed tenże sąd wytacza się także powództwa w wypadkach, przewidzianych w artykułach 811-814 księgi trzeciej kodeksu cywilnego.

1516. Powództwo, dotyczące majątku ruchomego łącznie z nieruchomym, nie mającym urządzonej hipoteki, wytacza się według uznania powoda bądź według miejsca położenia nieruchomości, bądź według miejsca zamieszkania pozwanego.

1517. Powództwa osobiste przeciwko dłużnikowi upadłemu handlującemu, oparte na zobowiązaniach i umowach charakteru niehandlowego, wytacza się według miejsca zamieszkania dłużnika.

1518 [1]). Do składu specjalnego kompletu warszawskiej izby sądowej, który zwoływany jest na zasadzie art. 242, zamiast naczelnika zarządu rolnictwa i dóbr państwowych powołuje się przewodniczącego prokuratorji Królestwa Polskiego.

II. Pełnomocnictwo dla adwokatów przysięgłych.

1519. [2]). Upoważnienie, udzielone adwokatowi przysięgłemu, może być stwierdzone, oprócz sposobów, wskazanych w art. 248 niniejszej ustawy, pełnomocnictwem, na którem autentyczność podpisu mocodawcy zaświadczona jest przez sąd gminny.

---

[1]) Specjalne komplety, przewidziane w art. 1518, zostały skasowane. Patrz art. 23 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

[2]) Patrz art. 12 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

III. Wartość powództwa.

1520. Uchylono [1]).

IV. Wezwanie przed sąd.

1521. Uchylono.

V. Wnioski prokuratora.

1522. Uchylono.

VI. Dowody.

1523. Przy stosowaniu art. 483 niniejszej ustawy zachowuje się przepisy, wyłuszczone w art. 1197 — 1216 kodeksu cywilnego [2]).

1524. Przy stosowaniu artykułów 366 — 498 niniejszej ustawy w sprawach, wynikających z zobowiązań, zachowuje się również przepisy szczególne o dowodach, wyłuszczone w kodeksie cywilnym, wyjąwszy artykuły 1315—1319, 1322 — 1327, 1329, 1330, 1333 — 1336, 1341 — 1347, 1357 — 1369, 1715, 1716, 1781 i 2275.

a) Z chwilą, gdy artykuł 2275 kod. cyw. jest zniesiony, pozostają tylko przepisy artyk. 2271 do 2273 w związku z artyk. 1234 i 2219 k. c., które przypisywania przedawnieniu krótkiemu charakteru domniemania zapłaty nie usprawiedliwiają. Wobec nieistnienia przysięgi, może być mowa jedynie o przyznaniu sądowem, jako sposobie odparcia przedawnienia krótkiego. Nie mogą też być wywodzone niekorzystne dla dłużnika wnioski z braku jego oświadczenia o zapłacie lub wogóle o wykonaniu zobowiązania. Wobec tego strona, powołująca się na krótkie przedawnienie z art. 2271, 2272 lub 2273 k. c., nie potrzebuje składać w sądzie oświadczenia, iż poszukiwaną należność uiściła. (S. N. O. 1-18. I.).

---

[1]) Uchylono z mocy art. 8 przep. przech. do u. p. c., patrz zał. IX.

[2]) Por. art. 1354 — 1356 kod. cyw.

b) Umowa pożyczki tudzież uiszczenie z takiej umowy nie mogą być stwierdzane przez świadków. (S. C. 13-84).

c) Zeznania świadków mogą być dowodem zastawu ruchomego (S. C. 322-79).

d) Dowód ze świadków za zgodą stron dopuszczony jest i w tych wypadkach, w których ustawa dowodu tego nie dopuszcza. (S. C. 180-81).

1525. Pod nazwą aktów wieczystych i zarejestrowanych tudzież sporządzonych w trybie przepisanym, rozumieć należy akty urzędowe [1]).

VII. Ekscepcje.

1526. Pozwany, nie składając wyjaśnień co do istoty sprawy, może, poza wypadkami, wskazanemi w art. 571 niniejszej ustawy, zgłosić ekscepcję i wówczas, gdy według miejscowych ustaw cywilnych przysługują mu pewne terminy do spisania inwentarza i do namysłu [2]).

VIII. Zabezpieczenie powództwa.

1527. Powództwo zabezpiecza się: hipotecznie, sekwestrem, zakazem aljenowania majątku ruchomego aż do czasu ukończenia sprawy, zajęciem ruchomości i poręczeniem.

U w a g a. Przepisy, do niniejszego dołączone [3]), określają tryb zabezpieczenia na majątku nieruchomym tudzież egzekucji z tegoż bezspornych należności skarbowych i administracyjnych.

1528. Jeżeli przedmiotem powództwa jest prawo własności do majątku nieruchomego niehipotekowanego al-

---

[1]) Por.: ust. not. art. 244. „Sporządzane przez notarjusza akty nazywają się urzędowemi (actes authentiques) czyli notarjalnemi".

[2]) Por. art. 1758 u. p. c. 230 k. c. p. 795 k. c.

[3]) Patrz zał. VI.

bo do majątku ruchomego, to zabezpieczenie tego powództwa winno polegać w stosunku do majątku nieruchomego na zakazie aljenowania tegoż aż do czasu ukończenia sprawy, w stosunku zaś do majątku ruchomego — na zajęciu tegoż, o ile sąd nie uzna za niezbędne zarządzenie sekwestru majątku (tak nieruchomego, jak i ruchomego) na zasadzie punktu 2 art. 1961 kodeksu cywilnego.

a) Decyzja, której mocą zarządzono sekwestr w drodze zabezpieczenia powództwa, nie ulega zaskarżeniu w drodze kasacji. (S. C. 43-94).

b) Sekwestr majątku spadkowego nie może być nakazany na skutek oddzielnego powództwa o sekwestr, lecz może być zarządzony na mocy u. 2 art. 1961 k. c. jako środek zabezpieczenia przy postępowaniu spadkowem (Karp. 656-36) w szczególności, gdy zachodzi spór, kto ma posiadać nieruchomość, ulegającą działom (Federowicz, decyzja warsz. izby sąd. 15.I.91, 276-III-90).

1529. W wypadku zakazu aljenowania majątku, właściciel tegoż po otrzymaniu w tym względzie nakazu (art. 1534) podlega ograniczeniom, wskazanym w punkcie 2 art. 1097 i w art. 1100 niniejszej ustawy.

1530. W wypadku, przewidzianym w poprzednim (1529) artykule, sąd na wniosek powoda może obu stronom udzielić prawa na urządzenie dozoru nad lasem w sposób, dla lasów skarbowych przepisany.

1531. Do skutków zabezpieczenia powództwa w trybie przepisanym na majątku nieruchomym hipotekowanym stosuje się przepisy ustaw hipotecznych oraz rozwijających je rozporządzeń.

1532. Przy wykonaniu zabezpieczenia hipotecznego stosuje się przepisy, wyłuszczone w artykułach 132 i 137—139 ustawy hipotecznej z roku 1818.

1533. Wykonanie sekwestru następuje w trybie, wskazanym w artykułach 1961 — 1963 księgi trzeciej kodeksu cywilnego.

Od uznania sądu zależy mianowanie jednej ze stron dozorcą majątku, poddanego sekwestrowi. (S. IX. 5-48).

1534. Zakaz aljenowania majątku nieruchomego wykonywa się przez: 1) doręczenie pozwanemu nakazu w tym przedmiocie i 2) zakomunikowanie odpisu tego nakazu sądowi, w którego jurysdykcji znajduje się majątek [1]).

1535. Po usunięciu przyczyny, która spowodowała zakaz aljenowania majątku nieruchomego, zakaz uchyla się trybem, przepisanym w poprzednim (1534) artykule.

1536. Zajęcia majątku ruchomego dokonywa się według przepisów, wyłuszczonych w artykułach 968 — 972, 974, 975, 977 — 979, 1551 i 1552.

1537. Przy stosowaniu przepisów niniejszej ustawy o poręczeniu sądowem (art. 641 — 652) uwzględnia się artykuły 2042 i 2043 księgi trzeciej kodeksu cywilnego.

1538. Oprócz osób, wymienionych w art. 643 niniejszej ustawy na poręczycieli nie przyjmuje się osób, do których w myśl miejscowych ustaw cywilnych nie może być zastosowany przymus osobisty (art. 2040 ks. III kod. cyw.).

IX. Zawieszenie postępowania.

1539. Oprócz wypadków, przewidzianych w art. 681, postępowanie w sprawie zawiesza się również w razie ubezwłasnowolnienia jednej ze stron albo pełnomocnika.

a) Celem wznowienia postępowania, zawieszonego wskutek ubezwłasnowolnienia jednej ze stron, pozostali uczestnicy procesu mają prawo wnieść o zarządzenie opieki nad bezwłasnowolnym. (S. C. 97-86).

b) Nie należy zawieszać postępowania z powodu choroby umysłowej strony, która nie jest jeszcze ubezwłasnowolniona. (Karp. 733-29).

---

[1]) Por. art. 256 ust. not.

X. Wydanie i ogłoszenie wyroku.

1540. Umowy, zawarte za granicą według ustaw cudzoziemskich, nie tracą swojej mocy obowiązującej po upływie terminu przedawnienia (art. 2262 — 2264 i 2271—2281 ks. III kod. cyw.), jeżeli według ustaw tego państwa, gdzie były zawarte, przepisany jest dłuższy termin przedawnienia.

1541. Uchylono.

XI. Zaskarżenie wyroku.

1542. W razie śmierci strony przed upływem terminu apelacyjnego, z którego miała prawo korzystać, bieg tego terminu ulega zawieszeniu do czasu ogłoszenia wyroku, na wniosek strony przeciwnej, osobom, które przyjęły spadek (art. 724, 767, 768, 770, 774 — 810, 1004 — 1006 księgi III kod. cyw. i art. 5, 125 — 131 ust. hip. z r. 1818), lub mianowanemu kuratorowi spadku (art. 811 — 814 księgi III kod. cyw. i uzupełniające te artykuły rozporządzenia).

Umowa pełnomocnictwa, które wygasło z powodu śmierci mandanta, nie wkłada na pełnomocnika obowiązku założenia apelacji, obowiązany on jest tylko do zawiadomienia o zaszłym wypadku śmierci sądu, przed którym sprawa się toczy. (S. C. 22-85 por. 39-76).

1543. Strona przeciwna po upływie terminów do sporządzenia spisu inwentarza i do namysłu może żądać, gdzie należy, natychmiastowego mianowania kuratora spadku.

1543^1. Przy stosowaniu artykułu 814 obciążenie zakazem (art. 814 p. 1) zastępuje się zabezpieczeniem hipotecznem, sekwestrem lub zakazem aljenowania majątku stosownie do artykułów 1527 — 1534.

1543^2. Oprócz wypadków, przewidzianych w artykułach 814^1, 814^2 i 1295^1, wykonanie wyroków przed upływem terminu do założenia skargi kasacyjnej, a jeżeli została za-

łożona, przed rozstrzygnięciem jej, nie jest również dopuszczone w sprawach o unieważnienie i o rozwiązanie małżeństwa osób, należących do tych wyznań, do których ma zastosowanie rozdział V prawa o małżeństwie (art. 1619).

XII. Ogólne przepisy o wykonaniu wyroków sądowych.

1544. Do sposobów wykonania wyroków, oprócz wymienionych w art. 933 niniejszej ustawy, należy również skierowanie egzekucji do dochodów z nieruchomego majątku dłużnika (art. 2212 ks. III kod. cyw.) [1]).

1545. Co do zakresu praw egzekwującego, określonych w art. 935 i 936 niniejszej ustawy, obowiązują przepisy kodeksu cywilnego (art. 2204 — 2217 ks. III kod. cyw.).

U w a g a. Zajęcie i sprzedaż majątku włościańskiego w guberniach warszawskiego okręgu sądowego [2]) na zaspokojenie osobistych wierzycieli włościan dokonywane są według przepisów, do niejszego załączonych [3]).

1546. Przy stosowaniu art. 936 ustawy niniejszej do majątków hipotekowanych obowiązują przepisy ustaw hipotecznych [4]).

1547. Komornik sądowy ma prawo odroczyć wykonanie złożonego mu wyroku, jak również przerwać lub zawiesić rozpoczęte już czynności egzekucyjne i w tym wypadku, jeżeli pokwitowanie, o którem jest mowa w art. 952, zaświadczone jest przez sąd gminny [5]).

1548. W razie śmierci dłużnika w toku wykonania wyroku, wykonanie ulega zawieszeniu do czasu przyjęcia

---

[1]) Patrz art. 160, 161, 233 — 250 istr. ogól., zał. XV.
[2]) Obecnie w okręgach apelacyjnych warszawskim i lubelskim z wyłączeniem okręgu sądu okr. w Łucku i w Białymstoku.
[3]) Patrz zał. VII.
[4]) Por. art. 38 ust. hip.
[5]) Patrz odsył. do art. 1489.

spadku (art. 724, 767, 768, 770, 774 — 810, 1004 — 1006 ks. III kod. cyw. i art. 5, 125 — 131 ust. hip. z r. 1818) lub mianowania kuratora spadku (art. 811 — 814 ks. III kod. cyw. i rozporządzenia, uzupełniające te artykuły), chybaby sąd, na wniosek egzekwującego zarządził dalszą egzekucję; jednakże w żadnym wypadku nie odracza się sprzedaży majątku z licytacji, o której obwieszczono drogą publikacji w trybie przepisanym.

1549. Egzekwujący po upływie terminów do sporządzenia spisu inwentarza i do namysłu może żądać, gdzie należy, natychmiastowego mianowania kuratora spadku.

1550. Jeżeli za życia dłużnika nie przystąpiono do wykonania wyroku, to do wykonania przystępuje się dopiero po doręczeniu nakazu wykonawczego osobom, które spadek przyjęły lub mianowanemu kuratorowi spadku.

XIII. Skierowanie egzekucji do majątku ruchomego.

1551. Oprócz przedmiotów, wymienionych w punktach 1 — 8 i 11 art. 973 niniejszej ustawy, nie ulegają w żadnym razie zajęciu i te, które według miejscowych ustaw cywilnych uznawane są za nieruchomość z przeznaczenia.

a) Nieruchomością z przeznaczenia są wogóle zwierzęta, wprowadzone przez właściciela do majątku na potrzeby tegoż majątku, a nie tylko zwierzęta, przeznaczone bezpośrednio do uprawy roli. (S. C. 39-97).

b) O uznanie przedmiotów, zajętych jako ruchomości za nieruchomość z przeznaczenia dłużnik może wystąpić tylko w trybie skargi na czynności komornika; po upływie terminu na założenie takiej skargi powództwo z tego tytułu mu nie służy. (Karp. 1062-19).

c) Wierzyciele hipoteczni mogą się sprzeciwić zajęciu przedmiotów ruchomych, będących nieruchomością z przeznaczenia i żądać wyłączenia ich od zajęcia. (S. C. 85-90).

1552. Przy egzekwowaniu należności od jednego z małżonków, zajęcie i sprzedaż ruchomości, znajdujących się

we wspólnem ich mieszkaniu, dokonywane są z zachowaniem przepisów o stosunkach majątkowych między małżonkami (art. 191 — 235 kod. cyw. z r. 1825).

Małżonek, którego majątek zajęto za dług współmałżonka, winien wystąpić w drodze powództwa z art. 1092 u. p. c., a nie w drodze skargi na czynności komornika. (Karp. 1365-20).

1553. W wypadkach, przewidzianych w art. 1074, zajęte papiery procentowe, akcje albo obligacje odsyła się celem sprzedaży do warszawskiego kantoru banku państwa [1]), który po potrąceniu wydatków, spowodowanych sprzedażą, komisowego i kosztów przesyłki pieniędzy, resztę osiągniętej sumy przesyła sądowi.

1554. Egzekucja nie może być skierowana do emerytury i do określonych przez sąd kapitałów alimentarnych wyjąwszy wypadek, gdy egzekucja prowadzona jest w poszukiwaniu również *alimentów* [2]).

1555. Do czasu rewizji ustawy o służbie cywilnej i uzupełniających ją przepisów, ustawy emerytalnej, przepisów pocztowych, rozporządzeń o przedsiębiorstwach dla skarbu, zarządów miejskich i instytucji społecznych, tudzież specjalnych ustaw o kierowaniu egzekucji do uposażenia urzędników różnych dykasterji i zarządów, komornicy sądowi, stosując art. 1078 — 1090, winni się powodować również specjalną instrukcją, wydaną z uwzględnieniem pomienionych ustaw i przepisów [2]).

---

[1]) Patrz. art. 25 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

[2]) 1) Ustawa emerytalna funkcjon. państw. z 28.VII.1921 roku. (D. U. 70-466-1921).

Art. 40. Uposażenia emerytalne, pensja wdowia i sieroca oraz pośmiertne nie ulega zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu ani też zajęciu administracyjnemu.

2) Ustawa o państwowej służbie cywilnej z 17.II.1922 r. (D. U. 21-164-1922).

Art. 47. Uposażenie urzędników ulega zajęciu administracyj-

XIV. Skierowanie egzekucji do nieruchomości.

1556. Przy opisie, oszacowaniu i sprzedaży nieruchomości stosuje się przepisy, wyłuszczone w artykułach

---

nemu tudzież zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu nie więcej, niż do wysokości jednej piątej części sumy uposażenia lub wynagrodzenia, przypadającego do wypłaty.

Art. 48. Tytułem wyjątku od powyższej zasady ogólnej (art., 47) uposażenie urzędników i wynagrodzenie praktykantów ulega zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu za alimenty do wysokości 2/5 uposażenia lub wynagrodzenia, przyczem pozostałe 3/5 wolne są od wszelkich zapowiedzeń i zajęć.

Przy zbiegu zapowiedzeń za alimenty i za inne należności lub długi, 1/5 część uposażenia lub wynagrodzenia staje się przedmiotem stosunkowego podziału zarówno na alimenty, jak na inne należności lub długi, drugą zaś 1/5 część przekazuje się wyłącznie na zaspokojenie samych tylko alimentów, o ileby pierwsza 1/5 część na nie przy zbiegu innych wierzycieli nie wystarczała.

Art. 49. Wyłącza się zupełnie z pod zapowiedzeń i zajęć, określonych w art. 47 i 48:

a) djety oraz koszty podróży i przesiedlenia w sprawach służbowych,

b) wsparcia i zapomogi, przyznawane urzędnikowi lub praktykantowi na leczenie jego lub jego rodziny, na pogrzeb jego rodziców, żony lub dzieci, albo też z powodu klęski elementarnej lub innego nieszczęśliwego wypadku.

Art. 118. Postanowieniom niniejszej ustawy nie podlegają sędziowie, prokuratorzy (wymiar sprawiedliwości), aplikanci sądowi, pracownicy państwowych kolei żelaznych, poczt, telegrafów i telefonów, oraz nauczyciele wszystkich szkół państwowych.

3) Ustawa z 5 sierpnia 1922 r. o zaopatrzeniu emerytalnem wojskowych i ich rodzin. (D. U. 68-616-1922), obowiązująca od 1 października 1921 r.

Art. 57. Uposażenie emerytalne, pensja wdowia i sieroca, oraz pośmiertne nie ulega zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu, ani też zajęciu administracyjnemu. Postanowienie to nie ma zastosowania do tych uposażeń emerytalnych, tudzież pensji wdowich i sierocych, które uległy zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu lub administracyjnemu przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Art. 58. Postanowienia niniejszej ustawy, odnoszące się do oficerów zawodowych tudzież do wdów i sierot, pozostałych po nich, mają zastosowanie również do urzędników wojskowych i ich rodzin, tudzież do chorążych i ich rodzin.

978, 991 — 997, 999, 1003 — 1008, 1029, 1034 — 1039, 1047 — 1049, 1051, 1064 i 1069, przytem wierzyciele hipoteczni korzystają z tych praw, z jakich z mocy artykułów 994, 995, 997, 999, 1037 i punktu 3 art. 1156 korzystają egzekwujący i dłużnik, a z mocy art. 1029 — wszyscy wierzyciele, którzy skierowali egzekucję do majątku. Przepisy szczególne, dotyczące specjalnie nieruchomości, wyłuszczone w artykułach 1095 — 1208, mają zastosowanie ze zmianami, w niniejszym rozdziale przytoczonemi.

1557. W razie skierowania egzekucji do nieruchomości hipotekowanej, jednocześnie z wysłaniem dłużnikowi nakazu wykonawczego, zarządza się, na wniosek egzekwującego, wciągnięcie tego nakazu do księgi hipotecznej trybem, w postępowaniu hipotecznem obowiązującym; jeżeli nieruchomość nie ma urządzonej hipoteki, to odpis nakazu, jednocześnie z wysłaniem go dłużnikowi, składa się sądowi, w którym winna się odbyć licytacja nieruchomości.

a) Nakaz wykonawczy przeciw dłużnikowi sumy hipotecznej służy za podstawę do egzekucji z tejże nieruchomości, choć jej właściciel się zmienił. (Karp. 349-11).

b) O sprzedaży nieruchomości w drodze działów winno być wciągnięte do wykazu hipotecznego *ostrzeżenie. (Karp. 796).*

c) Sprzedaż nieruchomości winna być popierana przeciw temu, na czyje imię czystym wpisem przepisany jest tytuł własności. (Karp. 678-17).

1558. Wciągnięcie w myśl poprzedniego (1557) artykułu nakazu wykonawczego do księgi hipotecznej ma taką moc, jaką ustawy hipoteczne przywiązują do ostrzeżeń.

1559. Artykuły 1097 — 1100 mają zastosowanie do nieruchomości niehipotekowanych, przytem przewidziany w tych artykułach zakaz, zastępuje złożenie odpisu nakazu wykonawczego właściwemu sądowi. W stosunku zaś do nieruchomości hipotekowanych obowiązują przepisy ustaw hipotecznych i wydanych w rozwinięciu tychże rozporządzeń.

1560. Oprócz szczegółów, wymienionych w punktach 1 — 3 i 5 art. 1103, opis winien zawierać również następujące dane: do kogo należy nieruchomość, która podlega opisowi, czy nie pozostaje ona we wspólnem posiadaniu z kimkolwiek innym i z jakiego tytułu, czy jest zastawiona i za jaką mianowicie sumę, oraz czy nieruchomość ma założoną księgę hipoteczną i czy nie jest obciążona długami, a jeżeli jest obciążona, to jak wysoką sumą, i, wreszcie jakim jest poddana ograniczeniom i obciążeniom.

1561. Odpisy dokumentów i aktów, dotyczących nieruchomości hipotekowanej mogą być zażądane przez samego komornika sądowego od właściwego wydziału hipotecznego.

1562. Przepis, wyłuszczony w art. 1115, nie ma zastosowania do nieruchomości hipotekowanych.

1563. Egzekwujący ma prawo rozpatrzeć wszystkie dane, na które powołał się pozwany celem usprawiedliwienia swojego oszacowania, i następnie bądź przyjąć to oszacowanie, bądź w ciągu tygodnia, zgłosić zarzuty. Jeżeli między egzekwującym i dłużnikiem nastąpi porozumienie w przedmiocie określenia wartości nieruchomości, to akt, stwierdzający to porozumienie pozostawia się na przeciąg dwuch tygodni u komornika do przejrzenia dla wierzycieli hipotecznych, mających roszczenia, zabezpieczone na nieruchomości, która ma być sprzedana. Wierzyciele ci w ciągu pomienionego terminu mogą oświadczyć, iż nie zgadzają się na dokonane oszacowanie i wnieść o określenie wartości nieruchomości na zasadach następnego (1564) artykułu.

Wierzyciel hipoteczny, nie uczestniczący w I-ej instancji w sporze o oszacowanie nieruchomośi, z mocy art. 1556 może zaskarżyć decyzję I-ej instancji. (Karp. 1265-28).

1564. W razie, gdy egzekwujący nie zgodzi się na dokonane przez pozwanego oszacowanie, albo w razie, gdy

którykolwiek z wierzycieli hipotecznych w terminie, wskazanym w poprzednim (1563) artykule, oświadczy, iż nie zgadza się na oszacowanie, dokonane przez egzekwującego i dłużnika za obopólnem ich porozumieniem się, określenie przeciętnej wysokości czystego dochodu, osiągniętego z nieruchomości w okresie lat pięciu albo w ciągu całego okresu posiadania, dokonane będzie przez biegłych.

1565. Nieruchomość, będąca w zastawie i zajęta w drodze egzekucji, pozostaje do czasu sprzedaży publicznej w posiadaniu zastawnika, o ile on tego zechce (art. 2087 ks. III kod. cyw.).

1566. Deklarację dłużnika i egzekwującego co do miejsca, terminu i trybu sprzedaży publicznej (art. 1132) okazuje się wierzycielom hipotecznym w trybie, wskazanym w art. 1563. Jeżeli w tej materji nie dojdzie do porozumienia między dłużnikiem, egzekwującym i wierzycielami hipotecznymi, to sprzedaż odbywa się w sposób, wskazany w art. 1133 — 1182, z uwzględnieniem nadto przepisów, wyłożonych w niniejszym rozdziale.

1567. Majątki nieruchome mieszkańców wiejskich, które przeszły na ich własność na mocy ukazów najwyższych z dnia 19 lutego (2 marca) 1864 roku (P. Z. U. Nr. 40609 — 40612), a z pośród pozostałych nieruchomości te, które mają urządzoną hipotekę powiatową albo rozległością nie przekraczają jednej włóki, sprzedaje się w miejscowym zjeździe sędziów pokoju [1]) lub też, stosownie do uznania prezesa zjazdu [1]), w miejscowym sądzie gminnym [2]), w tym ostatnim jednak wypadku nie inaczej, jak w obecności prezesa zjazdu albo dodatkowego sędziego pokoju.

a) Dokonana sprzedaż nie może być uchylona na tej zasadzie, że odbyła się w sądzie niewłaściwym, gdyż strony miały mo-

---

[1]) W sądzie okręgowym.
[2]) Patrz odsył. do art. 1489.

żność w swoim czasie zaskarżyć wyznaczenie sprzedaży w tym sądzie (S. C. 56-04).

b) Art. 1567 u. p. c. nie dotyczy nieruchomości miejskich, choćby miały urządzoną hipotekę powiatową. (S. C. 89-05).

1568. Sprzedaż prywatnych zakładów górniczych, położonych na obszarze warszawskiego okręgu sądowego [1]), odbywa się w warszawskim sądzie okręgowym.

1569. Sprzedaż nieruchomości w poszukiwaniu należności, przypadających Towarzystwom Kredytowym Ziemskiemu i miasta Warszawy, odbywa się według specjalnych przepisów, zawartych w ustawach tych Towarzystw, z przystosowaniem rzeczonych przepisów do ogólnego trybu postępowania sądowego cywilnego, obowiązującego według niniejszego rozdziału.

U w a g a. Mocy obowiązującej artykułu 1137 i rozporządzeń w stosunku do Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego zawartych w art. 1581 i 1584 niniejszej ustawy, podlegają Towarzystwa Kredytowe tak miasta Warszawy, jak i miasta Łodzi.

1570. Oprócz szczegółów, wymienionych w punktach 1 — 4 i 6 — 8 artykułu 1147, w obwieszczeniach o sprzedaży nieruchomości należy zaznaczyć, czy nieruchomość jest zastawiona i kto jest zastawnikiem; jeżeli zaś nieruchomość ma urządzoną hipotekę, to — do jakiej wysokości jest obciążona długami hipotecznemi i w którym mianowicie wydziale hipotecznym znajduje się księga hipoteczna nieruchomości.

1571. Przepis, wyłuszczony w art. 1155, stosuje się w całej rozciągłości do sprzedaży nieruchomości nie mających urządzonej hipoteki. W stosunku zaś do nieruchomości hipotekowanych przestrzega się, aby, oprócz pokrycia zaległości i kosztów, zaspokojone były długi hipoteczne,

---

[1]) Obecnie okręgi sąd. apel. warszawski i lubelski, wyjąwszy okręgi sądu okr. w Łucku i w Białymstoku.

obciążające poddaną sprzedaży nieruchomość, oraz aby należące do dłużnika poszczególne nieruchomości były w każdym razie sprzedawane w całości bez wydzielania z nich części.

1572. Nabywca, który zaofiarował na licytacji najwyższą cenę, składa w ciągu następujących po ukończeniu licytacji dni czternastu cenę, za którą nabył nieruchomość, albo taką sumę, jaka wypadnie z obrachunku po potrąceniu z zaofiarowanej przez niego ceny tych wierzytelności hipotecznych, które na skutek porozumienia się jego z wierzycielami pozostają nadal na sprzedanej nieruchomości, przytem ulega zarachowaniu na poczet pomienionej ceny lub sumy rękojmia (wadjum), złożona w gotowiźnie (art. 1156[1] i 1156 p. 1).

a) Art. 1572 dotyczy tylko tych wierzytelności, które już są zabezpieczone hipotecznie na nieruchomości. (S. C. 40-84).

b) Pozostawienie na hipotece przez dożywotnika sumy, obciążonej dożywociem, z mocy art. 578 i 599 k. c. jest wystarczające, chociażby właściciel sumy się nie zgadzał. (Karp. 1143-2).

c) Przy sprzedaży nieruchomości w drodze działów współwłaściciel nie może potrącić przypadającej mu części ceny przed ukończeniem działów, niezłożenie jednak tej części nie powoduje nieważności licytacji, a ma tylko ten skutek, że przysądzenie nieruchomości zawiesza się do czasu ukończenia działów. (Karp. 444-45, 487-41).

d) Nie może być potrącona wierzytelność, zabezpieczona przez zastrzeżenie albo ostrzeżenia. (Karp. 703-42, 1229-26).

1573. Nabywca nieruchomości winien w ciągu siedmiu dni od daty licytacji złożyć sądowi, oprócz zaofiarowanej przez siebie za nieruchomość ceny (art. 1572) opłaty, które na zasadzie obowiązujących w guberniach warszawskiego okręgu sądowego[1]) ustaw ulegają pobraniu od kontraktów sprzedaży nieruchomości (por. ust. o opł. skarb. art. 252 w kont. 1912 r.)[2]).

---

[1]) Obecnie okręgi sąd. apel. warszawski i lubelski, wyjąwszy okręgi sądów okr. w Łucku i w Białymstoku.

[2]) P. punkt II odsyłacza do działu 3-go przep. tymcz. o kosztach sąd., zał. XX.

W razie niezachowania art. 1573, nieruchomość nie może być przysądzona nabywcy. (S. C. 77-91).

1574. Na zasadzie wyroku adjudykacyjnego właściwej instancji sądowej, wydaje się nabywcy w przedmiocie przysądzenia mu nieruchomości wypis, w którym wymieniona ma być sprzedana nieruchomość ściśle według opisu, według którego dokonano sprzedaży.

a) Wypis z wyroku adjudykacyjnego jest dowodem przysądzenia nabywcy nieruchomości, granice zas, rozległość i skład nabytej nieruchomości określa się według opisu (S. C. 106-92).

b) Celem intromisji nabywcy, jeżeli poprzedni właściciel dobrowolnego wydania odmawia, sąd wydaje tytuł wykonawczy i deleguje komornika. (S. C. 261-79).

c) Dochody z nabytej nieruchomości należą do nabywcy od daty licytacji (S. C. 42-99).

1575. Jeżeli osiągnięta ze sprzedaży suma nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich poszukiwanych od dłużnika należności i na pokrycie wszystkich wierzytelności hipotecznych, obciążających sprzedaną nieruchomość, nabywca może zarachować z przypadających mu należności tylko taką sumę, jaka na niego wypada z obrachunku.

1576. Przepis, wyłuszczony w poprzednim (1575) artykule, nie obejmuje jednak kontraktów zastawu nieruchomości niehipotekowanej, która uległa sprzedaży; przypadający z takich kontraktów kapitał wraz z procentami przyjmuje się do zarachowania w całości.

1577. Ponowna licytacja, na życzenie wierzycieli, może być dokonana oprócz miejscowości, wskazanych w art. 1172, również i w warszawskim sądzie okręgowym.

1578. Jeżeli w terminie przepisanym nabywca nie uiści w całości ceny nabycia względnie tej sumy, którą winien wpłacić w myśl art. 1572, złożoną przez niego względnie ściągniętą od niego rękojmię (wadjum) dołącza się do ogólnej sumy, osiągniętej za majątek.

1579. Zatrzymana względnie ściągnięta rękojmia (wadjum) użytą będzie na pokrycie tej części poszukiwanej należności względnie sumy, niezbędnej na zaspokojenie obciążających nieruchomość wierzytelności hipotecznych, która nie znajdzie pokrycia z sumy, osiągniętej w następstwie za nieruchomość, ulegającą sprzedaży; pozostała reszta rękojmi (wadjum), jaka może się przytem okazać, a w razie, — gdy z osiągniętej na powtórnej licytacji ceny w całości pokryta będzie poszukiwana należność względnie wierzytelności hipoteczne, — cała rękojmia (wadjum) przechodzi na rzecz zakładów miejscowej rady dobroczynności publicznej.

1580. Odnośnie do nieruchomości hipotekowanych przy stosowaniu p. 1-go art. 1180 tudzież art. 1181 i 1197 należy mieć na względzie przepisy ustaw hipotecznych.

1581. Jeżeli egzekucja jest skierowana do nieruchomości hipotekowanej, dłużnik zaś po upływie jednego miesiąca od daty doręczenia nakazu wykonawczego nie uiści poszukiwanej należności, komornik sądowy posyła zawiadomienia o rozpoczętej egzekucji wszystkim wierzycielom, których wierzytelności zabezpieczone są na hipotece nieruchomości, ulegającej sprzedaży, i wciągnięte są do działu IV wykazu hipotecznego, z wyjątkiem Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (por. art. 1569 uw.).

a) Po zaniechaniu egzekucji przez pierwszego egzekwującego po pierwszej spełzłej licytacji, podejmujący egzekucję winien o niej zawiadomić wierzycieli hipotecznych (Karp. 1333-28).

b) Licytacja, odbyta bez zawiadomienia wierzycieli hipotecznych jest nieważna i może być skarżona przez tychże wierzycieli w drodze powództwa. (Karp. 1336-28).

1582. W zawiadomieniach, o których jest mowa w poprzednim (1581) artykule należy wymienić:

1) do jakiej nieruchomości i na czyje żądanie skierowana jest egzekucja.

2) ile wynosi poszukiwana należność i czy jest ona

zabezpieczona na hipotece nieruchomości, ulegającej sprzedaży,

3) miejsce zamieszkania egzekwującego i komornika sądowego, prowadzącego egzekucję,

4) kiedy upływa termin, przewidziany w art. 1095.

1583. Po otrzymaniu zawiadomienia (art. 1581), każdy wierzyciel winien obrać miejsce zamieszkania w tem mieście względnie powiecie, gdzie wyrok ma być wykonany. Zaniedbanie tego obowiązku pociąga za sobą skutki, przewidziane w art. 945 niniejszej ustawy.

1584. W razie sprzedaży nieruchomości hipotekowanej, niezależnie od wysokości osiągniętej ceny, nieruchomość jest zwolniona od wszystkich wierzytelności hipotecznych, wciągniętych do działu IV wykazu hipotecznego, z wyjątkiem tych tylko, które mają pozostać na nieruchomości na skutek zaszłego między wierzycielami a nabywcą porozumienia. Przepis ten nie rozciąga się na wierzytelność Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, co do której obowiązuje tryb, przewidziany w ustawie tegoż Towarzystwa (por. art. 1569 uw.).

1585. Jeżeli egzekucja skierowana jest do nieruchomości niehipotekowanej, będącej w zastawie, obwieszczenie o publicznej sprzedaży jednocześnie z wysłaniem go do wydrukowania posyła się również zastawnikowi, o ile miejsce jego zamieszkania jest znane. Po otrzymaniu rzeczonego obwieszczenia zastawnik winien niezwłocznie zawiadomić o wysokości długu, przypadającego z umowy zastawu, władzę, przed którą odbywa się sprzedaż.

1586. Nieruchomość, będąca w zastawie i ulegająca sprzedaży na zaspokojenie należności, nie zabezpieczonej hipoteką tej nieruchomości, nie może być sprzedana bez zgody zastawnika za sumę niższą od tej, jaka jest niebędna do pokrycia wierzytelności z zastawu.

1587. Przepis, podany w art. 1188, nie rozciąga się na nieruchomości hipotekowane lub też będące we wspólnem posiadaniu spadkobierców. Co do pierwszych z pomienionych nieruchomości obowiązuje art. 47 ustawy hipotecznej, co do ostatnich zaś stosuje się tryb, przepisany w artykule 2205 księgi trzeciej kodeksu cywilnego.

Jeżeli zwrócono egzekucję do niepodzielonej nieruchomości hipotekowanej w poszukiwaniu należności od jednego ze współwłaścicieli, ulega sprzedaży cała nieruchomość, a na zaspokojenie długu użyta będzie część ceny, przypadająca na udział dłużnika. S. C. 115-89).

1588. *Dłużnik ma* prawo wnieść o zawieszenie publicznej sprzedaży w wypadku, przewidzianym w art. 2212 księgi trzeciej kodeksu cywilnego.

1589. Artykuł 1199 *niniejszej ustawy ma zastosowanie* do nieruchomości niehipotekowanych z tą zmianą, że decyzję sądu o obciążeniu zakazem zastępuje się decyzją o doręczeniu zakazu aljenowania nieruchomości w trybie zabezpieczenia powództwa. W stosunku zaś do nieruchomości hipotekowanych obowiązują przepisy ustaw hipotecznych.

1590. Przy stosowaniu art. 1208 obowiązuje przepis wyłuszczony w art. 1588.

1591. W razie skierowania egzekucji do majątków nieruchomych, które przeszły na własność mieszkańców wiejskich na mocy ukazów najwyższych z 19 lutego (2 marca) 1864 roku, obowiązują również przepisy szczególne, dotyczące aljenowania i rozdrabniania osad, tudzież inne w tym przedmiocie ustawy, chociażby egzekucja skierowana była do pomienionych majątków łącznie z innym majątkiem dłużnika.

W obwieszczeniu o licytacji nieruchomości włościańskiej należy zaznaczyć, że ten, kto zechce uczestniczyć w licytacji, winien złożyć dowód, iż ma prawo nabyć taką nieruchomość. (S. C. 62-87).

XV. Podział wyegzekwowanej sumy.

1592. Sumę, osiągniętą ze sprzedaży nieruchomości hipotekowanej, w każdym wypadku składa się miejscowemu sądowi okręgowemu.

1593. Ze złożonej sumy niezwłocznie z decyzji sądu wypłaca się koszty egzekucyjne. Pozostałe zaś fundusze przeznacza się na zaspokojenie wierzycieli według przepisów, wyłuszczonych w art. 1216 — 1221 i 1594 — 1596.

Odszkodowanie za zgorzałą część nieruchomości nie podlega klasyfikacji wraz z ceną, lecz według przepisów o ubezpieczeniu nieruchomości z r. 1844 winno być wydane, komu należy. (Karp. 1068-25).

1594. Suma, o której jest mowa w poprzednim (1593) artykule, dzieli się między wierzycieli w sposób następujący:

1) jeżeli fundusze, ulegające podziałowi, pochodzą ze sprzedaży nieruchomości hipotekowanej, obciążonej wierzytelnościami uprzywilejowanemi, podział następuje według przepisów, wyłożonych w ustawach o przywilejach i hipotekach z roku 1818 i 1825,

2) po zaspokojeniu wierzytelności uprzywilejowanych i hipotecznych, wypłaca się długi nieuprzywilejowane, osobiste,

3) jeżeli nieruchomość nie ma urządzonej hipoteki i nie jest obciążona wierzytelnościami uprzywilejowanemi, ale jest zastawiona, to należność zastawnika ulega zaspokojeniu z pierwszeństwem przed należnościami wierzycieli osobistych, i

4) między wierzycieli nieuprzywilejowanych osobistych fundusze dzieli się w stosunku do ich należności [1]).

a) Sumy, wydzielone na zaspokojenie należności z ostrzeżeń, wykreślonych z mocy art. 1584 u. p. c., wydaje się z depozytu po złożeniu tytułu wykon. z wyroku, zasądzającego należność, bez zamiany ostrzeżeń na czysty wpis. (Karp. 1318-10).

---

[1]) Patrz odsył. do art. 1215 i 1555.

b) Podlega klasyfikacji w kolejności wpisów hipotecznych cena, uiszczona za grunt, wywłaszczony na użytek publiczny. (Karp. 747-43).

1595. Niezależnie od wskazanego w art. 1217 trybu okazania wierzycielom obecnym planu podziału, plan ten, jeżeli dotyczy sumy, osiągniętej ze sprzedaży nieruchomości hipotekowanej, w tymże trybie okazuje się również dłużnikowi [1]).

1596. Zarzuty dłużnika przeciwko planowi podziału, okazanemu mu zgodnie z art. 1595, przyjmuje się i rozstrzyga w trybie, przewidzianym w art. 1218.

1597 [2]**).** Nie uczestniczą w podziale osobiści nieuprzywilejowani wierzyciele (art. 1594 p. 4), *którzy zgłosili* swoje tytuły wykonawcze do egzekucji po upływie sześciu tygodni od daty złożenia wyegzekwowanej sumy sądowi okręgowemu. Jednakże zarówno ci wierzyciele, jak i wszyscy, których należności nie zostały w części lub wcale zaspokojone (art. 2209 kod. cyw.) zachowują prawo do zaspokojenia z pozostałego majątku dłużnika.

Nie osiąga skutku zgłoszenie się wierzyciela uprzywilejowanego po sporządzeniu planu podziału, choćby jeszcze przez sąd nie zatwierdzonego. (Karp. 659-39).

XVI. Przymus osobisty.

1598. W guberniach warszawskiego okręgu sądowego [3]) przymus osobisty z tytułu poszukiwań cywilnych utrzymano czasowo w mocy na zasadach, wyłuszczonych w art. 32 - 67 załącznika III [4]) do uwagi przy art. 1400 i w poniższych (1599 — 1610) artykułach.

---

[1]) Patrz art. 151 instr. ogól., zał. XV.
[2]) Por. art. 24 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX).
[3]) Obecnie okręgi apel. warszawski z wyłączeniem okręgu sądu okr. w Białymstoku i lubelski z wyłączeniem okręgu sądu okręg. w Łucku.
[4]) Patrz zał. IV.

Nawet w sprawach handlowych przymus osobisty nie ma zastosowania poza wypadkami przewidzianemi w art. 2059, 2060 i 2066 kod. cyw. (S. C. 33-99, 95-98; por. 19-87).

1599. Dłużnik nie ulega przymusowi osobistemu inaczej, jak na specjalny w tym przedmiocie wniosek egzekwującego i z decyzji sądu, w którego okręgu wyrok jest wykonywany.

1600. Sąd wydaje decyzję o zastosowaniu przymusu osobistego do dłużnika, jeżeli ten ostatni nie płaci zasądzonej od niego należności i nie może wskazać sposobu wykonania wyroku.

1601. Przy stosowaniu poprzedniego (1600) artykułu oraz artykułu 32 załącznika III do uwagi przy artykule 1400 uwzględnia się przepisy, wyłuszczone w art. 2059 — 2062 i 2066 księgi trzeciej kodeksu cywilnego.

Patrz orzeczenie pod art. 1598.

1602. Żadne umowy w przedmiocie zastosowania przymusu osobistego w wypadkach, przez ustawę nieprzewidzianych, nie są dozwolone. Wszelkie takie umowy są nieważne i nie ulegają wykonaniu.

Dłużnik raz uwięziony i uwolniony przez wierzyciela czasowo nie może być po raz drugi za ten sam dług uwięziony. (Karp. 490 -44).

1603. W podaniu o zastosowanie przymusu osobistego należy dokładnie wymienić:

1) imię, imię ojca, nazwisko i stan lub rangę dłużnika,

2) sumę, przypadającą do wyegzekwowania od niego.

1604. Do podania winien być dołączony tytuł wykonawczy, z którego prowadzi się egzekucję, z adnotacją na nim komornika sądowego, że dłużnik albo wcale nie zaspokoił egzekwującego albo zaspokoił nie w całości, z zaznaczeniem, w ostatnim wypadku, niedopłaconej sumy.

1605. Podanie to (art. 1604) komunikuje się dłużnikowi celem złożenia odpowiedzi nie później, niż w ciągu trzech dni.

1606. W decyzji sądu o przymusie osobistym wymienia się dokładnie:

1) imię, imię ojca, nazwisko, stan lub rangę osoby, która ma być uwięziona,

2) wysokość sumy długu, za który osoba ta podlega uwięzieniu;

3) terminu trwania przymusu osobistego.

1607. Wierzyciel, który przystąpił do wykonania przymusu osobistego względem dłużnika, nie ma prawa użycia innych sposobów egzekwowania zasądzonej sumy i po upływie terminu uwięzienia dłużnik poczytywany jest za zwolnionego z tego długu, z powodu którego zastosowano do niego przymus.

Wierzyciel, który wyjednał decyzję sądu o uwięzieniu dłużnika, lecz nie skorzystał z tej decyzji w wyznaczonym terminie 6-miesięcznym, nie jest pozbawiony możności dochodzenia swojej należności innemi sposobami tudzież prawa zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnika (S. C. 153-79).

1608. Przy tytule wykonawczym w przedmiocie przymusu osobistego względem dłużnika egzekwujący winien złożyć fundusz na wyżywienie dłużnika w czasie uwięzienia, tudzież fundusz na utrzymanie aresztanta w kwocie, przewidzianej w obowiązujących w tej materji przepisach, inaczej do zaaresztowania dłużnika przystąpić nie można.

1609. Poza wypadkami, przewidzianemi w art. 57 załącznika III do uwagi przy art. 1400, przymus osobisty ustaje również na skutek odstąpienia przez dłużnika majątku jego na rzecz wierzycieli na zasadzie art. 1265 — 1270 księgi trzeciej kodeksu cywilnego (art. 1787 — 1796 niniejszej ustawy).

1610. Zaprzestanie przymusu osobistego w wypadku odstąpienia przez dłużnika jego majątku na rzecz wierzycieli, zarządza prezes tego sądu okręgowego, przed którym toczy się postępowanie w przedmiocie tego odstąpienia.

XVII. Wykonanie wyroków sądów warszawskiego okręgu [1]) w innych guberniach cesarstwa.

1611. Wyroki sądów okręgu sądowego warszawskiego [1]) ulegają wykonaniu w pozostałych guberniach cesarstwa na zasadzie ogólnych przepisów niniejszej ustawy.

XVIII. Sprawy zarządu skarbowego [2]).

1612 [2]). Wytaczanie powództw i obrona w sprawach cywilnych w imieniu zarządów skarbowych i miejskich, szpitali, zakładów dobroczynnych, duchownych i innych instytucji, pozostających pod zarządem urzędów państwowych, jest obowiązkiem zarządów gubernialnych, izb skarbowych, gubernialnej lub miejskiej rady dobroczynności publicznej i innych zarządów miejscowych właściwych dykasterji, a w braku tych — miejscowej zwierzchności każdej z dykasterji. Pomienione sprawy prowadzone są przez prokuratorję.

1613 [2]). Zarządy i instytucje, do których należy

---

[1]) Obecnie okręgi apel. warszawski z wył. okręgu sądu okręgowego w Białymstoku i lubelski z wyłączeniem okręgu sądu okr. w Łucku.

[2]) Patrz odsył. do art. 1282, tudzież zał. XXVII i przytoczone tam orzeczenie sądu najwyższego, oraz art. 25 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

obrona w sprawach, dotyczących interesów skarbu lub instytucji rządowych albo społecznych, pozostających pod zarządem władz rządowych, występują przed sądem przez prokuratorję.

1614. W sprawach, wytaczanych przeciwko zarządom skarbowym, nie jest dopuszczone ani zabezpieczenie powództwa, ani tymczasowe wykonanie wyroków sądowych; w sprawach jednak o prawo własności do majątku nieruchomego sąd może, na wniosek powoda, zarządzić wciągnięcie ostrzeżenia do księgi hipotecznej, o ile nieruchomość ma urządzoną hipotekę, a jeżeli nieruchomość jest niehipotekowana, — zakazać zbywania tejże aż do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy. W tym ostatnim wypadku w przedmiocie ochrony lasu w spornej nieruchomości stosuje się przepisy, wyłuszczone w art. 1529 i 1530.

Dopuszczone jest zabezpieczenie powództwa, wytoczonego z art. 1092 u. p. c., o wyłączenie od zajęcia, dokonanego na rzecz instytucji skarbowej. Karp. 1126-19).

1615. Przepisy, wyłożone w art. 1310, 1313 i 1315 co do sędziów pokoju rozciąga się również na sądy gminne [1]).

XIX. Dochodzenie odszkodowania za szkody i straty, zrządzone rozporządzeniami urzędników.

1616 — 1617. Uchylono [2]).

1618. Podania o zezwolenie na dochodzenie strat, poniesionych wskutek nieprawidłowych lub stronnych czynności prezesa i członków sądu gminnego [3]) w postępowaniu

---

[1]) Sądy gminne są skasowane, patrz art. 4 przep. tym. o urz. sąd., zał. VIII.

[2]) Patrz odsył. do art. 1317.

[3]) Patrz odsył. do art. 1615.

sądowem albo przy wydaniu wyroku, wnosi się do izby sądowej [1]).

XX. Postępowanie w sprawach małżeńskich i o prawość pochodzenia.

1619. Oprócz spraw, wymienionych w art. 1337, jurysdykcji sądu cywilnego ulegają również sprawy o unieważnienie i o rozwiązanie małżeństwa osób, należących do tych wyznań, do których stosuje się rozdział V prawa o małżeństwie z roku 1836. Postępowanie w tych sprawach ulega przepisom, wyłożonym w rzeczonym rozdziale.

1620. W sprawie o skutki cywilne małżeństwa postępowanie ulega zawieszeniu, gdy ujawnią się w tem postępowaniu takie okoliczności, które, jako dotyczące właściwie zawarcia związków małżeńskich, ulegają rozstrzygnięciu sądu duchownego albo postępowaniu trybem, wskazanym w art. 1619, i gdy bez rozstrzygnięcia tych okoliczności nie może być wydany wyrok w pomienionej sprawie. O tem komunikuje się stronom.

1621. Przepis z art. 1341 dotyczy również składanych do akt sprawy wypisów z ksiąg stanu cywilnego.

1622. Porównanie i sprawdzenie złożonych przez strony dokumentów z księgami stanu cywilnego odbywa się w trybie art. 1342 niniejszej ustawy.

1623. Sprawy o prawość pochodzenia toczą się na zasadach ogólnych z uwzględnieniem wyjątków, wypływających z artykułów 272 — 278 kod. cyw. z r. 1825.

1624. Za dowód pochodzenia z małżeństwa legalnego, oprócz świadectw metrykalnych, wystawionych przez

---

[1]) Sąd apelacyjny.

władze duchowne (art. 1354 nin. ust.), przyjmuje się wszystkie akty i okoliczności, przytoczone w art. 279 — 290 kod. cyw. z r. 1825.

1625. Sprawy, wynikające ze związków małżeńskich i rodzinnych i wogóle dotyczące osobistego stanu cywilnego i opieki, rozpoznawane są przez sąd okręgowy z zachowaniem przepisów kodeksu cywilnego z roku 1825, obowiązujących w tej materji.

XXI. Postępowanie pojednawcze.

1626. Układy pojednawcze (art. 1359) mogą być zaświadczane i przez sąd gminny [1]). Tenże sąd uprawniony jest do zaświadczania podań o pojednaniu (art. 1361).

1627. Przy stosowaniu art. 1366 niniejszej ustawy obowiązują art. 2053 — 2058 księgi trzeciej kodeksu cywilnego, w których przewidziane są wypadki nieważności układów pojednawczych.

1628. Przepisy niniejszej ustawy o sądach polubownych stosuje się również w sporach, podległych jurysdykcji sądu gminnego, wypływające zaś z tych przepisów obowiązki sędziów pokoju (art. 1374, 1377, 1394, 1395) włożone są na sądy gminne [1]).

DZIAŁ DRUGI.

O postępowaniu w sądach handlowych.

1629. Przed sądem handlowym warszawskim tudzież przed sądami, które zastępują sądy handlowe (art. 1487), postępowanie we wszystkich sprawach odbywa się we-

---

[1]) Sądy gminne są skasowane, patrz art. 4 przep. tymcz. o urz. sąd., zał. VIII.

dług zasad niniejszej ustawy z zastosowaniem przepisów poniższych [1]).

a) Art. 1629 obejmuje postępowanie przed sądem w sprawach spornych, do postępowania zaś upadłościowego mają zastosowanie przepisy kodeksu handlowego. (S. C. 39-96, 112-89, por. 94-95).

b) Art. 51-63 kod. handl. z chwilą wprowadzenia ust. post. sąd. przestały obowiązywać. (S. C. 112-84).

1630. W sprawach, wymagających natychmiastowego rozstrzygnięcia, prezes sądu może wezwać pozwanego na dzień następny a nawet na określoną godzinę dnia, w którym skarga powodowa została wniesiona.

1631. *Od uznania* powoda zależy wytoczenie powództwa:

1) przed sąd, w którego okręgu pozwany zamieszkuje;

2) przed sąd, w którego okręgu nastąpiło przyrzeczenie sprzedaży i towar został wydany;

3) przed sąd, w którego okręgu winno było nastąpić uiszczenie albo wykonanie zobowiązania.

Sprawy upadłościowe należą do sądu, w którego okręgu upadły prowadzi handel. (S. C. 62-06).

1632. Prócz osób, wymienionych w art. 246 niniejszej ustawy, nie mogą być pełnomocnikami: osoby, pozostające pod kuratelą, osoby, którym został dodany doradca sądowy, jak również osoby, zwolnione na zasadzie przepisów szczególnych, obowiązujących przed 19 lutego 1875 roku w

---

[1]) a) Patrz art. 6 przepisów tymcz. o urządz. sąd., zał. VIII.

b) Zarządzenie dyrekt. depart. sprawiedl. w przedmiocie utworz. kompletów do spraw handlowych z 30 sierpnia 1917 r. (Dz. Urz. D. Spr. 3-11-1917). „Na zasadzie art. 6 (ustęp ostatni) przep. tymcz. o urządz. sądown. w Król. Pol. (Dz. Urz. Dep. Spr. Nr. 1, Dział I, poz. 1) zarządzam, aby, poczynając od dnia 1 września roku 1917, były utworzone w sądach okręgowych w Warszawie i Łodzi komplety do spraw handlowych, w myśl ustępu C. tegoż powołanego wyżej artykułu.

guberniach warszawskiego okręgu sądowego [1]) o ułaskawieniu, od kar, polegających na pozbawieniu wszystkich praw stanu lub wszystkich szczególnych praw i przywilejów.

1633. Sąd, na wniosek stron i według własnego uznania, władnym jest wezwać strony osobiście i wybadać je na posiedzeniu lub w izbie narad, a w razie prawnych ku temu przeszkód, delegować celem zbadania jednego z członków sądu, który spisuje protokuł z zeznań stron.

1634. Zabezpieczenie kosztów procesu i strat, które może ponieść pozwany, nie jest wymagane od powodów cudzoziemców, nie pozostających w służbie rosyjskiej [2]) i nie posiadających w obrębie Rosji [2]) majątku nieruchomego.

1635. Oddalając ekscepcję, sąd może jednocześnie rozstrzygnąć sprawę merytorycznie, przytem jednak winien wydawać dwie oddzielne decyzje: jedną co do właściwości sądu, drugą zaś — co do istoty sprawy.

1636. Wdowy i spadkobierców osób, podlegających jurysdykcji warszawskiego sądu handlowego [3]), wzywa się przed ten sąd na wniosek o wznowienie postępowania albo na skutek nowego powództwa. Jeżeli jednak strona oświadczy, że w charakterze wdowy lub spadkobiercy nie może być pozwana przed sąd handlowy, to wynikły w tej materji spór ulega rozstrzygnięciu sądów ogólnych (sądów okręgowych), a potem dopiero sąd handlowy wydaje wyrok co do istoty sprawy [4]).

---

[1]) Obecnie okręgów apel. warszawskiego i lubelskiego z wyłączeniem okręgów sądów okr. w Białymstoku i Łucku.

[2]) Patrz art. 25 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

[3]) Patrz odsył. do art. 1629.

[4]) Por. art. 3 przep. przech. do u. p. c., zał. IX, w związku z art. 6 przep. tymcz. o urządz. sądown., zał. VIII.

1637. Jeżeli zgłoszono wątpliwość co do autentyczności aktu złożonego w sprawie, toczącej się przed warszawskim sądem handlowym, albo zgłoszono zarzut fałszu takiego aktu, strona zaś, która złożyła ten akt, da odpowiedź *stanowczą, że zamierza korzystać z niego w toku* sprawy, sąd handlowy zawiesza merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy aż do czasu ukończenia przez sądy ogólne postępowania w przedmiocie zakwestjonowanej autentyczności względnie zarzuconego fałszu aktu. Zresztą sąd może kontynuować postępowanie co do tych punktów sprawy, których rozstrzygnięcie nie jest zawisłe od poszlakowanego aktu [1]).

1638. Do rozpatrzenia rachunków, dokumentów i rejestrów sąd może mianować jednego albo trzech rozjemców, ażeby wysłuchali i pojednali strony, a w razie przeciwnym opinję swoją wypowiedzieli. Rozjemców i biegłych mianuje sąd z urzędu, chybaby na temże posiedzeniu strony względem wyboru się zgodziły.

1639. Ekscepja rozjemców dopuszczona jest na zasadzie przepisów niniejszej ustawy, dotyczących wyłączenia biegłych.

1640. Dopuszczone jest tymczasowe wykonanie każdego wyroku pod warunkiem stawienia rękojmi przez stronę, na której rzecz wyrok zapadł. Wszakże sąd może i nie żądać rękojmi przy tymczasowem wykonaniu takiego wyroku, którego mocą została zasądzona należność z aktu notarjalnego co do autentyczności nie zakwestjonowanego, albo z aktu prywatnego, uznanego przez stronę, przeciw której był złożony, albo z prawomocnego wyroku sądowego.

a) Wyrok, zasądzający dług, nie poczytuje się za zaspokojony, jeżeli dłużnik bez żądania wierzyciela i bez zachowania przepisów o zaofiarowaniu złożył do depozytu sądu sumę, zasądzoną wyrokiem i suma ta następnie wywieziona została do Rosji. Dłużnik do czasu faktycznego wydania wierzycielowi zdeponowanej su-

---

[1]) Patrz odsył. ostat. do art. 1636.

my nie przestaje być jej właścicielem i na nim ciąży ryzyko. (O. S. P. 223-21).

b) Z mocy art. 1640 każdemu wyrokowi sądu handlowego może być nadany rygor tymczasowego wykonania bez poręki lub za poręką, przytem wyraźnie zaznaczono, w jakich wypadkach może mieć miejsce rygor bez poręki. Niezastosowanie się do tych zastrzeżeń stanowi uchybienie art. 1640 i daje słuszny powód do zaskarżenia decyzji. (S. C. 113-84).

1641. Warszawski sąd handlowy nie rozpoznaje sporów, dotyczących wykonania jego wyroków. Spory te rozpoznają sądy ogólne, w których jurysdykcji wyroki są wykonywane [1]).

1642. Skargi apelacyjne i incydentalne od wyroków warszawskiego sądu handlowego, jak również sądów, zastępujących sądy handlowe, rozstrzyga izba sądowa [2]) trybem wskazanym w niniejszej ustawie.

1643. Izba sądowa[2]) nie ma prawa zawieszać wykonania wyroków, wydanych w trybie postępowania sądowego handlowego, nawet gdyby były zaskarżone z powodu niewłaściwości sądu.

Z mocy art. 1643 druga instancja nie ma prawa wstrzymać wykonania wyroku, wydanego w trybie postępowania handlowego. Ale ani w tym artykule, ani w żadnym innym niema zastrzeżeń, iżby nie mogła rozpoznawać skarg i rozstrzygać ich, jeżeli skarga jest zgłoszona nie na wykonanie wyroku, lecz na to, że sąd handlowy nie zastosował się ściśle do przepisów z art. 1640. (S. C. 113-84).

1644. Po otrzymaniu odpowiedzi na skargę apelacyjną, względnie po upływie czasu, przepisanego do jej złożenia, prezes izby sądowej [2]) wyznacza możliwie blizki termin rozpraw, o czem zawiadamia strony.

1645. Przepisy ustawy niniejszej w przedmiocie

---

[1]) Patrz odsył. ostat. do art. 1636.
[2]) Sąd apelacyjny:

uchylenia wyroków stosują się również do wyroków, wydanych trybem postępowania sądowego handlowego.

1645[1]. Przepisy o przymusowem wykonaniu aktów (art. 161[1] — 161[24] i 365[1]) stosuje również warszawski sąd handlowy w sprawach, ulegających jego właściwości [1]).

TYTUŁ CZWARTY.

O postępowaniach szczególnych.

1646. Postanowienia o postępowaniu sądowem zachowawczem (ks. IV) nie obowiązują w warszawskim okręgu sądowym [2]); zastępują je przepisy, wyłożone w poniższych artykułach (1647 — 1798).

U w a g a. Moc obowiązująca art. 1460[49] — 1460[61] (uw.) rozciąga się na gubernie warszawskiego okręgu sądowego [2]), przytem w tych miejscowościach niewpisane akty będą wciągnięte do ksiąg stanu cywilnego w myśl przepisów, wyłuszczonych w art. 1647 — 1652).

Podania w przedmiocie uprawnienia, zgłaszane przez zamieszkujących w okr. sąd. war. lecz tam nie przesiedlonych mieszkańców stałych innego teryt. państwa, ulegają rozpoznaniu sądów rzeczonego okręgu (S. C. 32-98, pyt. 12).

1646[1]. W przedmiocie zachowania majątku ruchomego osób pozostających w czynnej służbie wojskowej lub wojskowej morskiej, w armji, w wojskach kozackich lub flocie stosuje się odpowiednie przepisy, wyłożone w art. 1401[1] i 1404[1].

---

[1]) Patrz odsył. ostat. do art. 1636.

[2]) Obecnie okręgów apel. warszawskiego i lubelskiego z wyłączeniem okręgów sądów okr. w Białymstoku i Łucku.

DZIAŁ PIERWSZY.

O sprostowaniu aktów stanu cywilnego.

1647. Podanie o sprostowanie aktu stanu cywilnego wnosi się do sądu okręgowego, w którego jurysdykcji prowadzone są księgi stanu cywilnego [1]).

Jeżeli w tej samej materji spisano dwa różniące się w treści akty sąd winien zarządzić sprostowanie w ten sposób, aby wszelka wątpliwość była usunięta (S. C. 20-00).

1648. Przedstawiciele urzędu prokuratorskiego mogą żądać sprostowania aktu stanu cywilnego tylko w tym wypadku, gdy sprostowania tego wymaga interes rządu.

1649. Sąd według swego uznania przed wydaniem decyzji w przedmiocie zgłoszonego podania lub wniosku prokuratora może zarządzić wezwanie innych osób zainteresowanych jak również zwołanie rady familijnej.

1650. Decyzje, nakazujące sprostowanie aktu stanu cywilnego, winny być złożone urzędnikowi, prowadzącemu księgi stanu cywilnego, celem wciągnięcia do nich rzeczonych decyzji i odnotowania o tem na marginesie sprostowanego aktu [2]). Potem nie wydaje się aktu inaczej, jak odpowiednio sprostowany. Urzędnik, który wbrew temu ostatniemu postanowieniu wyda akt, może być skazany na zapłatę odszkodowania za wyniknąć stąd mogące szkody i straty.

1651. Od decyzji sądu w pomienionych sprawach dopuszczone są skargi incydentalne do izby sądowej [3]), która je rozpoznaje trybem, w ustawie niniejszej przepisanym.

1652. Decyzje w sprawach o sprostowanie aktu stanu cywilnego wydaje się po wysłuchaniu wniosków prokuratora.

---

[1]) Por. art. 1460^{52}.
[2]) Patrz art. 160 instr. ogól., zał. XV.
[3]) Sądu apelacyjnego.

DZIAŁ DRUGI.

O upoważnieniu kobiet zamężnych.

1653 [1]). Podanie mężatki w przedmiocie upoważnienia sądowego, stosownie do właściwości sprawy, do której się żąda upoważnienia, wnosi się do sądu pokoju lub do sądu okręgowego według miejsca zamieszkania jej męża, w razie zaś zaginienia jego bez wieści — według miejsca zamieszkania petentki [2]).

1654. Do podania o upoważnienie z powodu uznania męża za pozbawionego własnej woli dołącza się odpis decyzji, orzekającej pozbawienie własnej woli.

1655. Jeżeli mężatka żąda od sądu upoważnienia z powodu odmówienia jej przez męża, sąd zarządzi wezwanie go na wyznaczony termin celem rozważenia przyczyny odmowy.

W wypadkach szczególnych sąd władny jest udzielić upoważnienia żonie i bez wezwania męża.

1656. Sąd, po stwierdzeniu słuszności żądania kobiety zamężnej, wydaje decyzję o udzieleniu upoważnienia, przytem, jeżeli mąż jest wezwany i stawi się w terminie wyznaczonym, dopuszcza go do złożenia wyjaśnień.

1657. Decyzja sądu w przedmiocie upoważnienia kobiety zamężnej, wydana bez wysłuchania męża, który się nie stawił w wyznaczonym terminie, nie poczytuje się za zaoczną i opozycja od tej decyzji nie jest dopuszczona.

1658 [1]). Na decyzje sądu w sprawach o upoważnie-

---

[1]) Art. 1653, 1655 i 1658 przytoczono w redakcji z ustawy z dnia 1 lipca 1921 r. (D. U. 64-397-1921), obowiązującej od 1-go września 1921 r.

[2]) Patrz art. 2 ust. 1 lit. e przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

nie kobiet zamężnych mogą być zakładane skargi incydentalne trybem, w niniejszej ustawie wskazanym.

1659 — 1660. Uchylono [1]).

DZIAŁ TRZECI.

O przysposobieniu.

1661. Akt przysposobienia zeznaje się przed notarjuszem i składa się do zawyrokowania sądowi okręgowemu według miejsca zamieszkania przysposabiającego, a następnie do potwierdzenia izbie sądowej [2]) trybem, wskazanym w art. 319 — 325 kod. cyw. z r. 1825.

DZIAŁ CZWARTY.

O uznaniu dzieci nieślubnych.

1662. Akt uznania dziecka nieślubnego zeznaje się przed notarjuszem z zachowaniem przepisów, wyłuszczonych w art. 298 kod. cyw. z 1825 r. i w art. 3 oddziału I. ustawy z 13 maja 1913 r. (Zb. pr. i rozp. Nr. 114 - 1913, poz. 998) o zastosowaniu w gub. Królestwa Polskiego i Nadbalt. zasad uchwały rady państwa, najwyżej zatwierdzonej 3 czerwca 1902 roku, o polepszeniu bytu dzieci nieślubnych.

Akt uznania ma znaczenie aktu stanu cywilnego i jest dowodem i podstawą praw familijnych i majątkowych. Nie może być cofnięty przez proste oświadczenie przed notarjuszem, może być tylko obalony w drodze sądowej trybem art. 1625 u. p. c. (S. C. 50-04).

---

[1]) Uchylono z mocy art. 34 ustawy z dnia 1 lipca 1921 r. (D. U. 64-397-1921).

[2]) Sądowi apelacyjnemu.

DZIAŁ PIĄTY.

O radach familijnych.

1663 — 1665. Uchylono [1]).

1666. Skargi na uchwały rad familijnych rozpoznawane są trybem przepisanym przez niniejszą ustawę dla skarg incydentalnych [2]).

1667. Założenie skargi na uchwałę rady familijnej zawiesza wykonanie tejże uchwały.

1668. Skargi na uchwały rady familijnej mogą być zakładane nie tylko przez opiekuna głównego, opiekuna przydanego lub kuratora, lecz i przez tych członków rady familijnej, którzy przy powzięciu uchwały przez radę nie zgodzili się ze zdaniem większości.

1669 — 1670. Uchylono [1]).

1671. Uprzedni wniosek prokuratora w tych sprawach jest wymagany w wypadkach, wskazanych w miejscowych ustawach cywilnych.

1672. W radach familijnych, w których przewodniczą sędziowie pokoju lub ławnicy [1]), obrady mogą być pro-

---

[1]) Art. 1663 - 1665, 1669 i 1670 uchylono z mocy art. 21 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX), a natomiast wprowadzono przepisy, wyłuszczone w art. 167 - 171 instr. ogól. (zał. XV). Przepisy te rozciągnięto na okręg sądu okr. w Białymstoku (zał. XI), mogą również mieć zastosowanie w b. okręgu apel. Ziem. wsch. (zał. XIII).

[2]) Patrz art. 146 instr. ogól. (zał. XV), oraz art. 15 ust. ost. przep. tym. o koszt. sąd. (zał. XX).

wadzone, w razie nieznajomości języka rosyjskiego [1]) przez członków rady, w innym znanym im języku miejscowym; uchwały jednak rady familijnej winny być spisane w języku rosyjskim [1]) z dołączeniem przekładu na język, w którym odbywały się obrady, jeżeli członkowie rady uznają to za potrzebne.

DZIAŁ SZÓSTY.

O pozbawieniu własnej woli.

1673. Podanie o ubezwłasnowolnienie wnosi się do sądu okręgowego według miejsca zamieszkania osoby, która ma być pozbawiona własnej woli. Tenże sąd rozpoznaje również wnioski w tej materji, zgłoszone przez urząd prokuratorski w wypadkach, przewidzianych w artykułach 489 490 i 491 kodeksu cywilnego z 1825 r.

1674. Do podania lub wniosku prokuratora o ubezwłasnowolnienie w liczbie dowodów, wymaganych przez art. 492 kod. cyw. z 1825 r., winno być złożone świadectwo lekarskie.

Tryb postępowania, przewidziany w art. 1673 i nast., stosuje się do osób faktycznie zamieszkujących w Król. Pol., chociażby były stałymi mieszkańcami innej części państwa. (S. C. 1-05).

1675. Prezes sądu zarządza zakomunikowanie podania prokuratorowi i deleguje członka sądu do zreferowania podania w terminie wyznaczonym.

1676. Po wysłuchaniu relacji i wniosków prokuratora, sąd, o ile uzna przytoczone powody do ubezwłasnowolnienia za uzasadnione, żąda opinji rady familijnej co do stanu władz umysłowych osoby, która ma być ubezwłasnowolniona.

1677. W dalszym toku postępowania stosuje się ogólne przepisy niniejszej ustawy, a nadto przepisy, wyło-

---

[1]) Patrz art. 3 przep. tym. o urządz. sąd. (zał. VIII. A), art. 26 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX) i art. 3 rozkazu nacz. wodza (zał. VIII. B.).

żone w art. 492 — 521 kod. cyw. z 1825 r. [1]). W razie zachodzącej potrzeby zbadania lekarskiego osoby, co do której wszczęto sprawę, badanie to odbywa się w obecności sądu.

1678. Podania o uchylenie decyzji izby sądowej [2]) w sprawach tego rodzaju dopuszczone są na zasadzie ogólnych przepisów ustawy niniejszej.

1679. Sprawy o ubezwłasnowolnienie rozstrzyga sąd po wysłuchaniu wniosków prokuratora.

1680. Przepisany w poprzednich (1673 — 1679) artykułach tryb postępowania stosuje się również w sprawach o zniesienie ubezwłasnowolnienia [1]).

DZIAŁ SIÓDMY.

O ograniczeniu zdolności prawnej przez dodanie doradcy sądowego.

1681. Sprawy o ograniczenie zdolności prawnej przez dodanie doradcy sądowego w wypadkach, przewidzianych w art. 497 i 518 kod. cyw. z 1825 r. sąd rozpoznaje i rozstrzyga trybem, przepisanym w art. 1673 — 1680 [1]).

Ograniczenie zdolności prawnej marnotrawcy otrzymuje moc względem trzecich natychmiast po zapadnięciu wyroku. (S. C. 51-93).

DZIAŁ ÓSMY.

O obwieszczeniach o otwarciu spadku.

1682. Obwieszczenia o otwarciu spadku w wypadkach, przewidzianych w art. 125 i 127 ustawy hipotecznej

---

[1]) Patrz art. 161 instr: ogól. (zał. XV).
[2]) Sądu Apelacyjnego.

z 1818 r. i wydanego w uzupełnieniu tychże prawa z 16 (28) czerwca 1830 r. (Dz. pr. t. XIII, str. 116 — 120), zamieszcza się w senackich i miejscowych Gubernialnych Wiadomościach [1]) z rozporządzenia właściwego wydziału hipotecznego. We wszystkich innych wypadkach takie obwieszczenie może nastąpić z rozporządzenia sędziego pokoju lub sędziego gminnego [2]) jednocześnie z wydaniem zarządzeń celem zabezpieczenia spadku [3]).

DZIAŁ DZIEWIĄTY.

O opieczętowaniu majątku, pozostałego po zmarłych.

1683. Opieczętowanie majątku, pozostałego po zmarłym, zarządza sędzia pokoju albo sędzia gminny [4]) w zależności od tego, czy majątek znajduje się w miejscowości, podległej jurysdykcji sędziego pokoju, czy też sądu gminnego [5]).

1684. Opieczętowania pozostałego po zmarłym majątku mogą żądać:

1) osoby, roszczące prawo do spadku lub do udziału we wspólności majątku,

2) wierzyciele, o których jest mowa w art. 820 księgi trzeciej kodeksu cywilnego, i

3) gdy niema współmałżonka, albo spadkobierców lub jednego z nich, — osoby, które zamieszkiwały w jednym domu ze zmarłym, jak również służba i domownicy.

Art. 820 k. c. i art. 1684 i 1673 u. p. c. nadają wierzycielowi

---

[1]) Patrz art. 15 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX), art. 14 rozp. kom. gen. (zał. XII).

[2]) Patrz odsył. do art. 1489, oraz ust. ostatni art. 5 przep. tym. o urządz. sąd. (zał. VIII. A).

[3]) Patrz art. 172 instr. ogól. (zał. XV).

[4]) Patrz odsył. do art. 1489.

[5]) Patrz art. 172 — 176 inst. ogól., zał. XV, oraz art. 46 dekretu o rejestrze handlowym, zał. XVIII.

prawo żądać opieczętowania majątku spadkowego po jego dłużniku, bynajmniej zaś nie zobowiązują go do tego. Wierzyciel, który z tego prawa nie skorzystał, nie jest pozbawiony możności dochodzenia swojej należności od osób, prawnie odpowiedzialnych. (S. C. 108-80).

1685. Z pośród osób, wymienionych w punktach 1 i 2 poprzedniego (1684) artykułu, nieletni usamowolniony ma prawo żądać opieczętowania bez udziału swego kuratora; w zastępstwie nieletniego nieusamowolnionego i nie mającego opiekuna, lub w razie nieobecności tego ostatniego, opieczętowania żądać może każdy z krewnych nieletniego.

1686. Osoby, wymienione w art. 1684 i 1685, winny wskazać w podaniu obrane przez siebie miejsce zamieszkania w mieście lub gminie, gdzie opieczętowanie ma nastąpić.

1687. Niezależnie od wniosków osób, wymienionych w art. 1684 i 1685, opieczętowanie następuje na żądanie urzędu prokuratorskiego, na skutek oznajmienia policji i z rozporządzenia sędziego pokoju lub sędziego gminnego [1]):

1) jeżeli nieletni nie ma opiekuna i nikt z krewnych nie żąda opieczętowania,

2) jeżeli współmałżonek bądź wszyscy spadkobiercy bądź jeden z nich są nieobecni,

3) w razie śmierci osoby, będącej w służbie państwowej lub społecznej, u której, ze względu na rodzaj jej urzędu, mogły się znajdować akty, księgi i inne dokumenty lub mienie, połączone z interesem rządowym albo społecznym.

W tym ostatnim wypadku opieczętowaniu ulegają tylko te dokumenty i mienie.

Art. 1687 stosuje się w tych wypadkach, gdy w oznajmieniu policji lub wniosku prokuratora wyraźnie zaznaczono, iż zachodzą okoliczności, przewidziane w rzeczonym art., lub gdy sędziemu osobiście okoliczności te są wiadome. (S. C. 23-85, 10-80).

---

[1]) Patrz art. 172 instr. ogól., zał. XV.

1688. Opieczętowania dopełnia komornik sądowy, urzędujący przy zjeździe sędziów pokoju [1]), lub osoba zastępująca go, albo wójt gminy.

1689. Opieczętowanie odbywa się w obecności najmniej dwuch obcych świadków przez przyłożenie pieczęci urzędowej do schowków oraz do przedmiotów, znajdujących się w pomieszczeniach nieopieczętowanych.

1690. Przy opieczętowaniu mogą być obecne osoby, wymienione w art. 1684 i 1685.

1691. Opieczętowaniu nie ulegają przedmioty użytku codziennego niebędne dla osób, pozostających w domu lub mieszkaniu zmarłego, jak również przedmioty, które dla swych właściwości nie mogą być opieczętowane. Sporządza się krótki opis wszystkich przedmiotów nieopieczętowanych.

1692. Jeżeli oznajmiono o istnieniu testamentu i zażądano odszukania tegoż w mieszkaniu zmarłego, dopełniający opieczętowania winien przedewszystkiem zająć się odszukaniem testamentu i, o ile go znajdzie, postąpić według poniższego (1693) artykułu.

1693. Znalezione przy opieczętowaniu pakiety zapieczętowane odsyła się sędziemu, który zarządził opieczętowanie, po zaświadczeniu ich formy zewnętrznej, pieczęci i podpisu, o ile taki jest, przez nadpis na pakiecie, który podpisują dopełniający opieczętowania i obecne przy tem osoby. Jeżeli znajdzie się testament niezapieczętowany, to dopełniający opieczętowania winien tymże trybem zaświadczyć, w jakim stanie został znaleziony i przesłać go właściwemu sędziemu.

1694. Opieczętowanie nie może być dokonane po

---

[1]) Sądzie okręgowym.

ukończeniu spisu inwentarza majątku, wyjąwszy, gdy zarządzone jest wskutek zaskarżenia spisu inwentarza.

1695. W razie zgłoszenia wniosku o opieczętowanie w czasie spisywania inwentarza sędzia pokoju lub sędzia gminny [1]), zarządza opieczętowanie tych wszystkich przedmiotów, których nie wciągnięto jeszcze do spisu.

1696. Dopełniający opieczętowania winien wszystkie swoje czynności, dotyczące opieczętowania, wciągać do osobnego dziennika, który nadto ma obejmować:

1) imię, nazwisko i urząd dopełniającego opieczętowania,

2) rozporządzenie sędziego w przedmiocie dokonania opieczętowania i kiedy zostało ono otrzymane przez dopełniającego opieczętowania, tudzież wszystkie następne w toku opieczętowania wydane w tej materji rozporządzenia,

3) rok, miesiąc, dzień i godzinę przystąpienia do opieczętowania,

4) czy przystąpiono do opieczętowania przed pogrzebem zmarłego, który pozostawił majątek, czy też po jego pogrzebie,

5) opis przedmiotów, do których przyłożono pieczęcie, i

6) oświadczenia i uwagi osób, uczestniczących w sprawie.

1697. Oświadczenia, złożone na piśmie przez osoby, uczestniczące w sprawie, dołącza się do dziennika ze wzmianką o tem w dzienniku.

1698. Dziennik opieczętowania podpisują wszystkie obecne przy tej czynności osoby.

1699. Dopełniający opieczętowania obowiązany jest

---

[1]) Patrz odsył. do art. 1683.

na żądanie uczestników sprawy wydawać im za opłatą ustanowioną zaświadczone wyciągi z dziennika opieczętowania.

1700. W razie zachodzących przy opieczętowaniu trudności, dopełniający opieczętowania zwraca się o rozstrzygnięcie do właściwego sędziego; w tych wypadkach opieczętowanie zawiesza się, przy nieopieczętowanym zaś majątku stawia się straż. Jeżeli najmniejsza zwłoka w opieczętowaniu może spowodować szkody, ten, komu je polecono, własną władzą przedsiębierze tymczasowe środki, celem usunięcia zachodzących trudności, zawiadamiając o tem niezwłocznie sędziego.

1701. Po ukończeniu opieczętowania dziennik wraz ze wszystkiemi załącznikami składa się sędziemu, który zarządził opieczętowanie.

1702. Kto chce zastrzedz swoje prawa do majątku, ulegającego opieczętowaniu, składa w tej materji podanie sędziemu, który zarządził opieczętowanie, albo zwraca się na piśmie lub ustnie do dopełniającego opieczętowania, ten ostatni zaś w tym wypadku postępuje w myśl punktu 6 art. 1696 oraz art. 1697 i 1699. W podaniu lub zgłoszeniu wskazać należy obrane miejsce zamieszkania w mieście albo gminie, gdzie odbywa się opieczętowanie.

DZIAŁ DZIESIĄTY.

O odjęciu pieczęci.

1703. Odjęcie pieczęci następuje z rozporządzenia sędziego pokoju albo sędziego gminnego [1]), stosownie do właściwości, trybem, przepisanym w art. 1683.

---

[1]) Patrz odsył. do art. 1683.

1704. Zarządzenie odjęcia pieczęci wydaje się na wniosek osób, wymienionych w art. 1684, z wyjątkiem służby, domowników i tych, którzy mieszkali w jednym domu ze zmarłym. W podaniu winno być wskazane miejsce zamieszkania i pobytu petenta.

1705. Odjęcie pieczęci, przyłożonych do pozostałego po zmarłym majątku przed jego pogrzebem, następuje nie wcześniej, niż po upływie trzech dni od pogrzebu.

1706. Odjęcie pieczęci, przyłożonych po pogrzebie nie może nastąpić przed upływem trzech dni od ukończenia opieczętowania.

1707. Pogwałcenie przepisów, zawartych w art. 1705 i 1706, pociąga za sobą obowiązek odszkodowania za szkody i straty, mogące stąd wyniknąć.

1708. Odjęcie pieczęci może nastąpić przed upływem terminu, przewidzianego w art. 1706, tylko z decyzji sądu albo z rozporządzenia sędziego pokoju lub sędziego gminnego [1]).

1709. Jeżeli wszyscy spadkobiercy lub niektórzy z pośród nich są nieletni i nieusamowolnieni, to do odjęcia pieczęci nie przystępuje się dotąd, dopóki nie będzie urządzona opieka albo nie nastąpi usamowolnienie.

1710. Pieczęcie odejmują urzędnicy, wymienieni w art. 1688. Jeżeli odjęcie pieczęci połączone jest ze spisem inwentarza, to pieczęcie odejmuje osoba, sporządzająca spis.

1711. Odjęcie pieczęci następuje w obecności dwuch najmniej świadków obcych tudzież soób, uprawnionych do tego z mocy następnego (1712) artykułu.

---

[1]) Patrz odsył. do art. 1683.

1712. Przy odjęciu pieczęci mają prawo się znajdować:

1) pozostały przy życiu małżonek,
2) domniemani spadkobiercy,
3) wykonawcy testamentu,
4) zapisobiercy z art. 1003 — 1013 księgi trzeciej kodeksu cywilnego, jeżeli są znani, i
5) osoby, które zastrzegły przy opieczętowaniu swoje prawa do opieczętowanego majątku (p. 6 art. 1696 i art. 1698 i 1702).

1713. Do odjęcia pieczęci przystępuje się po wezwaniu wymienionych w poprzednim (1712) artykule osób. W wezwaniu lub obwieszczeniu z wezwaniem wymienia się rok, miesiąc, dzień i godzinę, kiedy nastąpi odjęcie pieczęci.

1714. Wezwanie osób, o których jest mowa w punkcie 5 art. 1712, doręcza się w obranem przez nie miejscu zamieszkania.

1715. Wymienione w art. 1712 osoby mogą być obecne przy przy całej czynności odjęcia pieczęci osobiście lub przez pełnomocników.

1716. Jeżeli z odjęciem pieczęci połączone jest oszacowanie majątku spadkowego, odbywa się ono według ogólnych przepisów o oszacowaniu, wyłuszczonych w niniejszej ustawie.

1717. Gdy przyczyna opieczętowania ustała przed odjęciem pieczęci lub w ciągu ich odejmowania, odejmuje się je bez sporządzenia spisu inwentarza.

1718. Jeżeli odjęcie pieczęci połączone jest ze spisem inwentarza, odejmuje się je stopniowo w miarę sporządzania spisu.

1719. Jeżeli zajdzie konieczność odroczenia ukończenia spisu inwentarza do innego terminu, jak również jeżeli po odjęciu pieczęci przedmioty tego samego rodzaju połączono celem wciągnięcia ich do spisu inwentarza, do przedmiotów odpieczętowanych przyłożone będą pieczęcie ponownie.

1720. W razie zgłoszenia przy odejmowaniu pieczęci wniosku o odszukanie testamentu, zastosowane będą artykuły 1692 i 1693.

1721. Znalezione w ciągu odjęcia pieczęci przedmioty i papiery, obce spadkowi, o które upomniały się osoby trzecie, oddane będą, komu należy, o czem zaznacza się w dzienniku. Gdyby natychmiast oddane być nie mogły, a opis ich był potrzebny, sporządzony będzie w dzienniku odjęcia pieczęci, a nie w spisie inwentarza.

Patrz orzecz. pod art. 1729.

1722. Odejmujący pieczęcie winien wszystkie swoje w tej materji czynności wciągać do osobnego dziennika, prowadzonego trybem, w art. 1696 wskazanym.

Dziennik ten ma również obejmować:

1) imię, nazwisko i stan, tudzież stałe lub obrane miejsce zamieszkania osoby, na której wniosek zarządzono odjęcie pieczęci,

2) kiedy i w jaki sposób wezwano osoby, wymienione w art. 1712,

3) mianowanie taksatorów i biegłych, jeżeli byli wzywani (art. 1716),

4) w jakim stanie znaleziono pieczęcie, przyłożone do przedmiotów i schówków,

5) zgłoszone przy odjęciu pieczęci żądania osób zainteresowanych i wydane w tym przedmiocie zarządzenia.

DZIAŁ JEDENASTY.

O sporządzeniu spisu inwentarza.

1723. Spis inwentarza zarządza się trybem, wskazanym w art. 1683, na wniosek osób, uprawnionych do żądania odjęcia pieczęci (art. 1704).

Spis inwentarza winien być sporządzony przed objęciem spadku przez spadkobierców, spis zaś dokonany po objęciu nie jest dowodem stanu majątku spadkowego, jednak spadkobiercy obowiązani są dowieść swemu współspadkobiercy, mającemu spadek w posiadaniu, z czego majątek się składał w chwili otwarcia spadku (S. C. 44-93).

1724. Sporządzenie spisu inwentarza wkłada się na urzędników, wymienionych w art. 1688 niniejszej ustawy. Zresztą na wniosek osób, mających prawo żądać spisania inwentarza, do czynności tej może być delegowany wybrany przez nie notarjusz, lecz tylko za jego zgodą.

Sędzia nie może odmówić delegowania notarjusza do spisu inwentarza, jeżeli zachodzą warunki, przewidziane w art. 1724. (S. C. 23-85).

1725. Inwentarz spisuje się w obecności najmniej dwuch świadków obcych, tudzież uprawnionych do asystowania przy spisie.

1726. Uprawnieni są do asystowania przy spisie inwentarza:

1) pozostały przy życiu małżonek,
2) domniemani spadkobiercy,
3) wykonawca testamentu, jeżeli treść testamentu jest znana,
4) obdarowani lub zapisobiercy z art. 1003 — 1013 księgi trzeciej kodeksu cywilnego.

1727. Bez wezwania wymienionych w artykule poprzednim (1726) osób nie można przystąpić do spisu.

1728. Spis inwentarza sporządza się zgodnie z trybem, według ustawy niniejszej przy zajęciu majątku obo-

wiązującym, przy zastosowaniu nadto przepisów, w poniższych artykułach wyłożonych.

1729. Przedmiotów i papierów, do których zgłasza prawa osoba trzecia, nie wciąga się do spisu inwentarza.

Komornik nie może wdawać się w ustalenie tytułów własności, winien tylko gwoli ochrony prawa zamieścić w protokule zgłoszone oświadczenia i uwagi; nieprawidłową więc jest czynność komornika, który zamiast ograniczyć się do zapisania uwag i oświadczeń, wciągnął do inwentarza, jako bezsporny, majątek, który niektórzy ze spadkobierców, legitymując się aktami notarjalnemi, uważają za swoją własność osobistą, do spadku nie należącą. (S. N. 60-19).

1730. W spisie wymienia się wartość przedmiotów, opartą na dokonanem oszacowaniu, tudzież wyszczególnienie wszystkich dokumentów i papierów, dotyczących majątku czynnego i biernego.

1731. Dotyczące majątku spadkowego papiery numeruje się i parafuje. Stan ksiąg handlowych i rejestrów w dacie spisywania inwentarza winien być poświadczony; jeżeli księgi i rejestry nie są ponumerowane i sparafowane, numeruje się je i parafuje; miejsca próżne, jeżeli się znajdują na kartach zapisanych, przekreśla się.

1732. Czynności, dotyczące spisu inwentarza, wciąga się do dziennika trybem, wskazanym w art. 1696 i 1722.

Zamieszczenie długu w spisie inwentarza nie jest dowodem istnienia długu, jeżeli spadkobiercy należności tej do spisu nie podali ani nie przyznali jej. (Karp. 1312-4).

DZIAŁ DWUNASTY.

O przechowywaniu opieczętowanego lub spisanego majątku.

1733. Opieczętowany lub spisany majątek przechowuje się według przepisów, wyłuszczonych w art. 1009 — 1020 ustawy niniejszej.

Majątek, będący w posiadaniu trzeciego z mocy kontraktu, zawartego ze spadkodawcą, nie może być odjęty trzeciemu inaczej, jak tylko na mocy wyroku sądowego z powództwa następcy zmarłego. (S. C. 70-82).

1734. Przesłane do właściwego sędziego w myśl art. 1693 i 1721 papiery zapieczętowane sędzia otwiera, poświadcza, w jakim stanie się okazały, i te, które dotyczą spadku, pozostawia do zachowania w miejscu przez siebie wyznaczonem.

1735. Jeżeli z napisu lub innego dowodu pisemnego jest widoczne, że zapieczętowane papiery należą do osób trzecich, sędzia wzywa te osoby na termin wyznaczony, aby były obecne przy otwarciu papierów.

1736. W oznaczonym zgodnie z poprzednim (1735) artykułem dniu papiery otwiera się w obecności wezwanych, a gdy się na termin nie stawili, w ich nieobecności. Jeżeli papiery obce są spadkowi, zwraca się je, komu należy, albo też napowrót się pieczętuje celem oddania na pierwsze żądanie.

1737. Klucze od zamków opieczętowanych przechowuje sędzia, który przed zarządzeniem odjęcia pieczęci nie może ani sam wchodzić do pomieszczenia, gdzie opieczętowanie nastąpiło, ani nikomu na to zezwolić, chybaby zaszła konieczna potrzeba i w tym wypadku nie inaczej, jak po wydaniu osobnej w tym przedmiocie decyzji ze ścisłem przytoczeniem przyczyn.

DZIAŁ TRZYNASTY.

O skargach i sporach, wynikających przy opieczętowaniu, odjęciu pieczęci i spisywaniu inwentarza.

1738. Skargi na wydane przez sędziego pokoju i sędziego gminnego [1]) zarządzenia co do przyłożenia i odjęcia

---

[1]) Patrz odsył. do art. 1683.

pieczęci tudzież co do spisu inwentarza zakłada się do zjazdu sędziów pokoju [1]) trybem, przepisanym w art. 167 — 169 niniejszej ustawy.

1739. Termin do założenia skargi biegnie od daty wykonania zaskarżonej czynności, jeżeli nastąpiło w obecności skarżącego, w przeciwnym razie od daty ogłoszenia mu decyzji, którą skarży, z doliczeniem w tym ostatnim wypadku terminu na odległość (art. 300).

1740. Założenie skargi nie zawiesza ani wykonania zaskarżonej decyzji, ani dalszych czynności sędziego, chybaby zjazd sędziów pokoju [2]) zarządził zawieszenie.

1741. Skargi na nieprzestrzeganie przy przyłożeniu i *odjęciu pieczęci* oraz przy spisie inwentarza nakazanych ustawą przepisów, tudzież spory, wynikające przy wykonaniu czynności, związanych z zachowaniem majątku, pozostałego po zmarłym, zgłasza się właściwemu sędziemu *pokoju lub sędziemu gminnemu* [3]) w czasie, przepisanym w art. 1202 niniejszej ustawy.

DZIAŁ CZTERNASTY.

O poświadczeniu złożenia testamentu i o rozstrzyganiu podań ogólnych zapisobierców o wprowadzenie w posiadanie.

1742. Poświadczenie złożenia niezapieczętowanych testamentów własnoręcznych, tudzież rozstrzyganie podań ogólnych zapisobierców o intromisję należy do prezesa sądu okręgowego, sędziego pokoju albo sądu gminnego [4]) stosownie do przepisanej ustawą właściwości sądów

---

[1]) Sądu okręgowego.
[2]) Sąd okręgowy.
[3]) Patrz odsył. do art. 1683.
[4]) Patrz odsył. do art. 1489.

w sprawach spadkowych zależnie od rodzaju i wartości zapisanego majątku, prezes jednak sądu okręgowego wystawia poświadczenie i w tym wypadku, gdy przy złożeniu testamentu nie można określić rodzaju i wartości tego majątku. Poświadczenie złożenia, otwarcia i stanu testamentów własnoręcznych zapieczętowanych i testamentów tajemnych zawsze należy do prezesa sądu okręgowego [1]).

DZIAŁ PIĘTNASTY.

O zachowaniu spadków wakujących i bezdziedzicznych.

1743. Staranie o spadku wakującym należy do kuratora, w tym celu mianowanego przez sąd okręgowy [2]).

a) Wzmianka w akcie zejścia, iż po zmarłym pozostała wdowa, a ta nie stawiła się w terminie zamknięcia postępowania spadkowego, nie jest przeszkodą do uznania spadku za wakujący i mianowania kuratora. (Karp. 923-43).

b) Samo zeznanie deklaracji w kancelarji sądu o przyjęciu spadku nie jest dostateczne do umorzenia postępowania co do spadku wakującego, składającego się z nieruchomości hipotekowanej, jeżeli nie nastąpiła legitymacja spadkobierców w trybie art. 126 i 128 ust. hip. (Słomiński. Ustawy Hipoteczne str. 230, contra S. C. 94-91, por. S. C. 8-03).

1744. Kurator spadku wakującego winien przedewszystkiem zażądać ustalenia stanu *majątku spadkowego* drogą spisania inwentarza, o ile przedtem nie był spisany, oraz sprzedaży ruchomości, jeżeli sprzedaż ta powinna się odbyć — według obowiązujących w warszawskim okręgu sądowym [3]) ustaw (art. 1723 — 1732, 1771 i 1772).

1745. W razie zachodzącej potrzeby sprzedaży majątku nieruchomego kurator wnosi o to podanie do sądu okręgowego, wymieniając dokładnie nieruchomość, na sprzedaż przeznaczoną.

---

[1]) Patrz art. 163, 164 i 178 instr. ogól. (zał. XV).

[2]) Patrz art. 162 instr. ogól. (zał. XV).

[3]) Obecnie okręgi apelalcyjne Warszawski i Lubelski z wyjątkiem okręgów sądów okr. w Białymstoku i Łucku.

1746. Jeżeli sąd uzna sprzedaż nieruchomości za niezbędną, wyznacza biegłych do jej oszacowania i po rozważeniu ich opinji i wysłuchaniu wniosków prokuratora wydaje decyzję w przedmiocie sprzedaży.

1747. Sprzedaż nieruchomości, należącej do spadku *wakującego*, odbywa się według ogólnych przepisów niniejszej ustawy o sprzedaży publicznej.

1748. Pod względem zarządu majątku spadkowego i składania rachunków obowiązują kuratora przepisy z 30 stycznia (11 lutego) 1842 r. (Dz. Pr. t. XXIX str. 23) i uzupełniające je rozporządzenia.

1749. Pieczę nad spadkami bezdziedzicznemi sprawuje się w sposób, przewidziany w przepisach, w poprzednim (1748) artykule przytoczonych.

DZIAŁ SZESNASTY.

O przyjęciu spadku warunkowem, z dobrodziejstwem inwentarza.

1750. Spadkobiercy, przyjmujący spadek warunkowo, *z dobrodziejstwem inwentarza*, składają w tej materji oświadczenie w sądach pokoju lub w sądach ogólnych stosownie do przepisanej ustawą właściwości sądów zależnie od rodzaju i wartości majątku spadkowego [1]).

Spadkobierca prawny, który nie udowodnił, iż zrzekł się spadku lub przyjął go z dobrodziejstwem inwentarza, poczytuje się za przyjmującego spadek bezwarunkowo (S. C. 108-80).

1751. Następca, który przed przyjęciem przymiotu spadkobiercy i stosownie do rozporządzeń w tej materji kodeksu cywilnego chce uzyskać upoważnienie do sprzedaży majątku spadkowego, wyjednać winien to upoważnienie od właściwego sądu.

---

[1]) Patrz art. 165 instr. ogól. (zał. XV).

1752. Sprzedaż majątku ruchomego odbywa się według ogólnych przepisów ustawy niniejszej o publicznej sprzedaży ruchomości, sprzedaż zaś nieruchomości odbywa się według przepisów, zawartych w art. 1769—1774.

1753. Zaniedbanie trybu, wskazanego w art. 1751 i 1752, pociąga za sobą uznanie spadkobiercy warunkowego za bezwarunkowego.

1754. Sumę, osiągniętą ze sprzedaży majątku spadkowego, dzieli się między wierzycieli według ogólnych przepisów niniejszej ustawy.

1755. Jeżeli wierzyciele żądają od spadkobiercy, przyjmującego spadek warunkowo, poręki, składa się ją właściwemu sądowi; sąd ten rozstrzyga również wszystkie w tej materji spory. Na stawienie poręki wyznacza się trzy dni czasu z dodaniem terminu na odległość (art. 300).

1756. Spadkobierca, który przyjął spadek warunkowo, obowiązany jest do złożenia sprawozdania ze wszystkich swoich czynności, przedsięwziętych w stosunku do majątku spadkowego.

1757. Powództwa spadkobiercy, przyjmującego spadek warunkowo, dotyczące majątku spadkowego, wytacza się przeciwko jego współspadkobiercom; jeżeli niema więcej spadkobierców, albo jeżeli wszyscy spadkobiercy wszczynają takie powództwo, mianowany będzie w tym celu kurator, przeciwko któremu rzeczone powództwa się wytacza. Mianowanie tego kuratora następuje w tym trybie, jak mianowanie kuratora spadku wakującego (art. 1743).

DZIAŁ SIEDEMNASTY.

O zrzeczeniu się wspólności majątkowej i o zrzeczeniu się spadku.

1758. Małżonek, zrzekający się wspólności majątkowej, jak również spadkobierca, zrzekający się spadku, składają w tej materji oświadczenie właściwemu zależnie od rodzaju i wartości majątku sądowi zgodnie z ogólnemi przepisami o właściwości sądów. Oświadczenie to wpisuje się do księgi trybem, przepisanym w art. 784 kodeksu cywilnego [1]).

DZIAŁ OSIEMNASTY.

O działach spadkowych.

1759 [2]). Podanie o dział majątku nieruchomego spadkowego, tudzież majątku ruchomego wartości, przekraczającej rubli pięćset, w wypadkach, wskazanych w art. 815 — 842 księgi trzeciej kodeksu cywilnego, wnosi się *do sądu okręgowego*, w którego jurysdykcji majątek się znajduje. Podania o dział ruchomości, których wartość nie przekracza rubli pięćset, wnosi się do sądu gminnego [3]) albo do sędziego pokoju według miejsca, gdzie majątek się znajduje.

a) Spory, zaszłe przy działach, jak o ważność testamentu, wysokość sched i wogóle o prawo do spadku, winny być rozpoznane w drodze akcji głównej, a nie w drodze incydentalnej działowej, do czasu zaś ich rozstrzygnięcia postępowanie działowe ulega zawieszeniu. (Karp. 658-38).

b) Sprawa działowa może być rozpoczęta przed ukończeniem postępowania spadkowego. (Karp. 452-6, O. S. P. 408-22).

1760 [4]). Podanie o dział majątku spadkowego nie-

---

[1]) Patrz art. 165 instr. ogól. (zał. XV).
[2]) Por. art. 2 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX).
[3]) Patrz odsył. do art. 1489.
[4]) Por. art. 2 przep. przech. do u. p. c. (zał. VX).

ruchomego, o którym jest mowa w punkcie 1 art. 1490, wnosi się do właściwego sądu gminnego [1]).

1761. W sądzie okręgowym działy odbywają się pod bezpośrednią kontrolą sędziego referenta według przepisów, wyłożonych w art. 815 — 892 księgi trzeciej kodeksu cywilnego [2]).

W myśl art. 815 k. c. oraz art. 1761 i 1768 u. p. c. skarga o dział, wynoszona przez współspadkobiercę lub współwłaściciela, z istototy swej skierowana jest przeciwko tym, którzy pozostają z nim w niepodzielności, zapozwanie więc spadkobierców lub współwłaścicieli, którzy swe prawa w całości ustąpili powodowi, a tem samem nie pozostają z nim w niepodzielnem posiadaniu, nie tylko nie jest niezbędne, ale nawet jest niedopuszczalne. (S. N. 25-18).

1762. Przy opisie, oszacowaniu i opinji biegłych, tudzież sprzedaży w wypadku, przewidzianym w art. 826 i 827 księgi trzeciej kodeksu cywilnego, majątku, ulegającego działom, stosuje się przepisy niniejszej ustawy.

1763. Skargi na nieprzestrzeganie przy opisie, oszacowaniu i sprzedaży nakazanych ustawą przepisów wnosi się do sądu w terminach, zakreślonych w artykułach 1202, 1204 i 1205 niniejszej ustawy; rozstrzyga się je według przepisów, wyłuszczonych w art. 965 i 966.

1764. W całem pozatem postępowaniu sąd i sędzia referent powodują się art. 896 — 923 niniejszej ustawy, przestrzegając nadto rozporządzeń księgi trzeciej kodeksu cywilnego.

W razie sporów, zgłoszonych przy zatwierdzaniu aktu działowego, nie może nastąpić wprost odmowa zatwierdzenia aktu, lecz uprzednio winny być rozstrzygnięte spory w trybie art. 896-923 u. p. c. (Karp. 1468-26).

1765. Skargi incydentalne i apelacyjne oraz podania o uchylenie wyroków w sprawach o działy sądowe zakłada się i rozstrzyga według przepisów niniejszej ustawy.

---

[1]) Patrz odsył. do art. 1249.
[2]) Patrz art. 22 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX).

Wniosek o zarządzenie licytacji może być zgłoszony po raz pierwszy w 2-ej instancji. (O. S. P. 408-22).

1766. Uprzedni wniosek prokuratora wymagany jest tylko w tym wypadku, gdy sprawa działowa ze względu na jej przymiot podlega jego pieczy.

1767. Przepisy kodeksu cywilnego o działach spadkowych nie obowiązują sądów gminnych [1]), które w tej materji rządzą się specjalnemi przepisami [2]).

a) W art. 1767 u. p. c. jest mowa o działach sądowych (S. C. 36-87).

b) Specjalne przepisy nie zostały wydane, sąd więc winien postąpić stosownie do okoliczności, nie przestępując jednak jakiegokolwiek wyraźnego zakazu ustawy, może również stosować przepisy kodeksu z dziedziny prawa materjalnego, a nie formalnego. (S. C. 74-97, 5-03).

c) Nie stosując do współmałżonka, pozostałego przy życiu, art. 232 k. c. p. co do prawa wyboru schedy, sąd winien to usprawiedliwić czy to istnieniem innego zwyczaju, czy też niemożnością zastosowania rzeczonego art. w danej sprawie z powodu zachodzących przeszkód, wypływających z natury gospodarstwa włościańskiego. (S. C. 94-98).

d) Art. 1767 dotyczy nie tylko działów spadkowych, lecz również i działów wspólnej własności. (S. C. 109-06).

e) Sąd 2-ej instancji, doszedłszy do wniosku, iż sąd gminny niesłusznie odmówił dokonania działów, ma prawo, uchylając wyrok sądu gminnego, zwrócić akta temuż sądowi celem dokonania działu. (S. C. 57-05).

1768. Wyłożone w art. 1759 — 1767 przepisy mają zastosowanie do wszelkiego rodzaju działów majątkowych.

DZIAŁ DZIEWIĘTNASTY.

O sprzedaży majątku spadkowego.

1769. Sprzedaż ruchomego i nieruchomego majątku spadkowego odbywa się według ogólnych przepisów ni-

---

[1]) Patrz odsył. do art. 1489.
[2]) Patrz art. 22 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX).

niejszej ustawy o sprzedaży publicznej z zastrzeżeniami, o których jest mowa w poniższych artykułach (1770—1774).

a) Ogólne przepisy ust. post. sąd. stosuje się o tyle, o ile nie pozostają one w sprzeczności z innemi wymaganiami prawa. (S. C. 90-94).

b) Ogólny przepis z art. 1166 stosuje się i do sprzedaży spadkowych, wolno więc nabywcy, który ma udział w spadku zarachować swoją schedę na poczet zaofiarowanej ceny zamiast gotówki, lecz udział nabywcy winien być tak bezsporny, jak bezsporną jest należność egzekwującego, w postępowaniu bowiem licytacyjnym nie mogą być rozstrzygane spory spadkowe. (S. C. 104-83).

1770. Jeżeli wszyscy spadkobiercy są pełnoletni, są obecni i zgodni między sobą, i jeżeli nadto niema zainteresowanych osób trzecich, sprzedaż majątku (art. 1769) może się odbyć bez zachowania przepisów niniejszej ustawy.

W wypadku, przewidzianym w art. 1770, może nastąpić sprzedaż z wolnej ręki. (S. C. 90-94).

1771. Jeżeli nieruchomość należy wyłącznie tylko do nieletnich, sprzedaż nie odbywa się *inaczej, jak z* uchwały rady familijnej, zatwierdzonej stosownie do kompetencji przez sąd okręgowy albo przez sąd gminny [1]).

1772. Nie jest wymagana *uchwała rady familijnej*, o której mowa w poprzednim (1771) artykule, jeżeli nieruchomość *należy* łącznie do pełnoletnich i nieletnich, i jeżeli *sprzedaż publiczna* ma się odbyć na żądanie pełnoletnich.

1773. Przy sprzedaży nieruchomości, które przeszły na własność mieszkańców wiejskich na mocy ukazów najwyższych z 19 lutego (2 marca) 1864 roku, obowiązują również przepisy szczególne, dotyczące aljenowania i rozdrabniania osad, tudzież inne w tym przedmiocie ustawy, pod rygorem w przeciwnym razie nieważności sprzedaży

---

[1]) Por. art. 21 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX).

oraz pod rygorem przewidzianej w rzeczonych przepisach odpowiedzialności tych, którzy sprzedaży dokonali.

1774. Wtych wypadkach, gdy ulegający sprzedaży z licytacji w drodze działów majątek spadkowy składa się z gruntów, o których jest mowa w punkcie 1 art. 1490, i gdy przy tym majątku utrzyma się którykolwiek ze współspadkobierców, — nabywca wpłaca niezwłocznie po ukończeniu licytacji najmniej dziesiątą część zalicytowanej przez niego ceny albo sumy, jaka wypadnie po potrąceniu z tej ceny długów hipotecznych, pozostawionych za zgodą wierzycieli na sprzedanej nieruchomości, a w ciągu miesiąca od daty licytacji — resztę tej ceny względnie sumy oraz przypadające według ustawy opłaty. Wolno obecnym przy sprzedaży majątku współspadkobiercom, za wzajemną między nimi zgodą, oznaczyć inny krótszy lub dłuższy termin do wpłacenia reszty ceny kupna względnie sumy, przypadającej według powyższego obliczenia.

DZIAŁ DWUDZIESTY.

1) O postępowaniu w sprawach, dotyczących opieki nad majątkiem osób nieobecnych.

1775. Do wyznaczenia kuratora dla ochrony praw i majątku osób nieobecnych [1]) oraz do uznania ich za zaginione właściwy jest sąd okręgowy, w którego okręgu znajduje się majątek, pieczy wymagający, względnie sąd, wskazany w art. 1777 [2]).

---

[1]) Patrz art. 162 instr. ogól., zał. XV.

[2]) Art. 1775 — 1779[2] przytoczone są w obowiązującej obecnie od 25 marca 1922 r. redakcji z ustawy z dnia 27 stycznia 1922 r. (D. U. 11-87-1922).

W myśl art. 4 rzeczonej ustawy (patrz w odsyłaczu do art. 1451 pod liczbą 2) w sprawach, rozpoczętych przed jej wejściem w życie, mogą być stosowane przepisy dawniejsze, wobec tego przytacza się poniżej art. 1775 — 1779 (dział XX) w redakcji poprzedniej.

1776. Żądanie uznania osoby nieobecnej za zaginioną można postawić, bądź w prośbie o wyznaczenie kuratora, bądź też odrębnie. Sprawy, dotyczące majątku osób, nieobecnych lub uznania ich za zaginione, rozstrzygane będą po wysłuchaniu wniosku prokuratora.

Pozostawienie przez zaginionego pełnomocnictwa do zarządu majątku nie stanowi przeszkody do ustanowienia kurateli, jeżeli pełnomocnictwo nie obejmuje całokształtu obowiązków, jako prawo wkłada na kuratorów. (S. O. P. 221-21).

1776[1]. O wyznaczeniu kuratora nieobecny zawiadomiony będzie w sposób, wskazany w art. 293 — 298.

DZIAŁ DWUDZIESTY.

O zaginionych bez wieści.

1775. Sąd okręgowy, powziąwszy przekonanie, iż domniemania o zaginieniu bez wieści osoby, która pozostawiła majątek, nie nasuwają wątpliwości, zarządza obwieszczenia o zaginionym i mianuje kuratora celem objęcia pieczy nad jego prawami i majątkiem, określając jednocześnie prawa i obowiązki tego kuratora.

1776. Zarządzenia, w *poprzednim (1775)* artykule wymienione, sąd przedsiębierze *zarówno na skutek* podania osób prywatnych, uprawnionych do tego przez ustawę, jak i na wniosek prokuratora.

1777. Po upływie terminów, zakreślonych przesz kodeks cywilny z roku 1825, sąd na wniosek *osób, które* wszczęły postępowanie o zaginieniu, jak również osób, które mają prawo je wszcząć, przeprowadza przez jednego ze swoich członków odpowiednie dochodzenie, i następnie wydaje decyzję o zniknieniu na zasadzie przepisów, wyłożonych w art. 36—70 rzeczonego kodeksu, i uzupełniających je rozporządzeń.

1778. Sprawy o zaginieniu rozstrzyga się po wysłuchaniu wniosków prokuratora.

1779. Decyzje sądu okręgowego o zaginieniu ogłasza się na posiedzeniu jawnem i obwieszcza się w ogłoszeniach Senatu *) (art. 295).

---

*) Patrz art. 15 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

2) O postępowaniu w sprawach o uznanie osób zaginionych za zmarłe.

1777. Sprawy o uznanie osoby zaginionej za zmarłą należą do właściwości sądu okręgowego, w którego okręgu zaginiony miał swe ostatnie stałe miejsce zamieszkania, a co do obywateli Państwa Polskiego, którzy w kraju stale nie mieszkali, właściwy będzie sąd okręgowy w Warszawie.

1777¹. Prośba o wdrożenie postępowania może być podana sądowi nie wcześniej, niż na rok przed dniem, w którym uznanie osoby zaginionej za zmarłą stanie się dopuszczalne, a w wypadkach, określonych w art. 50 kodeksu cywilnego polskiego, nawet i bezzwłocznie po wydarzeniu, które wywołało niebezpieczeństwo dla życia zaginionego.

1777². Sprawy te rozstrzygane będą po wysłuchaniu wniosku prokuratora.

1777³. Po sprawdzeniu wiarogodności przytoczonych faktów i zasadności żądania sąd zarządzi dokonanie ogłoszeń o wdrożeniu postępowania, a zarazem przeprowadzi przez jednego ze swych członków należyte dochodzenie z urzędu celem wyświetlenia wszystkich decydujących okoliczności.

1777⁴. Sąd nie jest krępowany wnioskami dowodowemi stron; może poza środkami i dowodami, przewidzianemi w ustawie post. cyw., zarządzić także przesłuchanie osób interesowanych bez względu na to, czy biorą one udział w sprawie.

Osoby interesowane, biorące udział w sprawie, badane będą z zachowaniem przepisów, obowiązujących przy badaniu świadków.

Osoby, wezwane do przesłuchania, które się mimo dwukrotnego wezwania nie stawiły, mogą być po uprzedniem zagrożeniu sprowadzone pod przymusem.

1777[5]. Osoby interesowane mogą w każdem położeniu sprawy wyrazić życzenie wzięcia w niej udziału (art. 663 u. p. c.).

Wskutek takiego oświadczenia osoba interesowana uzyskuje prawa strony w procesie, niezależnie od tego, czy wnioskodawca żądanie swe popierać będzie.

1777[6]. Ogłoszenie o wdrożeniu postępowania zamieszczone będzie w gazecie rządowej, a nadto opublikowane w miejscu zamieszkania zaginionego w sposób tam używany.

Ogłoszenie to nie wstrzymuje biegu dochodzeń.

1777[7]. Uznanie osoby zaginionej za zmarłą nie może być wyrzeczone przed upływem sześciu miesięcy od dnia, w którym ogłoszenie w gazecie rządowej zamieszczone zostało.

1777[8]. Ogłoszenie o wdrożeniu postępowania winno zawierać:

1) wezwanie do zaginionego, aby się zgłosił najpóźniej w terminie, wskazanym w ogłoszeniu, gdyż po upływie tego terminu nastąpi uznanie go zmarłego,

2) istotne okoliczności, które mogą posłużyć do wykrycia zaginionego,

3) wezwanie do wszystkich, którzy o życiu lub śmierci zaginionego posiadają wiadomości, by o znanych sobie faktach zawiadomili sąd najpóźniej w powyższym terminie.

1777[9]. Po upływie czasokresu, oznaczonego w ogłoszeniu, sąd wydaje decyzję o uznaniu osoby zaginionej za

zmarłą jedynie na skutek ponownego żądania jednej z osób interesowanych. W decyzji, mocą której osobę zaginioną uznano za zmarłą, winien być ustalony czas śmierci.

Na decyzję sądu w powyższych sprawach dopuszczalne są skargi incydentalne stron interesowanych i prokuratora.

1777[10]. Po prawomocności decyzji, uznającej osobę zaginioną za zmarłą, sąd na żądanie osoby interesowanej określi sumę kosztów, z postępowaniem w sprawie połączonych, których wyłożenie przez żądającego sąd uzna za celowe i niezbędne, i kosztami temi obciąży spadek.

3) O postępowaniu w sprawach o stwierdzenie wypadku śmierci.

1778. W wypadkach wskazanych w art. 139 kod. cyw. pol. z 1825 r. [1]), osoby interesowane mogą prosić o stwierdzenie wypadku oraz daty śmierci i wydanie im świadectwa śmierci osoby zmarłej.

1778[1]. Do wydania świadectwa śmierci właściwy jest sąd okręgowy, w którego okręgu zmarły miał ostatnie swe stałe miejsce zamieszkania, a w braku stałego miejsca zamieszkania — sąd, w którego okręgu zmarły bezpośrednio przed śmiercią czasowo przebywał.

1778[2]. Do postępowania w sprawach o stwierdzenie wypadku śmierci zastosowane będą przepisy art. 1777[2] do 1777[6] i art. 1777[8] do 1777[10] u. p. c.

Decyzja o wydaniu świadectwa śmierci nastąpić może nie wcześniej, niż po upływie trzech miesięcy od dnia, w

---

[1]) Art. 139 k. c. p. przytoczony jest pod art. 1451 u. p. c.

którym ogłoszenie o wdrożeniu postępowania zamieszczone zostało w gazecie rządowej.

1778³. Wydane przez sąd świadectwo śmierci zastępuje akt zejścia.

4) O postępowaniu w sprawach o sprostowanie lub uchylenie decyzji o uznaniu osób zaginionych za zmarłe oraz wydanych przez sąd świadectw śmierci.

1779. Prośby o sprostowanie lub uchylenie decyzji o uznaniu osób zaginionych za zmarłe w wypadkach, wskazanych w art. 57 kod. cyw. pol. [1]), jak również prośby o sprostowanie, lub uchylenie wydanych przez sąd świadectw śmierci w wypadkach analogicznych — podlegają rozpoznaniu sądu, który w pierwszej instancji decydował o żądaniu uznania osoby tej za zmarłą, względnie o żądaniu wydania świadectwa śmierci.

1779¹. Jeśli uznany za zmarłego lub osoba, co do której wydano świadectwo śmierci, *stanie przed sądem* i wykaże swą identyczność, decyzja odnośna bez dalszego postępowania będzie uchylona.

Pozatem w sprawach tych mają zastosowanie przepisy art. 1777², 1777⁴, 1777⁵ u. p. c.

1779². Sprostowanie lub uchylenie wydanego przez sąd świadectwa śmierci powoduje skutki, przewidziane w art. 58 kod. cyw. pol. [2]).

---

[1]) Art. 57 k. c. p. przytoczony jest pod art. 1451 u. p. c.
[2]) Art. 58 k. c. p. przytoczony jest pod art. 1451 u. p. c.

DZIAŁ DWUDZIESTY PIERWSZY.

O zaofiarowaniu zapłaty i o zaznaczeniu.

1780. Zaofiarowanie zapłaty i zaznaczenie dokonywa się przez notarjusza albo przez komornika sądowego.

Wyrok, zasądzający dług, nie poczytuje się za zaspokojony, jeżeli dłużnik bez żądania wierzyciela i bez zachowania przepisów o zaofiarowaniu (art. 1257 i nast. k. c. oraz art. 1780 u. p. c.) złożył do depozytu sądu sumę zasądzoną wyrokiem i suma ta następnie wywieziona została do Rosji. Dłużnik do czasu faktycznego wydania wierzycielowi zdeponowanej sumy nie przestaje być jej właścicielem i na nim ciąży ryzyko w razie wywiezienia depozytu. (S. O. P. 223-21).

1781. Protokuł zaofiarowania zapłaty winien obejmować:

1) dokładne oznaczenie zaofiarowanego przedmiotu w sposób, wyłączający możność podstawienia innego na jego miejsce; jeżeli zaofiarowane są pieniądze, oprócz ilości wymienia się gatunek pieniędzy, i

2) odpowiedź wierzyciela o przyjęciu lub nieprzyjęciu przez niego zaofiarowania, oraz wzmiankę, czy podpisał, czy odmówił podpisu lub oświadczył, że nie może podpisać odpowiedzi.

1782. Jeżeli wierzyciel odmawia przyjęcia zaofiarowania, dłużnik może zaofiarowany przedmiot lub sumę złożyć na skład z zachowaniem formalności, w art. 1259 księgi trzeciej kodeksu cywilnego przepisanych.

1783. Spory o ważność zaofiarowania lub zaznaczenia rozstrzygają właściwe sądy według ogólnych przepisów ustawy niniejszej.

Trzeci, u którego zajęto fundusz dłużnika, winien sumę zapowiedzianą złożyć sądowi do depozytu, i nie jest obowiązany do zaofiarowania. (S. C. 299-80).

1784. W wyroku, uznającym ważność dokonanego zaofiarowania przedmiotu lub pieniędzy, na skład jeszcze nie złożonych, sąd postanowi, że w razie nieprzyjęcia przez wierzyciela, zaofiarowana suma lub przedmiot będą zdeponowane. Zarazem sąd orzeka ustanie biegu procentów od dnia rzeczywistego złożenia.

1785. Zaznaczenie dobrowolne lub wyrokiem postanowione następuje zawsze z zastrzeżeniem praw osób trzecich, jeżeli są zgłoszone, i z zawiadomieniem o tem wierzyciela.

1786. W całem pozatem postępowaniu stosuje się przepisy art. 1257 — 1264 księgi trzeciej kodeksu cywilnego.

DZIAŁ DWUDZIESTY DRUGI.

O sądowem odstąpieniu majątku na rzecz wierzycieli.

1787. Dłużnik, któremu z mocy art. 1268 księgi trzeciej kodeksu cywilnego służy możność odstąpienia majątku na rzecz wierzycieli, wnosi w tym celu podanie do sądu okręgowego według miejsca swojego zamieszkania.

1788. Do podania dołącza się dokładne szczegóły o stanie majątku, który ma być odstąpiony, o długach i zobowiązaniach, majątek ten obciążających, i wszystkie, o ile są, księgi i dokumenty, dotyczące majątku.

1789. Zgłoszenie podania o odstąpieniu majątku na rzecz wierzycieli nie wstrzymuje postępowania w sprawach i poszukiwaniach, skierowanych przeciwko dłużnikowi,

chybaby zawieszenie zarządzone zostało decyzją sądu, wydaną po wysłuchaniu stron.

1790. Sąd, zezwalając dłużnikowi, do którego zastosowano przymus osobisty, na odstąpienie majątku, zarządza sprowadzenie go, aby ponowił zrzeczenie się w myśl następnego (1791) artykułu.

1791. Dłużnik, który skorzystał z prawa sądowego odstąpienia majątku na rzecz wierzycieli, winien ponowić swoje zrzeczenie się majątku osobiście bądź przed warszawskim sądem handlowym [1]), jeżeli zamieszkuje w obrębie jurysdykcji tego sądu, bądź w razie przeciwnym przed miejscowym magistratem lub sądem gminnym [2]). O zrzeczeniu się dłużnika spisuje się protokuł, który podpisują: w magistracie — prezydent lub burmistrz miasta i członkowie magistratu, a w sądzie gminnym — członkowie tego sądu. Do asystowania przy ponowieniu zrzeczenia się majątku wzywa się wierzycieli na termin wyznaczony.

1792. Imię, nazwisko, stan i miejsce zamieszkania dłużnika wypisuje się na tablicy, wywieszonej w sali posiedzeń tego sądu handlowego, lub magistratu albo sądu gminnego, gdzie ponowione było zrzeczenie się majątku, tudzież w miejscowym sądzie okręgowym.

1793. Na podstawie decyzji sądu, zezwalającej dłużnikowi na sądowe odstąpienie majątku, wierzyciele mogą przystąpić do sprzedaży ruchomego i nieruchomego majątku dłużnika. Sprzedaż ta odbywa się podług form, przepisanych dla spadkobierców beneficjalnych.

---

[1]) Patrz odsył. do art. 1489.
[2]) Patrz odsył. do art. 1629.

1794. Nie mogą korzystać z dobrodziejstwa odstąpienia majątku: cudzoziemcy, podstępni bankruci, karani za kradzież lub oszustwo, osoby, do zdawania rachunków obowiązane, opiekunowie, zarządcy i depozytarjusze.

1795. Rozporządzenia poprzednich (1787 — 1794) artykułów nie uchylają trybu postępowania, przepisanego w tym przedmiocie dla spraw handlowych [1]).

1796. Sprawy o sądowe odstąpienie majątku na rzecz wierzycieli rozstrzyga się po wysłuchaniu wniosków prokuratora.

DZIAŁ DWUDZIESTY TRZECI.

O określeniu odszkodowania za majątek prywatny, wywłaszczony z rozporządzenia rządu na potrzeby państwowe lub społeczne.

1797. Celem określenia odszkodowania za majątek prywatny, wywłaszczony z rozporządzenia rządu na potrzeby państwowe lub społeczne, w wypadkach, przez ustawę przewidzianych [2]), o ile przytem z najwyższego rozkazu nie mają być zastosowane przy wywłaszczeniu odpowiednie przepisy, obowiązujące w cesarstwie [3]), właściwy urząd [4]) zwraca się w trybie art. 1285 i 1286 niniejszej ustawy do sądu okręgowego według miejsca położenia majątku.

---

[1]) Art. 566 — 575 kod. han.

[2]) W przedmiocie wywłaszczeń por. dekret z 7.II.1919 r. (D. Pr. 14-163-1919), ustawę z 11.IV.1919 r. (Dz. Pr. 32-264-1919), ustawę z 28.XI.1919 r. (D. U. 86-470-1919), ustawę z 23:IV:1920 r:(D:U: 37-212-1920), rozp. rady min. z 19.IX.1921 r. (D. U. 85-613-1921).

[3]) Poza b. Król. Pol. kongres.

[4]) Patrz odsył. do art. 1612.

1798. Skargi incydentalne i apelacyjne od wyroków sądu okręgowego w tych sprawach, tudzież podania o uchylenie wyroków izby sądowej [1]) zakłada się według ogólnych przepisów ustawy niniejszej.

ROZDZIAŁY III — VI [2]).

1799 — 2175. Pominięto, jako dotyczące terytorjów obcych.

---

[1]) Sądu apelacyjnego.

[2]) O postępowaniu sądowem w gub. nadbałtyckich, gub. północnych i wschodnich b. cesarstwa ros.

ZAŁĄCZNIKI.

DRUKARNIA L. BOGUSŁAWSKIEGO W WARSZAWIE Ś-TO KRZYSKA 11.

I.

Do art. 256.

WZÓR SKARGI POWODOWEJ.

Do Sądu Okręgowego w Petersburgu.

Wnosi powód (wskazać stan, imię, nazwisko lub przezwisko i miejsce zamieszkania). Jeżeli petent zwraca się do sądu nie w swojem imieniu, to należy napisać: wnosi (stan, imię, nazwisko lub przezwisko i miejsce zamieszkania) z upoważnienia powoda albo w charakterze opiekuna powoda (stan, imię, nazwisko lub przezwisko i miejsce zamieszkania) w sprawie przeciwko pozwanemu (stan, imię, nazwisko lub przezwisko i miejsce zamieszkania lub pobytu).

Następnie wyłuszcza się:

1) okoliczności sprawy oraz dowody, wywody lub ustawy, na których skarga jest oparta,

2) wartość powództwa, a gdy idzie o nieruchomość, dokładne oznaczenie miejsca, gdzie położona jest nieruchomość, będąca przedmiotem sporu,

3) konkluzję, rozpoczynającą się od słów: „Na zasadzie powyższego wnoszę, aby Sąd Okręgowy postanowił“ (wyłuszcza się żądania petenta),

4) jakie dokumenty, pieniądze i odpisy dołączono do skargi (jeżeli dołączono znaczną ilość dokumentów, można złożyć oddzielny ich spis, zaznaczając to w tem miejscu).

W zakończeniu wymienia się rok, miesiąc i dzień podpisania skargi; wreszcie petent podpisuje się z imienia, nazwiska, lub przezwiska i stanu.

U w a g a 1. Wymieniając miejsce zamieszkania należy wskazać: w mieście — dzielnicę, okrąg, ulicę, numer domu albo nazwisko gospodarza, poza miastem zaś — gubernię, powiat, miasteczko, osadę, wieś, kolonję, folwark i t. p.

U w a g a 2. Jeżeli petentowi nie jest znane miejsce zamieszkania lub pobytu pozwanego, to, zaznaczywszy to na początku skargi przy nazwisku pozwanego, petent winien w oddzielnym ustępie po konkluzji wyjaśnić, na zasadzie którego artykułu ustawy niniejszej wytacza powództwo przed sąd, do którego wnosi skargę.

II.

Do uwagi przy art. 267.

Przepisy o trybie komunikowania się sądu ze stronami za pośrednictwem poczty *).

1. Poza miejscem stałego zamieszkania komorników sądowych i woźnych sądowych, wezwania przed sąd stron i innych uczestników sprawy, tudzież wszystkie pisma, które mają być zakomunikowane stronom, mogą być doręczane im za pośrednictwem poczty według poniższych przepisów.

2. Na liście (przesyłce), w którym wysyła się wezwania sądowe i inne pisma, należy zamieścić napis „sądowy polecony“, również należy na nim dokładnie wymienić miejsce zamieszkania osoby, której ma być doręczone wezwanie lub pismo.

---

*) Patrz art. 140 instr. ogól. (zał. XV).

3. W sądzie sporządza się w dwuch egzemplarzach spis zawartości listu sądowego poleconego, podpisany przez sprawdzającego spis urzędnika przy pieczęci urzędowej; jeden z tych egzemplarzy wkłada się do listu (przesyłki), a drugi pozostaje w aktach. List (przesyłkę) sądowy polecony oddaje się urzędowi pocztowemu zapieczętowany.

4. Według uznania sądu albo na wniosek strony dokumenty mogą być przesyłane w listach otwartych z zadeklarowaną wartością na zasadach ogólnych. Na powyższych listach pisze się „sądowy“. Jeżeli sposób ten zastosowano na wniosek strony, ta ostatnia ponosi całą nadwyżkę kosztów bez prawa żądania zwrotu od strony przeciwnej.

5. Zapieczętowany list (przesyłka) odsyła się do urzędu pocztowego przy specjalnej księdze sądowych listów (przesyłek) poleconych, urząd zaś pocztowy nie wydaje pokwitowania z odbioru, lecz w rzeczonej księdze na odnośnem pokwitowaniu wystawia stempel z datą przyjęcia; pokwitowanie to po zwróceniu pomienionej księgi sądowi dołącza się do akt. Wzór księgi sądowych listów (przesyłek) poleconych z pokwitowaniami ustala minister sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych.

6. Przy transportowaniu pomienionych listów (przesyłek) urzędy pocztowe stosują tryb, przepisany dla ulgowych poleconych przesyłek pocztowych.

7. W miejscowościach, gdzie wprowadzono roznoszenie przesyłek pocztowych, urząd pocztowy miejsca przeznaczenia zarządza doręczenie sądowego listu (przesyłki) poleconego wskazanemu w adresie odbiorcy przez pocztyljonów, którzy przy doręczeniu przesyłki winni postępować według przepisów, wyłożonych w art. 282 i 286—288 niniejszej ustawy.

8. Celem sprawdzenia zawartości sądowego polecone-go listu (przesyłki) ze spisem, odbiorca ma prawo otworzyć kopertę w urzędzie pocztowym lub policyjnym albo gminnym w obecności jednego z urzędników tych instytucji. Je-

żeli sprawdzenia w ten sposób nie dokonano, nie będą przyjęte żadne reklamacje co do niezgodności spisu z zawartością.

9. W razie doręczenia sądowego poleconego listu (przesyłki) adresatowi nie osobiście, lecz do rąk innej osoby, obwieszczenie o tem wywiesza się w urzędzie pocztowym miejsca przeznaczenia.

10. Doręczając list (przesyłkę), pocztyljon winien wziąć pokwitowanie z jego odbioru na zawiadomieniu o doręczeniu, sam zaś na temże zawiadomieniu zaznacza, komu mianowicie doręczył list (przesyłkę), i jeżeli doręczył nie wprost adresatowi, to z jakiego powodu. Wzór zawiadomienia o doręczeniu ustala minister spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem sprawiedliwości.

11. W wypadku, przewidzianym w art. 285 ustawy niniejszej, pocztyljon zwraca sądowy polecony list (przesyłkę) urzędowi pocztowemu miejsca przeznaczenia, ten zaś o tem wywiesza obwieszczenie i komunikuje według kompetencji urzędnikom, wymienionym w rzeczonym artykule. Zawiadomienie zaś o doręczeniu z adnotacją o wykonaniu niniejszego przepisu urząd pocztowy zwraca sądowi.

12. List (przesyłkę) można doręczyć adresatowi albo należycie przez niego upoważnionej osobie w samem biurze pocztowem.

13. Zawiadomienie o doręczeniu, o którem jest mowa w art. 10 niniejszego załącznika, pocztyljon niezwłocznie zwraca miejscowemu urzędowi pocztowemu, który po wystawieniu stempla (cz. 2 art. 299 ust. nin.) obowiązany jest z najbliższą wysyłaną pocztą odesłać rzeczone zawiadomienie do miejsca nadania listu (przesyłki) sądowego poleconego, celem doręczenia właściwej instytucji sądowej. W ten sam sposób zwraca się i sam list (przesyłkę) w razie mylnego wskazania miejsca zamieszkania adresata.

14. Za transportowanie do miejsca przeznaczenia listów (przesyłek) sądowych poleconych pobiera się:

1) opłaty pocztowe za polecenie i zawiadomienie o doręczeniu na zasadach ogólnych, i

2) należność na rzecz pocztyljonów w kwocie piętnastu kopiejek za każdy list (przesyłkę).

15. Wymienioną w punkcie 2 poprzedniego (14) artykułu należność uiszcza się specjalnemi markami, do których stosuje się przepisy, przewidziane dla marek na wpisy sądowe (art. 852, 853^3, 854^4, 853^7 i 853^8 ust. nin.). Marki te nakleja się na opaskę listu (przesyłki) i kasuje się stosownie do ogólnych przepisów pocztowych. Wartość rzeczonych marek z rozporządzenia urzędów sądowych przelewa się w terminach wyznaczonych do dochodów skarbu na rachunek głównego zarządu poczt i telegrafów. Należność w wysokości, wyżej wskazanej, wypłaca się pocztyljonom ze specjalnego kredytu, przeznaczonego na ten cel w budżecie pomienionego zarządu. Wzór marek ustala minister spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem sprawiedliwości.

16. W miejscowościach, w których korespondencja pocztowa nie jest roznoszona, za wzajemnem porozumieniem prezesa sądu okręgowego z naczelnikiem okręgu pocztowo-telegraficznego może być wprowadzone doręczanie przesyłek sądowych poleconych przez umyślnych, pod odpowiedzialnością właściwego urzędu pocztowego za tych ostatnich. Umyślni w tym wypadku opłacani są na tych samych zasadach, na jakich pobiera się opłatę za depesze, doręczane przez umyślnych, pod wszystkiemi zaś innemi względami umyślni podlegają wyżej wyłuszczonym przepisom dla pocztyljonów.

17. Pieniądze, należne za przesłanie sądowych przesyłek pocztowych przez umyślnych od najbliższego od adresata urzędu pocztowego do miejsca przeznaczenia, sąd jednocześnie z nadaniem listu (przesyłki), przelewa z depozytu sądowego do funduszów kasy państwowej.

18. Kredyt, otwarty przez główny zarząd poczt i telegrafów urzędom pocztowym na przesyłanie depesz przez umyślnych, obejmuje również doręczane przez umyślnych sądowe przesyłki pocztowe.

19. Wyłuszczone w poprzednich (1—17) artykułach przepisy mają zastosowanie do przesyłania sądowych przesyłek pocztowych przez poczty ziemskie w tych miejscowościach, gdzie po porozumieniu się prezesa sądu okręgowego i naczelnika okręgu pocztowo-telegraficznego z zarządem ziemskim takie przesyłanie uznane będzie za możliwe.

20. Uczestniczący w sprawie nie są pozbawieni prawa oświadczenia sądowi, a przy wykonaniu wyroków komornikowi sądowemu, aby wezwania i pisma, które na zasadzie przepisów niniejszego załącznika mogą być przesyłane przez pocztę, były doręczane przez komornika albo woźnego sądowego, przyjmując na swój rachunek przewyżkę wydatków bez prawa żądania zwrotu od strony przeciwnej.

III.

Do art. 927.

WZÓR TYTUŁU WYKONAWCZEGO [1]).

Tytuł wykonawczy.

W imieniu Korony [2]) Polskiej.

W dniu 191 roku Sąd Okręgowy w w składzie następującym:
Przewodniczący:
Sędziowie:
po rozpoznaniu sprawy z powództwa:
przeciwko:
o

---

[1]) Przytoczono wzór, wprowadzony z mocy art. 149 inst. ogól. z 21. VIII. 1917 r. i umieszczony na str. 147 Dz. urz. dep. spraw., Nr. 3 z 31. VIII. 1917 r.

[2]) Konstytucja z 17. III. 1921 r. (D. U 44 — 267 — 1921). Art. 74. Sądy wymierzają sprawiedliwość w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

postanowił:

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Wyrok ten ulega wykonaniu na zasadzie art.
ust. post. cyw.

W Imieniu Korony Polskiej [1])

W dniu 191 r. Sąd Okręgowy w zaleca i rozkazuje wszystkim urzędom i osobom, których to dotyczyć może, aby wyrok niniejszy wykonały, władzom zaś miejscowym policyjnym, tudzież komendantom i urzędnikom siły zbrojnej, aby dodali komornikowi pomocy prawnej, gdy o nią wezwani będą.

Tytuł wykonawczy wydano

Prezes:

Sekretarz:

Za tytuł niniejszy pobrano stosownie do art. 21 przepisów tymczasowych o kosztach sądowych Mr. f.

Sekretarz:

IV.

Do art. 1400 (uw.).

I. O postępowaniu sądowem w sprawach o rozgraniczenie i ustalenie granic.

1. Sprawy ostatecznie uznane za ulegające rozpoznaniu w trybie postępowania sądowego o rozgraniczenie, należą do jurysdykcji sądu okręgowego. Ten ostatni nie rozpoczyna postępowania dopóki nie zgłoszono skargi powo-

---

[1]) Konstytucja z 17. III. 1921 r. (D. U. 44 — 267 — 1921). Art. 74. Sądy wymierzają sprawiedliwość w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

dowej chociażby ze strony jednego z pośród właścicieli. Przepis ten stosuje się i w sprawach, w których uczestniczy skarb albo instytucja, stojąca pod względem obrony narówni ze skarbem.

U w a g a. Z chwilą przyjęcia przez powiatową komisję agrarną do rozpoznania wniosku o urządzenie którejkolwiek z posiadłości gruntowych, należących do składu dóbr, o których rozgraniczenie toczy się przed sądem sprawa w trybie postępowania sądowego o rozgraniczenie, ta ostatnia sprawa ulega zawieszeniu do czasu zakończenia postępowania o urządzenie pomienionych posiadłości gruntowych. Na tychże zasadach zawiesza się postępowanie sądowe o rozgraniczenie i w tym wypadku, gdy wszczęte zostało co do tych dóbr, w których obrębie na mocy ustawy agrarnej (t. X cz. 3 wyd. 1912 r.) dokonywane są czynności, dotyczące urządzenia gruntów, co do niektórych posiadłości gruntowych, w tych dobrach położonych.

2. Na skutek zgłoszonej skargi powodowej wyznacza się jednego z członków sądu okręgowego do przyjęcia wyjaśnień stron i wydania zarządzeń dotyczących sprawdzenia składanych przez strony dowodów.

3. Członek sądu wzywa strony na zasadach ogólnych.

4. W dalszym toku sprawy stosuje się przepisy niniejszej ustawy tudzież art. 1149 — 1167, 1182 i 1183 ustawy o ustaleniu granic z następującemi wyjątkami: 1) przewidziane w art. 1164 i 1165 ustawy o ustaleniu granic [1]) dochodzenie zastępuje przesłuchanie mieszkańców okolicznych (art. 412 — 437 ust. nin.), i 2) zamiast uiszczenia przewidzianych w art. 1183 ustawy o ustaleniu granic grzywien i kar, strona przegrywająca obowiązana jest zwrócić stronie wygrywającej wszystkie poniesione przez nią koszty sądowe (art. 868 nin. ust.).

U w a g a. Przytoczone w artykule niniejszym (4) artykuły 1149 — 1167, 1182 i 1183 ustawy o ustaleniu granic według wydania z roku 1857 odpowiadają artykułom

---

[1]) „Zakonow mieżewych".

942 — 960, 974 i 975 tejże ustawy według wydania z roku 1893 i według kontynuacji.

5. Gdy zajdzie potrzeba sprawdzenia na miejscu, sąd, delegując do tej czynności swojego członka albo miejscowych powiatowego członka sądu okręgowego lub oddziałowego sędziego pokoju [1]) (art. 500^1 — 500^3), zwraca się w razie konieczności dokonania czynności technicznych (a strony za zgodą obopólną nie wybiorą geometry prywatnego) do zarządu gubernialnego o delegowanie technika z rysowni gubernialnej.

6. Po uprawomocnieniu się wyroku sądowego co do ilości przypadającej każdemu z właścicieli ziemi, uczestniczący w sprawie mogą rozgraniczyć swoje posiadłości według przepisów o rozgraniczeniu polubownem.

7. Jeżeli właściciele w ciągu trzech miesięcy od daty prawomocności wyroku (art. 6 nin. zał.) nie zgodzą się na rozgraniczenie polubowne, sąd na wniosek choćby jednego z nich przystępuje do podziału gruntów na parcele i wytknięcia granic posiadłości każdego stosownie do art. 1170 — 1181 ustawy o ustaleniu granic i do artykułów 3—5 niniejszego załącznika.

Uwaga. Przytoczone w artykule ninejszym (7) art. 1170 — 1181 ustawy o ustaleniu granic według wydania 1857 roku odpowiadają artykułom 964 — 973 tejże ustawy według wydania z 1893 roku.

8. Wykonanie wyroków sądowych w tych sprawach, umocnienie miedz na gruncie według tychże wyroków, sporządzenie aktów pomiarowych i wydanie właścicielom planów i ksiąg pomiarowych należy do instytucji pomiarowych zgodnie z ustawą o ustaleniu granic.

9. Sprawy o segregację gruntów i istniejących w tych dobrach użytków leśnych prowadzi się łącznie,

---

[1]) W miejscowościach, wskazanych w odsył, do art. 32^1 u. p. c., art. 5 wprowadzono z zastąpieniem wyrazów „miejscowych... sędziego pokoju“ wyrazami „sędziego pokoju“.

a nie oddzielnie, przytem ustalony być winien rodzaj i gatunek lasów.

10. Przepisy, wyłożone w art. 1 — 9 niniejszego załącznika, stosuje się również do postępowania w sprawach o wydzielenie parcel z lasów z wolnym wjazdem [1]) (art. 673 — 679 ust. leśn. wyd. 1905 r.).

11. Spory o pogwałcenie granic posiadłości w wypadkach, przewidzianych w punkcie 2 art. 29 niniejszej ustawy, należą do jurysdykcji miejscowych sędziów pokoju, którzy, przy rozstrzyganiu tych sporów, powodując się art. 73 tejże ustawy, przywracają tylko granice, ustalone pomiarem generalnym, przytem wyłącznie na zasadzie wydanych przez urzędy pomiarowe planów i ksiąg pomiarowych (por. art. 805, uw. ust.. o ust. gr., wyd. 1893 r.). We wszystkich innych wypadkach sprawy z tych sporów należą do jurysdykcji sądów okręgowych.

2. O trybie postępowania w sprawach o wieczysto-czynszowe prawo posiadania lub użytkowania majątków nieruchomych w guberniach zachodnich[1]).

1. Wszystkie wynikające między wieczysto-czynszowymi posiadaczami w guberniach zachodnich z jednej strony a osobami prywatnemi lub zarządami skarbowemi (art. 1282) z drugiej strony spory i powództwa o ustanie posiadania majątków nieruchomych, opartego na prawie wieczysto-czynszowego użytkowania i o rugowanie wieczysto-czynszowych posiadaczy z miejsc ich osiedlenia, prowadzi się trybem, przepisanym w niniejszej ustawie, z zachowaniem przepisów, wyłożonych w art. 2 — 8 niniejszego załącznika.

Uwaga. Skreślono.

---

[1]) „Wjezżych lesow".

[1]) Zachodniemi nazywane były gubernie Kijowska, Podolska, Wołyńska, Wileńska, Kowieńska, Grodzieńska, Witebska, Mohilowska i Mińska. Część tych terytorjów obecnie stanowią Ziemia Wileńska, województwa Wołyńskie, Poleskie i Nowogródzkie oraz część wschodnia woj. Białostockiego.

2. Wszystkie tego rodzaju sprawy, bez względu na wartość, wszczyna się w miejscowych według położenia nieruchomości sądach okręgowych.

3. Sądy okręgowe i izby sądowe[1]), tak przy ogłoszeniu wydawanych przez siebie sentencji, jak i w wyrokach, w redakcji ostatecznej, obowiązane są wyjaśnić, iż strona niezadowolona ma prawo założyć skargę do wyższej instancji, tudzież pouczyć co do wyznaczonych przez ustawę do tego terminów, z nadmienieniem, że w razie ich zaniedbania wyrok się uprawomocni i na wniosek strony przeciwnej będzie skierowany do wykonania.

4. Wyroki w sprawach tego rodzaju w żadnym wypadku nie ulegają tymczasowemu wykonaniu.

5. Skreślono.

6. Przy zgłoszeniu podań o uchylenie wyroków izby sądowej [1]) nie jest wymagana kaucja, przewidziana w art. 800 [2]).

U w a g a. Skreślono.

7. Wyroki izby sądowej [1]) nie ulegają wykonaniu przed upływem terminu, wskazanego w art. 796, do zgłoszenia podania o uchylenie wyroku, przytem zgłoszenie takiego podania zawiesza wykonanie dopóki nie zapadnie orzeczenie senatu rządzącego [1]) o oddaleniu lub pozostawieniu bez rozpoznania zgłoszonego podania.

U w a g a. Skreślono.

8. Przepisy wyłożone w art. 4 i 7 niniejszego załącznika, stosują się także do wyroków sądów pokoju we wszystkich guberniach zachodnich w takich sprawach o przywrócenie zakłóconego posiadania majątku nieruchomego, w których toku postępowania pozwany oświadczy, iż ma

---

[1]) Patrz art. 25 przep. przech. do u. p. s., zał. IX. i art. 14 rozp. kom. gen., zał. XII.

[2]) Por. dział III i IV przep. tym. o koszt. sąd. (zał. XX).

prawo wieczysto-czynszowego posiadania tego majątku, ale nie złoży należytych dowodów celem stwierdzenia swego oświadczenia, z tem jednak ograniczeniem, że podania o uchylenie takich wyroków wstrzymują wykonanie tylko wówczas, gdy są zgłoszone w ciągu jednego miesiąca od daty wydania zaskarżonego wyroku. Sądy pokoju zarówno przy ogłoszeniu sentencji jak i w wyrokach w redakcji ostatecznej obowiązane są zwracać uwagę stronom na powyższe odchylenia od ogólnego trybu zaskarżenia i wykonania wyroków.

3. O postępowaniu w sprawach upadłościowych i o przymusie osobistym względem dłużników.

1. Postępowanie w sprawach upadłościowych.

1. Sprawy upadłościowe prowadzi się według przepisów ustawy postępowania sądowego handlowego ze zmianami i uzupełnieniami, wyłuszczonemi w art. 2 i następnych niniejszego załącznika.

2. Sprawy upadłościowe należą do jurysdykcji sądów okręgowych według stałego miejsca zamieszkania dłużnika. (art. 203 — 205 nin. ust.).

3. Sprawa upadłości może być wszczęta i w sądzie, w którego okręgu dłużnik, nie mając stałego miejsca zamieszkania, czasowo przebywa; jednak zarówno dłużnik, jak i każdy z jego wierzycieli, mają prawo wnieść o przekazanie sprawy sądowi, w którego okręgu dłużnik ma stałe miejsce zamieszkania (art. 206 i 207 nin. ust.); nadto w sprawach upadłości handlowej obowiązują przepisy, wyłożone w art. 544, 545, 547 i 548 ustawy postępowania sądowego handlowego.

Uwaga. Przytoczone w artykule niniejszym (3) artykuły 544, 545, 547 i 548 ustawy postępowania sądowego handlowego według wydania z 1887 roku odpowadają artykułom 451, 452, 454 i 455 tejże ustawy według wydania z 1903 roku.

4. Gdy wniesiono o przekazanie sprawy, sąd nie zawiesza rozpoznania sprawy upadłości dłużnika, lecz w obwieszczeniach wymienia ten sąd, któremu ma być sprawa przekazana, i w którym wskutek tego wierzyciele winni zgłosić swoje roszczenia.

5. Można oznajmić o wszczęciu sprawy upadłości i temu sądowi, w którego okręgu dłużnik stale nie zamieszkuje ani czasowo nie przebywa, jeżeli w jurysdykcji tego sądu prowadzi się egzekucja z jego majątku. W tym wypadku sąd, nie zawieszając egzekucji, zarządza, aby wyegzekwowane sumy nie były wydane wierzycielom, których należności nie są zabezpieczone zastawem nieruchomym lub ruchomym (por. art. 12 nin. zał.), oznajmiającemu zaś o upadłości wyznacza termin nie dłuższy nad dwa miesiące do złożenia zaświadczenia właściwego sądu, iż podanie o ogłoszenie upadłości zostało wniesione. W razie zaniedbania tego terminu wyegzekwowane pieniądze wydaje się, komu należy.

6. Również wolno oznajmić o upadłości sądowi, w którego jurysdykcji ma miejsce podział wyegzekwowanej od dłużnika sumy, oznajmienie to jednak winno być dokonane przed upływem przewidzianego w art. 1222 [1]) niniejszej ustawy sześciotygodniowego terminu. Na skutek takiego oznajmienia sąd wstrzymuje podział wyegzekwowanej sumy i wydanie jej wierzycielom, których należności nie są zabezpieczone zastawem nieruchomym lub ruchomym (por. art. 12 nin. zał.), do czasu złożenia zgodnie z poprzednim (5) artykułem zaświadczenia, iż podanie o ogłoszenie upadłości dłużnika zostało wniesione do właściwego sądu.

7. Przewidziane w art. 516 ustawy postępowania sądowego handlowego zaprzysiężenie dłużnika zastępuje przyjęcie od niego deklaracji, że ze swego majątku nic nie

---

[1]) Patrz art. 14 rozp. kom. gen. (zał. XII) i art. 24 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX).

ukrył i nie ukryje pod rygorem, w przeciwnym razie, kary, jak za podstępne bankructwo.

U w a g a. Przytoczony w artykule niniejszym (7) artykuł 516 ust. post. sąd. han. według wydania z 1887 r. odpowiada art. 423 tejże ustawy według wydania z 1903 r.

8. Obwieszczenia w sprawach upadłościowych umieszcza się w Ogłoszeniach Senatu (art. 295) i nadto w miejscowych wiadomościach gubernialnych[1]). Ogłaszane obwieszczenie wywiesza się na drzwiach sądu, a jeżeli w mieście jest giełda, to i na giełdzie.

9. Przewidziane w art. 416 ust. post. sąd. handl. (wyd. 1903 r.) terminy zastępuje jeden ogólny dla wszystkich termin czteromiesięczny, który biegnie od daty wydrukowania obwieszczenia w Ogłoszeniach Senatu[1]).

10. Sąd okręgowy do spraw upadłego wyznacza kuratorów przysięgłych według swego uznania przeważnie z pośród osób obcych nieposzlakowanych albo adwokatów przysięgłych, których wskażą wierzyciele, i którzy na piśmie wyrażą zgodę na przyjęcie tego stanowiska.

11. Zajęcia ruchomości dłużnika i opisu tychże, na żądanie kuratora przysięgłego, a gdy kurator nie jest jeszcze mianowany, z rozporządzenia sądu dokona komornik sądowy według przepisów niniejszej ustawy.

12. Egzekucja z tytułów wykonawczych, wydanych przed obwieszczeniem o upadłości dłużnika, nie zawiesza się, lecz wszelkie wyegzekwowane i jeszcze przed obwieszczeniem niewydane egzekwującym sumy składa się sądowi okręgowemu, przed którym toczy się sprawa upadłości, i przelewa się do masy upadłości. Przepis niniejszy nie dotyczy zobowiązań, zabezpieczonych zastawem nieruchomym lub ruchomym, zawartych w trybie przepisanym;

---

[1]) Patrz art. 14 rozp. kom. gen. (zał. XII) i art. 15 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX).

zaspokojenie tych należności nie ulega wstrzymaniu, pozostałą jednak po zaspokojeniu sumę przelewa się do masy upadłości.

13. Względem znajdujących się w masie upadłości państwowych papierów procentowych, akcji i obligacji sąd okręgowy postępuje według art. 1075 — 1077 niniejszej ustawy.

14. Jeżeli w toku postępowania upadłościowego ujawnione będą poszlaki lub dowody podstępnego bankructwa, sąd okręgowy, po wysłuchaniu wniosków prokuratora, postąpi ściśle według art. 27 ust. post. karnego (wyd. 1892 r.), jeżeli zaś poszlakowany o podstępne bankructwo nie jest uwięziony, zastosuje środki, przewidziane w art. 415 — 432 (wyd. 1892 r. i kont.) tejże ustawy.

15. Jeżeli zarząd upadłości nie może być wybrany z powodu braku wierzycieli (art. 536 ust. post. sąd. handl.), sąd wkłada na kuratora przysięgłego obowiązek odszukania majątku, należącego do dłużnika, sprzedaży tegoż, wytaczania powództw i odpowiadania na wytoczone. Przytem zarówno dłużnik jak i wierzyciele mają prawo wnieść o zastąpienie poprzedniego kuratora przysięgłego inną osobą.

Uwaga. Przytoczony w artykule niniejszym (15) art. 536 ust. post. sąd. handl. według wydania z 1887 r. odpowiada art. 443 tejże ustawy z 1903 roku.

16. Sąd okręgowy na wniosek wierzycieli lub dłużnika, może, w każdym czasie, żądać od zarządu upadłości sprawozdania ze stanu sprawy upadłościowej, tudzież dokonywać przez swoich członków sprawdzenia czynności rzeczonego zarządu. W razie uchybień od obowiązujących przepisów, prezes i członkowie zarządu upadłości, jak również i kuratorowie przysięgli podlegają, z decyzji sądu okręgowego w trybie postępowania dyscyplinarnego, potrąceniu z przypadającego im wynagrodzenia (art. 642 ust. post. sąd. handl.) w kwocie, nie przekraczającej czwartej części tego wynagrodzenia. Za ważniejsze występki służbowe po-

mienione osoby oddaje pod sąd izba sądowa[1]); sądzi zaś je sąd okręgowy stosownie do art. 1077 i następnych ustawy postępowania karnego.

U w a g a. Przytoczony w artykule niniejszym (16) art. 642 ust. post. sąd. handl. według wydania z 1887 r. odpowiada artykułowi 548 tejże ustawy według wydania z 1903 roku.

17. Postępowanie w sprawach ze skarg na uchwały zarządu upadłości odbywa się według przepisów, wyłuszczonych wyżej, w art. 784 — 791 niniejszej ustawy.

18. Skargi incydentalne i apelacyjne od decyzji i wyroków sądów okręgowych w sprawach upadłościowych zakłada się trybem, przepisanym w niniejszej ustawie, lecz wolne są one od wpisów sądowych[1]).

19. Do spraw upadłościowych, w których uczestniczą zarządy skarbowe, mają zastosowanie przepisy, wyłożone w art. 1292, 1293 i 1295 niniejszej ustawy.

U w a g a. Do spraw upadłościowych, które się toczą według przepisów niniejszego załącznika, nie stosuje się art. 535 — 539 ustawy postępowania sądowego handlowego (wyd. 1903 r.).

20. Sprawy upadłości niehandlowej (art. 479 i uwaga ust. post. sąd. handl.) prowadzi się według przepisów, wyłuszczonych wyżej w art. 1—19 niniejszego załącznika, z zachowaniem poniższych zmian (art. 21 — 30).

U w a g a. Przytoczone w artykule niniejszym (20) art. 479 i uwaga do niego ust. post. sąd. handl. według wydania z 1887 r. odpowiadają art. 386 i uwadze do niego tejże ustawy według wydania z 1903 r.

21. Sprawa upadłości niehandlowej, przy istnieniu cech, wskazanych w art. 498 i 500 ust. post. sąd. handl., mo-

---

[1]) Patrz art. 25 przep. przech. do u. p. c., zał. IX i art. 14 rozp. kom. gen., zał. XII.

[1]) Por. dział III i IV przep. tym. o koszt. sąd. (zał. XX).

że być wszczęta tylko na skutek deklaracji samego dłużnika albo na skutek podania jednego lub kilku wierzycieli.

U w a g a. Przytoczone w artykule niniejszym (21) artykuły 498 i 500 ust. post. sąd. handl. według wydania z 1887 r. odpowiadają artykułom 405 i 407 tejże ustawy według wydania z 1903 roku.

22. Sąd, po otrzymaniu w myśl poprzedniego (21) artykułu podania wierzycieli o ogłoszenie upadłości, wzywa na możliwie najbliższy termin dłużnika, po otrzymaniu zaś deklaracji samego dłużnika wzywa niezwłocznie wiadomych sądowi obecnych wierzycieli. Wszyscy inni wierzyciele, o ile zechcą, mogą uczestniczyć w postępowaniu. Po wyjaśnieniu sprawy, na zasadzie przytoczonych oświadczeń i informacji wydaje się wyrok, którego mocą albo wnioski petentów się oddala albo zarządza się środki, przepisane w art. 23 — 25 niniejszego załącznika.

23. Uznawszy deklarację dłużnika lub wniosek wierzycieli, zgłoszone w myśl art. 21 i 22 niniejszego załącznika, za usprawiedliwione, sąd, nie ogłaszając jeszcze upadłości: 1) bierze od dłużnika deklarację na zasadzie art. 7 niniejszego załącznika, jak również deklarację, że dłużnik nie wydali się z miasta bez zezwolenia sądu, i 2) zarządza dokonanie opisu i oszacowania całego ruchomego i nieruchomego majątku dłużnika.

24. Po ujawnieniu majątku dłużnika, sąd na wniosek wierzycieli lub dłużnika deleguje jednego z członków sądu do sporządzenia na zasadzie wszystkich zebranych oświadczeń i informacji ogólnego rachunku majątku i długów dłużnika. Jednocześnie wyznacza się dłużnikowi i wszystkim, którzy udzielili pożyczek i są obecni, termin stawiennictwa przed sądem celem złożenia ustnych wyjaśnień w sprawie.

25. Jeżeli po rozstrząśnieniu rachunku, o którym jest mowa w poprzednim (24) artykule, i po wysłuchaniu stawających, na zasadzie wszystkich złożonych informacji i oświadczeń ujawni się, że majątek dłużnika nie wystarcza

na zaspokojenie wszystkich zgłoszonych i nieulegających wątpliwości długów, sąd zawyrokuje o uznaniu dłużnika za niewypłacalnego; w przeciwnym razie, sąd odmawia uznania dłużnika za niewypłacalnego.

26. Gdy dłużnik oświadczy sądowi, iż jest niewypłacalny (p. 1 art. 498 ust. post. sąd. handl.), albo że majątek jego jest niewystarczający (art. 1222^1—1222^7), jak również gdy złożona sądowi suma (art. 1214) okaże się niedostateczną dla całkowitego zaspokojenia wszystkich zgłoszonych do egzekucji należności, dłużnik zaś nie wskazuje innego majątku lub innego sposobu uiszczenia długu, sąd na wniosek jednego lub kilku wierzycieli wydaje niezwłocznie decyzję o uznaniu dłużnika za niewypłacalnego, pomijając wskazane w punkcie 2 art. 23 i w art. 24 i 25 niniejszego załącznika zarządzenia mające na celu ujawnienie majątku i długów.

U w a g a. Przytoczony w artykule niniejszym (26) punkt 1 art. 498 ust. post. handl. według wydania z 1887 r. odpowiada punktowi 1 art. 405 tejże ustawy według wydania 1903 r.

27. Gdy dłużnik po wszczęciu egzekucji zbiegnie z miejsca swego pobytu (p. 3 art. 500 ust. post. sąd. handl.), sąd na wniosek jednego lub kilku wierzycieli o ogłoszenie upadłości dłużnika, nie wzywając go, wyjaśnia sprawę na zasadzie oświadczeń i informacji, złożonych przez wierzycieli. Jeżeli według tych informacji i oświadczeń jawny[1]) majątek dłużnika okaże się niewystarczającym, sąd niezwłocznie wydaje decyzję o ogłoszeniu upadłości, pomijając wskazane w punkcie 2 art. 23 i w art. 24 i 25 niniejszego załącznika zarządzenia.

U w a g a. Przytoczony w artykule niniejszym (27) punkt 3 art. 500 ust. post. sąd. handl. według wydania z 1887 r. odpowiada punktowi 3 art. 407 tejże ustawy według wydania z 1903 roku.

---

[1]) „Nalicznoje imuszczestwo“.

28. W razie stwierdzenia niewypłacalności (art. 25 — 27 nin. zał.), sąd w dalszem postępowaniu powoduje się ogólnemi przepisami z poniższemi zmianami.

29. Przepisy o uwięzieniu dłużnika, wyłuszczone w art. 503, 523, 551 (p. 6), 622 (p. 1 i uw.) ust. post. sąd. handl. nie mają zastosowania w sprawach upadłości niehandlowej. W tych sprawach dłużnik przed określeniem charakteru jego upadłości może być na zasadzie art. 63 ustawy o karach nakładanych przez sędziów pokoju[1]) uwięziony tylko w wypadku, gdy nie dotrzymał deklaracji, złożonej w myśl art. 23 niniejszego załącznika co do nieopuszczania miasta. Uznany zaś za niewypłacalnego wskutek nieostrożności ulega więzieniu tylko na wniosek wierzycieli przy zachowaniu przepisów, wyłuszczonych niżej w art. 31 — 67 niniejszego załącznika. Gdy okoliczności sprawy ujawnią poszlaki lub dowody podstępnego bankructwa, sąd postępuje według art. 14 niniejszego załącznika.

Uwaga. Przytoczone w artykule niniejszym (29) art. 503, 523, 551 (p. 6) i 622 (p. 1 i uw.) ust. post. sąd. handl. według wydania z 1887 r. odpowiadają artykułom 410, 430, 458 (p. 6) i 529 (p.. 1 i uw.) tejże ustawy według wydania z 1903 roku.

30. Przy postępowaniu w sprawach upadłości niehandlowych nie mają zastosowania przepisy, wyłuszczone w art. 544 — 548 ust. post. sąd. handl., przepisy zaś, wyłuszczone w art. 553 — 556 i 558 tejże ustawy, zastępuje się przepisami, wyłożonemi w art. 413 — 418 i 421 ustawy o egzekucjach cywilnych (wyd. 1892 r.).

Uwaga 1. Przytoczone w artykule niniejszym (30) artykuły 544 — 548, 553 — 556 i 558 ust. post. sąd. handl. według wydania z 1887 r. odpowiadają artykułom 451 — 455, 460 — 463 i 465 tejże ustawy według wydania z 1903 roku.

Uwaga 2. Przytoczone w artykule niniejszym (30) artykuły 413 — 418 i 421 ustawy o egzekucjach cywilnych

---

[1]) Art. 177 i 178 kod. kar. z 1903 r.

według wydania z 1892 r. odpowiadają art. 365 — 370 i 373 ustawy o poszukiwaniach w bezspornych sprawach skarbu według wydania z 1910 roku. Uwaga niniejsza dotyczy również art. 49 załącznika do art. 1899.

2. O przymusie osobistym.

31. Do przymusu osobistego względem dłużników, uznanych na zasadzie niniejszego załącznika za niewypłacalnych wskutek nieostrożności, mają zastosowanie poniższe przepisy (art 32 — 67).

ODDZIAŁ PIERWSZY.

Przepisy ogólne.

32. Od przymusu osobistego wolni są:

1) małoletni i niepełnoletni,

2) mający więcej niż 70 lat wieku,

3) kobiety w ciąży i w ciągu sześciu tygodni po rozwiązaniu,

4) rodzice, których małoletnie dzieci, będące na ich pieczy, pozostają bez środków utrzymania,

5) osoby duchowne; o tych ostatnich zawiadamia się zwierzchność diecezjalną celem przedsięwzięcia odpowiednich środków,

6) oficerowie i żołnierze, pozostający w czynnej służbie obowiązkowej; oficerowie i urzędnicy rezerwy armji — przed upływem obowiązującego za otrzymane przez nich na koszt zarządu wojskowego wykształcenie terminu służby czynnej; oficerowie i urzędnicy pozostający obowiązkowo w rezerwie, oraz żołnierze rezerwy, w razie powołania ich do służby przy doprowadzeniu armji lub floty do pełnego kompletu, — przez cały czas obowiązkowego pozostawania w szeregach wojsk lub floty.

33. Nie jest dopuszczony przymus osobisty względem dłużnika na wniosek jego współmałżonka lub krewnego w linji prostej bez ograniczenia, a w bocznej do drugiego stopnia włącznie.

34. Dług poniżej stu rubli nie może być powodem przymusu osobistego.

35. Z decyzji o przymusie osobistym wydaje się oddzielny tytuł wykonawczy.

36. Okres więzienia niewypłacalnych dłużników oznacza sąd zależnie od wysokości nieuiszczonego długu w sposób następujący:

za dług od stu do dwuch tysięcy rubli — sześć miesięcy,

za dług ponad dwa tysiące do dziesięciu tysięcy rubli — jeden rok,

za dług ponad dziesięć tysięcy do trzydziestu tysięcy rubli — dwa lata,

za dług ponad trzydzieści tysięcy do sześdziesięciu tysięcy rubli — trzy lata,

za dług ponad sześćdziesiąt tysięcy do stu tysięcy rubli — cztery lata,

za dług ponad sto tysięcy rubli — pięć lat.

37. Decyzja sądu w *przedmiocie przymusu osobistego* traci swoją moc po upływie sześciu miesięcy, jeżeli egzekwujący w ciągu pomienionego czasu nie zgłosił, komu należy, decyzji sądu do wykonania.

38. Skarga od decyzji sądu w przedmiocie przymusu osobistego może być założona w terminie dwutygodniowym od daty ogłoszenia decyzji albo od daty przystąpienia do jej wykonania. Zgłoszenie skargi nie wstrzymuje wykonania decyzji.

ODDZIAŁ DRUGI.

Aresztowanie dłużników i odprowadzenie ich do miejsca więzienia.

39. Tytuł wykonawczy z decyzji sądu o przymusie osobistym zgłasza się do wykonania na zasadach ogólnych.

40. Wraz z tytułem wykonawczym egzekwujący obowiązany jest złożyć fundusz na wyżywienie według obo-

wiązującej dla niewypłacalnych dłużników w czasie ich więzienia tabeli, bez czego nie można przystąpić do zaaresztowania dłużnika.

41. Fundusz na wyżywienie składa się w kwocie nie mniejszej, niż za miesiąc zgóry.

42. Na utrzymanie dłużników, uwięzionych za dług, przypadający skarbowi, fundusz na wyżywienie dostarcza ten urząd skarbowy, na którego rzecz odbywa się egzekucja.

43. Komornik sądowy niezwłocznie zawiadamia zwierzchność dłużnika, będącego w służbie wojskowej lub cywilnej, o zapadłej co do przymusu osobistego względem niego decyzji sądu celem wykonania tej decyzji jak również celem odbioru mienia skarbowego, znajdującego się u dłużnika.

44. Generałowie, oficerowie sztabowi i oberoficerowie zarówno pozostający w służbie frontowej jak i zajmujący stanowiska kierownicze i urzędujący w sztabach i zarządach wojskowych nie podlegają uwięzieniu inaczej, jak przy udziale bezpośredniej albo najbliższej miejscowej zwierzchności wojskowej.

45. Miejscowa zwierzchność wojskowa dłużnika po otrzymaniu zgodnie z art. 43 i 44 niniejszego załącznika od komornika sądowego zawiadomienia co do przymusu osobistego względem podwładnych jej oficerów wojskowych obowiązana jest pod własną w razie zwłoki odpowiedzialnością najpóźniej w ciągu dwudziestu czterech godzin wydać odpowiednie celem wykonania zarządzenia.

46. Jeżeli z powodu okoliczności wojennych zajdą nadzwyczajne trudności w wykonaniu w ciągu dwudziestu czterech godzin decyzji sądu co do uwięzienia oficera, zwierzchność wojskowa wyznacza do wykonania tej decyzji inny możliwie krótki termin, o czem zawiadamia sąd, który wydał decyzję w przedmiocie przymusu osobistego względem oficera.

47. Dłużnik nie może być uwięziony:

1) od godziny ósmej wieczorem do godziny ósmej rano,

2) w kościele,

3) w pałacu i w mieszkaniach zajętych przez ambasadorów, posłów, ministrów zagranicznych i innych agentów dyplomatycznych,

4) w miejscu urzędowem podczas posiedzenia.

48. Choroba dłużnika, który ma być uwięziony, wtedy tylko może być uwzględniona, jeżeli po zbadaniu przez lekarza w obecności komornika sądowego, istotnie się okaże, że przeniesienie chorego połączone jest z niebezpieczeństwem dla jego zdrowia.

49. Na skutek skargi egzekwującego sąd może zarządzić powtórne badanie dłużnika w obecności jednego ze swoich członków albo miejscowego sędziego pokoju.

50. Dłużnik, który uważa, że niesłusznie został zaaresztowany, ma prawo żądać od komornika pod osobistą odpowiedzialnością tegoż za niewykonanie żądania, aby go niezwłocznie odprowadził do prezesa miejscowego sądu okręgowego, albo, o ile w miejscu aresztowania niema sądu okręgowego, do sędziego pokoju.

51. Prezes sądu albo sędzia pokoju mają prawo zwolnić dłużnika, zaaresztowanego przez komornika niesłusznie, o czem zaznaczają w dzienniku komornika.

52. W sporządzonym o aresztowaniu dzienniku wymienia się:

1) tytuł wykonawczy, na którego zasadzie nastąpiło uwięzienie,

2) mającą być wyegzekwowaną od dłużnika sumę kapitału i procentów,

3) wyznaczony przez sąd termin uwięzienia dłużnika,

4) fundusz złożony przez egzekwującego na żywność,

5) wybrane przez egzekwującego stosownie do art. 943 (p. 2) ustawy niniejszej miejsce zamieszkania,

6) sumę kosztów wykonania wyroku.

53. Z dziennika wydaje się odpis nadzorcy miejsca więzienia.

54. Nadzorca wystawia w oryginale dziennika pokwitowanie na dowód przyjęcia dłużnika i odbioru odpisu dziennika.

55. Przyprowadziwszy zaaresztowanego do miejsca więzienia, komornik sądowy winien okazać nadzorcy oryginał tytułu wykonawczego o uwięzieniu dłużnika, i doręczyć mu fundusz na żywność. Gdy to nie jest dopełnione, nadzorca jest obowiązany odmówić przyjęcia dłużnika.

56. Osoba, która ulega zaaresztowaniu poza miastem albo w mieście, gdzie niema miejsc zamknięcia, odwieziona będzie do najbliższego miejsca uwięzienia po doręczeniu komornikowi przez egzekwującego funduszu, potrzebnego na przejazd.

ODDZIAŁ TRZECI.

Przyczyny i sposób uwolnienia.

57. Przymus osobisty ustaje:

1) na skutek zupełnego uiszczenia całej należności i kosztów wykonania wyroku,

2) w razie darowania długu i wogóle za zgodą egzekwującego,

3) z powodu osiągnięcia siedemdziesięciu lat wieku,

4) z powodu upływu terminu uwięzienia, na jaki dłużnik był skazany,

5) z powodu przyjęcia przez egzekwującego poręczenia za dłużnika ze strony osoby trzeciej,

6) z powodu niezłożenia funduszu na żywność za miesiąc z góry.

58. W przypadkach, przewidzianych w punktach 1, 2 i 4—6 poprzedniego (57) artykułu, zwolnienie zarządza bezpośrednio nadzorca miejsca uwięzienia.

59. Uiszczenie należności i kosztów (art. 57 p. 1 nin. zał.) może być dokonane do rąk nadzorcy miejsca uwię-

zienia, który pobraną sumę odsyła do miejscowej kasy skarbowej, a wydane na tę sumę pokwitowanie składa miejscowemu sądowi okręgowemu.

60. Darowanie uwięzionemu dłużnikowi długu albo zgodę na uwolnienie go z aresztu (art. 57 p. 2 i 5 nin. zał.) egzekwujący zaznacza na odpisie dziennika komornika, doręczonym nadzorcy miejsca uwięzienia.

61. Zaprzestanie dalszego więzienia z powodu osiągnięcia siedemdziesięciu lat wieku (art. 57 p. 3 nin. zał.) zarządza prezes miejscowego sądu okręgowego, gdy mu będzie złożone świadectwo metrykalne urodzenia dłużnika albo inny dokument stwierdzający jego wiek.

62. W razie niezłożenia funduszu na żywność (art. 57 p. 6 nin. zał.) nadzorca miejsca uwięzienia na jeden dzień przed upływem terminu, na który fundusz żywnościowy był złożony, zwraca się do wierzyciela o złożenie tego funduszu, przypominając mu, że w myśl obowiązujących przepisów, w razie niezłożenia funduszu żywnościowego, pozbawiony będzie prawa nie tylko do dalszego więzienia dłużnika, lecz i do zaspokojenia należności, z której powodu uwięziono dłużnika.

63. W razie śmierci wierzyciela zawiadomienie, o którem jest mowa w poprzednim (62) artykule, doręcza się jego spadkobiercom z temże zastrzeżeniem i z udzieleniem im dwutygodniowego terminu na złożenie funduszu żywnościowego.

64. Jeżeli następnie wierzyciel albo jego spadkobiercy, w ciągu dwuch tygodni od daty doręczenia im w myśl art. 62 i 63 niniejszego załącznika zawiadomienia, nie złożą funduszu żywnościowego, nadzorca zwalnia dłużnika z więzienia, ten ostatni zaś uważać się będzie za zwolnionego od tego długu, wskutek którego był pozbawiony wolności.

65. Dłużnik, zwolniony z więzienia z przyczyn, w art. 57 niniejszego załącznika wskazanych, nie może być ponownie uwięziony za ten sam dług.

66. Zwalniając dłużnika nadzorca obowiązany jest zaznaczyć na odpisie dziennika komornika sądowego:

1) datę i przyczynę zwolnienia,

2) dokument, na mocy którego zezwolono na zwolnienie,

3) obrachunek funduszu żywnościowego.

67. Nadzorca miejsca uwięzienia jest odpowiedzialny do wysokości długu, za który dłużnik był uwięziony:

1) jeżeli zwolnił dłużnika poza wypadkami, przewidzianemi w art. 57 niniejszego załącznika,

2) jeżeli swoją pobłażliwością lub zaniedbaniem ostrożności umożliwił dłużnikowi ucieczkę.

V.

Do art. 1460[7].

Wzór świadectwa.

Z rozkazu Jego Cesarskiej Mości[1]) Jarosławski Sąd Okręgowy na zasadzie decyzji swojej, zapadłej 12 grudnia 1891 roku (jeżeli wystawia się świadectwo na zasadzie specjalnego ukazu najwyższego, pisze się: na zasadzie ukazu najwyższego z dnia) i na zasadzie złożonych Sądowi Okręgowemu dokumentów wydaje niniejsze świadectwo synowi asesora kolegjalnego Janowi Sawieljewowi (synowi Jana), zapisanemu do księgi metrykalnej kościoła Objawienia Pańskiego we wsi Nikolskiej w guberni Jarosławskiej w powiecie Romano-Borysoglebowskiego, z roku 1881 w części pierwszej o urodzonych płci męskiej pod Nr. 10, na dowód, że urodził się on dwudziestego czwartego grudnia tysiąc osiemset osiemdziesiątego roku; rodzice jego: Jan Sawieljew, syn Trofima, asesor kolegjalny, urzędujący w Moskiewskiej Izbie Skarbowej, wyznania prawosławnego, i prawa jego mał-

---

[1]) Konstytucja z 17. III. 1921 r. (D. U. 44-267-1921). Art. 74. Sądy wymierzają sprawiedliwość w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

żonka Katarzyna, córka Wincentego, wyznania rzymsko-katolickiego, oboje pierwszego ślubu; ochrzczony 16 stycznia tysiąc osiemset osiemdziesiątego pierwszego roku; wyznania prawosławnego (jeżeli zachodzi potrzeba: przyjęty na łono kościoła prawosławnego szóstego października tysiąc osiemset dziewięćdziesiątego pierwszego roku); rodzicami chrzestnymi byli: porucznik 63 Uglickiego pułku piechoty Szymon Wasiljew, syn Jakóba i wdowa po kapitanie sztabowym dymisjonowanym Ludmiła Antonowowa, córka Teodora. Dnia piętnastego stycznia tysiąc osiemset dziewięćdziesiątego drugiego roku. Podpisy członków sądu i parafa sekretarza. (M. P.).

VI.

Do art. 1527, uw.

Przepisy o zabezpieczeniu na majątkach nieruchomych i egzekucji z tychże majątków bezspornych skarbowych i administracyjnych należności w guberniach warszawskiego okręgu sądowego.[1])

1. Hipoteka prawna na majątku dłużnika służy skarbowi co do wszystkich jego należności, które ustawa uznaje za bezsporne, wyjąwszy grzywny, nawiązki i kary pieniężne, nakładane za popełnione czyny występne.

2. W wypadkach, gdy majątek dłużnika nie jest hipotekowany, zabezpieczenie należności skarbu (art. 1 nin. zał.) polega na zakazie zbywania nieruchomości (art. 1534 nin. ust.).

3. Zabezpieczenie należności skarbu, na zasadzie art. 1 i 2 niniejszego załącznika, dokonywa się przez urzędy hipoteczne albo przez sądy okręgowe, według kompetencji, trybem, przepisanym w art. 5 i 6 niniejszego załącznika.

4. Egzekucja bezspornych należności skarbowych

---

[1]) Obecnie okręgi sądów apel. Lubelskiego i Warszawskiego oprócz okręgów sądów okręg. w Łucku i Białymstoku.

i administracyjnych instytucji z majątku nieruchomego odbywa się według obowiązujących w warszawskim okręgu sądowym[1]) przepisów niniejszej ustawy o wykonaniu wyroków sądowych, z uwzględnieniem rozporządzeń wyłuszczonych w art. 5 — 8 niniejszego załącznika.

5. Zarządy skarbowe i administracyjne zgłaszają swoje żądania do właściwych, podług miejsca położenia nieruchomości, urzędów hipotecznych i sądów okręgowych za pośrednictwem prokuratorji (art. 1612 nin. ust.), załączając odpis postanowienia, którem zarządzono egzekucję. W rzeczonem postanowieniu winny być wyszczególnione:

1) wysokość i rodzaj należności (zaległości, nawiązki, grzywny i t. p.), i

2) ustawy, na których mocy zarząd skarbowy lub administracyjny zadecydował egzekucję.

6. Sąd okręgowy rozpoznaje wniosek prokuratorji w trybie incydentalnym na najbliższej sesji sądowej, bez doręczenia odpisu zgłoszonego wniosku stronie przeciwnej i bez jej wezwania. Stwierdziwszy, że postanowienie o egzekucji pochodzi od właściwego zarządu skarbowego lub administracyjnego, sąd wydaje decyzję o uwzględnieniu wniosku prokuratorji, przesyła jej tytuł wykonawczy i wyznacza komornika sądowego.

7. Porozumienie między przedstawicielem skarbu a dłużnikiem w wypadkach, przewidzianych w art. 1563 i 1566 niniejszej ustawy, nie jest dopuszczone.

8. W razie niedojścia do skutku licytacji, nieruchomość może być przejęta na rzecz skarbu z zezwolenia głównego kierownika urządzenia gruntów i rolnictwa, udzielonego po uprzedniem porozumieniu z właściwym ministrem albo szefem samodzielnego urzędu głównego.

---

[1]) Obecnie okręgi sądów apel. Lubelskiego i Warszawskiego oprócz okręgów sądów okręg. w Łucku i Białymstoku.

VII.

Do art. 1545, uw.

Przepisy o trybie zajęcia i sprzedaży majątków włościańskich w guberniach warszawskiego okręgu sądowego[1]) na zaspokojenie osobistych wierzycieli włościan.

1. Przy dokonywaniu zajęcia i sprzedaży majątku włościan na zaspokojenie roszczeń ich osobistych wierzycieli stosuje się ogólne przepisy niniejszej ustawy miejscowych ustaw cywilnych i ustawy hipotecznej, tudzież najwyżej zatwierdzone 11 czerwca 1891 roku (7819) przepisy o trybie zbywania, wypuszczenia w dzierżawę, w najem lub oddawania w zastaw włościańskich osad i gruntów w guberniach Królestwa Polskiego i o rozdrabnianiu tych nieruchomości, — ze zmianami i uzupełnieniami, wyłuszczonemi w poniższych (2 — 7) artykułach.

2. Wrazie nieuiszczenia przez włościanina przypadającej od niego należności, komornik sądowy, po upływie terminu, wyznaczonego w nakazie egzekucyjnym (art. 943 p. 3 nin. ust.) może przystąpić do zajęcia majątku ruchomego dłużnika.

3. Zajęciu temu przedewszystkiem ulega ta część majątku ruchomego, która według obowiązujących w kraju ustaw cywilnych (art. 524 kod. cyw.), nie zalicza się do nieruchomości z *przeznaczenia*, z *wyjątkiem przedmiotów*, wymienionych w punktach 1 — 8 i 11 art. 973 niniejszej ustawy; jeżeli zajęty majątek według oszacowania nie wystarcza na całkowite zaspokojenie należności, to do opisu wciąga się również zaliczony do nieruchomości z przeznaczenia inwentarz gospodarczy (żywy i martwy), lecz nie inaczej, jak w obecności miejscowego sołtysa i dwuch wło-

---

[1]) Obecnie okręgi sądów apel. Lubelskiego i Warszawskiego oprócz okręgów sądów okręg. w Łucku i Białymstoku.

ścian gospodarzy, którzy w każdym wypadku określają, jaka część tego inwentarza może być sprzedana na zaspokojenie długu bez tamowania pracy rolnej i przemysłowej włościanina - dłużnika.

4. Zajęcie i sprzedaż osady włościanina z całym obszarem należącego do niej nadanego gruntu, bez podziału tego gruntu na części, jest dopuszczona:

1) jeżeli poszukiwane należności, ze względu na swoją wysokość nie mogą być pokryte drogą sprzedaży majątku ruchomego (art. 3 nin zał.), i na ich zaspokojenie zachodzi potrzeba sprzedaży całej osady,

2) jeżeli mająca być sprzedaną osada w całym swoim składzie stanowi zabezpieczenie jakiegoś długu, i

3) jeżeli ulegający sprzedaży majątek z mocy prawa (art. 1 nin. zał.) nie może być dzielony na części.

5. Gdy nie zachodzą przeszkody, tamujące podział osady (art. 4 p. 3 nin. zał.), zajęciu i sprzedaży winna ulec część nadanego gruntu włościańskiego, nie obciążona długami, bezpośrednio ją ciążącemi. Wskazanie tej części na gruncie i wciągnięcie jej do opisu odbywa się przy udziale osób, w których jest mowa w art. 3 niniejszego załącznika.

6. Wrazie sprzedaży niehipotekowanego majątku włościańskiego, na którym zabezpieczona jest pożyczka, zaciągnięta w jednej z miejscowych pożyczkowo - oszczędnościowych kas dla ludności wiejskiej, należność kasy z procentami i karami egzekwuje się z pierwszeństwem przed innemi długami, bezpośrednio po wierzytelnościach uprzywilejowanych, o ile te obciążają majątek, ulegający sprzedaży.

7. Rozporządzenia poprzednich (1 — 6) artykułów mają zastosowanie i w tych wypadkach, gdy prowadzi się egzekucję przeciwko gromadzie wiejskiej.

VIII.

A. Przepisy tymczasowe o urządzeniu sądownictwa w Królestwie Polskiem. (Dz. Urz. Dep. Spraw. 1-1-1917).

I. Przepisy ogólne.

1. Zarząd wymiaru sprawiedliwości w Królestwie Polskiem należy do Tymczasowej Rady Stanu w Departamencie Sprawiedliwości[1]).

2. Sądy i urzędy wymiaru sprawiedliwości noszą nazwę Królewsko-Polskich i sprawują swą działalność w imieniu Korony Polskiej[1]).

---

[1]) Dekret z dnia 3 stycznia 1918 r. (D. Pr. 1-1-1918). Art. 23. Do Ministra Sprawiedliwości należą wszelkie sprawy, dotyczące zarządu wymiaru sprawiedliwości i z tym zarządem związane, a w tej liczbie przygotowanie objęcia, a następnie kierownictwo więzieniami.

[1]) 1. Konstytucja z 17. III. 1921 r. (D. U. 44-267-1921). Art. 1. Państwo Polskie jest Rzecząpospolitą.

Art. 74. Sądy wymierzają sprawiedliwość w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Z mocy zarządzenia dyrektora departamentu sprawiedliwości z 29 września 1917 r. (Dz. Urz. D. Spr. 5-16-1917), zarządzenia min. sprawiedl. z 3 sierpnia 1918 r. (Dz. Urz. M. Spr. 11-1918) i pisma okólnego ministra sprawiedliwości z 19 maja 1921 r. (Dz. Urz. Min. Spr. 11-1921) sędziowie, prokuratorzy i urzędnicy wymiaru sprawiedliwości przy wykonywaniu czynności urzędowych, mających charakter zewnętrzny lub dokonywanych w obecności stron używają następujących odznak: A. Emblematy: 1) dla sędziów, prokuratorów i urzędników — wyobrażające na pozłoconym wieńcu z liści dębowych, poczwórnie ułożonych, na tle amarantowem, orła białego w koronie królewskiej, wspartego na rzymskiej plakiecie pozłacanej, o białem emaljowanem tle z napisem „Sądy Rzeczypospolitej Polskiej“ — wymiar 75 na 65 mm., 2) dla sekretarzy i podsekretarzy sądowych — wyobrażające na oksydowanym wieńcu z liści dębowych poczwórnie ułożonych — orła w koronie królewskiej, wspartego na rzymskiej plakiecie z napisem „Sądy Rzeczypospolitej Polskiej — wymiar 25 na 20 mm., 3) dla komorników — takież wymiaru 75 na 65 mm., 4) dla woźnych sądowych — wyobrażające na

3. Językiem sądowym jest język polski. Jeżeli osoba w sprawie udział biorąca nie zna języka polskiego, będzie wezwany tłumacz; obowiązki tłumacza może pełnić sekretarz sądu lub inny urzędnik sądowy. Sporządzenie osobnego protokułu z tłumaczenia nie jest konieczne.

II. Sądy.

4. Wymiar ogólny sprawiedliwości w Królestwie Polskiem sprawują:

Sądy pokoju,
Sądy okręgowe,
Sądy apelacyjne i
Sąd Najwyższy.

---

wieńcu z liści dębowych, poczwórnie ułożonych z metalu koloru miedzi — orła w koronie królewskiej, wspartego na rzymskiej plakiecie z napisem „Sądy Rzeczypospolitej Polskiej“ — wymiar 75 na 65 mm. B. Szarfy: 1) dla sędziów Sądu Najwyższego — wstęga zielona, ozdobiona rozetą tego samego koloru o białej wypustce, 2) dla prokuratorów i podprok. przy Sądzie Najwyższym — wstęga ciemnoamarantowa o wypustce zielonej, ozdobiona zieloną rozetą o białej wypustce, 3) dla sędziów apelacyjnych — wstęga zielona, ozdobiona rozetą tego samego koloru, 4) dla prokuratorów i podprokuratorów przy sądach apelacyjnych — wstęga ciemno-amarantowa o wypustce zielonej ozdobiona rozetą zieloną, 5) dla sędziów okręgowych i pokoju oraz sędziów śledczych i handlowych — wstęga zielona, 6) dla prokuratorów i podprokuratorów przy sądach okręgowych — wstęga ciemno- amarantowa o wypustce zielonej. C. Rozety. 1) dla sekretarzy i podsekretarzy Sądu Najwyższego — rozeta zielona podwójna, z których wierzchnia z białą wypustką, 2) dla sekretarzy i podsekretarzy sądów apelacyjnych — rozeta zielona podwójna i 3) dla sekretarzy i podsekretarzy sądów okręgowych — rozeta zielona pojedyńcza.

Sędziowie Sądu Najwyższego, apelacyjni, okręgowi, pokoju, handlowi i śledczy, tudzież prokuratorzy i podprokuratorzy używają wstęgi przez lewe ramię z emblematem na wstędze, komornicy używają emblematu zawieszonego na łańcuchu (wymiar ogniw łańcucha $37^1/_2$ na $32^1/_4$), woźni przypiętego do zwierzchniej odzieży na piersi z lewej strony, sekretarze i podsekretarze — przypiętego do zwierzchniego stroju na klapie po lewej stronie.

1. Sądy pokoju.

5 [1]). Sąd pokoju stanowią: sędzia i ławnicy [2]).

Sądy pokoju wyrokują w sprawach cywilnych i karnych w komplecie, złożonym z sędziego pokoju, jako przewodniczącego i 2 ławników. Wszelako w sądach pokoju dla miast powiatowych lub miast, mających ponad 10 tysięcy mieszkańców, sędziowie pokoju prawnicy wyrokują jednoosobowo zarówno w sprawach cywilnych, jak i karnych. Poszczególne czynności sądowe, przewidziane w ustawach, pełni sędzia pokoju pozatem bez udziału ławników.

Nieobecnego sędziego pokoju, do czasu wyznaczenia specjalnego zastępcy przez ministra sprawiedliwości, może zastąpić ławnik, upoważniony do tego przez sąd okręgowy na posiedzeniu ogólnem połączonych wydziałów; ławnik jednak nie może rozpoznawać spraw jednoosobowo.

Układ pojednawczy w przedmiocie odszkodowania z powodu wypadku nieszczęśliwego w przedsiębiorstwach fabrycznych i górniczych zawiera w imieniu małoletniego jego ojciec, matka, opiekę sprawująca, lub opiekun główny; jeśli zaś porozumienie z temi osobami przedstawia trudności, lub jeśli opieka wcale urządzona nie jest, a zachodzą okoliczności, wymagające rychłego zarządzenia, sędzia pokoju miejsca rzeczywistego mieszkania małoletniego zamianuje z grona adwokatów przysięgłych opiekuna szczególnego do zawarcia układu. Nieletni usamowolniony zawiera układ w asystencji swego kuratora, lub kuratora szczególnego, którego sędzia pokoju zamianuje w przypadkach i trybie, wyżej wskazanych. (S. N. O. 1-18. IV).

2. Sądy okręgowe.

6 [3]). Sąd okręgowy stanowią: prezes, wiceprezes, sędziowie okręgowi i sędziowie śledczy.

---

[1]) W redakcji z ustawy z 18 marca 1921 r. (D. U. 30-172-1921).

[2]) W przedmiocie lokalów dla sądów pokoju patrz ustawę z 6 grudnia 1921 r. o dostarczaniu lokalów dla sądów pokoju. (D. U. 103-740-1921 r.).

[3]) W redakcji ustawy z 18 marca 1921 r. (D. U. 30-172-1921).

Sądy okręgowe wyrokują, o ile w myśl przepisów szczególnych nie należy orzekać jednoosobowo, w następujących kompletach.

a) w sprawach cywilnych i karnych w komplecie, złożonym z trzech sędziów;

b) wsprawach handlowych w komplecie, złożonym z jednego sędziego, jako przewodniczącego i dwuch ławników. Ławnika nieobecnego może zastąpić sędzia.

Przez sędziów rozumieć należy także prezesa i wiceprezesów.

Do uzupełnienia kompletu może być z decyzji prezesa sądu powołany sędzia śledczy, sędzia pokoju lub też zastępca sędziego, wyznaczony na to stanowisko przez ministra sprawiedliwości. Sędzia śledczy nie bierze jednak udziału w sądzeniu sprawy, w której prowadził śledztwo.

Przewodniczy w komplecie sędzia okręgowy.

Poszczególne czynności sądowe, przewidziane w ustawach, pełnią sędziowie okręgowi jednoosobowo.

Komplety do spraw handlowych będą utworzone tylko w sądach wskazanych przez ministra sprawiedliwości[1]). W innych okręgach sprawy handlowe rozstrzyga sąd okręgowy w zwykłym komplecie cywilnym.

Do uzupełnienia składu kompletu sądzącego sądu okręgowego w sprawach cywilnych może być powołana tylko jedna osoba nie z grona sędziów okręgowych. (O. S. P. 87-20).

3. Sądy apelacyjne.

7.[2]) Sąd apelacyjny stanowią: prezes, wiceprezesi i sędziowie apelacyjni.

Sądy apelacyjne wyrokują w komplecie, złożonym z trzech sędziów.

---

[1]) Zarządzeniem dyrektora depart. spraw. z dnia 30 sierpnia 1917 r. (Dz. Urz. Dep. Spr. 3-11-1917) utworzono z dniem 1 września 1917 r. komplety do spraw handlowych w sądach okręgowych w Warszawie i w Łodzi..

[2]) W redakcji z ustawy z 18. III. 1921 r. (D. U. 30-172-1921).

Przez sędziów apelacyjnych rozumieć należy także prezesa i wiceprezesów.

Do uzupełnienia kompletu może być powołany z decyzji prezesa sądu sędzia okręgowy, nie ma jednak prawa przewodniczyć w komplecie sądu apelacyjnego.

4. Sąd Najwyższy.

8. Uchylono.[1]).

III. Urząd Publiczny.

9.[2]) Obowiązki prokuratora naczelnego pełni Dyrektor Departamentu Sprawiedliwości. Przy Sądzie Najwyższym urzęduje potrzebna liczba prokuratorów. Przy każdym sądzie apelacyjnym i okręgowym urzęduje prokurator wraz z odpowiednią liczbą podprokuratorów.

IV. Urzędy pomocnicze.

10. Wydziały hipoteczne, pisarze hipoteczni i rejenci urzędują na zasadzie przepisów dotychczasowych.

11. Przy sądach i urzędach prokuratorskich czynni są, stosownie do potrzeby:

aplikanci,
sekretarze,
kanceliści,
komornicy,[4])
woźni sądowi[3]) i
służba niższa.

---

[1]) Uchylono z mocy art. 6 dekretu z 8 lutego 1919 r. (D. Pr. 15-199-1819), który reguluje sprawę ustroju Sądu Najwyższego. (Patrz zał. XIV).

[2]) Dwa pierwsze zdania art. 9 uchylono z mocy dekretu z 8 lutego 1919 r. (D. U. 15-199-1919), i zastąpiono je art. 4 tegoż dekretu. (Patrz zał. XIV).

[3]) W przedmiocie przepisów dla woźnych patrz dekret z 22. II. 1918 r. (D. Pr. 4-7-1918), dekret z 10. VI. 1918 r. (D. Pr. 6-15-1918) i art. 20^1 przep tymcz. o koszt. sąd. (zał. XX).

[4]) Przepisy tymcz. o komornikach patrz dekret z 22 lutego 1918 r. (D. Pr. 5-10-1918).

12. Przy sądach czynna będzie adwokatura na zasadzie przepisów dotychczasowych. Nową organizację adwokatury określą przepisy, jakie uchwali w tym względzie Rada Stanu [1]).

Adwokaci, obecnie urzędujący, o ile będą powołani do objęcia urzędów w sądach Królewsko-Polskich, mają prawo udzielenia substytucji innym urzędującym w Królestwie Polskim adwokatom dla dokończenia powierzonych im spraw, chociażby prawo to w plenipotencji zastrzeżone nie było.

V. Stan służby.

1. Urzędnicy.

13. * Stanowiska służbowe w sądach i urzędach wymiaru sprawiedliwości zajmować mogą osoby nieposzlakowane, posiadające obywatelstwo Królestwo Polskiego. Obywatele państw obcych mogą być mianowani na urzędy za uprzednią decyzją Wydziału Wykonawczego Tymczasowej Rady Stanu [2]).

14. * Sędziowie i urzędnicy wymiaru sprawiedliwości są urzędnikami Korony Polskiej [3]) i składają przed osobą, ich mianującą, lub prezesem właściwego sądu, albo zwierz-

---

[1]) 1. Statut Tymczasowy Palestry Państwa Polskiego wprowadzono z mocy dekretu z 24 grudnia 1918 r. (D. Pr. 22-75-1918), rozciągnięto na Ziemie Wschodnie i na Ziemię Wileńską rozp. z 23. VI. 1922 r. (D. U. 47-416, 417-1922).

2. Patrz również dekret o obrońcach sądowych i obrońcach przy sądach pokoju. (D. Pr. 15-205-1919).

[2]) Por. art. 4—6 tymcz. przep. służ. dla urzędn. państw. z 11 czerwca 1918 r. (D. Pr. 6-13-1918), tudzież art. 6—7 w związku z art. 118 ustawy o państw. służ. cyw. z 17 lutego 1922 r. (D. U. 21-164-1922).

[3]) Por. art. 74 konstytucji z 17 marca 1921 r. (D. U. 44-267-1921).

Artykuły oznaczone znakiem * rozciągnięto na województwa: nowogródzkie, polskie, wołyńskie, na powiaty: grodzieński, wołkowyski i białowieski woj. białostockiego, oraz na Ziemię Wileńską rozporz. rady ministr. z 19 stycznie 1922 r. (D. U. 10-70-1922) i z 19 czerwca 1922 r. (D. U. 47-414-1922).

chnikiem właściwego urzędu przyrzeczenie uroczyste [1]), stosownie do roty następującej:

a) sędziowie wszelkich stopni i ławnicy:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, że na powierzonym mi urzędzie sędziego przyczyniać się będę w mym zakresie działania ze wszystkich sił do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi Rzeczypospolitej Polskiej, której zawsze wiernie służyć będę; obowiązki urzędu mego spełniać będę gorliwie, sprawiedliwość bezstronnie według mego sumienia i zgodnie z przepisami prawa wymierzać, a tajemnicy urzędowej dochowam. Tak mi Panie Boże dopomóż“ [2]).

b) prokuratorzy, podprokuratorzy oraz inni urzędnicy wymiaru sprawiedliwości:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, że na powierzonem mi stanowisku urzędowem przyczyniać się będę w mym zakresie działania ze wszystkich sił do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi Rzeczypospolitej Polskiej, której zawsze wiernie służyć będę; wszystkich obywateli kraju w równem mają zachowaniu, przepisów prawa strzec będę pilnie, obowiązki mego urzędu spełniać gorliwie i sumiennie, polecenia mych przełożonych wykonywać dokładnie, a tajemnicy urzędowej dochowam. Tak mi Panie Boże dopomóż“ [2]).

15. * Wszyscy sędziowie i urzędnicy wymiaru sprawiedliwości powołani będą na czas nieokreślony. Odwołanie zależy od władzy mianującej [3]).

---

[1]) Przysięgę. Por. art. 6 dekretu z 22 listopada 1918 r. (D. Pr. 17-41-1918), oraz art. 15 ustawy o państw. służbie cyw. (D. U. 21-164-1922).

[2]) Rota przysięgi według brzmienia, ustalonego rozporz. rady min. z 22. XI. 1919 r. (D. U. 89-486-1919).

[3]) Por. art. 24 i 42 przep. tym. służb. dla urzędn. państw. (D. Pr. 6-13-1918), ustawę z 18 maja 1921 r. (D. U. 46-278-1921), art. 33, 52-65 w związku z art. 116 i 118 ustawy o państw. służbie cyw. (D. U. 21-164-1922).

16. * Prezesi sądów i prokuratorzy są organami Departamentu Sprawiedliwości [1]) w sprawach, dotyczących administracji wymiaru sprawiedliwości. Przy załatwianiu tych spraw mogą oni powoływać do współdziałania podległych sobie urzędników.

17. * Prezesi, sędziowie i prokuratorzy Sądu Najwyższego powołani będą z pomiędzy osób, wyróżniających się znajomością teoretyczną i praktyczną prawa.

18. * Prezesem lub sędzią sądu apelacyjnego i okręgowego, sędzią śledczym, prokuratorem lub podprokuratorem, pisarzem hipotecznym przy sądzie okręgowym, wreszcie sędzią pokoju w sądach, przy których istnieją urzędy hipoteczne, może być mianowaną tylko osoba, posiadająca wykształcenie prawnicze i odpowiednią praktyczną znajomość prawa obowiązującego.

Sędziowie pokoju, którzy już obecnie pełnią te czynności, mogą być pozostawieni nadal, chociażby nie posiadali wyższego wykształcenia prawniczego.

19. * W celu zdobycia praktycznej znajomości prawa obowiązującego, potrzebnej dla objęcia stanowisk sędziowskich, osoby, posiadające wykształcenie prawnicze, pracują przy sądach i urzędach wymiaru sprawiedliwości w charakterze aplikantów [2]).

20. * Prezesów i sędziów wszelkich stopni, prokuratorów wszystkich sądów i podprokuratorów sądu apelacyjnego mianuje marszałek Koronny na przedstawienie Dyrektora Departamentu Sprawiedliwości [3]).

---

[1]) Ministra sprawiedliwości patrz art. 23 dekretu o org. władz naczelnych. (D. Pr. 1-1-1918).

[2]) Dekret z dnia 3 stycznia 1918 r. (D. Pr. 1-1-1918), art. Pr. 18-225-1919), rozporządzenie o egzaminach sądowych z 26 czerwca 1920 r. (D. U. 70-473-1920), ustawę o ulgach co do kwalifik. na urząd sędziowski i prokurat. z 31 maja 1921 r. (D. U. 50-302-1921).

[3]) Dekret z dnia 3 stycznia 1918 r. (D. Pr. 1-1-1918), art. 33. W zakresie sądownictwa Rada Regencyjna mianuje urzęd-

21. * Podprokuratorów sądu okręgowego, pisarzy hipotecznych, rejentów, aplikantów, sekretarzy sądów okręgowych i wyższych, sekretarzy Urzędów Prokuratorskich, a także komorników mianuje Dyrektor Departamentu Sprawiedliwości na przedstawienie prezesów lub prokuratorów właściwych sądów [1]).

22. * Z liczby aplikantów Dyrektor Departamentu Sprawiedliwości powołuje, w razie potrzeby, zastępców na urzędy wymiaru sprawiedliwości aż do sędziów pokoju, śledczych i okręgowych włącznie.

23. * Pozostałych urzędników, niewymienionych w art. 20—22, mianuje prezes sądu (w Sądzie Najwyższym—pierwszy prezes) dla swego sądu, prokurator dla swego urzędu. Nadto prezes sądu okręgowego mianuje średnich i niższych urzędników pomocniczych i pracowników dla sądów pokoju swego okręgu [1]).

---

ników, wymienionych w art. 20 przep. tymcz. o urządzeniu sądown., z wyjątkiem sędziów śledczych i sędziów pokoju, których mianowanie należy do ministra sprawiedliwości.

Dekret Naczelnika Państwa z 22 listopada 1918 r. (D. Pr. 17-41-1918), art. 7. Mianowanie wyższych urzędników państwowych, zastrzeżone w myśl przepisów dotychczasowych Głowie Państwa, wychodzić będzie odemnie, na propozycję prezydenta ministrów i właściwego ministra.

[1]) Ustawa o państw. służbie cywil. z 17 lutego 1922 r. (D. U. 21-164-1922), art. 17. Mianowanie na stanowiska służbowe, zaliczone do pierwszych czterech stopni służbowych, zastrzega się Prezydentowi Rzeczypospolitej, pozostałych zaś stopni — właściwym władzom naczelnym, przyczem mianowanie na stanowiska służbowe powyżej VI stopnia służbowego wymaga uprzedniej zgody Prezesa Rady Ministrów. Mianowanie na stanowiska służbowe pięciu najniższych stopni służbowych, na mocy specjalnych przepisów — można przekazać kierownikom władz, bezpośrednio podlegających władzy naczelnej.

Okólnik min. spraw. z 26 kwietnia 1922 r. (Dz. Urz. Min. Spraw. 10-1922 str. 163): Na podstawie art. 17 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. Ust. z 1922 r. Nr. 21 poz. 164) postanawiam: 1) Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego—dla swego Sądu, a Pierwszy Prokurator przy tymże Sądzie—dla swego Urzędu mianują urzędników sądowych i prokuratorskich na stanowiska służbowe od XII do VIII

2. Ławnicy.

24 [1]). Ławników do Sądu Pokoju powołuje prezes Sądu Okręgowego z listy osób, ułożonej przez zgromadzenia gminne i rady miejskie, a w miejscowościach, gdzie takich instytucji niema, przez instytucje, które wskaże Minister Sprawiedliwości. Kandydatów na ławników Sądów Pokoju z gmin wiejskich wybierają zgromadzenia gminne według przepisów, które wyda Minister Sprawiedliwości. Lista proponowanych ławników powinna zawierać conajmniej podwójną, w stosunku do wskazanej przez prezesa sądu, liczbę kandydatów. Osoby, zamieszczone w liście, które nie będą powołane na ławników, ani też nie będą wykreślone z listy dla braku wymaganych przymiotów, będą zastępcami ławników. Ławnikiem i jego zastępcą może być jedynie nieposzlakowany obywatel polski, używający pełni praw i posiadający dostateczną znajomość języka polskiego w słowie i piśmie. Urząd ławnika trwa trzy lata. Ławnik ustępujący winien jednak pełnić swój urząd aż do powołania następcy [2]).

---

stopnia służbowego włącznie. 2) Prezesi sądów apelacyjnych—dla swych sądów i Prokuratorzy przy tych sądach—dla swych urzędów mianują urzędników na stanowiska służbowe od XII do VIII stopnia włącznie. Nadto Prezesi sądów apelacyjnych oraz Prokuratorzy przy tychże sądach mianują urzędników w podległych im sądach okręgowych, względnie w urzędach prokuratorskich na stanowiska służbowe IX i VIII stopnia. 3) Prezesi sądów okręgowych — dla swych okręgów sądowych i Prokuratorzy przy tych sądach — dla swych urzędów mianują we własnym zakresie urzędników na stanowiska od XII do X stopnia służbowego włącznie. 4) Wymienione władze mianują również niższych funkcjonarjszów państwowych dla swych sądów. względnie urzędów prokuratorskich. Zwolnienia i przeniesienia wyżej wymienionych urzędników należą do władzy mianującej.

[1]) W redakcji ustawy z 18. III. 1921 r. (D. U. 30-172-1921).

[2]) W przedmiocie odszkodowania ławników sądów pokoju za czas stracony i poniesione koszta patrz ustawę z 18 marca 1921 r. (D. U. 30-173-1921) i rozp. min. spraw. z 31 maja 1921 r. (D. U. 47-295-1922).

Ławników do kompletów handlowych Sądu Okręgowego (art. 6) wybiera kupiectwo stosownie do przepisów, obowiązujących przy wyborze sędziów handlowych[1]). Ławnicy ci używają tytułu sędziów handlowych i prócz udziału w sądzeniu spraw handlowych pełnią czynności, przez ustawy sędziom handlowym powierzone. Winni oni oprócz przymiotów wyżej określonych posiadać wykształcenie średnie. Liczbę sędziów handlowych określa Minister Sprawiedliwości.

VI. Nadzór służbowy [2]).

25. * Naczelny nadzór służbowy nad wszystkiemi urzędami i urzędnikami wymiaru sprawiedliwości sprawuje Dyrektor Departamentu Sprawiedliwości.

Nadzór służbowy sprawują nadto:

a) pierwszy prezes Sądu Najwyższego — nad sądem, któremu przewodniczy;

b) prezesi sądów apelacyjnych i okręgowych — nad sądami, którym przewodniczą, oraz nad sądami niższego stopnia, pisarzami hipotecznymi, rejentami, komornikami i innymi urzędnikami w swoim okręgu;

c) sędziowie pokoju — nad swymi sądami;

d) prokuratorzy sądów apelacyjnych i okręgowych — nad urzędami prokuratorskiemi w odpowiednich okręgach sądowych i innymi podwładnymi sobie, urzędami i urzędnikami.

26. * Nadzór służbowy upoważnia do wglądu we wszelkie czynności urzędowe, do żądania wyjaśnień, czynienia uwag i usuwania usterek; upoważnia również do udzielania wypomnień za nieprawidłowości w pełnieniu służby

---

[1]) Art. 618 i nast. kod. handl.

[2]) W stosunku do urzędników patrz art. 66—68 ustawy o państw. służbie cyw. z 17 lutego 1922 r. (D. U. 21-164-1922), ustawę o org. władz dyscypl. z 17 lutego 1922 r. (D. U. 21-165-1922) i rozp. min. spraw. z 26 czerwca 1922 r. (D. U. 48-429-1922) w przedmiocie oznaczenia władz dyscypl.

i za postępowanie, nie odpowiadające godności sprawowanego urzędu. Do nadzoru służbowego należy także załatwianie zażaleń, dotyczących biegu spraw, zwłoki lub innych nieprawidłowości w czynnościach urzędowych.

27. * Urzędy i urzędnicy zobowiązani są do posłuchu wobec zarządzeń władzy nadzorczej.

Urzędnik, skarcony wypomnieniem, może się odwołać do władzy nadzorczej, bezpośrednio przełożonej nad tym urzędem, który wypomnienie udzielił. Ta władza wyższa orzeka ostatecznie.

Od wypomnienia, udzielonego przez Dyrektora Departamentu Sprawiedliwości lub przez pierwszego prezesa Sądu Najwyższego, niema odwołania. Skarcony może wszelako żądać, by sprawę zbadano w postępowaniu dyscyplinarnem.

VII. Władza dyscyplinarna [1]).

28. * Sądem dyscyplinarnym dla sędziów i prokuratorów przy Sądzie Najwyższym i apelacyjnym i dla prezesów, wiceprezesów i prokuratorów sądów okręgowych jest Sąd Najwyższy w Izbach połączonych [2]; dla wszystkich innych urzędników wymiaru sprawiedliwości — właściwy sąd apelacyjny w komplecie, złożonym z pięciu sędziów.

Względem ławników sądowych stosuje się zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej w art. 28 przep. tymcz. o urz. sądown. określone. (S. N. O. 2-19.IV).

29. Śledztwa w sprawach dyscyplinarnych prowadzi władza nadzorcza obwinionego.

Oskarża prokurator przy właściwym sądzie dyscyplinarnym. Oskarżony ma prawo do przybrania jako obrońcy adwokata przysięgłego lub urzędnika sądowego.

Postępowanie w sądzie dyscyplinarnym jest ustne i nie publiczne. Decyzja nie ulega zaskarżeniu.

---

[1]) Patrz odsył. wyżej do oddz. VI.
[2]) W składzie pięciu sędziów, patrz art. 2 dekr. o ustroju Sądu Najw. (zał. XIV).

30. Kary dyscyplinarne są:
1) grzywna do wysokości 500 marek polskich,
2) nagana,
3) przeniesienie, na własny koszt, na inne miejsce służbowe,
4) usunięcie ze służby.

31. W razie ciężkich uchybień służbowych lub popełnienia przestępstwa, władza nadzorcza zawiesza obwinionego w czynnościach służbowych i zawiadamia o tem zarządzeniu prokuratora właściwego sądu dyscyplinarnego, oraz Dyrektora Departamentu Sprawiedliwości.

Zawieszenie może być połączone z częściowem lub całkowitem wstrzymaniem wypłaty pensji.

Decyzja zawieszająca ulega zaskarżeniu do właściwego sądu dyscyplinarnego. Zaskarżenie nie wstrzymuje wykonania.

VII. Dziennik urzędowy Departamentu Sprawiedliwości [1].

32. Departament Sprawiedliwości T. R. S. wydaje „Dziennik Urzędowy“, w którym zamieszczane będą uchwalone przez Radę Stanu Królestwa Polskiego ustawy, rozporządzenia i przepisy, dotyczące wymiaru sprawiedliwości, tudzież okólniki i zarządzenia Dyrektora Departamentu i ogłoszenia o ile ustawy postępowania sądowego przewidują drukowanie ogłoszeń w wydawnictwach urzędowych.

Przez ogłoszenie w Dzienniku Urzędowym Departamentu Sprawiedliwości — wspomniane akty ustawodawcze i zarządzenia uzyskają moc obowiązującą [2].

Tekst powyższy został uchwalony przez Tymczasową Radę Stanu Królestwa Polskiego na posiedzeniu dnia 18 lipca 1918 r.

---

[1] Obecnie „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości“. Patrz obwieszczenie z 2 stycznia 1918 r. (Dz. Urz. 7-1918 str. 260).

[2] Ust. 3-ci art. 3-go konstytucji z 17. III. 1921 r.: „Ustawa, uchwalona przez Sejm, zyskuje moc obowiązującą w czasie, przez nią samą określonym“.

B. Rozkaz naczelnego wodza w. p. w przedmiocie organizacji wymiaru sprawiedliwości na terenach przyfrontowych i etapowych z dnia 15 października 1920 r.

(Dz. Urz. Zarz. Ter. Przyfr. i Et. 2-9-1920).

W uzupełnieniu rozkazów moich z dn. 9 i 15 września 1920 r. postanawiam, co następuje:

I Zasady ogólne.

1. Do wymiaru sprawiedliwości powołane są sądy i urząd prokuratorski.

2. Sędziowie wszystkich stopni w wykonaniu swoich obowiązków sędziowskich oraz przedstawiciele urzędu prokuratorskiego, o ile występują z wnioskami przed sądem, kierują się jedynie ustawą i sumieniem.

3. *Językiem urzędowym* w sądownictwie jest język polski. Osoby, biorące udział w sprawach i nie umiejące po polsku, mogą porozumiewać się z sądem w językach krajowych [1]).

4. Wyroki sądów wydawane będą w imieniu prawa[2]).

II. Sądy.

5. Do wymiaru sprawiedliwości powołuje się:
a) sędziów honorowych,

---

[1]) W stosunku ustnym ze stronami mogą być używane języki miejscowe. Podania do urzędów będą przyjmowane prócz języka polskiego, jako urzędowego, i w językach miejscowych. Odpowiedź w takich wypadkach udzielaną jest jednak w języku polskim.

Za język miejscowy uznaje się w powiatach Wołyńskich — rusiński, w pow.: Brzeskim, Kobryńskim, Prużańskim, Słonimskim, Nowogródzkim, Pińskim, Baranowickim, Łuninieckim, Nieświeskm, Wilejskim i Dziśnieńskim — język białoruski. (Okólnik szefa zarządu ter. przyfront. i etapow. z dnia 28 października 1920 r. Dz. Urz. Zarz. T. Prz. i Et. 3-26-1920).

[2]) W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, patrz art. 74 Konstytucji z 17. III 1921 r. (D. U. 44-267-1921).

b) sędziów pokoju,
c) sądy okręgowe,
d) sąd apelacyjny,
e) sąd kasacyjny [1]).

6. Sędziowie pokoju orzekają jednosobowo. Sądy okręgowe, sąd apelacyjny i sąd kasacyjny [1]) orzekają w komplecie, złożonym z 3 sędziów.

Przez sędziów należy rozumieć także prezesa lub wiceprezesa sądu.

7. W skład sądu okręgowego wchodzą prezes, odpowiednia liczba wiceprezesów i sędziów. Do prowadzenia śledztwa wstępnego przy sądzie okręgowym powołuje się sędziów śledczych i ich zastępców.

8. Do uzupełnienia kompletu sądu okręgowego, w razie potrzeby, może być powołany z rozporządzenia prezesa sądu sędzia śledczy lub sędzia pokoju lub też sędzia honorowy z pośród osób, wybranych na to stanowisko przez wydział osobowy sądu okręgowego i zatwierdzonych przez wydział osobowy sądu apelacyjnego. Komplet sądu okręgowego, jako odwoławczego, może się składać z sędziego sądu okręgowego, jako przewodniczącego, i co najmniej z dwóch sędziów pokoju tego powiatu, w którym odbywa się sesje sądu okręgowego.

9. Sąd apelacyjny stanowią: prezes, odpowiednia liczba wiceprezesów i sędziów.

10. Uchylono [2]).

III Urząd prokuratorski.

11. Przy każdym sądzie okręgowym, sądzie apelacyjnym i kasacyjnym [1]) urzęduje prokurator z odpowiednią liczbą podprokuratorów i ich zastępców.

---

[1]) W art. 5 wyrazy „sąd kasacyjny“ zastępuje się przez „sąd najwyższy w Warszawie“, w art. 6-ym wyrazy „i sąd kasacyjny“ i w art. 11 wyrazy „i kasacyjnym“ wykreśla się. (Rozp. rady ministrów z 19 stycznia 1922 r. (Dz. U. 10-70-1922).

[2]) Uchylono rozp. rady min. z 19. I. 1922 r. (D. U. 10-70 1922).

IV Urzędy pomocnicze.

12. Pisarze hipoteczni i notarjusze urzędują na zasadzie przepisów dotychczasowych.

13. Przy sądach i urzędach prokuratorskich czynni są stosownie do potrzeby:

aplikanci — na zasadzie przepisów dotychczasowych,
sekretarze, podsekretarze,
kanceliści, skarbnicy,
komornicy.
woźni sądowi i
służba niższa.

14. Przy sądach czynna będzie adwokatura na zasadzie przepisów dotychczasowych [1]).

V Okręgi sądowe i etaty.

15. Uchylono [2]).

VI Mianowania i odwołania.

16 — 19. Uchylono [2]).

VII Nadzór i odpowiedzialność dyscyplinarna.

20 — 27. Uchylono [2]).

---

[1]) Rozp. rady min. z 23 czerwca 1922 r. (D. U. 47-416-1922) na województwa nowogródzkie, poleskie, wołyńskie oraz powiaty grodzieński, wołkowyski i białowieski woj. białostockiego rozciągnięto moc obowiązującą dekretu z 24 grudnia 1918 r. w przedmiocie statutu tymcz. palestry Państwa Polskiego (Dz. Pr. 22-75-1918), wydano temże rozporządzeniem przepisy przechodnie.

Rozporządzeniem z tejże daty (D. U. 47-417-1922) rozciągnięto tenże statut na Ziemię Wileńską.

[2]) Uchylono rozp. rady min. z 19 stycznia 1922 r. (Dz. U. 10-70-1922), a na to miejsce wprowadzono działy V z wyjątkiem art. 24, VI i VII przep. tymcz. o urządz. sąd. w Kr. Pol. (p. zał. VIII A), art. 33 dekr. Rady Regenc. z 3 stycznia 1918 o tymcz. org. władz naczeln. oraz dekret z 7 lutego 1919 r. w przedm. dyzlok. sądów. (Dz. Pr. 14-70-1919).

VIII Władza sądowo-administracyjna.

28. Władza sądowo-administracyjna należy do prezesów sądów, przyczem prezesi sądów okręgowych są podporządkowani prezesowi sądu apelacyjnego. W razie braku odnośnych przepisów lub wątpliwości, należy stosować przepisy, obowiązujące w okręgu sądu apelacyjnego warszawskiego.

Ustęp drugi uchylono [1]).

29. Uchylono [1]).

30. Przepisy sprzeczne z niniejszym rozkazem uchyla się.

C. Dekret naczel. dowódzcy wojsk Litwy Środkowej z dn. 19. X. 1920 r. (Dz. Urz. Tymcz. Komisji Rządzącej 1—1920).

1. Na terenie Litwy Środkowej zachowują moc obowiązującą, aż do odwołania wszystkie rozporządzenia z mocą ustawy, oraz rozporządzenia wykonawcze, ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich, które obowiązywały na tym terenie przed opuszczeniem go przez wojska polskie w lecie 1920 r. ze zmianami, wypływającemi z wydanych już przezemnie dekretów.

D. Dekret Naczel. Dowódzcy Wojsk Litwy Środkowej w przedmiocie organizacji wymiaru sprawiedliwości na terytorjum Litwy Środkowej z dnia 18 listopada 1920 r. (Dz. Urz. Tym. Rządz. 3 — 1520).

I. Zasady ogólne.

Art. 1. Do wymiaru sprawiedliwości na terytorjum Litwy Środkowej powołane są sądy i urząd prokuratorski.

---

[1]) Uchylono rozp. rady min. z 19 stycznia 1922 r. (Dz. U. 10-70-1922) a na to miejsce wprowadzono działy V z wyjątkiem art. 24, VI i VII przep. tymcz. o urządz. sąd. w Kr. Pol. (p. zał. VIII A), art. 33 dekr. Rady Regenc. z 3 stycznia 1918 o tymcz. org. władz naczeln. oraz dekret z 7 lutego 1919 r. w przedm. dyzlok. sądów. (Dz. Pr. 14-70-1919).

Art. 2. Sędziowie wszystkich stopni w wykonywaniu swych obowiązków sędziowskich oraz przedstawiciele urzędu prokuratorskiego, o ile występują z wnioskami przed sądem, kierują się jedynie ustawą i sumieniem.

Art. 3. Językiem urzędowym w sądownictwie jest język polski. Osoby, biorące udział w sprawach i nie umiejące po polsku, mogą porozumiewać się z sądem w języku ojczystym. O ile język ten nie jest dla sądu zrozumiały sąd wzywa tłómacza. Wszelkie podania strony składają w języku urzędowym.

Art. 4. Uchylono [1]).

II. Sądy.

Art. 5. Do wymiaru sprawiedliwości powołuje się:
a) sędziów honorowych;
b) sędziów pokoju;
c) sądy okręgowe;
d) sąd apelacyjny;
e) sąd kasacyjny [2]).

Art. 6. Sędziowie pokoju orzekają jednoosobowo. Sądy okręgowe, Sąd apelacyjny i Sąd kasacyjny orzekają w komplecie, złożonym z trzech sędziów.

Przez sędziów należy rozumieć także prezesa lub wiceprezesa sądu.

Art. 7. W skład sądu okręgowego wchodzą: prezes, odpowiednia liczba wice-prezesów i sędziów. Do prowadzenia śledztwa wstępnego przy sądzie okręgowym powołuje się sędziów śledczych i ich zastępców.

---

[1]) Uchylono rozp. rady min. z 19 czerwca 1922 r. (D. U. 47-414-1922).

[2]) Na Ziemię Wielńską rozciąga się moc obowiązującą: b) dekretu z dnia 8 lutego 1919 r. w przedmiocie ustroju Sądu Najwyższego (Dz. Pr. P. P. N. 15 poz. 199); we wszystkich przepisach nadal obowiązujących na Ziemi Wileńskiej zastępuje się wyrazy „sąd kasacyjny“ przez „Sąd Najwyższy w Warszawie“. (Rozp. rady min. z 19. VI. 1922 r., D. U. 47 - 414-1922).

Art. 8. Do uzupełnienia kompletu Sądu Okręgowego, w razie potrzeby, może być powołany z rozporządzenia prezesa Sądu sędzia śledczy lub sędzia pokoju, lub też sędzia honorowy z pośród osób, wybranych na to stanowisko przez ogólne zgromadzenie Sądu Okręgowego i zatwierdzonych przez takież zgromadzenie Sądu Apelacyjnego. Komplet Sądu Okręgowego, jako odwoławczego, może się składać z sędziego Sądu Okręgowego, jako przewodniczącego i conajmniej z dwóch sędziów pokoju tego powiatu, w którym odbywa się sesja Sądu Okręgowego.

Art. 9. Sąd Apelacyjny stanowią: prezes i odpowiednia liczba sędziów. Do uzupełnienia kompletu może być powołany z rozporządzenia prezesa sądu sędzia okręgowy.

Art. 10—11. Uchylono [1]).

III. Urząd prokuratorski.

Art. 12. Przy sądzie Okręgowym, Sądzie Apelacyjnym i Kasacyjnym [2]) urzęduje prokurator z odpowiednią liczbą podprokuratorów i ich zastępców.

IV. Urzędy pomocnicze.

Art. 13. Pisarze hipoteczni i notarjusze urzędują na zasadzie przepisów dotychczasowych ze zmianami, wskazanemi w niniejszym Dekrecie.

Art. 14. Przy sądach i urzędach prokuratorskich czynni są stosownie do potrzeby:

aplikanci — na zasadzie przepisów dotychczasowych;

sekretarze, podsekretarze, kanceliści, skarbnicy, komornicy, woźni sądowi i służba niższa.

Art. 15. Uchylono [3]).

---

[1]) Uchylono rozp. rady min. z 19. VI. 1922 r. (D. U. 47-414 - 1922).

[2]) Patrz odsył. do art. 5.

[3]) Art. 15 dotyczył adwokatury; uchylony został przez rozciągnięcie rozporządzeniem rady min. z 23. VI. 1922 r. (D. U. 47 - 417 - 1922) na Ziemię Wileńską dekretu z 24 grudnia 1918 r. po przedmiocie statutu tymczasowego Palestry Państwa Polskiego (Dz. Pr. 22 - 75 - 1918).

V. Okręgi sądowe i etaty.

Art. 16. Uchylono [1]).

VI. Mianowania i odwołania.

Art. 17. Uchylono [1]).

VII. Nadzór i odpowiedzialność dyscyplinarna.

Art. 18—25. Uchylono [1]).

VIII. Władza sądowo-administracyjna.

Art. 26—27. Uchylono [1]).

Art. 28. Przepisy sprzeczne z niniejszym dekretem uchylają się.

IX.

Przepisy przechodnie do ustawy postępowania cywilnego.

(Dz. Urz. 1-5-1917).

1. Wraz z wprowadzeniem w Królestwie Polskiem na obszarze generał-gubernatorstw: Warszawskiego i Lubelskiego ustroju polskiego sądownictwa państwowego stosowana będzie tymczasowo rosyjska ustawa postępowania cywilnego (wyd. z roku 1914) w zakresie, w jakim obowiązywała w Królestwie przed okupacją, z poniższemi zmianami i uzupełnieniami.

I. Właściwość sądów cywilnych.

2 [2]). Rozpoznaniu sądów pokoju ulegają:

1. w sprawach cywilnych, mających za przedmiot spory majątkowo-prawne:

---

[1]) Uchylono rozp. rady min. z 19. VI. 1922 r. (D. U. 47-414-1922), a natomiast wprowadzono działy V (z wyjątkiem art. 24), VI i VII przep. tym. o urządz. sądown. z późniejszemi zmianami (patrz zał. VIII A) i art. 33 dekretu Rady Reegncyjnej o tym. org. władz naczel. (D. Pr. 1-1-1918).

[2]) Przytoczono redakcję z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych nstawą z 14 lipca 1920 r. (D. U. 63-412-1920), która

a) sprawy, których przedmiot nie przenosi marek polskich 100.000, a jeżeli chodzi o przedmioty, zaliczone zwyczajnie do żywego lub martwego inwentarza gospodarstwa rolnego, lub o należność za takie przedmioty—500.000 mk.[2]).

---

obowiązywała od 1 stycznia 1921 r. (rozp. Rady Obrony Państwa z 22 września 1920 r. D. U. 92-608-1920), oraz zmian, obowiązujących od 1 listopada 1922 r. wprowadzonych ustawą z 23 września 1922 r. (D. U. 86-771-1922) o zmianie niektórych przepisów o postępowaniu sądowem w sprawach cywilnych w b. zaborze rosyjskim.

[2]) I. Przed wprowadzeniem ustawy z 23 września 1922 r. (D. U. 86-771-1922) punkty a, c, d, e miały brzmienie następujące:

„a) sprawy, których przedmiot nie przenosi marek polskich trzydziestu tysięcy;

c) żądania zabezpieczenia dowodów w sprawach, jeszcze nie wytoczonych, bez ograniczenia sumy;

d) sprawy działowe, dotyczące drobnej własności ziemskiej i mieszczańsko rolnej, jeżeli majątek działom ulegający, nie przenosi 60 morgów nowopolskich ziemi i niema tam żadnych przedsiębiorstw przemysłowych ani budynków, oprócz niezbędnych w zwykłem gospodarstwie rolnem, bez względu na wartość inwentarzy i ruchomości, jeżeli przytem należące do spadku kapitały nie przenoszą marek polskich 50.000;

e) sprawy o upoważnienie kobiet zamężnych (art. 1653 ust. post. cyw.), o ile wartość przedmiotu może być określona i nie przenosi marek polskich dziesięciu tysięcy, przyczem do sądu pokoju nie ma zastosowania art. 1659 ust. post. cyw.“

II. Ustawą z dnia 1 lipca 1921 r. (D. U. 64-397-1921) uchylono art. 1659 u. p. c. i wprowadzono nową redakcję art. 1653 u. p. c. (przytoczoną w nin. wyd. w miejscu właściwem) według której kompetencja sądów pokoju i okręgowych w przedmiocie upoważnienia mężatek uzależniona jest od właściwości sprawy, do której żądane jest upoważnienie.

III. Przepis przechodni w ustawie z 23 września 1922 r. (D. U. 86-771-1922):

„Art. 4. Ustawa niniejsza obowiązuje od dnia 1 listopada 1922 r.

Nieukończone przed tym terminem w sądach okręgowych sprawy, — które według postanowień niniejszej ustawy należałyby do właściwości sądów pokoju, podlegają nadal właściwości sądów okręgowych, o ile obie strony nie uczynią w ciągu dwóch miesięcy od daty wejścia tej ustawy w życie zgodnego wniosku o przekazanie sprawy do sądu pokoju“.

b) sprawy o przywrócenie utraconego lub zakłóconego posiadania oraz używania służebności, jeżeli od chwili utraty lub zakłócenia nie upłynął rok jeden;

c) żądania zabezpieczenia dowodów w sprawach, będących w toku lub jeszcze nie wytoczonych, bez ograniczenia sumy;

d) sprawy działowe, dotyczące drobnej własności ziemskiej lub mieszczańsko-rolnej, jeżeli majątek, działom podlegający, nie przenosi 60 morgów nowopolskich ziemi (30,75 dziesięcin) i niema w nim żadnych przedsiębiorstw przemysłowych ani budynków, oprócz niezbędnych w zwykłem gospodarstwie rolnem, bez względu na wartość inwentarzy i ruchomości, jeżeli przytem należące do spadku kapitały nie przenoszą marek pol. 500.000;

e) sprawy o upoważnienie kobiet zamężnych (art. 1653 u. p. c.) o ile wartość przedmiotu może być skreślona i nie przenosi marek polskich 100.000.

2. wszelkie sprawy sądownictwa niespornego, które dotychczas należały do sądów pokoju i gminnych [1]).

Rozpoznaniu sądów pokoju, bez względu na wartość przedmiotu sporu, nie ulegają:

a) sprawy o własność nieruchomą i o prawa rzeczowe, dotyczące nieruchomości z wyjątkiem wymienionych w poprzednim ustępie (art. 2 ust. 1, punkt d);

b) spory o przywileje, wynalazki i prawa autorskie;

c) sprawy, w których biorą udział instytucje skarbowe (z wyjątkiem spraw o przywrócenie utraconego lub zakłóconego posiadania).

a) Żądanie usunięcia budynków, jako spór, dotyczący nieruchomości, ulega rozpoznaniu sądów pokoju tylko w jednym, oprócz zakłóconego posiadania, wypadku. a mianowicie,

---

[1]) Ustawa w przedmiocie rozbudowy miast z 26 września 1922 r. (D. U. 89-811-1922), obowiązująca od 20 października 1922 r.

Art. 9. Orzecznictwo o potrzebie, przedmiocie i rozciągłości wywłaszczenia, względnie czasowego zajęcia, i o wysokości odszkodowania należy do sądów powiatowych (pokoju). w których okręgu nieruchomość jest położona.

jeżeli żądanie zniesienia budynków wynika z umowy i nie przenosi pod względem wartości przedmiotu powództwa sumy określonej w przepisach o właściwości sądów pokoju. (S. N. 14 — 18).

b) Wspólna miedza graniczna, mająca specjalne przeznaczenie wskazywania i zabezpieczenia granic sąsiadujących posiadłości i ułatwienia obu stronom przechodu i przejazdu między polami, nie może ulegać ani całkowitemu, ani częściowemu zajmowaniu na własny użytek przez któregokolwiek z sąsiadów, a przeto każdy z nich może bronić jej wspólnego posiadania trybem, wskazanym w art. 2 p. b. przep. przech. do u. p. c. (S. N. 36-18).

c) powództwo z art. 841 k. c. o usunięcie obcego nabywcy może być połączone ze skargą o dział. Jednakowoż, o ile wartość tego powództwa przenosi sumę, w granicach. której mieści się właściwość sądu pokoju, sprawa cała należy do właściwości sądu okręgowego, chociażby sprawa o dział należała do właściwości sądu pokoju. Sądy są obowiązane z urzędu dopinować tego przepisu. (O. S. P. 1-21).

d) Skarga o dopuszczenie spłaty obcego nabywcy praw do nieruchomości spadkowej (art. 841 k. c.) stanowi samoistne żądanie, niezależne od działów, i ulega rozpoznaniu sądów okręgowych, jako skarga o prawo do nieruchomości. (O. S. P. 82-21).

e) Żądanie sukcesora, mające za przedmiot usunięcie na mocy art. 841 k. c. od działu i użytkowania połowy osady, należącej do spadku, osoby obcej, która nabyła prawa do tej połowy od współspadkobiercy powoda, stanowi spór o własność części tej osady, nie ulegający w myśl art. 2 ust. 2 lit. a przep. przech. do u. p. c. rozpoznaniu sądów pokoju. (O. S. P. 222—21).

f) Żądanie oddania w używalność mieszkania jest akcją o prawo rzeczowe do nieruchomości, i jako takie należy do właściwości sądów okręgowych. (O. S. P. 51—21).

g) Sprawy o pogwałcenie przepisów o zbywaniu, wypuszczeniu w dzierżawę, oddawaniu w zastaw i rozdrabnianiu gruntów włościańskich, wszczęte po 1 września 1917 r., należą wyłącznie do właściwości sądów okręgowych. (O. S. P. 54—21).

h) Wszystkie spory o prawo cywilne, które poprzednio ulegały rozpoznaniu komisarzy do spraw włościańskich, od dnia 1 września 1917 r. winny być rozpoznawane przez sądy cywilne, przeto spory o odszkodowanie za przekroczenie praw serwitutowych na mocy tabeli likwidacyjnej należą nie do kompetencji urzędów ziemskich, ale do jurysdykcji sądów cywilnych stosownie do ich właściwości. (O. S. P. 55-21).

i) Spór o uznanie aktu darowizny przez wstępnych za nieważny, względnie o zmniejszenie darowizny jest powódz-

twem samoistnem, uprzedzającem działy, pod względem więc właściwości sądu podlega ogólnym przepisom. (O. S. P. 419-22).

j) Na zasadzie art. 2 ust. 2 lit. a przep. przech. do u. p. c. wyłączone są z pod kompetencji sądów pokoju, bez względu na wartość przedmiotu sporu, wszelkie sprawy o własność nieruchomą i prawa rzeczowe, dotyczące nieruchomości, nie wyłączając nieruchomości wymienionych w art. 1490 u. p. c. oraz w przepisach z 30 grudnia (11 stycznia) 1865/6 r. i 11 czerwca 1891 r. o trybie sprzedawania wydzierżawiania i oddawania w zastaw osad i gruntów włościańskich. Wyjątek od tej reguły stanowią tylko sprawy działowe, dotyczące drobnej własności nieruchomej poza obrębem miast, wymienione w art. 2 ust. 1 lit. d przep. przech. do u. p. c. Nieważność umów zbycia i oddania w zastaw osad i gruntów włościańskich podpadających pod moc przepisów z 30 grudnia (11 stycznia) 1865/6 r. i 11 czerwca 1891 r. w razie niezachowania właściwej formy notarjalnej winna być wyrzeczona przez sąd na mocy wyroku, zapadłego w drodze procesu, a nie trybem tak zwanego sądownictwa niespornego, o którym jest mowa w końcu ust. 1 art. 2 przep. przech. do u. p. c. (O. S. P. 525-22).

k) W myśl ust. a części drugiej art. 2 przep. przech. do u. p. c., żądanie zniesienia budynku, stojącego na cudzym gruncie, nie przeznaczonego na rozbiórkę, stanowi spór o prawo rzeczowe i wskutek tego sprawa taka nie podlega sądom pokoju. (S. N. 3-20).

l) Żądanie nabywcy nakazania wyrugowania sprzedawcy z części nieruchomości sprzedanej z istoty swej jest sporem o wydanie części nieruchomości w użytkowanie a więc w myśl art. 544 K. C. sporem o prawo rzeczowe dotyczące nieruchomości. (S. N. 7-20).

ł) Spór o nieważność umowy zastawu nieruchomości włościańskiej nie należy do kompetencji sądu pokoju. (S. N. 15-20).

m) Sąd pokoju nawet w postępowaniu działowem nie jest władny rozpoznawać sporów o własność nieruchomości. (S. N. 46-20).

n) Sprawy o pogwałcenie przepisów o aljenacji oddaniu w dzierżawę lub zastaw i o rozdrabnianiu gruntów włościańskich rozpoczęte po dn. 1 września 1917 r. należą wyłącznie do właściwości sądów ogólnych. (S. N. 57-20).

3. Rozpoznaniu sądów okręgowych ulegają następujące sprawy cywilne:

1) w pierwszej instancji: wszelkie sprawy zarówno sporne [1]), jak i sądownictwa niespornego, dla których nie

---

[1]) Por. odsyłacze do art. 1 u. p. c.

są właściwe sądy pokoju lub sądy specjalne (konsystorskie), jak również sprawy o zarządzenie nadzoru celem uniknięcia upadłości, tudzież zgłoszenia o wciągnięcie do rejestru firmowego (ksiąg jawności handlowej) i wogóle wszelkie funkcje, które na mocy rozporządzeń generał-gubernatora warszawskiego ulegały rozpoznaniu c. n. sądów okręgowych;

2) w drugiej instancji: skargi apelacyjne i incydentalne na wyroki i decyzje sądów pokoju oraz wydziałów hipotecznych przy tychże sądach.

Apelacja nie służy w sprawach, w których suma sporu nie przenosi 5000 mk. pol.[1]), z wyjątkiem spraw o należność za pracę lub służbę.

a) Jakkolwiek art. 55 i 272 u. p. c. stanowią, iż za wartość powództwa uważa się suma, wskazana w skardze powodowej, jednak przepis ten może być rozpatrywany w związku z zasadami, wyłuszczonemi w art 273 u. p. c., i bynajmniej nie oznacza, iż powód może dowolnie oznaczać wartość powództwa, wbrew przepisom prawa; przeto w sprawach, w których wartość powództwa z istoty przedmiotu sporu nie może być określona, oznaczenie przez powoda wartości powództwa przy podaniu skargi pierwotnej nie może wpłynąć na zmianę charakteru powództwa i nadać temu powództwu charakter powództwa z określoną wartością sporu, a więc nie może wpływać na właściwość sądu, na dopuszczalność lub niedopuszczalność apelacji; oznaczenie ceny najmu mieszkania, wyrażone przez powoda w skardze powodowej, może być jedynie dla sądu wskazówką, ułatwieniem dla określenia wysokości wpisu stosownie do art. 10 przep. o kosztach sądowych przy postanowieniu wyroku, ale nie może być podstawą do pozbawienia pozwanego prawa apelacji, jeśli powód sumę sporu oznaczył niżej 5000 marek (S. N. 23-20).

b) Tekst art. 3 p. 2, 4 i 5 przep. przech. do u. p. c. w związku z art. 11 i 184 u. p. c. nie budzi żadnej wątpliwości, iż: po 1) sądy okręgowe rozpoznają merytorycznie, jako druga instancja, skargi od decyzji wydziałów hipotecznych przy sądach pokoju, po 2) że, skoro rozpoznają te skargi w II-ej instancji, to decyzje ich nie mogą ulegać zaskarżeniu przed

---

[1]) Według redakcji, która obowiązywała przed 1 listopada 1922 r. t. j. przed wprowadzeniem ustawy z 23 września 1922 r. (D. U. 86-771-1922), apelacja nie służyła, jeżeli przedmiot sporu nie przenosił 100 marek.

Sąd Apelacyjny który rozpoznaje skargi apelacyjne i incydentalne na wyroki i decyzje sądów okręgowych wydane w 1-ej instancji, ale tylko przed Sąd Najwyższy, w charakterze decyzji ostatecznych. (S. N. 74-20).

c) W sprawach, ulegających rozpoznaniu sądów pokoju, w których suma pierwotna powództwa przenosi 5000 marek apelacja jest dopuszczalna i w tym wypadku gdy po wyroku 1-ej instancji przedmiot sporu wyrażonego w skardze apelacyjnej nie przewyższa 5000 marek. (S. N. 16-19).

4. Rozpoznaniu sądów apelacyjnych ulegają sprawy z apelacji lub skarg incydentalnych na wyroki i decyzje sądów okręgowych wydane w pierwszej instancji.

5. Sąd Najwyższy orzeka w sprawach, które przychodzą pod jego rozpoznanie wskutek skargi stron na ostateczne wyroki sądu okręgowego lub apelacyjnego w drodze kasacji, restytucji lub opozycji trzeciego.[1])

a) Zaskarżeniu w drodze kasacji ulegają tylko wyroki ostateczne, t. j. takie rozstrzygnięcia instancji apelacyjnej, które kończą i zamykają postępowanie w sprawie, wyniesionej przed sąd 1-ej instancji, skąd wypływa, że decyzje incydentalne, mające charakter przedstanowczy, nie ulegają zaskarżeniu do Sądu Najwyższego oddzielnie od ostatecznego postanowienia w głównym przedmiocie sprawy. (S. N. 67-19).

b) Od decyzji sądu apelacyjnego, odrzucającej ekscepcję niewłaściwości sądu ratione materiae, oddzielna skarga kasacyjna nie służy. (O. S. P. 289-22).

c) Nieprzewidziane w żadnym przepisie prawa „zawieszenie wykonania decyzji wyższej instancji aż do czasu przywrócenia normalnej komunikacji z Rosją“, chociaż jest tylko decyzją przedstanowczą i nie kończy sporu, to jednak uniemożliwia stronie pilniejszej wznowienie postępowania sądowego i doprowadzenie do ostatecznego rozstrzygnięcia powstałego między stronami sporu. Decyzja, jaką powziął Sąd Apelacyjny, przecina możność rozstrzygnięcia sporu, więc decyzja ta choć nie ostateczna, ulega zaskarżeniu w drodze kasacji. (S. N. 14-20).

d) W myśl art. 750 i 162[1] u. p. c., wyroki sądów 1-ej instancji w razie ujawnienia nowych okoliczności lub fałszu w akcie, na którym wyroki były oparte, mogą być zaskarżone w drodze apelacji, a nie do Sądu Najwyższego. (S. N. 68-20).

---

[1]) Patrz również dekret o ustroju Sądu Najwyższego, zał. XIV.

e) W myśl art. 21 przep. przech. do u. p. c., artykuły 1663 — 1665 tejże ustawy zostały o tyle zmienione, iż atrybucje, nadane w powołanych przepisach ławnikom, przeszły na sędziów pokoju, atrybucje sądów gminnych na sądy okręgowe, a atrybucje zjazdów sędziów pokoju na sądy apelacyjne; pierwszą przeto instancją, rozstrzygającą skargi na uchwały rad familijnych, są obecnie sądy okręgowe, a drugą sądy apelacyjne (S. N. 75-20).

6. Sprawy sporne, które na zasadzie przepisów dotychczasowych ulegały jurysdykcji komisarzy włościańskich, rozpoznawać będą sądy cywilne, stosownie do ich właściwości.

Art. 6 przep. przech. do u. p. c. nie uchylił władzy sądowej b. komisji gubernialnych do spraw włościańskich; dekret Rady Regencyjnej z 11 października 1918 r. przekazał ją urzędom ziemskim. Właściwość urzędów ziemskich rozciąga się jednak na spory, wynikłe przy likwidacji serwitutów, scalenia gruntów i podziale wspólnot. Takie same spory, nie wynikłe jednak przy regulacji serwitutów, scalaniu gruntów i podziale wspólnot lub ich wykonaniu, jeśli wytoczone zostały samoistnie i niezależnie od postępowania regulacyjnego, ulegają rozpoznaniu sądów, a nie urzędów ziemskich. Zarzut nieważności decyzji, wydanej w niedozwolonym składzie, może być podniesiony w każdym stanie sprawy z urzędu, nawet bez żądania strony. (O. S. P. 265-22).

II. Zmiany i uzupełnienia ustawy postępowania cywilnego.

7. Niezależnie od sporów, wymienionych w art. 1 ust. post. cyw., zakres jurysdykcji sądowej rozciąga się na spory o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego, gdy powód ma w tem interes prawny. Właściwym dla tych skarg będzie sąd, który ze względu na przedmiot byłby właściwy przy pogwałceniu prawa spornego, a gdy wartość przedmiotu nie może być oszacowana, właściwym będzie sąd okręgowy.

a) Do stwierdzenia istnienia interesu prawnego nie potrzeba, aby pozwany przedsięwziął jakiekolwiek czynności, w których ujawniłoby się pogwałcenie praw powoda, koniecznem zaś jest, aby stan faktyczny prawa w konkretnej jego postaci był takim, że powód ma uzasadnioną obawę poniesienia straty lub zmniejszenia swego prawa, jeśliby niezwłocznie nie zwrócił się do sądu. (S. C. 80-95).

b) Powód, zobowiązany przez umowę, którą uważa za fikcyjną ma interes, aby sądownie to zostało stwierdzone, a zatem może wytoczyć w tym przedmiocie powództwo nie czekając na wytoczenie z tej umowy powództwa przez swego pozornego kontrahenta. (S. C. 6-93, patrz rów. 82-82, 35-00).

8. Art. 1520 ust. post. cyw. w przedmiocie ceny powództwa o prawo własności majątku nieruchomego uchyla się z pozostawieniem w mocy art. 274 ust. post. cyw.

9. Sposób pobierania i wysokość opłat określają przepisy specjalne.[1])

10. Względem osób obecnych na posiedzeniu sądu przewodniczący korzysta z władzy, służącej mu w myśl art. 618 ustawy postępowania karnego.[2])

11. W razie nieobecności osoby duchownej w miejscu posiedzenia sądu, przewodniczący, przed przystąpieniem do

---

[1]) Przep. tym. o koszt. sąd. patrz zał. XX.

[2]) 1. Ustawa postęp. karnego:

Art. 617. Przewodniczący powstrzymuje każdego, ktoby się ośmielił na posiedzeniu sądu ujawniać zadowolenie lub niezadowolenie z powodu danych zeznań lub wyjaśnień, wdawać się w niedozwolone porozumiewanie się ze świadkami, lub w inny sposób wykraczać przeciwko ustalonemu porządkowi.

Art. 618. W wypadkach, przewidzianych w art. 617, przewodniczącemu służy prawo względem wszystkich osób obecnych na posiedzeniu sądu, nie stosujących się do jego rozporządzeń lub zakłócających bieg rozpraw, wymierzania następujcych kar porządkowych: 1) upomnienia, 2) wydalenia z sali posiedzeń, 3) grzywny do pięćdziesięciu marek polskich *), 4) aresztu w gmachu Sądu do 24 godzin. Nie dotyczy to członków kompletu sądzącego, tudzież prokuratora lub podprokuratora. Względem zaś adwokatów przewodniczącemu służy prawo zastosowania tylko: upomnienia lub wydalenia z sali po uprzedniem upomnieniu. Adwokat, dotknięty zarządzeniem powyższem, może zaskarżyć je w terminie 7-dniowym. Skarga nie wstrzymuje biegu sprawy.

2. Konstytucja z 17. III. 1921 r. (D. U. 44-267-1921). Art. 21. Przez cały czas trwania mandatu posłowie nie mogą być pociągani do odpowiedzialności karno-sądowej, karno-administracyjnej i dyscyplinarnej, ani pozbawieni wolności

---

*) Podwyższono dwustokrotnie (D. U. 66.-597-1922 art. 1).

przesłuchania świadka, odbierze od niego przysięgę, według obrządku wyznania, do jakiego świadek należy. Przepis niniejszy ma zastosowanie do sądów wszelkiego stopnia. Art. 1498 ust. post. cyw. uchyla się.

12. Pełnomocnictwa dla adwokatów przysięgłych do prowadzenia spraw nie wymagają urzędowego poświadczenia, chyba, że strona przeciwna tego zażąda; w tym ostatnim wypadku odroczenie sprawy zależy od uznania sądu. Art. 48 i 250 ust. post. cyw. uchyla się.[1]).

13. Zanoszenie skarg, podań i zażaleń do Sądu Najwyższego, jak również obrona przed tym sądem — dopuszczalne będą wyłącznie za pośrednictwem adwokatów przysięgłych [2]).

Obrona przed sądami apelacyjnemi dopuszczalną będzie wyłącznie za pośrednictwem adwokatów.

14. Instytucje wymienione w art. 1612 i 1613 ust. post. cyw., występować będą w sądach Królewsko-Polskich za pośrednictwem osób, przez też instytucje umocowanych, z pośród swych urzędników lub adwokatów [3]).

---

bez zezwolenia Sejmu. Art. 37. Postanowienia artykułów... 21 stosują się odpowiednio także do Senatu, względnie jego członków.

3. Okólnik min. spraw. z 7. V. 1920 (Dz. Urz. 5. 6-20 str.98) Ministerstwo prosi p. prezesów i prokuratorów o polecenie podwładnym sądom i urzędom, a w wypadkach aresztowania, nia, skazania na karę więzienia lub aresztu funkcjonarjuszy kolejowych, komunikowano niezwłocznie o tem właściwemu zarządowi kolei.

4. Okólnik min. spr. z 30. V. 1919 r. (Dz. Urz. 6-19 str. 225). Ministerstwo prosi p. prezesów i prokuratorów o polecenie podwładnym sądom i urzędom, aby w wypadkach aresztowania oraz innych przymusowych zarządzeń przeciwko duchownym wszelkich wyznań, niezwłocznie zawiadamiały ministerstwo wyznań relig. i oświec. publ. z podaniem prawnych podstaw dokonanego aresztowania i ewentuanie wyniku przeprowadzonego dochodzenia.

[1]) Por. art. 1460^{1}, 1345^{4} i 1345^{5} oraz 1332 u. p. c.

[2]) Obecnie adwokatów (Statut palestry D. P. 22-75-1918).

[3]) Art. 14 został uchylony przez wprowadzenie prokuratorji Generalnej, patrz zał. XXVII.

15. Wszelkie przewidziane przez ustawę postępowania cywilnego ogłoszenia i obwieszczenia publiczne zamieszczane być winny w dzienniku urzędowym Departamentu Sprawiedliwości (art. 58[1], 295, 1149 i 1682 ust. post. cyw.).[1])

16. W sprawach przeciwko osobom, nieobecnym w kraju z powodu wypadków wojennych, sąd może bądź na żądanie, bądź z urzędu mianować dla nieobecnego do obrony praw w danej sprawie kuratora. Gdy sąd uzna zastępstwo strony, w kraju nieobecnej, przez kuratora za niedostateczne, postępowanie będzie zawieszone (art. 681 i 685 ust. post. cyw.).

17. Przy kontynuowaniu na żądanie jednej ze stron spraw, które toczyły się w byłych sądach rosyjskich i podczas okupacji nie otrzymały dalszego biegu, sądy Królewsko-Polskie co do wezwania stron będą się kierowały przepisami art. 275 i następnych ust. post. cyw.[2])

18. W sprawach o nadanie aktom klauzuli egzekucyjnej, kierowanym do sądów pokoju, czynności przewidziane w art. 161[1] i następnych ust. post. cyw. wykonywa sędzia pokoju bez udziału ławników.

19. Nadanie aktom klauzuli egzekucyjnej nie jest dopuszczalne przeciwko spadkobiercom dłużnika. W razie śmierci dłużnika już po opatrzeniu aktu klauzulą egzekucyjną, egzekucję przeciwko jego spadkobiercom prowadzi się według zasad ogólnych.

---

[1]) Obecnie „Dziennik urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości“. Patrz obwieszczenie z 8. I. 1918 r. (D. Urz. 7-1918. str. 260).

[2]) Na prośbę delegacji adwokatury warszawskiej i uwzględniając interesy stron, zlecam panom prezesom, by Sądy Kr.-Polskie przy wznawianiu spraw rozpoczętych w byłych sądach rosyjskich, powiadamiały o terminie rozprawy nietylko strony interesowane, ale i obrońców, w tych sprawach ustanowionych. (Okóln. min. spraw. z 7. V. 1918 r. Dz. Urz. 10-1918 str. 338).

20. W przedmiocie nadzoru celem uniknięcia upadłości, od decyzji stanowczych sądu okręgowego, służy odwołanie do sądu apelacyjnego według zasad ogólnych ust. post. cyw.

21. Rozporządzenia ustawy postępowania cywilnego, dotyczące postępowania w sądach gminnych, w przedmiocie opieki (art. 1663 — 1665, 1668 i 1670) zostają uchylone.

Atrybucje, nadane w powołanych przepisach ławnikom przechodzą na sędziów pokoju; atrybucje sądów gminnych — na sądy okręgowe; atrybucje zjazdów sędziów pokoju — na sąd apelacyjny [1]).

Patrz orzecz. S. N. 75-20 pod art. 5 lit. e.

22. W sprawach działowych, dotyczących drobnej własności ziemskiej poza obrębem miast (art. 2 ust. 1, punkt d) stosowanie przepisu art. 827 kod. cyw. zależy od uznania sądu.

a) Art. 827 K. C. może być stosowany zależnie od uznania Sądu; skoro zaś art. 1768 u. p. c. stanowi, iż przepisy o dziale spadku, stosują się do wszelkiego rodzaju działów majątkowych, wniosek Sądu ograniczający ich stosowanie jedynie do stosunków spadkowych, jest błędny. (S. N. 9-20).

b) W działach włościańskich prawo pozostawia światłu i roztropności sądu wybór, który spadkobierca ma otrzymać swoją część spadku w naturze, a któremu należy się spłata w gotowiźnie. (O. S. P. 324-22).

23. Spory jurysdykcyjne pomiędzy sądami a władzami administracyjnemi (art. 237—244 ust. post. cyw.) i sprawy przeciwko urzędnikom (art. 1316 — 1330^6 ust. post. cyw.) rozstrzyga właściwy sąd w zwykłym komplecie [2]).

---

[1]) Patrz równ. art. 167—170 instr. ogól., zał. XV.

[2]) We właściwem miejscu tekstu ust. post. cyw. pominięto 1317, 1320 — 1322, 1326 — 1327, 1329, 1330^2 — 1330^5 artykuły tejże ustawy ze względu na art. 23 przep. przech. do u. p. c.; dla ścisłości artykuły te przytacza się tutaj:

1317. Powództwa o odszkodowanie wytacza się:

1) przeciwko osobom, zajmującym niższe urzędy do klasy dziewiątej włącznie — przed sąd okręgowy znajdujący się w mieście gubernialnem tej guberni gdzie nastąpiło rozpo-

24. Art. 1222 ust. post. cyw. w przedmiocie dystrybucji funduszów uchyla się z pozostawieniem w mocy art. 1597 ust. post. cyw.

25. We wszystkich wypadkach, w których w ustawie postępowania cywilnego mowa jest o instytucjach, urzędnikach i urzędach, nie funkcjonujących obecnie w Królestwie Polskiem, należy mieć na względzie odpowiadające tymże instytucje i urzędy.

26. We wszystkich wypadkach, w których w ustawie postępowania cywilnego jest mowa o języku rosyjskim należy wyraz: „rosyjski“ zastąpić wyrazem „polski“.

---

rządzenie lub czynność osoby urzędowej, które zrządziły szkody lub straty;

2) przeciwko osobom, zajmującym urzędy od klasy ósmej do piątej włącznie — przed izbę sądową, w której okręgu nastąpiło rozporządzenie lub czynność, które zrządziły szkody lub straty;

3) przeciwko osobom, zajmującym urzędy wyższe niż klasy piątej — przed kasacyjny departament rządzącego senatu.

Uwaga. Przed sądy okręgowe wytacza się również powództwa przeciwko osobom urzędowym płci żeńskiej dekasterji instytucji cesarzowej Marji, z wyjątkiem przełożonych żeńskich zakładów naukowych, przeciw którym powództwa wytacza się przed izby sądowe. Powództwa te podlegają przepisom o właściwości sądu zawartym w punktach 1 i 2 niniejszego (1317) artykułu.

1320. Do rozstrzygania spraw tego rodzaju (art. 1316, 1317 p. 1) w sądzie okręgowym powołany jest specjalny pod przewodnictwem prezesa sądu komplet, składający się z wicegubernatora, dwuch członków sądu i dwuch członków z pośród urzędników miejscowych zarządów. Z miejscowych zarządów powołuje się do składu tego kompletu: albo

1) naczelnika wydziału izby skarbowej i według uznania naczelnika zarządu rolnictwa i dóbr państwowych urzędnika do zleceń szczególnych lub rewizora lasów, urzędujących w zarządzie w guberni, albo też

2) starszą służbą z pośród tych osób i bezpośredniego zwierzchnika tego zarządu, do którego należy pozwany.

1321. W izbie sądowej do rozstrzygania tych spraw powołany jest specjalny pod przewodnictwem starszego prezesa izby komplet składający się z miejscowego gubernatora, dwuch członków izby sądowej, zarządzającego izbą skarbową

III. Postępowanie w sprawach niezakończonych.

27. Sprawy cywilne, wszczęte w byłych sądach rosyjskich na obszarze Królestwa przed jego okupacją, jak również sprawy cywilne, wszczęte w sądach okupacyjnych i dotąd nie ukończone — będą rozpoznawane według przepisów ustawy postępowania cywilnego przez równorzędne im sądy Królewsko-Polskie, a mianowicie:

a) sprawy, które się toczyły w sądach gminnych i pokoju — przez Królewsko-Polskie sądy pokoju;

b) sprawy, które się toczyły w zjazdach sędziów pokoju i w odpowiadających im instancjach apelacyjnych są-

---

i naczelnika zarządu rolnictwa i dóbr państwowych, albo też starszego służbą z pośród tych ostatnich i bezpośredniego zwierzchnika tego zarządu, do którego należy pozwany, zgodnie z postanowieniem poprzedniego (1320) artykułu.

Uwaga: Pomija się, gdyż dotyczy Odeskiej izby sądowej.

1322. Kasacyjny departament rządzącego senatu rozpoznaje sprawy tego rodzaju w połączonym komplecie z pierwszym departamentem senatu.

1326. Od wyroków specjalnego kompletu sądu okręgowego (art. 1320) skargi apelacyjne zakłada się do izby sądowej, która rozstrzyga sprawę ostatecznie, od wyroków zaś specjalnego kompletu izby sądowej (art. 1321) — do kasacyjnego departamentu rządzącego senatu, który również skargi te rozstrzyga ostatecznie.

1327. Od wyroków połączonego kompletu kasacyjnego i pierwszego departamentów senatu w sprawach bezpośrednio tam wszczętych (art. 1317 p. 3), skargi apelacyjne zakłada się do ogólnego zebrania wszystkich kasacyjnych i pierwszego departamentów rządzącego senatu.

1330[2]. Powództwa o odszkodowanie wytacza się:

1) przeciwko gubernialnemu marszałkowi szlachty — przed kasacyjny departament rządzącego senatu;

2) przeciwko powiatowym marszałkom szlachty, burmistrzom miast, prezesom i członkom zarządów miejskich i ziemskich i osobom, zajmującym urzędy od klasy ósmej do piątej włącznie — przed izbę sądową, w której okręgu nastąpiła czynność lub rozporządzenie osoby urzędowej, które zrządziły szkody lub straty, i

3) przeciwko pozostałym osobom urzędującym z wyborów w zarządach szlacheckim, miejskim (społecznym lub stanowym) i ziemskim — przed sąd okręgowy, znajdujący się

downictwa okupacyjnego — przez Królewsko-Polskie sądy okręgowe;

c) sprawy, które się toczyły w sądach okręgowych i trybunałach — przez Królewsko-Polskie sądy okręgowe;

d) sprawy, które się toczyły w sądzie handlowym warszawskim — przez Królewsko-Polski sąd okręgowy w Warszawie;

e) sprawy, które się toczyły w izbie sądowej warszawskiej, c. n. sądzie wyższym w Warszawie (Obergericht) i c. k. sądzie apelacyjnym w Lublinie — przez Królewsko-Polskie sądy apelacyjne;

f) sprawy, które ulegały rozpoznaniu senatu rosyjskiego przez Królewsko-Polski Sąd Najwyższy w Warszawie.

Gdy po rozstrzygnięciu sprawy przez b. ros. sędziego pokoju akta sprawy podczas działań wojennych uległy zniszczeniu, a ocalała skarga apelacyjna jednej ze stron, nie może być wytoczone nowe powództwo w tym samym przedmiocie,

---

w mieście gubernialnem tej guberni, gdzie nastąpiły czynność lub rozporządzenie, które zrządziły szkody lub straty.

1330³. Do rozpoznania tych spraw (art. 1330²) do kompletów specjalnych, formowanych na zasadzie art. 1320 i 1321 niniejszej ustawy, zamiast urzędników zarządu skarbowego powołuje się: w izbie sądowej—gubernialnego marszałka szlachty i burmistrza tego miasta, w którem znajduje się izba, a w sądzie okręgowym — miejscowych: powiatowego marszałka szlachty i członka zarządu miejskiego, wyznaczonego przez radę (dumę) do czasowego sprawowania obowiązków burmistrza, a tam, gdzie istnieje urząd wiceburmistrza — tego ostatniego.

1330⁴. W tych guberniach, w których niema wyborów szlacheckich (ust. o stan., art. 178 wyd. 1909 r.), lecz są wprowadzone instytucje ziemskie, miejsce powiatowego marszałka szlachty w komplecie specjalnym sądu okręgowego zajmuje prezes gubernianego zarządu ziemskiego. (Dalszy ciąg pomija się, gdyż dotyczy Odeskiej izby sądowej).

1330⁵. W razie wytoczenia powództwa przeciwko burmistrzowi tego miasta, w którem znajduje się izba sądowa, miejsce tego urzędnika w specjalnym komplecie izby zajmuje członek zarządu miejskiego, wyznaczony do czasowego sprawowania obowiązków burmistrza, albo wiceburmistrza tam, gdzie taki urząd istnieje.

lecz sprawę należy skierować do rozstrzygnięcia do sądu okręgowego, jako drugiej instancji. N. S. 36-19).

28. Względem spraw, których akta znajdują się obecnie w Rosji, wydane będą przepisy oddzielne.[1])

Chociaż według art. 28 przep. przech. do u. p. c. co do postępowania w sprawach, wywiezionych do Rosji, prawodawca zamierzał wydać specjalne przepisy, które dotąd ogłoszone nie zostały, to jednak Sąd, bez obrazy tego przepisu prawa ma prawo wznowić postępowanie w sprawie, gdy ustalono, iż sprawa zaginęła, a nie została wywieziona; wprawdzie w ustawie postępowania cywilnego niema specjalnych przepisów, jak postępować należy w razie zaginięcia akt sprawy w toku postępowania sądowego, — niemniej jednak, w myśl ogónej zasady, iż nikt nie może być pozbawiony obrony praw swych przed sądem, przyjść do wniosku należy, iż jedyną w tym wypadku drogą jest możliwe zrekonstruowanie akt sprawy na zasadzie tych danych, jakie stronom udało się zachować. (S. N. 63-20).

29. Czynności procesowe, dokonane przez sądy okupacyjne pod rządem procedury niemieckiej, oceniane będą przez Sądy Królewsko-Polskie co do swej skuteczności, według przepisów tejże procedury.

30. Sprawy, wszczęte w c. n. sądach okupacyjnych trybem postępowania napominawczego, przeniesione będą bądź z urzędu, bądź na żądanie jednej ze stron do drogi skargowej, gdy przed wejściem w moc niniejszych przepisów przechodnich nie nastąpiły warunki do wydania powodowi nakazu wykonawczego (§ 694 proc. niem.).

31. Nakazy wykonawcze, wydane przez c. n. sądy okupacyjne, jak również przez Sądy Królewsko-Polskie na podstawie przeprowadzonego w tych pierwszych postępowania napominawczego — poczytują się za wyroki zaoczne, od których dłużnikowi służy opozycja lub apelacja według zasad ogólnych ustawy postępowania cywilnego.

32. W sprawach, przeniesionych z c. n. sądów okupacyjnych, w których obrońca nie złożył pełnomocnictwa, przewodniczący sądu Królewsko-Polskiego, przed nadaniem

---

[1]) Patrz orz. Sąd. Najw. pod art. 571 do p. 2 pod liczbą 4.

sprawie dalszego biegu, wyznaczy termin do złożenia pełnomocnictwa, pod rygorem usunięcia obrońcy od udziału w sprawie.

33. W sprawach, przeniesionych z c. n. sądów okupacyjnych, ekscepcje, wymienione w art. 571 ust. post. cyw., skargi wzajemne i wątpliwość co do autentyczności dokumentów, do sprawy już złożonych — winny być zgłoszone najpóźniej na pierwszem posiedzeniu sądu Królewsko-Polskiego w danej sprawie.

34. Postanowienia sądów okupacyjnych, zapadłe w postępowaniach nieskargowych, nieprzewidzianych przez ustawę postępowania cywilnego, na żądanie strony interesowanej mogą uledz uchyleniu, lecz skutki uchylenia liczyć się będą od daty uchylenia. Jednakże zabezpieczenia i zarządzenia tymczasowe, mające charakter zabezpieczenia, pozostają w swej mocy, jeżeli w ciągu miesiąca od daty wejścia w moc niniejszych przepisów wytoczona będzie do właściwego sądu skarga główna.

35. Do wyroków zaocznych, wydanych przez c. n. sądy okręgowe okupacyjne względem pozwanych, będzie mieć zastosowanie art. 735 ust. post. cyw.

36. Moc art. 689 ust. post. cyw. nie rozciąga się na sprawy, w których postępowanie w c. n. sądach okupacyjnych uległo zawieszeniu na mocy §§ 239 — 248 proc. cyw. niem.

37. Termin do założenia wszelkiego rodzaju skarg (nie wyłączając opozycji) na nieprawomocne wyroki i postanowienia sądów okupacyjnych służyć będzie miesięczny od daty wejścia w moc niniejszych przepisów przechodnich.

38. Przeciwko wyrokom sądów okupacyjnych w sprawach, w których pozwany, wezwany przez obwieszczenia publiczne, nie stawał ani osobiście, ani przez pełnomocnika, służy opozycja na zasadzie przepisów ustawy postępowania cywilnego.

39. Skargi apelacyjne od wyroków częściowych wydanych przez c. n. sądy okupacyjne, rozpoznawane będą przez Sądy Królewsko-Polskie łącznie z apelacją od wyroku końcowego w tejże sprawie, względnie po upływie terminu od zaskarżenia tegoż wyroku.

40. Skargi apelacyjne od wyroków częściowych, zapadłych w ciągu dwu tygodni przed wejściem w moc niniejszych przepisów przechodnich, mogą być zanoszone łącznie z apelacją od wyroku końcowego.

41. Likwidacja kosztów, przyznanych w wyroku sądu okupacyjnego na podstawie procedury cywilnej niemieckiej, będzie dopełniona na zasadzie przepisów tejże procedury.

42. Czynności rozpoczęte przez komorników sądów okupacyjnych kontynuowane będą przez właściwych komorników przy Królewsko-Polskich sądach.

43. W sprawach, które przed wejściem w moc niniejszych przepisów przechodnich strony poddały pod rozstrzygnięcie sądu polubownego, stosować należy art. 1367 — 1400 ust. post. cyw.

Tekst powyższy został uchwalony przez Tymczasową Radę Stanu Królestwa Polskiego na posiedzeniu dnia 18 lipca 1917 r.

X.

Dekret z dnia 4 lutego 1919 r. o rozciągnięciu na okręgi sądów okręg. w Białej i Suwałkach przepisów obowiązujących w okr. ap. warszawskim.

(Dz. Pr. 14 poz. 188 — 1919 r.

Wszelkie wogóle przepisy dotyczące zarządu i wymiaru sprawiedliwości w szczególności przepisy, dotyczące urządzenia sądownictwa, dyzlokacji sądów, wynagrodzenia urzędników wymiaru sprawiedliwości, postępowania cywilnego i karnego, tudzież kosztów sądowych, obecnie obowiązujące w okręgu Sądu Apelacyjnego Warszawskiego, rozciąga się niniejszem na okręgi sądowe bialski i suwalski.

XI.

Ustawa z dnia 31 lipca 1919 roku o prawach, obowiązujących w okręgu sądow. białostockim.

(Dz. Pr. 64-382-1919).

1. Przepisy, dotyczące zarządu i wymiaru sprawiedliwości, w szczególności przepisy, dotyczące urządzenia sądownictwa, obrony sądowej, dyzlokacji sądów, wynagrodzenia urzędników wymiaru sprawiedliwości, przepisy ustawy o notarjacie, przepisy przechodnie do Ustawy Postępowania Cywilnego, przepisy dotyczące prawa i postępowania karnego, tudzież kosztów sądowych i egzekucyjnych, obecnie obowiązujące w okręgu sądu apelacyjnego Warszawskiego, rozciąga się niniejszem na okrąg sądowy białostocki, o ile w następnych artykułach nie zrobiono pod tym względem wyjątku.

2. W okręgu białostockim zachowuje moc obowiązującą dotychczasowe prawo cywilne, handlowe, materjalne i formalne, oraz wekslowe.

4. W okręgu białostockim będzie miał odpowiednie zastosowanie: a) dekret o rejestrze handlowym z dnia 7 lutego 1919 r. (Dz. Pr. 14-164); b) rozporządzenie w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych w okręgu sądu apelacyjnego Warszawskiego z dnia 16 czerwca 1919 r. (Dz. Pr. 50-328), i c) dekret o zawieszeniu biegu terminów i przedawnień z dnia 16 stycznia 1919 r. (Dz. Pr. 9-121).

6. Sprawy sądowe, które na zasadzie przepisów dotychczasowych, ulegały jurysdykcji sądów włościańskich i naczelników ziemskich, rozpoznawane będą w pierwszej instancji przez nowoutworzone sądy pokoju.

7. Znosi się istniejące w okręgu sądowym białostockim opieki stanowe, jako to opieki szlacheckie, sądy sieroce i t. p. Obowiązki urzędów opiekuńczych w tym okręgu sprawują sądy pokoju. Sprawy, dotyczące opieki i przekraczające na mocy rosyjskiego prawa cywilnego właściwość niższych urzędów opiekuńczych (art. 277, 374, 376, 377,

378, 381 i inne części pierwszej tomu dziesiątego Zbioru Praw Cesarstwa Rosyjskiego), należeć będą do właściwości sądu okręgowego.

8. Sprawy, przejęte przez sądy polskie, a prowadzone w b. sądach niemieckich oraz sądach obywatelskich, będą rozpoznawane przez sądy, powołane na podstawie niniejszej ustawy stosownie do ich właściwości, określonej w przepisach przechodnich do Ust. Post. Cywilnego lub Karnego.

Wyroki warunkowe, wydane przez b. sądy okupacyjne, w zastosowaniu do przepisów obowiązującej Ustawy Post. Cywilnego, uznawane będą za decyzje przedstanowcze, odpowiadające decyzjom incydentalnym.

Art. 41 przepisów przechodnich do Ust. Post. Cywiln. nie będzie miał zastosowania do spraw przejętych przez sądy polskie.

9. Art. 13 ogólnej ustawy włościańskiej (oddzielny dodatek do tomu IX Zbioru Praw Cesarstwa Rosyjskiego) oraz przepisy o nabywaniu, zastawie i dzierżawie własności nieruchomej w dziewięciu guberniach zachodnich (załącznik do art. 698 uwaga 2 części pierwszej tomu X Zbioru Praw) nie mają zastosowania do okręgu białostockiego.

10. W razie braków i wątpliwości, wynikających przy stosowaniu niniejszej ustawy, stosować należy w drodze analogji przepisy, obowiązujące w okręgu sądu apelacyjnego Warszawskiego.

XII.

Rozporządzenie Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich w przedmocie prawa cywilnego i postępowania cywilnego na obszarach wschodnich, podlegających Komisarzowi Generalnemu Ziem Wschodnich, z dnia 15 maja 1919 r.

(Dz. Urz. zarz. cyw. ziem wschodnich 4-23-1919).

Art. 1. Na zajętych przez Wojska Polskie obszarach wschodnich, podlegających Komisarzowi Generalnemu,

stosowane będą: prawo cywilne rosyjskie (cz. I t. X Zb. Praw wyd. z r. 1914), ustawa postępowania cywilnego, rosyjska (cz. I t. XVI Zb. wyd. Praw z r. 1914 art. 1—1460[61]), ustawa handlowa, ustawa postępowania handlowego i ustawa wekslowa rosyjska (cz. 2 t. XI, Zb. Praw. wyd. z r. 1903), oraz wogóle przepisy rosyjskiego prawa cywilnego w zakresie, w jakim pomienione prawo, ustawy i przepisy obowiązywały na tym obszarze przed opuszczeniem go przez władze rosyjskie (przed 1 sierpnia 1915 r.) z uchyleniem jednak wszelkich przepisów, ustanawiających ograniczenia prawne, zależne od narodowości i wyznania ludności tego obszaru, oraz z poniższemi zmianami i uzupełnieniami, jak również z uwzględnieniem zmian i uzupełnień, zawartych w rozporządzeniu o urządzeniu ogólnego sądownictwa na obszarach wschodnich, podlegających Komisarzowi Generalnemu.

Art. 2.[1]) Początek oraz 1—3 punkty art. 29 ros. ust. post. cyw. otrzymują brzmienie następujące:

Do kompetencji sędziego pokoju należą:

1) sprawy w przedmiocie wszelkiego rodzaju zobowiązań i praw na ruchomy i nieruchomy majątek, nie przewyższających 5000 marek lub rubli lub 2500 ostrubli lub 7500 koron; sprawy o wynagrodzenie za szkody i straty podlegają kompetencji sędziego pokoju również i w tym wypadku, jeżeli wysokość szkód i strat w chwili wytoczenia sprawy nie może być dokładnie określona, lecz sam powód nie określa ich ponad jedną z wymienionych wyżej sum;[2])

2) sprawy o przywrócenie zakłóconego lub utraconego posiadania, jeżeli zakłócenie, lub utracenie miały miejsce po 1 sierpnia 1914 r.

---

[1]) Ustawa z 26. IX. 1922 r. w przedmiocie rozbudowy miast (D. U. 89-811-1922), obowiązująca od 20. X. 1922 r.: Art. 9. Orzecznictwo o potrzebie, przedmiocie i rozciągłości wywłaszczenia, względnie czasowego zajęcia, i o wysokości odszkodowania należy do sądów powiatowych (pokoju), w których okręgu nieruchomość jest położona.

[2]) Patrz § 8 lit. a rozp. z 5. XI. 1920 r., zał. XIII A i § 8 lit. a dekr. z 15. XII 1920 r. zał. XIII B.

3) sprawy o zakłócenie prawa używania serwitutu, jeżeli zakłócenie miało miejsce po 1 sierpnia 1914 r.

Art. 3. Rozpoznaniu Sądów Okręgowych ulegają następujące sprawy cywilne:

1) w pierwszej instancji wszelkie sprawy zarówno sporne jak i sądownictwa niespornego, dla których nie są właściwe sądy pokoju;

2) w drugiej instancji: skargi apelacyjne i incydentalne na wyroki sądów pokoju.

Art. 4.[1]) Rozpoznaniu Sądu Apelacyjnego ulegają sprawy z apelacji, lub skarg incydentalnych na wyroki i decyzje Sądów Okręgowych, wydane w pierwszej instancji.

Art. 5.[2]) Wyroki wydane w drugiej instancji są ostateczne i rozpoznaniu w drodze kasacji nie podlegają. Żądania rewizji wyroku i żądania osób, które nie wpływały do sprawy (opozycja trzeciego), rozpoznawane są przez Sąd Apelacyjny.

Art. 6. Sprawy sporne, które na zasadzie przepisów tymczasowych, ulegały jurysdykcji sądów włościańskich i naczelników ziemskich, rozpoznawane będą przez sądy cywilne, powołane na podstawie niniejszego rozporządzenia, stosownie do ich właściwości.

Art. 7. Sprawy, które z inicjatywy miejscowej ludności, samorządu lokalnego, lub władz miejscowych ulegały tymczasowym sądom miejscowym, rozpoznawane będą przez sądy cywilne, powołane na podstawie niniejszego rozporządzenia, stosownie do ich właściwości. Tym ostatnim przekazane być mają sprawy niezakończone pomienionych sądów miejscowych z wyjątkiem spraw sądów, ustanowionych przez władze bolszewickie. Do spraw niezakończonych stosowane będą w drodze analogji art. 27—36 i 42—43

---

[1]) Patrz § 8, b) rozp. min. spraw wewn. z 5. XI. 1920 r., zał. XIII A.

[2]) Uchylono przez wprowadzenie dekretu o ustroju Sądu Najwyższego (patrz zał. XIV).

(z wyjątkiem punktu 1 art. 27) przepisów przechodnich do ustawy postępowania cywilnego (punkt 1 art. 14 niniejszego rozporządzenia).

Art. 8. Wyroki prawomocne sądów miejscowych w poprzednim artykule pomienionych, z wyjątkiem wyroków, wydanych przez sądy, ustanowione przez władze bolszewickie, zachowują moc obowiązującą. Jeżeli jednak pozwany w tych sądach nie stawił się do sprawy, nie przyjmował w niej jakiegokolwiek udziału osobiście, lub przez pełnomocnika i wydany wyrok prawomocny nie jest wykonany całkowicie, ma prawo pozwany założenia opozycji we właściwym sądzie pierwszej instancji, powołanym na mocy niniejszego rozporządzenia, nie przestrzegając terminu, w art. 151 727 i 728 ust. post. cyw. ustanowionego, nie później jednak jak w ciągu roku od dnia ogłoszenia niniejszego rozporządzenia. Wstrzymanie wykonania wyroku, na który została złożona opozycja, może być dokonane w drodze zabezpieczenia powództwa.

Art. 9. Osoby, które wskutek niesłusznego wyroku sądu bolszewickiego utraciły majętność, lub poniosły szkody, lub straty, mają prawo dochodzenia od strony przeciwnej zwrotu rzeczy, lub wynagrodzenia za szkody, lub straty w drodze powództwa w sądzie właściwym.

Art. 10. Uchylono.[1])

Art. 11.[2]) Wszelkie przewidziane przez ustawę postępowania cywilnego ogłoszenia i obwieszczenia publiczne zamieszczone być winny w „Dzienniku Urzędowym Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich".

Art. 12. Spory jurysdykcyjne pomiędzy sądami, a władzami administracyjnemi (art. 237—244 ust. post. cyw.) i sprawy przeciwko urzędnikom (art. 1316—1330[6] ust. post.

---

[1]) Uchylono rozp. rady min. z 19. I. 1922 r. (D. U. 10-70-1922).

[2]) Uchylono przez wprowadzenie art. 15 przep. przech. od u. p. c. (patrz zał. IX) z mocy rozp. rady min. z 19 I. 1922 r. (D. U. 10-70-1922), patrz zał. XIII. C.

cyw.) rozstrzyga właściwy sąd okręgowy, lub sąd apelacyjny w zwykłym komplecie [1]).

Art. 13 [2]). Sprawy, dotyczące opieki, należące na mocy rosyjskiego prawa cywilnego (I cz. X t. Zb. Praw, art. 225 — 296 i 365 — 381) do kompetencji Opieki Szlacheckiej i Sądu Sierocego, należeć będą do właściwości sędziów pokoju. Sprawy, należące na mocy tychże praw do właściwości Senatu Rządzącego, należeć będą do właściwości Sądu Okręgowego z zastosowaniem trybu, przepisanego dla spraw sądownictwa niespornego.

Art. 14. Na obszarach, podlegających Komisarzowi Generalnemu posiadają nadto moc obowiązującą:

1) punkty a) i d) ustępu 1-go art. 2-go, art. 5, 7, 10, 12, 15, 16, 17, 25—43 [3]) przepisów przechodnich do ustawy post. cywilnego, uchwalonych przez Tymczasową Radę Stanu Królestwa Polskiego 18 lipca 1917 roku (Dz. Urz. Dep. Spraw. Nr. 1 z dnia 19 sierpnia 1917 r. pozycja 5);

2) dekret w przedmiocie zawieszenia biegu terminów i przedawnień z dn. 16 stycznia 1919 r. (Dz. Praw Państwa Polskiego Nr. 9 z dnia 29 stycznia 1919 r. pozycja 191);

3) dekret w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych z dnia 24 grudnia 1918 roku (Dz. Praw Nr. 21 z dnia 28 grudnia 1918 r. pozycja 72);

4) dekret w przedmiocie taksy dla komorników sądowych z dnia 30 stycznia 1919 roku (Dz. Praw Nr. 12 z dnia 6 lutego 1919 roku pozycja 131);

---

[1]) Por. art. 23 przep. przech. do u. p. c. (zał. IX), oraz odsył. do tego art.

[2]) Patrz § 8, c) rozp. min. spraw. wewn. z 5. XI. 1920 r. (zał. XIII. A).

[3]) Przytoczono według § 2 rozp. rady min. z 19. I. 1922 r. (D. U. 10-70-1922) i § 1 rozporz. rady min. z 20. XI. 1922 r. (D. U. 107—997, 998-1922). Zmiany, wypływające z tych 2 ostatnich rozporządzeń, mocą których włączono, jako obowiązujące, punkty a) i d) ust. 1-go art. 2-go, obowiązują od 14.. XII. 1922 r. Ogłoszono je już po wydrukowaniu art. 29 u. p. c. Por. również odsył. do § 8 lit. a zał. XIII A i do § 8 lit. a zał. XIII B.

5) przepisy tymczasowe o wynagrodzeniu adwokatów z dnia 8 lutego 1919 r. poz. 203 z powiększeniem normy wynagrodzenia w sprawach przed sądami pokoju (art. 11 przepisów tymczasowych) do 325 marek;

6) okólnik Nr. 76 Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 1918 r. w przedmiocie oznaczenia terminów do licytacji nieruchomości (Dz. Urz. Min. Spraw. Nr. 8 z dnia 25 lutego 1918 r.).

Art. 15. Rozporządzenie niniejsze poczyna obowiązywać z dniem ogłoszenia go w „Dzienniku Urzędowym Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich".

XIII.

A. Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych w przedmiocie wymiaru sprawiedliwości na terenach przyfrontowych i etapowych z dnia 5 listopada 1920 r. (Dz. Urz. T. P. i E. 3-20-1920).

§ 1. Dotychczasowe przepisy, dotyczące wymiaru sprawiedliwości, obowiązujące na terenach przyfrontowych i etapowych, pozostają w mocy, o ile nie będą uchylone, zamienione lub uzupełnione przepisami poniższemi.

§ 2. Powołane do życia rozkazem naczelnego wodza z dn. 15 października 1920 r. sądy pokoju, okręgowe i apelacyjny odpowiadają sądom pokoju, okręgowym i apelacyjnemu, utworzonym rozporządzeniem b. komisarza generalnego ziem wschodnich z dnia 15 maja 1919 r. (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 4 poz. 22) i z wyjątkiem, przewidzianym w §§ 3 i 8 niniejszego rozporządzenia, zachowują dotychczasową właściwość.

§ 3. Uchylono.[1])

§ 8. Poniższe rozporządzenia b. komisarza generalnego Z. W. otrzymują brzmienie następujące:

---

[1]) Uchylono rozporz. rady min. z 11. VII. 1921 (D. U. 64-404-1921), patrz ods. do zał. XIV.

a) punkt 1 art. 2 rozp. komisarza generalnego Z. W. z dnia 15 maja r. 1919 (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 4-1919 r. poz. 23): „Do kompetencji sędziego pokoju należeć będą: sprawy w przedmiocie wszelkiego rodzaju zobowiązań i praw na nieruchomy majątek nieprzewyższających 30000 marek polskich; sprawy o wynagrodzenie za szkody i straty podlegają kompetencji sędziego pokoju również i w tym wypadku, jeżeli wysokość szkód i strat nie może być dokładnie określona, lecz sam powód nie określa ich ponad sumę 100,000 mk. pol.“ [1]).

b) Art. 4. Rozpoznaniu sądu apelacyjnego podlegają sprawy z apelacji lub skarg incydentalnych na wyroki i decyzje sądów okręgowych, wydane w pierwszej instancji, oraz sprawy przewidziane w § 2 niniejszego rozporządzenia.

c) Art. 13 tegoż rozporządzenia: „Sprawy dotyczące opieki i kurateli i należące na mocy prawa cywilnego rosyjskiego do kompetencji opieki szlacheckiej i sądu sierockiego, tudzież sprawy opieki nad małoletniemi włościanami należące na mocy art. 241 cz. I t. X Zb. Pr. Ros. do kompetencji byłych instytucji, organów i urzędów w dodatku specjalnym do ustawy o stanach (t. IX Zb. Pr. Ros. wyd. 1902 r.) wskazanych, należeć będą do właściwych sędziów pokoju. Na wniosek krewnych, bądź powinowatych małoletnich lub z własnej inicjatywy sędzia pokoju zwołuje radę familijną na podstawie przepisów art. 373, 375, 377, 378, 379, 385, 389—446 kod. cyw. Kr. Pol. Sprawy należące na mocy ustaw dotychczasowych do właściwości senatu rządzącego należeć będą do właściwości sądu okręgowego z zastosowaniem trybu przepisanego dla spraw sądownictwa

---

[1]) Przytoczono ze zmianami, wypływającemi z § 2 rozporządzenia rady min. z 20. XI. 1922 r. (D. U. 107-998-1922) obowiązującego od 14. XII. 1922 r. Temże rozporządzeniem rozciągnięto na Ziemie Wschodnie moc obowiązującą punktów a) i d) ustępu 1-go art. 2-go przep. przech. do u. p. c. (zał. IX). Zaznacza się, że zmiany powyższe ogłoszone zostały już po wydrukowaniu art 29 u. p. c. niniejszego wydawnictwa, wskutek czego w odsyłaczu do art. 29 przytoczony jest tekst, który obowiązywał przed 14. XII. 1922 r.

niespornego. Kara pieniężna w art. 383 kod. cyw. Kr. Pol. przewidziana może być wyrzeczoną do sumy mk. pol. 500. W kwestjach organizacji i funkcjonowania rad familijnych sędziowie pokoju stosują przepisy ustanowione dla sądów pokoju w Dz. Urz. Nr. 2 dz. III wyłuszczone z wyjątkiem art. 171 tych przepisów. Rozpatrywanie skarg na uchwały rad familijnych odbywać się będzie w trybie art. 1666—1672 u. p. c. przewidzianym [1]).

B. Dekret Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej w przedmiocie wymiaru sprawiedliwości na terytorjum Litwy Środkowej z dnia 15 grudnia 1920 r. (Dz. Urz. Nr. 10-1920).

IV.

W przedmiocie prawa i postępowania cywilnego.

§ 8. Poniższe rozporządzenia b. Komisarza Generalnego Z. W. otrzymują brzmienie następujące:

a) punkt 1 art. 2 rozporządz. Kom. Gen. Z. W. z dnia 15 maja 1919 roku (Dz. Urz. Z. C. Z. W. 1919 r. Nr. 4 poz. 23):

„Do kompetencji Sędziego Pokoju należeć będą: sprawy w przedmiocie wszelkiego rodzaju zobowiązań i praw na nieruchomy majątek, nieprzewyższających 30.000 marek polskich, sprawy o wynagrodzenie za szkody i straty podlegają kompetencji Sędziego Pokoju również i w tym wypadku, jeżeli wysokość szkód i strat nie może być dokładnie określona, lecz sam powód nie określa ich ponad sumę 100.000 mk. pol.“ [2]).

---

[1]) Ustęp d) § 8 uchylono rozp. rady min. z 19. I. 1922 r. (D. U. 10-70-1922).

[2]) Przytoczono ze zmianami, wypływającemi z § 2 rozp. rady min. z 20. XI. 1922 r. (D. U. 107-997-1922), obowiązując. od 14. XII. 1922 r. Temże rozporządzeniem rozciągnięto na Ziemię Wileńską moc obowiązującą punktów a) i d) ust. 1-go art. 2-go przep. przech. do u. p. c. (zał. IX).

Zaznacza się, że zmiany powyższe ogłoszone zostały już po wydrukowaniu art. 29 u. p. c. niniejszego wydawnictwa, wskutek czego w odsyłaczu do art. 29 przytoczony jest tekst, który obowiązywał przed 14. XII. 1922 r.

b) Art. 13 tegoż rozporządzenia:

„sprawy dotyczące opieki i kurateli i należące na mocy prawa cywilnego rosyjskiego do kompetencji Opieki Szlacheckiej i Sądu Sierocego, tudzież sprawy opieki nad małoletniemi włościanami, należące na mocy art. 241 cz. I t. X Zb. Pr. Ros., do kompetencji b. instytucji organów i urzędów w dodatku specjalnym do ustawy o stanach (t. IX Zb. Pr. Ros. wyd. 1902 r. wskazany) należeć będą do kompetencji Rad Familijnych, powoływanych do życia przez właściwych Sędziów Pokoju na zasadzie przepisów art. 373, 375, 377, 387, 389—466 Kod. Cyw. Król. Polsk. wyłuszczonych. Sprawy, należące na mocy tych ustaw do właściwości Senatu Rządzącego, należeć będą do właściwości Sądu Okręgowego z zastosowaniem trybu, przepisanego dla spraw Sądownictwa niespornego. Kara pieniężna w art. 383 Kod. Cyw. Król. Polsk. przewidziana może być wyznaczona do sumy 500 marek pol. W kwestjach organizacji funkcjonowania Rad Familijnych Sędziowie Pokoju stosują przepisy, ustanowione dla Sądu Pokoju w Dz. Urz. Departamentu Sprawiedliwości Tymczasowej Rady Stanu Król. Polskiego 1917 roku Nr. 2, dział 3, poz. 4, tytuł II wyłuszczone, z wyjątkiem art. 171 tych przepisów. Rozpoznawanie skarg na uchwały Rad Familijnych odbywać się będzie w trybie art. 1666—1672 U. P. C. przewidzianym.

c) Sprawy ubezwłasnowolnienia pozbawionych rozumu i obłąkanych, tudzież ustanowienie opieki nad nimi, które na mocy prawa cywilnego rosyjskiego w zakresie zbadania zdolności umysłowych tych osób należały do kompetencji Wydziału Lekarskiego rządu gubernjalnego (art. 368 cz. 1 t. X Zb. Pr. Ros. wyd. 1914 r. i art. 38 i 40 ust. lekarskiej t. XIII Zb. Pr.), w zakresie zaś ostatecznego rozstrzygnięcia wyniku badania i nakazania opieki do właściwości Rządzącego Senatu (art. 374 i 374^1 cz. I t. X) należeć będą do właściwości Sądu Okręgowego według miejsca zamieszkania obłąkanego lub pozbawionego rozumu.

Postępowanie w tych sprawach ma się odbywać w trybie przewidzianym w art. 1673—1679 U. P. C. w myśl przepi-

sów art. 489—500, 501 cz. 1 i 3, 502, 504—517 Kod. Cyw. Król. Polsk.

Sprawy głuchoniemych i niemych podlegają również właściwości Sądu Okręgowego, jak w zakresie zbadania zdolności umysłowych tych osób, tak też w zakresie nakazania opieki.

Głuchoniemi i niemi pozostają pod opieką do ukończenia lat 21; po dojściu do pełnoletności Sąd Okręgowy zasięga opinji Rady Familijnej, czy głuchoniemy lub niemy jest w stanie ujawnić własną wolę, lub w razie potrzeby zarządza zbadanie lekarskie tej osoby, i jeżeli się okaże, że ta osoba może ujawnić własną wolę, to daje jej prawo zarządzania i rozporządzania majątkiem narówni z osobami nieubezwłasnowolnionymi.

Jeżeli Sąd Okręgowy dojdzie do wniosku, że danie głuchoniememu lub niememu w całości takiego prawa jest niebezpieczne, to ustanawia nad tą osobą kuratelę. Nad niemymi i głuchoniemymi analfabetami pozbawionymi możności wyrażania swej woli Sąd ustanawia opiekę.

Do ustanowienia opieki nad ubezwłasnowolnionymi i kurateli nad niemymi i głuchoniemymi oraz do trybu ich działania mają zastosowanie przepisy, dotyczące opieki nad małoletnimi i kurateli nad nieletnimi [1]).

---

[1]) Okólnik dyr. dep. sprawiedl. z 17. II. 1921 r. (Dz. urz. tym. kom. rządz. 9-1922 str. 125):

Wobec wątpliwości, wynikających przy zastosowaniu dekretu naczel. dow. wojsk Litwy Środk. z dnia 15. XII. 1920 r. Nr. 40 (§ 8) depart. spraw. niniejszem wyjaśnia, że do właściwości sędziów pokoju należą wszystkie sprawy, dotyczące opieki, nie wyłączając i opieki nad majątkiem zmarłego (hereditas jacens), oraz nad majątkiem osób zaginionych, i że w sprawach, dotyczących zabezpieczenia praw spadkowych, mają być stosowane i nadal nieuchylone dotąd artykuły: 1226 — 1256 cz. I t. X zb. pr. ros., oraz art. 1401 — 1407 i 1451 — 1460 u. p. c., co się zaś tyczy rad familijnych, to do ustanowienia i kompetencji takowych winny być zastosowane ściśle przepisy, określone w § 8 pomienionego dekretu, według których do kompetencji rad familijnych należy opieka nad nieletnimi i ubezwłasnowolnionymi.

C. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 stycznia 1922 r. w przedmiocie zmiany niektórych przepisów normujących organizację sądownictwa i postępowanie sądowe cywilne w województwach: nowogródzkiem, poleskiem i wołyńskiem oraz w powiatach: białowieskim, grodzieńskim i wołkowyskim województwa białostockiego. (Dz. Ust. 10-70-1922).

§ 1. W rozkazie Wodza Naczelnego Wojsk Polskich z dnia 15 października 1920 r. w przedmiocie wymiaru sprawiedliwości na terenach przyfrontowych i etapowych (Dz. Urz. Z. T. P. i E. Nr. 2 p. 9) zastępuje się w punkcie e art. 5 wyrazy „Sąd Kasacyjny“ przez „Sąd Najwyższy w Warszawie“, wykreśla się w zdaniu drugiem art. 6 wyrazy „i Sąd Kasacyjny“ a w art. 11 wyrazy „i kasacyjnym“ wreszcie uchyla się art. 10.

Dział VI i VII i ustęp drugi art. 28 działu VIII tegoż rozkazu oraz punkt d § 8 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 5 listopada 1920 r. w przedmiocie wymiaru sprawiedliwości na terenach przyfrontowych i etapowych (Dz. Urz. Z. T. P. i E. Nr. 3 p. 20) zastępuje się przez dział V (z wyjątkiem art. 24), VI i VII przepisów tymczasowych o urządzeniu sądownictwa w Królestwie Polskiem (Dz. Urz. Departamentu Sprawiedliwości r. 1917 Nr. 1) z późniejszemi zmianami i przez art. 33 dekretu Rady Regencyjnej z dnia 3 stycznia 1918 r. o tymczasowej organizacji Władz Naczelnych w Królestwie Polskiem. (Dz. P. K. P. Nr. 1 p. 1).

§ 2. W rozporządzeniu Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dnia 15 maja 1919 r. w przedmiocie prawa cywilnego i postępowania cywilnego na obszarach wschodnich (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 4 poz. 23) uzupełnia się p. 1 art. 14 przez włączenie do przepisów posiadających moc obowiązującą: art. 5, 7, 12, 15, 17 i punktu f art. 27 Przepisów przechodnich do ustawy postępowania cywilnego (Dz. Urz. Dep. Spraw. z 1917 r., Nr. 1 Dział 1).

§ 4. Na powyższe ziemie rozciąga się moc obowiązującą dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie dyzlokacji sądów (Dz. P. P. P. Nr. 14 poz 170). Równocześnie uchyla się art. 10 rozporządzenia Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dnia 15 maja 1919 r. o urządzeniu ogólnego sądownictwa na obszarach wschodnich podlegających Komisarzowi Generalnemu Ziem Wschodnich (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 4 poz. 32 [1])), rozporządzenie tegoż Komisarza z dnia 5 maja 1920 r. w przedmiocie dyzlokacji sądów pokoju, sędziów śledczych i podprokuratorów (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 43 poz. 1127), rozporządzenie Komisarza Naczelnego Z. W. i F. P. z dnia 20 marca 1920 r. w przedmiocie dyzlokacji urzędów wymiaru sprawiedliwości (Dz. Urz. Z. W. F. P. Nr. 3 poz. 26) oraz art. 15 i 29 rozkazu Naczelnego Wodza W. P. z dnia 15 października 1920 r. w przedmiocie organizacji wymiaru sprawiedliwości na terenach przyfrontowych i etapowych (Dz. Urz. Z. T. P. i E. Nr. 2 p. 9).

§ 5. Uchyla się wszelkie przepisy sprzeczne z niniejszem rozporządzeniem obowiązujące dotychczas na obszarze województw; nowogródzkiego, poleskiego, wołyńskiego i powiatów: białowieskiego, grodzieńskiego i wołkowyskiego województwa białostockiego.

D. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 1922 r. o zmianie obowiązujących w Ziemi Wileńskiej przepisów prawnych w przedmiocie ustroju sądownictwa. (Dz. Ust. 47-414-1922).

§ 1. Na Ziemię Wileńską rozciąga się moc obowiązującą:

a) dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie dyzlokacji sądów (Dz. P. P. P. Nr. 14 poz. 170),

b) dekretu z dnia 8 lutego 1919 r. w przedmiocie ustroju Sądu Najwyższego (Dz. P. P. P. Nr. 15 poz. 199); we wszystkich przepisach nadal obowiązujących na Ziemi Wi-

---

[1]) Powinno być „23“.

leńskiej zastępuje się wyrazy „sąd kasacyjny“ przez „Sąd Najwyższy w Warszawie“,

c) ustawy z dnia 18 maja 1921 r. w przedmiocie oznaczenia okresu organizacji sądownictwa (Dz. U. R. P. Nr. 46 poz. 278).

§ 2. Działy VI i VII (atr. 17—25) dekretu Nr. 20 Naczenego Dowódzcy Wojsk Litwy Środkowej z dnia 18 listopada 1920 r. (Dz. Urz. Tymcz. Kom. Rządz. Nr. 3) w przedmiocie organizacji wymiaru sprawiedliwości na terytorjum Litwy Środkowej, zawierające przepisy o mianowaniu i odwołaniu oraz o nadzorze i odpowiedzialności dyscyplinarnej, zastępuje się przez działy V (z wyjątkiem art. 24), VI i VII Przepisów Tymczasowych o urządzeniu sądownictwa w Królestwie Polskiem (Dz. Urz. Dep. Spraw. z r. 1917 Nr. 1) z późniejszemi zmianami i przez art. 33 dekretu Rady Regencyjnej z dnia 3 stycznia 1918 r. o tymczasawej organizacji władz naczelnych w Król. Polskiem (Dz. Pr. P. Nr. 1 poz. 1).

§ 3. Uchyla się wszelkie przepisy, sprzeczne z niniejszem rozporządzeniem, obowiązujące dotychczas na Ziemi Wileńskiej, w szczególności:

a) art. 4, 10, 11, 16, 26 i 27 dekretu Nr. 20 Naczelnego Dowódzcy Wojsk Liwy Środkowej z dnia 18 listopada 1920 r. w przedmiocie organizacji wymiaru sprawiedliwości na terytorjum Litwy Środkowej (Dz. Urz. Tymcz. Kom. Rządz. Nr. 3),

b) art. 7 — 9 dekretu Nr. 26 Naczelnego Dowódzcy Wojsk Litwy Środkowej z dnia 23 listopada 1920 r. (D. U. T. K. R. Nr. 5),

c) punkt d) § 8 dekretu Nr. 40 Naczelnego Dowódzcy Wojsk Litwy Środkowej z dnia 15 grudnia 1920 r. w przedmiocie wymiaru sprawiedliwości (Dz. U. T. K. R. Nr. 10),

d) dekrety Naczelnego Dowódzcy Wojsk Litwy Środkowej z dnia 21 maja i 13 września 1921 r. Nr. Nr. 255 i 337 w przedmiocie utworzenia i organizacji izby kasacyjnej (Dz. U. T. K. R. Nr. Nr. 19 i 31 1921 r.).

Izbę kasacyjną w Wilnie znosi się.

XIV.

Dekret w przedmiocie ustroju Sądu Najwyszego z dnia 8 lutego 1919 r. (Dz. Pr. 15-199-1919 [1])).

1. Sąd Najwyższy stanowią prezesi i sędziowie w odpowiedniej liczbie. Jeden z prezesów będzie mianowany na stanowisko pierwszego prezesa Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy dzieli się na Izby. Na czele każdej Izby stoi prezes. Ogólne Zgromadzenie prezesów i sędziów Sądu najwyższego oznacza zakres działania i skład osobowy poszczególnych Izb.

2. Sąd Najwyższy orzeka w składzie trzech sędziów, a w sprawach dyscyplinarnych w składzie pięciu sędziów, przyczem przez sędziów rozumieć należy także prezesów. Wyjątek stanowią sprawy, zastrzeżone kompletowi całej Izby lub też Ogólnemu Zgromadzeniu Sądu Najwyższego. Komplet zwyczajny ma prawo uchwalić przekazanie poszczególnej sprawy kompletowi całej Izby, ten zaś może przekazać sprawę ogólnemu zgromadzeniu Sądu Najwyższego.

Do ważności uchwał pełnej Izby wymagana jest obecność dwóch trzecich części członków tejże Izby, conajmniej zaś obecność pięciu sędziów, wliczając w to prezesa. Do ważności uchwał ogólnego zgromadzenia wymagana jest obecność połowy członków Sądu Najwyższego, licząc tak prezesów jak i sędziów.

Do uzupełnienia kompletu może być powołany tak sędzia, należący do składu innej Izby, jako też sędzia apelacyjny, nie może atoli przewodniczyć na posiedzeniu.

---

[1]) Rozporządzeniem rady ministrów z dn. 11 lipca 1921 r. (D. U. 64-404-1921) rozciągnięto niniej. dekret na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty grodzieński, wołkowyski i białowieski województwa białostockiego.

Rozporządzeniem rady min. z 19 czerwca 1922 r. (D. U. 47-414-1922) tenże dekret rozciągnięto na Ziemię Wileńską.

3. Sąd Najwyższy oprócz sprawowania przekazanego mu ustawami sądownictwa jest władny:

a) na ogólnem zgromadzeniu wyjaśniać na wniosek Ministra Sprawiedliwości przepisy prawa obowiązującego, wywołujące w praktyce wątpliwości lub stosowane rozbieżnie;

b) wypominać i usuwać w miarę możności usterki, dostrzeżone w czynnościach urzędowych sądów niższych, oraz według uznania zawiadamiać o nich Ministra Sprawiedliwości.

Prezesi sądów w sprawach, dotyczących administracji wymiaru sprawiedliwości, w myśl art. 16 i 25 Przep. Tymcz. o urząd. sądown. z dn. 18 lipca 1917 r., są organami nie sądów, lecz Ministerstwa Sprawiedliwości i przeto podlegają nadzorowi nie Sądu Najwyższego, lecz Ministra. (S. N. O. 5-21. III).

4. Obowiązki Prokuratora naczelnego pełni Minister Sprawiedliwości. Przy Sądzie Najwyższym urzęduje odpowiednia liczba prokuratorów i podprokuratorów. Jeden z prokuratorów będzie mianowany na stanowisko Pierwszego Prokuratora.

5. Przy Sądzie Najwyższym istnieje sekretarjat prawniczy, złożony z osób kwalifikowanych na urząd sędziowski. Pełnią one czynności pomocnicze określone instrukcją wewnętrzną.

6. Niniejszy dekret zyskuje moc obowiązującą z dniem ogłoszenia [1]). Równocześnie przestają obowiązywać: art. 8. i dwa pierwsze zdania art. 9 tymczasowych przepisów o urządzeniu sądownictwa w Królestwie Polskiem z dnia 18 lipca 1917 r. oraz zawarte w art. 28 tychże przepisów postanowienie o składzie Sądu Najwyższego jako dyscyplinarnego.

---

[1]) Ogłoszono 8 lutego 1919 r.

XV.

Tymczasowa Instrukcja Ogólna dla sądów Królestwa Polskiego z dnia 21 sierpnia 1917 r. (Dz. Urz. 2-4-1917).

TYTUŁ I.

Urządzenie wewnętrzne.

DZIAŁ I.

Podział czynności w sądach.

Art. 4. Sądy wyższe w miarę potrzeby podzielone będą na wydziały i sekcje. Dla spraw wskazanych w art. 11 niniejszej instrukcji, będą zwoływane zebrania ogólne połączonych wydziałów sądu.

Art. 5. Podziału spraw pomiędzy wydziały, względnie sekcje, mając na uwadze równomierność obciążenia, dokonywa prezes sądu, względnie przewodniczący wydziału, na pewnych stałych podstawach: bądź według nazwisk powodów—w sprawach cywilnych, a oskarżonych—w sprawach karnych, bądź na podstawie terytorjalnej, bądź też według rodzaju spraw. W sądach apelacyjnych podział spraw pomiędzy wydziały cywilne lub karne powinien być zgóry określony podług sądów, z których nadchodzą apelacje lub skargi. Wszelkie wątpliwości w przedmiocie należytego skierowania sprawy lub podania rozstrzyga prezes sądu.

Art. 6. Każdą z sekcji zarządza sędzia, wyznaczony do tego przez prezesa sądu, względnie przewodniczącego wydziału. Sekcje posiadają kancelarję. Czynności kilku sekcji może załatwiać jedna kancelarja.

Art. 7. Podział czynności następuje zazwyczaj zgóry na rok najbliższy i może pozostać i nadal bez zmiany, o ile w praktyce okazał się celowym.

Art. 8. Wszelkie zarządzenia, dotyczące podziału czynności w sądach, komunikowane będą odnośnym sędziom, urzędnikom sądowym i urzędom.

DZIAŁ II.

Posiedzenia sądów.

Art. 9. Posiedzenia sądów bywają: gospodarcze, sądowe lub też ogólne połączonych wydziałów sądu.

Art. 10. Posiedzenia gospodarcze wyznaczane będą:

1) do przedwstępnego przedyskutowania projektów szczegółowych instrukcji sądowych,

2) do przedwstępnego rozważenia spraw dyscyplinarnych osób, urzędujących w sądach,

3) do spraw, które na mocy ustaw postępowania sądowego winny być rozpatrywane na posiedzeniu gospodarczem.

Art. 11. Posiedzenia ogólne połączonych wydziałów sądu powołane są:

1) do wyboru kandydatów na wakujące w tymże sądzie stanowiska sędziów,

2) do oznaczenia kolei, w której sędziowie mogą korzystać z ferji sądowych,

3) do ostatecznego rozważenia sporządzonych przez dany sąd instrukcji szczegółowych,

4) do rozpatrzenia corocznych sprawozdań, o biegu spraw w sądzie i do wysłuchania sprawozdań otrzymanych od podwładnych sądów,

5) do podziału przewodniczących i sędziów pomiędzy poszczególne wydziały sądu, tudzież oznaczenia stałych dni posiedzeń każdego wydziału,

6) wreszcie do wszelkich innych spraw, jakie prezes sądu lub poszczególny wydział uznają za konieczne przedstawić do rozpatrzenia ogólnego zgromadzenia.

Art. 12. Posiedzenia gospodarcze sądów odbywają się przy drzwiach zamkniętych w dnie, wyznaczone przez przewodniczącego, w miarę potrzeby.

Art. 13. Posiedzenia sądowe odbywają się publicznie, wyjąwszy wypadki, wskazane w ustawach postępowania sądowego: karnego i cywilnego.

Art. 14. Posiedzenia ogólne, połączonych wydziałów odbywają się przy drzwiach zamkniętych, z wyjątkiem wypadków, wskazanych przez prawo. Do prawomocności orzeczeń potrzebna jest obecność najmniej $^2/_3$ ogólnej liczby sędziów urzędujących.

Wyjątek od tej zasady stanowią sprawy i kwestje, uznane przez prezesa sądu za pilne, które mogą być rozstrzygane przy udziale zwykłej większości sędziów danego sądu. Posiedzenia powyższe odbywają się w miarę potrzeby.

Art. 15. Wykaz spraw, wyznaczonych na posiedzenie ogólne połączonych wydziałów sądu, winien być zakomunikowany sędziom, o ile możności na trzy dni przed posiedzeniem.

Art. 16. W jednym i tym samym kolegjum nie mogą brać udziału sędziowie, spokrewnieni ze sobą: w linji prostej bez ograniczenia stopni, a w linji bocznej do czwartego stopnia, tudzież spowinowaceni do drugiego stopnia włącznie.

Art. 17. Sędzia, nie mający możności przybycia do sądu w celu wzięcia udziału w posiedzeniu lub sprawowaniu wszelkich innych obowiązków, winien o tem zawiadomić prezesa sądu.

Prezes lub sędzia pokoju w tym samym wypadku powinien zawiadomić swego zastępcę i kancelarją sądową.

Art. 18. Sędziowie zajmują na posiedzeniach miejsca według pierwszeństwa nominacji na urząd sędziowski, sędziowie zaś jednocześnie mianowani—stosownie do wieku. Przewodniczący zajmuje pierwsze miejsce.

Art. 19. Prokurator i sekretarz mają swoje miejsca przy stole sędziowskim: pierwszy na prawo, a drugi na lewo od sędziów.

Art. 20. Również mają osobne miejsca na sali sądowej: obrońcy podsądnych, oskarżyciele i oskarżeni w sprawach z oskarżeń prywatnych, strony i ich pełnomocnicy, tudzież z zezwolenia prezesa sądu, względnie sędziego pokoju—sprawozdawczy pism.

Art. 21. Podsądni zajmują miejsce na przeznaczonej dla nich ławie.

Art. 22. Wszystkie osoby, znajdujące się na sali sądowej wstają: a) podczas przysięgi, b) podczas ogłaszania wyroku, c) przy wejściu kompletu sądzącego na salę sądową. Podczas przysięgi wstaje również i cały skład sądu.

Art. 23. Wokanda spraw, wyznaczonych na posiedzenie sądowe, winna być wywieszona przy wejściu do sądu najpóźniej na jeden dzień przed posiedzeniem; drugi zaś egzemplarz winien znajdować się w rękach woźnego audencjonalnego.

Art. 24. Posiedzenia sądowe odbywają się w dnie zgóry na to przeznaczone; jednakże w wypadkach pilnych mogą być wyznaczane i na inne dnie; w razie potrzeby mogą być kontynuowane i w dnie świąteczne. O dniach i godzinach rozpoczynania posiedzeń należy podać do powszechnej wiadomości.

Art. 25. Dla każdej sprawy, będącej na wokandzie sądowej w danym dniu, należy oznaczyć godzinę rozprawy, mając na uwadze przypuszczalny czas trwania wszystkich poprzedzających rozpraw i przesłuchań.

Art. 26. Przewodniczący kompletu sądzącego oraz referent powinni się przygotować do każdej rozprawy przez przestudjowanie sprawy pod względem faktycznym i prawnym.

Art. 27. Wszystkie osoby powinny przemawiać przed sądem stojący. Przewodniczący w wyjątkowych wypadkach może zezwolić chorym lub kalekom przemawiać siedzący.

Art. 28. Na posiedzeniach sądu zasiadają sekretarze lub ich zastępcy, wyznaczani przez przewodniczącego sądu.

Art. 29. Sekretarz lub jego zastępca prowadzi według załączonego wzoru dziennik ogólny każdego posiedzenia sądu. W dzienniku tym powinno być zapisane:

1) rok, miesiąc, dzień i godzina rozpoczęcia posiedzenia,
2) lista obecności kompletu sądzącego,
3) jakie sprawy na tem posiedzeniu były rozpoznawane i rozstrzygnięte i
4) jakie sprawy zostały odroczone, na kiedy i z jakiego powodu. Dziennik ten podpisuje przewodniczący wraz z sekretarzem. Dzienniki powyższe przechowuje w porządku chronologicznym sekretarz; po upływie roku oprawia się je w osobne księgi.

Art. 30. Niezależnie od dziennika ogólnego w każdej poszczególnej sprawie cywilnej i karnej winien być sporządzony protokół według zasad, wskazanych w ustawach postępowania cywilnego i karnego.

Art. 31. Przestrzeganie porządku na posiedzeniu i wykonanie zarządzeń przewodniczącego należy do obowiązków woźnego audjencjonalnego.

Art. 45. W razie choroby lub nieobecności prezesa sądu obowiązki jego sprawuje wice-prezes, względnie starszy z wiceprezesów, lub sędziów. W tych samych wypadkach sądzego pokoju zastępuje inny sędzia lub ławnik, wyznaczony do tego przez prezesa właściwego sądu okręgowego.

Przyjmowanie interesantów.

Art. 55. Dla interesantów kancelarje sądowe winny być otwarte w dnie powszednie najmniej po dwie godziny codziennie. Godziny te oznacza prezes właściwego sądu. O godzinach tych należy podać do wiadomości powszechnej, stosownie do przepisów art. 32 tej instrukcji. Powyższe ograniczenia godzin przyjęć w kancelarjach sądowych nie dotyczą: adwokatów, rejentów i urzędników państwowych, przychodzących do kancelarji osobiście.

Prezesi sądów względnie wydziałów sądu oznaczają sami godziny swoich przyjęć.

Art. 58. Sekretarz sądu może pozwolić na przeglądanie ksiąg i akt sądowych, o ile tego prawo nie zabrania.

Art. 59. Nikt oprócz sędziego i osoby, sprawującej obowiązki sekretarza na posiedzeniu sądowem, albo też osób, szczególnie przez prawo do tego upoważnionych, nie może brać akt sądowych z kancelarji. W każdej kancelarji sądowej, względnie sekcji tejże kancelarji, powinna być prowadzona kontrola akt, odsyłanych do domu osobom, do tego uprawnionym.

DZIAŁ VI.

Biuro podawczo-wykonawcze.

Art. 60. W sądach wyższych będzie biuro podawczo-wykonawcze, przeznaczone do przyjmowania pism nadchodzących, do ekspedjowania wysyłanych, oraz do przechowywania dowodów rzeczowych.

DZIAŁ X.

Komornicy.

Art. 80. Komornicy pensji nie otrzymują, mają natomiast prawo do pobierania opłat, stosownie do przepisów specjanych.

Art. 81. W razie stawianego komornikowi oporu przy wykonywaniu czynności urzędowych, ma on prawo żądać pomocy od miejscowej władzy policyjnej, a w razie niezbędnej konieczności i od władzy wojskowej.

Art. 83. Komornik, który rozpoczął egzekucję, sprawuje wszelkie czynności egzekucyjne aż do ostatecznego wykonania wyroku, chybaby zapadła odrębna decyzja o wyznaczeniu innego komornika.

Art. 84. W wydziałach i sekcjach cywilnych winna być wywieszona lista komorników z wymienieniem ich miejsc zamieszkania i rewirów im powierzonych. Nadto nazewnątrz domu, w którym mieszka komornik, winna się

znajdować tablica z herbem Państwa i z napisem u góry: „Komornik przy sądzie . . . . w . . . . rewiru . . . .“.

Art. 85. Na drzwiach kancelarji komornika będzie się znajdować tablica z wymienieniem jego urzędu, nazwiska, oraz godzin przyjęć.

Art. 86. Wyjeżdżając w sprawach urzędowych, komornik na drzwiach kancelarji wywiesza zawiadomienie, dokąd wyjechał i kiedy powróci.

Art. 87. Wyjeżdżając na urlop, komornik na drzwiach kancelarji wywiesza zawiadomienie, kto go zastępuje i gdzie zastępca zamieszkuje.

Art. 88. W sprawach nagłych komornik obowiązany jest przyjąć interesanta bez względu na porę dnia i miejsce.

T Y T U Ł II.

Biurowość w sądach.

D Z I A Ł I.

Przepisy ogólne.

Oddział I.

Pisma nadchodzące.

Art. 90. Wszelkie pisma, podania, prośby, doniesienia, zażalenia, przedstawienia, odezwy, reskrypty i t. d., odbiera sędzia lub urzędnik kancelarji, wyznaczony do tego przez prezesa sądu. W sądach wyższych może być przeznaczony dla osoby, przyjmującej takie podania, specjalny pokój (biuro podawczo-wykonawcze) o ile można blisko wejścia do sądu. Niewolno odmówić przyjęcia, ani też zwrócić wnoszonego pisma bez pozwolenia właściwego sędziego lub prezesa sądu. Każdy wnoszący do sądu jakiekolwiek pismo

może żądać odpowiedniego pokwitowania od osoby je odbierającej.

Art. 93. Na wszystkich pismach, przez sąd otrzymanych, urzędnik przyjmujący winien położyć prezentację, t. j. dzień, miesiąc i rok rzeczywistego nadejścia pisma do sądu, tudzież ilość załączników. Na pismach w zapieczętowanych kopertach, których urzędnik nie ma prawa otworzyć, prezentata tymczasowa położona będzie na stronie adresowej koperty i przeniesiona na pismo dopiero po otwarciu koperty przez prezesa sądu, przyczem uzupełniona będzie oznaczeniem ilości załączników i uwagami, stosownie do niniejszych przepisów.

Art. 94. Jeżeli w danym sądzie jest kilku urzędników, przyjmujących pisma, nadchodzące do sądu, w takim razie powinien podpisać się pod prezentatą przyjmujący urzędnik, o ile prezentata została zrobiona przez wyciśnięcie odpowiedniego stempla. Odbitka stempla winna być twałą i wyraźną. Jeżeli brakuje powołanych w piśmie załączników, należy o tem zaraz zaznaczyć obok prezentaty.

Art. 95. Załączone do pism, przez sąd otrzymanych, papiery wartościowe, weksle, rewersy i t. d. winny być zapisywane do specjalnej księgi i przechowywane w kasie sądowej.

Art. 97. W sądach, podzielonych na wydziały, pisma, adresowane do prezesa sądu, są przekazywane, do wydziałów jedynie na zasadzie odpowiednich dekretacji prezesa.

Art. 98. Wszystkie pisma, tyczące się spraw już wprowadzonych w sądzie, winny być oddane tegoż samego dnia, a pilne bezzwłocznie do właściwych wydziałów, względnie sekcji sądu.

Art. 99. Na każdem nadchodzącem do sądu piśmie, kierownik sądu wydaje odpowiednią własnoręczną dekretację, którą datuje i podpisuje. W sądach, podzielonych na wydziały i sekcje, w ten sam sposób postępuje przewodniczący wydziału lub sekcji z przedstawionemi mu pismami.

Oddział III.

Pisma wysyłane.

Art. 117. Sądy wyższe komunikują się z niższemi za pomocą poleceń, niższe zaś czynią wyższym przedstawienia, z władzami równorzędnemi komunikują się za pomocą odezw, organom zaś policyjnym dają polecenia.

Art. 122. W razie przesyłania akt sprawy, osobą, odpowiedzialna za ich całość, powinna zaświadczyć literami i cyframi na ostatniej karcie liczbę kart i zaświadczenie to podpisać.

Art. 123. Po rozstrzygnięciu sprawy, sąd drugiej instancji odsyła do sądu pierwszej instancji akta sprawy wraz z wszystkiemi przedstawionemi sobie pismami, tudzież odpisem wyroku, pozostawiając u siebie tylko oryginalny wyrok.

Art. 127. Dokumenty, świadectwa, wypisy, odpisy, pieniądze, rzeczy i t. d. mogą być wydawane komu należy bez piśmiennych podań, ale za pokwitowaniem. Nieznany urzędnikowi odbiorca któregokolwiek z tych przedmiotów winien udowodnić tożsamość osoby.

Art. 128. Każde wydawane z akt zaświadczenie winno być podpisane przez osobę je wydającą i zawierać w sobie wskazówkę, komu zostało wydane.

Art. 129. Pisma, wysyłane z rozporządzenia sądu, redaguje sekretarz, względnie podsekretarz. Pisma takie, podpisane przez sekretarza, winny być przedstawione do podpisu właściwemu sędziemu.

Art. 130. Przedstawienia do władz wyższych podpisuje osoba, stojąca na czele sądu, wezwania sądowe—sekretarz, względnie podsekretarz, wszelkie inne pisma — prezes sądu, przewodniczący wydziału lub sędzia, odpowiednio do atrybucji.

Art. 131. O wydaniu tytułu wykonawczego zaznacza się na postanowieniu sądu, z którego tytuł został wydany,

z wymienieniem czasu wydania i osoby odbiorcy, w razie wydania tytułu tylko na częściowe wykonanie postanowienia sądu, należy zaznaczyć, co do jakiej mianowicie części postanowienia tytuł został wydany.

Oddział IV.

Repozycja Akt.

Art. 135. Sprawy cywilne są reponowane.

a) po wykonaniu wyroku,

b) po upływie roku od czasu wydania tytułu wykonawczego lub rozstrzygnięcia sprawy, jeżeli tytuł wykonawczy nie był wydany,

c) po umorzeniu powództwa wskutek niestawiennictwa powoda lub z innych przyczyn, wreszcie

d) jeżeli w przeciągu roku nie było żadnego postępowania w danej sprawie.

DZIAŁ II.

Specjalne przepisy co do biurowości w sprawach cywilnych.

Art. 137. Sprawy cywilne, nie ukończone w jednym roku, nie będą przenoszone do repertorjów na rok następny.

Art. 138. Sprawy zreponowane i następnie wznowione należy zapisywać do właściwego repertorjum na rok bieżący, a w dawnym repertorjum uczynić odpowiednią wzmiankę, ze wskazaniem numeru nowego repertorjum.

Art. 139. Oprócz repertorjów i skorowidzów, względnie dziennika, należy jeszcze prowadzić w wydziałach cywilnych sądów wyższych:

a kontrolę wezwań sądowych,

b) kontrolę grzywien, wymierzanych za niestawiennictwo do sądu, za zgłoszenie bezzasadnego sporu o fałsz (art. 562 proc. cyw.) i innych grzywien, oraz należności,

przeznaczonych do ściągnięcia przez sąd, według załączonych do niniejszego wzorów.

W kancelarjach sądowych, podzielonych na sekcje, każda sekcja prowadzi kontrolę wezwań sądowych. Wyżej wymienione pod literami a i b kontrole nie są corocznie zmieniane.

W sądach pokoju prowadzenie kontroli wezwań sądowych jest zbyteczne. Powinna być prowadona tylko kontrola ulegających ściągnięciu wszelkiego rodzaju grzywien i należności. Wymierzone przez sąd grzywny i należności zapisuje do właściwej kontroli sekretarz, który pilnuje ich ściągnięcia.

Art. 140. Przepisy, zamieszczone w dodatku do art. 267 (uwaga) ust. post. cyw. o komunikowaniu się sądu ze stronami przez pocztę, o czem mowa w art. 267, 270, 278, 279, 305, 942 i 1504^1 ust. post. cyw., nie będą miały zastosowania jeżeli sąd uzna za niedogodne stosowanie tych przepisów bądź wogóle, wskutek warunków miejscowych, bądź w szczególności, ze względu na okoliczności danej sprawy, wreszcie jeżeli osoby, kiorące udział w sprawie, zażądają doręczenia wezwań i pism przez komornika lub woźnego, biorąc na swój rachunek nadwyżkę kosztów bez prawa regresu do strony przeciwnej.

Art. 141. Prośby lub skargi w wypadkach, wskazanych w art. 53, 54^2, 164^2, 266, 270 i 755 ust. proc. cyw., mogą być zwrócone wnoszącym je osobom na ich życzenie i bez piśmiennego zawiadomienia za pokwitowaniem w repetorjum.

Art. 142. Decyzja sądu, wstrzymująca dalszy bieg prośby lub skargi, na życzenie petenta może być oznajmiona mu ustnie, o czem winna być dokonana podpisana przez petenta odpowiednia wzmianka pod decyzją, ze wskazaniem daty jej ogłoszenia.

Art. 143. W sądach wyższych zawiadomienia o zwrocie podania lub wstrzymaniu jego biegu dalszego będą posyłane; w razie złożenia pieniędzy na doręczenia względnie

na koszta przejazdu — przez woźnego, w przeciwnym zaś razie — przez miejscową władzę policyjną.

Art. 144. Sąd nie jest obowiązany do dawania stronom piśmiennych wyjaśnień o przebiegu spraw.

Art. 145. O terminie, wyznaczonym do sądzenia sprawy na skutek ustnej prośby, zawiadamia się petenta ustnie, o czem powinna być zrobiona podpisana przez niego odpowiednia wzmianka pod dekretacją o terminie.

Art. 146. Nie wyczekując prośby osób zainteresowanych, będą wyznaczane do sądzenia w sądach *okręgowych* skargi na uchwały rad familijnych i na decyzje wydziałów hipotecznych powiatowych, prośby o zatwierdzenie uchwał rad familijnych, żądania innych sądów co do zbadania świadków, zasięgnięcia opinji biegłych, wreszcie skargi na decyzje sędziów pokoju w razie odmowy zatwierdzenia aktów rejentalnych (art. 256 ust. o not.). We wszystkich tych sprawach, sąd, po wydaniu decyzji, zwraca wraz z jej odpisem odnośne akta sprawy komu należy.

Art. 147. Do każdej sprawy będzie załączony rachunek pieniędzy, złożonych w sprawie na koszta wezwań i na przejazd woźnego.

Art. 148. Z każdego raportu o sprzedaży nieruchomości i z każdego pisma, przy którym zostały złożone pieniądze do depozytu sądu na rzecz osoby prywatnej, będą założone osobne akta. Przytem należy się kierować następującemi zasadami:

a) sprawa o funduszach, otrzymanych ze sprzedaży nieruchomości nie powinna być oddzielana od sprawy o sprzedaży tej nieruchomości,

b) o funduszach, składanych do depozytu sądu perjodycznie, np. w razie zapowiedzenia pensji, powinny być założone jedne wspólne akta,

c) podanie, przy którem pozwany składa fundusze na zaspokojenie powoda, powinno być załączone do właściwych akt procesowych, w odrębnych zaś aktach, założo-

nych w przedmiocie dystrybucji pomienionych funduszów, należy zrobić wzmiankę o powyższem podaniu.

Art. 150. Dla strony, która nie zameldowała o wybranem miejscu zamieszkania, jeżeli jest powodem, należy uważać za miejsce zamieszkania miejsce, wskazane w skardze, jeżeli zaś jest to pozwany, to miejsce, w którem było mu doręczone wezwanie do sądu, i wszystkie wezwania i pisma należy im doręczać w powyższych miejscach zamieszkania, o ile nie zameldują inaczej, stosownie do art. 309 ust. post. cyw.

Art. 151. W razie klasyfikacji (uporządkowania) szacunku nieruchomości, mającej urządzoną hipotekę (art. 1595 ust post. cyw.), wezwania należy doręczyć wszystkim wierzycielom i dłużnikom we wskazanych przez nich, stosownie do art. 27 ust. hip. 1818 r., miejscach zamieszkania. Przy klasyfikacji majątków niehypotecznych doręczenia wierzycielom winny być dokonane w miejscach wskazanych w art. 309 — 311 ust. post. cyw. W każdym jednak wypadku koszta wezwania będą podjęte z szacunku, ulegającego klasyfikacji, o ile odpowiedniej kwoty na koszta wezwań nie złożył wierzyciel, popierający klasyfikację.

Art. 152. Każda ze stron, wnosząc podanie, winna jednocześnie złożyć pieniądze na koszta prawne doręczenia wezwań. Do czasu złożenia tych pieniędzy doręczenie wezwań będzie całkowicie wstrzymane. O ile złożona na doręczenie kwota okaże się następnie niedostateczną, przewodniczący zarządzi ściągnięcie brakującej sumy.

Art. 153. Protokuły posiedzeń sądowych będą sporządzane w zastosowaniu odpowiednich przepisów procedury cywilnej i według zasad, wskazanych w art. 836, 837, 840 i 841 ust. post. kar.[1])

---

[1]) Ust. post. kar.:

Art. 836. W protokule rozprawy głównej wymienia się: 1) datę i miejsce rozprawy z nadmienieniem, o której godzinie ją rozpoczęto i skończono, 2) osoby urzędowe, biorące udział w posiedzeniu sądu, 3) uchylono, 4) treść sprawy roz-

Art. 154. Dokumenty można składać sądowi tylko przy piśmiennem podaniu z wyjątkiem dokumentów, złożonych na posiedzeniu lub sędziemu referentowi w terminie, wyznaczonym do rozpoznania wyjaśnień (art. 904 ust. post. cyw.). O złożeniu takich dokumentów należy zaznaczyć w protokule i załączyć je do tego ostatniego.

Art. 155. Ogłoszone publicznie na posiedzeniu sądowem przez przewodniczącego sądu odroczenie sprawy na inny określony termin, zapisane do protokułu, zastępuje wezwanie.

Art. 156. Świadkowi, który nie otrzymał na posiedzeniu sądu wynagrodzenia za oderwanie go od zajęć, wydaje przewodniczący sądu specjalny *rozkaz do wyegzekwowania* należnego wynagrodzenia.

Art. 157. Świadectwa, wskazane w art. 452 ust. post. cyw., mogą być wydawane na zasadzie decyzji sędziego, względnie przewodniczącego wydziału.

Art. 158. Przed uprawomocnieniem się wyroku, dokumenty mogą być zwrócone komu należy na mocy decyzji sędziego, względnie przewodniczącego wydziału, jedynie po złożeniu do akt odpisów wierzytelnych.

---

poznawanej. 5) osoby, biorące udział w sprawie, a mianowicie oskarżonych i ich obrońców, oraz powodów cywilnych lub oskarżycieli prywatnych i ich pełnomocników, 6) świadków, zbadanych podczas rozprawy głównej i biegłych, którzy dawali opinję, 7) wszystkie czynności, dokonane w czasie rozprawy głównej w tej kolejności, w jakiej się odbyły, 8) uwagi i zarzuty co do trybu dokonania każdej czynności z krótką wzmianką o zapadłych w tym przedmiocie decyzjach sądu.

Art. 837. Protokuł rozprawy głównej należy sporządzić w taki sposób, żeby zeń było widać cały bieg rozprawy i żeby można było przekonać się, czy zachowano te przepisy, których niezachowanie może być powodem do uchylenia wyroku.

Art. 840. Protokuł rozprawy głównej podpisują sędziowie i sekretarz.

Art. 841. Protokuł rozprawy głównej winien być napisany bez skrobań. Poprawki i wyrazy dopisane omawia się przed podpisami sędziów.

Art. 159. Na zobowiązaniu pieniężnem, zwracanem stronie lub przesyłanem z aktami do archiwum dla repozycji, sekretarz lub podsekretarz obowiązany jest zrobić odpowiednią wzmiankę i podpisać ją, jeżeli sprawa o ściągnięcie należności z tego zobowiązania została rozstrzygniętą przez sąd merytorycznie lub została zakończona bądź przez układ polubowny, bądź przez umorzenie bezwzględne.

Art. 160. Na zasadzie decyzji sądu o sprostowaniu aktu stanu cywilnego wydaje się tytuł wykonawczy, w którym należy wyszczególnić: „decyzja powyższa na mocy art. 85 kod. cyw. polsk. i art. 1650 ust. post. cyw. winna być zaznaczona w księgach stanu cywilnego“.

Art. 161. Wyrok sądu o pozbawieniu lub ograniczeniu własnej woli, po uprawomocnieniu się, należy w odpisie zakomunikować prokuratorowi sądu.

Art. 162. O wyznaczeniu kuratora spadku wakującego albo kuratora majątku i praw zaginionego powinien być zawiadomiony prokurator sądu.

Art. 163. Wykonywując przepis art. 1007 kod. cyw. o testamentach własnoręcznych i tajemnych, prezes sądu, względnie sędzia zakreśla atramentem naokoło wszystkie miejsca zapisane, takowe parafuje i czyni na testamencie własnoręczną wzmiankę o dacie jego otwarcia, ogłoszenia, oparafowania i opisania w osobnym protokule. W protokule należy szczegółowo opisać przedstawiony testament ze wskazaniem: na ilu arkuszach i stronicach jest napisany, ile każda stronica ma wierszy, jakie są na nim podpisy, nadpisy i poprawki, jak został poświadczony przez prezesa względnie sędziego, przez kogo i kiedy został złożony i jakiemu rejentowi został oddany do przechowania.

Art. 164. W celu wykonania postanowienia o wprowadzeniu w posiadanie legatarjusza ogólnego, będzie mu wydany tytuł wykonawczy na zasadach ogólnych.

Art. 165. Oświadczenie o przyjęciu lub zrzeczeniu się spadku, tudzież o zrzeczeniu się wspólności majątkowej

między małżonkami, sekretarz zapisuje do specjalnej księgi na zasadzie decyzji przewodniczącego sądu, zaznaczonej na złożonem w tej sprawie podaniu. Do powyższego oświadczenia winny być załączone: wypis aku zejścia spadkodawcy względnie małżonka i dowód tożsamości osoby składającej oświadczenie, o ile osobiście nie jest ona znaną sekretarzowi. Przy zapisywaniu oświadczenia do książki należy wyjaśnić, w jaki sposób została udowodniona tożsamość osoby, składającej oświadczenie. Dowody, złożone przy powyższych oświadczeniach, tudzież same oświadczenia, o ile złożone zostały na piśmie, będą podszywane do zeszytu zbiorowego.

Art. 166. O zatwierdzeniu aktu, wspomnianego w art. 256 ust. o not., przewodniczący, względnie sędzia, robi adnotację na przedstawionym sobie wypisie powyższego aktu.

DZIAŁ III.

Dodatkowe przepisy w sprawach cywilnych dla sądów pokoju.

Art. 167. Sędzia pokoju na podaniu o zwołanie rady familijnej oznacza dzień i miejsce jej zwołania.

Art. 168. Jeżeli osoba, wnosząca o zwołanie rady familijnej, nie zobowiąże się sama do zaproszenia na posiedzenie członków rady, wtedy wzywa się ich przez wezwania, w których winny być wskazane: data i miejsce posiedzenia rady familijnej, tudzież skutki niestawiennictwa.

Art. 169. Uchwały rady familijnej po ich uprawomocnieniu się wykonywa opiekun, albo którykolwiek z członków rady, przez nią do tego wyznaczony. Uchwały rady: o zwolnieniu od obowiązków członków lub opiekunów, o terminie i sposobie złożenia sprawozdań z opieki, o zażądaniu tych sprawozdań, o ograniczeniu opiekunów co do zarządu majątkiem małoletniego będą ogłaszane na mocy decyzji sędziego pokoju nieobecnym członkom lub

opiekunom, bądź za ich pokwitowaniem na oryginalnej uchwale, bądź przez policję.

Art. 170. Skargi na uchwały rady familijnej przyjmuje sędzia pokoju. Do skargi tej winny być załączone odpisy w ilości, odpowiadającej liczbie osób, wchodzących w skład rady, z wyjątkiem skarżącego. Skargi powyższe sędzia przesyła do sądu okręgowego wraz z oryginalnemi aktami w przeciągu 7-miu dni po upływie terminu na podanie skargi lub po wręczeniu odpisów podanych już skarg, jeżeli ta czynność została dokonaną po upływie powyższego terminu.

Art. 171. Oświadczenia o usamowolnieniu małoletnich lub o przyjęciu przez kogokolwiek opieki dobrowolnej (art. 326 i nast. kod. cyw. polsk.) mogą być złożone sędziemu pokoju na piśmie lub ustnie. Do takich oświadczeń winny być załączone należycie poświadczone wyciągi z akt urodzenia małoletniego, mającego być usamowolnionym, lub osoby pragnącej przyjąć opiekę dobrowolną, tudzież osoby, mającej być wziętą w opiekę dobrowolną. O przyjęciu ustnego oświadczenia i tych dowodów sędzia pokoju spisze protokuł, który podpisuje osoba składająca oświadczenie.

Osoby zainteresowane mogą otrzymywać należycie poświadczone odpisy powyższego protokułu. Podobne protokuły należy sporządzać w razie wyznaczenia przez ojca matce, sprawującej opiekę, jednego lub więcej doradców dla pewnych czynności opieki, albo też w razie obrania przez ojca lub matkę opiekuna dla swych dzieci (art. 350, 351 ust. 2 i 365 kod. cyw. polsk.).

Art. 172. Opieczętowanie pozostałego po zmarłym majątku następuje na mocy decyzji sędziego pokoju, w której winny być przytoczone powody zastosownaia tego środka (art. 1684 i 1687 ust. post. cyw.). W razie potrzeby opieczętowanie winno nastąpić natychmiast po otrzymaniu zawiadomienia o śmierci i pod żadnym pozorem nie może być odłożone na dzień następny.

Art. 173. W razie pozostawienia przez zmarłego majątku w okręgach kilku sędziów pokoju, decyzja co do opieczętowania i całe postępowanie zachowawcze należy do obowiązków sędziego pokoju, w którego okręgu zamieszkiwał właściciel majątku, ulegającego zachowaniu. Jeżeli zaś zmarły nie zamieszkiwał w obrębie danego sądu okręgowego, a z żądaniem zachowania majątku zgłoszono się jednocześnie do kilku sądów pokoju, to opieczętowanie zarządzą odnośni sędziowie pokoju, według miejsca, gdzie się znajduje majątek spadkowy, całe jednak postępowanie i wszystkie następne zarządzenia, dotyczące opieczętowania majątku, należą do obowiązków jednego sędziego pokoju, wyznaczonego z pomiędzy nich przez prezesa sądu okręgowego.

Art. 174. Jeżeli do spadku należą przedmioty, ulegające szybkiemu zepsuciu, sędzia pokoju mocen jest z urzędu zarządzić ich sprzedaż.

Art. 175. O niezgłoszeniu żądania co do zdjęcia pieczęci w terminie, oznaczonym w art. 795 kod. cyw., sędzia pokoju zawiadamia prokuratora właściwego sądu okręgowego.

Art. 176. Sędzia pokoju może zarządzić przeniesienie rzeczy z jednego pomieszczenia do drugiego w wypadkach:

a) gdyby przechowanie majątku w miejscu opieczętowania groziło jego zniszczeniem,

b) pociągało za sobą koszta przechowania, nie odpowiednie do wartości majątku,

c) gdyby dozorca odmówił dalszego przechowania majątku lub się przeprowadził,

d) gdyby właściciel pomieszczenia wskutek upływu terminu najmu zażądał opróżnienia takowego.

Art. 177. Sędzia pokoju zarządzi ogłoszenia z wezwaniem spadkobierców tylko na skutek wyraźnej prośby osób, roszczących prawo do spadku, tudzież krewnych, lub wierzycieli i legatarjuszów zmarłego.

Art. 178. Jeżeli na mocy decyzji sędziego pokoju majątek spadkowy ma być przekazany legatarjuszowi, to wymaganego pzez art. 1742 ust. post. cyw. wprowadzenia w posiadanie dokonywa się przez proste doręczenie komu należy zachowanych ruchomości albo kapitałów.

DZIAŁ VI.

Biurowość komorników.

Art. 233. Komornik wykonywa wyroki, decyzje i rozporządzenia sądowe, ujęte w formę tytułów wykonawczych lub rozkazów, przekazane lub nadesłane do wykonania. Komornik na żądanie winien wydać pokwitowanie z otrzymania tytułu. Odmowę wykonania komornik winien uzasadnić na tytule lub rozkazie.

Art. 234. Z każdego mającego być wykonanym tytułu i aktu równoznacznego będą założone oddzielne zaopatrzone w okładkę akta egzekucyjne, do których będą dołączane w kolei czasu wszystkie pisma związkowe.

Art. 235. Wszystkie czynności egzekucyjne będą niezwłocznie po ich wykonaniu zaznaczone w odpowiednich rubrykach repertorjum z wskazaniem pobranego od strony wynagrodzenia.

Art. 236. Na wezwania, zawiadomienia i inne pisma urzędowe komornik będzie miał odpowiednie wzory.

Art. 240. Jeżeli strona egzekwująca, mając sobie przysądzony majątek w naturze (art. 933 ust. 1 post. cyw.), nie zgłosi się po jego odbiór na wezwanie komornika, ten ostatni sporządzi spis majątku, odda go wyznaczonemu przez siebie dozorcy i nawet sprzeda w drodze licytacji na zaspokojenie kosztów przewiezienia i przechowania, w razie niepokrycia ich dobrowolnie przez stronę egzekwującą w wyznaczonym jej terminie.

Art. 241. W dzienniku, sporządzonym przy zajęciu majątku (art. 950 ust. post. cyw.), komornik niezależnie od

danych, przez prawo wymaganych, wskaże: 1) nazwę i wartość nominalną papierów procentowych, ich numery i datę emisji oraz ilość znajdujących się przy nich kuponów, 2) dowody na złożone pod jakąkolwiek postacią w instytucjach i wogóle u osób trzecich fundusze z powołaniem nazwy, daty i numeru dowodów, wysokości funduszów i terminu, do którego procent został pobrany, 3) zobowiązania wszelkiego rodzaju z powołaniem, kiedy, przez kogo i na kogo, na jaką sumę i na jaki termin każde z nich zostało wystawione, oraz nadpisów na nich i 4) nazwę każdego gatunku towaru, miejsce, gdzie się tenże znajduje, i sumę, na jaką jest ubezpieczony.

Art. 242. Przedstawiając do sądu fundusz, wyegzekwowany od dłużnika do podziału *między jego wierzycieli* (art. 956 i 1214 ust. post. cyw.), komornik prześle również tytuły wykonawcze i inne dowody równoznaczne, będące podstawą egzekucji, oraz odezwy urzędów o zatrzymanie z tego funduszu pieniędzy na zaspokojenie innych długów tegoż dłużnika, wiadomych im z akt, a nadto zawiadomi sąd o obranych przez wierzycieli miejscach zamieszkania (art. 943 ust. 2 i art. 944 ust. post. cyw.).

Art. 243. Do asystowania przy swej czynności komornik wezwie przedstawiciela policji (art. 978 i 1026 ust. post. cyw.) odezwą, w której wyłuszczy powód wezwania, a w razach nagłych (art.. 286 i 1211 ust. post. cyw.) — nawet ustnie i okaże mu tytuł wykonawczy.

Art. 244. W razie pozostawienia na gruncie ruchomości przez dłużnika wyrugowanego, strona egzekwująca, obowiązana jest wskazać komornikowi miejsce do ich przechowania i złożyć pieniądze na koszta ich przewiezienia i przechowania. Wydatek ten dolicza się do ogólnych kosztów wykonania wyroku. Jeżeli strona egzekwująca w czasie wyznaczonym kosztów nie złoży komornik odda ruchomości na przechowanie i sprzeda je w wyznaczonym terminie przez licytację na zaspokojenie rzeczonych kosztów.

Art. 245. W razie choroby obłożnej dłużnika rugowanego lub kogokolwiek z jego rodziny, komornik wstrzyma wykonanie wyroku i wezwie lekarza dla oględzin chorego; jeżeli lekarz stwierdzi, że chory nie może być usunięty bez szkody oczywistej dla zdrowia, komornik zawiesi wykonanie na termin, przez lekarza wyznaczony.

Art. 246. W razie zajęcia przedmiotów, nie znajdujących się w pakach lub schowaniu (art. 988 ust. post. cyw.) komornik może odcisnąć pieczęcie na etykietach, te ostatnie zaś nakleić na przedmioty.

Art. 247. Przynajmniej na dwa tygodnie przed każdym okresem licytacji (art. 1142 ust. post. cyw.) komornik prześle do sądu wykaz wystawionych na sprzedaż nieruchomości, w celu wyznaczenia sędziego, w którego obecności odbędzie się licytacja.

Art. 248. Rachunek kosztów wystawienia nieruchomości na sprzedaż komornik prześle do sprawdzenia wraz z odnośnemi aktami egzekucyjnemi do właściwego sądu przynajmniej na tydzień przed licytacją z powołaniem się przy każdej pozycji na stronice akt.

Art. 249. Po odbyciu licytacji komornik zatrzyma kaucję tego z licytantów, który utrzymał się na licytacji, i oznajmi mu, że w terminie przez prawo przepisanym, winien złożyć do sądu resztę postąpionego szacunku, oraz wszystkie opłaty, związane z nabyciem, nadto zwróci pozostałe kaucje, a zatrzymaną wniesie do kasy sądowej.

Art. 250. Dozorcę zajętego majątku komornik zobowiąże piśmiennie do zawiadomienia sądu zawczasu o każdorazowej zmianie miejsca swego zamieszkania.

Art. 251. Komornik nie ma prawa dłużej ponad 24 godzin przechowywać u siebie funduszów, które dostaną się do jego rąk wskutek czynności urzędowych, ale bądź wyda je stronie egzekwującej za pokwitowaniem, bądź złoży do kasy sądowej, postępując w tym względzie stosownie do przepisów kasowych.

DZIAŁ VII.

Przepisy dla woźnych sądowych.

Art. 254. Woźny sądowy prowadzi według załączonego wzoru książkę, do której zapisuje dawane mu polecenia.

Art. 255. Woźny, w razie otrzymania od sądu kwoty pieniędzy, niedostatecznej na przejazd, raportuje o tem sądowi z załączeniem rachunku należnego mu wynagrodzenia, popartego zaświadczeniem miejscowej władzy policyjnej o wskazanej w rachunku odległości.

XVI.

Instrukcja dla urzędów prokuratorskich z dn. 1. III. 1918 r. (Dz. Urz. 9-21-1918).

Postępowanie w sprawach cywilnych.

Art. 38. W sprawach cywilnych udział prokuratora jest obecnie*) wymagany w następujących wypadkach (art. 343 u. p. c.);

1) w sporach jurysdykcyjnych między władzami sądowemi a administracyjnemi;

2) w sprawach, w których zarzucono fałsz dokumentów i wogóle w tych wypadkach, gdy w sprawie cywilnej ujawnione zostają okoliczności, podlegające właściwości sądu karnego;

3) w sprawach małżeńskich i o prawość pochodzenia, gdy niema strony pozwanej;

4) w sprawach o zasądzenie szkód i strat, zrządzonych wskutek rozporządzeń urzędników administracyjnych lub osób, urzędujących z wyboru, a także o zasądzenie szkód, zrządzonych przez urzędników sądowych.

---

*) Ustawa postępowania cywilnego w przedmiocie udziału urzędu prokuratorskiego w sprawach cywilnych została zasadniczo zmieniona przez prawo z d. 22 maja 1911 r.: „O zniesieniu wniosków prokuratora w niektórych sprawach cywilnych“. (Zbiór praw Nr. 99 poz. 913).

Oprócz tego sprawy cywilne, w których bierze udział prokurator są wyszczególnione: a) w rozdziale IV tytułu II księgi V u. p. c. (art. 1646—1798) a nadto b) w przepisach prawa materjalnego.

Art. 39. Prokurator z reguły stawia wnioski w sprawach będących już w toku w sądach okręgowych, jednakże w pewnych wypadkach może sam wywołać postępowanie i wtedy korzysta z praw strony, a więc uczestniczy w przewodzie i może odwoływać się od wyroków i decyzji sądu. Wnioski prokuratora winny być motywowane. Prokurator otrzymuje akta przynajmniej na 3 dni przed posiedzeniem (art. 344 u. p. c.), celem dokładnego zapoznania się ze sprawą.

Art. 40. W sprawach o nadużycie władzy rodzicielskiej (art. 339 i 340 K. C. P.), prokurator okręgowy otrzymane doniesienia po sprawdzeniu kieruje ze swym wnioskiem do sądu okręgowego.

Doniesienia, pochodzące od bliskich krewnych, prokurator w każdym razie przedstawia sądowi.

Jeżeli napomnienie, udzielone przez sąd ojcu lub matce, nie osiągnęło celu lub też kary, wymierzane dzieciom przez rodziców, są szkodliwe dla zdrowia albo postępu w naukach, jak również, jeśli będą ujawnione obciążające okoliczności i grożące niebezpieczeństwo, wówczas prokurator, o ile do danej sprawy nie ma zastosowania art. 420 K. K., po zapadnięciu właściwej decyzji sądu (art. 340 K. C. P.), wszczyna sprawę o pozbawienie ojca lub matki władzy rodzicielskiej i o powierzenie opieki nad dziećmi innej osobie na koszt winnego.

W sprawach o pozbawienie władzy rodzicielskiej prokurator korzysta ze wszystkich praw przysługujących powodowi, i przy zaskarżaniu wyroków przestrzega ogólnych zasad, obowiązujących strony.

Wnioski prokuratora, jako strony, winny być umotywowane i zaopatrzone w załączniki (art. 366, 367, 263 i 264 u. p. c.), przyczem konkluzje wniosku należy zredagować według wzoru powództwa cywilnego (ar. 257 u. p. c.).

Całą korespondencję w tych sprawach prowadzi prokurator.

Art. 41. Prokurator stawia wnioski we wszystkich sprawach, dotyczących zatwierdzenia przez sąd okręgowy uchwał rad familijnych, nadto ,stosownie do art. 448 K.C.P., ma szczególną pieczę nad interesami nieletnich przy układach pojednawczych (art. 2044 K. C.), zawieranych w ich imieniu, jak również w wypadkach, przewidzianych w art. 346 K. C. P.

Prócz tego na zasadzie art. 462, w związku z art. 460 i 461 K. C. P., ma on prawo wpisać prawną hipotekę na majątku opiekuna za wszelkie szkody i stracone korzyści, które wynikły z niedbalstwa, złego sprawowania opieki lub też z tytułu jakiejkolwiek należności, przypadającej od opiekuna małoletniemu.

Środek ten zastosować jednak należy z wielką ostrożnością i jedynie w razach oczywistej niesumienności lub też szczególnego niedbalstwa ze strony opiekuna ponieważ wpis hipoteczny, uczyniony na wniosek prokuratora, może być wykreślony jedynie na podstawie prawomocnego wyroku sądowego lub też zgody małoletniego po dojściu do pełnoletności.

Dając podprokuratorowi piśmienne polecenie wpisania hipoteki prawnej, prokurator winien wskazać w niem: a) nieruchomości i kapitały hipotekowane, należące do opiekuna, które mają być obciążone hipoteką prawną, b) wysokość sumy, jaką wynosi hipoteka prawna, c) imię i nazwisko małoletniego, d) zasady, jakiemi kierował się prokurator, zarządzając ten środek. Na zasadzie takiego polecenia, które dołączone zostaje do dokumentów, przechowywanych przy księdze hipotecznej, podprokurator osobiście zgłasza wnioski do księgi hipotecznej, a następnie obowiązany jest dopilnować, ażeby opiekunowi, przeciwko któremu wpis nastąpił, był doręczony odpis decyzji wydziału hipotecznego, zatwierdzającej wniosek (art. 51 i 52 Pr. Hip. 1818 r.; art. 15—19 Pr. o Przyw. i Hip.; art. 2 Post. Ks. Nam. z d. 27 stycznia 1822 r. (Dz. Pr. VII str. 287).

Art. 42. W sposób, wskazany w artykule poprzednim, urząd prokuratorski postępuje również w sprawach opieki nad osobami, pozbawionemi własnej woli z powodu choroby umysłowej (art. 508, 509, 511, 514 K. C. P., art. 1674, 1676, 1679 u. p. c.).

Art. 43. Żądanie pozbawienia własnej woli osób chorych umysłowo pochodzić winno od małżonka, lub krewnych.

W przypadku szaleństwa, gdy ani małżonek, ani żaden krewny nie domaga się pozbawienia własnej woli, tudzież w wypadkach, gdy osoba, znajdująca się w stanie niedołężności lub pomieszania zmysłów, nie ma ani małżonka, ani krewnych znanych, wówczas obowiązek wszczęcia sprawy o pozbawienie własnej woli ciąży na prokuratorze okręgowym (art. 491 K. C. P., art. 1673 u. p. c.).

Prokurator, stosownie do art. 494 K. C. P. winien być obecny przy badaniu chorego i przed każdą decyzją stawia wnioski (art. 521 K. C. P.).

Po uznaniu przez sąd osoby chorej za pozbawioną własnej woli lub potrzebującą doradcy, bez względu na to, na czyje żądanie wydany został wyrok sądu, prokurator obowiązany jest dopilnować, ażeby odpis wyroku jeszcze przed uprawomocnieniem był doręczony stronie przeciwnej i wpisany we właściwym czasie na listę, wywieszoną w sądzie i kancelarjach rejentów; prócz tego prokurator żąda wciągnięcia takiego wyroku do właściwej księgi hipotecznej (art. 497, 499, 518, 520 i 521 K. C. P., art. 1673 i 1681 u. p. c.).

Art. 44. W sprawach, dotyczących osób nieobecnych (zaginionych), stosownie do art. 36 — 70 K. C. P. i art. 1775 — 1779 u. p. c. prokurator okręgowy asystuje przy badaniu świadków, bierze udział osobiście lub przez wyznaczonego przez siebie urzędnika w sporządzeniu spisu inwentarza, żąda otwarcia testamentu, pozostawionego przez zmikłego i zastosowania przez sąd środków zabezpieczających jego majątek, czuwa nad tem, ażeby osoby, zarządzające jego nieruchomościami, nie sprzedawały ich i nie obciążały hipotekami jak również, ażeby nie obciążały, ani nie

podnosiły kapitałów hipotekowanych bez złożenia odpowiedniej rękojmi (art. 38, 42, 46, 47, 49, 52 i 35 K. C. P.).

Taki sam tryb postępowania należy stosować i względem zabezpieczenia majątku osób, które ukryły się przed śledztwem i sądem, po upływie terminu, wskazanego w art. 852 u. p. k., a przed upływem tego terminu, przy wyznaczaniu administratora, lub też ustanawianiu sekwestru nad majątkiem należy kierować się art. 1961 — 1963 K. C., art. 254 u. p. k., art. 1528 i 1533 u. p. c. Wykonanie tego zarządzenia sąd okręgowy może bez udziału prokuratora polecić komornikowi.

Art. 45. Urząd prokuratorski stawia wnioski w sprawach o sprostowanie aktów stanu cywilnego, wytaczanych przez strony interesowane (art. 140 K. C. P., art. 1647 i 1652 u. p. c.).

Art. 46. Z mocy art. 1648 u. p. c. urząd prokuratorski ma prawo żądać sprostowania aktów stanu cywilnego w wypadkach, gdy tego wymaga interes państwa, a mianowicie w wypadkach ujawnienia w aktach stanu cywilnego fałszu lub też przywłaszczenia nienależnego tytułu albo praw stanu. Odpis wyroku sądowego, uwzględniającego wniosek, prokurator przesyła do urzędnika stanu cywilnego w celu sprostowania aktu.

Art. 47. W sprawach o przysposobienie (art 308 — 325 K. C. P., art. 1661 u. p. c.) prokurator: *albo ogranicza się do* zakomunikowania sądowi aktu, otrzymanego od strony interesowanej na zasadzie art. 320 K. C. P., albo zbiera uprzednio dane o dobrej sławie osoby, która chce przysposobić.

Bez względu na wynik przeprowadzonego badania prokurator obowiązany jest niezwłocznie skierować akt przysposobienia do sądu.

Art. 48. Na zasadzie przepisu, zawartego w art. 324 K. C. P., przysposobienie, dopuszczone przez sąd apelacyjny i wpisane do ksiąg aktów urodzenia, ogłasza prokurator okręgowy.

W tym celu wyciągi aktów przysposobienia wywieszane są w sądzie okręgowym, w kancelarji właściwego sądu pokoju i w kancelarji odpowiedniego urzędnika stanu cywilnego. Prokurator nie ma prawa odmawiać wywieszenia ze wzlędu na niezachowanie przez strony terminów, oznaczonych w art. 324 K. C. P., ponieważ kwestja skutków niedopilnowania terminu ulega wyłącznie ocenie sądu na wniosek jednej ze stron.

Art. 49. W wypadkach przewidzianych w art. 24—29, 92, 132—138, 170—171, 175 i 190 Prawa o Małżeństwie 1836 r., urząd prokuratorski obowiązany jest, nawet bez skargi jednej ze stron, żądać unieważnienia małżeństwa, zawartego z pogwałceniem przepisów prawa.

Wyroki prawomocne, uznające nieważność małżeństwa, rozwód lub rozłączenie co do stołu i łoża, prokurator przesyła stosownie do art. 237 Prawa o Małżeństwie 1836 r właściwemu urzędnikowi stanu cywilnego dla uczynienia w drodze, przepisanej art. 85 i 128 K. C. P., wzmianki na brzegu aktu małżeństwa.

Obowiązki prokuratora w sprawach małżeńskich, rozpoznawanych w sądach duchownych rzymsko-katolickich 1-ej instancji, pełni prokurator okręgowy, w sprawach zaś, rozpoznawanych w 2-ej instancji, pełni prokurator apelacyjny. (Przepis z d. 18 sierpnia 1876 r. Zbiór praw i rozp. Nr. 78. poz. 812).

Na wniosek prokuratora mogą być nakładane kary dyscyplinarne na duchownych, którzy, dopełniając obrzędu ślubu religijnego, wykroczyli przeciw rozporządzeniom Prawa o Małżeństwie z 1836 r. (art. 96.).

Art. 50. W sprawach o unieważnienie lub rozwiązanie małżeństwa (art. 132 — 138, 172, 175 Prawa o Małżeństwie 1836 r.), rozpoznawanych przez konsystorz ewangelicko-reformowany lub ewangelicko-augsburski stawia wnioski prokurator apelacyjny (Organizacja Sądu Konsystorskiego z d. 29 stycznia 1861 r. Dz. Pr. LVIII str. 77 i LIX str. 163, oraz Przepisy z d. 18 sierpnia 1876 r. Zbiór praw i rozp. Nr. 78, poz. 812).

Art. 51. Jeżeli sprawę o unieważnienie małżeństwa wszczął urząd prokuratorski, ma on prawo zakładania skarg na wyroki sądu, niezgodne z jego wnioskami, i obowiązany jest przytem przestrzegać ogólnych zasad zaskarżania wyroków przez strony (art. 1345 u. p. c.).

Art. 52. Wnioski urzędu prokuratorskiego w sprawach rozwodowych wyznań niechrześcijańskich powinny opierać się na ustawach właściwego wyznania (art. 170 i 189 Prawa o Małżeństkie 1836 r.).

Art. 53. Urząd prokuratorski stawia również wnioski w sprawach o osobiste i majątkowe prawa cywilne, wynikające z istnienia małżeństwa, a służące zarówno małżonkom, jak i dzieciom z ich małżeństwa urodzonym, o ile w takich sprawach niema strony pozwanej (art. 1344 u. p. c.

Art. 54. Na zasadzie art. 1687 u. p. c. urząd prokuratorski ma prawo żądać opieczętowania w celu zabezpieczenia całości pozostałego po zmarłym majątku. Przepisy ustępów 1 i 2 art. 1687 u. p. c. nie podlegają wykładni rozszerzającej, jako stanowiące wyjątek od zasady ogólnej rozpoznawania przez sądy spraw cywilnych jedynie na żądanie osób interesowanych (art. 4 u. p. c.).

Wrazie śmierci jednego z małżonków opieka *nad* małoletnimi należy do pozostałych przy życiu ojca lub matki (art. 349 K. C. P.), a w razie śmierci obojga rodziców małoletni mają opiekuna w osobie wstępnych (art. 369—371 K. C. P.) w tych przeto wypadkach, o ile powyższe osoby są obecne, prokurator w zasadzie nie żąda opieczętowania majątku.

Urząd prokuratorski żąda opieczętowania majątku, jeśli ma pewność co do istnienia nieobecnego spadkobiercy. Samo przypuszczenie w tej mierze nie wystarcza.

Art. 55. Urząd prokuratorski winien żądać opieczętowania majątku, pozostałego po duchownym beneficjacie wyznania rzymsko-katolickiego (art. 1687 u. p. c.), gdyż z majątku takiego, z wyłączeniem własności ziemskich, wiejskich i miejskich, odziedziczonych przez spadek i pozo-

stałych w naturze po zgonie duchownego, przechodzi czwarta część na własność pozostającego do rozporządzenia rządu funduszu na utrzymanie kościołów rzymsko-katolickich. (Prawo z d. 6 stycznia 1824 r. (Dz. Pr. VIII str. 320). Na zasadzie przepisów prawa kościelnego beneficjatami są: arcybiskupi, biskupi, prałaci, kanonicy katedralni i kolegjaccy, proboszczowie, rektorowie kościołów, plebani, wikarjusze dożywotni, kapelani. (Postanowienie b. Rady Administracyjnej z d. 16 kwietnia 1862 r. Dz. Pr. LIX str. 381).

Urząd prokuratorski ma również prawo żądać opieczętowania majątku pozostałego po śmierci zakonników, gdyż ten przechodzi w całości na budowę lub odnowienie kościoła, przy którym pozostawał zmarły. (Postanowienia Komitetu Urządzającego z d. 7 października 1865 i z d. 9 sierpnia 1867 r.).

Art. 56. W razie śmierci osoby, pozostającej na służbie państwowej urząd prokuratorski przestrzega zastosowania ust. 3 art. 1687 u. p. c., t. j. żąda opieczętowania we właściwym czasie akt, książek i t. p. dokumentów, pozostałych po zmarłym, a mających znaczenie państwowe lub społeczne.

W razie śmierci adwokata, u którego mogą się znajdować dokumenty w sprawach spadków wakujących i osób zaginionych, prokurator żąda opieczętowania tych dokumentów w celu przekazania ich nowomianowanym kuratorom.

Art. 57. Jeśli osoba, która rozporządziła swoim majątkiem, zgodnie z art. 1048 i 1049 K. C., przez akt darowizny lub testament na rzecz wnuków lub dzieci, pochodzących od braci i sióstr, lecz nie zamianowała opiekuna do wykonania swych rozporządzeń (art. 1055 K. C.), a osoba obowiązana do oddania majątku, nie wystąpiła o mianowanie opiekuna w ciągu miesiąca od dnia śmierci darownika lub testatora (art. 1056 k. c.), prokurator okręgowy ma prawo na mocy art. 1057 K. C. wystąpić do sądu z żądaniem pozbawienia osoby tej praw, nadanych jej przez darownika

lub testatora, oraz uznania tych praw za otwarte na rzecz powołanych.

Art. 58. Na mocy art. 812 K. C. prokurator okręgowy na żądanie instytucji skarbowych lub innych urzędów, na podstawie zawiadomień sądów pokoju lub z własnej inicjatywy, ma prawo wystąpić do sądu okręgowego o wyznaczenie kuratora spadku wakującego. Do obowiązków prokuratora należy również, stosownie do art. 21 Przepisów z d. 11 lutego 1842 r. (Dz. pr. XXIX str. 23 i art. 1748 u. p. c.), bezpośredni nadzór nad czynnościami tych kuratorów.

W szczególności prokurator czyni wniosek o wyznaczenie kuratora, jeśli spadek był uznany za wakujący, a mianowany kurator zmarł lub z jakiegokolwiek powodu nie może pełnić swych obowiązków (np. z powodu wykreślenia go z listy adwokatów).

Art. 59. Prawa i obowiązki prokuratora okręgowego w przedmiocie nadzoru nad kuratorami wyszczególnione są w art. 21, 23 i 24 Przepisów z d. 11 lutego 1842 r.

Stosownie do art. 1744 u. p. c. i art. 813 K. C. prokurator obowiązany jest przedewszystkiem zażądać do kuratora wykazania stanu spadku wakującego przez spisanie inwentarza.

Art. 60. Przepisy z d. 11 lutego 1842 r. zabraniają kuratorowi spadku wakującego bez zezwolenia prokuratora okręgowego czynić jakichkolwiek przyznań (art. 479 u. p. c) lub poprzestawać na wyrokach dla spadku wakującego niepomyślnych. Pozwolenie na przyznanie roszczenia może być udzielone jedynie w razie zupełnej jego bezsporności, natomiast nie może być ono udzielone w stosunku do żadnych kwestji spornych, jak również w stosunku do prywatnych zobowiązań i weksli zmarłego, które nasuwają jakiekolwiek wątpliwości.

Do takich dokumentów, zwłaszcza nieprzyznanych jeszcze przez sukcesorów, należy stosować przepis, zawarty w art. 542 i 545 u. p. c.

Prokurator udziela pozwolenia kuratorom na przyznawanie i pokrywanie z funduszów spadku wakującego wierzytelności, wyszczególnionych w ustępach 1 — 4 art. Prawa o Przyw. i Hip. 1825 r.

Prócz tego w niektórych wypadkach może być zapłacona bez powództwa sądowego należność, przypadająca właścicielowi domu za mieszkanie, zajmowane przez zmarłego lub też czynsz dzierżawny od nieruchomości miejskich.

Kurator zarządza masą spadkową, płaci długi, sprzedaje majątek ruchomy i nieruchomy trybem, wskazanym w art. 803 — 810 K. C. i art. 1744 — 1747 u. p. c. Prokurator stawia wnioski w sprawach o zewolenie na sprzedaż nieruchomości, należących do masy spadkowej.

Art. 61. Kuratorami mogą być mianowani jedynie adwokaci (art. 20 Przepisów z d. 11 lutego 1842 r.). Prokurator okręgowy ma prawo asygnowania im z funduszów masy spadkowej zaliczeń, niezbędnych na wydatki, połączone z zarządem majątku i prowadzeniem spraw, lecz nie może on określać wysokości wynagrodzenia kuratorów za ich pracę. O opieszałości kuratorów prokurator zawiadamia sąd okręgowy w myśl art. 12 Przep. Tymcz. o Org. Sąd. w Król. Pol. (Dz. Urz. Dep. Spraw. 1/1917 dział 1). Środków, wskazanych w ust. 1 art 22 Przepisów z d. 11 lutego 1842 r., jako niezgodnych z ustawami późniejszemi, stosować nie należy.

Art. 62. Dla każdej sprawy spadku wakującego i sekwestru, zarządzonego w myśl art. 851 u. p. k., założone będą w kancelarji prokuratora okręgowego oddzielne akta.

W tego rodzaju sprawach prokuratorzy składają sprawozdania corocznie na 1 marca (Wzór 1).

Art. 63. Urząd prokuratorski stawia także wnioski w sprawach o upoważnienie mężatek (art. 185 K. C. P. i art. 1659 U. C. P.), o odstąpienie sądowe majątku (art. 1268 — 1270 K. C. i art. 1796 u. p. c.) i w sprawach działowych, w tym ostatnim wypadku tylko wtedy, gdy sprawa o działy

ze względu na swój rodzaj podlega jego pieczy (art. 1766 u. p. c.).

Art. 64. Prokurator okręgowy ma pieczę nad sprawami upadłościowemi (art. 89, 438, 439, 488 — 490, 526, 586 — 599, 601 Kod. Handl.), czuwa nad wykonaniem przepisu art. 488 Kod. Handl., a w wypadkach, przewidzianych w art. 600 — 604 K. K., wszczyna przeciwko winnemu sprawę karną.

Udział urzędu prokuratorskiego w sprawach o przywrócenie czci kupieckiej określają art. 606—613 Kod. Handl.

Art. 65. W sprawach o pogwałcenie przepisów o zbywaniu, oddawaniu w zastaw lub rozdrabnianiu osad, które przeszły na własność mieszkańców wsi z mocy Ukazu z d. 2 marca 1864 r. (patrz Post. Kom. Urz. z d. 11 stycznia 1866 r. poz. 524 Dz.. Pr. LXIV str. 389, oraz Przepisy z d. 23 czerwca 1891 r. Zb. Pr. i Rozp. Nr. 76/821) prokuratorowi stosownie do art. 9 Przepisów z d. 18 sierpnia 1876 r. służy współrzędnie z osobami interesowanemi prawo wszczęcia sprawy i skarżenia wyroków sądowych, niezgodnych z jego wnioskami.

XVII.

Ustawa z dnia 26 lipca 1919 r. o utraconych tytułach na okaziciela. (D. U. 67-406-1919).

1. Każdy, roszczący prawo do zagubionego, zniszczonego lub nieprawnie zabranego tytułu na okaziciela, może celem zachowania swych praw wnieść do sądu okręgowego podanie z żądaniem wzbronienia wszelkich wypłat z tego tytułu i dokonywania jakichkolwiek z nim tranzakcji.[1])

Właściwość sądu określa się według siedziby zarządu głównego instytucji, która tytuł wypuściła.

2. Podanie zawierać winno: a) imię, nazwisko, zajęcie i zamieszkanie rzeczywiste petenta, oraz mieszkanie,

---

[1]) W przedmiocie opłaty od podania patrz art. 15 ust. 2 przep. tym. o koszt. sąd. (zał. XX).

obrane przez niego w miejscu siedziby właściwego sądu okręgowego; b) wyszczególnienie rodzaju wartości nominalnej, serji, numerów i ilości tytułów; c) uzasadnienie praw petenta; d) wyszczególnienie okoliczności, jakie towarzyszyły utracie tytułu.

3. Sąd okręgowy, po zawezwaniu petenta, rozpoznaje podanie na publicznem posiedzeniu w zwykłym składzie trzech sędziów lub też jednoosobowo przez sędziego, wyznaczonego w tym celu z postanowienia ogólnego zebrania wydziałów sądu.

Odpis decyzji, uwzględniającej żądanie petenta w przedmiocie wzbronienia wypłat i tranzakcji, doręcza się z urzędu instytucji, która tytuł wypuściła. Jednocześnie sąd zarządzi trzykrotne ogłoszenie decyzji, w odstępach dwumiesięcznych w gazecie rządowej, oraz przynajmniej w jednem z czasopism prywatnych, z wezwaniem wszystkich, roszczących prawa do tytułu, aby w ciągu czasu przez sąd oznaczonego, który nie może być krótszy niż dwuletni i dłuższy niż pięcioletni, licząc od daty pierwszego ogłoszenia, złożyli w sądzie tytuł lub zgłosili sprzeciwy.

Od decyzji sądu okręgowego lub sędziego, oddalającej żądanie, służy skarga incydentalna do sądu apelacyjnego.

4. Instytucja, która tytuł wypuściła, winna po otrzymaniu decyzji, wymienionej w art. 3, wstrzymywać wszelkie wypłaty z zakwestjonowanego tytułu.

5. Po upływie dni ośmiu od dnia wydania numeru gazety rządowej, w którym pierwsze ogłoszenie wydrukowano, żadne tranzakcje z zakwestjonowanym tytułem dokonywane być nie mogą

6. Jeśli zakwestjonowany tytuł będzie złożony, sąd wyznaczy osobie, która wniosła pierwotne podanie, termin do sprawdzenia tożsamości i autentyczności złożonego tytułu, oraz do przedsięwzięcia kroków sądowych w celu jego odzyskania.

Jeśli w ciągu tego terminu pierwotny petent powyższych czynności nie wykona, sąd nakaże zwrot złożonego tytułu, uchyli zakaz wykonywania wypłat i tranzakcji W razie zaś wytoczenia powództwa rewindykacyjnego lub skierowania sprawy na drogę karną, sąd postąpi według ogólnych przepisów proceduralnych. Gdy zgłoszony będzie sprzeciw bez złożenia zakwestjonowanego tytułu, sąd odeśle strony do drogi powództwa.

7. Gdy termin w ogłoszeniu w myśl art. 3 wskazany upłynął, a utraconego tytułu nie złożono, ani też sprzeciwu nie zgłoszono, sąd na wniosek[1]) petenta unieważnia tytuł bądź wprost, bądź po uprzedniem stawieniu odpowiedniej poręki na czas przez sąd wskazany.

Jeżeli poręka w terminie przez sąd wskazanym stawiona nie będzie, sąd z urzędu oddali żądanie unieważnienia tytułu.

Decyzja w przedmiocie stawienia poręki, jak również oddalająca żądanie unieważnienia tytułu, podlega zaskarżeniu w drodze incydentalnej.

8. Odpis decyzji, unieważniającej tytuł, lub oddalającej żądanie unieważnienia tytułu, doręczony będzie z urzędu instytucji, która tytuł wypuściła, a jednocześnie sąd zarządzi z urzędu ogłoszenie decyzji w gazecie rządowej oraz w jednem z czasopism prywatnych. Doręczenie odpisu decyzji, oddalającej żądanie unieważnienia tytułu oraz ogłoszenie takiej decyzji nastąpi po upływie terminu do jej zaskarżenia.

9. Po unieważnieniu tytułu instytucja, która tytuł wypuściła, wyda na żądanie osoby, wymienionej w art. 1, i na jej koszt, dublikat unieważnionego tytułu z nowym arkuszem kuponowym, względnie wypłaci kapitał, jeśli tytuł był wymagalny, oraz przypadające procenty, dywidendę i inne należności.

---

[1]) Opłata od podania patrz art. 8 przep. tym. o koszt. sąd. (zał. XX).

10.[1]) Jeśli do instytucji, która tytuł wypuściła, zgłosi się osoba trzecia z zakwestjonowanym tytułem, instytucja ta tytuł zatrzyma i niezwłocznie zawiadomi o tem sąd, który postąpi w myśl art. 6.

11. Termin do wdrożenia postępowania, przewidzianego przez przepisy niniejsze, ogranicza się do lat pięciu, licząc od dnia utraty tytułu, względnie od dnia, w którym petent o utracie się dowiedział. Bieg tego terminu jest zawieszony na czas wojny oraz zamieszek wewnętrznych.

12. Jeśli ze względu na okoliczności wojenne lub inne okoliczności nadzwyczajne zachodzi obawa, że tytuły na okaziciela, znajdujące się w bankach zamiejscowych, ulec mogły zniszczeniu albo przywłaszczeniu, sąd mocen jest zezwolić na zastosowanie środków zabezpieczających, przewidzianych w art. 1 — 5. W tym wypadku winien petent najpóźniej w ciągu sześciu miesięcy od dnia przywrócenia normalnych warunków, który to dzień oznaczy Minister Sprawiedliwości i poda do wiadomości publicznej, donieść sądowi, czy utrata istotnie nastąpiła i czy wniosek swój utrzymuje w mocy.[2]) W razie niewniesienia takiego podania decyzja zabezpieczająca upada. Decyzje w przedmiotach powyższych ulegają zaskarżeniu w drodze incydentalnej..

13.[1]) Ustawa niniejsza nie dotyczy:

1) biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej;

2) banknotów oraz podobnych tytułów na okaziciela, wypuszczonych przez Państwo, lub przez upoważnione do tego instytucje; tytuły te oznaczy Minister Skarbu rozporządzeniami, ogłaszanemi w Dzienniku Ustaw;

3) biletów loteryjnych, kolejowych, znaków opłaty i t. p.;

---

[1]) W redakcji zmienionej ustawą z dnia 18 października 1921 r. (D. U. 87-637-1921).

[2]) W przedmiocie opłaty od podań patrz art. 15 ust. 2 przep. tym. o koszt. sąd. (zał. XX).

4) kuponów od tytułów na okazicielta, przez Państwo wypuszczonych, od listów zastawnych Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Królestwie Polskiem, od listów zastawnych Towarzystw Kredytowych Miejskich oraz od obligacji miast na obszarze b Królestwa Polskiego.

14. Uchyla się postanowienia ustaw i statutów Towarzystw Kredytowych, akcyjnych i innych, niezgodne z przepisami niniejszej ustawy

15.[1]) Koszty postępowania w sprawie ponosi strona interesowana.

16. Ustawa niniejsza zyskuje moc obowiązującą na obszarze b. zaboru rosyjskiego z dniem ogłoszenia [2]).

XVIII.

Dekret z dnia 7 lutego 1919 r. o rejestrze handlowym.

(Dz. Pr. 14-16-1919) [3]).

Art. 1. Przepisom dekretu o rejestrze handlowym podlegają wszyscy, uznawani za handlujących przez kodeks handlowy lub przez inne ustawy, z wyjątkiem zajmujących się handlem drobnym.

Minister Sprawiedliwości określać będzie w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu oraz z Ministrem Skarbu, które osoby mają być uważane za zajmujące się handlem drobnym.

Art. 23. Firma jest nazwą, pod którą handlujący (art. 1) prowadzi przedsiębiorstwo.

---

[1]) W redakcji, zmienionej artykułem 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1921 r. (D. U. 106-770-1921).

[2]) Ogłoszono 20 sierpnia 1919 r.

[3]) I. Rozciągnięto na woj.: nowogródzkie, wołyńskie, poleskie, oraz na powiaty: białowieski, grodzieński i wołkowyski woj. białostockiego rozporządz. rady ministr. z dnia 6 marca 1922 r. (Dz. U. 21-170-1922).

II. Rozciągnięto na ziemię Wileńską, czyli na powiaty: brasławski, oszmiański, święciański, trocki i wileński, rozporządzeniem rady ministrów z dnia 10 sierpnia 1922 r. (D. U. 74-668-1922).

Handlujący może skarżyć i być skarżonym pod swoją firmą.

Art. 44. W razie śmierci lub pozbawienia praw stanu handlującego jednoosobowo—spadkobiercy i ich prawni zastępcy, a w razie śmierci lub pozbawienia praw stanu wspólnika firmowego — oprócz nich pozostali wspólnicy winni zawiadomić o tym właściwy sąd okręgowy.

Osoby te winny, o ile możności, oświadczyć jednocześnie celem zarejestrowania, kto i w ciągu jakiego czasu będzie w charakterze pełnomocnika przedsiębiorstwem spadkowem zarządzał, lub też oświadczyć o zawieszeniu przedsiębiorstwa. Zakres pełnomocnictwa określą spadkobiercy.

Oświadczenia tego rodzaju nie będą uważane za przyjęcie spadku.

Art. 45. Jeżeli przedsiębiorstwo, odziedziczone przez nieletniego, ma być nadal prowadzone, rada familijna wybierze pełnomocnika do prowadzenia przedsiębiorstwa w imieniu nieletniego i określi zakres jego pełnomocnictwa.

Uchwała rady familijnej podlega zatwierdzeniu przez sąd okręgowy i winna być zarejestrowana.

Art. 46. Przyłożenie pieczęci z powodu otwarcia spadku będzie wstrzymane, a pieczęcie już przyłożone będą zdjęte natychmiast po przedstawieniu sędziemu pokoju zaświadczenia sędziego rejestrowego o ustanowieniu pełnomocnika przedsiębiorstwa spadkowego (art. 44 i 45).

XIX.

Ustawa o spółdzielniach z dnia 29 października 1920 r.
(D. U. 111-733-1920). [1])

Art. 39. Zarząd może ustanowić pełnomocników bądź do prowadzenia całego przedsiębiorstwa lub oddziału, bądź

---

[1]) Uwagi rady spółdzielczej w przedmiocie rejestrowania statutów spółdzielni, podane sądom do wiadomości przez min. spraw. przy okólniku z 2 listopada 1921 r., patrz Dz. Urz. Min. Sprawiedl. Nr. 22-1921 r. str. 373.

W przedmiocie opłat rejestrowanych patrz § 4 zał. XXI.

też do dokonywania czynności pewnego rodzaju. Pełnomocnicy tacy nie mogą bez osobnego upoważnienia nabywać, zbywać i obciążać nieruchomości, podpisywać weksli, zaciągać pożyczek oraz prowadzić procesów.

Spółdzielnia nie może udzielać prokury.

XX.

Przepisy tymczasowe o kosztach sądowych z dn. 18 lipca 1917 r.

(Dz. Urz. D. Spr. 1-7-1917) z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych dekretem z dn. 9. XII. 1918 r. (D. Pr. 20-57-1918), ustawą z dn. 17. III. 1921 r. (D. U. 32-194-1921) i ustawą z dn. 17 grudnia 1921 r. (D. U. 106-770-1921) [1]).

DZIAŁ I.

O kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

ODDZIAŁ I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. W miejsce odpowiednich *artykułów rosyjskiej* ustawy postępowania cywilnego (wyd. r. 1914), a w szczególności w miejsce rozdziału XV księgi I (art. 200—201), działu IV księgi II (art. 839—890), art. 116^{6} w części, dotyczącej wpisu sądowego i opłaty arkuszowej, art. 161^{12}, 1510 oraz art. 190 i 800 z wyjątkiem pierwszego ich ustępu — obowiązują przepisy następujące:

Art. 2. Koszta sądowe w sprawach cywilnych są: [2])

---

[1]) Pominięto tylko przepisy przechodnie z 18. VII. 1917 r., jako obecnie nie mające zastosowania.

[2]) Rozporządzenie z dn. 6. IV. 1922 r. w przedmiocie uiszczania opłat sądowych w znaczkach sądowych. (D. U. 46-406-1922).

Na zasadzie art. 4 ustawy z dn. 17 marca 1921 r., zmieniającej przepisy tymczasowe o kosztach sądowych (D. U. 32-194-

1) wpis,
2) opłata od podań,
3) opłata od wezwań,
4) opłata kancelaryjna i
5) koszty postępowania w sprawie.

Ustawy podatkowe nie ulegają wykładni rozszerzającej (S. O. 13—93, S. C. 79—06, 24—07).

Art. 3. Opłaty stemplowe przy postępowaniu sądowym pobierane nie będą. Dokumenty, składane przez strony w postępowaniu sądowym, podlegać będą opłacie stemplowej tylko wówczas, gdyby tejże opłacie podlegały i bez korzystania z nich w tym postępowaniu.

Art. 4. Nieuiszczenie kosztów sądowych pociągnie za sobą skutki, przewidziane w ustawie postępowania cywilnego.

1921) i art. 6 ustawy z dn. 17 grudnia 1921 r., zmieniającej przepisy tymczasowe o kosztach sądowych (D. U. 106-770-1921) oraz art. 12 ustawy z dnia 3 czerwca 1921 r. o Kontroli Państwowej (D. U. 51-314-1921) zarządza się co następuje:

§ 1. Opłaty sądowe z wyjątkiem wskazanych w § 2 uiszcza się w znaczkach sądowych. Opłaty na sumę powyżej 5.000 mk. można wpłacać również w gotówce. Opłaty ponad 25.000 mk. uiszcza się tylko w gotówce, przyczem do kas poborowych przy sądach okręgowych (apelacyjnych) mogą być wpłacane w gotowiźnie opłaty nie przewyższające 100.000 mk. Opłaty ponad 100.000 mk. mają być wpłacane wyłącznie do kas skarbowych.

§ 2. Opłaty w postępowaniu hipotecznem, opłaty stosunkowe w postępowaniu upadłościowem, opłaty w sprawach karnych (art. 35—42, 56, 57, 60—69) przepisów tymcz. o kosztach sądowych, z wyjątkiem wypadków wskazanych w art. 40 i 67^1 tychże przepisów) oraz opłaty w postępowaniu rejestracyjnem, bez względu na wysokość sumy będą uiszczane gotówką według przepisów dotychczasowych.

Niniejsze rozporządzenie nie stosuje się również do kaucji kasacyjnych, grzywien, opłat, przewidzianych w art. 2 (z a ś w i a d e c t w a o b r o ń c ó w s ą d o w y c h, d o p. w y d.) ustawy z dn. 17 grudnia 1921 r., zmieniającej przepisy tymczasowe o kosztach sądowych, oraz kosztów postępowania w sprawie (art. 22—29 przep. tymcz. o koszt. sąd.).

ODDZIAŁ II.

O wpisie.

Art. 5. Wpis jest dwojaki:
1) stosunkowy i
2) stały.

Art. 6. Wpis stosunkowy dzieli się na:
1) główny i
2) dodatkowy.

Art. 7. Wpis stosunkowy główny pobierany będzie:
a) w ilości 3% od wartości: każdego powództwa głównego, powództwa wzajemnego, zawierającej samodzielne żądanie interwencji osób trzecich, opozycji przeciwko wyrokowi zaocznemu, podań o wykonanie wyroków zagranicznych i sporów, wynikłych w postępowaniu działowem, prowadzonem w drodze incydentalnej;

---

§ 3. Znaczki sądowe będą 7 kategorji: po 1 marce, 5 mk., 10 mk., 50 mk., 100 mk., 500 mk. i 1000 mk.

§ 4. Sprzedaży znaczków sądowych dokonywują sądowe kasy poborowe, sekretarze sądów, oraz komornicy i pisarze hipoteczni.

§ 5. Nieużyte przez interesantów znaczki sądowe nie mogą być przyjmowane z powrotem przez sądy i urzędy sądowe.

§ 6. Znaczki sądowe nakleja się jedne obok drugich lub jedne pod drugimi, i o ile pozwala na to miejsce, bez odstępów na pierwszej stronie podania, pisma, względnie załącznika.

Znaczki sądowe dla uiszczenia opłaty kancelaryjnej nakleja się w aktach sprawy na oryginałach dokumentów, decyzji i t. p. pozostających w aktach, na wydawanych zaś stronom dokumentach należy zrobić wzmiankę o wysokości uiszczonej opłaty.

Jeżeli w myśl obowiązujących przepisów wolno pewnego rodzaju wnioski i prośby składać ustnie do protokułu, odpowiednie znaczki sądowe, dostarczone przez stronę, należy nakleić na odnośnym protokule.

§ 7. Naklejone znaczki sądowe należy skasować (unieważnić) bądź przez dziurkowanie, bądź przez przekreślenie znaczków na krzyż atramentem tak, aby końce kresek przechodziły na papier, bądź przez odciśnięcie pieczęci sądowej

b) w ilości 3% od skarg apelacyjnych [1]);

c) w ilości 3% od skarg o uchylenie wyroku [2]) (art. 185 i 792 u. p. c.).

Art. 8. Wpis stosunkowy główny w ilości, odpowiadającej połowie wpisu, określonego w art. 7 i 10 niniejszej ustawy, pobierany będzie od podań o nadanie aktom klauzuli egzekucyjnej (art. 161^6 i 365^1 u. p. c.) od postępowania wykonawczego, od podań o nadanie klauzuli egzekucyjnej lub unieważnienie wyroku sądu polubownego, od wniosku petenta o unieważnienie tytułu, przewidzianego w art. 7 ustawy z dnia 26 lipca 1919 r. o utraconych tytułach na okaziciela (D. U. R. P. Nr. 67, poz. 406), licząc od wartości nominalnej utraconych tytułów.

Art. 9. Wpis stosunkowy dodatkowy w ilości jednej czwartej wpisu głównego pobierany będzie od interwencji, niezawierającej samodzielnego żądania, od przypozwa-

---

w ten sposób, aby pieczęć zakrywała większą część pojedyńczych znaczków i zachodziła z góry i z boku na otaczający je papier, prócz tego we wszystkich wypadkach należy zaznaczyć na znaczkach datę ich skasowania, oraz obok nich sumę skasowanych znaczków za podpisem osoby je kasującej.

§ 8. Znaczki sądowe kasują w Sądzie Najwyższym, sądach apelacyjnych i okręgowych sekretarze, w sądach pokoju — sędziowie, a w urzędach sądowych — komornicy i pisarze hipoteczni.

§ 9. O ile służy stronie prawo żądania zwrotu uiszczonej opłaty sądowej w całości lub części, winien sąd wydać odpowiednią decyzję i odpis jej przesłać prezesowi sądu w celu asygnowania podlegającej zwrotowi sumy stosownie do § 49 i nast. przepisów rachunkowo-kasowych (Monitor Polski Nr. 285 z 1921 r.). O wydaniu asygnacji, zarządzającej zwrot opłaty sądowej w całości lub części, należy odnotować na pokwitowaniu z przyjętej opłaty lub obok naklejonych znaczków sądowych, którymi była uiszczona opłata, z wymienieniem kwoty ulegającej zwrotowi.

§ 10. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje w okręgach sądów apelacyjnych warszawskiego, lubelskiego i Ziem Wschodnich (Wileńskiego, rozp. z dn. 21. VI. 1922 r. Dz. U. 47-415-1922. P r z. w y d.) z dn. 1 października 1922 r.

[1]) Por. art. 18 przep. o postęp. upadł. (zał. IV. 3).

[2]) Por. art. 6 zał. IV. 2.

nia do sprawy osób trzecich, tudzież od wszelkich skarg incydentalnych [1]), z wyjątkiem ulegających opłacie wpisu stałego.

Art. 10. Jeżeli wartość powództwa lub jego części w chwili wytoczenia nie da się ściśle określić, lub wogóle oszacowaniu na pieniądze nie ulega, wpis główny od nieokreślonej części powództwa oznaczy początkowo przewodniczący sądu w ilości od 50 do 2.000 mk. w sądach pokoju i od 120 do 120.000 mk. w sądach okręgowych. O oznaczeniu ilości przypadającego do uiszczenia wpisu sąd zawiadomi powoda, któremu służyć będzie prawo odwołania się do kompletu sądzącego w terminie 7-dniowym. Ostateczna suma przypadających od stron wpisów określona będzie przez sąd przy wydaniu decyzji lub wyroku, przytem zaliczone będą pierwiastkowo uiszczone wpisy.

Art. 11. Przy pobieraniu wpisów od opozycji przeciwko wyrokowi zaocznemu, od skargi apelacyjnej, od skarg o uchylenie wyroków i od skarg incydentalnych — za podstawę do obliczenia przyjęta będzie nie początkowa wartość powództwa, lecz wartość przedmiotu sporu.

Art. 12. Jeżeli przy obliczaniu suma wpisu głównego lub dodatkowego wypadnie w markach i fenigach, należy zaokrąglić tę sumę wzwyż do pełnej marki.

Art. 13. Suma wpisu głównego lub dodatkowego w żadnym wypadku nie może wynosić mniej aniżeli 50 mk. w sądach pokoju, a 120 mk. w sądach okręgowych. Od skarg zaś o uchylenie wyroków suma wpisu głównego lub dodatkowego nie może wynosić mniej niż 600 mk. w sprawach, ulegających właściwości sądów pokoju, i 1.200 mk. w sprawach, ulegających właściwości sądów okręgowych.

Art. 13[1]. Za podział wyegzekwowanych sum (art. 1214 u. p. c.) potrącony będzie wpis stosunkowy w wysoko-

---

[1]) Patrz art. 18 przep. o post. upadł. (zał. IV. 3).

ści $^1/_2{}^0/_0$ od ogólnej sumy, przypadającej do stosunkowego rozdziału pomiędzy wierzycieli.

Art. 14. Jeżeli przed wydaniem wyroku strony nie później niż na pierwszem posiedzeniu sądu zawrą układ pojednawczy, albo zgłoszą wniosek umorzenia nazawsze postępowania — będzie im zwrócona połowa wpisów, uiszczonych przez nie za tę instancję, w której zawarto układ pojednawczy, lub zgłoszono wniosek umorzenia postępowania. Również ulega zwrotowi połowa wpisu w razie odmowy nadania aktom klauzuli egzekucyjnej (art. 161[9] art. 365[1] u. p. c.). Wpis od ewentualnego powództwa wzajemnego w razie oddalenia powództwa głównego i nierozpatrzenia wskutek tego powództwa wzajemnego ulega zwrotowi.

Art. 15. Wpis stały pobierany będzie:

1) w ilości ~~2.000 marek~~: 10 złotych

od działów, prowadzonych w drodze incydentalnej;

od zatwierdzenia testamentów (art. 1060 i nast. I cz. X tom ros. Zb. Pr.);

od zatwierdzenia praw do spadku (art. 1408 u. p. c., art. 1239 i nast. I cz. X tom ros. Zb. Pr.);

od przyznania prawa własności na zasadzie przedawnienia (art. 533 I cz. X tom ros. Zb. Pr.);

od wykupu majątków rodowych (art. 1346 i nast. I cz. X tom. ros. Zb. Pr., art. 1438 u. p. c.);

od podań o zatwierdzenie lub unieważnienie licytacji nieruchomości;

2) w ilości ~~300 marek.~~ 2 złote

od każdego podania, rozpoczynającego postępowanie sądowe, nie podlegającego opłacie wpisu stosunkowego lub opłacie wpisu stałego w ilości wyższej, w sprawach, należących do właściwości sądów okręgowych;

od rozciągnięcia nadzoru celem uniknięcia upadłości;

od podań, wymienionych w art. 1 i 12 ustawy z dnia 26 lipca 1919 r. o utraconych tytułach na okaziciela (D. U. R. P. Nr. 67 poz. 406) i od sprzeciwów osób trzecich, przewidzianych w art. 15 tejże ustawy;

3) w ilości ~~200 marek~~ 1 złotego:

od każdego podania, rozpoczynającego postępowanie sądowe, nie podlegającego opłacie wpisu stosunkowego lub opłacie wpisu stałego w ilości wyższej, w sprawach, należących do właściwości sądów pokoju.

Skargi członków rad familijnych na decyzję tych rad wolne będą od opłaty.

10, 2 1

Art. 16. Wpis stały w tej samej ilości (~~2000~~, ~~300~~ i ~~200~~ ~~mk.~~ 1 złoty) pobierany będzie od skarg incydentalnych w przedmiotach, wymienionych w poprzednim (15) artykule, a od skarg o uchylenie wyroków w tychże przedmiotach wpis wynosić będzie najmniej 600 mk.

Art. 16[1]. Od wnoszonych do Sądu Najwyższego skarg o uchylenie orzeczeń władz administracyjnych (Główna Komisja Ziemska i in.) pobierany będzie wpis w ilości 500 marek, o ile nie należałby się wyższy wpis na mocy art. 7.

W razie nieopłacenia wpisu od skarg o uchylenie wyroków, decyzji ostatecznych sądów, albo orzeczeń władz administracyjnych — ma odpowiednie zastosowanie art. 756 u. p. c.

Art. 17. Wpisy opłacane będą przy złożeniu podania, rozpoczynającego postępowanie, stanowiące podstawę do pobrania wpisu, oprócz wypadków, przewidzianych w art. 10 niniejszej ustawy.

Art. 18. W razie zwrotu podania lub skargi (art. 53, 54[1], 54[2], 164[2], 266, 267, 269, 270, 755, 756 i 801 u. p. c.) już po opłaceniu wpisu, lub w razie opłacenia wpisu w sumie większej niż należało, oraz w razie cofnięcia przez stronę podania lub skargi przed nadaniem im biegu — wnoszący podanie lub skargę będzie miał na żądanie zwrócony cały wpis, względnie jego nadwyżkę. Oprócz powyższych wypadków oraz wypadku, przewidzianego w art. 14, wpisy zwrotowi nie ulegają.

Art. 19. Jeżeli po zwróceniu podania lub skargi, lecz przed zwrotem wpisu, wniesione będą powtórnie w tym samym przedmiocie podanie lub skarga, zaliczony zostanie co do nich wpis, pierwotnie wpłacony.

ODDZIAŁ III.

O opłacie podań.

Art. 20. Od wszelkich podań, wnoszonych do sądów wszystkich instancji, tudzież do urzędników sądowych, oprócz podań, podlegających opłacie wpisu stosunkowego, lub stałego, pobierana będzie opłata:

a) w sprawach, podlegających właściwości sądów pokoju, w ilości ~~50 marek~~, 0,2 złotego

b) w sprawach, podlegających właściwości sądów okręgowych — ~~100 marek~~. 0,5 złotego

ODDZIAŁ III-a.

O opłacie od wezwań.

Art. 20[1]. Od każdego wezwania sądowego, dokonanego na żądanie stron zarówno w sądach pokoju, jak i w sądach wyższych, z wyjątkiem wypadku, wskazanego w art. 307 i 308 u. p. c., oraz wypadku, kiedy strona zrzekła się doręczenia sobie wezwania, pobierana będzie opłata na rzecz Skarbu w wysokości równającej się każdoczesnej opłacie pocztowej za list polecony najniższej wagi, jak obecnie 25 mk. [1]).

Rozporządzenie określi sposób użycia sum, uzyskanych opłat [2]).

---

[1]) Ostatnie rozporządzenie z 29. XI. 1922 r. (D. U. 107—1000—1922) określilo na 200 marek od 15. XII. 1922 r.

[2]) Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 października 1921 r. (D. U. 90-669-1922).

§ 1. Opłaty od wezwań, przewidziane w art. 20[1] przepisów tymczasowych o kosztach sądowych, pobiera wyłącznie sąd, w którym toczy się sprawa i zapisuje je na rzecz Skarbu Państwa.

ODDZIAŁ IV.

O opłacie kancelaryjnej.

Art. 21. Od wszelkiego rodzaju dokumentów, wydawanych stronom na ich żądanie przez sądy i urzędników sądowych (prócz notarjuszów), tytułów wykonawczych, kopji, zaświadczeń i t. p. pobierana będzie opłata kancelaryjna: w sprawach, podlegających właściwości sądów pokoju, po ~~60~~ mk., a w sprawach, podlegających właściwości sądów okręgowych, po ~~60 mk.~~ od każdej strony arkusza, licząc każde 25 wierszy za stronę. Każda rozpoczęta strona liczy się za całą. Od tytułów wykonawczych opłata powyższa liczy się najmniej, jak za cały arkusz.

ODDZIAŁ V.

O kosztach postępowania w sprawie.

Art. 22. Na wydrukowanie ogłoszeń w wypadkach, przez prawo przewidzianych, strona obowiązana będzie złożyć odpowiednią sumę oraz opłatę na przesłanie tej sumy do miejsca przeznaczenia [1]).

---

§ 2. W razie potrzeby doręczenia wezwania w innym okręgu sądowym, sąd, w którym toczy się sprawa, przesyłając sprawę do innego sądu (art. 6 dekretu z dnia 18 lutego 1918 r. Dz. Pr. Nr. 5 z 1918 r. poz. 9) winien uprzednio pobrać opłaty od wezwań i zawiadomić sąd wezwany o ilości pobranych opłat. Gotówki tej nie odsyła się sądowi wezwanemu o doręczenie.

§ 3. Sąd wezwany, przekonawszy się o niedostateczności pobranych opłat, zażąda od sądu, w którym toczy się sprawa, aby pobrał od strony dodatkową sumę opłat, należnych za doręczenie.

§ 4. Sąd, zarządzający doręczenie przesłane przez sąd zamiejscowy, nie pobiera z tego tytułu żadnych opłat.

[1]) Ceny obwieszczeń w Dodatku do Dz. Urz. Min. Spr. ustalone od 1 stycznia 1923 r. przytoczone są w tymże Dz. Urz. Nr. 24 z r. 1922 str. 451.

Art. 23. Sędziowie i inni urzędnicy sądowi, delegowani poza miejscowość, w której urzędują, celem dokonania wizji sądowej, przesłuchania świadków i innych czynności, będą mieli zwrócone koszta podróży w obie strony i wypłacone djety, według norm, wskazanych w „Przepisach tymczasowych o wynagrodzeniu urzędników wymiaru sprawiedliwości“. [1]).

Art. 24. Wynagrodzenie biegłych wyznaczone będzie na ich żądanie przez sąd stosownie do przepisów, zawartych w art. 529 i 530 ust. post. cyw., niezależnie od kosztów sporządzenia ekspertyzy.

Art. 25. Wynagrodzenie świadków za oderwanie ich od zajęć wyznaczone będzie według zasad, wskazanych w art. 407 i 408 u. p. c. w ilości od ~~50~~ 0,5 do ~~500 mk.~~ 10 zł. za każdą dobę.

Art. 26. Duchowni wszelkich wyznań, wzywani przed sąd w celu odebrania przysięgi, niezależnie od tego, czy przysięga doszła, czy nie doszła do skutku, otrzymują za stawiennictwo wynagrodzenie w wysokości według uznania sądu, nie może jednak ono przewyższać ~~300 marek~~ 1 złotego.

Art. 27. Biegli, świadkowie i duchowni, wzywani poza obręb miejscowości, w której zamieszkują, oprócz wynagrodzenia, w poprzednich (24, 25 i 26) artykułach zape-

---

[1]) Ustawa z dn. 13 lipca 1920 r. (D. U. 65-436-1920).
Art. 21. Normy wszelkich należności niestałych i ubocznych, jak: djety, ryczałty rozjazdowe, koszty podróży, koszty przesiedlenia i t. p. określa rozporządzenie Rady Ministrów.
Patrz: Rozporządzenie rady ministrów w sprawie djet i kosztów podróży funkcjonarjuszów państwowych z dn. 5. VIII. 1920 r. (D. U. 74-507-1920), z dn. 19. VII. 1921 r. (D. U. 67-434-1921) i z dn. 10. V. 1922 r. (D. U. 41-347-1922) okólnik z 28. X. 1920 (Dz. Urz. 12-1920 str. 237), okólnik z 1. III. 1921 (Dz. Urz. 6-1921 str. 101), okólnik z 26. II. 1921 (Dz. Urz. 6-1921 str. 109), rozporz. rady ministr. z 21. VIII. 1922 r. (D. U. 75-677-1922), rozp. rady min. z 9. XI. 1922 r. (D. U. 103-939-1922).

wnionego, mają prawo do zwrotu kosztów podróży w wysokości, określonej przez sąd [1]).

Art. 28. Koszta postępowania powinny być złożone zgóry w całości lub jeśli nie będzie można ściśle ich określić — pod postacią oznaczonej przez sąd zaliczki, przez tę stronę, na żądanie której sprawdzenie dowodów zarządzone zostało. Jeżeli zaś sprawdzenie to, sąd nakaże z urzędu lub na żądanie obu stron, wówczas należną kwotę powinny złożyć obie strony po połowie.

Art. 29. Wynagrodzenie komorników i woźnych sądowych wyznaczone będzie według specjalnej taksy.

Art. 30. Wynagrodzenie dla strony wygrywającej od strony przegrywającej za prowadzenie sprawy oznaczone będzie w ilości, przewidzianej w taksie dla adwokatów. O ile jednak strona nie będzie miała w sądzie adwokata, służyć jej będzie prawo do połowy tego wynagrodzenia.

ODDZIAŁ VI.

O zwrocie kosztów sądowych.

Art. 31. Strona przegrywająca obowiązana będzie na żądanie strony wygrywającej zwrócić jej wszystkie koszta sądowe i prócz tego wynagrodzić ją za prowadzenie sprawy (art. 30) [2]).

---

[1]) Ustawa z 17. III. 1921 r. (D. U. 32-194-1921) Art. 2. Przewidziane w ustawie postępowania cywilnego grzywny za niestawiennictwo świadków, biegłych i t. p. (art. 91, 383, 528, 562 i in. u. p. c.) z wyjątkiem określonych w formie odsetek, wymierzone będą w markach w liczbach czterdziestokrotnie podwyższonych.

[2]) Ustawa o odszkodowaniu robotników z dn. 2. VI. 1903 r. (Zb. Pr. i Rozp. 81-912-1903).

Art. 40. Wytaczający powództwo przed sądem pozbawiony jest prawa do żądania zwrotu od pozwanego kosztów

Art. 32. W razie umorzenia sprawy: **a)** przez sąd z urzędu w wypadkach przewidzianych w ust. 4 i 5 art. 53 i ust. 1 i 2 art. 584 ust. post. cyw., **b)** na żądanie pozwanego w wypadkach, przewidzianych w ust. 1, 2 i 3 art. 69 i ust. 1, 2 i 3 art. 571 ust. post. cyw. i **c)** wskutek zrzeczenia się przez powoda powództwa — powód obowiązany będzie na żądanie pozwanego zwrócić mu koszta sądowe i wynagrodzić go za prowadzenie sprawy w stosunku jednej czwartej części wynagrodzenia bądź za pierwszą instancję, jeżeli sprawa umorzona będzie w tej instancji, bądź za dwie instancje, jeżeli sprawę umorzy instancja apelacyjna lub jeżeli instancja ta zatwierdzi umarzającą decyzję pierwszej instancji. W razie umorzenia postępowania drugiej instancji wskutek zrzeczenia się przez stronę skargi apelacyjnej, apelujący obowiązany będzie na żądanie strony przeciwnej, niezależnie od kosztów i wynagrodzenia, przysądzonych za pierwszą instancję, zwrócić jej koszta sądowe drugiej instancji i wynagrodzić ją za prowadzenie sprawy w stosunku jednej czwartej części wynagrodzenia za drugą instancję.

Art. 33. Jeśli wyrok zapadnie w części na korzyść jednej, a w części na korzyść drugiej strony, sąd orzecze stosownie do uwzględnionych i odrzuconych żądań, czy która z nich i w jakim stopniu ma prawo do wynagrodzenia za koszta sądowe.

Art. 34. Wynagrodzenie za koszta sądowe w sprawie, do której kilka osób wpływa, określone będzie przez sąd, odpowiednio do tego, czego która z nich żądała lub przeciwko czemu spór czyniła.

---

procesu: a) jeżeli przed wytoczeniem powództwa nie zwrócił się do inspektora fabrycznego lub inżyniera okręgowego w myśl art. 32, albo wytoczył powództwo przed otrzymaniem od pomienionych urzędników aktu, o którym jest mowa w art. 34, i b) jeżeli sąd uwzględni powództwo w wysokości nie przekraczającej sumy, którą proponował pozwany w postępowaniu przed pomienionemi urzędnikami (art. 34 lit. g.).

DZIAŁ II.

O opłatach w postępowaniu hipotecznem.

Art. 35. Od każdej projektowanej do wykazu hipotecznego treści pobierana będzie opłata hipoteczna stała lub stosunkowa [1]).

Art. 36. Od treści, projektowanych do wykazu hipotecznego, których wartość pieniężna nie da się oznaczyć, jak również od treści, dotyczących ostrzeżeń i wykreśleń, pobierana będzie opłata stała w ilości ~~100 marek~~. 2 złote

Art. 37. Od treści, w których jest oznaczona, lub da się oznaczyć wartość pieniężna — pobierana będzie opłata stosunkowa w ilości trzech czwartych procentu od wartości. Rozporządzenie określi sposób oznaczenia wartości.

Jednakże treść, której przedmiotem jest odpłatne przeniesienie własności nieruchomości między żyjącymi, podlega jedynie opłacie stałej, określonej w art. 36.

Od wpisów, dotyczących kaucji, wciąganych do działu IV wykazu hip., należy pobierać opłatę stosunkową w stosunku do sumy kaucji. (Orzecz. I Izby S. N. z 18—21. XII. 1922 r. w spr. C. 1282—22).

Art. 38. Jeśli treść, podlegająca opłacie stosunkowej, projekuje się do kilku miejsc tego samego wykazu hipotecznego lub nawet do różnych wykazów hipotecznych — pobierane będą od niej opłaty: stosunkowa raz jeden, a pozatem stała.

---

[1]) Ustawa z dn. 23. III. 1922 r. (D. U. 27-217-1922) o Państwowym Banku Odbudowy.

Art. 17. Państwowy Bank Odbudowy wolny jest od wszelkich podatków bezpośrednich. Wszystkie w przedmiocie udzielania i zabezpieczenia przez Państwowy Bank Odbudowy pożyczek wnoszone podania, wystawione dokumenty dłużne z wyjątkem weksli, jak również pokwitowania i deklaracje ekstabulacyjne wolne są od opłat stemplowych i bezpośrednich. Wpisy hipoteczne celem zabezpieczenia pożyczek Państwowego Banku Odbudowy nie podlegają opłacie wpisowej. Zwolnienie powyższe od opłat nie dotyczy zwolnienia od opłat taksy i wynagrodzenie funkcjonarjuszów urzędu (pisarzy hipotecznych, notarjuszów i t. p.).

Art. 39. Opłata stosunkowa nie może wynosić mniej aniżeli ~~15 mk.~~, wogóle zaś jeżeli przy obliczeniu suma opłaty wypadnie w markach i fenigach — należy ją zaokrąglić wzwyż do pełnej marki.

Art. 40. Opłata hipoteczna od skarg apelacyjnych na decyzje wydziałów hipotecznych przy sądach pokoju wynosić będzie ~~200~~ ~~mk.~~ przy sądach zaś okręgowych — ~~400~~ mk., a od skarg o uchylenie wyroków: w pierwszym wypadku — ~~600 mk.~~, a w drugim — ~~1200 marek.~~

Art. 41. Od wszelkich dokumentów, wydawanych przez pisarzów hipotecznych (kopji, świadectw z wykazów i ksiąg hipotecznych i t. p.) opłaty stemplowe pobierane nie będą; dokumenty te podlegać będą opłacie kancelaryjnej, ustanowionej w art. 21 niniejszej ustawy.

Art. 42. Opłaty od treści, stosunkowe i stałe, pobierać będzie projektujący treść notarjusz lub pisarz hipoteczny (art. 19 ust. hyp. 1818 r.), a opłaty kancelaryjne i opłatę od skarg na decyzje wydziałów hipotecznych — pisarz hipoteczny, z obowiązkiem przelewania tych opłat do właściwych kas sądowych.

DZIAŁ III.

O wyjątkach od przepisów o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i o opłatach w postępowaniu hipotecznym [1]).

Art. 43. Instytucje państwowe są wolne od uiszczenia wszelkich kosztów sądowych i opłat, wyjąwszy koszta postępowania w sprawie.

---

[1]) I. Kasy chorych. Ustawa z 19. V. 1920 r. o obowiązkowem ubezpieczeniu na wypadek choroby. (D. U. 44-272-1920). Art. 92. Od opłat stemplowych i bezpośrednich wolne są: wszelkie pisma i dokumenty, potrzebne do uzasadnienia i rozwikłania stosunków prawnych między założonemi na podstawie tej ustawy Kasami Chorych z jednej strony a ubezpieczonymi lub ich pracodawcami, obowiązanymi do ubezpieczenia z drugiej strony, jak również orzeczenia sądowe

Jeżeli sprawa rozstrzygnięta została na korzyść wspomnianych instytucji, wtenczas niezapłacone przez nie koszty i opłaty, a w tej liczbie wpisy, opłaty od podań, wezwań, opłaty kancelaryjne i inne ściągnięte będą z polecenia sądu od strony, która sprawę przegrała.

W razie przegrania procesu przez pomienione instytucje mają zastosowanie art. 31—34.

Art. 44. Od wszelkich kosztów sądowych i opłat hipotecznych wolne są osoby, którym prawo ubogich przez decyzję sądu przyznane zostało [1]). Skargi na decyzje, odmawiające przyznania prawa ubogich, są dopuszczalne.

Art. 45. Osoby, występujące w roli powoda na zasadzie przepisów o ubezpieczenie robotników od nieszczęśliwych wypadków, jak również na zasadzie przepisów o wynagrodzeniu robotników i pracowników, poszkodowanych wskutek nieszczęśliwych wypadków, oraz członków ich rodzin, w przedsiębiorstwach fabrycznych i górniczych i na zasadzie przepisów o wynagrodzeniu poszkodowanych wskutek nieszczęśliwych wypadków pracowników, majstrów i robotników na drogach żelaznych, a także członków ich rodzin, korzystają z prawa ubogich bez potrzeby przyznania im tego prawa przez sąd.

---

i orzeczenia Komisji Rozjemczej oraz Komisji Pojednawczej dla spraw z lekarzami, następnie doniesienia i wykazy, które według ustawy niniejszej mają być przedkładane przez pracodawców lub przez Kasy Chorych, oraz wszystkie inne podania wraz z załącznikami, wreszcie, umowy między Kasami Chorych (Związkami Kas) i ich lekarzami.

II. Ustawa o rozbudowie miast z 26. IX. 1922 r. (D. U. 89-811-1922), obowiązująca od 20. X. 1922 r.

Art. 32. Wszelkie pisma, dokumenty wpisy hipoteczne i czynności prawne, na podstawie niniejszej ustawy dokonane, oraz obligacje mieszkaniowe, tudzież obligacje komunalne, wymienione w art. 13, wolne są od należytości, stempli i podatku od kapitałów i rent. Niemniej lombard tych obligacji w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej, jak również akty pierwszego przeniesienia własności, wolne są od wszelkich opłat i należytości stemplowych.

[1]) Por. art. 967^{11} u. p. c.

Art. 46. Osoba, chcąca wyjednać w sprawie prawo ubogich, winna złożyć sądowi, w którym sprawa już się toczy lub toczyć się ma, zaświadczenie właściwej władzy gminnej, policyjnej lub swej zwierzchności służbowej, iż nie posiada środków na prowadzenie sprawy. Zaświadczenie powinno obejmować dokładne dane o jej majątku, dochodach i położeniu rodzinnem. Sądy pokoju mogą przyznawać prawo ubogich i bez takich zaświadczeń [1]).

Art. 47. Sąd może odmówić przyznania prawa ubogich, jeśli żądanie, stanowiące przedmiot sprawy, dla której prawo to ma być przyznane, będzie jawnie bezzasadne.

Art. 48. Winny podania nierzetelnych wiadomości co do swego stanu majątkowego ulegnie karze, przewidzianej w art. 161 kod. kar. z r. 1903, winny zaś wydania nierzetelnego w tej mierze świadectwa ulegnie karze, przewidzianej w art. 667 tegoż kodeksu.

Art. 49. Całe postępowanie o uzyskanie prawa ubogich wolne jest od wszelkich kosztów sądowych, a podania o wydanie zaświadczeń, wymienionych w art. 46, jak również same zaświadczenia wolne są od opłat stemplowych.

Art. 50. Prawo ubogich służyć będzie do tej tylko sprawy, w której zostało przyznane i tylko do czasu, dopóki zmiana w stanie majątkowym osoby, której to prawo przyznane zostało, nie umożliwi jej uiszczenia kosztów.

---

[1]) 1) Okólnik Min. Spr. z dn. 14 listopada 1921 r. (Dz. Urz. 23—1921 str. 391).

Notą słowną z dn. 8 czerwca b. r. Nr. 1494 Delegacja Austrjacka w Warszawie złożyła w imieniu Rządu Austrjackiego oświadczenie, iż obywatelom polskim zapewniona będzie w Austrji możność korzystania z prawa ubogich na równi z obywatelami austrjackimi. Wobec tego winny także sądy polskie dopuszczać obywateli austrjackich do korzystania z prawa ubogich na równi z obywatelami polskimi.

2) Obywatele w. m. Gdańsku mogą korzystać z prawa ubogich, patrz art. 62 zał. XXVI.

3) Co do cudzoziemców por. art. 20 i nast. zał. XXX.

Art. 51. Za stronę, która korzysta z prawa ubogich, koszta postępowania w sprawie (art. 22—29), pokryte będą z funduszów Królewsko-Polskiego Zarządu wymiaru sprawiedliwości.

Art. 52. Przy rozstrzygnięciu sprawy na korzyść strony, której zostało przyznane prawo ubogich, pokryte za nią koszty postępowania w sprawie, jak również niezapłacone przez nią wpisy, opłaty od podań, wezwań, tudzież opłaty kancelaryjne i hipoteczne ściągnięte będą z polecenia sądu albo z majątku, stronie tej przysądzonego albo od strony, która sprawę przegrała.

Art. 53. Przyznanie stronie prawa ubogich nie zwalnia jej od obowiązku zwrócenia kosztów sądowych stronie wygranej.

DZIAŁ IV.

O opłatach w postępowaniu upadłościowem.

Art. 54. Opłaty w postępowaniu upadłościowem są:

1) wpis stały,
2) opłata stosunkowa — i
3) opłata kancelaryjna.

Żądne inne opłaty w postępowaniu upadłościowem pobierane nie będą.

Art. 55. Wpis stały pobierany będzie:

a) w ilości ~~500 mk.~~: 1026,

od podań wierzycieli o ogłoszeniu upadłości,
od opozycji wierzycieli przeciw wyrokowi, ogłaszającemu upadłość,
od wszelkich skarg, zakładanych przez wierzycieli do wyższych instancji;

b) w ilości ~~2.000~~ mk.: 100 26
od żądania przywrócenia do czci kupeckiej (art. 604 kod. handl.).

Art. 56. Opłata stosunkowa potrącana będzie przez zarząd masy w ilości 1% od ogólnej sumy, przypadającej do podziału pomiędzy wierzycieli według każdego planu działowego (art. 558 i 561 Kod. Handl.), i przelewana będzie do właściwej kasy sądowej.

Art. 57. W razie zawarcia układu pomiędzy upadłym i wierzycielami (art. 519 i nast. Kod. Handl.) opłata stosunkowa pobierana będzie w tej samej ilości od sumy, która ma być wypłacona na mocy układu sprawdzonym wierzycielom. Wtym wypadku opłata stosunkowa ściągnięta będzie z polecenia sądu od upadłego po zatwierdzeniu układu. Majątek, księgi, papiery i rzeczy upadłego (art. 525 Kod. Handl.) będą mu wydane dopiero po uiszczeniu tej opłaty.

Art. 58. Opłata kancelaryjna pobierania będzie w postępowaniu upadłościowem według zasad, wyłuszczonych w art. 21 niniejszej ustawy. Upadły jednak wolny jest od tej opłaty.

Art. 59. Przepisy art. 3, 4, 17, 18, 20 i 39 niniejszej ustawy mają zastosowanie i przy opłatach w postępowaniu upadłościowem.

D Z I A Ł V.

O opłatach w sprawach karnych.

Art. 60. Wyrok, skazujący w sprawie karnej, pociąga za sobą obowiązek uiszczenia przez każdego skazanego, opłaty sądowej w zależności od wymierzonej mu kary według przepisów następujących:

Art. 61. Skazany w pierwszej instancji obowiązany będzie tytułem kosztów sądowych uiścić w razie skazania na karę pozbawienia wolności na termin nie dłuższy niż:

1 miesiąc	~~80~~	mk.
3 „	~~120~~	„
6 „	~~200~~	„
1 rok	~~400~~	„
2 lata	~~800~~	„
4 „	~~1200~~	„
6 „	~~1600~~	„
w razie skazania na karę cięższą	~~2000~~	„

Art. 62. Skazany w pierwszej instancji na grzywnę, względnie karę pieniężną, obowiązany będzie uiścić 10% od kwoty wymierzonej mu grzywny, względnie kary pieniężnej; względnie od obu tych kwot, w każdym razie nie mniej aniżeli 40 mk.

Art. 63. Jeśli skazanie na grzywnę, względnie karę pieniężną, nastąpi łącznie z karą pozbawienia wolności pobrane będą obie, przewidziane w poprzednich artykułach (61 i 62) opłaty.

Art. 64. Jeśli orzeczona zostanie grzywna, a kara pozbawienia wolności wyznaczona zostanie tylko na wypadek niemożności ściągnięcia tejże — opłata pobrana będzie według art. 62 od grzywny.

Art. 64[1]. Skazanym jednym lub kilkoma wyrokami na zasadzie przepisów o zbiegu przestępstw wymierzona będzie opłata stosownie do kary łącznie orzeczonej, przyczem ewentualnie uiszczone opłaty sądowe zaliczone będą na poczet opłaty, na tej zasadzie orzeczonej.

Art. 65. Za instancję apelacyjną pobierana będzie połowa opłaty, należnej za pierwszą instancję, opłaty zaś w Sądzie Najwyższym, jako sądzie III instancji, pobierane będą w takiej samej wysokości, jak przewidziane dla pierwszej instancji. Sądy wyższych instancji w razie

zmiany wyroków sądów niższych określać będą opłaty za całe postępowanie według zasad wyżej wyłuszczonych.

Art. 66. Wysokość przypadającej od skazanego opłaty sądowej oznaczać będzie sąd w wyroku skazującym. Opłata ściągana będzie z polecenia sądu z majątku skazanego.

Art. 67. W sprawach z prywatnego oskarżenia, w razie wyroku uniewinniającego, opłatę sądową w ilości 100—2000 marek w pierwszej instancji obowiązany będzie uiścić oskarżyciel prywatny. W tym wypadku mają również zastosowanie art. 65 i 66.

Art. 67[1]. Od powództw cywilnych, wytaczanych w sprawach karnych, pobiera się wpis ogólny w ilości, w art. 7 wskazanej; wpis ten opłaca się przy wejściu sprawy do sądu wyrokującego; samo zameldowanie powództwa cywilnego w postępowaniu wstępnem, choćby nawet połączone z jego zabezpieczeniem nie pociąga jeszcze za sobą obowiązku uiszczenia wpisu. Przy pobieraniu wpisu mają zastosowanie art. 43 — 52.

Art. 68. Sąd może w wyroku zwolnić skazanego lub oskarżyciela prywatnego od opłaty, jeśli uzna, że uiszczenie jej będzie dla nich zbyt uciążliwe.

Art. 69. Koszty w sprawach karnych (wynagrodzenie świadków, biegłych, koszty ekspertyzy, ogłoszeń itp.) obliczane i ściągane będą według zasad, przewidzianych w odpowiednich artykułach ustawy postępowania karnego. Przepis artykułu 26 stosowany będzie także w postępowaniu karnem.

Art. 69[1]. Za odpisy wyroków, protokułów i t. p. wydawane powodom cywilnym i oskarżycielom prywatnym, winny być uiszczone opłaty kancelaryjne, przewidziane w art. 21.

DZIAŁ VI.

O przeznaczeniu kosztów sądowych w sprawach cywilnych oraz opłat w postępowaniu hipotecznem, upadłościowem i w sprawach karnych.

Art. 70. Wszystkie koszta sądowe w sprawach, oprócz kosztów postępowania w sprawie, oraz opłaty w postępowaniu hipotecznem, upadłościowem i w sprawach karnych stanowią dochód Królewsko-Polskiego Zarządu wymiaru sprawiedliwości.

Art. 71. Opłaty składane na wydrukowanie ogłoszeń (art. 22) sądy przesyłają wraz z ogłoszeniami redakcji wyznaczonych w tym celu wydawnictw.

Art. 72. Pieniądze składane na delegację sędziów i urzędników sądowych lub na wezwanie i wynagrodzenie świadków, biegłych i duchownych (art. 23 — 27), wypłacane będą przez sąd według przeznaczenia.

Art. 73. Pozostałość złożonych przez strony pieniędzy będzie im na żądanie zwracana.

DZIAŁ VII.

O opłatach w sprawach ogólnych..

Art. 74. Do opłat od podań i świadectw urzędowych we wszystkich sprawach nie objętych przepisami tymczasowemi o kosztach sądowych, stosowane będą przepisy, wskazane w dekrecie z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie opłat od podań oraz świadectw urzędowych (Dz. Pr. Nr. 14 poz. 145) z uwzględnieniem art. 10 ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. (Dz. Ust. Nr. 73, poz. 498).[1])

---

[1]) Ustawa z 16. VII. 1920 r. uległa zmianom z mocy ustawy z 7. IV. 1922 r. (D. U. 38-315-1922).

Przepisy przechodnie do prz. tym. o koszt. sąd. pomija się, jako nie mające obecnie zastosowania.

XXI.

Rozporządzenie z dnia 11 marca 1921 r. o opłatach w postępowaniu rejestrowem. (D. U. 25-139-1921)[1])

Na podstawie art. 7 przepisów przechodnich do dekretu z dnia 7 lutego 1919 r., o rejestrze handlowym (Dz. Pr. Nr. 14, poz. 164) zarządza się co następuje:

§ 1.[2]) Firmy jednoosobowe uiszczają za wciągnięcie do rejestru handlowego następujące opłaty:

a) za wciągnięcie firmy (pierwszy wpis):

I	kategorja	handlowa	Mkp.	1.200
II	„	„	„	400
III	„	„	„	200
IV	„	„	„	100
I	„	przemysłowa	„	1.500
II	„	„	„	1.200
III	„	„	„	900
IV	„	„	„	600
V	„	„	„	360
VI	„	„	„	240
VII	„	„	„	100

b) za każdy następny wpis, z wyjątkiem wymienionych w ustępach c) i d) § niniejszego oraz w § 5 i 6 — połowę opłaty określonej w ust. a);

c) za wpis o zmianie siedziby i wpis oddziału do rejestru zakładu głównego — $^{2}/_{10}$ tej opłaty;

d) za wykreślenie firmy — $^{3}/_{10}$ tej opłaty.

§ 2. Spółki firmowe i komandytowe oraz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością uiszczają za wciągnięcie do rejestru handlowego:

---

[1]) Z uwzględnieniem zmian wprowadzonych rozporządzeniem z dnia 19 maja 1922 r., obowiązującem z dniem 1 lipca 1922 r. (D. U. 47-421-1922).

[2]) W brzmieniu według rozporządzenia z dnia 19 maja 1922 r. (D. U. 47-421-1922).

a) za pierwszy wpis przy kapitale zakładowym do 500.000 mk. włącznie — podwójną opłatę, określoną w § 1 ust. a), stosownie do kategorji handlowej lub przemysłowej, przy kapitale zaś powyżej 500.000 mk. — po 10 mk. od każdych następnych 10.000 mk., przyczem niepełne 10.000 mk. uważa się za pełne;

b) za każdy następny wpis, z wyjątkiem wymienionych w ust. c) i d) oraz w § 5 i 6 — $^{6}/_{10}$ opłaty, określonej w § 1 ust. a);

c) za wpis o zmianie siedziby i wpis oddziału do rejestru zakładu głównego — $^{2}/_{10}$ tej opłaty;

d) za wykreślenie firmy — $^{4}/_{10}$ tej opłaty.

§ 3. Spółki akcyjne oraz komandytowo-akcyjne uiszczają za wciągnięcie do rejestru handlowego:

a) za pierwszy wpis, przy kapitale zakładowym do 500.000 mk. potrójną opłatę, określoną w § 1 us. a) dla I kategorji handlowej lub przemysłowej, stosownie do charakteru przedsiębiorstwa; przy kapitale zakładowym powyżej 500.000 mk. po 125 mk. od każdych następnych 100.000 mk., licząc niepełne 100.000 mk. za pełne;

b) za wpis o powiększeniu kapitału zakładowego — opłatę określoną w ust. a) w stosunku do sumy powiększenia, przy uwzględnieniu kapitału dotychczasowego; przy zmniejszeniu kapitału — połowę opłaty w stosunku do sumy zmniejszenia;

c) za wszelkie inne wpisy z wyjątkiem wymienionych w § 5 i 6 połowę opłaty, przewidzianej w § 1 ust. a) dla I kategorji handlowej lub przemysłowej.

§ 4.[1]) Spółdzielnie uiszczają za wciągnięcie do rejestru:

a)	za pierwszy wpis	mkp. 400
b)	za wpis o zmianie statutu i za wykreślenie firmy	„ 200
c)	za każdy inny wpis	„ 100

---

[1]) W brzmieniu według rozporządzenia z dnia 19 maja 1922 r. (D. U. 47-421-1922).

Za wciągnięcie wzmianki o oddziale do rejestru zakładu głównego oraz za wpis zgłoszony w myśl art. 76 ust. 2 ustawy o spółdzielniach opłat się nie pobiera.

§ 5. Za wciągnięcie do rejestru handlowego firmy oddziału, jeżeli zakład główny znajduje się w kraju, pobiera się następujące opłaty:

a) od firm jednoosobowych — opłatę określoną w § 1 ust. a);

b) od spółek firmowych, komandytowych i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością — $1\frac{1}{2}$ opłaty, określonej w § 1 ust. a);

c) od spółek akcyjnych i komandytowo-akcyjnych — podwójną opłatę, określoną w § 1 ust. a) dla I kategorji handlowej lub przemysłowej;

d) od spółdzielni — opłatę określoną w § 4 ust. a);

e) za każdy następny wpis do rejestru oddziału — opłaty określone za takież wpisy dla zakładu głównego.

§ 6. Za pierwszy wpis oddziału, jeżeli zakład główny znajduje się zagranicą pobiera się:

a) od firm jednoosobowych — podwójną opłatę, określoną w § 1 ust. a);

b) od spółek firmowych, komandytowych oraz spółek z ograniczoną odpowiedzialnością — potrójną opłatę określoną w § 1 ust. a);

c) od spółek akcyjnych i komandytowo-akcyjnych — poczwórną opłatę, określoną w art. 1 ust. a) dla I kategorji handlowej lub przemysłowej;

d) za następne wpisy — opłaty przewidziane za takież wpisy dla przedsiębiorstw krajowych.

§ 7. O ile zaliczenie przedsiębiorstwa do kategorji podatku handlowego lub przemysłowego jeszcze nie nastąpiło, sędzia rejestrowy pobiera opłatę tymczasową, według swego uznania stosownie do jednej z kategorji, wymienionych w § 1 ust. a); po ostatecznem zaliczeniu przedsiębiorstwa do jednej z kategorji, wymienionych w § 1

ust. a), nastąpi ustalenie opłaty i, w miarę okoliczności, wyznaczenie dopłaty lub zwrot nadpłaty.

§ 8. Jeżeli na podstawie jednego zgłoszenia następuje kilka wpisów do tegoż samego działu rejestru handlowego, wówczas uiszcza się tylko jedną opłatę, odpowiadającą temu wpisowi, za który przepisy niniejsze wyznaczają opłatę najwyższą.

Za wciągnięcie prokury lub upoważnienia małoletniego do prowadzenia handlu uiszcza się zawsze opłaty osobne, równające się opłacie za następny wpis.

§ 9. Za zaświadczenia, dotyczące wpisów do rejestru handlowego, uiszcza się opłaty, przepisane dla zaświadczeń sądowych.

§ 10. Opłat nie pobiera się:

a) za przejrzenie rejestru handlowego, aktów i dokumentów;

b) za wpisy z urzędu, z wyjątkiem wpisów w myśl art. 15 dekretu o rejestrze handlowym.

XXII.

Przepisy tymczasowe z dnia 8 lutego 1919 r. o wynagrodzeniu adwokatów[1]) (Dz. Pr. 15-203-1919).

Art. 1. Niniejsze przepisy ustalają wynagrodzenie adwokata w stosunku do klijenta w braku umowy w sprawach z powództwa cywilnego.

Art. 2. Podstawą wynagrodzenia jest wartość przedmiotu sporu.

---

[1]) Obowiązują od 8 lutego 1919 r. Por. także ust. 5 art. 14 rozp. kom. gen. Ziem wsch. z dnia 15. V. 1919 r.. zał. XII.

Art. 3. Zasadnicze wynagrodzenie może być podwyższone według uznania sądu aż do 50% ponad przepisaną wysokość w sprawach szczególnie trudnych lub wymagających szczególnej pracy adwokata, w razie zmniejszenia ceny powództwa w toku sporu lub zastępstwa więcej niż jednej osoby.

Art. 4. W sprawach o nadanie aktom klauzuli egzekucyjnej (art. 161^{24} i 365^{1} ust. post. cyw.) należy się $\frac{1}{3}$ zasadniczego wynagrodzenia.

Art. 5. W razie umorzenia sprawy:

a) przez sąd z urzędu w wypadkach przewidzianych w ust. 4 i 5 art. 53 i ust. 1 i 2 art. 584 ust. post. cyw.,

b) na żądanie pozwanego w wypadkach, przewidzianych w ust. 1, 2 i 3 ar. 69 i ust. 1, 2 i 3 art. 571 ust. post. cyw. i

c) wskutek zrzeczenia się przez powoda powództwa należy się adwokatowi tylko $\frac{1}{4}$ część zasadniczego wynagrodzenia bądź za pierwszą instancję, jeżeli sprawa umorzona będzie w tej instancji, bądź za dwie instancje, jeżeli sprawę umorzy instancja apelacyjna lub jeżeli instancja ta zatwierdzi umarzającą decyzję w pierwszej instancji. W razie umorzenie postępowania drugiej instancji wskutek zrzeczenia się przez stronę skargi apelacyjnej, należy się adwokatowi niezależnie od wynagrodzenia za pierwszą instancję $\frac{1}{4}$ zasadniczego wynagrodzenia za drugą instancję.

Art. 6. Jeżeli strona broniona jest przez kilku adwokatów, należy się wszystkim jedno wynagrodzenie.

Art. 7. Taksa obejmuje wynagrodzenie za wszelkie czynności w danej sprawie i bez względu na jej wynik.

Wydatki ulegają likwidacji osobnej.

Ar. 8. Jeżeli wartość przedmiotu sporu nie da się ustalić, określi sąd wynagrodzenie adwokata według swego uznania do wysokości 10.000 marek polskich.

Art. 9. Wrazie zmiany wartości przedmiotu sporu w toku postępowania, wynagrodzenie adwokata stosuje się do zmienionej sumy, co nie ubliża postanowieniu, zawartemu w art. 3.

Art. 10. W sprawach przed sądami pokoju otrzymuje adwokat wynagrodzenie według uznania sądu w wysokości od 25 do 150 mk. pol.

Art. 11. W sprawach przed sądami okręgowemi otrzymuje odwokat następujące zasadnicze wynagrodzenie:

do 5.000 mk. pol. — $6\frac{1}{2}\%$ najmniej jednak 100 mk. pol.;

od 5.000 mk. pol. do 25.000 mk. pol. — za pierwsze 5.000 mk. pol. — 325 mk. pol. a za resztę 3%;

od 25.000 mk. pol. do 100.000 mk. pol. — za pierwsze 25.000 mk. — 925 mk. a za resztę $1\frac{1}{2}\%$;

powyżej 100.000 mk. za pierwsze 100.000 mk. — 2.050 mk. a za resztę $\frac{1}{2}\%$.

Art. 12. Za prowadzenie procesu w drugiej instancji należy się połowa, a w trzeciej instancji $\frac{1}{3}$ taksy za pierwszą instancję.

Art. 13. W razie zakończenia procesu układem pojednawczym przed wszczęciem rozprawy głównej, należy się adwokatowi $\frac{1}{4}$ zasadniczego wynagrodzenia, a po wszczęciu rozprawy głównej wynagrodzenie podług norm, wskazanych dla instancji, w której układ zawarty został.

Art. 14. W razie odwołania pełnomocnictwa bez uzasadnionej przyczyny przed rozpoczęciem rozprawy głównej, należy się adwokatowi $\frac{1}{4}$ zasadniczego wynagrodzenia, a po rozpoczęciu rozprawy głównej całe zasadnicze wynagrodzenie za tę instancję, w której odwołanie nastąpiło.

Gdy odwołanie uzasadnione będzie, może być przyznana adwokatowi odpowiednia część wynagrodzenia według uznania sądu.

Art. 15. W sprawach, nie objętych powyższemi przepisami, sąd w braku umowy ustala wynagrodzenie adwokata według swego uznania.

Art. 16. W procesach, rozpoczętych przed wejściem w życie niniejszej ustawy wynagrodzenie adwokata ustalone będzie według dotychczasowych przepisów.

Art. 17. Ustawa niniejsza ma zastosowanie także do obrońców sądowych i obrońców przy sądach pokoju.

Art. 18. Przepisy niniejsze obowiązują na ziemiach polskich dawnego zaboru rosyjskiego.

XXIII.

Taksa dla komorników sądowych.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie zmiany taksy dla komorników sądowych. (D. U. 73-659-1922).

Na zasadzie art. 2 ustawy z dnia 9 lipca 1920 r. o taksie dla komorników sądowych (Dz. U. R. P. Nr. 67 poz. 450) Rada Ministrów zarządza co następuje:

§ 1. Ustanawia się następującą taksę dla komorników:

1. Komornicy pobierają:

a) za założenie akt — 100 mk.,

b) za sporządzenie w 2 egzemplarzach wezwania, zawiadomienia dla doręczenia stronie, wierzycielowi, dłużnikowi albo innej osobie — 60 mk.,

c) za doręczenie — 150 mk.,

d) za sporządzenie ogłoszeń o licytacjach, ruchomości lub nieruchomości za każdy egzemplarz — 40 mk.,

e) za wystawienie każdego egzemplarza ogłoszeń o licytacji — 30 mk.

2. Za zajęcie albo opis nieruchomego majątku komornik pobiera:

jeżeli wartość nieruchomego majątku nie przekracza 50.000 mk. — 500 mk.,

jeżeli wartość nieruchomego majątku nie przekracza 500.000 mk. — 2.000 mk.,

jeżeli wartość wynosi od 500.000 do 5.000.000 mk., to za pierwsze 500.000 mk. — 2.000 mk., a od każdych 100.000 mk. ponad 500.000 mk. — 250 mk.,

jeżeli wartość wynosi powyżej 5.000.000 mk., to od pierwszych 5.000.000 mk. — 13.250 mk., a od każdych 100.000 mk. ponad 5.000.000 mk. — 50 mk.

Za sporządzenie protokułu zajęcia albo spisu ruchomości znajdujących się w zajętej albo opisanej nieruchomości, komornik pobiera opłatę, przewidzianą w p. 3.

3. Za sporządzenie protokułu zajęcia albo spisu ruchomości:

a) w razie dokonania jednocześnie oszacowania ruchomości, albo jeżeli wartość ich została określoną, komornik pobiera:

jeżeli wartość majątku w ogólnej masie nie przekracza 5.000 mk. od każdych 100 mk. — 3 mk.,

jeżeli wartość majątku w ogólnej masie nie przekracza 100.000 mk., to od pierwszych 5.000 mk. — 150 mk., a od każdych 1.000 mk. ponad 5.000 mk. — 20 mk.

jeżeli wartość majątku w ogólnej masie wynosi do 500.000 m., to od pierwszych 100.000 m., — 2.050 mk., a od każdych 10.000 mk. ponad 100.000 mk. — 100 m.,

jeżeli wartość majątku w ogólnej masie wynosi do 3.000.000 mk., to od pierwszych 500.000 mk. — 6.050 mk., a od każdych 100.000 mk. ponad 500.000 mk. — 200 mk.,

ponad 3.000.00 mk., to od pierwszych 500.000 mk. — 11.050 mk., a od każdych 100.000 ponad 3.000.000 mk. — 100 mk.,

b) jeżeli zajęcie albo spis dokonane zostały bez określenia wartości ruchomości, komornik pobiera opłatę w zależności od czasu zużytego na dokonanie tych czynności:

za pierwszą godzinę lub jej część — 200 mk.,

za każde następne pół godziny — 70 mk.

4. W wypadku, gdy komornik protokułu zajęcia nie sporządza, ale tylko sprawdza na miejscu ruchomości już zajęte, pobiera połowę opłaty, przewidzianej w p. 3.

5. Za dokonanie zajęcia, albo spisu należności hipotecznych, wekslowych, kapitałów w gotówce lub papierach procentowych, akcji, pensji, rent, zarobków i t. p. komornik pobiera połowę opłaty przewidzianej w p. 3. Wartość papierów procentowych przy stosowaniu niniejszej taksy oblicza się podług nominalnej wartości.

6. Za opieczętowanie albo zdjęcie pieczęci bez dokonania jednocześnie spisu komornik pobiera wynagrodzenie w zależności od zużytego czasu:

za pierwszą godzinę lub jej część — 200 mk.,
za każde następne pół godziny — 70 mk.

Opłaty powyższej nie pobiera się, o ile po zdjęciu pieczęci dokonany był spis inwentarza.

7. Za oddanie pod dozór zajętych przedmiotów komornik pobiera opłatę w ilości 200 mk., o ile szacunek przewyższa 10.000 mk.,

jeżeli szacunek jest niższy, komornik opłaty nie pobiera.

8. Za czynności, związane z przeniesieniem zajętych przedmiotów w inne miejsce, komornik pobiera wynagrodzenie w zależności od zużytego czasu:

za pierwszą godzinę lub jej część — 200 mk.,
za każde następne pół godziny — 70 mk.

9. Za ogół korespondencji z władzami administracyjnemi i zarządami miejskiemi w sprawie zaległych podatków, ciążących na zajętym lub opisanym majątku nieruchomym, albo ruchomym, oraz za korespondencję z wydziałem hipotecznym komornik pobiera:

o ile szacunek majątku nie przekracza 100.000 mk. — 200 mk.,

o ile szacunek majątku nie przekracza 2.000.000 mk. — 400 mk.,

o ile szacunek majątku nie przekracza 10.000.000 mk. — 600 mk.,

o ile szacunek majątku przekracza 10.000.000 mk. — 1.000 mk.

10. Za dokonanie licytacji ruchomego albo nieruchomego majątku komornik pobiera następujące opłaty.

jeżeli suma sprzedażna nie przekracza 50.000 mk. — 1.000 mk.,

jeżeli suma sprzedażna wynosi od 50.000 do 100.000 mk. — 1.500 mk.,

jeżeli suma sprzedażna wynosi od 100.000 do 300.000 mk. — 3.000 mk.,

jeżeli suma sprzedażna wynosi od 300.000 do 500.000 mk. — 4.000 mk.,

jeżeli suma sprzedażna wynosi od 500.000 do 1.000.000 mk. — 5.000 mk.,

jeżeli suma sprzedażna wynosi od 1.000.000 do 5.000.000 mk. — 10.000 mk.,

jeżeli suma sprzedażna przekracza 5.000.000 mk., to od przewyżki aż do 20.000.000 mk. dolicza $^1/_{10}\%$, a od przewyżki ponad 20.000.000 mk. $^1/_{20}\%$.

Te same opłaty komornik pobiera w wypadku dokonania licytacji na dzierżawę majątku.

Jeżeli licytacja nie dojdzie do skutku, komornik otrzymuje za zejście na miejsce — 200 mk.

Jeżeli w czasie trwania licytacji takowa będzie wstrzymana przez stronę, komornik pobiera od wstrzymującego licytację połowę wynagrodzenia przewidzianego za dokonanie licytacji.

11. Za czynności, związane z przekazaniem zajętych ruchomości osobie, mającej do nich tytuł, oraz za wszelkie inne czynności, związane z zejściem na miejsce i nieprzewidziane w niniejszej taksie, komornik pobiera wynagrodzenie w zależności od zużytego czasu:

za pierwszą godzinę lub jej część — 200 mk.,

za każde następne pół godziny — 70 mk.

12. Za aresztowanie osoby, której upadłość została sądownie ogłoszona — 1.500 mk.

13. Za wydanie odpisów dokumentów, niezależnie od opłat na rzecz zarządu wymiaru sprawiedliwości, komornik pobiera za każdą stronicę całą lub zaczętą — 100 mk., najmniej jednak — 200 mk.

Stronica arkusza powinna zawierać 25 wierszy, a każdy wiersz najmniej 18 sylab

14. Za adnotacje na tytule wykonawczym lub dokumencie — 100 mk.

15. a) Za wprowadzenie w posiadanie nieruchomości rolnej albo dokonanie z niej eksmisji komornik pobiera:

jeżeli przestrzeń jest mniejsza niż 6 morgów — 1.000 mk.,

jeżeli przestrzeń wynosi od 6 morgów do 15 — 1.500 mk.,

jeżeli przestrzeń wynosi od 15 morgów do 30 — 1.750 mk.,

jeżeli przestrzeń wynosi powyżej 30 morgów — 2.000 mk.;

b) za wprowadzenie w posiadanie nieruchomości miejskiej lub zakładu fabryczno-przemysłowego albo dokonanie z nich eksmisji komornik pobiera:

jeżeli szacunek ubezpieczeniowy nie przekracza 500.000 mk. — 1.000 mk.,

jeżeli szacunek ubezpieczeniowy nie przekracza 1.500.000 mk. — 1.500 mk.,

jeżeli szacunek ubezpieczeniowy nie przekracza 3.000.000 mk. — 1.750 mk.,

jeżeli szacunek ubezpieczeniowy przewyższa 3.000.000 mk. — 2.000.

c) za dokonanie eksmisji z mieszkania jednoizbowego — 1.000 mk.,

za każdą następną izbę lub ubikację — 300 mk., nie więcej jednak, niż — 2.500 mk.

d) za sporządzenie protokułu o niedojściu do skutku eksmisji — 200 mk.

16. Za złożenie wpłaconych przez dłużnika pieniędzy do kasy do depozytu sądu komornik pobiera:

do 2.000 mk. — 50 mk.,

ponad 2.000 mk. — 100 mk.

17. Za przyjęcie przez komornika zasądzonej na rzecz wierzycieli sumy w ratach komornik pobiera za przyjęcie każdej raty — 50 mk.

18. Za ofiarowanie pieniędzy w imieniu dłużnika wierzycielowi komornik pobiera:

jeżeli suma nie przekracza 10.000 mk. — 300 mk.,

jeżeli suma wynosi więcej niż 10.000 mk. — 500 mk.

19. Strona, żądająca dopełnienia czynności przez komornika, łoży z góry na koszty, przewidziane przez taksę, w miarę postępowania czynności, niewpłacone zaś koszty za dokonanie czynności komornik ma prawo wyegzekwować od strony, która żądała ich dokonania.

20. Opłaty, przewidziane w p. 3 ust. b. oraz w p. 6, 8 i 11 niniejszej taksy, obliczone są od chwili przystąpienia do wykonania czynności. W protokule winien być oznaczony czas rozpoczęcia czynności oraz ich zakończenia.

21. Na każdym sporządzonym protokule komornik winien wymienić sumę należnego mu wynagrodzenia.

22. Osoba, na której żądanie komornik wykonywa czynności poza obrębem miejscowości, w której ma swoją siedzibę, dostarcza komornikowi od najbliższej stacji kolejowej środków lokomocji w naturze albo płaci gotówką za koszty podróży podług cen miejscowych. Wynikły spór co do kosztów przejazdu rozstrzyga ostatecznie prezes sądu okręgowego.

Za przejazd koleją komornik ma prawo do zwrotu za bilet II klasy. Djety pobiera komornik od strony żądającej czynności w wysokości djet urzędnika IX st. służb., przyczem ma zastosowanie art. 20 przepisów tymczasowych o wynagrodzeniu urzędników wymiaru sprawiedliwości.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.[1]) Jednocześnie traci moc obowiązująca taksa umieszczona w ustawie z dnia 9 lipca 1920 r. o taksie dla komorników sądowych (Dz. U. R. P. Nr. 67 poz. 450).

XXIV.

Ustawa z dnia 1 sierpnia 1919 r. o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi. [2]) D. U. 65-394-1919).

Art. 1. Zatargi zbiorowe pomiędzy robotnikami rolnymi a pracodawcą lub pracodawcami, niezałatwione przez

---

[1]) Ogłoszono 4 września 1922 r.

[2]) I. Ustawę z 1. VIII. 1919 r. oraz niżej przytoczone ustawy z 23. I. 1920 r. i z 11. III. 1921 r. rozporządzeniem rady ministrów z 19. X. 1922 r. (D. U. 94-871-1922) rozciągnięto na obszar województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego, powiatów grodzieńskiego i wołkowyskiego, oraz gmin: białowieskiej, masiewskiej i suchopolskiej powiatu bielskiego województwa białostockiego.

II. Ustawa z dnia 23. I. 1920 (D. U. 8-53-1920), rozciągnięta również na Ziemię Wileńską (D. U. 77-691-1922 i 62-555-1922).

Art. 1. Zakres działania ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi rozszerza się na zatargi zbiorowe między właścicielami nieruchomości miejskich a dozorcami domowymi ze zmianami wskazanemi w art. 2, 3, 4 niniejszej ustawy.

Art. 2. Słowa: „robotnik rolny, pracownik rolny“ oraz „utrzymujący się z pracy najemnej w rolnictwie, leśnictwie, ogrodnictwie lub dziedzinach ściśle związanych z rolnictwem“ należy zastąpić słowami: „dozorca domowy, dozorcy domowi“. Słowa „Inspektor Pracy w rolnictwie“ należy zastąpić słowami: „Inspektor Pracy“. Słowo „powiat“ słowem „miasto“. Słowa „Komisarz Rządowy“ słowami „miejscowa władza administracyjna I instancji“. Słowo „gmina“ słowami „okrąg miasta“. Słowa „w majątku“ słowami „przy pracy“ (art. 18).

Art. 3. W art. 17 po słowach „Ugody zawarte“ należy dodać: „Wobec Inspektora Pracy (atr. 2) lub . . . . .“. W art. 19 w nawiasie zamiast „art. 3“ umieścić: „art. 2, 3“.

strony, mogą być załatwione przez nie przy pomocy: 1) Inspektora Pracy w rolnictwie, 2) przez Komisję Polubowną oraz 3) Komisję Rozjemczą.

Art. 19. Na żądanie jednej ze stron Inspektor przekazuje do rozpatrzenia Komisji Rozjemczej zatargi, wynikłe między stronami na tle niedotrzymania ugody (art. 3) lub niewykonania orzeczenia Komisji Rozjemczej (art. 18). Zgoda drugiej strony na poddanie zatargu rozważeniu Komisji nie jest w tym wypadku wymagana. Niestawienie się którejkolwiek ze stron bez dostatecznych powodów

---

Art. 4. W art. 20 należy usunąć ustęp od słowa: „cywilnem w szczególności zaś“ do końca tego artykułu, oraz cały art. 23 i przepisy przejściowe.

III. Ustawa z dnia 16 maja 1922 r. w przedmiocie powołania Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy właścicielami nieruchomości miejskich a dozorcami domowemi. (D. U. 39-324-1922).

Art. 4. Zatargi, wynikłe między stronami na tle niestosowania się do postanowień Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej, inspektor pracy, na żądanie jednej ze stron, przekazuje do rozpatrzenia Komisji Rozjemczej, przewidzianej ustawą z dnia 23 stycznia 1920 r. (D. U. Nr. 8, poz. 53), w razie uchylenia się bądź właścicieli nieruchomości, bądź dozorców domowych od wyznaczenia swych przedstawicieli do komisji rozjemczej, przedstawicieli tych mianuje Minister Pracy i Opieki Społecznej. Zgoda drugiej strony na poddanie zatargu rozważeniu przez Komisję Rozjemczą nie jest wymagana. Niestawiennictwo którejkolwiek ze stron nie wstrzymuje biegu sprawy.

Art. 5. W razie potrzeby przymusowego wykonania orzeczenia Komisji Rozjemczej (art. 4), strona zainteresowana przedstawia poświadczony przez inspektora pracy odpis orzeczenia do sądu, który byłby właściwy dla rozważenia danego sporu, celem uzyskania nakazu wykonawczego. Orzeczenia komisji rozjemczej mogą być przez sąd uchylone w razie:

1) pogwałcenia prawa lub niewłaściwej wykładni jego,
2) pogwałcenia formalności postępowania o tyle istotnych, że wskutek niezachowania ich niepodobna orzeczenia uznać za prawomocne,
3) przekroczenia przez Komisję Rozjemczą zakresu nadanej jej kompetencji.

nie wstrzymuje biegu sprawy. Spory powyższe nie podlegają rozpatrzeniu sądowemu [1]).

a) Spory o wysiedlenie pracowników rolnych, po należytem uprzedniem wymówieniu umowy (art. 19 Ustawy z dn. 1 sierpnia 1919 r.), i po wyekspirowaniu terminu umowy, na ogólnych zasadach prawnych ulegają rozpoznaniu sądowemu. (S. N. O. 12-1920. IV).

b) Cel wprowadzenie umów zbiorowych oraz treść przepisów ustawy z dn. 1 sierpnia 1919 r. stwierdzają niewątpliwie, że z pod właściwości sądów wyłączone zostały spory jedynie o niedotrzymanie warunków pracy i wynagrodzenia za pracę; wszelkie zaś inne spory, wynikające z umów indywidualnych, zawartych między pracodawcami a pracownikami rolnymi, jako przez ustawę wyjątkową nie przewidziane, ulegają nadal właściwości sądów i do ich rozstrzygnięcia komisje rozjemcze nie są powołane. Art. 19, wyłączający spory między pracodawcami a pracownikami z pod jurysdykcji sądowej, powołując się na art. 1 i 18 ustawy, określające zadanie umów zbiorowych i orzeczeń komisji rozjemczych, a mianowicie ustalenie warunków pracy i wynagrodzenia za pracę, wyraźnie stwierdza, iż jedynie spory, dotyczące niedotrzymania tych warunków, nie należą do władzy sądowej; jeżeli więc pracodawca wbrew ugodzie lub orzeczeniu komisji rozjemczej, ustalającej warunki pracy, nie dostarcza pracownikowi umówionej ilości ordynarji lub zastrzeżonej ilości prętów pod ziemniaki lub kapustę, albo zatrzymuje go przy pracy dłużej, niż to w umowie zastrzeżono, jeżeli pracownik zamiast umówionych 9 godzin w danym sezonie pracować chce 8 lub 7 godz. dziennie, to tego rodzaju spory ulegają rozpoznaniu komisji rozjemczych; jeżeli jednak pracodawca nie przyjmuje najętego robotnika, lub pracownik opuszcza samowolnie służbę lub bez pozwolenia wydali się na czas dłuższy lub krótszy, to spory tego rodzaju, jako niedotyczące warunków pracy i płacy, ulegają nadal jurysdykcji sądowej; nie sprzeciwia się temu wnioskowi art. 20, który nie określa wcale, jakie sprawy ustawa z pod jurysdykcji sądowej wyłącza, a wskazuje jedynie komisjom rozjemczym przy rozstrzyganiu sporów, ulegających ich rozpoznaniu na mocy poprzedniego art. 19, stosowanie ogólnych przepisów prawa cywilnego; stwierdza go natomiast art. 21, poddający orzeczenia ko-

---

[1]) Przepisy ustawy niniejszej, zawarte w artykułach 19, 20 i części pierwszej art. 21 do słów: „celem uzyskania nakazu wykonawczego“ włącznie, stosują się do postanowień Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej. (D. U. 26-147-1921).

misji rozjemczych w sporach między poszczególnymi pracodawcami a pracownikami kontroli sądu, który winien odmówić wydania nakazu wykonawczego, jeżeli komisja przekroczy zakres swojej kompetencji, a więc jeżeli rozstrzygnie spór, który nie dotyczy niedotrzymania warunków pracy i wynagrodzenia za pracę. (Orz. Sądu Najw. w spr. C. 610-20, Gaz. Sąd. Warsz. Nr. 41-1921).

c) Z treści art. 19, 20 i 21 ustawy z 1 sierpnia 1919 r. wynika, iż stosuje się ona również do pewnej kategorji zatargów, między poszczególnymi pracodawcami a pracownikami wynikłych z umów indywidualnych, zawartych na podstawie ugody lub orzeczenia komsji rozjemczej, regulującego warunki pracy i płacy. (Tamże).

Art. 20. Powstałe na podstawie ugody lub orzeczenia Komisji Rozjemczej umowy pracy (art. 18) podlegają ogólnym przepisom prawa cywilnego i o umowie pracy w szczególności. Niewykonanie obowiązków pociąga za sobą konsekwencje przewidziane w prawie cywilnem, w szczególności zaś w razie uznania umowy przez Komisję Rozjemczą za rozwiązaną z winy pracowników, po uwzględnieniu przepisów (art. 21) niniejszej ustawy, utratę praw wynikających z umowy, np. utratę prawa do korzystania z mieszkania, pastwiska i innych świadczeń, przewidzianych w umowie (przytem pracownikowi muszą być zwrócone jego nakłady na uprawę oddanych mu w posiadanie gruntów); w razie rozwiązania umowy pracy z winy pracodawcy obowiązek zapłacenia pracownikowi należnego mu wynagrodzenia za cały czas, brakujący do upływu terminu umowy, przyczem do wynagrodzenia jest wliczona wartość świadczeń w naturze (mieszkanie, ordynarja, korzystanie z pastwiska i t. d.).

Art. 21. Orzeczenia wydane przez Komisję Rozjemczą (art. 19) oraz układy pojednawcze wobec niej zawarte posiadają moc egzekucyjną. W razie potrzeby wykonania postanowienia Komisji Rozjemczej strona zainteresowana przedstawia poświadczony przez Inspektora pracy odpis układu pojednawczego lub orzeczenia Komisji Rozjemczej (art. 19) do sądu, który byłby właściwy dla rozważenia danego sporu, celem uzyskania nakazu wykonawczego. Orze-

czenia Komisji Rozjemczej wymienione powyżej mogą być przez sąd uchylone w razie 1) jawnego pogwałcenia prawa lub niewłaściwej wykładni jego, 2) w razie pogwałcenia formalności postępowania, o tyle istotnych, że wskutek niezachowania ich niepodobna układu pojednawczego lub orzeczenia uznać za prawomocne, 3) w razie przekroczenia przez Komisję Rozjemczą zakresu nadanej jej kompetencji; decyzja sądu nastąpić musi w ciągu dni 14 od daty zgłoszenia.

Art. 22. Przepisy wykonawcze w rozwinięciu ustawy niniejszej wydaje Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości [1]).

---

[1]) Rozporządzenie z dn. 4 grudnia 1920 r. (D. U. 118-782-1920).

§ 24. Orzeczenie komisji nie może być po ogłoszeniu uchylone ani zmienione, o ile sąd nie uchylił go z powodów, przewidzianych art. 21 ustawy.

§ 25. Orzeczeń komisji i układów pojednawczych wobec niej zawartych nie można zaskarżać w drodze apelacji. Orzeczenia te i układy ulegają wykonaniu na zasadach ogólnych.

W razie potrzeby przymusowego wykonania inspektor pracy wydaje stronie interesowanej na jej żądanie uwierzytelniony odpis orzeczenia lub układu pojednawczego. Strona interesowana składa odpis do sądu, który byłby właściwy do rozważenia danego sporu.

§ 26. Orzeczenia komisji mogą być przez sąd uchylane z powodów przewidzianych w art. 21 ustawy. W braku powodów do uchylenia, przewidzianych w tym art., sądy na obszarze b. zaboru rosyjskiego wydają tytuł wykonawczy, na obszarze zaś zaboru austrjackiego przesyłają sprawę do sędziego egzekucyjnego celem zezwolenia na egzekucję.

§ 27. Decyzję sądu można zaskarżać w sposób i w terminie, przewidzianym we właściwych ustawach post. cyw.

§ 28. O ile orzeczenie komisji zostało uchylone na podstawie art. 21 ustawy, sąd przesyła odpis decyzji z motywami właściwemu inspektorowi pracy, celem przekazania go do wiadomości komisji rozjemczej.

Sprawa, w której orzeczenie komisji zostało uchylone, może być ponownie rozpatrywana przez komisję na żądanie jednej ze stron.

XXV.

Dekret w przedmiocie zawieszenia biegu terminów i przedawnień z dnia 15 stycznia 1919 r.

(D. U. 9-121-1919).

1. Bieg terminów i przedawnień w stosunkach cywilnych i handlowych sąd może uznać za zawieszony na czas przez siebie określić się mający w każdym wypadku, w którym ustali, że okoliczności, bezpośrednio lub pośrednio związane z wypadkami wojennemi, przeszkodziły stronie we właściwym czasie praw swych dochodzić lub prawa swe urzeczywistnić, lub wreszcie nie pozwoliły jej na przeszkodzenie drugiej stronie w nabyciu prawa lub zwolnieniu się z obowiązku.

2. Sąd może na żądanie strony przywrócić każdy uchybiony termin, w Ustawie Postępowania Cywilnego wskazany, gdy uchybienie nastąpiło z powodu okoliczności, bezpośrednio lub pośrednio z wypadkami wojennemi związanych.

3. Sąd może na żądanie strony uznać za zawieszony na czas przez siebie określić się mający bieg terminów, przewidzianych w art. 689 i 735 U. P. C.

4. Przepisy powyższe stosują się do terminów i przedawnień, które upłynęły lub upłyną w okresie czasu, rozpoczętego w dn. 1 sierpnia 1914 r. i skończyć się mającego w sześć miesięcy po zawarciu ostatecznego traktatu, który położy kres toczącej się wojnie.

5. Wydane wbrew przepisom powyższym wyroki i decyzje mogą być na wniosek osób interesowanych uchylone: wyroki — w drodze powództwa, decyzje — w drodze incydentalnej, bądź przez tę instytucję sądową lub urząd, które wyrok lub decyzję wydały, bądź przez odpowiednie instytucje sądowe albo urzędy, powołane w następstwie do wymiaru sprawiedliwości. Wnioski takie mogą być posta-

wione najpóźniej w sześć miesięcy po zawarciu ostatecznego traktatu, który położy kres toczącej się wojnie.

6. Przepisy niniejsze zyskują moc obowiązującą z dniem ogłoszenia w Dzienniku Praw Państwa Polskiego [1]).

XXVI.

Umowa zawarta pomiędzy Polską a Wolnem Miastem Gdańskiem z dnia 24 października 1921 r.

(Załącznik do ustawy z dnia 17 grudnia 1921 r., D. U. 16-139-1922).

41.

Towarzystwa (spółki) akcyjne, towarzystwa z ograniczoną poręką, oraz inne zrzeszenia zarobkowe wszelkiego rodzaju, które na obszarze jednej ze Stron uzyskały na podstawie obowiązujących tam ustaw zdolność prawną i tamże mają siedzibę, uznaje się na obszarze drugiej Strony jako prawnie istniejące; w szczególności mają one prawo prowadzenia sporów przed sądem w roli powoda lub pozwanego oraz w jakimkolwiek innym charakterze. Do prowadzenia swego przedsiębiorstwa dopuszcza je się pod temi samemi warunkami, co własne towarzystwa krajowe tego samego rodzaju.

42.

Przepisy niniejszego działu nie odnoszą się do przedsiębiorstw ubezpieczeniowych, żeglugowych, przewozowych i emigracyjnych. Zastrzega się w tym przedmiocie zawarcie osobnych umów. Aż do tego czasu zostaje utrzymana dotychczasowa praktyka.

43.

Obywatele jednej Strony są na równi z obywatelami drugiej Strony uprawnieni do nabywania na obszarze dru-

---

[1]) Ogłoszono 29 stycznia 1919 r.

giej strony majątku ruchomego lub nieruchomego wszelkiego rodzaju i pod jakimkolwiek tytułem prawnym oraz do rozporządzania nim we wszelki sposób, do posiadania go i zarządzania nim, nie podlegając innym lub wyższym świadczeniom, podatkom lub opłatom w jakiejkolwiek formie, niż obywatele drugiej Strony.

45.

Rzeczpospolita Polska i Wolne Miasto Gdańsk obowiązują się do wzajemnego udzielania sobie na wezwanie pomocy prawnej w sprawach cywilnych, handlowych i sądownictwa niespornego, przyczem władze sądowe znoszą się z sobą bezpośrednio.

46.

(1) O ile z istoty wezwania lub z przepisów tej umowy nie wynika co innego, należy wezwanie skierować do sądu najniższej instancji, atoli w byłej dzielnicy rosyjskiej za pośrednictwem Ministerstwa Sprawiedliwości w Warszawie.

(2) Gdyby władza wezwana nie była właściwą, należy wezwanie przesłać z urzędu do właściwej władzy Strony wezwanej.

47.

(1) Wezwanie należy wystosować w języku władzy wzywającej lub wezwanej. Uwierzytelnienia nie potrzeba; pismo należy jednak zaopatrzyć w pieczęć lub stempel urzędowy władzy wzywającej.

(2) Przy załatwianiu wezwania należy dokumenty i inne pisma sporządzać w języku władzy wzywającej lub wezwanej i odesłać je bezpośrednio do władzy wzywającej.

48.

Wezwanie winno zawierać: określenie przedmiotu wezwania, a w razie potrzeby krótkie przedstawienie sprawy i oznaczenie stron według ich nazwiska, zawodu, miejsca zamieszkania lub pobytu.

49.

(1) Wezwanie załatwia się w formie, przepisanej przez ustawy, obowiązujące na obszarze Strony wezwanej.

(2) Wnioskowi władzy wzywającej, aby zastosowano formę szczególną, należy jednak uczynić zadość, jeżeli ustawy Strony wezwanej formy tej nie zabraniają.

50.

We wszystkich wypadkach, w których władza wezwana nie załatwia wezwania, winna ona niezwłocznie zawiadomić o tem władzę wzywającą i w wypadku uchylenia się (art. 53 i 58) podać przyczynę tego, a w razie odstąpienia wezwania innej władzy (art. 46 ust. 2), władzę tę wymienić.

51.

(1) Koszta udzielonej pomocy prawnej ponosi Strona wezwana; opłat lub wydatków jakiegobądź rodzaju nie zwraca się.

(2) Władza wezwana winna jednak wysokość powstałych kosztów podać do wiadomości władzy wzywającej, aby ta mogła je ściągnąć od osoby, obowiązanej do ich zwrotu. Kwoty ściągnięte zatrzymuje Strona wzywająca.

52.

Pisma przeznaczone do doręczenia, należy sporządzać w języku władzy wzywającej lub wezwanej. Jeśli je sporządzono w innym języku, należy dołączyć tłomaczenie na język jednej ze Stron umawiających się i tłomaczenie to uwierzytelnić przez przysięgłego tłomacza. Gdy chodzi o pisma sądu wzywającego, należy je zaopatrzyć w pieczęć lub stempel urzędowy.

53.

(1) Od uskutecznienia doręczenia można się uchylić, jeżeli Strona, na której obszarze doręczenie ma nastąpić, uważa, że doręczenie to mogłoby naruszyć jej prawa, wypływające z władzy państwowej lub jej bezpieczeństwo.

(2) Od doręczenia wezwania świadka lub biegłego można się również uchylić, gdy wezwanie na wypadek niestawienia się zawiera zagrożenie ujemnemi następstwami.

54.

(1) Doręczenie stwierdza się przez zaopatrzone w datę i uwierzytelnione potwierdzenie odbioru ze strony odbiorcy albo przez poświadczenie władzy wezwanej, z którego wynika fakt doręczenia, jego forma i czas.

(2) Jeśli pismo, przeznaczone do doręczenia, przesłano w dwóch egzemplarzach, należy potwierdzenie odbioru lub poświadczenie zamieścić na jednym z tych egzemplarzy lub z nim złączyć.

55.

Każda Strona może na obszarze drugiej Strony uskuteczniać doręczenia także bezpośrednio przez pocztę.

56.

(1) Władza sądowa jednej ze Stron może stosownie do przepisów swych ustaw zwrócić się do właściwej władzy sądowej drugiej strony o dokonanie czynności procesowych lub innych czynności sądowych, należących do zakresu działania tejże władzy.

(2) Postanowienia ustępu 1 nie mają zastosowania do przymusowego wykonania. W tym względzie zastrzega się zawarcie osobnej umowy.

57.

(1) Władza sądowa, do której skierowano wezwanie, winna je spełnić i użyć przytem takich samych środków przymusowych, jak przy załatwianiu wezwania własnych władz albo wniosku przedstawionego w takim samym celu przez stronę interesowaną. Środków przymusowych nie potrzeba stosować, gdy chodzi o osobiste stawiennictwo stron w sprawach spornych.

(2) Władzę wzywającą należy na jej żądanie zawiadomić o czasie i miejscu czynności, mającej być podjętą na jej wezwanie, aby Strona interesowana mogła być przy niej obecną.

58.

(1) Od załatwienia wezwania można się uchylić:

a) jeżeli niema pewności co do prawdziwości dokumentu;

b) jeżeli podjęcie żądanej czynności na obszarze Strony wezwanej nie należy do zakresu działania władzy sądowej;

c) jeżeli Strona wezwana sądzi, że załatwienie wezwania może naruszyć jej prawa wypływające z władzy państwowej lub jej bezpieczeństwo.

(2) Od przesłania akt i innych dokumentów można się uchylić także wówczas, gdy z powodu ich ważności zachodzą w tym względzie szczególne obawy, a naczelny zarząd sprawiedliwości na odmowę się zgodzi.

59.

(1) Wyjaśnień co do prawa obowiązującego na obszarze drugiej Strony, udziela na wezwanie sądu: w Polsce Ministerstwo Sprawiedliwości w Warszawie, a w Wolnem Mieście Gdańsku Prezydent Sądu w Gdańsku.

(2) W wezwaniu należy dokładnie określić kwestję prawną, w której ma się dać wyjaśnienia.

60.

Obywatele jednej Strony korzystają na obszarze drugiej Strony ze swobodnego i niczem nieograniczonego dostępu do sądów i o ile art. 61 nie stanowi inaczej, mogą występować przed sądami pod tymi samymi warunkami co obywatele własnego kraju.

61.

Obie Strony zastrzegają sobie zawarcie osobnej umowy, stanowiącej o zabezpieczeniu kosztów procesowych oraz o płaceniu zaliczek na koszta sądowe.

62.

Obywateli jednej Strony dopuszcza się na obszarze drugiej Strony do korzystania z prawa ubogich na równi z obywatelami tejże Strony.

63.

(1) Świadectwo ubóstwa winno być wystawione przez władze zwykłego miejsca pobytu wnioskodawcy, albo w braku takiego miejsca przez władze chwilowego miejsca pobytu.

(2) Jeżeli wnioskodawca nie przebywa na obszarze jednej ze Stron, natenczas właściwy przedstawiciel dyplomatyczny lub konsularny winien świadectwo ubóstwa uwierzytelnić bezpłatnie.

(3) Gdyby władza miejsca pobytu wnioskodawcy takich świadectw nie wystawiała, wystarcza świadectwo właściwego przedstawiciela dyplomatycznego lub konsularnego.

64.

(1) Władza, powołana do wydawania świadectw ubóstwa, może u władz drugiej Strony zasięgnąć wyjaśnień co do stosunków majątkowych wnioskodawcy.

(2) Władzy, która ma rozstrzygnąć w sprawie wniosku o przyznanie prawa ubogich, służy w zakresie jej działań urzędowych prawo badania przedłożonych jej świadectw i wyjaśnień.

65.

(1) O ile dokumenty, sporządzone lub wystawione przez sądy jednej Strony, są zaopatrzone w pieczęć urzędową lub stempel urzędowy, natenczas dla użycia ich na obszarze drugiej Strony nie potrzeba uwierzytelnienia (legalizacji).

(2) To samo odnosi się:

a) do dokumentów urzędów ksiąg gruntowych i urzędów depozytowych, o ile władze te nie należą do władz, wymienionych w ust. 1;

b) do protestów wekslowych notarjuszy, sekretarzy sądowych i komorników sądowych.

66.

Dokumenty sporządzone lub wystawione przez notarjusza, sekretarza sądowego lub komornika sądowego, wyjąwszy protesty wekslowe (art. 65 ust. 2 litera b), winny być uwierzytelnione, jeżeli mają być użyte na obszarze drugiej Strony. Uwierzytelnienia dokonuje: na obszarze Wolnego Miasta Gdańska Prezydent Sądu, w Polsce Prezes Sądu Okręgowego, w którego okręgu notarjusz, sekretarz sądowy lub komornik sądowy mają swą siedzibę urzędową.

67.

(1) Przepisy art. 65 i 66 należy odpowiednio stosować do dokumentów prywatnych, na których podpis jest uwierzytelniony przez sąd, notarjusza lub sekretarza sądowego.

(2) Uwierzytelnienie może jednak służyć tylko jako dowód na to, że podpis pochodzi od wystawcy.

68.

(1) O ile dokumenty, które na obszarze jednej Strony sporządziła, wystawiła lub uwierzytelniła jedna z najwyższych lub wyższych władz administracyjnych, wymienionych w wykazie załączonym pod I., są zaopatrzone w pieczęć urzędową lub stempel urzędowy, natenczas nie potrzeba uwierzytelnienia (legalizacji) dla użycia ich na obszarze drugiej Strony.

(2) Wykaz można za wzajemną zgodą zmienić lub uzupełnić w drodze administracyjnej przez obwieszczenie [1]).

---

[1]) Załącznik I do art. 68 ust. 1:

Wykaz władz administracyjnych Rzeczypospolitej Polskiej i Wolnego Miasta Gdańska, których dokumenty nie potrzebują żadnego uwierzytelnienia w celu użycia ich na obszarze drugiej Strony.

(3) Dokumenty sporządzone, wystawione lub uwierzytelnione przez inną władzę, jak w tym art. wymienioną, winny być uwierzytelnione przez tę w wykazie wymienioną władzę, która jest władzą bezpośrednio przełożoną nad tą inną władzą.

69.

(1) Jeżeli dokumenty wystawione na podstawie rejestrów stanu cywilnego przez urzędnika stanu cywilnego jednej Strony mają być użyte na obszarze drugiej Strony, natenczas wystarcza uwierzytelnienie przez właściwy sąd lub przez właściwą polityczną władzę administracyjną pierwszej instancji powołaną do wykonywania nadzoru nad urzędnikami stanu cywilnego.

(2) Wyciągi z ksiąg kościelnych, dotyczące stanu cywilnego, zaopatrzone w pieczęć kościelną, a nie podpadające pod przepis ustępu 1, winny być uwierzytelnione przez

---

A. Rzeczpospolita Polska.
1. Wszystkie Ministerstwa,
2. Generalna Prokuratorja Rzeczypospolitej Polskiej,
3. Główny Urząd Statystyczny,
4. Główny Urząd Ziemski,
5. Główny Urząd Likwidacyjny,
6. Kancelarja Prezydenta Rzeczypospolitej,
7. Kancelarja Sejmowa.

B. Wolne Miasto Gdańsk.
1. Senat.
2. Der polizeipräsident in Danzig (Prezydent Policji w Gdańsku).
3. Der Präsident der Oberzolldirektion in Danzig (Prezydent Naddyrekcji cła w Gdańsku),
4. Der Präsident der Oberpostdirektion in Danzig (Prezydent Naddyrekcji Poczt w Gdańsku),
5. Der Präsident der Landesversicherungsanstalt und des Landesversicherungsamtes in Danzig (Prezydent Krajowego Zakładu i Urzędu Ubezpieczeń w Gdańsku),
6. Der Leiter des Steuerpräsidiums in Danzig (Kierownik Prezydjum Podatków w Gdańsku),
7. Der Vorsitzende des Oberverwaltungsgerichts in Danzig (Przewodniczący Wyższego Trybunału Administracyjnego w Gdańsku).

sąd właściwy dla odnośnej parafji i zaopatrzone w poświadczenie, że wystawca wyciągu jest do udzielania go uprawniony.

70.

(1) Wierzytelne odpisy dokumentów, służące do użytku na obszarze drugiej Strony, winny być wydane przez tę samą władzę, która dokument sporządziła lub wystawiła. Jeżeli powyższe postanowienia przewidują dla sporządzania lub wystawiania takich dokumentów szczególny sposób uwierzytelnienia, natenczas należy go stosować również i przy udzielaniu wierzytelnych odpisów.

(2) Jeżeli władza, która dokument sporządziła lub wystawiła, już nie istnieje, uwierzytelnienia odpisu winna dokonać władza w miejsce tamtej właściwa.

(3) Gdy i taka władza nie istnieje, uwierztelnienia udzieli najwyższa krajowa władza administracyjna.

XXVII.

A. Ustawa z dnia 31 lipca 1919 r. w przedmiocie utworzenia Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

(Dz. Pr. P. P. 65-390-1919).

Art. 1. W celu obrony prawnej i zastępstwa prawnego prywatno-prawnych i publicznych interesów Państwa i podmiotów prawnych pod względem opieki prawnej na równi ze Skarbem Państwa stojących, oraz udzielania opinji i porady prawnej na żądanie władz państwowych, zostaje utworzona dla całego obszaru Państwa Prokuratorja Generalna Rzeczypospolitej Polskiej z siedzibą w stołecznem mieście Warszawie.

Art. 2. Do zakresu działania Prokuratorji Generalnej należy:

1. Zastępstwo sądowe wogóle w sprawach, dotyczących interesów majątkowych Państwa i podmiotów prawnych na równi ze Skarbem Państwa stojących.

2. Zastępstwo sądowe interesów publicznych Państwa w tych wypadkach, w których Prokuratorja Generalna przez właściwą władzę państwową do zastępstwa będzie wezwana.

3. Zastępstwo interesów majątkowych Skarbu Państwa i podmiotów prawnych na równi z nim stojących, tudzież interesów administracji państwowej wogóle w postępowaniu przed sądami prawa publicznego i władzami administracyjnemi w miarę postanowień poniżej w art. 4, 5 i 6 zawartych i w miarę postanowień wydać się mającej przez Radę Ministrów instrukcji służbowej.

Podmiotem prawnym w sprawach, dotyczących interesów majątkowych Państwa, jest Skarb Państwa, a nie poszczególne władze, urzędy i instytucje, zarządzające imieniem Państwa. Prokuratorja Generalna, jako samodzielny urząd państwowy, utworzony w celu obrony prawnej interesów Państwa, jest wyłącznym i jedynym ustawowym przedstawicielem Skarbu Państwa w postępowaniu sądowem przed sądami prawa prywatnego. Z chwilą wprowadzenia w wykonanie ustawy o utworzeniu prokuratorji generalnej, w myśl zasady „lex posterior derogat priori", milcząco uchylone zostały przepisy art. 1612 u. p. c., określające sposób wytaczania powództw w sprawach, dotyczących interesów Państwa, i powództwa te wytaczane być winny przez prokuratorję w imieniu Skarbu Państwa, jako podmiotu prawnego w postępowaniu sądowem, i taksamo przeciwko Skarbowi Państwa, a w tym ostatnim wypadku w zasadzie zapozwana być winna prokuratorja generalna lub jej oddział, jako ustawowy w postępowaniu sądowem przedstawiciel Skarbu Państwa.

Ponieważ jednak ustawa nie wprowadziła zmian względem właściwości sądu, to wytoczenie sprawy przed forum sądu, w którego okręgu ma siedzibę władza lub zarząd miejscowy, zarządzający pewnym działem mienia skarbowego i reprezentujący skarb w stosunkach pozasądowych, a nawet wskazanie tego urzędu jako pozwanego nie upoważnia do zameldowania ekscepcji bądź pod pozorem, iż wytoczono sprawę przeciwko niewłaściwemu pozwanemu, bądź też z tego powodu, iż przed niewłaściwy sąd wystąpiono, gdyż władze te i urzędy reprezentują również Skarb Państwa, chociaż nie mają prawa działać w postępowaniu sądowem, i winny odesłać wezwanie do właściwego urzędu, to jest do prokuratorji generalnej. (O. S. P. 185-1921).

Art. 3. Do majątku Państwa i do przedmiotów prawnych, które pod względem zastępstwa i porady prawnej stoją na równi ze Skarbem Państwa, należą:

1. Majątek Państwa wogóle, a więc wszystkie państwowe podatki, opłaty, czynsze, daniny, monopole, dobra i lasy państwowe, królewszczyzny, wszelki ruchomy i nieruchomy majątek wogóle i wszelkie roszczenia państwowe, fundusze państwowych kolei żelaznych, państwowe przedsiębiorstwa i zakłady wszelkiego rodzaju i wszelkie wogóle do prowadzenia gospodarstwa państwowego przeznaczone przedsiębiorstwa i instytucje.

2. Spadki bezdziedziczne.

3. Prawa terytorjalne, granice państwowe oraz prywatno-prawne i publiczno-prawne roszczenia Państwa do Państw obcych wynikające z traktatów i umów międzynarodowych.

4. Nałożone przez państwowe władze administracyjne kary pieniężne, o ile chodzi o ich ściągnięcie w drodze sądowej, oraz publiczne opłaty i daniny wogóle, o ile ich ściąganie ma się odbywać zapomocą tych samych organów i temi samemi środkami, jak opłat państwowych.

5. Wszelki majątek ruchomy i nieruchomy, prawa i wszelkie fundusze, pozostające pod zarządem władz państwowych podczas trwania tego zarządu, oraz te fundusze, instytucje przedsiębiorstwa i zakłady za których rentowność Skarb Państwa przyjął gwarancję, lub które w całości lub części ze Skarbu Państwa są dotowane lub finansowane, a za ich niedobory Skarb Państwa jest odpowiedzialny.

6. Prawo patronatu przysługujące Państwu i podmiotom prawnym w niniejszym artykule pod 1 i 5 określonym.

7. Fundacje będące pod bezpośrednim zarządem państwowym.

8. Majątek kościelny i majątek beneficjów duchownych, o ile chodzi o pierwotne fundowanie kościoła albo duchownego beneficjum lub o nienaruszalność majątku za-

kładowego, lub tym majątkiem administrują władze państwowe, a nie, o ile chodzi o zastępstwo lub ściąganie bieżących pożytków z majątku, istniejących już kościołów lub duchownych beneficjów; następnie majątek zakładowy istniejących duchownych zakładów, klasztorów i spólności duchownych wogóle.

9. Majątek tych indywidualnie oznaczonych podmiotów prawnych, które nie są objęte postanowieniami tego artykułu w punktach od 1 — 8 zawartemi, a których zastępstwo poruczone zostanie Prokuratorji Generalnej uchwałą Rady Ministrów.

10. Oprócz przypadków w tym artykule wyszczególnionych, zastępstwo i ingerencja Prokuratorji Generalnej ma mieć miejsce także tam, gdzie to specjalne przepisy ustawowe przewidują.

11. Na obszarach b. zaboru austrjackiego zastępować będzie Prokuratorja Generalna nadto te podmioty prawne, których zastępstwo zostało poruczone Prokuratorjom Skarbu najwyższem postanowieniem z dnia 21. XII. 1850 i rozporządzeniem całego Ministerstwa z dnia 9. III. 1898 (Dz. pr. p. p. Nr. 41) i spełniać będzie zadania, które temi przepisami Prokuratorjom poruczone zostały.

Art. 4. Przewidziane w art. 2 zastępstwo sądowe obejmuje wszelkie czynności w postępowaniu cywilnem — przed wszystkiemi sądami na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej istniejącemi, a to tak w sprawach spornych, jako też w postępowaniu niespornem wszelkiego rodzaju.

Podmioty prawne w art. 3 określone zastępować może w sądowem postępowaniu cywilnem wszelkiego rodzaju wyłącznie i jedynie Prokuratorja Generalna, która też jest upoważniona do prawnie skutecznego podejmowania wszelkich czynności procesowych i do spełnienia wszelkich sądowych aktów prawnych bez obowiązku wykazywania się osobnem pełnomocnictwem.

W postępowaniu sądowo-karnem Prokuratorja Generalna bierze udział wtedy, jeżeli okaże się potrzeba za-

stępowania prywatno - prawnych interesów podmiotów prawnych w art. 3 określonych. W postępowaniu przed sądami prawa publicznego i władzami administracyjnemi Prokuratorja Generalna bierze udział w tych wypadkach, w których zastępstwo poruczone jej będzie przez władzę administracyjną, powołaną do zarządu lub nadzoru nad odnośnym podmiotem prawnym i nad odnośną gałęzią administracji państwowej.

Art. 5. Prokuratorja Generalna podlega w sprawach osobowych i administracyjno - gospodarczych bezpośrednio Prezydentowi Ministrów, któremu też służy prawo naczelnego nadzoru nad sprawowaniem przekazanych jej czynności urzędowych.

W spełnianiu swoich czynności urzędowych działa Prokuratorja Generalna samodzielnie na żądanie władz centralnych oraz władz, urzędów i instytucji uprawnionych do samodzielnego zarządzania majątkiem Państwa lub podmiotów prawnych w art. 3 określonych.

W razie sporu między Prokuratorją, a uprawnionemi do korzystania z jej pomocy władzami, względnie instytucjami, rozstrzyga Rada Ministrów, jednakże zarządzenia nie cierpiące zwłoki winna Prokuratorja Generalna natychmiast poczynić.

Jeżeli w poszczególnych wypadkach wyłoni się wątpliwość, czy w myśl postanowień art. 2 i 3 ma mieć miejsce czynność urzędowa Prokuratorji Generalnej, winna ona zasięgnąć decyzji Rady Ministrów.

Art. 6. W wypadkach kolizji między interesami Skarbu Państwa, a interesami podmiotów prawnych, stojących w myśl art. 3 niniejszej ustawy na równi ze Skarbem Państwa, Prokuratorja ma zastępować Skarb Państwa, inne zaś podmioty prawne mają mieć dla siebie w tym wypadku ustanowionych w drodze właściwej osobnych doradców lub zastępców.

W wypadkach kolizji interesów pomiędzy podmiotami prawnemi, stojącemi w myśl art. 3 niniejszej ustawy

na równi ze Skarbem Państwa, Prokuratorja nie może zastępować żadnej ze stron, lecz winni być w drodze właściwej powołani dla każdej strony osobni doradcy lub zastępcy.

Art. 7. Prokuratorja Generalna składa się: z prezesa, wiceprezesa, odpowiedniej ilości radców i innych urzędników konceptowych i kancelaryjnych.

Zastępstwo sądowe ma być powierzone poszczególnym urzędnikom Prokuratorji lub w razie koniecznej potrzeby także adwokatom; jeżeli zaś sprawa w siedzibie urzędowej Prokuratorji nie może być załatwiona — może Prokuratorja delegować dla sprawy, o którą chodzi, w miejscu, gdzie ona ma być załatwiona—także inny odpowiedni do tego urząd państwowy.

Adwokaci otrzymują od Prokuratorji pełnomocnictwo szczegółowe do zastępstwa.

Art. 16. W sprawach, w których stroną jest Państwo, Prokuratorja wolną jest od wszelkiego rodzaju opłat na rzecz Skarbu w postępowaniu przed sądami wszelkiego rodzaju i władzami administracyjnemi.

B. Uchwała Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 1919 r. w przedmiocie ustroju i czynności Prokuratorji Generalnej

(D. U. 75-433-1919).

III. Sprawy procesowe.

Art. 36. Władze państwowe lub instytucje, do których zakresu należy dana sprawa procesowa, składają Prokuratorji Generalnej, na jej żądanie lub z własnej inicjatywy, wnioski swoje co do najważniejszych czynności procesowych, jako to wytoczenia procesu lub jego zaniechania, popierania obrony albo przyznania pretensji, zawarcia układu pojednawczego, założenia sprzeciwu, wytoczenia akcji wzajemnej, sporu o fałsz, założenia apelacji, żądania uchylenia wyroku i t. p.

Jeżeli wymaga tego pilność sprawy, Prokuratorja Generalna poczyni kroki właściwe, nie czekając na wniosek zainteresowanego organu władzy lub instytucji, którą o przedsięwziętych czynnościach zawiadomi.

Art. 37. W razie niezgodności opinji Prokuratorji Generalnej z wnioskami zainteresowanego organu władzy lub instytucji, Prokuratorja według własnej opinji postępować będzie, zawiadamiając o tem zainteresowany urząd.

Na żądanie zainteresowanego urzędu, w wypadkach szczególnej wagi, ustęp 3 artykułu 5 ustawy o Prokuratorji znajdzie zastosowanie.

Art. 42. Urzędnicy Prokuratorji, uprawnieni do zastępstwa sądowego, otrzymywać mogą pełnomocnictwa ogólne, podpisane przez Prezesa i sekretarza naczenego, oraz opatrzone pieczęcią Prokuratorji Generalnej. Na zasadzie tych legitymacji urzędnicy ci upoważnieni są do podejmowania wszelkich czynności procesowych we wszystkich sprawach, prowadzonych przez Prokuratorję.

Decyzja o tem, jacy urzędnicy takie ogólne pełnomocnictwo otrzymać mają, należy do Prezydjum Prokuratorji.

Art. 43. Urzędnicy Prokuratorji, uprawnieni do zastępstwa sądowego, którzy pełnomocnictw ogólnych, przewidzianych w art. 42, nie otrzymali, działać będą na zasadzie pełnomocnictw szczególnych, podpisywanych przez Prezesa Prokuratorji albo kierownika wydziału i sekretarza naczelnego i opatrzonych pieczęcią Prokuratorji.

Art. 45. W sprawach mniejszej wagi, gdy zachodzą trudności w prowadzeniu obrony sądowej przez urzędnika Prokuratorji lub adwokata, Prokuratorja może dać pełnomocnictwo urzędnikowi zainteresowanej władzy lub instytucji, podług wzoru określonego w art. 43.

W wypadkach nagłych pełnomocnictwo takie może być udzielone telegraficznie.

Delegowanemu urzędnikowi dana będzie przez Prokuratorję odpowiednia instrukcja.

Art. 46. Adwokatom może być powierzane albo prowadzenie poszczególnej sprawy za wynagrodzeniem za rzeczoną sprawę, albo też z decyzji Prezesa stałe prowadzenie spraw pewnej kategorji, lub w pewnej miejscowośic za rocznem wynagrodzeniem.

Pełnomocnictwa udzielane będą adwokatom podług wzoru, określonego w artykule 43.

W wypadkach nagłych pełnomocnictwo takie może być udzielone telegraficznie.

Art. 50. Gdy można oczekiwać, że wykonanie uzyskanego przez Prokuratorję wyroku nie wywoła szczególnych kwestji prawnych, Prokuratorja przesyła uzyskany tytuł wykonawczy zainteresowanemu urzędowi, który przeprowadza czynności egzekucyjne własnem staraniem.

Jeżeli jednak urząd napotka przy czynnościach na trudności prawne, będzie mógł zwrócić się do Prokuratorji z wnioskiem o wskazówki lub o całkowite pokierowanie krokami egzekucyjnemi.

C. Uchwała Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 1919 r. o rozpoczęciu czynności Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej

(D. U. 75-435-1919).

Art. 1. Termin rozpoczęcia czynności Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej na terytorjum byłych zaborów austrjackiego i rosyjskiego na dzień 1 października 1919 r. wyznaczony zostaje.

Art. 2. Na obszarze byłego zaboru rosyjskiego Prokuratorja Generalna, pomimo nadejścia terminu, w artykule poprzedzającym wymienionego, nie przejmuje spraw, będących przed tym terminem już w biegu. Stosownie do tego wszelkie sprawy sądowe, w których powództwo lub pierwsze podanie złożone zostały lub zostaną w sądzie przed dniem 1 października 1919 r., a w których stroną jest Państwo lub inne podmioty prawne, w artykule 3-im

ustawy o Prokuratorji wymienione, prowadzone będą aż do zupełnego ukończenia we wszystkich instancjach, nie wyłączając instancji kasacyjnej, według obowiązujących dotychczas przepisów o zastępstwie sądowem Państwa i rzeczonych podmiotów prawnych.

Art. 3. Sprawy, które były poprzednio prowadzone przez b. Prokuratorję w Królestwie Polskiem, o ile należą do właściwości Prokuratorji Generalnej, będą przez nią przejęte w terminie, który osobną uchwałą Rada Ministrów określi.

D. Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 20. XII. 1920 r.

(Monitor Pol. Nr. 20-1921).

W myśl art. 3 uchwały swej z dnia 28 sierpnia 1919 r. o rozpoczęciu czynności Prokuratorji Generalnej (D. U. Nr. 75 poz. 435) Rada Ministrów zarządza, co następuje: termin przejęcia przez Prokuratorję Generalną spraw, które były poprzednio prowadzone przez b. Prokuratorję w Królestwie Polskiem, o ile należą do właściwości Prokuratorji Generalnej — wyznacza się na dzień 1 lutego 1921 r.

E. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 1921 r., obowiązujące od dn. 1 października 1921 r.

(D. U. 71-479-1921).

§ 1. Moc obowiązującą ustawy z dnia 31 lipca 1919 r. w przedmiocie utworzenia Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (D. U. Nr. 65 poz. 390) oraz uchwał i rozporządzeń na zasadzie tej ustawy wydanych rozciąga się na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty: grodzieński, białowski i wołkowyski województwa białostockiego.

§ 2. Na obszarach, wyszczególnionych w § 1 we wszystkich sprawach sądowych, w których stroną jest Skarb Państwa lub inne podmioty prawne w art. 3 ustawy z dnia 31 lipca 1919 r. o utworzeniu Prokuratorji Ge-

neralnej wymienione i w których powództwo lub pierwsze podanie zostały lub zostaną złożone w sądzie, przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, strona rzeczona zastępowana będzie nadal, aż do zupełnego ukończenia sprawy we wszystkich instancjach, nie wyłączając instancji kasacyjnej przez te organy, które z mocy prawa zastępowały ją dotąd.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze nie uwłacza w niczem ważności działań, podjętych przez Prokuratorję Generalną na obszarach w § 1 wymienionych przed jego wejściem w życie.

F. Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 28 sierpnia 1922 r. (D. U. 77-689-1922).

§ 1. Moc obowiązującą ustawy z dnia 31 lipca 1919 r. w przedmiocie utworzenia Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. P. P. P. Nr. 65 poz. 390) oraz uchwał i rozporządzeń, wydanych na zasadzie tej ustawy, rozciąga się na powiaty: wileński, oszmiański, święciański, trocki i brasławski.

§ 2. Paragraf ten ma identyczne brzmienie z § 2 rozporządz. rady min. z 12. VIII. 1921 r., przytoczonego wyżej pod lit. E nin. (XXVII) załącznika.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dn. 1 października 1922 r.

XXVIII.

Dekret Nr. 434 Prezesa Tymczasowej Komisji Rządzącej z dnia 15 grudnia 1921 r. w przedmiocie ustalenia taksy opłat pobieranych przez tłómacza przysięgłego przy sądzie okręgowym w Wilnie. (Dz. Urz. Tym. Kom. Rządz. Nr. 40 1921 r. z dnia 29 grudnia 1921 r.).

Czasowo aż do odwołania ustala się następująca taksa opłat Tłómacza Przysięgłego przy Sądzie Okręgowym w Wilnie:

Art. 1.

1) Za tłómaczenie aktów i dokumentów na żądanie wszelkich urzędów państwowych w sprawach rządowych:

1) na język polski:

a) z języków: angielskiego, francuskiego, niemieckiego od stronicy składającej się z 30 linji Mk. 350.

b) z języków: białoruskiego, litewskiego, ukraińskiego, rosyjskiego i żydowskiego (żargonu) Mk. 300.

2) z języka polskiego:

c) na języki wymienione w p. a) — Mk. 400.

d) na języki wymienione w p. b) — Mk. 300.

2) Za poświadczenie tłómaczeń sporządzonych przez okaziciela bez błędu — 50% od odnośnej opłaty za tłómaczenie.

3) Za poświadczenie odpisu sporządzonego przez okaziciela bez błędu: 25% od odnośnej opłaty za tłómaczenie.

4) Za tłómaczenie sporządzone dla osób lub instytucji prywatnych płaca ustala się na zasadzie zobopólnej ugody, z tem jednak, że nadwyżka nie może przenosić 50% od opłaty ustalonej dla instytucji rządowych.

Uwaga: 1) Powyższe ograniczenie nadwyżki nie dotyczy dokumentów starożytnych od wieku XVIII wstecz.

2) Płaca powyższa jest pobierana od stronnicy liczącej 30 linji tłómaczenia.

3) Stronnica rozpoczęta jest uważana za całkowitą.

Art. 2.

Dekret niniejszy obowiązuje od dnia ogłoszenia.

XXIX.

A. Rozporządzenie komisji przejściowej Tymczasowej Rady Stanu Królestwa Polskiego z dn. 13 listopada 1917 r.

(Dz. Urz. 7-1918).

Pod względem obchodzenia świąt w sądach i urzędach sądowych Królewsko-Polskich rozporządza się co następuje:

W niedziele i święta zawieszone będą prace w sądach i urzędach sądowych.

Za dnie świąteczne uważać należy: Nowy Rok, dzień Trzech Króli, Matki Boskiej Gromnicznej, Zwiastowanie N. P. Marji, Wielki Piątek, Wielką Sobotę, dzień Wniebowstąpienia, poniedziałki wielkanocnych i zielonych świąt, dzień Bożego Ciała, św. Piotra i Pawła, Wniebowzięcia N. P. Marji, Urodzenia N. P. Marji, Wszystkich Świętych, Niepokalanego Poczęcia, dzień 24 grudnia, Bożego Narodzenia i św. Szczepana wedle Rzymsko-Katolickiego kalendarza, dalej dzień patrona kraju i dzień 3 maja, a oprócz tego dla każdego sądu te dnie religijne uroczyste, w których w siedzibie sądu wedle dawnego zwyczaju zwykło załatwianie interesów ustawać. Tę ostatnią grupę dni świątecznych ma prezes sądu okręgowego dla poszczególnych części swego okręgu oznaczyć i obwieścić.

We wszystkich innych dniach mogą być przedsiębrane czynności sądowe wszelkiego rodzaju. Jeżeli jednak mają brać w nich udział osoby nie należące do wyznania rzymsko-katolickiego, a okoliczność ta znaną jest sądowi — nie należy takiej czynności przedsiębrać w dniach wyjątkowo uroczystych świąt wyznania religijnego tych osób.

B. Ustawa z dnia 29 kwietnia 1919 r.
(Dz. Pr. 38-281-1919).

Art. 1. Dzień trzeciego maja, jako rocznica Konstytucji 1791 r., ustanawia się w całej Rzeczypospolitej Polskiej jako uroczyste święto po wieczne czasy.

XXX.

Konwencja haska z dnia 17 lipca 1905 r., dotycząca procedury cywilnej [1]).

I. Doręczenie aktów sądowych i pozasądowych.

Art. 1. W sprawach cywilnych albo handlowych doręczenie sądowych aktów osobom, zamieszkującym za gra-

---

[1]) Ustawą z dnia 12 maja 1922 r. (D. U. 60-535-1922) rząd upoważniony został do zgłoszenia pod adresem rządu Holenderskiego przystąpienia Polski do powyższej konwencji.

W przedmiocie pism rekwizycyjnych od Austrji i Czecho-Słowacji patrz odsył. do art. 93 u. p. c.

nicą, dokonywa się w państwach, biorących udział w umowie, na żądanie konsula tego państwa, które żąda doręczenia, zwrócone do władzy, która w tym celu będzie wskazana przez państwo, do którego skierowano żądanie. Żądanie z wymienieniem władzy, od której pochodzi ulegający doręczeniu akt, tudzież nazwisk i powołania stron, miejsca zamieszkania adresata i charakteru aktu, o który chodzi, winno być wyłuszczone w języku tej władzy, do której skierowane jest żądanie. Ta ostatnia przesyła konsulowi dowód, stwierdzający doręczenie aktu, albo wskazuje powody, które przeszkodziły doręczeniu.

Wszelkie trudności, które mogłyby wyniknąć wskutek zgłoszonego przez konsula żądania, będą regulowane w drodze dyplomatycznej.

Każde biorące udział w umowie państwo może drogą komunikatu do innych kontraktujących państw oświadczyć, iż życzeniem jego jest, aby żądania doręczeń na jego terytorjum, z przytoczeniem szczegółów, o których jest mowa w ustępie pierwszym, były mu przesyłane w drodze dyplomatycznej.

Rozporządzenia powyższe nie stanowią przeszkody, aby dwa kontraktujące państwa porozumiały się co do bezpośrednich stosunków między ich odpowiedniemi władzami w tych sprawach.

Art. 2. Doręczenia aktu sądowego dopełnia właściwa władza tego państwa, do którego skierowano żądanie. Władza ta ,wyjąwszy wypadki, przewidziane w art. 3, będzie mogła doręczenie formalne zastąpić prostem oddaniem aktu odresatowi, jeżeli ten ostatni przyjmie go dobrowolnie.

Art. 3. Jeżeli akt, ulegający doręczeniu, jest spisany w języku władzy, do której skierowano żądanie, albo w języku, wybranym przez oba zainteresowane państwa za zgodą obopólną, albo jeżeli do tego aktu dołączono przekład na jeden z tych języków, — władza, do której skierowano żądanie, o ile w niem będzie takie życzenie wyrażone, dopełni doręczenia rzeczonego aktu trybem, przepisanym

przez ustawodawstwo wewnętrzne dla dokonywania doręczeń tego rodzaju, albo trybem szczególnym, jeżeli tenże nie sprzeciwia się wewnętrznemu ustawodawstwu. Jeżeli takiego życzenia nie wyrażono, władza, do której skierowano żądanie, przedewszystkiem przedsięweźmie środki celem doręczenia zgodnie z rozporządzeniami art. 2.

Przekład, o którym jest mowa w ustępie poprzednim, winien być, o ile nie zaszło inne porozumienie, zaświadczony przez dyplomatycznego albo konsularnego agenta państwa, zgłaszającego żądanie, albo przez tłumacza przysięgłego państwa, do którego skierowano żądanie.

Art. 4. Odmowa doręczenia aktu sądowego, które przewidziane jest w art. 1, 2 i 3, może nastąpić tylko w tym wypadku, gdy państwo, na którego terytorjum doręczenie ma być dokonane, uważa, iż doręczenie to może naruszyć jego prawa suwerenne albo bezpieczeństwo.

Art. 5. Dowodem doręczenia będzie albo pokwitowanie odbiorcy datowane i zalegalizowane, albo też zaświadczenie władzy, do której żądanie skierowano, stwierdzające fakt, tryb i datę doręczenia.

Jeżeli akt, ulegający doręczeniu, jest przesłany w dwuch egzemplarzach, pokwitowanie lub zaświadczenie winno się znajdować na jednym z nich albo winno być do niego dołączone.

Art. 6. Rozporządzenia poprzednich artykułów nie tamują prawa:

1) bezpośredniego przesyłania pocztą aktów osobom, zainteresowanym, mieszkającym za granicą;

2) bezpośredniego doręczenia zainteresowanym osobom tych aktów przy pomocy urzędników ministerjalnych albo właściwych urzędników kraju, gdzie ma nastąpić doręczenie;

3) bezpośredniego doręczenia aktów, przeznaczonych dla osób, przebywających za granicą, przez każde państwo przy pomocy własnych agentów dyplomatycznych lub konsularnych.

Każdy z tych sposobów może być zastosowany tylko w tym razie, jeżeli jest dopuszczony na mocy zawartych przez zainteresowane państwa konwencji, albo jeżeli, w braku konwencji, państwo, na którego terytorjum winno być dokonane doręczenie, nie znajduje ku temu przeszkód. Państwo to nie będzie mogło tamować doręczenia, jeżeli w wypadku, przewidzianym w ustępie pierwszym pod liczbą 3, akt ma być doręczony bez przymusu poddanemu państwa, żądającego doręczenia.

Art. 7. Doręczenie aktów sądowych nie może pociągać za sobą poboru jakichkolwiek opłat lub kosztów.

Jednak państwo, w którem dokonane jest doręczenie, ma prawo, o ile nie zaszło inne porozumienie, żądać od państwa, które żądało doręczenia, zwrotu wydatków, spowodowanych udziałem urzędnika ministerjalnego, albo zastosowaniem szczególnego trybu w wypadkach, przewidzianych w art. 3.

II. Zlecenia sądowe.

Art. 8. W sprawach cywilnych i handlowych władza sądowa jednego z kontraktujących państw może zgodnie z przepisami swego ustawodawstwa zwrócić do właściwej władzy drugiego z kontraktujących państw zlecenie sądowe z prośbą o dokonanie w zakresie jej kompetencji dochodzenia lub innej czynności sądowej.

Art. 9. Zlecenia sądowe będą przekazywane przez kousula tego państwa, od którego pochodzą, władzy, wskazanej przez państwo, do którego skierowano żądanie. Władza ta prześle konsulowi dowód, stwierdzający wykonanie zlecenia sądowego, albo wyłuszczający przyczyny, które przeszkodziły wykonaniu.

Wszystkie trudności, któreby wynikły przy przekazywaniu, będą regulowane w drodze dyplomatycznej.

Każde biorące udział w umowie państwo może drogą komunikatu do innych kontraktujących państw oświad-

czyć, iż życzeniem jego jest, aby zlecenia sądowe, ulegające wykonaniu na jego terytorjum, były mu przekazywane w drodze dyplomatycznej.

Rozporządzenia powyższe nie stanowią przeszkody, aby dwa kontraktujące państwa porozumiały się co do bezpośrednich stosunków między ich właściwemi władzami przy przekazywaniu zleceń sądowych.

Art. 10. O ile nie nastąpiło inne porozumienie, zlecenie sądowe winno być zredagowane w języku tej władzy, do której skierowano żądanie, albo w języku, wybranym przez oba zainteresowane państwa za zgodą obopólną, albo dołączony winien być do niego przekład na jeden z pomienionych języków, zaświadczony przez agenta dyplomatycznego lub konsularnego tego państwa, które zlecenie przekazuje, albo przez tłumacza przysięgłego państwa, w którem zlecenie ma być wykonane.

Art. 11. Władza sądowa, do której skierowano zlecenie sądowe, winna je wykonać przy użyciu tych środków przymusu, które są dopuszczone przy wykonywaniu zleceń władz państwa, w którem ma być wykonane zlecenie sądowe, albo które dopuszczone są na żądanie jednej ze stron zainteresowanych. Przedsięwzięcie tych środków nie jest obowiązujące w tych wypadkach, gdy chodzi o stawiennictwo stron przed sądem.

Władza, dająca zlecenie sądowe, winna być powiadomiona, o ile tego zażąda, o terminie i miejscu wykonania zlecenia sądowego, aby strona zainteresowana miała możność być tam obecną.

Wykonania zlecenia sądowego można odmówić tylko w razie:

1) gdy autentyczność dokumentu nie jest ustalona;

2) gdy w państwie do którego skierowano żądanie, wykonanie zlecenia sądowego nie należy do atrybucji władzy sądowej;

3) gdy państwo, na którego terytorjum ma nastąpić wykonanie, uważa, że może ono naruszyć jego prawa suwerenne lub bezpieczeństwo.

Art. 12. W razie niekompetencji władzy, do której skierowano żądanie, zlecenie sądowe będzie przekazane z urzędu właściwej władzy sądowej tegoż państwa zgodnie z przepisami jego ustawodawstwa.

Art. 13. We wszystkich wypadkach, kiedy zlecenie sądowe nie będzie wykonane przez władzę, do której skierowano żądanie, ta ostatnia niezwłocznie zawiadamia o tem władzę, od której żądanie pochodzi, z podaniem w wypadkach, przewidzianych w art. 11, przyczyn, dla których odmówiono wykonania zlecenia sądowego, a w wypadku, przewidzianym w art. 12, zawiadamia władzę, która zlecenie przekazała.

Art. 14. Władza sądowa, która wykonywa zlecenie sądowe, co do trybu postępowania sądowego stosuje ustawy swego kraju.

Żądanie jednak władzy, dającej zlecenie, zastosowania specjalnego trybu przy wykonaniu zlecenia będzie uwzględnione, o ile ten tryb nie jest zabroniony przez ustawodawstwo tego państwa, w którem zlecenie ma być wykonane.

Art. 15. Rozporządzenia poprzednich artykułów nie tamują wykonania zleceń sądowych przez każde państwo za pośrednictwem własnych agentów dyplomatycznych lub konsularnych jeżeli na to pozwalają konwencje zawarte przez zainteresowane państwa i jeżeli do tego niema przeszkód ze strony państwa, na którego terytorjum ma być wykonane zlecenie sądowe.

Art. 16. Wykonanie zleceń sądowych nie może pociągać za sobą poboru jakichkolwiek opłat lub kosztów.

Jednak państwo, w którem wykonywane jest zlecenie sądowe, ma prawo, o ile nie zaszło inne porozumienie, żądać od państwa, dającego zlecenie sądowe, zwrotu kwot,

uiszczonych świadkom i biegłym, tudzież wydatków spowodowanych udziałem urzędnika ministerjalnego, który był niezbędny z powodu niechęci ze strony świadków stawienia się dobrowolnie przed sądem, albo spowodowanych zastosowaniem ustępu 2 art. 14.

Kaucja aktoryczna.
(Cautio judicatum solvi).

Art. 17. Nie może być wymagane żadne zabezpieczenie ani kaucja pod jakąkolwiekbądź nazwą z powodu cudzoziemskiego pochodzenia lub z powodu nieposiadania miejsca zamieszkania lub pobytu w kraju od poddanych jednego z państw kontraktujących, mających miejsce zamieszkania w jednem z nich, i zwracających się do sądów drugiego z tych państw w charakterze powodów lub interwenjentów. Tenże przepis dotyczy wpłat, które mogłyby być żądane od powodów lub interwenjentów na zabezpieczenie kosztów sądowych.

Konwencje, na których mocy kontraktujące państwa mogą wzajemnie zwalniać swoich poddanych od obowiązku zabezpieczenia kosztów i strat pozwanych albo kosztów sądowych, niezależnie od warunku co do miejsca zamieszkania, pozostają w mocy.

Art. 18. Wyrzeczone w jednem z państw kontraktujących decyzje w przedmiocie wydatków i kosztów procesu, zapadłe przeciwko powodowi lub interwenjentowi, zwolnionym od składania zabezpieczenia lub kaucji bądź z mocy ustępów 1-go i 2-go art. 17, bądź z mocy ustaw tego państwa, w którem wytoczono sprawę, będą na żądanie, zgłoszone w drodze dyplomatycznej, bezpłatnie wykonane przez właściwą władzę każdego innego z pośród kontraktujących państw.

Tenże przepis stosuje się do decyzji sądowych, na mocy których wysokość kosztów procesu określa się w następstwie.

Rozporządzenia powyższe nie stanowią przeszkody do zawarcia przez dwa z kontraktujących państw porozumienia, aby podania o wykonanie decyzji były zgłaszane bezpośrednio również przez stronę zainteresowaną.

Art. 19. Decyzje sądowe w przedmiocie wydatków i kosztów będą uznawane za ulegające wykonaniu bez wysłuchania stron, lecz strona skazana na zapłatę będzie miała prawo zaskarżenia zgodnie z ustawami kraju, w którym następuje wykonanie.

Właściwa władza, rozważając podanie o wykonanie decyzji, ogranicza się do rozpoznania:

1) czy złożony wypis decyzji według ustaw kraju, gdzie zapadła, zawiera wszystkie niezbędne warunki autentyczności;

2) czy w myśl tychże ustaw pomieniona decyzja jest prawomocna;

3) czy decyzja jest spisana w języku władzy, która ma wykonać decyzję, albo w języku, wybranym za zgodą obopólną przez dwa zainteresowane państwa albo czy jest dołączony przekład na jeden z tych języków, zaświadczony, o ile niema innego porozumienia, przez agenta dyplomatycznego lub konsularnego państwa, które żąda wykonania, albo przez tłumacza przysięgłego państwa, do którego żądanie skierowano.

Dla uznania istnienia warunków, wymienionych w ustępie 2 pod punktami 1 i 2 dostateczne jest oświadczenie właściwej władzy żądającego państwa, że decyzja jest prawomocna. Kompetencja tej władzy będzie stwierdzona, o ile niema innego porozumienia, przez wyższego urzędnika, stojącego na czele administracji sądowej państwa żądającego. Oświadczenie i stwierdzenie, o których jest mowa, winny być napisane lub przełożone zgodnie z ustępem 2-im punktem 3.

IV. Prawo ubogich.

Art. 20. Poddani każdego z państw kontraktujących we wszystkich innych państwach kontraktujących korzy-

stają z prawa ubogich narówni z krajowcami i zgodnie z ustawami tego państwa, w którem zgłoszono podanie o przyznanie prawa ubogich.

Art. 21. W każdym razie zaświadczenie lub oświadczenie co do niezamożności winno być wystawione lub przyjęte przez władze miejsca stałego zamieszkania cudzoziemca, a w braku tegoż przez władzę miejsca jego rzeczywistego pobytu. W wypadku, gdyby te ostatnie władze nie należały do jednego z kontraktujących państw albo nie wystawiały lub przyjmowały takich zaświadczeń lub oświadczeń, dostatecznem będzie zaświadczenie lub oświadczenie, wystawione lub przyjęte przez agenta dyplomatycznego lub konsularnego kraju, do którego cudzoziemiec należy.

Jeżeli petent nie zamieszkuje w kraju, w którym zgłasza podanie, zaświadczenie lub oświadczenie co do niezamożności będzie bezpłatnie zaświadczone przez agenta dyplomatycznego lub konsularnego kraju, w którym dokument ma być wykorzystany.

Art. 22. Władza właściwa do wystawienia zaświadczenia lub przyjęcia oświadczenia co do niezamożności będzie mogła zbierać informacje, dotyczące stanu majątkowego petenta, zwracając się w tym celu do władz innych kontraktujących państw.

Władza, upoważniona do przyznawania prawa ubogich zachowuje w granicach swoich atrybucji prawo roztrząsania złożonych jej zaświadczeń, oświadczeń i informacji.

Art. 23. Jeżeli poddany jednego z kontraktujących państw będzie korzystał z prawa ubogich, koszty doręczenia aktów sądowych, dotyczących tejże sprawy i ulegających doręczeniu w innem z pośród tych państw, będą zwracane przez państwo, żądające doręczenia, państwu, w którem dokonane ma być doręczenie, tylko w razie zastosowania specjanego trybu w myśl art. 3.

Również w tym tylko wypadku zwracane będą przez państwo, dające zlecenie sądowe, państwu, które je wykonywa, kwoty, wypłacone świadkom i biegłym, tudzież wydatki, spowodowane ewentualnem zastosowaniem ustępu 2-go art. 14.

V. Uwięzienie.

Art. 24. Uwięzienie, jako środek egzekucji lub jako zwykły środek zapobiegawczy, w sprawach cywilnych lub handlowych nie będzie stosowane do cudzoziemców przynależnych do jednego z kontraktujących państw, w tych wypadkach, w których nie może być stosowane do poddanych miejscowych. Okoliczność, uprawniająca krajowca, mieszkającego w kraju własnym, do żądania zwolnienia z aresztu, nadaje to samo prawo również poddanemu jednego z kontraktujących państw nawet w tym wypadku, gdy okoliczność ta zaszła za granicą.

XXXI.

Ustawa z dnia 26 września 1922 r. w przedmiocie skutków prawnych zatajenia części ceny w umowach o sprzedaż lub zamianę, obowiązująca od 25. XI. 1922 r.

(D. U. 90-827-1922).

Art. 1. Jeżeli w dokumencie, zawierającym umowę kupna-sprzedaży, podano cenę w kwocie niższej od rzeczywiście umówionej lub zatajono jakiekolwiek świadczenia na rzecz sprzedającego, pod jakąkolwiek nazwą rzeczywiście umówione, to kupujący obowiązany jest do zapłacenia tylko kwoty podanej w tym dokumencie i do uiszczenia tylko świadczeń, w tym dokumencie ujawnionych.

Umowy pisemne lub ustne, któremi strony ustaliły cenę sprzedaży w kwocie wyższej od podanej w dokumencie ujawnionym lub zobowiązały kupującego na rzecz sprzedawcy pod jakąkolwiek nazwą do jakichkolwiek świadczeń w dokumencie sprzedaży nieujawnionych, oraz

wszelkie umowy pozorne, mające na celu ukrycie rzeczywistej ceny kupna lub innych świadczeń, są nieważne.

Kupującemu, który zapłacił cenę kupna wyższą od podanej, w dokumencie ujawnionym albo uskutecznił na rzecz sprzedawcy pod jakąkolwiek nazwą jakiekolwiek świadczenia, w dokumencie tym zatajone, służy prawo żądania zwrotu nadpłaty, tudzież świadczeń dodatkowych w dokumencie tym zatajonych lub ich wartości.

Zrzeczenie się zarzutu nieważności lub prawa do żądania zwrotu, w ustępie poprzedzającym określonego, jest pozbawione skutków prawnych.

Urzeczywistnienie praw, służących kupującemu na podstawie niniejszego artykułu, nie daje sprzedawcy prawa do unieważnienia zawartej umowy z tytułu pokrzywdzenia.

Art. 2. Oparte na art. 1 powództwo o ustalenie lub o zwrot nadpłaty przedawnia się z upływem roku od dnia sporządzenia dokumentu ujawnionego (art. 1); prawo do wytoczenia takiego powództwa gaśnie także w razie wcześniejszego wytoczenia przez Skarb Państwa powództwa, określonego w art. 3.

Art. 3. Skarb Państwa może wytoczyć powództwo o przyznanie mu całej różnicy między ceną sprzedaży rzeczywiście umówioną a podaną w dokumencie ujawnionym, tudzież wartości zatajonych świadczeń dodatkowych na cele, określone w art. 8. Do wydania tej różnicy wraz z wartością zatajonych świadczeń dodatkowych obowiązani są: sprzedający, o ile ją już otrzymał, kupujący, o ile jej jeszcze nie uiścił sprzedającemu.

Powództwo, oparte na artykule niniejszym, przedawnia się z upływem lat dziesięciu od dnia sporządzenia dokumentu, określonego w art. 1 ustęp 1, a prawo do wytoczenia takiego powództwa gaśnie także w razie wcześniejszego wytoczenia powództwa przez kupującego w terminie, przewidzianym w art. 2.

Art. 4. O powództwie, wytoczonem na zasadzie art. 2, sąd zawiadomi właściwą izbę skarbową. Skarbowi służyć będzie prawo przystąpienia do sporu po stronie powoda.

Art. 5. Na obszarze, na którym obowiązuje rosyjska ustawa postępowania cywilnego, stosuje się następujące przepisy:

W sprawach z powództwa, wytoczonego na zasadzie niniejszej ustawy, akty, stanowiące podstawę roszczenia, mogą być udowodnione zeznaniami świadków, a postanowienia art. 409 i 410 ros. ust. post. cyw., wyłączające dowód ze świadków, nie mają zastosowania.

Księgi rachunkowe, zapiski i notatki stron lub osób trzecich stanowią dowód dostateczny, o ile je sąd w poszczególnym wypadku uzna za wiarygodne, nawet gdyby nie były podpisane przez żadnego z kontrahentów.

Sąd może, w braku innych dowodów lub w celu ich uzupełnienia, zarządzić przesłuchanie jednej ze stron pod przysięgą na okoliczności w sprawie spornej. Przed przesłuchaniem pod przysięgą sąd przesłucha obie strony bez przysięgi.

W przedmiocie przesłuchania stron pod przysięgą będą miały zastosowanie przepisy ustawy postępowania cywilnego, dotyczące badania i zaprzysiegania świadków, z wyjątkiem przepisów art. 370, punktów 1 do 5 artykułu 373, punktu 4 art. 379, art. art. 382, 383, 384, 392, 393, punktu 1 art. 396 oraz art. art. 407, 408, 409 i 410 ust. post. sąd. cyw., tudzież art. 395 tejże ustawy, o ile dotyczy uwolnienia od przysięgi za zgodą stron, i następujące dodatkowo przepisy:

W razie, gdy po jednej stronie występuje więcej osób, przesłuchane będą pod przysięgą jedna z nich lub więcej według wyboru sądu.

Duchowni świeccy i zakonnicy wszystkich wyznań chrześcijańskich zamiast przysięgi składają zeznania z powołaniem się na śluby zakonne lub kapłańskie. Uznani przez Rząd duchowni wyznań niechrześcijańskich mogą zamiast przysięgi składać uroczyste przyrzeczenie.

W razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa lub uchylenia się od przysięgi, sąd po rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy oceni znaczenie tego faktu dla rozstrzygnięcia sporu.

Przyrzeczenie osób, należących do wyznań, nie uznających przysięgi (punkt 2 art. 396 ros. ust. post. sąd. cyw.), oraz duchownych wyznań niechrześcijańskich stoi pod względem skutków karnych z art. 160 kodeksu karnego narówni z przysięgą.

Art. 6. Nieważność umowy, określonej w art. 1, ustęp 2, nie ma wpływu na obowiązek stron do uiszczenia opłaty stemplowej (należytości) od *zatajonej części* ceny sprzedaży.

Art. 7. Wytoczenie powództwa, na zasadzie ustawy niniejszej, jako też użycie kwoty, przyznanej Skarbowi Państwa, na cele, określone w art. 8, nie uchyla zastosowania przepisów, przewidujących karę za czyn, wymieniony w art. 1.

Karze tej nie ulega jednak strona, która doniosła władzy skarbowej o częściowem zatajeniu ceny sprzedaży, zanim ta władza w inny sposób otrzymała o tem wiadomość.

Kupujący nie ulega karze także w tym przypadku, gdy:

a) w terminie, określonym w art. 2, wytoczył powództwo na zasadzie ustawy niniejszej, zanim jeszcze Skarb Państwa skorzystał z prawa, służącego mu na zasadzie art. 3, lub

b) w postępowaniu sądowem na skutek powództwa, wytoczonego na zasadzie ustawy niniejszej, zeznawał jako świadek lub był przesłuchiwany, jako strona, pod przysięgą.

Art. 8. Z kwoty, przyznanej Skarbowi Państwa na zasadzie art. 3 będzie pokryta dodatkowa opłata stemplowa (art. 6), reszta zaś będzie użyta na cele dobroczynne, związane z gminą, w której znajdował się przedmiot sprze-

daży w dniu sporządzenia dokumentu ujawnionego. Szczegółowe przepisy w tym przedmiocie wyda Minister Skarbu.

Art. 9. Notarjusz, sporządzając akt, zawierający umowę sprzedaży, lub zaświadczając własnoręczność podpisu (znaku ręcznego) na akcie takim, winien oznajmić stronom, jakie skutki prawne pociąga za sobą zatajenie ceny sprzedaży (art. 1 do 8) i zaznaczyć to oznajmienie w akcie, względnie w zaświadczeniu podpisu.

Przepis powyższy stosuje się odpowiednio do aktów, spisanych lub uwierzytelnionych w sądzie, o ile zawierają umowę sprzedaży.

Art. 10. Art. 1 do 9 stosować należy analogicznie do umów, na mocy których jedna strona obowiązuje się do dania rzeczy, druga zaś do dania rzeczy oraz do dopłaty gotówką lub do innych świadczeń ubocznych, jeśli w dokumencie, zawierającym umowę, podano dopłatę w kwocie niższej od umówionej albo dopłatę tę lub świadczenia uboczne całkowicie zatajono.

Postanowienia powołanych artykułów, tyczące się kupującego, stosują się do tej strony, która zobowiązała się do *dopłaty gotówką lub do świadczeń ubocznych.*

Art. 13. Ustawa niniejsza wchodzi w życie w miesiąc po ogłoszeniu [1]) i nie dotyczy umów, zawartych przed tym terminem.

---

[1]) Ogłoszono 25. X. 1922 r..

SUPLEMENT.

SUPLEMENT

Do art. 1 u. p. c.

Ustawa wodna z 19. IX. 1922 r. (D. U. 102—936-1922). Część czwarta. O wywłaszczeniu i prawach przymusowych.

Art. 124 (5). O potrzebie rozmiarze i rodzaju służebności lub odstąpienia gruntów i nieruchomości tudzież o wysokości odszkodowania orzeka władza wodna.

Tamże część piąta. O spółkach wodnych.

Art. 156 (1). Spory o przynależność do spółki mają być roztsrzygane w drodze administracyjnej. (2) Przeciw pociągnięciu do udziału w ciężarach spółki i wymiarowi datku udziałowego przysługuje wniesienie sprzeciwu do zarządu spółki w przeciągu czterech tygodni. Przeciw uchwale zarządu spółki może być wniesiona w przeciągu 2 tygodni skarga do władzy wodnej, jeżeli obie strony nie odwołały się do sądu polubownego. Wniesienie skargi nie wstrzymuje wykonania uchwały zarządu spółki.

Art. 159. Zaległe datki udziałowe, jako też grzywny i koszty, wymienione w art. 157, mogą być ściągnięte przymusowo w drodze administracyjnej.

Do art. 1 u. p. c.

Przepisy z dnia 5 sierpnia 1922 r. w przedmiocie udzielania osadnikom państwowej pomocy kredytowej. (Monitor Polski 251-1922).

§ 21. Należności niewpłacone w ciągu pół roku od terminu płatności podlegają przymusowemu ściągnięciu przez Państwowy Bank Rolny w trybie administracyjnym przewidzianym w art. 10 i 20 statutu Banku.

Do art. (odsył. 9) u. p. c.

Rozporządzeniem rady ministrów z d. 16 października 1922 r. (D. U. 98-897-1922), moc obowiązującą ustawy z d. 19 maja 1920 r. (D. U. 16-93-1920) rozciągnięto na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, powiaty: grodzieński i wołkowyski i gminy: białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego, z tem, że minister pracy i opieki społecznej wyznaczy terminy wprowadzenia w życie pomienionego rozporządzenia w poszczególnych powiatach.

Do art. 1 i 456 u. p. c.

Aczkolwiek uchwały zgromadzenia stowarzyszonych spółki bankowej ulegają zaskarżeniu trybem instancji władz włościańskich (uw. do § 14 dodat. do § 49 Ust. banku włośc.), nie mniej Sądy mają prawo badać i oceniać przy rozpoznaniu spraw sobie właściwych czy złożona w sprawie decyzja władzy administracyjnej wydana została w granicach właściwości tej władzy, jak również jej prawomocność nie mogą tylko wdawać się w ocenę zasadności samej decyzji, która, o ile jest wydaną przez właściwą władzę administracyjną i w granicach jej uprawnień, po uprawomocnieniu się, obowiązuje również i sądy. (S. N.orz. z 1. II. 1922. w spr. C. 375/21).

Do art. 2. u. p. c.

Art. 2 U. P. C. dozwala osobom prywatnym wytaczać powództwa o przywrócenie posiadania, zakłóconego przez czyny urzędników państwowych lub samorządowych, o ile władza państwowa lub samorządowa jest podmiotem praw cywilnych i działa w sferze praw prywatnych, a nie wtedy, gdy wspomniani urzędnicy działają, jako przedstawiciele władzy państwowej lub samorządowej, wykonywujący zarządzenia, włożone na nich przez przepisy, określające obowiązki tych urzędów w sferze natury administracyjnej. (S. N. 56-20).

Do art. 4 u. p. c.

Zasada formalna, iż sądy oceniają powództwa na podstawie stosunków, istniejących w dacie wszczęcia procesu, nie jest bezwzględną i musi ustąpić przed przepisami prawa materjalnego skoro stanie z niemi w sprzeczności; nie można więc bezwzględnie wyrzekać rozwiązania umowy z powodu uchybienia, istniejącego w dacie wytoczenia skargi,

jeśli w myśli np. art. 1184, 1729, 1741 kc. Sąd winien ocenić indywidualnie skutki zwłoki w usunięciu uchybienia.
(S. N. orz. z 13. VII. 1922. w spr. C. N. 212/22).

Do art. 4, 1282 u. p. c.

Do Ministerstwa Robót publicznych należy nie tylko nadzór techniczny i budowlany nad budynkami państwowymi (ust. 29. IV. 1919. D. P. Nr. 39-1919) lecz wogóle zarząd tymi budynkami w pełnym tego wyrazu znaczeniu, który Min. Rob. Publ. wykonywa za pośrednictwem Dyrekcji Okręgowych rob. publ., wymówienie więc osobie trzeciej lokalu w budynku państwowym oddanym przez M. R. P. Głównemu Urzędowi Ziemskiemu, dokonane przez tenże Urząd, a nie przez właściwą Dyrekcję Okręgową rob. publ. nie ma skutków prawnych.
(S. N. orzecz. z 3. VI. 1922. w spr. c. 632/21).

Do art. 4, 11, 12 u. p. c.

Niewezwanie do sprawy działowej jednego ze spadkobierców skutkuje nieważność całego działu. (O. S. P. 489-22).

Do art. 8 u. p. c.

Sąd, w myśl art. 8 U. P. C., wtedy obowiązany jest zawiadomić prokuratora o czynie, ujawnionym w postępowaniu sądowem, gdy czyn ten ma cechy przestępstwa, i zawiesić postępowanie w sprawie wtedy tylko, jeżeli jej rozstrzygnięcie zawisłem jest od rozpoznania czynu karnego; skoro zaś Sąd zeznania świadków, którzy, wedle twierdzenia pozwanego, ustalili fakt oporu, uzna za niewiarogodne, nie ma zasady do zastosowania przepisu art. 8 U. P. C. (S. N. 29-20).

Do art. 8 u. p. c.

Samo oskarżenie strony w procesie cywilnym o czyn karny, uznane przez sąd za niezgodne z okolicznościami sprawy nie jest powodem do odesłania sprawy przed sąd karny. (O. S. P. 526-22).

Do art. 10 u. p. c.

W myśl art. 4 K. C. P. i art. 10 U. P. C., sędziemu nie wolno wstrzymywać rozstrzygnięcia sprawy pod pozorem braku odpowiedniej ustawy, w razie zaś ujawnienia takiego braku sędzia, w myśl art. 9 U. P. C., winien rozstrzygnąć

sprawę podług ogólnego ducha praw; zawieszenie więc wyrokowania aż do chwili wydania przepisów regulujących pewne stosunki, stanowi jawne pogwałcenie art 4 K. P. C. i 9 u. p. c. (S. N. 48-20).

Do art. 11 i 12 u. p. c.

P. wyżej do art. 4.

Do art. 26 i 44 u. p. c.

Utawa wodna z 19. IX. 1922 r. (D. U. 102-936-1922). Część piąta. O spółkach wodnych.

Art. 139 (2). Zarząd zastępuje spółkę w sądzie i poza sądem. Zarządowi przysługuje prawo ustawowego zastępcy. Zakres jego praw może być ograniczony przez statut ze skutkiem prawnym względem osób trzecich Zarząd prowadzi administrację o ile poszczególne sprawy nie są przekazane ustawowo lub przez statut przewodniczącemu zarządu lub zgromadzeniu członków, (3) Przewodniczący zarządu, który jako taki się wylegitymuje, nie potrzebuje osobnego pełnomocnictwa dla zastępowania zarządu wobec władz sądowych i administracyjnych.

Do art. 29 u. p. c.

W odsyłaczu przytoczony jest tekst punktu 1 art. 29 przy uwzględnieniu dotychczasowych zmian. Z mocy rozporządzenia rady ministrów z dnia 20 listopada 1922 r. (D. U. 107-997 998-1922), obowiązującego od daty ogłoszenia, t. j. od 14 grudnia 1922 r., punkt ten uległ modyfikacji i wskutek tego ma brzmienie następujące:

„1) sprawy w przedmiocie wszelkiego rodzaju zobowiązań i praw na nieruchomy majątek, nie przewyższających 30.000 marek polskich; sprawy o wynagrodzenie za szkody i straty podlegają kompetencji sędziego pokoju również i w tym wypadku, jeżeli wysokość szkód i strat nie może być dokładnie określona, lecz sam powód nie określa ich ponad sumę 100.000 mk. pol.“

Do art. 46 u. p. c.

W sądach pokoju dla osób nie będących adwokatami, dostateczna jest plenipotencja prywatna z poświadczeniem podpisu mocodawcy przez upoważnione urzędy, przyczem za osoby niepiśmienne na ich życzenie podpisać mogą osoby trzecie. (S. N. 12-20).

Do art. 44 u. p. c.

P. wyżej do art. 26.

Do art. 58[1] (odsył.) u. p. c.

Ceny wydrukowania obwieszczeń w dodatku do Dz. Urz. Min. Spraw., podane w N 11 z roku 1922 tegoż Dzien. uległy podwyższeniu od dnia 1 stycznia 1923 r. z mocy okólnika z 4. XII. 1922 r. N 626. Obecnie więc obowiązują ceny, podane w N 24 Dz. Urz. Min. Spraw. z roku 1922, str. 451.

Do art. 63 u. p. c.

Z mocy art. 63 i 65 U. P. C., doręczenie powinno nastąpić do rąk wezwanego osobiście, a w razie jego nieobecności do rąk jego domowników a gdyby i tych wręczający nie zastał, do rąk jednego z sąsiadów, i dopiero w braku tych wszystkich osób doręczenie może nastąpić na ręce sołtysa, jako miejscowego funkcjonarjusza administracyjnego dla oddania wezwanemu (S. N. 13-20).

Do art. 73, 1496 u. p. c., art. 2 przep. przech. do u. p. c., art. 2. u. 2 Rozp. Kom. Gen. Z. Wsch. 15. V. 1919. D. U. Z. W. N 4 poz. 22).

W sprawach o przywrócenie zakłóconego posiadania pozwany nie może zasłaniać się prawem własności gruntu, którego posiadanie zostało zakłócone. (S. N. orzecz. z 3. VI. 1922 w spr. C. N. 592/21).

Do art. 101[1] u. p. c.

Ażeby inny dowód piśmienny nie mógł być uznany za dowód zastępczy samodzielny utraconego dokumentu, tego prawo nie przepisuje i dlatego zasadnicze zaprzeczenie podkładanemu świadectwu sądowemu z dn. 31 sierpnia 1917 r. samodzielnej mocy dowodowej bez wyznaczenia zadeklarowanego dowodu odwodowego lub choćby szczegółowego rozważenia pochodzenia i treści spornego świadectwa, stanowi obrazę art. 101[1] i art. 142 U. P. C. (S. N. 26-20).

Do art. 102 u. p. c.

Stosownie do art. 102 U. P. C., ocena mocy i znaczenia zeznań świadków zależy od sądu rozpoznającego meritum sprawy, a więc zasadność tego wniosku Sądu, jako dotyczącego faktycznych okoliczności, nie ulega sprawdzeniu w po-

stępowaniu kasacyjnem; skoro przeto Sąd Okręgowy nie dał wiary zeznaniom świadków sprzecznym z treścią protokułu komornika zarzut obrazy art. 102 U. P. C. należy uchylić. (S. N. 29-20).

Do art. 123 u. p. c.

Wyznaczenie tylko biegłych, podanych przez jedną ze stron, gdy druga strona w czasie właściwym również wskazała biegłych, gwałci zasadę równości stron. (O. S. P. 491-22).

Do art. 129 u. p. c.

Stosownie do art. 4, 129, 329, 330 i 339 U. P. C., sądy mogą rozstrzygać sprawy nie inaczej, jak po wysłuchaniu wyjaśnień stron, których one dotyczą; jeśli przeto Sąd uzna za odpowiednie przed wydaniem wyroku co do istoty sporu, rozpoznać oddzielnie przedwstępne pytania prawne, jakie w sprawie przez strony zostały wniesione, obowiązany jest, po zdecydowaniu tych kwestji przedwstępnych, dać możność stronom wyjaśnienia całości ich żądań i zarzutów, jeśli strony przy wyjaśnieniu kwestji incydentalnych nie złożyły wyjaśnienia co do wszystkich spornych okoliczności sprawy, albowiem wyjaśnienia stron, o których wpominają wyżej powołane artykuły, mają na celu całkowite wyjaśnienie sprawy we wszystkich spornych jej częściach. (S. N. 34-20).

Do art 202 uw. i 1289 uw. 2-ga.

Sprawy skarbowych dróg żelaznych z mocy p. c) ust. 2-go art. 2-go przep, przech. do u. p. c. wyjęte są z pod jurysdykcji sądów pokoju i należą do kompetencji sądów okręgowych bez względu na wartość powództwa, z wyjątkiem naturalnie spraw o przywrócenie utraconego lub zakłóconego posiadania. (S. N. orzecz. I izby z 19. X. 1922 r. w spr. C. 1055/21).

Do art. 162[1] u. p. c.

W myśl art. 750 i 162[1] U. P. C., wyroki sądów I-ej instancji w razie ujawnienia nowych okoliczności lub fałszu w akcie, na którym wyroki były oparte, mogą być zaskarżone w drodze apelacji, a nie do Sądu Najwyższego. (S. N. 68-20).

Do art. 167 u. p. c.

Termin do założenia skargi na decyzję zwracającą skargę apelacyjną, biegnie od daty doręczenie tej decyzji stronie interesowanej. (S. N. 16-20).

Do art. 189 u. p. c.

Skargi o uchylenie ostatecznych wyroków sądów okręgowych, stosownie do art 701, 755 i 756 U. P. C. oraz w myśl przepisu art. 189. U. P. C. w redakcji poprzedniej z 1864 r. winny być przyjęte lub pozostawione bez biegu lub wreszcie zwrócone skarżącemu na mocy decyzji Sądu Okręgowego, a nie z decyzji przewodniczącego w wydziale odwoławczym sądu. (S. N. 33-20).

Do art. 245 u. p. c.

P. wyżej do art. 26.

Do art. 272 u. p. c.

Jakkolwiek art. 55 i 272 U. P. C. stanowią iż za wartość powództwa uważa się suma, wskazana w skardze powodowej, jednak przepis ten może być rozpatrywany w związku z zasadami wyłuszczonemi w art. 273 U. P. C., i bynajmniej nie oznacza, iż powód może dowolnie oznaczać wartość powództwa, wbrew przepisom prawa; przeto w sprawach, w których wartość powództwa z istoty przedmiotu sporu nie może być określona, oznaczenie przez powoda wartości powództwa przy podaniu skargi pierwotnej nie może wpłynąć na zmianę charakteru powództwa i nadać temu powództwu charakter powództwa z określoną wartością sporu, a więc nie może wpływać na właściwość sądu, na dopuszczalność lub niedopuszczalność apelacji; takie oznaczenie ceny najmu mieszkania wyrażone przez powoda w skardze powodowej, może być jedynie dla sądu wskazówką, ułatwieniem dla określenia wysokości wpisu stosownie do art 10 przep. o kosztach sądowych przy postanowieniu wyroku, ale nie może być podstawą do pozbawienia pozwanego prawa apelacji, jeśli powód sumę sporu oznaczył niżej sumy, do której apelacja jest dopuszczalna. (S. N. 23-20).

Do art. 295 (odsył).

Patrz wyżej do art. 58^1 u. p. c.

Do art. 409 1524 u. p. c.

Dział spadku składającego się z dóbr nieruchomych, może być udowodniony tylko aktem pisemnym. (O. S. P. 492-22).

Do art. 409 u p. c.

W powództwach, opartych na przepisach ust. z dnia 29. VII. 1919. (D. P. N. 65 poz. 388) mającej na względzie wszelkie umowy przyrzeczenia sprzedaży gruntu, a więc i ustne, dopuszczalny jest dowód ze świadków na stwierdzenie bytu umowy przyrzeczenia sprzedaży gruntu.
(S. N. orzecz. z 3. VI. 1922 w spr. C. 520/21).
Patrz także zał. XXXI art 5.

Do art. 456 u. p. c.

P. wyżej do art. 1.

Do art. 576 u. p. c.

Stosownie do art. 576 p. 1 U. P. C., żądanie zawieszenia postępowania w sprawie do czasu rozstrzygnięcia innej sprawy, może być o tyle przez Sąd uwzględnione, o ile pozwany, zgłaszający podobne żądanie, nie wiedział w czasie wytoczenia powództwa o innej toczącej się już sprawie, mającej związek z wytoczonem powództwem, a dowiedział się o niej w czasie późniejszym. (S. N. 72-29).

Do art 681 u. p. c.

Nieprzewidziane w żadnym przepisie prawa „zawieszenie wykonania decyzji wyższej instancji aż do czasu przywrócenia normalnej komunikacji z Rosją“, chociaż jest tylko decyzją przedstanowczą i nie kończy sporu, to jednak uniemożliwia stronie pilniejszej wznowienie postępowania sądowego i doprowadzenie do ostatecznego rozstrzygnięcia sporu, więc decyzja ta, choć nie ostateczna, ulega zaskarżeniu w drodze kasacji. (S. N. 14-20).

Do art. 706 u. p. c.

Uzależniając skutki prawne swego wyroku od dopełnienia pewnej czynności, koniecznej, zdaniem Sądu, ze względu na porządek publiczny, choćby żadna ze stron takiego zastrzeżenia się nie domagała, Sąd nie obraża art. 706 u. p. c. a w żadnym razie nie może to stanowić podstawy do kasacji dla tej strony, przeciwko której zapadł wyrok uzupełniony takiem zastrzeżeniem.
(S. N. orzecz. z 3. VI. 1922. w spr. C. N. 523/21).

Do art. 706[1] u. p. c.

Gdy Sąd miał ustaloną zgodnie przez strony wysokość zarobku zmarłego, to nie miał zasady stosować art. 706[1] U. P. C., ustanowionego dla wypadku, gdy, ze względu na rodzaj roszczenia nie dadzą się zastosować ogólne przepisy o dowodach. Z tego powodu zasądzenie małoletnim dzieciom zabitego odszkodowania nie na mocy bezspornej wysokości zarobków zmarłego, lecz na mocy art. 706[1] U. P. C., jest obrazą tegop rzepisu.
(S. N. 25-20).

Do art. 735 u. p. c.

Spór co do mocy wyroku zaocznego jest sporem o wykonanie wyroku, gdyż strony spierają się o to, czy z wyroku może być prowadzona egzekucja, czy też nie, spór zaś taki należy do kategorji sporów, przewidzianych w art. 962—967 U. P. C. i rozpoznawanych w drodze incydentalnej (S. N. 70—20).

Do art. 750 u. p. c.

P. do art. 162[1].

Do art. 755 u. p. c.

W drodze wyjątku od tej zasady sąd drugiej instancji może być uprawniony do decydowania o dopuszczalności skargi kasacyjnej jedynie w tych wypadkach. gdy prawo, w myśl art. 783 U. P. C. nie zezwala na zakładanie skarg incydentalnych oddzielonych, od apelacji, gdy bowiem prawo zabrania podawania skarg incydentalnych, to skargi kasacyjne w tych przypadkach są i z natury rzeczy również niedopuszczalne; przedstawianie ich przeto Sądowi Najwyższemu skutkowałoby tylko niepotrzebną zwłokę w postępowaniu sądowem, gdyż skargi te musiałyby być przez instancję kasacyjną pozostawione bez rozpoznania (S. N. 19—20).

Do art. 783 u. p. c.

P. wyżej do art. 681.

Do art. 796 u. p. c.

Termin dwumiesięczny, ustanowiony art. 796 U. P. C. do wniesienia kasacji, liczony być ma zgodnie z p. 1 art. 797 tejże Ustawy od dnia ogłoszenia wyroku, a nie od dnia doręczenia stronie odpisu, jak mylnie przyjął Sąd Apelacyjny;

doręczenie bowiem odpisu i liczenie terminu do zaskarżenia wyroków od tego dop'ero momentu, zgodnie z art. 1292 U. P. C., jest wyłącznym przywilejem władz Państwowych. (S. N. 58—20).

Do art. 893 u. p. c.

Stosownie do art. 893 U. P. C. i art. 1350 p. 3 K. C. wyrok prawomocny jest obowiązujący nietylko dla stron, ale i dla wszystkich sądów i uchylony być może jedynie w przypadkach, przewidzianych w art. 196 i 792 U. P. C., po wn'esieniu przez stronę interesowaną odpowiedniego żądania w drodze właściwej, a nie w drodze powództwa (S. N. 17—20).

Do art. 1033 (odsył.).

P a t r z w y ż e j d o a r t. 58[1] u. p. c.

Do art. 1282 u. p. c. uw. 2., 1289 u. p. c.

Przepis o właściwości Sądów ogólnych dla spraw, do których wpływają samorządowe związki komunalne miejskie, wzgl. Magistrat m. st. Warszawy, jako wprowadzony drogą kodyfikacji do u. p. c. z ustawy rosyjsk. o samorządzie miejskim (Zb. pr. b. Ces. Ros. II/VI. 1892, Nr 729 poz. 1), wobec Dekretu o Samorządzie Miejskim (D. P. Nr 13—1919 poz. 140) nie ma zastosowania; sprawy więc takie podlegają właściwości sądów na zasadach ogólnych. (S. N. orz. z 13. VII. 1922, w spr. C. 212/22).

Do art. 1282 u. p. c.

P. w y ż e j d o a r t. 4.

Do art. 1289 uw. u. p. c.

P. w y ż e j d o a r t. 202 i d o a r t. 1282.

Do art. 1337 i 1619. u. p. c.

W wypadkach wymienionych w art. 232 pr. o małż., ustalenie zawarcia związków małżeńskich może nastąpić po śmierci jednego z małżonków na jednostronne żądanie trybem postępowania incydentalnego. (O. S. P. 494—22).

Do art. 1367 u. p. c.

Ustawa wodna z 19. IX. 1922 r. (D. U. 102—936—1922). Część piąta. O spółkach wodnych.

Art. 143. Statut może zawierać przepisy o utworzeniu sądu polubownego, który rozstrzygać ma sprawy w sporach spółki na wezwanie obu stron.

Do art. 1486 u. p. c.

P. wyżej do art. 26.

Do art. 1496 u. p. c.

P. wyżej do art. 73.

Do art. 1524 u. p. .

P. wyżej do art. 409.

Do art. 1721. u. p. c.

Wytoczenie skargi o wyłączenie ze spisu inwentarza ruchomości jest wtedy tylko konieczne, gdy sporne przedmioty, chociaż należące do trzeciego, były w posiadaniu zmarłego, i niema danych, stwierdzających stanowczo, iż rzeczy te stanowią własność trzeciego i ulegają wydaniu temuż trzeciemu na mocy art. 1721 i 1736 U. P. C. (S. N. 43—20).

Do art. 1736. u. p. c.

P. do art. 1721.

Do art. 1767 i 1768 u. p. c.

Art. 827 K. C. może być stosowany zależnie od uznania Sądu; skoro zaś art. 1768 U. P. C. stanowi, iż przepisy o dziale spadku stosują się do wszelkiego rodzaju działów majątkowych, wniosek Sądu, ograniczający ich stosowanie jedynie do stosunków spadkowych jest błędny (S. N. 9—20).

Do art. 7 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

Trybem ustalenia stosunku prawnego można domagać się ustalenia przysługujących stronie praw, wynikających z istniejącego stosunku, lub ustalenia znaczenia warunków umowy istniejącej, o ile te budzą wątpliwości, również gdy stosunek prawny, wynikający z zawartej umowy, może ulec zmianie wskutek zachodzących okoliczności faktycznych lub też wskutek wydania w ciągu trwania umowy nowego prawa, mogącego mieć wpływ na zawartą poprzednio umowę, wszelkie jednak wyrokowania ulegające przymusowemu wykonaniu jest w tej drodze niedopuszczalne; może więc Sąd

trybem art. 7 p. p., do u. p. c. ustalić, iż dzierżawa, bez względu na wydaną po jej zawarciu ustawę o ochronie lokatorów (jako nie stosującą się do danego stosunku stron) ustaje w terminie umówionym, nie może jednak zarazem zawyrokować, iż w tymże terminie dzierżawca winien oddać nieruchomość skarżącemu w posiadanie, gdyż ta część wyroku z uwagi na jej brzmienie ulegałaby przymusowemu wykonaniu. (S. N. orz. z 1. II. 1922. w spr. C. 723/21).

Do art. 23 przep. przech. do u. p. c., zał. IX.

Decyzją z dnia 18-21. XII. 1922 r. powództwo z art. 1316 u. p. c., wytoczone przeciwko ministrowi skarbu przed Sąd Najwyższy, jako pierwszą instancję, pozostawiono bez rozpoznania na tej zasadzie, że z mocy art. 23 przep. przech. do u. p. c. sprawy tego rodzaju ulegają zwykłej właściwości sądu. (Spr. I-ej izby S. N. 938—1922).

Do ustawy o spółdzielniach (zał. XIX).

Art. 50 ustawy o spółdzielniach z 29. X. 1920 r. (D. U. 111-733-1920):

Prawomocne uchwały walnego zgromadzenia obowiązują wszystkich członków.

Każdą uchwałę można zaskarżyć z powodu jej niezgodności z prawem lub statutem. Skargę należy wnieść przeciw spółdzielni wterminie 6 tygodni od daty walnego zgromadzenia do sądu okręgowego (krajowego), w którego okręgu znajduje się siedziba spółdzielni.

Do wniesienia skargi uprawniony jest każdy członek, który na walnem zgromadzeniu zgłosił sprzeciw do protokułu, a członek nieobecny wtedy, gdy nieprawnie na zebranie dopuszczony nie został, gdy zebranie zwołane zostało wbrew przepisom ustawy niniejszej lub statutu, albo gdy uchwała zapadła w przedmiocie, nie objętym porządkiem obrad.

Prawo wytoczenia skargi przysługuje również zarządowi, względnie radzie nadzorczej, a poszczególnym członkom tych organów wówczas gdy skutkiem wykonania uchwały mogliby uledz karze lub stać się odpowiedzialnymi przed spółdzielnią. Nadto może wystąpić ze skargą związek rewizyjny, a przeciw spółdzielniom niezwiązkowym Rada Spółdzielcza.

Wyrok uznający nieważność ma moc prawną względem wszystkich członków.

Jeżeli uchwałę zaskarżoną wciągnięto do rejestru, zarząd winien zgłosić odpis prawomocnego wyroku, uznającego nieważność, do sądu rejestrowego. Sąd ogłosi unieważnienie o tyle, o ile zaskarżona uchwała była ogłoszona.

W razie oddalenia skargi ci, którzy ją wytoczyli ze złą wolą, odpowiadają wobec spółdzielni solidarnie za wynikłą stąd szkodę.

Biblioteka Wojsk. Klasz. Polit.
im. F. Dzierżyńskiego

DOSTRZEŻONE OMYŁKI W DRUKU.

TOM I.

Str.	Wiersz	Wydrukowano	Powinno być
32	11 od góry	199—76	199—73
35	22 „ „	przez sąd	przed sąd
69	1 „ „	do umorzenia	do wykonania
174	3 „ „	przez nich	przez nie
196	12 „ „	Tytuł dziewiąty	Tytuł dziesiąty
318	5 „ „	naskutek	na skutek
336	2 od dołu	o ile ma służyć	o ile nie ma służyć
380	6 od góry	lub też sami	lub też same
384	20 „ „	niuiszczenia	nieuiszczenia
440	5 „ „	1222^{6}	1222^{8}

TOM II.

6	4 od góry	ctwem państwowych kas osczędności.	pracowników, tudzież członków ich rodziu.
14	21 „ „	Opis	Odpis
29		Opuszczono u dołu odsyłacz	[1]) Patrz odsył. na str. 28 do art. 1356^{3}.
68	5 od dołu	uniszczenia	uiszczenia
95	16 od góry	niejszego	niniejszego
117	16 „ „	wydawać	wydać
127	4 od dołu	art. 172	art. 177
142	3 „ „	art. 2	art. 2 i 22
„	2 „ „	art. 1289	art. 1489
„	1 „ „	zał. VX	zał. IX
143	2 „ „	art. 1249	art. 1489
163	13 od góry	przesyłka	przesyłkę
183	5 od dołu	uwięzienia	więzienia
208	7 „ „	Wielńską	Wileńską
212	16 od góry	skreślona	określona
238	18 „ „	pozbawinymi	pozbawionymi
279	15 „ „	14-16-1919	14-164-1919
297	14 „ „	wygranej	wygrywającej

BIBLIOTEKA NAUKOWA WAP

22 MAJA 1963

17740/1